Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

10.6

1. 6. 576

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

JO: VIGIERII D. MEDICI

OPERA

MEDICO-CHIRURGICA

Quæ continent

CHIRURGIAM MAGNAM
THESAURUM & ARMAMENTARIUM MEDICO-CHIRURGICUM
ENCHIRIDION ANATOMICUM
HISTORIAM FOETUS.

In quibus nihil desiderari potest quod ad perfectam atque integram de dignoscendis, prænoscendis & curandis externis humani corporis morbis methodum pertineat.

Ex Varijs Authoribus Græcis, Latinis, Arabibus & Neotericis compilata, Gallico idiomate primum edita, nunc vero Latina facta, recognita, & multùm aucta, cum varijs observationibus & operationibus, à

JOANNE VIGIERIO Filio,
Consiliario & Medico Regis Christianissimi.

Cum Indicibus necessarijs Librorum, Capitum, Rerum & Verborum.

BIBLIOTHECAE FLORENTINAE

HAGÆ-COMITUM
EX TYPOGRAPHIA ADRIANI VLACQ.
M. DC. LIX.

XV
VIGIE

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

4 gl

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

ILLUSTRISSIMIS AC POTENTISSIMIS

DOMINIS

D.D. ORDINIBVS GENERALIBVS Fœderatarum Provinciarum Belgij.

TAntus est apud Vos *Illustrissimi & Potentissimi Domini*, bonarum litterarum amor, tantaque scientiarum omnium cultura, ut ferè omnes, qui de rebus arduis, in quacumque arte scripserint; omnes inquam ij, Vestram protectionem huc usque summopere expetierint. Dum enim Sapientiam illam in Vestra Republica florente gerenda, eminentissimam diligenter intueor; Salomonis Regis sapientiæ, in magno Dei populo regendo, comparanda mihi videtur: Dum verò Potentiam illam qua ad hostium Vestrorum implacabilium & quasi ἀνικήτων impetus generosè retundendos uti soletis, ad amussim perpendo, Romani Imperij potentiæ statim memor sum: Hæc Imperatorum & Senatus Romani bonis, firmis, & δυσκινακλήτοις legibus fulciebatur: Illa verò, Vestra scilicet, sub auspicijs Vestri Senatus amplissimi, & Principum Auraicorum nunquam satis laudatorum ductu & consilio ita sustinetur & confirmatur, ut ij ipsi qui Fortunæ Vestræ invident, virtutem tamen Vestram, sicut & sapientiam mirari & suspicere coacti sint. Quid dicam de Vestra clementia, qua in subditis & debellatis parcendis utimini? Quid de Vestra pietate erga Deum, & charitate erga miseros & proximos? certè Vos estis vno verbo Dei populus, & felix ille solus æstimandus, quem Deus populum suum vocat. Nemini igitur

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

mirum esse debet, si in operibus venerandi parentis mei defuncti edendis protectionem vestram, Amplissimi Domini, adversus Invidorum dentes & morsus implorem, cùm tanta sit apud me, à teneris annis vestrarum dotum notitia, ut me (etiamsi vobis sim extraneus, minimèque in vestris plagis natus) nunquam piguerit, aut puduerit laudes vestras publice decantare. Ego igitur multorum virorum doctissimorum precibus, monitisq; sæpissime impulsus, opera hæc Jatrochirurgica in lucem edere: Ea omnia quæ à parente meo in arte medica & Chirurgica exercitatissimo, olim Gallico idiomate, maximo cum labore, per plures, nimirùm 40. annos, ex melioris notæ authoribus compilata fuerunt, & quæ non minori ferè cum studio Latina à me in omnium Gentium gratiam facta, aucta, & varijs observationibus, & operationibus illustrata sunt, vestræ Amplitudini lubens voveo. Nec certe dubitavi vobis hasce lucubrationes meas consecrare, vestra fretus humanitate, quæ mihi subdidit aculeos, & ad audendum invitavit, cùm nusquam ignoraverim in re difficili conatum esse laudabilem, etiam cùm successus deest: Mihi videbor non lusisse operam, si laudis expers veniam impetravero, aut si meo exemplo aliquem excitavero, ad aliquid perfectius elaborandum, quo possit artis nostræ Jatrochirurgicæ cognitio planè elucidari ac stabiliri. Scio enim quanti eam faciatis, & quàm apud Vos sit necessaria, cùm ferè semper adversus non solum infensissimos, sed potentissimos hostes bellum gerendi, quasi lex imposita vobis sit, ex quo cùm innumera prodeant certamina, varia etiam, ne dicam infinita vulnerum, aliorumque morborum externorum genera, experiri vobis inde convenit: Vnde ausim concludere ex artis hujus antiquitatis, dignitatis, divinæ suæ originis, & utilitatis ac necessitatis apud vos, certa, & clara notitia, & consideratio-

ne

ne, non immerito opera hæc vobis dicanda fore, quæ æquo animo ut & illorum authorem tanquam Vobis devinctissimum suscipiatis, obsecro Vos. Valete Illustrissimi & Potentissimi Domini, Vosque Deus opt. Max. suo numine & spiritu regat, & cura paterna tueatur, ut omnes conatus vestri optatum consequantur finem, habeatisque Remp. in æternum feliciter constitutam.

I. V. A.

Observantissimus

IOANNES VIGIERIVS Castrensis,
Regis Consil. & Medicus.

Castris Helviorum die 4. Decembris 1658.

PROSOPOPOEIA

Quâ Chirurgia conqueritur se mutilatam, & imperfectam ab Authore olim editam fuisse: jam verò se perfectam, & omnibus numeris suis absolutam edi lætatur.

ARs imperfecta & membris truncata, misellum
Non potui diris caput extricare tenebris:
Sed concussa malis, mihi solâ in morte medelam
Esse superduxi, desperatamque salutem:
Implebamque meis montesque urbesque querelis,
Et vitam in mœrore, ignominiâque trahebam
Infelix: subitas tingebat purpura malas,
Purpura sollicitum meritò confessa pudorem,
Visebar quoties cœtu in florente Sororum,
Quæ cultæ gemmis, specieque auroque superbæ,
Altaque Erithræis onerata colla lapillis,
Temnebant, cultumque meum sortemque sinistram.
Altera pars deerat nostri, quâ orbata nequibam
Tollere corpus humo, molimine nixa frequenti:
Aut si quando olim pennâ crepitante jacentes
Desererem terras, & inania vasta secarem
Remigio alarum, vicinaque solis adirem,
Protinùs ad radios alis, cerâque refixis,
Lassaque languebam nervisque effœta subactis
Labebar medias velut Icarus alter in undas:
Exque hoc naufragio vix sospes, ut æra reposcam
Evasi, & tabulâ vivam, pictâque procellâ
Me miseram! in miseræ conspiravere ruinam
Cum cælo pelagus, nec adhuc mihi mortis ab ungue
Esse licet tutæ: Nereusque Notusque minantur
Excidium, & sævis cum flammâ convenit undis,
Mersa ut comburar, combustaque in æquore mergar.
Quid faciam? Stygij video patefacta barathri

Limina

Limina, & horrendos Phlegetontias unda cerastas
Exhibet, & nexas Alecto ostentat Echidnas.
Quis mihi portus erit vitæque labantis asylum?
Quo duce sospes ero? Quo vindice faucibus orci
Eripiar, nitidi revocata ad lumina solis?
Tu mihi qui quondam tristis primordia vitæ
Dimidiumque animæ vigili sudore dedisti,
Jam reliquum indulge: meq; his (Pater alme) periclis
Eripe, sic animam tibi me debere fatebor,
Lucis & usuram: si quid mihi laudis in orbe
Creverit immenso: si quod nomenque decusque
Gessero, si famæ pernicibus incita pennis
Quivero doctorum volitare per ora virorum,
Acceptæque memor vitæ, acceptæque salutis,
Diffundam nomenque tuum laudesque *Vigeri*,
Quacumque extremo circumsona terra profundo
Tunditur, & frangit raucos in littore fluctus.
Quid mutilum fœtum te produxisse juvabit,
Et non vitalem? Me perfice, vel mihi lucem
Tolle minus gratam tenebris: extinguar in ortu
Felix morte citâ; vel si prodire sub auras
Æthereas me vis, & me committere cœlo,
Dimidium mihi redde mei; superare recuso
Longius, integræ nisi per te reddita vitæ.
His ego cum Patrias onerassem sæpiùs aures
Vocibus, & lachrymis noctuque diaque profusis,
Sivissem nullam precibus sine labier horam,
Tandem exaúdivit questus, dextrâque benignâ
Quæ modò defuerant, mihi suppeditata reponit,
Et mihi me reddit, qui me generaverat olim,
Illustris per secla *Vigerius* orbe futurus
Omnia, dum pisces tranabunt æquora pinnis,
Et volucres levibus sulcabunt aëra pennis.
Sic mihi quæ nitidos Phœbeæ lampadis ignes
Horrebam rapido cane pejus & angue, latebris
Gaudebam, & solis renuebam exire cavernis,
Bubo velut tristis: jam mens mutata, vigorque;

Jam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

Jam lucem affecto, jam splendida tela diei
Impavida intueor, positas jam assumere pennas
Fert animus, viresque jubent, jam jamque volatu
Transmittam astrigeri fastigia præpete cœli:
Inde mare & terras populosque urbesque frequentes
Despiciam, & propius rapidos Hyperionis ignes
Adversis oculis, erectâ & fronte tuebor.
Ergo posteritas mirabilis arte *Vigeri*
Et studio credat, mutatum sydere fausto
Bubonem cantuque rudem, lucisque fugacem
In Jovis armigerum (res ô miranda) fuisse.

JOANNI VIGIERIO

ΣΩΣΤΡΟΝ.

ME mihi surpuerant morbi: dolor acer edebat
Brachia, & obsedit corda subacta tumor.
Jam desperatus, conclamatusque videbar,
Et mihi in Elysiis spes erat una jugis.
Nil mihi cura, nisi naulum numerare Charonti,
Ut possem sanctos liber adire choros:
Cum meliora jubes sperare, manuque salutem
Pæoniâ elato, docte UIGERE, *refers,*
Tu mihi me reddis: morbos, mortemque repellis,
Dedoluitque dolor, detumuitque tumor.
Fœlices ægros, talis quos dextera curat,
Atque Machaoniam præstat amica manum!
Restituit vitæ Hyppolitum Phœbeïa proles,
Et mihi jam curâ reddita vita tuâ est.

AL. MORUS SCOTO-BRITANNUS

LUX ARDENS AMORE.

AD

AD JOANNEM VIGIERIUM.

MActe animo, & ſtudiis proles Phœbea *Vigeri*
  Perge manu & ſcriptis monſtra domare tuis.
Protelo, morboſque truces, mortemque repelle,
  Claraque de Stygio Dite tropæa refer.
Sunt tibi qui valeant in Ditis regna lacerti,
  Sunt tibi quas metuant fataque morſque manus.
Quid dubitas igitur periturum evertere regnum?
  Tollere quid dubitas nomen in aſtra tuum?
Jam prodi, accinctuſque hoſtes, ſophiâque manuque
  Confice, & humanis caſibus affer opem.
Sic unus Caſtris Podalirius atque Machaon,
  Sic magno nobis ore ſonandus eris.

ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ Ο ΑΥΤΟΣ.

ΙΠποκράτης ἡμῖν τε Βιγήελος ἐστὶ Μαχάων
Ἀμφότερον χειρουργὸς ἐὼν καὶ ἰητρὸς ἀμύμων
  Ταῦτα δέ γνωστὰ πέλει νοεραῖσι βίβλοισιν ἐκείνου.
Εἰς φάος ἱπταμέναις καὶ ἄκεσσιν ἀλεξικάκοισι
Τὶς γὰρ τοῦδ' ἕλκη πληγάς τε νόσους τε δάμασσε
Βέλτιον ἠδέ βίον πλεόνεσσι βροτοῖσιν ἔδωκε,
Φθειρομένοις ἤδη φοβερόν τε χάροντα τρέουσι;
Τίς δὲ βίβλους σοφίας πλέονας πολύπευσεν ἀγαστῆ,
Ὠφελίμους θνητοῖσι βίουσι βιωσομένοισι
Ἱπποκράτης, ἡμῖν τε Βιγήελος ἐστὶ Μαχάων.

Lux ardens virtutis amore

ALEXANDER MORUS.

Idem. *In Librum Joannis Vigierij de Ulceribus.*

SI palmam in ſcriptis qui miſcuit utile dulci,
  Obtinet, haud dubiè palma, VIGERE, tua eſt.
Utilius nihil eſt ſcriptis neque dulcius iſtis:
  Lectorem hæc capient ſępè relecta ſuum.
Hinc longum tua fama, VIGERE, vigebit in ævum
  Lethæo nunquam deperitura ſitu.
In ſcriptis vives, genio exultantibus alto,
  Quæ Phæbę & fratri ſecla coæva ſcient.
I Liber in lucem tantis indigne tenebris:
  Et luſtra oppoſitas mundi utriuſque plagas.

IOANNES VIGIERIVS
Consiliarius & Regis Medicus ad Lectorem.

HAudquaquam in animo Parentis mei defuncti fuerat (Lector candide) libros quos de Chirurgia Gallicé conscripserat in lucem emittere, hoc duntaxat commodi sibi inde redundaturum pollicebatur, quod eos in memoriæ subsidium comparasset, ut pericula à se facta & operationes chirurgicæ quarum oculatus testis fuerat, à multis annis ipsâ experientiâ comprobatæ; menti suæ quamprimùm occurrerent. Quippe in hac arte ita innutritus, ita jam inde velut à cunis lactatus fuerat, ut à Patre suo & Avis, viris in re chirurgica & medica apprimè versatis, tanquam hæreditario jure, præcepta quædam non vulgaria & paucis obvia accepisset. Cùm secreta hæc, tùm innata sibi ad artem hanc propensio, illum ad ea paulò curiosiùs excutienda, & avidiùs investiganda impulerunt, quæ optimæ notæ authores vel Græci, vel Latini, vel Arabes, vel Neoterici literarum monumentis consignarunt. Vtrum verò curationes, & pericula ab eo in hac arte per quadraginta annos, quibus eam meritò professus est & exercuit, facta, votis suis & publicis commodis responderint, necne, Opera sua varia, sermone Gallico expressa, & ab omnibus doctis valdè probata, imò etiam infiniti propemodùm viri ab eo curati, & alij qui curationum suarum spectatores atque testes extiterant, de ejus doctrina & experientia judicium perhibuerunt. Hi certè à Parente efflagitarunt, ut opera sua publici juris faceret, & in eorum gratiam & commodum qui hanc artem profitentur eliminaret; quod quidem eorum assiduis flagitationibus concedere voluit. Paulò ante obitum Parentis, in mentem illius venerat, scripta sua Gallica, Latina facere. Verùm cum ad id opus se accingeret, phthisi correptus fuit, & cum gravissimos dolores, animi deli-

deliquia, alvi fluxum, ventris tormina, aliaque symptomata acerbissima pateretur, lethaliter laborare credidit, & me summis precibus exoravit, ut libros suos Chirurgicos Gallicè editos, Latinos facerem. Is me ordinem quem observare volebat, exactè edocuit: Ita ut non mirum tibi esse debeat (Amice Lector) si ipsius voluntati & mandato ultimo satisfaciens, multa distraxi, multaque addidi, & non ipsum planè ordinem, quem in suis operibus Gallicis videre est, observavi: Sic voluit & jussit. Ego verò Parentis imperio obsequium parans, amicorumque permultorum precibus refragari nolens, qui nonnullos aliquid commodi ex hoc nostro syntagmate percepturos esse arbitrantur, opus hoc in lucem edo. Hîc enim speciminum à Patre exhibitorum velut condimenta, quæ cum theorematis & sententiis Riolani, Tagautij, Fabritij ab aqua pendente, Vesalij, Eustachij Rudij, Andreæ à Cruce, Gormeleni, Vigonij, Paræi, Chalmetei, Pigræi, aliorumque luculentissimorum nostri sæculi scriptorum commiscuit. Iuniores Medici ac Chirurgi, in hac epitome, citra pulveris jactum, quicquid medullæ est in scriptoribus jam laudatis, reperient, & quæ iis horis quas nobis à professionis nostræ exercitio suffurari licuit, incredibili labore comparavimus, facilè assequentur. Hinc autem non aliam laudem quam Dei gloriam, non aliud emolumentum quam utilitatem publicam vel expetimus, vel expectamus. Vale.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

INDEX CAPITUM

Quæ in quinque hujus Magnæ Chirurgiæ libris comprehenduntur.

Capita libri Primi, in quo agitur de Tumoribus.

De nomine & definitione tumoris.	Caput 1.
De Tumorum differentiæ.	Cap. 2
De Causæ tumorum,	Cap. 3
De tumorum signis.	Cap. 4
De 4. tumorum temporibus.	Cap. 5
Tumoris præter naturam universalis curatio.	Cap. 6
De Phlegmone.	Cap. 7
De furunculo.	Cap. 8
De Carbunculo.	Cap. 9
De epinyctide.	Cap. 10
De gangræna & sphacelo.	Cap. 11
De Sphaceli aut syderationis curatione.	Cap. 12
De Erysipelate.	Cap. 13
De Herpete.	Cap. 14
De Phlyctænis.	Cap. 15
De œdematе.	Cap. 16
De flatuoso tumore.	Cap. 17
De aquoso tumore.	Cap. 18
De Atheromate, steatomate, & meliceride, seu abscessibus primariis.	Cap. 19
De Nata seu napta.	Cap. 20
De Lupia.	Cap. 21
De ganglio.	Cap. 22
De strumis seu scrophulis.	Cap. 23
De Scirrho.	Cap. 24
De cancro non ulcerato.	Cap. 25
De Sarcomate.	Cap. 26
De hydrocephalo.	Cap. 27
De testudine & talpa.	Cap. 28
De grandine & hordeolo palpebrarum.	Cap. 29
De Palpebrarum hydatibus.	Cap. 30
De Anchylope, seu abscessus ocularis curatione.	Cap. 31
De Cataracta.	Cap. 32

De

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

De Polypo. cap. 33
De Parotidibus. cap. 34
De epulide & parulidi. cap. 35
De Ranula. cap. 36
De uvæ seu columellæ inflammatione & relaxatione. cap. 37
De Amygdalarum tumore. cap. 38
De Angina. cap. 39
De Bronchocele. cap. 40
De Empyemate. cap. 41
De Aneurismate. cap 42
De Apostemate scirrhoso digitorum. cap. 43
De Reduvia seu paronichia. cap. 44
De lactis exuberantia. cap. 45
De lactis coagulatione. cap. 46
De Hydrope. cap. 47
De umbilici relaxatione. cap. 48
De Ramicum differentiis, caussis, signis prognosticis & curatione. cap. 49
De intestino in scrotum delapso. cap. 50
De hydrocele & pneumatocele. cap. 51
De Sarcocele. cap. 52
De Cirsocele, seu hernia varicosa. cap. 53
De Ani procidentia. cap. 54
De Phymate, cap. 55
De Phygetho, cap. 56
De Bubone. cap. 57
De Apostematibus coxarum. cap. 58
De genu Apostematibus. cap. 59
De pedum Abscessibus. cap. 60

Capita libri Secundi, in quo agitur de Vulneribus.

QVid vulnus, quæ sint illius differentiæ & causæ. Caput. 1
De signis vulnerum præsertim prognosticis. cap. 2
De vulnerum curatione in genere. cap. 3
De curatione vulneris simplicis. cap. 4
De vulnere cum substantiæ deperditione conjuncto. cap. 5
De vulnere cavo quod habet os sursum, fundum deorsum. cap. 6
De vulnere cum contusione. cap. 7
De Casu. cap. 8
De vulneribus venarum & arteriarum. cap. 9
De vulneribus nervorum, cap. 10
De Nervo contuso. cap. 11
De vulneribus tendinum & ligamentorum. cap. 12

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

De vulnere à morsu animalis præsertim venenenati ut canis rabidi. cap. 13
De vulnere cum solutione continuitatis in osse. cap. 14
De vulneribus sclopetorum, aut aliorum ignivomorum tormentorum ictu inflictis. cap. 15
De vulneribus capitis. cap. 16
De perculsi, seu contusi & commoti cerebri curatione. cap. 17
De faciei vulneribus. cap. 18
De oculorum vulneribus. cap. 19
De Nasi vulneribus. cap. 20
De linguæ vulneribus. cap. 21
De vulneribus aurium. cap. 22
De Cervicis, colli, gutturis, & juguli vulneribus. cap. 23
De humerorum, brachiorum, & manuum vulneribus, cap. 24
De vulneribus thoracis. cap. 25
De epigastrij, & ventris totius inferioribus vulneribus. cap. 26.
De femorum & crurum vulneribus. cap. 27
De vulneribus articulorum. cap. 28
De vulnerum symptomatis, & primò de fluxu sanguinis, cap. 29
De dolore qui vulneribus supervenit. cap. 30
De febre conjuncta vulneri. cap. 31
De intemperie conjucta vulneri. cap. 32
De Convulsione. cap. 33
De Syncope & delirio. cap. 34
De Paralysi. cap. 35

Capita Libri tertij, in quo agitur de Ulceribus.

Ulcus quid. CAPITE 1
De differentiis ulcerum. cap. 2
De Causis ulcerum cap. 3
De signis ulcerum tam diagnosticis quàm prognosticis. cap. 4
De ulcerum curatione generali. cap. 5
De ulcere cum intemperie calida. cap. 6
De ulcere cum intemperie frigida. cap. 7
De ulcere cum intemperie sicca. cap. 8
De ulcere cum temperie humida, cap. 9
De ulcere cum dolore, cap. 10
De ulcere cum tumore. cap. 11
De ulcere contuso, cap. 12
De ulcere cum hypersarcosi, cap. 13
De ulcere livido & calloso, seu cum duritie & decoloratione labrorum, cap. 14
De ulcere cum figura rotunda, cap. 15
De ulcere verminoso, cap. 16
De ulcere varicoso, cap. 17

De

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

INDEX LIBRORUM ET CAPITUM.

De ulcere teredinoso, seu cum ossis corruptione. cap. 18
De ulcere profundo cavernoso, cuniculoso seu sinuoso, cap. 19
De fistula, cap. 20
De ulcere rheumatico, cap. 21
De ulcere sordido, cap. 22
De ulcere putri & depascente, quod nome dicitur, cap. 23
De ulcere virulento, & ichoroso. 24
De ulceribus dysepulotis, maximè verò de phagedænicis, cap. 25
Adnotanda doctrina de temporum quibus cacoethe ulcera sunt curanda, intervallis, cap. 26
Quæ sic fasciandorum ulcerum ratio, 27
De Cancro ulcerato, cap. 28
De ulceribus strumosis, cap. 29
De Lue venerea, cap. 30
De combustionibus, cap. 31
De ulcerum particularium curatione, & primò de tinea, cap. 32
De oculorum ulceribus, cap. 33
De oculorum ulceribus malignis, & depascentibus, cap. 34
De oculorum ulceribus cancrosis, cap. 35
De Corneæ ulceribus, cap. 36
De ruptura corneæ, & exitu uveæ, cap. 37
De cicatrice tunicæ corneæ, cap. 38
De Ægylope, seu oculorum fistula lachrymosa, cap. 39
De Aurium ulceribus, cap. 40
De ozæna & narium ulceribus, cap. 41
De ulceribus crustosis labiorum, cap. 42
De ulcere cancroso noli me tangere dicto, cap. 43
De Mentagra, cap. 44
De oris ulceribus, cap. 45
De Scorbuto seu gingivarum exulceratione, cap. 46
De pulmonum ulceribus, cap. 47
De ulceribus tracheæ arteriæ, oesophagi stomachi & intestinorum, cap. 48
De cancro uvulæ, cap. 49
De Colli ulceribus, cap. 50
De Pectoris ulceribus, cap. 51
De fistula thoracis. cap. 52
De ulceribus mammarum, cap. 53
De fissuris & rimis mammarum puerperarrum, cap. 54
De mammarum concero exulcerato, cap. 55
De ulceribus vertebrarum, seu spinalis medullæ, cap. 56
De ulceribus humerorum & brachiorum, cap. 57
De ulceribus fistulosis digitorum & manus, cap. 58
De Renum & vesicæ ulceribus, cap. 59
De gonorrhœa virulenta. cap. 60
De obstructione urethræ à callo, verruca, tuberculo carnoso, seu carnositate, cap. 61
Recidivæ præcautio. cap. 62
De correctione symptomatum, cap. 63

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

De ulceribus penis, cap. 64
De ulceribus internis penis, cap. 65
De præcautione ulcerum à lue venerea, cap. 66
De ulceribus uteri, cap. 67
De Rhagadibus cervicis & alarum pudendi, cap. 68
De Ani fistula, cap. 69
De Emunctoriorum fistula, cap. 70
De femorum, tibiarum, articulorum ac pedum ulceribus, cap. 71
De Genuum ulceribus, cap. 72
De Malo mortuo, cap. 73
De Potione ulceraria, cap. 74
De hæmorrhoidibus, cap. 75

Capita libri Quarti, in quo agitur de Fracturis.

Fractura quid, ejus differentiæ, causæ, signa diagnostica, prognost. & cura, Caput 1
De fractura narium, cap. 2
De fractura auris, cap. 3
De fractura maxillæ inferioris, cap. 4
De fractura claviculæ, cap. 5
De fractura costarum, cap. 6
De Spinæ fractura, cap. 7
De fracti humeri curatione, cap. 8
De Cubiti, sive brachij fracti curatione, cap. 9
De Manus fractura, cap. 10
De femoris fracti curatione, cap. 11
De Patellæ fractura, cap. 12
De cruris seu tibiæ fractura, cap. 13
De fractura astragali, cap. 14

Capita libri Quinti, in quo agitur de Luxationibus.

Quid sit luxatio, quotuplex, causæ, signa, & curatio, Caput 1
De maxillæ luxatione, cap. 2
De claviculæ luxatione, cap. 3
De Spinæ luxatione, cap. 4
De humeri luxatione, cap. 5
De Cubiti & radij luxatione, cap. 6
De Manus & digitorum ejus luxatione. cap. 7
De femoris luxatione, cap. 8
De Patellæ luxatione, cap. 9
De Genu luxatione, cap. 10
De Pedis, & ejus ossium ac digitorum luxatione, cap. 11

CHI-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

CHIRVRGIA JOANNIS VIGIERII.

CAPUT PRIMUM.

De Nomine & Definitione Tumoris.

TUmor, à Græcis ὄγκος eminentiam corporis ſonat. Hæcautem vel ſecundùm naturam eſt, ut in capite, ventre, juncturis &c. vel ſupra naturæ modum, ut in mammis lacte turgentibus, in ventre prægnantis &c, vel præter naturam, ut in omni tumore non naturali actiones lædente, de quo ſolo, præſenti nos opere tractabimus.

Hippocrates omnes tumores nominat oedema, ut in pluribus locis notavit Galenus. Aſiatici ſyſtrophas, tanquam condenſatum & globatum vocant. Arabes apoſtema nuncupant: quæ tamen vox apud Græcos ſignificatione multò contractiore, ſolum abſceſſum, id eſt collectæ materiæ in pus, aut in alienam ſubſtantiam converſionem denotat: Verùm Apoſtematis ſeu Abſceſſus eſt anguſtius nomen, quàm tumoris, quia omnis abſceſſus eſt tumor, non contrà. Unde magna contentione certatur inter profeſſores Chirurgiæ, ad quod genus morbi, *Riolan. in Chirurg.* tumor revocari debeat. Galenus in hac re dubius & incertus fuit, modò inter morbos pattium ſimilarium recenſet, alibi inter morbos organicos collocat, alibi ad ſolutionem continui refert. Avicennas in tumore omnis generis morbos reperiri ſtatuit: ac proinde morbum eſſe compoſitum, indè tam variæ tumoris difinitiones promanarunt. Galenus lib. de tumoribus in omni tumore cum aucta magnitudine actionis læſionem requiri decernit. Niſi enim tumor partis operationes lædat, ſymptomatis potiùs quàm morbi nomen meretur. Propterea Gal. ad ſuum ſenſum accommodatè tumorem definit Cap. 1. lib. 13. meth. Morbum in quo partes à naturali habitu in quantitate receſſerunt, quam definitionem amplexatus eſt Fallopius. Nec valet objectio de Eryſipelate, quod ſolam cutem obſidet ſine tumore, nam in eo affectu pars apparet ſubtumidior, non tam diſtenta, quam in phlegmone, propter humoris biliosi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

tenuitatem. Nec recedit ab hoc instituto Hali-Abbas, qui, si Guidoni credimus, omnium accuratissimè Apostema definivit, Tumorem contra naturam in quo aliqua materia replens & distendens est aggregata: Verùm Apostema, seu Abscessus est angustius nomen quàm tumoris. Quia omnis Abscessus est tumor, non contrà. Quærimus autem hic non abscessus, sed tumoris omnis contra naturam, generalem definitionem. Meliùs me Judice finiretur, Corporis totius, vel partis alicujus tantum incrementum, ut actio lædatur. Quæ postrema particula idcirco adjecta est, quia valdè obesis, pinguis aqualiculus propenso sesquipede exstat, sani nihilominus vivunt, & cum actionum omnium integritate. Ahhæc, Tumor omnis contra naturam, complectitur triplex morbi genus, similare, organicum & commune. Similare, quia dissolvit temperiem partis cui insidet; organicum, quia ejusdem magnitudinem, figuram, & situm vitiat; commune, quia partes immediate naturâ cohærentes disjungit, & interjecta aliqua materia, vel humore, vel flatu, à se invicem separat. Propterea non sine ratione à quibusdam definitur: Affectus contra naturam constans triplici morborum genere. Si placet, omnia definitione hoc modo comprehendes: Tumor est materialis intemperies unionem partis dissolvens, nec non ejusdem magnitudinem, figuram & situm lædens. Differt enim tumor ab Intemperie cum materia sola ratione: Intemperies materiam accersit: fluxio tumorifica intemperiem parit: intemperies afflictæ partis semper, ut causa suum effectum, materiam præcedit, tumorem verò sæpè consequitur, quia facta fluxio partis mittentis robore temperiem partis dissolvit.

Hæc distinctio traditur ab ab Avicenna & fundatur ac confirmatur à Conciliatore.

Secundùm Fabricium ab Aquapendente, Tumor præter naturam est morbus ut plurimùm compositus, ab eo denominandus à quo actio læditur.

Dicitur morbus ut excludantur exigua tubercula, quæ non sunt morbi, sed tantum symptomata, ut inquit Gal. lib. de diff. sympt. Cap. 12. ut ea quæ in pubescentium facie oriuntur. Dicitur morbus compositus, quia ille tumor qui fit ab humorum affluxu, intemperiem etiam conjunctam habet, quatenus illi humores sunt calidi, vel frigidi, vel humidi, vel sicci. In hernia similitur intestinali, vel omentali, una cum magnitudine aucta, morbus in situ est conjunctus. Additur utplurimùm, cùm aliqui tumores, simplicis morbi Idæam retineant, cùm præter auctam magnitudinem, nullum alium morbum conjunctum habeant: ut si quispiam ita pinguescat, ut loco moveri, & operationes aliquas obire nequeat, vel si glandulæ in collo ita augeantur, ut actiones lædant. In his enim ac similibus tumoribus ab aucta magnitudine solum actio læditur, & non ab alio morbo, ut sunt simplices morbi. Additum fuit, ab eo denominandus à quo actio læditur; quia Erysipelas actionem lædit, quatenus est intemperies, & ideo Erysipelas dicitur morbus in intemperie. In valdè obesis, & glandulis vel lingua supra modum aucta, actio læditur ab aucta magnitudine, & hi tumores dicuntur morbi in aucta magnitudine. Hernia intestinalis & omentalis quatenus est morbus in situ, actones lædit, & ideo morbus in situ dicitur: Atque hæc de tumoris definitione.

CAPUT

nervos attingunt, & aliæ venas vel arterias occupant : Aliæ siccæ sunt, aliæ stillante humiditate madent assiduè, aliæ derepentè represso humoris stillicidio madere desinunt, & sic illarum orificium occluditur, ut ægro & Chirurgo falsa absolutę curationis specie imponant, mox enim reseratum similiter atque antea stillat, alię deinde facilè, aliæ difficilè curantur, atque etiam quædam insanabiles reperiuntur. Partes affectæ, ut ex inferioribus patebit, omnes partes corporis possunt esse.

Fistularum signa varia sunt pro partium quas occupant varietate : nam si id quod ultimo specillo tangitur, renititur & resonat, ad os usque vitium pervenisse sciendum est : ibi deinde tanquam in lubrico, lęvi & polito si elabitur specillum , ossis adhuc integri signum est : at si quo in loco tanquam in salebra subsistat & hæreat , asperi, exesi, carieque corrupti ossis est argumentum : nonnunquam os ipsum renudatum oculis , tumque demittere specillum nihil est necesse. Insuper enim os affectum se prodit materiæ oleagine, purulento effluxu ei medullæ qua os nutritur haud absimili. Siquidem omne excrementum alimenti partis ejus à qua excernitur conditionem refert : in fistula quæ ad nervum pertingit doloris punctorii sensus maximè cum specillo tentatur, ægrum exercet si præsertim acrior est quæ effluit materia. Sæpè enim si frigida sit stupore membrum habet debilitato motu, sed saniosam & glutinosam humoris nervorum alimentarii conditionem exprimens. Eadem ferè apparent & fiunt in fistulis, quæ ad tendines penetrant, & eas membranas quæ musculos involvunt. Si intra carnem fistula subsistit, crassior & copiosior est quę dimanat materia, lævis, alba & æqualis. Si in venas aut arterias descendit eadem contingunt quæ in nervorum fistulis : nisi quod specilli contactu minus molestus sensus excitatur, nec ulla in ullius membri motu offensio cernitur : quanquam si fistulosi ulceris materia adeo acris est, ut vasa corrodat, sanguis profluet : crassior quidem, venâ : tenuior autem & cum murmure arteria exesa. Veteres & quæ per multos annos fluxerunt fistulæ, si subitò occludantur, mortem inferunt, in corpore pręsertim senili & infirmo. Nam hujusmodi ulcera solent advenire tibiis quæ temerè occludi non debent, quia totum corpus ex parte se expurgat, humorque ulcere repentè clauso dùm intro ad nobiles partes recurrit sæpè vitam adimit. Itaque quandò spontè clauduntur cogimur ea aperire aut parti vicinæ cauterium admovere, ut detur excrementis eo fluere consuetis emissarium. Si quis tamen ea occludi velit is tenuem & exsiccantem diætam sibi ipsi instituat & frequenter corpus repurget. *Signa fistularum.*

Præmissis generalibus, ut purgatione frequenti & exquisita victus ratione imperetur quotidie sumendum vel decoctum gentianæ, vel aristolochię rotundæ, pulvis ex vino, vel forma pilularum. Vel. *Curatio.*

℞ Agrim. M. iij. plantag. M. ij. folior. olivæ M j. incidantur. minutim & contundantur, postea in vino albo coquantur: de colat. quotidie sumatur mane cyathus unus jejuno ventriculo.

Sequuntur topica ac primùm si commodè sinus incidi possit secundum ulceris longitudinem forcipe incidatur, os durum novacula abscindatur aut uratur. Deinde si intrinseca non sint callosa, nec dum sit consummata fistula, detergendum ulcus & replendum carne.

Alioquin imprimis os strictum & angustum dilatetur, imposita turunda ex spongia, aut radice gentianæ, aut aristolochiæ, aut medullæ sambuci & hermdactill. dimittatur horis duodecim, plus minus donec os videatur satis apertum, Callus deinde si non ferro, aut igne, removeatur potentiali, ut arsenico vel hydrargyro sublimato,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

Administratis primùm generalibus purgatione & venæ sectione, quæ putredinis fomitem removent, abluatur deinde decocto detergente propter sordes: desiccante & adstringente, ob putredinem; muria, lixivio, in quo oxymel aut sirupus acetosus dissolvantur, aut lupini incoquantur: quibus insuccata splenia superponuntur. Potenter exsiccando resistunt putredini, pulvis ex aloë, myrrha, aut ex anetho usto, aut ex terra lemnia in aceto primùm macerata. Si placet utere cataplasmate ex farinis fabarum, ervi, lupinorum, lolii, coctis in oxymelite: aut Ægyptiaco. Avicenna putrido ulceri hoc unguentum mirificè convenire affirmat.

℞ Tragacant. rubri ℥ j. calcis vivæ, aluminis & corticis granator. an. ʒ vj. thur. gallar. an. ʒ iiij, cum cera & oleo q. s. fiat unguentum.

Si putredo admodum invaluerit utere cauterio potentiali, ut arsenico, quod sublimatum dicitur (nam sine dolore carnem vivam à mortua mirabiliter separat) aut cauterio utere actuali: extremo morbo, exquisitè extremum conveniet remedium: nam quæ non sanat medicamentum, sanat ignis, quæ non sanat ignis, sanat ferrum, quod verò ferrum non sanat, incurabile censetur.

CAPUT XXIV.

De Vlcere virulento & ichoroso.

VIrulentum ulcus dicitur quod virulentam saniem, virus propriè dictum fundit, seu tenue quoddam ac liquidum excrementum citra erosionem abundat, à Græcis ichorosum, à Latinis humidum, saniosum & virulentum appellatur: Ichor enim seu virus substantia quædam est tenuis, aquosa, subalbida, aut crocea, aut varii coloris sine odore, paucæ acuitatis, & copiosa, exit à malis ulceribus potissimum articulorum, generatur ex subtiliori parte humiditatis calidæ, serosæ, ac tenuis, aut frigidæ & humidæ ab imbecilliori calore elaborata. Hujusmodi ulcera à variis causis contingunt, ut plurimùm à cacochymia, cachexia, partis imbecillitate, calore languido, pravo victu, aut ab aliquo viscere intemperato.

Vlcus virulentum quid. Ichor seu virus quid.

Causæ.

Præmissis generalibus, purgatione, sang missione, & victus ratione admovenda sunt ulceri refrigerantia, siccantia, & adstringentia medicamenta. Simplicia convenientia sunt, solanum plantago, bursa pastoris, pilosella, agrimon. beton. pimpin. anagallis, myrthus, balaustia, cortex granator galla immatura, bolus armena, terra sigillata, plumbum ustum & lotum, lythargyrum, lamina plumbi, mercurio illita, unguentum pompholigos, de minio, de cerusa, de plumbo, aqua aluminosa & aliæ exsiccantia. Ut.

Curatio ulceris virulenti.

℞ Aquæ aluminosæ ℔ j cerusæ præpar. tuthiæ alexandr. an ℥ ß, fiat collyrium, abluatur ulcus calidiusculè bis in die.

℞ Succor. agrim solan. plant. an. ℔ j. vini albi ℥ viij. alum. crudi ℥ vij. auripigmenti ℈ j albumina ovor. num. xij agitentur simul & destillentur, ac ulcus bis quotidie lavetur ac foveatur. Ad antiqua ulcera parabitur emplastrum nostrum de plumbo.

℞ Litharg. aurei ℥ iiij. plumbi usti ℥ ij. tuthiæ præpar. ℥ j. minii ℥ j. ß, cerusæ

 ℥ ß, ol.

CAPUT II.

De Tumorum Differentis.

DIfferentiæ ac varietares tumorum præter naturam, omnes, sumuntur ab ejus natura quod influit, ut phlegmone nascitur à sanguine crasso, & quantitate magis quàm qualitate vitioso. Erysipelas tumor à bile, aut sanguine bilioso, hoc est valdè tenui & fervido. Oedema tumor à pituita tenui. Scyrrhus tumor ab humore melancholico, aut à pituita valdè crassa. Nemo autem existimet tumorem ullum ab humore ullo puro & sincero excitari, omnes enim sunt permixti & confusi, sed unus aliquando cæteros ita superat, ut sensu discerni non possint, unus solus ad sensum apparet. Quòd si contingat plurium humorum dissimilitudinem sensu observari, considerandum erit quis prædominetur: ille enim dicitur esse dominator: sit sanguinis plus quàm bilis, dicetur phlegmone Erysipelatodes: sit plus bilis quàm sanguinis, Erysipelas phlegmonodes; atque ita de cæteris sentiendum est. *Gal. lib. de tumoribus 2. ad Glau. & 13. method.*

Quidam primùm dividunt tumores in calidos, aut frigidos: calidos appellant qui fiunt ab humore calido, sanguine aut bile; frigidos qui ab humore frigido, pituita, aut succo melancholico. Hippocrates, omnes calidos, inflammationes appellabat, non injuria sanè. Nam Erysipelas, nihil aliud est quàm phlegmone à bile aut bilioso sanguine. Objiciet aliquis, non semper humorum, sed aliquando flatuum copia corpus intumescere, ut ventrem sub tympanite, penem priapismo: quod genus tumoris πνευμάτωσις, vel Ἐμφύσημα nominatur. Ergò tumores primùm distinguendi sunt in humorales & flatulentos. Respondeo flatum reduci posse ad pituitam, cujus est soboles. Fieri enim solet flatus ex pituita, ab imbecillo calore, ob idque flatulentos tumores, pituitosis posse comprehendi. In ea quoque opinione fuit Tagantius. Sed apud Gal. flatuosi & aquosi, seu serosi tumores ab aliis distinguntur, differentesque tumores pariunt. Tagautius & ex eo Gormelenus tumorum differentias petunt, ex quantitate, ut magni, mediocres, parvi; ex qualitatibus primis, unde calidi, frigidi; ex substantiæ sive consistentiæ modo, ut molles, duri; ex symptomatis, ut colore & dolore. A colore dicuntur, albi & nigri, flavi, lividi, rubri: à dolore, dicuntur dolentes vel doloris expertes; à partibus affectis ut ophthalmia, pleuritis &c. à tempore, breves, longi, recentes, veluti incipientes, increscentes, vigentes, declinantes: à loco, externi vel interni, à numero, simplices, vel multiplices: à moribus, ut maligni, & benigni: Quæ omnes differentiæ mihi videntur inutiles, quia non mutant formam tumoris, aut novam speciem constituunt. Differentia quæ dividit genus, illius speciem constituit ab his accidentibus quæ species tumoris nascitur. Veræ igitur differentiæ depromuntur ex materia pituitosa, humorali & solida. Ne quis autem absurdum putet, alicujus tumoris materiam solidam esse, talem inspiciet in sarcocele & exostesi, atque totius corporis erositate, qualis aderat Nicomacho Smyrnæo apud Galenum. Guido tumores contra naturam dividit in tria genera, seu tres species, in quibus materia ex qua formantur magis quantitate peccat quàm qualitate: in pustulas sive minutiores tumores quos Bothor appellat, & in exituras, sive tumores quos latini Abscessus, Græci Apostemara vocant.

Tanta

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

ſumptis, ea magna vi ad aquas educendas purgandaſque pollent ſed cum aliqua violentia. Ad provocandas urinas, & ad dolorem renum & veſicæ plurimùm valet lixivium confectum ex truncorum fabarum cinere, quo Æger mane jejuno ventriculo utetur ad ℥ ij. aut ad ℥ iiij.

Topica quænam debeant eſſe.

Quòd ad topica remedia attinet, hoc imprimis curandum, cavendumque eſt, ut jecoris ſubſtantia conſervetur, nec medicamentis, quæ ad aquas diſcutiendas, ac reſolvendas adhibebuntur offendatur. Commodè igitur ac utiliter, ea epithematis pa ratis è ſantalis, cinnamomo, ſpicanard. ac roſis vino auſtero maceratis fovebitur, poſt fotum illinatur regio hepatis cerato ſantalino. Uugatur totus venter, regione hepatis vitata, unguento arreg. martiato agripp. & de ciclamine, vel admoveatur emplaſtrum de baccis lauri, vel cataplaſma ex ſtercore vaccar. columbor. caprarum & ſulphure. Affigantur cruribns duo cauteria utrimque unnm, & abdomini quatuor, Vel.

℞ Ferment. ℥ j, cantharid. præparat. ʒ ij. cum pauco aceto ſcyllitico fiat veſicatorium: exortis veſicis ſuperponantur folia braſſicæ, betæ, ſinantur fluere per viginti aut triginta dies, ſi ceſſent fluere, novum veſicatorium non eidem loco, metu doloris, ſed propè applicetur. Magna cucurbitula confert in ſolo tympanite admota ventri: cauteria verò tympaniti ſunt inutilia. Aſciti & leucophlegmatiæ convenientiſſima: hac tamen cautione, ne jam crura intumuerint, quia talia ulcera nunquam ſaneſcunt, ſucceditque utplurimùm gangræna, tùm ergo veſicatorijs potiùs quàm cauterijs detur exitus. Scrotum tumidum ſcarificatu vel ſetone trajicere convenit: Paracenteſis in ſolo aſcite utilis eſt, & extrema eſt operatio, hoc eſt inciſio arte facta in epigaſtrio qua paulatim aqua è ventre educitur, quæ præ cæteris prudentiſſimè & maximè adhibito judicio hic fieri debet: conſiderando primùm an fieri debeat nec ne, nam ſæpiſſimè periculoſa eſt, neque ex animi noſtri ſententia ſuccedit. Ut autem probè tutòque fiat, morbi magnitudo, ægrique vires perpendendæ ſunt: unde præſagiendum quid eventurum ſit, vituperij & offenſionis vitandæ cauſa. Quòd ſi hydropicus ſenex eſt aut puer, ſi malum inveteratum, jecurque aut ſplen in ſua ſubſtantia vitiata ſint, ſi tuſſi, aut alvi profluvio laboret, tunc inciſione omni abſtinendum, in ijs enim tutè illa fieri non poteſt. At ſi & vires validæ firmæque ſint, & æger juvenis, animoque præſenti, operatio ad hunc modum fiet.

Paracenteſis in ſolo aſcite convenit.

Paracenteſis fruſtra tentatur quoties hydrops ſuccedit ſcirrho aut ardentibus febrib. aut jamfractis viribus.

Ante omnia collocandus eſt ita æger, ut illius venter nimiùm non diſtendatur, & faciliùs fiat quod volumus: deinde animadvertendum, è qua potiſſimum parte radix mali traxerit originem: nam ſi ſit in jecore, inciſio è ſiniſtro latere, ſin in ſplene, è dextro facienda eſt, ne tanta fiat virium reſolutio. His autem omnibus rectè conſideratis, ventris cutis capienda erit duobus aut tribus digitis propè umbilicum, eamque ſummis digitis premendo, peritonæum intactum relinquendum, eam trahendo quoad fieri poteſt, deinde firmiter eandem continendo inciſio dextrè fiat ad peritonæum uſque, uno duntaxat ad ſummum digitulo ſupra id quod tractum fuerit. Poſt hæc canaliculo, ſeu fiſtulâ aptè factâ ad latus perforatâ, & ad extremum acuminatâ intra peritonæum aculeus ad formam diagonalem adigetur, paulò ulterius plagam quæ facta fuerit: relicto interim canaliculo illo, donec per eum extracta fuerit neceſſaria humoris quantitas: quod tamen primò ſenſim fieri debet, non ſubitò, nec abundè. Quumque

Paracenteſis quomodò facienda.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

Tanta tumorum varietas per cutem efflorescit, ut vix quisquam crediderit omnes quatuor primis differentiis concludi posse. In hoc tamen diligenter elaborandum est non tantùm doctrinę facilioris gratia, sed etiam ut pateat facilior via ad inventionem remedii. Omnes enim tumores à sanguine, communi remedio, nempe venæ sectione curantur. Omnes verò tumores à bile, pituita, aut melancholico succo, cathartico, humori vacuando, convenienti. Ad phlegmonem ergo, ut propositum inde exordiar pertinet carbunculus, quia fit à sanguine usto. Non est quidem phlegmone, sed phlegmonodes tumor. In eo sensu haberi debent furunculi, phymata, bubones. Ad Erysipelas pertinet uterque herpes exedens & miliaris, quos omnes sacri ignis nomine Celsus videtur designasse. Eodem referri debent phlictenæ, vesiculæ biliosæ, similis illis, quæ in ambustis ab igne, aut aqua fervente excitantur. Ad œdema pertinent primarii Abscessus, proptèrea quod eorum materia ad pituitæ naturam propius accedit. Quorum pro materiæ varietate tres differentiæ constitui solent, Atheroma, Stheatoma, & Melicerides. Hujus quoque generis hydropis omnes species, Ascites, Tympanites, & Anasarca, quin etiam hydrops particularis, ut hydrocele, hernia aquosa. Ad scyrrhum pertinent strumæ, & verrucæ, sunt enim humoris melancholici effectus. Eodem referri debent tumores atrabiiarii ut Cancer & Elephantiasis, quin etiam cutanei affectus illis congeneres, scabies, psora, lepra, impetigo fera : de quibus differendum est, ei qui doctrinam de tumoribus omnibus numeris absolutam voluerit describere. Non est autem prætereundum à recentioribus tumores primùm dividi in magnos & parvos. Magnos rursùm in quatuor supra commemoratos dividi, aut in abscessus quos illi exituras appellant : parvos tumores uno pustularum nomine comprehendunt. Abscessus verò rursum subdividunt, in primarios & epigenematicos supervenientes inflammationi suppuratæ, quam aliquando gangræna, deinde sphacelus consequuntur, aliquando sinus & fistula. Differentiis tam primis quàm secundis hoc modo constitutis, primas & generales causas subjungamus.

CAPUT II.

De Causis Tumorum.

Causæ generales tumorum, ut fluxio, ac congestio, Rheumatismus.

CAusa efficiens tumorum, aut est fluxio, aut congestio. Est autem fluxio, humorum in corpore motus ad aliquam partem, quæ propter eorumdem quantitatem aut qualitatem aut simul utramque, eos sine sui læsione recipere non potest. Fit fluxio partis mittentis robore, dum excretrix humoris quantitate, vel qualitate irritatur, aut recipientis imbecillitate. Nam robustiores sese exonerant in imbecilliores. Nec refert si naturâ & constitutione primâ, pars sit imbecilla, aut accidente. Cutis est commune receptaculum totius corporis. Glandulæ ponè aures sunt emissaria cerebri; quæ sunt in inguinibus Jecoris; quæ sunt sub alis cordis. Opportunior quoque est, fluxionibus pars mollis, rara, laxa, ut caro glandulosa & quæ depressa est, ut pulmo, non tantùm quod sit spongiosus, sed etiam quòd cerebro subjaceat, illius distillationibus excipiendis valdè obnoxius. Fluxiones enim parere censentur viarum amplitudo, & tenuitas humoris, quæ sunt causæ sine quibus non; humor

humor enim qui tenuior & mobilior est, eo ad fluendum aptior. Fluit autem facilius per patentes meatus, ut arterias, venas, poros. Dolor & calor trahunt fluxionesque accersunt prętꝫr institutum naturæ, atque ut dicitur ex accidenti. Nam dolor trahit, quia natura ut dolenti parti succurrat eò sanguinem transmittit. Calor autem trahit fuga vacui, resolvit enim humorem, & in locum vacuati necessariò novus succedit, aut quòd dilatando vias, humoresque fundendo & attenuando, eosdem ad fluxiones reddit aptiores.

Congestio verò excrementorum tertiæ coctionis in parte aliqua collectio est propter ipsius facultatis expultricis imbecillitatem, quę major fieri potest accedente facultatis expultricis errore. Ferè frigidi tumores semper fiunt congestione; calidi fluxione. Discernuntur facilè, quod humor excrementitius paulatim congeritur, & sensim in parte aggregatur coctricis imbecillitate vel expultricis. Adjuvat plurimùm cutis densitas, quæ impedit transpirationem. Subsistunt enim & retinentur tertiæ coctionis reliquiæ, nisi cutis liberé perspiret. Coctionis impotentiâ, calorisve inopiâ, remanet in parte, tertiæ coctionis duplex excrementum, unum tenue, ut serum, alterum crassum, ut sordes, quæ nisi liberè excernantur, paulatim pars assurgit in magnam molem, intumescitque. *Atrismus.*

Causæ speciales tumorum, ut morborum omnium sunt externæ, vel internæ: hæ rursùm antecedentes vel conjunctæ. Externis etiam si non fiat medicina, nihilominus hæ investigari debent, quia ad inventionem remedii plurimùm conferunt. Ejusmodi sunt in excitandis tumoribus, ictus, casus, morsus, crapula, motus longior aut vehemens. Nam si quis ex alto ceciderit, aut baculo percussus fuerit, aut à cane, vel scorpione demorsus, si mero se repleverit, facillimè tumorem aliquem incurret. Antecedentes causæ ab externis aliquandò commoventur, aliquandò copia, aut qualitate humoris excretrix irritat sine ulla causa externa fluxionem facit. Antecedentes igitur causæ tumorum sunt duæ, plenitudo vel impuritas. Inflammationes plethora; cæteros tumores cacochymia ferè committit, biliosa biliosos, pituitosa pituitosos, melancholica melancholicos. Cui causæ nisi primò prospiciatur, phlebotomiâ aut purgatione, inanis solet esse usus topicorum. Conjuncta materia dicitur succus parti impactus qui proximè & immediatè morbum facit: vel causæ conjunctæ seu continentes tumorum præter naturam, συνεκτικαι à Græcis dictæ, sunt materiæ quæ in particula ipsa laborante aggregatę & infarctæ reperiuntur, quæ continuò cum tumore permanent, & dum crescunt, tumor augetur, dum minuuntur, simul etiam tumor decrescit, & cum desinunt, finiuntur, & quibus præsentibus, simul quoque morbus adest, quibus ablatis, simul etiam morbus evanescit. *Causæ speciales tumorum.*

Multi, non parvi nominis Medici, hanc conjunctam causam non admittunt cùm nihil à morbo differat, & affectus actionem vitians ac impediens, secundum Gal. morbus sit, & non morbi causa, ideoque dicunt Gal. de hujusmodi causa non loqui, sed tantùm de antecedente & primitiva: Sed hoc non est verum, quia Gal. 2. Aphor. comment. 22. & lib. de caus. sympt. Cap. 2. conjunctionis causæ mentionem facit, & 3. de arte Med. inquit. In qualibet morbi curatione antecedens causa imprimis removenda, deinde conjuncta tollenda. Et lib. de loc. aff. Cap. 1. & de Nat. hum. & lib. 4. Meth. Med. quippe antecedentibus rebus tribuitur præservatio, vel præcautio, in morbis conjunctis verò curatio. Item mitigatio synptomati debetur, præservatio causæ, & curatio morbo. Hæc enim conjuncta causa, est morbi essentia & materialis causa jam fluxa, & aliqua in parte coadunata actu tumorem efficiens: *Utrum detur causa conjuncta.*

 tumor

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

tumor verò est morbus, & per consequens, est accidens, & cùm sit accidens neque est, neque materiam habet. Ideo conjuncta causa à morbo differt. Notandum tamen in tumoribus præter naturam ex humorum influxu ortis, aliquid esse in fieri, aliquid verò in facto esse. Quod est in fieri, est materia antecedens quæ adhuc in fluxu est; quod in facto est, est materia conjuncta quę jam influxit, & in parte laborante infixa est.

CAPUT. IV.
De Tumorum signis.

Tumorum signa diagnostica.

Cognitis causis Tumorum, de signis quibus eorum naturam, speciem, statumque præsentem dignoscamus, & tandem futurum eorundem exitum, sive conversionem deprehendere possimus, necessariò est differendum, quum curationis principium ex ipsius morbi naturæ cognitione maxime pendeat. Tumores igitur aut in occultis partibus sunt, aut in apertis & externis. Qui in occultis oriuntur ex perfecta membrorum cognitione maximè deprehenduntur, de quibus dicere nunc non instituimus. At in apparentibus partibus, tumorem esse, ex collatione partis tumentis cum se ipsa, naturali statu & dispositione prædita, cuique deprehendere promptum est.

Species tumoris unde cognoscitur.

Species & natura tumoris cognoscitur ex partis tumentis colore, calore, frigore duritie, mollitie, dolore, tensione, renixu, morsu, & ex fluxionis periodo. Color enim similis efflorescit humoribus superabundantibus nisi intro recesserint, qui si subalbidus fuerit, pituitam, si nigricans, succum melancholicum, si rubeus, sanguinem, si flavus aut subpallidus, bilem flavam aut pallidam tumoris materiam esse ostendit. Calor præterea sanguinem, aut bilem flavam, aut humorem aliquem putrentem vel adustum subesse indicat: quemadmodum frigus, aut pituitam, aut aquosos humores, aut flatus, aut succum melancholicum, aut concretos & induratos humores. Durities verò cum dolore phlegmonem; sine dolore scyrrhum significat. Mollities autem sine dolore œdematis nota est. Tensio & renixus magnam in parte flatus vel humoris repletionem ostendunt, sicut mordicatio humoris tumorem committentis acrimoniam.

Fluxionis etiam periodus & exacerbatio tumoris, ejus materiam, atque adeo naturam & speciem indicabunt. Nam matutino tempore, sicuti & vere sanguis: meridie ut & æstate bilis flava: vesperi quemadmodum & autumno succus melancholicus: noctu non minùs quàm hyeme pituita movetur. Ita enim partes diei cum anni partibus, quantùm ad humorum motum pertinet, proportionem habere existimant Hipp. & Galenus.

Tumorum signa prognostica.

Futurum tumorum exitum aut conversionem ex ipsorum differentia, ex materiæ benignitate aut malitia; tenuitate aut crassite, caliditate aut frigiditate, & similibus qualitatibus, item ex partis affectæ natura, robore & imbecillitate, totiusque corporis omnimoda dispositione maximè deprehendemus. Hinc enim fit, ut tumores nisi in principio prohibeantur, variis modis terminentur: alii per digestionem resoluto per insensibilem transpirationem omninò humore, qui ad partem affectam defluxerat;

rat:

rat : alii per suppurationem, quorum materia coquitur, id est suppuratur & in capacitatem convenientem abscedit : alii resoluta tenuiores tantùm humoris parte in scyrrhosam dispositionem transeunt. Accidit & aliquandò induratio, imperitia Chirurgi, qui immodico refrigerantium usu, vel nimis resolventium intempestiva applicatione ex phlegmone scyrrhum facit. Alii multò adhuc deteriores sunt, in quibus partes à fluxione superantur, & ad tantam intemperiem deveniunt, ut & earum actio omninò pereat, & ipsæ gangræna corripiantur. Alii denique omnium pessimi, qui maligni dicuntur, repentè evanescunt & regrediuntur, eorum materia propter aliquam qualitatem ad interiores, & nobiliores partes delata : periculo enim pleni sunt morborum transitus ab ignobilioribus & exterioribus ad partes nobiliores & interiores, quos tumoris subita imminutio, & ingravescentia symptomata indicabunt.

Signa resolutionis sunt levitas membri, deficiens pulsatio, tumoris, febris ac omnium aliorum symptomatum imminutio, & emplastrorum, vel cataplasmatum mador, quasi ea essent rore conspersa. Nempè ejus vaporis, qui sensim exhalat, portio in aquam concreta, admota inhæret, & hæc est melior aliis; ergo ea primùm tentanda est Chirurgo, si quidem eo modo nulla fit humorum, vel partium corruptio, neque alter morbus excitandus est, solutio manifesta inquam, ut in suppuratione quam comitari solent, febris, dolor ingens, anxietas, & ex relicto ulcere, molestia minimè contemnenda. Adhæc per solutionem facta sanatio, docet materiam esse benignam & obsequentem, naturamque præpotentem, ut quæ valeat per se, aut medicamentis adjuta, humorem in vaporem conversum, per cutis spiracula discutere per diaphoresin. *Signa resolutionis.*

Suppurationis signa sunt dolor intrinsecus, pulsatio, calor, & febris crescens ut inquit Hipp. Aphor. 47. lib. 2. Notæ suppurationis quæ fit, & etiam factæ, his versibus continentur. *Signa suppurationis*

Durities longa, pulsus, dolor, & calor aucti
Signant pus fieri, sed factum, dicta remissa
Sub digitis undans, albescens pars & acuta.

Fit autem acuties, & cupus (ut nostri vocant) figuræ pyramidalis, quandò materia tenuior & calidior est, naturæque magis obsequens. Talis siquidem non ægrè recollecta minus loci occupat, quodque in ea subtilius est impetum facit ad superiora, crassum ad basim subsidet.

Signa suppurationis jam factæ, id est abscessus vel exituræ, sunt levitas quædam partis affectæ, remissio vel ablatio doloris, caloris, tensionis, pulsationis, ac duritiei tumoris, tumor remissus brevior ac minor factus, tumor eminentior fit, ac in mucronem subducitur ac elevatur. Acuties præterea fit erosa nonnihil cute, quam pus sensim corrodit, donec perforet. Hujusmodi acuties ad albedinem mutatur, cuticulæ separatio, quies vaporum putridorum, & inundatio in subprementibus digitis persentitur.

Signa indurationis sunt tumoris imminutio, & cum hac remanens durities. *Signa indurationis*

Corruptionis signa sunt, nigredo, vel partis lividitas, quibus nonnunquam graveolentia accedit; quibus signis præcesserunt febres ingentes, dolores, inquietudines, vigiliæ, & alia prava symptomata. *Signa corruptionis.*

Pessima omnium solutio præter delitescentiam est corruptio, seu putrefactio, cùm scilicet membrum putret, gangræna correptum. Quid enim afflictæ parti deterius contin-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

contingere posset quàm corruptela? quæ dùm incipit, gangræna, extincto planè nativo partis calore, Sphacelus, mortificatio partis appellatur. Minùs mala est induratio vel (ut Nostri loquuntur) petrificatio, quæ est scyrrhosa dispositio, plerumque Medici seu Chirurgi culpa superveniens, ex repellentium, aut resolventium abusu. Harum media, & velut neutra est suppuratio quam saniationem appellat Guido.

Signa delitescentiæ. Signa regressionis & delitescentiæ sunt subita tumoris diminutio, quæ aliquando sua sponte fit, ut ob venenositatem ac malignitatem, vel propter nimium refrigerationem forinsecus adhibitam; febres etiam ac alia prava symptomata supervenientia, ac talis tumoris diminutionem consequentia, tumoris regressionem indicant. Cujusmodi regressus est pessimus, quando materia veneni, aut alterius malignæ qualitatis est particeps, ut in carbunculo, unde febres, animi deliquia, vomitus, & alia symptomata longò gravissima. Sunt qui sextam speciem terminationis esse velint permutationem: quandò videlicet angina vel pleuritis, in peripneumoniam desinit, qui modus ad resolutionem potest referri. Quippe hæc duplex dici potest, una (eaque maximè propriè dicta) quæ est insensilis: altera quæ sensui utcumque manifesta, ut in proposito argumento. Hanc si placet resudationem dicas, quo modo Pleuritis sæpiùs terminatur. Porrò non quævis apostemata omnibus iis modis finiri queunt, nam flatulenta neque suppurari, neque in scyrrhos degenerare possunt: at permutationi valdè sunt opportuna, ut etiam aquosa, utraque verò discussioni maximè patent.

CAPUT. V.

De quatuor Tumorum temporibus.

Adhæc tùm ad diagnosim, tùm ad prognosim plurimùm considerare juvat, tumorum ipsorum tempora, id est principium, augmentum, statum, & declinationem. Quia remedia quæ prosunt in principio, nocent in augmento & vigore. Distinguntur autem tribus modis. Primo ab essentia ipsius tumoris, hoc est, partis minore, vel majore incremento. Tumoris enim principium dicitur cùm pars incipit intumescere, incipit autem præter naturam tumere, cùm incipit fieri congestio, vel fluxio. Distinguntur etiam humoris tumorifici cruditate aut coctione. Principio enim cruda sunt omnia, in augmento incipit pepasmus. Tertiò symptomatum, ut febris ac doloris intensione, & remissione: Initio enim leviora sunt symptomata, quæ invalescente morbo simul ingravescunt. Itaque principium tumoris dicitur, cùm incipit fieri fluxio, materia adhuc est cruda, nec dum vigent symptomata. Incrementum verò cùm accrescit tumor, aucta fluxione materia incipit coqui; & intenduntur symptomata. Tum est tumor in statu, cùm consistente fluxione non accrescit amplius tumor, sed in eodem statu manet; materia propemodum est cocta, & in pus conversa, gravissima sunt symptomata. Nam cùm fit pus, febris dolor, & symptomata omnia ingravescunt: facto pure, & jam morbo in inclinante mitescunt. Cæterùm in malignis tumoribus, quæ commemoravimus quatuor tumorum tempora, non semper eo se consequuntur ordine,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

quia malignus morbus tam celeriter sua tempora percurrit, ut statim in principio sit vigor. Nam malignus humor qui nec potest coqui, nec resolvi, statim in principio furit, & gravissima inducit symptomata. Quin imò in quibusdam inflammationibus internis, quamvis non malignis, ut pleuritite, coincidunt, nec prædicto ordine se consequuutur istæ temporum notæ & dissimilitudines. Nam principio fluxionis humor est crudus, sed non sunt leviora symptomata, immò verò gravissima, spirandi difficultas maxima, tussis molestissima, febris intensissima: sed cùm humor primùm incipit coqui, & sputum paulò liberiùs exspuitur, mitescunt omnia. Non est prætereundum nonnunquam tumores terminari per decubitum, hoc est materia de parte una in alteram translata: sic succedit suppuratæ anginę empyema, pure è faucibus in capacitatem thoracis decumbente: potestque hic sextus modus superioribus adjungi. Imprimis autem priùs quam certò, quæ sit humoris qui malum parit natura, statuamus, considerandum est, qualis sit illa pars quam occupat, & quantæ profunditatis. Evenit enim non rarò ut Chirurgus fallatur, tum ob loci profunditatem, tum ob materiæ substantiam, quę crassa est, lenta, densa, & viscosa, atque ita torpens & sopita ut accidentia sua non nisi serò admodum patefaciat, sed ea solerter conjectanda, & prævidenda, ut Hippoc. rectè observavit, faciendumque præcepit, quum ait. Quibuscumque suppuratio in corpore existens non innotescit, his ob crassitudinem puris, aut loci non innotescit. Hæc spissitudo duobus modis intelligi potest, vel quòd densior sit cutis, vel longiùs à cute distet pus in alta carne collectum. Ea de causa inundatio percipi nequit, ut neque dùm pus est valdè crassum.

CAPUT VI.

De Tumoris præter naturam universalis curatione.

Tumor præter naturam aut adhuc fit aut jam factus est: illius autem duplex est indicatio, altera præcautio fluxionem prohibens, & altera curatio, quod in parte est vacuans. *Tumoris curatio.*

Quoniam causarum remotio fluxionem inhibet, si propter totius corporis plenitudinem humor fluxerit, ipsam venę sectione, si vires & aliæ indicationes permiserint, item frictionibus, cucurbitulis, balneis, exercitatione, unctionibus, digerentibus, inedia tollemus: cacochymiam verò convenienti purgatione, quorum alia magis, alia minùs vacuant, derivant, retrahunt: rursùs alia potentiùs & celeriùs: alia contra, impotentiùs & tardiùs: quemadmodum alia cum majore, alia cum minore commodo, vel incommodo. *Quomodò fluxio inhibetur.* Nam venæ sectio citra loci affecti repletionem, dolorem, calorem, aut aliam insignem læsionem derivat, retrahit, vacuatque: primùm quidem incisam particulam, deinde vicinam, postea verò distantiores, proindeque infestantem materiam minuit; naturam hæc exonerat, vires roborat, dolores mitigat, calorem extinguit: quare internis inflammationibus est commodior purgatione ut mox docebimus. *Sectionis venæ effectus.* Purgationem similiter vacuat, derivat, ac revocat humorem, sed calefaciendo, trahendo, locum affectum irritando, ac implendo, febremq; augendo. Ideò minùs in internis inflammationibus quàm sanguinis missio valet, Cucurbitulæ poten- *Purgatio. effectus.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

potenter materiam attrahunt celeriter ac vehementer. Igitur ubi magis retrahere, aut derivare, quam vacuare oportet, utiles sunt : contrà ubi magis vacuare, quam retrahere aut derivare, ex usu sunt sacrificationes ac hirudines : blandè enim vacuant, nec è longinquo nec cum impetu trahunt. Vincula autem attrahunt vehementer, vel lenitur pro constrictionis modo. Cæterùm nihil aut parùm vacuant. Frictiones verò foras evocant ac digerunt, magis, minusque pro sua multitudine ac vehementia, quemadmodum pro caliditatis ratione, imposita calida medicamenta. Igitur simplex vacuatio, quæ fit incisa parte & affecta, inveteratis inflammationibus confert, in quibus remissus dolor est & fluxio restitit. Retractio verò, ubi humor adhuc in fluxu est: at ubi locum jam obsidet, derivatio. Ad eundem modum ubi pars fluit, pars jam locum obsidet, utroque remedio : nempe retractione & derivatione est opus. Est autem derivatio, vacuatio quædam ad latus: fitque ad vicina semper: retractio verò semper ad contraria : at non semper ad distantissima, sed & ad propinqua fit, pro fluxionis differentijs, laborantium partium positu, & affectus magnitudine. Fluxionis differentiæ ex sua celeritate & tarditate, magnitudine & parvitate desumuntur: nam celeris & ingens humorum defluxio, præceps remedium efflagitat quod per humorum revocationem in propinquam partem suggeritur. Parva verò, ac tarda longiorem curationis moram sine periculo sustinet; sumuntur item differentiæ fluxionis ex venarum per quas hoc fit, genere, & partis affectæ positu. Fluit enim humor partim per. vanam, quæ partem affectam peculiariter alit, partim per communem toti Corpori.

Partis situs ostendit per quæ loca, & quo evacuationis genere, vacuare expediat. Cum enim multa sint evacuandi genera variæque morbi species, nec omnia omnibus conferant, videndum quo vacuationis modo singuli morbi, si modò eam efflagitent, vacuari debeant : quod fiet cognita, tùm morborum, tùm vacuationis natura. Vacuatio enim quædam, simpliciter materiam educit, quædam retrahit, quædam verò derivat simul & retrahit. Ad eundem modum, morbi quidam solam vacuationem desiderant, alij verò retractionem, nonnulli simul vacuationem, derivationem & retractionem ut diximus.

At si propter partis recipientis imbecillitatem fluxio excitata fuerit, ipsam partem corroborabimus. Si propter ejusdem situm inferiorem, ægri Corpus, arte ita collocabitur, ut pars affecta, si fieri potest, superiorem locum teneat, & dolore careat. Si propter dolorem, cum anodynis propriè dictis, vel opicerasticis, vel narcoticis sedabimus. Si calor fluxionem excitaverit, ipsum refrigerantibus mitigabimus. Humoris tenuitas sumptis & admotis ut crassescat efficiemus. Ejusdem verò impetum modis omnibus avertemus, nunc in contrarium revellendo, venæ sectione, sacrificatione, cucurbitulis, hirudinibus, vinculis, frictionibus: nunc verò ad partes vicinas per communes venas derivando.

Vacuatio in tumoribus duplex est.

In quibus tumoribus usus repellantium suspectus.

Altera indicatio quæ vacuare docet, & in tumore qui adhuc fit, quatenus ejus aliquid jam factum est, & in eo qui omninò factus est, locum habet : nam quod in loco aliquo præter naturam continetur sui ablationem primò indicat : quo fit ut vacuata materia tumorem committente tumor curetur. Vacuationem verò arte duobus modis moliemur: priori quidem humorem ad alias partes transferendo repellentibus, à quibus tamen diligenter cavendum est, ubi materia fluxionis sit venenata, ut morsus canis rabidi, vel serpentis, nocent enim repellentia: potius studendum est, ut foras venenum attrahatur, Mithridatio exempli gratia cocto cum cepa, aut allio; corniculis

suctu

suctu, cucurbitulis, scarificatu, hirudinibus, vel viventis galli podice, virus evocetur, aut vivus dissectus admoveatur, ut calore attrahat. Secundò si ad emunctoria fiat fluxio, eòque partes principes, humores noxios transmittant non est repellendum: quia destinata sunt earum excrementis recipiendis, neque ad illas sine manifesta vitæ jactura retrudi possunt, nisi sit fluxionis causa à re externa. Tertiò si fluxio sit critica (nisi fortè feratur ad partem nobilem, & minetur interitum) non est repellendum: quia impediretur naturæ motus, cujus coadjutores esse debemus. Huc pertinent affectus cutanei, ut pruritus, scabies, impetigo, lepra, morbilli, variolæ: quia fiunt per modum crisis, natura in commune totius corporis emunctorium onus deponente. Quartò cùm metuitur, ne à causa, ut contusione, fluxio excitetur, parti contusæ non est admovendum repellens, ne conculcato humore, repellentis frigore membrum contusum corrumpatur. Licet tamen in ambitu, defensivo aliquo, ut litu ex oleo rosaceo, aut ex ovi albumine agitato, cum rosacea, partem præmunire. Quintò cùm humor est multus & crassus abstinendum est repellentibus, quia magis densaretur. Incuneatus verò & non difflatus humor partem corrumpit privatione nativi caloris, & victoria alieni. Cur in simplici furunculo, aut ejusmodi tuberculis quamvis inflammatis, non licet repellere? an quod fiant à sanguine crasso & melancholico? an quod fiant per modum crisis? an quod humor peccet qualitate, non tantum quantitate, ut quæ phlegmonem facit, qui retrocedens totam massam inficeret? Sextò valdè plethorico aut impuro corpore, non est repellendum, sed vena secta priùs plenitudo minuenda, cacochymia purganda. Quò enim repelleretur cum plena sint vasa? Sanè retrocedens per externa interiorem inflammationem excitaret. Præterea si parti dolenti, applicentur repellentia, augebitur dolor, quia impedietur difflatio. Itaque nihil priùs moliendum est ut jam monui, quàm dolor sedatus fuerit. Adhæc si pars sit valdè imbecilla, quæ fluxionem excipit, satis est eam leviter adstringente roborare, ut oleo rosaceo, cum pauco aceto, quia metuendum est ne vehementer repellente languidus calor extinguatur. Cavendum est repellentibus diligenter, ubi materia in glandulis, quæ pone aures, in axillis, & inguinibus sunt, contenta fuerit, & in tumore critico: Non est prætereundum, morbis qui fiunt congestione, repellentia non convenire: partim quòd humor sit crassus & frigidus, partim quòd repellentia destinentur causæ antecedenti, quandiù humor adhuc in motu est. Tumorum autem à congestione, nulla est causa talis.

Altero modo vacuamus meteriam foras educendo digerentibus, suctu, sectione, scarificatione, cucurbitulis, & similibus. In utroque autem vacuationis genere ad tumoris, ipsius materiei quantitatem & qualitatem, atque ad partis affectæ naturam attendere oportet. Alio enim modo tumores sanguineos tractabimus, alio eos qui aut bilis flavæ, aut pituitæ, aut succi melancholici, aut alterius matereiei soboles sint.

Tumorum etiam curationes pro instrumemtorum patientium natura mutantur. Partium verò naturæ nomine, earum temperamentum, conformationem, substantiæ modum, situm, virtutem & usum cum Galeno intelligimus. *Tumoris curatio varia pro naturæ partis varietate.*

Temperamentum quidem, partes humidiores, ut carnem & glandulas, minùs exsiccandas esse indicat; sicciores verò, ut nervos, ligamenta, cartilagines & ossa magis. Eodem modo de cæteris partibus alijs temperamentis simplicibus aut compositis præditi, suo nativo temperamento restituendis senties. Nam pruisquàm ad propriam naturam particula redeat, nondum curationi impositum esse finem, est arbitrandum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

bitrandum. Formationem etiam ſpectare oportet, ex qua alias partes intra ſe, alias extra, alias utraque parte, alias neutra, cavitates & ſpatia cernimus: item alias raras eſſe, & ad fluxiones recipiendas paratas: alias verò denſas diſcimus. Ex qua conformationis varietate, & modi & vehementiæ medicamenti diverſitatem facilè conijcere licebit.

Situs in connexu partium, & in earundem inter ſe vaſorum communione, atque in meatuum ad expurganda excrementa convenientia conſideratur; à quo ſumpta indicatio non eſt negligenda, quum is maximè doceat, per quæ, & quomodo fieri debeat evacuatio, ſive ad contrarias partes per communes venas, modis omnibus revellendo, ſive ad proximas per ductus etiam communes derivando, ſive alio quopiam vacuationis genere uti velimus, ut copioſe demonſtrat Gal. lib. 2. ad Glauc.

Virtus etiam partis (ad quam & ipſius uſum & ſenſum reducit Galenus) plurimùm curationem evariat. Quùm enim inter multiplices coporis noſtri partes, aliæ principes ſint, ut cerebrum, cor, hepar, quarum virtus per nervos, arterias & venas toti corpori diſtribuitur: aliæ ſint adeo neceſſariæ, ut ſine earum actione vita diu ſubſiſtere non poſſit, ut ventriculus: aliæ ſenſum exquiſitum habeant, ut oculus, ſtomachus, cavendum eſt ne ejuſmodi partibus (ſive propter virtutem, ſive propter actionem neceſſariæ fuerint, ſive ſenſum exquiſitum habuerint) ea medicamenta admoveamus, quæ immoderatè laxent, & reſolvant, aut ſupra modum refrigerant, aut extraneam, vel venenatam qualitatem habeant.

Quibus partibus luxantia & reſolventia medicamenta noceant. In principio quid ſit agendum.

Præmiſſis purgationibus & venæ ſectione ſi propter latiores vias, videatur humor ſæpiùs ad aliquam partem decumbere, defenſivo aliquo intercipiatur fluxio. Habent hoc familiare Chirurgi. Cum ovi albumine & oleo roſaceo agitant bolum armenam, aut ſanguinem draconis, atque inde parant cataplaſma quod vocant defenſivum commune. Cui quidem inſtituto ſatisfaciet vel oleum myrthinum, vel unguentum comitiſſæ. Repellunt quidem frigida omnia, ſive fuerint humida, ut lactuca, ſive ſicca, ut roſæ, plantago, poſca: potentiùs tamen frigida ſicca quàm humida. Itaque ex aqua communi, aut roſarum, vel plantag. cum aceto, ea proportione addito, ut bibi poſſit, parabitur oxycratum, quo imbutum linteum admovebitur parti, & ſæpè renovabitur. Obſervanda tamen diligenter cauſa fluxionis, quia curatio morbi tota conſiſtit in remotione cauſæ. Ponamus ergo partem immodico calore attrahere, cerato refrigerante Gal. vel unguento roſaceo Meſues, vel de Cerúſa Rhazis, vel populeo. ardor contemperabitur providendo ne quid nimis. Quia immoderato refrigerantium uſu aut pars ſcyrrheſcit, aut gangræna afficitur. Si intolerabilis cruciatus fluxionem proritarit, anodyno aliquo dolor mitigetur, alioquin inanis erit conatus. Equidem optimum eſt anodynum, quod tollit cauſam doloris, ſed ſæpè longior eſt via, & inter moras aucta fluxio membrum corrumpit. Itaque temperatis (ſeu primo gradu calidis) quæ ſunt analoga noſtro calori, dolor ſedetur, ut cataplaſmate ex farina hord. cocta in lacte, cum vitellis ovorum, aut oleo ipſo ex vitellis ovorum extracto, aut chamæmelino. Quæ ſi non proſint præſcribantur narcotica, ut cataplaſmata ex fol. hyoſciami, aut mandragoræ, aut cicutæ, coctis in lacte. Si placet in lacte in quo prædicta folia bullierint, coquatur farina hordei, atque indè paretur puls, ſeu cataplaſma. Sed ſtupefacientibus magna religione eſt utendum, alijs priùs tentatis & evictis, ne ad contrariam id eſt frigidam intemperiem pars deducatur, & inde error pejor priore committatur. Bonum quidem eſt præſens, ſed damnum emerſurum eſt timendum. Podagrici dolores narcoticis,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

narcoticis, ad tempus mitescunt, sed pars debilitata, erit in posterum fluxionibus opportunior. Tamen urgente necessitate uti non formidabis, etiamsi necessariò noxam aliquam, afflictis partibus ex his accessuram non ignoras. Sed certè ei quod magis urget obsistendo, hominem doloris vehementiâ animo deliquentem, cum parva noxa servare satius erit. Nam sequentibus deinceps diebus offensionem medicamento contractam emendare poteris.

Quid sit agendum in augmēto.

In augmento, cùm manifestè pars intumuerit, incipiuntque symptomata, durities, calor, dolor, pulsatio, febris : neque potuit revellentibus ut phlebotomia, neque repellentibus, ut oxycrato impediri generatio tumoris, tentanda est resolutio si modò humor non admodum multus & crassus resolvi potest. Duplex autem est resolutio, una insensilis διαπνόεσις & διαφόρησις, quæ resudatio potest nominari, cùm humor conversus in sudorem resudat, sudorisque instar transcolatur : quæ nonnunquam sine artis auxilijs fit, solo naturæ robore, cùm humor est paucus & tenuis, pars laxa & mollis : alioquin mediocriter calidis quæ simul partem relaxent, juvanda erit resolutio, ut farina fabarum, hordei, ervi, lupinorum cocta in decocto, altheæ, meliloti, chamæmeli, exempli gratia.

℞ Altheæ cum radic. M. i. flor. chamæm. Et melilot. an. p. ij. ff. decoctio, residentia teratur, coletur, adde colat. farin. hord. & fabar. in principio augmenti : in fine farin. ervi & lupinor. an. ℥ ij. cum oleo viol. aut rosac. in principio : in fine cum oleo chamæm. aut lilior. fiat cataphlasma. Resolventibus enim in principio augmenti addi debent leviter repellentia, ut pulvis rosarnm, vel myrtillor. & prædictis farinis permisceri. Quandò autem humor resolvi, non potest, debet in pus converti præcipuè in vigore.

Quid sit agendum in statu.

Tumor est in vigore, seu statu jam propè confecto pure : pus autem fieri cognoscimus ex symptomatum vehementia : quia ut nox quæ præcedit crisim solet esse molesta propter conflictum naturæ cum morbo : Sic in confectione puris, pugnat alienus calor cum nativo, hujus tamen victoriâ fit pus laudabile. Solus autem calor naturalis & alimenta & excrementa coquit : juvatur tamen admotis pepticis, quæ analoga sua qualitate illius robur augeant, & emplasticâ substantiâ difflationem spiritus prohibeant. Tale perhibetur à Gal. cataplasma ex farina tritici cocta in hydrelæo. Farina enim tritici non tantum modicè calida est, sed cocta in oleo & aqua cutis meatus obstruit, calorisque & spiritus dissipationem prohibet, quomodo auctus calor celeriùs saniem in pus convertit. Facto pure mitescunt accidentia omnia, quia cessat commotio, & pacatum est utriusque caloris duellum victrice natura. Præterea tactu inundatio percipitur, pars albescit, & in acumen tendit crassiore parte subsidente, tenuiore in pyramidis formam ascendente. Aliquando tamen difficillimè his quatuor signis pus confectum esse cognoscimus, quandò vel cutis valdè dura est, vel pus in profundo delitescit. Pure facto nihil aliud superest, quàm ut ferro vel ruptorio abscessus aperiatur. Ruptorium ex calce & sapone optimum parabitur, aut ex fermento & fimo columbino. In apertione septem conditiones attendendæ & considerandæ. Primùm ut sectio eo loco fiat, ubi materia continetur. Secundò, ut in loco inferiori fiat. Tertio ut fiat secundum rugas & processum musculorum, præterquam in axillis & inguinibus. Quartò vitentur nervi, venæ, & arteriæ quoad fieri potest. Quintò, ut non tota materia simul ac semel educatur, præsertim in magnis abscessibus, ne ex nimia & subita inanitione, & spirituum resolutione, virtutis sequatur prostratio. Sextò ut blandiùs, & minimo quam fieri potest dolore locus

Præcepta observanda. In apertione apostematum.

locus tractetur. Septimò ut facta apertione dolor imprimis leniatur, postea ulcus detergatur, carne impleatur, & tandem ad cicatricem perducatur.

Estne semper expectanda suppuratio. priusquam operiatur apostema.

Spectanda tamen non semper est suppuratio in malignis tumoribus, nam in bubone pestilenti & venereo tardare periculosum est. Quia malignus humor nec in vapores resolvi potest, nec coqui, nam materia venenosa, non recipit pepasmum. Parotides sæpè aperiri debent, vixdum incipiente suppuratione, ne virulenta sanies retrocedat, aut interim dùm coctio præparatur, ne putris vapor ad cerebrum feratur. Abscessus quoque primarij vix unquam maturantur, propterea crudi aperiuntur. Quibus quidem apertis non erit confertim & semel, sed sensim & per intervalla pus vacuandum, ne animus deficiat, spirituum magna & subita dissipatione. Apertus tumor curetur remedijs ulceribus dicatis.

CAPUT. VII.

De Phlegmone

Lib. 2. ad Glauc.

Quot modij ab antiquis phlegmone accipiatur.

Secundum Gal. & Avic. phlegmone tria significat. Primò est sicca inflammatio, in qua citra ullum defluxũ nativus calor accenditur, hanc peculiariter φλόγωσιν appellant Græci, Latinis exarsio dicitur, in qua tantùm adest intemperies sine materia, ad quam febris reduci potest : & exarsio dicitur ad differentiam inflammationum cum materia, ut 12. Meth. cap. 1. & 2. ad Glauc. cap 1. ex Gal. elicitur. Secundò dicitur phlegmone de quovis tumore calido, & sic est calidorum humorum defluxio, nempè sanguinis aut bilis flavæ, aut utriusque simul : ut complectatur Erysipelas, herpes, & carbunculum. Tertiò de ea quæ nomine generis absolutè & usitatè recentioribus dicta est phlegmone, tumor (inquam) ex sanguine puro, eoque mediocri, seu temperato.

Phlegmone quid sit.

Inepta est eorum interpretatio, qui volunt phlegmonem dici à flamma, cùm illa dictio græca, planè sit ἀπὸ τȣ̃ φλέγειν deducta quod inflammare significat, à temporibus verò Erasistrati significare coepit eum tumorem præter naturam, qui fit à sanguine extra venas etiam minimas, ad partes cavitates insensiles habentes, exiliente, & ipsam partem distendente, cum rubedine, calore, dolore, pulsu, tensione & renixu : cujus causa efficiens est fluxio, ab externis vel internis, manifestis vel occultis causis excitata, vel phlegmone tumor est calidus, durus ac renitens, præter naturam collectus ex sanguine è venis in cutem aut subjectam carnem effuso, ovi gallinacei sæpiùs magnitudine prominens.

Phlegmones differentiæ.

Ea est aut exquisita aut non exquisita. Exquisita est quandò purus sanguis extra sua vasa in aliquod membrum effusus, ut impactus putrescit. Non exquisita fit ex permistione sanguinis cum alijs humoribus, unde phlegmone Erysipelatodes, si bilis sit permixta, oedematodes, si pituita, & Scyrrhodes, si melancholia cum sanguine permixta sit.

Causa.

Causa phlegmones vel purus est sanguis extra sua vasa collectus, vel permixtione alius humoris inquinatus, vel causa continens, sanguis est, non in solam cutem, sed in subjectam quoque carnem impactus qui è venis eò tandem confluxit. Quùm enim venæ, arteriæque majores, immoderata sanguinis copia distenduntur, hanc, gravatæ, in minores quasi onus deponunt, ex his demùm in minimas. Ac tùm per earum

osculᴀ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

oscula perque tumicarum meatus sanguis cohiberi non potest, effluit, illabiturque in spatia vacua quæ inter fibras sunt primorum corporum, præcipueque musculorum, venarum, arteriarum, nervorum atque membranarum. Hæ partes fluxione dùm perfunduntur, implenturque, distentę copia, quasi divelluntur, ferventisque sanguinis ardore incalescunt, doloremque faciunt. Sanguis quippe extra vasa collectus, nec liberè perflabilis, necessariò putrescit atque inflammatur. Ita quidem si purus is erat exquisita phlegmone fit: cujus species sunt ophthalmia, parotis, angina, paroulis in gingivis, & aliæ, ex partibus nomina adeptæ. Est & alia minùs exquisita, cujus non sincerus est sanguis, sed aliorum quoque humorum particeps. Hinc fiunt phlegmone Erysipelatodes à mixtione bilis, œdematodes, à mixtione pituitæ, & Scyrrhædes à mixtione melancholiæ.

Signa sunt membri inflatio, calor, rubor, dolor pulsans & renitens cum duritie, calor adest, quia & sanguis per se calidus est, & constipatus difflari nequit, & putridus calorem præter naturam acquirit. Rubor è multo calore oritur, refertque sanguinis calorem. Dolor est quia adest intemperies calida, & solutio continuitatis, dependens à materia distendente, comprimente, & aggravante, & vellicante nervosas partes. Tensio fit ob materiam infarctam & constipatam, quæ etiam causa est renitentiæ. Pulsatio non semper adest inflammationi, sed quandò inflammatio incrementum suscipit, & ad suppurationem pervenit. Hæc pulsatio est motus arteriarum partis affectæ, & non sentitur à sanis corporibus, quoniam, ut arteriæ dilatari queant, multa circum sunt inania spatiola; hæc verò spatia si repleantur, tunc pulsantes arteriæ percipiuntur. Huic quasi ex igne aut ex balneo rubor inest: calor quoque ex inflammatione vehemens quasi pars uratur: distentio ex copia renitens, pulsatio profunda & molesta, quòd arteriarum diastole partem inflammatam feriat: dolor ex calore, ex pulsu atque tensione acerbus, pręsertim quùm pars eximio sensu prædita est. *Signa phlegmones.*

Phlegmone cum dolore magno in membro nobili, aut exquisiti sensus, in Emunctorijs cordi, aut cerebro vicinis, in esthiomenum aut gangrænam desinens periculosa est. Inflammationes in partibus externis salubres sunt, nisi sint admodùm magnæ, in quibus, calore nativo extincto, temperies partis destruitur & in grangrænam sphacelumque migrat. *Prognostica.*

Curatio phlegmones.

Recentiores Medici ad quatuor veluti capita totam phlegmones curationem revocarunt, ad victus rationem, ad fluentis humoris inhibitionem, ad jam fluxi vacuationem, & ad emendationem symptomatum, quæ aliquandò tam sæva superveniunt, ut omnem medentis solicitudinem ad se, neglecto etiam morbo convertant. *Cura. phlegmones, ex recentiorum sententia.*

Victus ratio in phlegmone, frigida semper erit, debet enim morbo qui calidus est repugnare, quòd si febris adfuerit, modicè etiam humidus erit victus. Victus autem rationis nomine, sex rerum non naturalium usum cum ipso Gal. intelligo. Ergo aërem sincerum & clarum, eundemque frigidiusculum deligito. *Victus ratio in phlegmone. Aer.*

Victum tenuem frigidum & moderatè humidum servato. *Cibus.*

Vinum debile & pauciferum, id est quòd in temperando haud multam aquæ mix- *Potus vini oligophorū.*

tionem

tionem ſuſtinet (Græcis ὀλιγόφορον vocatum) eſto pro potu.

Motus. Quies. Partem phlegmone obſeſſam ne exercitato. Quietem quantùm potes præſertim ſi plurima ſuccorum abundantia ſit, ſervato.

Somnus. In ſommo & vigilijs modum teneto, ſomnum diurnum & præſertim meridianum vitato.

Repletio. A crapula & ingluvie ſummopere caveto.

Inanitio. Alvus fuſa & mollis tibi ſemper eſto, atque eam interdum, ſi opus ſit, clyſteribu ſubducito.

Animi pathemata. Iram, clamorem, contentionem, & inimica fugito.

Venus. A veneris uſu, tanquam ab hoſte infeſtiſſimo, te ſubtrahito.

Fluxionis aversio. Fluxio avertetur, ſi ejus cauſas auferamus : plenitudinem & cacochymiam venæ ſectione, & convenienti purgatione tollendo, partis recipientis imbecillitatem roborando, calorem refrigerando, dolorem mitigando, meatuum laxitatem adſtringendo : humoris fluentis impetum venæ ſectione è directo partis dolentis cucurbitulis admotis, frictionibus & vinculis ad partes oppoſitas revellendo. Utile erit enemate alvum proluere ad deturbandas fæces ; quibus retentis aſſurgunt fumi qui dolorem & morbum augent. Quin etiam poſt venæ ſectionem Caſſia, aut Catholico poterit corpus repurgari, ſi vires & ætas permiſerint.

Quandò utendum repellentibus. Vacuatio autem, qua propriè phlegmonem curamus, pro varijs ejus temporibus, medicamentis varia facultate præditis, ut ſæpè docet Galenus perficitur. Nam in principio, repellentibus utimur ad materiam phlegmones influentem arcendum ; ſi nihil impediat admoveatur afflictæ parti repellens, ut oxycrato inſuccatum linteum, aut ovi albumen agitatum cum oleo roſaceo & aqua roſarum, niſi magis placeat cataplaſma ex pulvere roſarum & farina hordei in poſca, addendo olei roſat. q. ſ. aut ex ſempervivo, plantagine & roſis coctis in oleo roſaceo cum pauco aceto, deinde contritis, fiat cataplaſmo. Vel.

℞ Succor. ſempervivi, plantag. ſolan, lenticulæ aquat. an. quart. j aceti ℥ j, ol. roſ. vel nymph. ℥ i. ß. farin. hord. ℥ ij. coquantur in formam pultis; aceti loco, vino auſtero uti poteris. Vel.

℞ Ol. roſat. ℥ ij. aqu. roſar. vel violar. vel lactuc. vel ſolan. vel portul. ℥ iiij. ovor. albumina ij. vel ova integra, permiſceantur & agitentur ſimul & ex mixtione illinatur pars phlogoſa ſæpiùs in die. Vel.

℞ Unguent. albi refriger. Gal. vel ung. roſat. vel cerati ſantal. recens diſpenſat. ℥ iiij. illinatur ſæpiùs in die pars inflammata. Æſtàte topicum admoveatur frigidum, hyeme tepidum. Abſtinendum à valdè adſtringentibus, ut bolo arm. ſanguine draconis, quia augent dolorem & calorem, prohibendo difflationem.

Quibus topicis utendum in incremento. In Incremento, ſeu increſcenti phlegmone quoniam & repellere, & leviter digerere tùm oportet, habenda erit ratio humoris influentis, & ejus qui jam impactus, in parte influxit. Sic itaque repellentia, admixtis reſolventibus erunt temperanda ut illa præponderent. Oleum roſaceum eſt optimum remedium : confert & cataplaſma ex malvæ & abſynthij folijs, ex roſis, farina hord. & oleo chamæmelino paratum. Juvat & linimentum ex ſapa aqua roſar, aceto, & croco. Vel.

℞ Fol malv. abſynt. plantag. an. M. iij. coquantur in oxycrato, contundantur, trajectis adde farin. fabar. & hord. an. ℥ i. pulv. roſar. & abſynt. an. ʒ ij. ol. roſat. & Chamæm. an ℥ j. fiat cataplaſma ad formam pultis ſatis liquidæ. Vel.

℞ Farin. hord. ℥ iij. far. ſemin. lini & fœnugr. an. ℥ j. coquantur in aqua communi, addendo ſub finem pulveris roſar. rub. myrtillor. & chamæm. an. ℥ ß. axung. anſeris & olei roſ. an. ℥ j fiat cataplaſma. Vel.

℞ Malv.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

℞ Malv. parietar. an. M. j. ß. aneth. & fœnugr. an. ℥ ß. flor. chamæmeli, & melil. an. p. j. ß. coquantur in vino austero, & subigantur cum olei chamæm. ℥ iij. fiat cataplasma.

In statu verò repellentium & resolventium par esse debebit pondus, admixtis unà anodynis, si dolor infestet. Ut. *Quibus in phlegmones statu.*

℞ Radic. alth. ℥ iiij. fol. malv. pariet. an. M. ij. semin. lini & foenugr. an. ℥ ij. coquantur, contundantur & cribrentur, postea adde farin. fabar. & hord. an. ℥ ij. pulver. camomill. & melilot. an. ℥ ß. ol. chamæm. & rosat. an. ℥ j ß. Iterum coquantur & fiat cataplasma. Vel.

℞ Micæ panis tritici aqua calida macerati ℔ ß. pulver. rosar. rubr. & absynt. an. ℥ vj. ol. aneth. & mellis communis an. ℥ ij. misceantur omnia simul & fiat cataplasma ad formam pultis satis liquidæ, cui interdum aliquid croci addi poterit.

In declinatione quoniam valenter discutere convenit, malva agrestis plurimùm confert, valent & passulæ acinis exemptis cum pane, & modico mellis mixtæ. Item hordei farina cum oleo & melle, lana succida. Emplastrum diapalma, quod Galenus commendat, etiamsi remolliatur cum oleo rosaceo. Vel. *Quibus in declinatione.*

℞ Farin semin. lini & foenugr. an. ℥ iij. farin. orobi ℥ j. flor. chamæmeli, melil. sambuc. an. p. ß, rosar. rubrar. ʒ ij. flor. aneth. ℈ iiij. pulv. irid. flor. ℥ ß, coquantur in vino mulso, vel apij succo, dein misce amurcæ olei de lilio ℥ iij, ol. viol. ℥ ij. fiatque cataplasma Vel.

℞ Rad alth. ℔ j. radic. lilior. ℥ iiij, flor. chamæm. melil. an. p. ß. furfur. p. j. coquantur, pistentur, cribro traijciantur, postea misce ol. chamæm. aneth. lilior. rosar. an. ℥ ij, medull. cruris vituli & bovis, pinguedinis gallinæ an ℥ j. omnia iterum lento igni per dimidiam horam concoquantur continuò agitando & fiat cataplasma Vel.

℞ Malv. bismal. cum rad. an. M. iij coquantur & traijciantnr, adde farin. hord. ℥ ij. mellis communis ℥ j, ol. chamæm. & melil. an. ℥ j. ß. fiat cataplasma. Vel.

℞ Rad. brion. & cucum. agrest. an. ℥ ij. flor. camomill. & melil. an. M. iij. coquantur in hydromel. addendo farin. sem. lini & foenugr. an. ℥ ij fiat cataplasma. Vel.

℞ Emplastr. diachyl. magni vel ireati ℥ ij, emplastr. de melil. ℥ j. ol. chamæm. & aneth. an. ℥ ß, liquescant omnia simul & fiat ceratum ad usum. Vel.

℞ Emplastr. de muccag. & oxycrocei an. ℥ ij, emplastr. diachyl ireat. ℥ j. ol. lilior. & chamæm. an. q. s. ut inde fiat emplastrum molle.

Quartus scopus curandæ phlegmones positus est in correctione accidentium quæ ipsam comitantur, inter quæ dolor principatum obtinet. Itaque in eo sedando, diligentem esse oportebit Medicum, nam præter quàm quod virus prosternit, & funitiones debilitat, ac depravat, tùm verò fluxiones ciet, tractis in partem affectam sanguine & spiritibus. Varia erunt pro doloris varietate remedia. Ut. *Correctio accidentium.*

℞ Micæ panis albi in lacte tepido macerat. ℔ ß, vitellos ovor. num. iij. ol. rosat. ℥ ij. croci ℈ ß, fiat cataplasma. Vel.

℞ Flor. camomillæ, & melil. an. p. iij. farin. sem. lini & fœnug. an. ℥ j. ol. rosac. q. s. fiat cataplasma ad formam pultis satis liquidæ. Vel.

℞ Muccag. rad. alth. & foenugr. an. ℥. iij. ol. rosat. & aneth. an. ℥ j. farin. sem. lini q. s. ut indè formetur cataplasma satis molle. quòd si dolor perseveret, nec his cedat remedijs, ad validiora confugiendum erit usurpatis etiam narcoticis, ea tamen

cautione; ne inde parti inferatur necroſis. Vel.

♃ Fol. hyoſciam. & papav. ſub cinerib. coctor. an. M. iij, adipis ſuilli & ol. roſat. an. ℥ j. croci ℈ ij. fiat cataplaſma. Vel.

♃ Fol. cicutæ & ſolan. furioſi an. M. iiij. coquantur ſub cineribus, piſtentur & trajiciantur per ſetaceum, addendo unguent. popul. & ol. roſat. an. ℥ j. farin. fœnugr. q. ſ. ut inde formetur cataplaſma ad formam pultis ſatis liquidæ. Vel.

♃ Fol. hyoſciam. ſtupis obvolutor. Et ſub prunis coctorum M j. contunde cum adipe ſuillo, & adde croci tantillum, fiat cataplaſma. Utemur ejus ſemine vel papav. cum lacte & hord. farina ſimul coctis ad formam pultis. Dolor autem trifariam ſedatur, nempè aut calefacientibus, extenuantibus, rarefacientibus, vaporem, exitum non habentem diſcutientibus, atque hæc ἄκοπα, vereque anodyna dicuntur, aut dolentem partem conſopientibus, quæ narcotica vocant: aut quæ ſua mixtura humorum acrimoniam temperant: dicuntur autem hæc ἐπικεράστικα: omnia verò homonymè anodyna dici poſſunt.

Dolor trifariam ſedatur.
Acopum quid.
Anodyna vere.
Narcoticū quid.

Sæpè verò contingit humorem ita parti impactum eſſe, ut inde repelli nequeat, ita craſſum ut diſcuti & reſolvi non poſſit. Quod licebit intelligere, ex caloris & tumoris magnitudine, ex doloris pungentis acerbitate, febre, pulſu & pondere. Itaq; tùm, reſolutionis abjecta ſpe, ad ſuppurantia veniendum erit. In eam rem Gal. partem tumidam aqua, vel oleo vel utriſq; ſimul tepidis fovet: inde cataplaſma ſequens admovet.

De phlegmones in abſceſſum degenerantis curatione.
Signa ſuppurationis.
Lib. 2. ad Glauc. c. 7.

♃ Farin. tritici, vel micæ panis albi ℥ iiij. ol. communis ℥ iij, aqu. communis q. ſ. fiat cataplaſma. Vel.

♃ Rad. alth. & lilior. an. ℥ iij. fol. malv. pariet. ſenecionis an. M. j. coquantur in hydromel. piſtentur & traijciantur, trajectis adde farin. ſemin. lini ℥ ij. axungiæ & ol. liliorum an. ℥ j. ß, fiat catapl. Vel.

♃ Malv. biſmal. lapat. acut. lilior. cum radic. violar. an. M. j. caricar. ping. num. xij. paſſar. ℥ ij, coquantur in aqua communi, tuſis & trajectis adde mellis communis ℥ ij. unguent. baſil. & butyri recent. an. ℥ j. fiat cataplaſma. Vel.

♃ Emplaſtr. diachyl. alb. ℥ iij. unguent. baſil, ℥ j. ol. lilior. ℥ ß, ex his mixtis fiat medicamentum ad uſum. Vel.

♃ Rad. lilior. & alth. an. ℥ iiij, fol. malv. branch. urſin. violar. ſenecionis an. M. ij. ß, caricarum ping. paſſul. mund. an. par. viij. coquantur in hydromel. & traijciantur per ſetaceum, deinde adde adipis ſuilli, vel bubuli ℥ iij. ol. lilior. vel chamæm. q. ſ. fiat cataplaſma. Si tamen inſignis ſit calor, atque etiam urgeat dolor, ſuppuratio procurabitur cataplaſmate ex fol. & radic. hyoſciami, coctis ſub cineribus, deinde adjecta axungia attritis, habent enim vim pepticam. Itane dices cùm pepaſmus fiat à calore moderato, immoderatum verò dum contemperat ex accidenti frigidum, juvat pepaſmum? Poſſunt etiam uſurpari ad ſuppurationem, baſilicum & diachylum remollitum cum oleo lilior. præſertim cùm metus eſt ne phlegmone induratione terminetur, nam ſcyrrhoſam diſpoſitionem remollientibus & leviter digerentibus (de quibus Cap. de Scyrrho) tollemus. Ubi calor, febris & alia accidentia remiſerint, ubi in mucronē tumor attollitur, ubi oppreſſu digitorum fluctuantis velut humoris inundatio percipitur, tùm intelligere licet, pus eſſe confectum. Quare ſine mora tumor aperiendus erit (niſi natura, ſua ipſa ſponte eum aperiat) ne materia diutiùs concluſa, partes vicinas corrodat, fiatque ulcus ſinuoſum, & fiſtuloſum. Id enim contingere ſolet, cùm præſertim venenoſa eſt materia, vel cùm ad articulos tumor exiſtit, aut ad anum aliaſve ejuſmodi partes calidas & humidas. Immò Hippocratis decreto, in ejuſmodi aperiendis tumoribus, maturationem docet prævertere. Apertio autem fiet aut cauterio aut ſcalpro,

Signa puris facti.
Lib. de fiſtulis.
Apertionis modus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

ſcalpro. Equidem ſcalprum cauterio antefero, quùm tumori rubor ineſt, & materia eſt calida. Cæterùm ejus faciendæ ratio referetur atque accomodabitur ad rectitudinem fibrarum: longitudo autem humoris quantitati, aut abſceſſus magnitudini conveniet.

Apertione tumoris facta, ad ſedandum dolorem, & præparandam materiam primis poſt diebus utendum eſt pharmaco digeſtivo, ex therebentina, oleo roſato, ovi vitello & modico croco. Ut. *Remedia dolorem ſedantia.*

℞ Vitellum unius ovi, thereb. venet. & ol. roſat. an. ℥ ß, fiat digeſtivum, adde croci pulti parùm. Hinc deterſioni incumbes, hoc quod ſequitur mediamento.

℞ Mellis roſat. & ſirup. roſar. ſiccar. an. ℥ j. thuris, myrrhæ, aloës an. ℈ j. Miſce, fiat linementum. Vel.

℞ Thereb. ℥ j. ol. hyperic. ℥ ß, irid. florent. ʒ ß, fiat linimentum. Vel.

℞ Mellis roſat. ℥ j. ſirup. roſar. & thereb. venet. an. ℥ j. ß, farin. hord. ʒ ij. fiat medicamentum ad uſum. Ad eundem hunc ſcopum ſingulare eſt deterſivum ex apio cujus hæc eſt deſcriptio.

℞ Succor. apij, plantag. bethon. an. ℥ j. mellis communis ℥ v. therebent. venet. ℥ iiij, farin. hord. & orob. an. ʒ ij, pulver. aloës, radic. ireos flor. myrrh. an. ʒ j. coquatur mel. cum ſuccis, quibus conſumptis addantur farinæ & pulveres & miſceantur omnia ad formam unguenti. Mel commune & vulgare cum hordei farina optimum eſt remedium & pauperibus conſentaneum. Quòd ſi validiùs detergere fuerit conſilium, uteris unguento Apoſtol., vel aureo & ægyptiaco, pro eo quem animo concipis ſcopo contemperatis. Ubi ſatis deterſum ulcus videbitur, carne opplebitur, & cicatrice obducetur, eo modo quo, proprio de ulcerum curatione dicemus tractatu.

CAPUT. VIII.

De Furunculo.

FVrunculus δοθιὴν Græcis appellatus eſt tuberculum cum inflammatione ac dolore, ovum columbinum magnitudine non excedens. Phymate minus eſt, ſed acutius, rubentius ac dolore gravius. Phlegmones veram ſpeciem exhibet, ſed ejus exiguæ, & quæ vix infra cutem deſcendat, atque ſubjectæ carnis minimum comprehendat. Suppurat furunculus, perinde atque phlegmone, hincque à ſimplici carbunculo diſcernitur. Fit autem non quemadmodum phlegmone, è probo ſanguine, qui in particulam vi irruat: ſed è craſſo, impuro & vitioſo, non perinde tamen atque in carbunculo exuſto, quem à reliquo puriore ſecernens natura, tanquam infenſum & inutilem in corporis ſumma propellit. Quocirca ut phlegmone, multitudinis ſanguinis, ſic furunculus cacochymię ſoboles & germana eſt: raroque fit ut ſic ſolitarius erumpat, ſed ferè multis corpus ſcateat atque inquinetur. *Furunculus quid.*

Signa ſuut, exigua initio inflammatio cum puſtula, & veſica ſenſim increſcens cum dolore, duritie & rubore, dum ſtatum attigerit, qui circa octavum, nonum, aut decimum diem abſolvitur. *Signa.*

Periculo caret furunculus, niſi Epidemicis temporibus in carbunculum aut anthracem degeneret. *Prognoſt.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

Curatio.

IN hoc curando, tibi repellentibus minimè erit utendum, quod humor hujuſmodi tumorem efficiens ſit craſſus. Sed cum baleno triticum ore jejuno præmanſum, ſeu maſticatum in formam cataplaſmatis applicabis, vel uſurpabis emplaſtrum diachylum quod adipe anſerino, vel gallinacco ſit maceratum ſeu liquefactum, vel baſilicum, vel macedonicum ex Aëtio quod plurimùm huic affectui conferre ſæpenumero ſum expertus: ſiquidem dolorem lenit, diſcutit, ac pus conficit. Sic autem componitur.

℞ Picis navalis ℥ j. adipis ſuilli expurgati ℥ v. Liquefiant ſimul & addantur Ceræ ℥ iij. fiat unguentum Quòd ſi dolor urgeat aut materia ſuppurationi ſit rebellis, utendum cataplaſmate confecto ex radic: lilij ℥ iij. fol. malv & viol. an M. j. coctis & ſubactis, quibus addes farin. tritici & hord. an. ℥ j. pingued. ſuillæ ℥ iij. butyr. recentis ℥ ij. vitellos duos ovorum. Vel.

℞ Vitellos ovor. num. ij. unguent. baſilic. ℥ ij. butyr. recentis ℥ j. ccoci pulti ℈ i. olei amygdal. dulcium recens ſine igne extract. vel olei lilior. q. ſ. fiat digeſtivum. Cùm erit aperta vomica, deterſorium conficies ex ſarcocollæ ʒ iij. cortic. thuris ʒ j, cum melle roſato colato. Vel ex therebent. med. roſato, ſucco apii cum hord. farina, & ovi vitello. Vel ℞ therebent. claræ ℥ j. vitellum unius ovi, croci ℈ ß, miſce. Vel.

℞. Vitellum unius ovi, ol. roſat. omphac. ℥ ß, ducantur per horam in mortario plumb. oleum guttatim imponendo & fiat digeſtivum. Ad mundificandum.

℞ Therebent. claræ ʒ ij, mellis roſat. ℥ j. ß, ſirup. roſat. ʒ vj, bulliant parùm, deinde addatur vitellum unius ovi, farin. hord. cribellat. ℥ j. croci ℈ ß, fiat deterſivum. Vel.

℞ Thereb. claræ ℥ ij. ſirup, roſ. ℥ j, ß, ſucc. plantag. ʒ ß, bulliant parùm, deinde addatur vitellum unius ovi, farin. hord. ʒ x, & ſi adderentur thuris, myrrhæ, ſarcocollæ, aloës ana ℥ j. ß. eſſet incarnativum domeſticum vulnerum & ulcerum. Ad cicatricem obducendam valent emplaſtr. de minio, divinum & diapalma.

CAPUT IX.

De Carbunculo.

Carbunculus quid. CArbunculus Græcis ἄνθραξ eſt tumor præter naturam, cum ulcere cruſtoſo, combuſto, nigro, vel cineritio, & aliquandò ſplendente, cumque tanta partium circumſtantium dolorifica inflammatione, ut eas elevet, & febrem excitet. Hujus materia eſt, aut ſolus ſanguis craſſus, & ita aduſtus ut in confinio bilis atræ ſit conſtitutus, aut ſanguis quidem craſſus, fœculentus & aduſtus, ſed qui tenues & ſeroſas humiditates admixtas habeat. Quamvis enim pertritum ſit, ſanguinem, dùm aſſatur,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

tur, parte tenuiori, verti in bilem, crassiore in melancholiam : Tamen ut ustionis, ita & putrefactionis longum est tempus : toto illo tempore sanguinis nomen & speciem retinet, quò carbunculum facit & nondum in aliam naturam transiit. Nam portio tenuissima sanguinis, flammæ, hoc est aëri usto similis, ignem : crassior similis carboni extincto, carbunculum : media inter utrumque similis carboni urenti prunam excitat. Fit ergo carbunculus non ab atra bile ut cancer, qui citra controversiam fit sanguine jam converso in atram bilem, sed à sanguinis crassiori portione, ad atræ bilis quasi naturam vergens , qui tamen in sanguinis latitudine continetur.

Signa anthracis non pestilentis.

Apparet primùm pustula in ambitu inflammata, dolorosa : partem enim constringi putant ægri, & veluti pondus gravans percipiunt, propter caloris & spirituum inopiam. Pustulam si aperias, invenies siccam, quòd ustione fit exsiccatus humor, subjacentem carnem instar carbonis nigram efficiens, unde nomen habet : Si quis fortè rubet aut citrinus apparet, non est adeo exitiosus, quia fit à sanguine minùs usto & putri. Pruritus ingens in parte sentitur propter mordaces fumos usti sanguinis qui incredibilem scabendi excitat cupiditatem ; scabendo plurimæ pustulæ, quales in ambustis excitantur : circumjecta caro inflammatur, sed cum livore qui picis splendorem refert : febris adest propter humoris fervorem, dolor vehemens, somnus & horror.

Signa anthracis pestilentis.

Signa pestilentis. Primò aëris constitutio pestilens. 2. Febris, mitis, blanda & ferè imperceptibilis, ambulant sæpè donec mortui cadant ægri. 3. Deperditio floridi coloris faciei ; 4. Denigrata lingua vel flavescens. 5. Urina tenuis , turbulenta. 6. Dejectiones liquidæ & cholericæ : 7. Appetitus prostratio, nausea, vomitus. 8. Sudor vel multus & tepidus, vel frigidus ; 9. Foetor gravis animæ ; 10. Spirandi difficultas, vox rauca : 11. Dolor capitis, vertigo : 13. Somnus aliquando profundus, interdum vigiliæ continuæ. 13. Syncope præsertim quandò mors imminet. 14. Ulcus cum crusta, quæ aliquando cineritia est, aliquandò nigrior : 15. Caro crustosa & livida inflammatione cingitur, & colorem habet nigricantem & splendet sicut pix & bitumen, ægri sentiunt pruritum magnum : si scalpunt excitant pustulas, milio similes, quibus ruptis subest ulcus cum crusta.

Prognost.

Pestiferum Galenus vocat perniciosissimum comment. 12. Epid. Non pestiferi periculosi & ipsi sunt quia oriuntur à vitiosis humoribus, & accendunt febrem ardentissimam satque cum periculo vitæ conjuncti. Inflammata pars nunquam suppurat, sed fervore exusto, corruptæ carnis lobum tantem excutit, quo excidente, ulcus cavum sordidumque manet, hocque uno maximè à cæteris sejungitur tuberculis. Dubitatur ergo non immeritò quonam potiùs genere carbo contineri debeat, ulcere, an inflammatione ? Nam si spectas apertam pustulam, est ulcus putre & malignum : si adjacentem carnem, est inflammatorius tumor. Hic affectus inquit Gal. perpetuò malignus est, veluti à pravis productus humoribus : tùm tamen deterior fit, quandò cum nativa malignitate, malignitas ex constitutione conjuncta fuerit. Nam carbunculorum, alius simplex, qui è solo ardore, simplicique putredine nascitur, alius malignus, qui his etiam jungit venenatam qualitatem : talis in pestilentia grassatur.

Uterque carbunculus uno communique nomine ἄνθραξ Græcis nominatur. Recentiores tamen ut distinctiùs & minore confusione utriusque curationem seorsim explicarent, simplicem, minùsque malignum carbunculum appellarunt, pestilentem verò anthracis nomine κατ᾽ ἐξοχὴν, quod ad summam malitiæ nequitiam pervenerit

nuncupati ſunt. Tamen idem ſignificant & differunt niſi ſecundùm magis & minùs, & ſecundùm majorem, vel minorem ſævitiam & malignitatem. At magis vel minus (ut inquit Ariſt. in prædic.) non facit differre ſpecie. Omnis quidem anthrax malignus, non omnis peſtilens & contagioſus, hunc prava accidentia comitantur, vomitus cordis, tremor, delirium, &c. Cæterùm optatior eſt rubeus, quam citrinus, & hic quàm niger à quo pauci evadunt. Carbunculum deliteſcere & exſiccari peſſimum. Quò plures aut majores, eò deteriores: quò viciniores cordi aut parti principi eo pernicioſiores. Qui ſtomachum, fauces, aut pectus obſidet, lethalis: in bubonibus contrà, præſtat eſſe plures & majores.

Curatio.

CArbunculo laborantes, victu tenui, frigido & humido, nutriendi ſunt, eorum cor (non neglectis alijs principibus partibus) ſumptis & admotis roborandum, ut theriacæ ʒ j. quotidie ſumpta cum aquæ ſcabioſæ ℥ ij. phlebotomia convenit ratione febris ardentis & putridæ & ratione doloris. Nihil enim tam refrigerat, nihilque cruciatus intolerabiles æque ſedat. Aperiatur vena è directo, non ex adverſo, ne virus retrahatur. Purgetur corpus catholico diſſoluto in aqu. ſcabioſæ: ad carbunculum perhibetur efficaciſſima ſcabioſa tàm ſumpta, quàm admota. Fluxio nunquàm avertenda, propter humoris, tùm craſſitiem, tùm malignitatem, ne partes in alto corpore reconditæ offendantur. Topicum ne repellat, ſed potiùs foras trahat. Itaque locus altè ſcarificetur, quin etjam hirudines inciſionibus applicentur. Foveantur muria, ne ſanguis concreſcat, liberiuſque exeat, ſuperponatur Cataplaſma ex farin. fabar. ervi, lolij, vel lupinorum cocta in oxymelite, ad putredinem ſiſtendam. Super carbonem nihil melius eſt apponere ab initio Claudij Vigierij remedium præſentaneum, & quaſi miraculoſum ad extinguendam malignitatem & virulentiam Carbonis. Ut.

℞ Calcis vivæ & non extinct. ℥ j. ſaponis mollis q. ſ. formetur in formam unguenti ſolidi & fiat Emplaſtrum in formam ulceris, & ſuper ulcus applicetur per duas aut tres horas, vel candente ferro uratur, non eſt metuendum à dolore, quia caro mortua non ſentit, atque hęc conveniunt ulceri.

Ad mortificandum carbunculum, gangrænam & puſtulas malignas.

℞ Salis gemm. vitriol. rom. an. ʒ ij. ſublimati, arſenici an. ʒ j. floris æris ʒ ß, bulliant omnia ſimul præter florem æris cum cyatho uno lixivij barbitonſoris, & cyatho medio aqu. roſar. ad medietatis conſumptionem, deinde auferatur ab igne, & ponatur flos æris & tangatur puſtula. Vel.

℞ Mellis ℥ ij. alum. roch. ℥ ij. ß, ſalis gem. ʒ ij, ſublimati ʒ j. ß, ſucci ſcabioſæ ʒ vj. flor. æris ʒ xiiij. aceti roſac. ℥ iij. ß, bulliant omnia ſimnl, baculo agitando, uſque ad ſpiſſitudinem ſolidam, & utere.

Cauſticum & trochiſcus de minio ad hanc intentionem ſummoperè valent.

Cruſta ſeu Scarrha deinde aliquo pingui, butyro, vel baſilico inungatur ut abſcedat. Vel.

℞ Butyr. non ſaliti ℥ iij. vitellos ovor. num. duos, unguent. baſil. ℥ j. theriac. vet. ʒ ij. ff. unguent. quod ſuper ſcarrham apponatur: deciſa ſcarrha poſtea curetur ut ulcus putridum, diligenter abſtergendo, & in ea re tenet principatum Mundificativum de Apio, cujus forma talis eſt.

℞ Succ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

℞ Succ. folior. Apij depurat. ℔ j. sive. absynt. plantag. & crassulæ, seu teucrij an. ℥ iiij. thuris, myrrh. mastich. an. ℥ ij. therebent. abietis ℥ iiij. farin. hord. fabar. & orobi an. ℥ ij. ß, mellis optimi ℔ j. ß, coquantur simul ad spissitudinem mellis ad usum. Vel.

℞ Mellis rosat. ℥ iij. sæpæ ℥ j. therebent. ℔ ß, succor. apij, absynt. scabios. an; ʒ vj. farin. hord. & tritici an. ℥ ij. bulliant omnia simul usque ad spissitudinem, adde in fine coctionis croci pulv. ℈ j. sarcocoll. ʒ iij. vel ex vitello ovi, therebent, & apij succo simul mixtis mundetur ulcus, unguento aureo, vel pompholig. repleatur, emplastro diapalm. cicatrice tegatur. Interim inflammationi circumponatur defensivum, quod leviter fluxionem repellat, simulque ne retrocedat venenum impediat: quale Salenus conficit hoc modo.

℞. Fol. plantag. M. iij. farin. lentium ℔ j. ß, medullæ panis domestici, qui nec omninò furfuraceus sit, nec omninò furfuris expers, quem Græcis συγκομιστον vocant ℔ j. contundantur omnia simul & coquantur in aqua fontis puriss. ut fiat cataplasma quod partibus circumjacentibus carbunculo applicetur quæ inflammationem patiuntur. *Cataplasma de Arnoglosso pro carbunculo*
Vel admoveatur Emplastrum ex malo punico in aceto cocto, vel linimentum ex bolo Arm. oleo rosaceo & pauco aceto, adde si vis ad faciliorē incorporationē, lytharg. pulverisati & præpar. parũm. Quidã tantùm volunt, theriacã, aut mithridatium post scarificationem admovere ulceri, ut venenum foras educant, & eductum expugnent. Vel.

℞ Fuligin. communis ℥ iij. salis marinæ ℥ ij, ß, cum ovorum vitellis & succo scabios. aut symphit. subigãtur in pultis speciem, admoveatur ulceri, seu carbunculo. Aut. *Pulticula.*

℞ Scabios. M. ij. folior. rutæ M. j. terantur in mortario lapideo, adde axung. suillæ vet. ℥ ij. salis marin. ℥ ß, vitellos ovor. num. iiij. misce, fiat cataplasma. Aut. *Cataplasma.*

℞ Pulpæ caricarum ℥ iiij. nucleor. jugland. rancidor. vel assator. ℥ ij. ferment. acris ℥ j, sinapi ʒ iij. salis communis torrefacti ℥ ß. aut salis fossilis ʒ ij. saponis mollis & theriac. an. ʒ j. vitellos ovor. num. iiij. ol. lilior. q. s. fiat cataplasma. *Aliud valentius.*

Scharræ verò jam nutare incipientis casum rectè promovebit cataplasma sequens.

℞ Alth. malv. violar. an. M. ß, farin. tritici, & adipis suilli recentis an. ℥ ij. muccag. semin. alth. & lini an. ℥ j. vitell. ovor. num. ij. fiat cataplasma. Si dolor vehemens urgeat admoveantur parti aliquot animalcula viva bipartitò secta.

CAPUT X.

De Epinyctide.

Ἐπινύκτις, ut inquiunt Paulus, Aëtius & Celsus, est pustula pessima, colore sublivida, vel subnigra, vel rubicunda vel alba, circa quam vehemens inflammatio suboritur cum ingenti dolore noctu magis affligens, & cum adaperta est, intus muccosa exulceratio reperitur. Color est humori suo similis, & ab ea subcruenta sanies emanat. Dicta verò à Græcis fuit ἐπινύκτις, quia ferè semper noctu oritur. Arabes Essere, Sere, vel Saire appellarunt. Affectæ partes, sunt eminentes corporis partes. *Epinyctis quid.*

Epinyctis fit ab exusto sanguine, sed nullius pestilentiæ particeps, qui quidem sanguis exustus, ab externa seu procatarctica causa ut erroribus in sex rebus nonnaturalibus, commissis, vel ab interna, ut ab hepate nimis calido provenire potest. *Causa.*

Epinyctidis signa sunt, quòd istę pustulæ sua sponte surgunt, colore sunt rubicundæ *Signa.*

vel

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

vel sublividæ, vel subnigræ, vel albidæ, noctu graviter affligunt, interdiu verò non magnoperè cruciant, cujus ratio est, quod noctu pori clauduntur, aëris frigiditatis causa, cujus ratione materia retinetur & ideo cum exire non possit dolorem efficit. Dolor similiter est major quàm pro ejus magnitudine, cum faba major non sit, sponte exulceratur, & cùm rumpitur mucosam exulcerationem parit, & ab eo subcruenta emanat sanies, & carbunculi speciem præ se fert, sed ejus pustula minor est, quemadmodum & tumor leviot existit cùm nullius pestilentiæ sit particeps.

Prognostica. Hæ pustulæ maximè eveniunt in puerili & senili ætate; raró in medio corpore, sæpè in eminentibus partibus, & in extremis, verno & autumnali tempore, & nullius sunt periculi, (nisi in curando error aliquis committatur) quamvis humores in corpore redundare indicent.

Curatio. Tres intentiones in Epinyctide curando habere debemus: prima in sex rebus nonnaturalibus consistit: Secunda in antecedentis materiæ evacuatione: Tertia circa localia seu topica dicta versatur.

Prima intentio percipitur victu ab initio tenui, frigido & humido quique putredini maximè adversatur. Proinde juvabit usus rerum acidarum, ut prunorum in prima mensa, oxalidis in jusculis, &c. Secunda intentio continet evacuationem materiæ: Evacuetur quidem venæ sectione. Ubi verò sit vena tundenda, tibi locus affectus indicabit, nam ex opposito fieri debet servata rectitudine Galeni. Ante tamen phlebotomiam, nisi satis fluat alvus clysterem mollientem injicies: Si vel virium imbecillitas, vel aliud phlebotomiam prohibeat, cucurbitulas parti oppositæ applicato, extrema ligato, fricato, & foveto. Postridie mane exhiberi debet Cassiæ ℥ j. vel mann. granat. ℥ ij, sirup. rosat. solut. ℥ j. sumatur cum jusculo.

Tertia intentio circa topica versatur, admoveantur igitur pustulæ uvæ passæ mundatæ & contusæ, vel uvæ passæ cum ruta, vel caricæ pingues. Vel.

℞ Ovum integrum, aqu. rosar. guttas aliquot, floris farin. frument. ʒ ij. olei rosati sine igne confecti guttas aliquot, fiat mixtura & admoveatur sæpiùs in diè. Vel.

℞ Unguent. basilic. recens dispensati ℥ j, vitellos ovor. num. ij. butyr. recent. ℥ j. ol. amygd. dulc. per expressionem extract. q. s. croci pulti parùm, fiat unguentum. Vel.

℞ Muccag. semin. psillij in aqua rosar. extract. ℥ ij. vitellos ovor. num. ij. fiat mixtura ad usum, Vel.

℞ Unguent. rosat. recens dispensat. ℥ iij. interim illinatur circuitus sive ambitus partis inflammatæ oleo rosato cum pauco aceto, postea ulcus mundetur, vitello ovi, pauco therebent. Et apij succo simul mixtis; unguento aureo repleatur; & Emplastro diapalma cum oleo rosato, & pauco aceto liquefacto cicatrice tegatur.

CAPUT. XI.

De Gangræna & Sphacelo.

Gangræna quid. SPhacelus est νέκρωσις mortificatio partis, extincto nativo calore, quæ sensus & motus privatione dignoscitur. Gangræna est via ad sphacelum, seu incipiens sphacelus vel

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

lus vel gangræna eſt diſpoſitio partium, tum carnoſarum, tùm ſpermaticarum ad perfectam mortificationem, vel eſt mortificatio earum ipſarum partium imperfecta, & Sphacelus, ſyderatio latinis, eſt plena & perfecta mortificatio ſupra dictarum partium. Hęc in oſſe caries eſt, in carne cæteriſq; partibus generis nomen retinet.

Gangrænæ & ſphaceli cauſa eſt, quùm pars à ſpiritibus à quibus foveri & vivificari ſolebat deſtituitur (nam vita ſervatur per caloris conſervationem, mors autem, nihil aliud eſt quam curruptio caloris, quapropter viventia videntur calida morientia frigida) id autem fit vel quia ſpiritus in ea parte ſuffocantur, vel quia in eam transferri non poſſunt. Suffocantur quidem & opprimuntur ſpiritus aut nimia inflammetione, aut abundantiori humorum, qui partem aggravant ac debilitant copia: aut deniquc excrementorum retentorum quæ eos extingunt & ſuffocant multitudine. *Cauſa.*

Iidem verò ſpiritus in partem perferri non poſſunt, quùm nimia vaſorum obſtructione via intercluſa & obturata eſt: quòd fit aut maxima, intenſaque ligatura, quæ eos premit ac ſtringit, aut vehementi partis contuſione, quæ illorum fluxioni obſtat: aut ſummo & immodico frigore, quòd quominùs illi vigeant ſuoque munere fungantur, impedit. Poſtremò impediunt ſpiritus, quominus in partem influant: aut etiam in ea ſuffocantur, maligna quadam, pravaque qualitate, quæ in ipſa parte generatur. Interdum venenati cujuſdam animalis punctione aut morſu, vel utraque vel denegata parti vitali facultate, vel nativo ejus partis calore ac temperie pereunte. Denegatur facultas ſi vehementer laqueo pars comprehendatur, aut ſi à ſede dimota, ita viæ ſpiritus ſtringantur, ut is ad locum affectum pervenire non poſſit, aut ſi alio quovis modo eædem viæ impediantur. Perit nativus calor aut à frigida aura extinguente, cujuſmodi per gelu ambiens aër eſt ſummè frigidus, vel per medicamenta, vel venena frigida impoſita, aut à diſſipante calore, aut venenata materia, naturaque tota ſubſtantia contraria partem corrumpente, aut humorum multitudine velut ſuffocante, ut in magnis inflammationibus accidit, arterijs ob anguſtiam ſe ſe attollere nequeuntibus. *Spirituum ſuffocatio quomodo.* *Nativum calorem perdentia.*

Gangrænæ ſigna cognoſcuntur, primùm quùm pars affecta liveſcere & pallere incipit, ac florem coloremque illius verè naturalem imminui, ac tanquam ſi proximum ſui interitum præſentiſceret; floridi ergo caloris extinctio denotat vegetativam deeſſe facultatem, quæ unà cùm ſanguine ad membrum pervenit, quia ſanguis eſt cauſa floridi coloris: molleſcit, flacceſcit, marceſcit, adeoque debilitatur, ut ſæpè à ſuo epidermate ſeparetur, ſuo ferè calore & nutrimento naturali deſtituta: doloris ſedatio, & ſenſus hebetatio ſignificant animalem facultatem partem deſerere: pulſus ceſſatio, vitalem facultatem non ampliùs influere in partem, febris continua & maligna aſſociatur, quæ provenit à venenoſis & malignis humoribus in corpore. *Gangrænæ ſigna.*

Signa ſphaceli ſunt ſimilia ſignis gangrænæ, ſed aliquantulum intenſiora ſunt, nam cum utraque paſſio ſit mortificatio, neque differant, niſi ſecundum magis & minus; ideo utriuſque eadem erunt ſigna & cauſa. Primum eſt: niger & mortificatus color. Secundum, ſenſus omnimodè aufertur, ſi pungatur aut ſecetur, non ſentit. 3. Membrum cadaveroſum, ob calorem extraneum fœtorem exſpirat. 4. Membrum redditur molle & putridum. 5. Si pars prematur, cedit in profundum, veluti oedema. 6. Si cutis digitus attollatur, facilè à ſubjecta carne ſeparatur, quia deeſt calor. Unico ergo ſigno potiſſimùm gangræna & ſphacelus diſtingui poſſunt, ſecundum Gal. & Paulum, ſi enim pars ità laborans ſecetur, pungatur vel aduratur *Sphaceli ſigna.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

& nihil prorſus ſentiat, hujuſmodi affectio ſphacelus dicitur, quia ſpacelus ſeu ſyderatio, eſt univerſa tùm ſpirituum extinctio, tùm partis corruptio; ſi ſentit dicitur gangræna.

Prognoſt. Quòd ad prognoſim attinet. Incurabilis & mortiferus eſt ſphacelus, cùm jam planè pars ſit emortua, nec à privatione ad habitum detur regreſſus. Gangræna curabilis quidem eſt, ſed adeo difficulter, ut niſi quis præſentiſſimo remedio occurrat, pars continuato quodam motu ſenſim emoriatur, ac brevi temporis ſpatio hominem jugulet: Cæterùm gangræna quæ fit ex humorum affluxu multò difficilius curatur, quàm quæ ſine affluxu: & in praxi raró ego vidi gangrænas ex humorum influxu obortas, fœliciter terminatas fuiſſe, interdùm enim vidi homines perijſſe unica die, ut ſenes, interdùm pluribus, ut Juvenes.

Curatio phlegmones.

GAngrænæ curatio in regimine tùm univerſali, tùm particuli conſiſtit. Univerſale carbunculi regimini ſimile eſt, præcipuè in rerum nonnaturalium adminiſtratione: niſi quòd vini uſu, non ita parcè & reſtrictè illi interdicetur ob putredinem, infeſtumque vaporem, qui & cor & ſpiritus offendunt, in quo tamen aliquid panis ſit infuſum, quod viam vaporis reprimat.

Quòd ad purgationem & venæ ſectionem attinet, ea omninò abſtinendum eſt ne tùm humores moveantur, venenum extrinſecùs ad interiora trahatur, & materia putrida commota pejor eſt ſe ipſa quieta, niſi fortè ſtatim morbi initio id fiat. Nam ipſius progreſſu, ſatiùs erit (ut quidem ſentio) impedire, ne pars affecta venenum ſuum partibus internis, quàm, ne internæ illud ad partem affectam tranſmittant. Ut autem impediatur ne quid, corpus, in partem transfundat, quod eam poſſit offendere, id commodè ex optima vivendi rationis obſervatione fiet: purgando corpus clyſteribus emollientib. ſæpè iteratis: aut etiam acrioribus, ſi opus ſit. Ne autem pars affecta, quod veneni habet in cor & præcordia immittat, neve ſi quid immittit, nocere ijs poſſit, cardiacorum, hoc eſt remediorum quæ roborandi cordis vim habent, uſus utilis eſt.

Si gangræna fiat cum humorum affluxu qui geniti ſunt in corpore, à ſanguine menſtruo, vel ſemine retento, ab aëre peſtifero, ebrietate, cibis pravis, vita otioſa, immodica venere & ſimilibus, & deſcendunt ad partem aliquam, ut digitum magnum pedis, inducuntque gangrænam, cui jungitur febris peſtifera, puſtula cum macula nigra, dolor intolerabilis, &c. huic gangrænæ quàm citiſſimè ſuccurrendum eſt, alioqui nihil juvabis. Et cùm hæc gangræna proveniat à redundantia humorum, hi erunt vacuandi. Licet autem redundantia hæc contineatur ſub genere cacochymiæ: Autores tamen præcipiunt phlebotomiam, ſi modò corpus plethoricum ſit: præterea venæ ſectio reſpicit febrem: & cum æqualiter omnes evacuet humores, pravos quoque vacuat. Miſſo ſanguine, purgante, utendum præmiſſo leniente, quia cum adſit febris intenſiſſima, ante purgationem alvus erit lenienda, Caſſia, tamarindis, ſirup. roſ. ſolut. quæ medicamentia refrigerantia quoque ſunt.

Quòd ad particularem rationem attinet, ea in ſpirituum, qui parti deſunt, reſtauratione conſiſtit, & in malignæ qualitatis quæ jam in ea contracta eſt correctione. Hæc ſpirituum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

ſpirituum ad partem revocatio, & malignæ qualitatis correctio, ejuſdem remedij beneficio fient, calorem naturalem qui obtorpuit & ſopitus eſt excitando per medicamenta quæ eum pungant & incitent, quæque purgent, detergant,& putredinem inde tollant. *Spirituum revocatio, quomodo.*

Imprimis conſiderandum eſt, intuſne gangræna, & in membri ipſius fundo cœperit, an verò tantùm foris, & in exteriori parte inſit. Nam ſi partem externam duntaxat comprehenderit,cutis levibus & ſuperficiarijs ſcarificationibus aperienda, ut excrementa ſuppreſſa, & ſanguis qui extra ſua vaſa vitiatus & corruptus eſt, evacuentur. *Gangrænæ judicia.*

Sin autem membri partes profundas atque internas occupet, indeque ſenſus, aut amiſſus planè,aut multò deterior factus fuerit,ad vivum uſque ſcalpello penetrandum erit, ut putredinem quæ profunda & abdita eſt,detrahamus : deinde locus aqua marina vel ſalſa abluendus, ac detergendus. Inciſionibus ſi placet hirudines applicentur, aqua ſalſa aut aqua vitæ, aut oxymelite cum ſpongia foveatur. Habet enim vim ſiccandi & detergendi, atque ob id putredini reſiſtit. Aqua vitæ cui calchanthum calcinatum infuſum fuerit, ad id maximè idonea eſt, nam è calchantho quod putrefactioni plurimum obeſt, virium aliquid ſumit, itaque ſi opus ſit, calcanthum etiam ipſum adhiberi poterit pro putredinis magnitudine. Unguentum Ægyptiacum omnibus alijs pharmacis præſtat, adverſatur plurimùm putrefactioni, calorem naturalem ſuſcitat, atque alijs ſolidius & compactius eſt, ad conſervandas duitiſſimè vires ſuas quominùs cito exhalentur, hæc plarmaca ad imum uſque intromittenda erunt. Vel. *Corrupti ſanguinis evacuatio.*

℞ Sirup roſar. ſiccar. & mellis roſat. an. ℥ ij. aqu. vitæ ℥ i. pulv. aloës, myrrh. an. ʒ i. ß, miſce, applicetur parti : ſi tamen addatur ſirupus abſynt. melius & efficacius id erit. & quoties curabitur Æger abluenda pars erit.

℞ Aceti optimi ℔ j. mellis roſ. ℥ iiij, ſirup. acetoſ. ℥ iij. ſalis communis ℥ v. bulliant ſimul, adde aquæ vitæ ℔ ß, hoc decocto pars ſæpiùs foveatur & abluatur calidè cum ſpongia. Superponatur emplaſtrum ex farina ervi, lolij, lupinorum, vel fabarum cocta in oxymel. ad eumdem finem : pollent enim iſtæ farinæ inſigni virtute deſiccandi. Vel.

℞ Farin. hord. fabar. orobi, lentium, lupinor. an. ℔ ß, ſalis communis & mell. roſat. an ℥ iiij ſucc. abſynt. & marrub. an. ℥ ij. ß, aloës, maſtich. myrrh. & aqu. vitæ an. ℥ ij. oxymel. ſimplic. q. ſ. fiat cataplaſma molle, admoveatur parti. At ſi profundior fuerit gangræna, efficaciora adhibenda.

℞ Lixivij fortiſſimi & aceti optimi an. ℔ iii, ſcord. abſynt. rutæ, lupinor. contuſor. an. M. ß, radic. ariſtol. rotund. vincetoxici an. ℥ ß, ſalis marini ℥ iiij. coquantur ad conſumptionem 3. partis, in colat. diſſol. aloës, myrrh. an. ℥ ß, aquæ vitæ ℥ ij. miſce, foveatur ſæpiùs pars affecta : poſt fotum applicetur cataplaſma ſequens.

℞ Farin. lupinor. lentium, fabarum, lolij, ſalis marini an. ℥ iij. pulv. ſummit. abſynt. rutæ, & ſcord. an. ℥ j. coquantur in oxymel. fiat cataplaſma : refrigerato adde pulv, aloës, myrrh. an. ℥ j. aqu. vitæ ℥ iij. farinæ non ſunt diu coquendæ, fieret enim nimis viſcoſum, quare Nicolaus Goddinus in ſua Chirurgia militari has repudiat utpotè ad gangrænam inutiles, ſiquidem emplaſticas putat : & ideo breviſſimè tantùm excoquendæ ſunt cum pulveribus. Ut,

℞ Farin. fabar. lupinor. hord. an. ℥ iij. ſcord. pul. ℥ ij. cum oxymel. fırt catapl. Cùm primùm ardor receſſerit, ægyptiaco caro putris à ſana ſeparetur, aut arſenico diluto

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

luto cum vino, aut aqua vitæ, aut aqua forti, vel oleo vitrioli attingatur, quòd si corruptio major sit, soleo unguentum Ægyptiacum magistrale sic conficere.

℞ Æruginis ℥ iiij. mellis opt. & cum decocto absynt. & scord. despumat. ℔ j. aceti scillitic. ℥ vj. alumin. roch. salis ammoniac. an. ℥ ß. succ. rutæ & scord. an. ℥ ij. coquantur ad spissitudinem : dein adde theriac. opt. & mithridat. an. ℥ ß, caphuræ (plurimùm enim penetrat & putredinem inhibet) ℥ j. fiat unguent. non solùm resistit putrefactioni, sed & temperat ac minuit vaporum malignitatem, qui perpetuò attolluntur à parte obsessa gangræna, & lædunt partes principes. Utile quoque ad scharræ casum est unguentum sequens.

℞ Farin. ervi radic. aristol. rotund. irid. flor. vincetoxic. an. ℥ ß, theriac. ʒ ij. mellis rosat. q. s. fiat unguentum. Vel.

℞ Farin. hord & mellis an. ℔ j. ß, vitellos ovor. num. iiij. fiat catplasma. Gal. applicat succum porri cum sale. Cæterùm si gangræna advenit summa membri refrigeratione, conandum est admotis calefacientibus frigidam intemperiem corrigere. Ut.

℞ Rapum unum domesticum, & unam radicem satis crassam raphani, ea optimè deradito, cùmque id factum fuerit.

℞ Semin. sinapi ℥ j. garyophill. ʒ iij. ol. semin. lini & nucum juglandium vetustissimi an. q. s. misce in mortario, & fiat emplastrum, quod calidum aut tepidum loco affecto superponatur.

℞ Folior. lauri, meliss. rorismar. rutæ, origan. scord. absynt. an M. ß, radicis vincetoxici, angelic. an. ℥ ij. coquantur in vino albo ad consumpt. 3. partis, hoc decocto colato abluatur pars calidè.

Si ab ictu, aut morsu venenato, adversus venenum tàm sumptis quàm admotis alexipharmacis, ut theriaca, vel mithridatio pugnandum est non prætermissa scarificatu.

℞ Rad. Angelic. vincetox. an. ℥ j. lupinor. scord. absynt. dictam. rutæ an. M j. coquantur in lixivio ad consumpt. 3. partis. In ℔ ij. colat. dissol. theriac. vet. & prob. ℥ ß, succi citri ℥ ij. hoc decocto foveatur pars sæpiùs in die calidè.

℞ Farin. lupinor. ferment. acris, allior. sub prunis coctor. an. ℥ ij fol. rutæ, scord. dictam. cretens. an. M. ß, pulv. radic. angelic. vincetox an ℥ ß, theriac. & mithrid. an. ℥ j. cum decocto scord. fiat Emplastrum.

Ad partes vicinas deffensivum est apponendum ad vapores malignos reprimendos.

℞ Boli armen. ℥ iiij. terræ sigillat. ℥ ij. cornu cervi usti & rasur. ebor an. ʒ ij. caphur. ʒ iij, ceræ albæ ℥ iij. ol. ros. ℔ j. aceti ℥ iiij. aqu. rosar ℥ ij albumina ovor. num. ij. Misce, fiat unguentum quod diu servari potest, aut quod paratu facilius est impensæque minoris.

℞ Farin. hord. ℥ iiij. boli arm. ℥ ij. pulv. gallar. virid. nucum cupress. corticis granator. an. ʒ j. ß, cum oxymel. fiat cataplasma. Vel.

℞ Farin. fabar. hord. orobi & lupinor. an. ℥ j. pulv. rosar. rubr. ʒ ij. boli armen. ℥ ß, mellis comm. ℥ iij. butyr. recentis ℥ j. adde pulv. ireos flor. ʒ iij. fiat cataplasma, corroborat partes & humorem alienum absorbet. Ad idem præstat unguentũ de bolo, & Emplastrum diapalm. in vino austero dissolutum est optimum remedium & cataplasmati præferendum : quod plerùmque retinet & includit alienum calorem: contrà verò diapalma humoris præter naturam portionem imbibit atque absorbet,

talis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

talis enim est lithargyri & calchanti seu vitrioli, quod illius ingreditur compositionem naturæ. Ptygma seu diploma linteum vino austero madefactum calorem naturalem corroborat, cataplasmatum & emplastri defectum supplere potest. Cæterùm caro mortua non est amputanda cauterio actuali, quia cauterium subitò gignit scharram durissimam, sub qua putredo manet conclusa, & cùm per spirationem ullam chores evacuari non possint, res esset loco quam antea peiori.

CAPUT XII.

De Sphaceli aut syderationis curatione.

QUùm gangræna remedijs superiorib. licet commodè adhibitis, ulteriùs progreditur, magisque ac magis invalescit, non est gangræna, sed syderatio, hoc est facultatum abolitio & extinctio, totaque partis corruptio: Ideoque curari non potest cùm pars illa ad vitam revocari nequeat, nam de privatione ad habitum non datur regressus, tunc verò unicum servandi corporis remedium restat, membrum videlicet corruptum rescindere & extirpare, quo, quamvis dubio, gravi & violento, utendum tamen est, mox syderatum membrum ense resecindendum est, ne pars sincera trahatur, crudelem siquidem Medicum necessitas facit, nam crudele malum crudeli remedio expugnandum. Nihil interest an satis tutum præsidium sit, quod est unicum, satiùs est anceps auxilium experiri quàm nullum, melior est dubia spes quàm desperata salus, satiùs est motum alicujus partis perire, quàm totum animal. Nam ut ait Hipp. extremis morbis extrema remedia optima sunt: Item quod non sanat medicamentum, sanat ignis, quod non sanat ignis, sanat ferrum, nec illa dura videtur curatio, cujus est salutaris affectus.

Curatio igitur sphaceli non jam consistit in medicamentorum facultatibus, sed in unico, eoque ultimo & extremo remedio, quod est partis sphacelo affectę, infectæque & corruptæ extirpatio, quod enim à natnræ regimine non ampliùs pendet, exscindendum & amputandum est. Ut autem hęc operatio probè fit, Chirurgus prudens & circumspectus (præcipuè in eventus prognostico ac prædictione quæ plerumque est dubia & ambigua) esse debet: efficiens quo ad fieri poterit, ut cordata & callida cunctatione, & mora ab Ægroto ad sui curationem, ab ejusque amicis imploretur ac urgeatur: refugiens quantùm potest (nedum appetens) tàm extremùm atroxque remedium. Interim tamen sedulò admonens, unicam eam esse servandi illius rationem, prudenter hoc adijciat ac subijciat, si ejusmodi remedium in corpore sano suspectum sit, multò magis in ægroto, maleque habito, anceps & periculosum esse, Nam in ipso opere homines sæpè sanguinis profusione, interdum animi deliquio moriuntur: propterea vires Ægri perpendendæ.

Atque ita omnibus diligenter consideratis ubi Chirurgo de Ægroti voluntate planè constiterit, deque ejus viribus penitùs compertum illi & exploratum fuerit, tùm demùm ad munus suum probè, solerterque præstandum sese accinget, rebus omnibus ante operationem, in operatione & post operationem necessarijs instructus Ægrotum in opposito, commodoque situ collocabit, ministrorum quos ad manum *In membri amputatione cōsideratio.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

habebit fideli opera utens : deinde membrum ſumet, cutem utraque manu ſurſum trahens, eamque validiſſimo ligamento ſupra malum conſtringet, cujus beneficio tùm hæmorrhagia impedietur, tùm ſtupor ac torpor parti affectæ inducetur. Ligatura ritè aptèque facta, tota caro membro corrupto adjacens, tribus ſupra putrefactionem, (niſi quis alius ad facilitatem & commoditatem opportunior occurrat) digitis ad vivum reſecari debet, ne qua maligna vitioſaque qualitas in parte remaneat. Carne autem ritè circumciſa, fiſſum linteum ſumet ad os trajiciendum : linteo autem illo tota caro ſurſum attrahetur, ut os, quàm fieri poterit altiſſimè ſcindatur: quod ſua membrana penitùs nudandum, deinde ſerrâ quàm propè carnem fieri poterit diſſecandum erit : ſi verò duo oſſa fuerint ut in brachio, aut tibia, duo ſimul ſecanda erunt, ſi commodè fieri poteſt ſanguinis fluxionem ſiſtere oportebit. Galenus verò in parte mortua ſuadet ſectionem fieri prudentiùs : quia hoc modo vitantur dolor, convulſio, hæmorrhagia, quæ contingere ſolent quoties fit ſectio in parte ſana. Veſalius & Fallopius ſecant in continuo, carnem primùm incidunt novacula candente, ut ſit loco cauterij ad ſiſtendum ſanguinis profluvium, cuius manubrium ferreum, alio ligneo ſit coopertum, nè operantis manus lædatur. Advertendum præterea, quò calidiores, & humidiores, eò faciliùs eas putreſcere. Eſt autem certum muſculos & vaſa in internis ſita partibus, multò calidiora & humidiora eſſe, quàm ſit cutis extima, ac proinde putredini & corruptioni magis obnoxia. Hinc ſequitur corruptionem, & putredinem altiorem eſſe, ſæpènumerò in ima parte, quàm foris in ſumma cute appareat. Itaque ſi juxta id quod apparet, operationem tuam adminiſtraveris, fruſtra ægrum cruciabis, dùm carnis emortuæ plurimùm in ima parte relinques.

Amputato membro quomodo ſanguis ſiſtendus.

Ratio autem ſiſtendi ſanguinis in membro amputato varia eſt ac multiplex : Nonnulli illum ſiſtendum cenſent, ac præcipiunt, aut igne, aut cauterio actuali adhibito : alij vaſorum ligamine citra ignis viſum, utrumque bonum quidem eſt ſi commodè factum fuerit, hoc eſt pro ut natura mali requirit. Nam ſi qua maligna qualitas in ſuperiori parte metuitur, actuale cauterium ad eam conſumendam adhibendum eſt, Sin verò illic nulla eſt maligna qualitas, vaſaque facilè abſque ulla vi prehendi & ligari poſſunt, tale equidem ligandi genus valdè mihi placet. At ſi tanta oboriatur difficultas, ut illa niſi adhibito çorvo roſtro (vulgò bec de Corbin) quod ſæpenumerò nervum una cum vena arripit, extremoſque dolores gignit extrahi non poſſint. Iſtam equidem curandi rationem minimè omnium probo, quòd plus periculi & doloris, quàm ferrum ipſum candens adferre videatur. At ego eâ quæ inter utramque media eſt uti conſuevi, hac nimirum : Nam ſi facilè vaſa arripere poſſim, ea quam primùm vincio : Sin minus duos aut tres globulos ad manum habeo, ſupra vaſis orificium dumtaxat ignem immittere paratos, qui illud cùm ſcarrha ad ſuam originem retrudit & compellit ſanguinemque ſiſtit. Deinde locum illum xylo, aut leporino pilo, impleo, nec pulverem illum, nec humida pharmaca adhibens, quæ plerumque ſanguinis fluxione facultatem ſuam amittunt, quod minimè xylon efficit, quod videlicet ſe inſinuat, immiſcet, thrombumque, ſeu grummum ſuis fibris facit : quumque majora vaſa ſunt obſtructa, quæ ut plurimùm duo tantùm ſunt, facilè coërceri poteſt quod è venulis & arterijs fluet. Quo quidem facto poſt quam ligatura ſoluta detractaque fuerit, cutis jam leviter reducenda eſt ad vulnus tegendum quo tempore fieri id poterit : modus tamen in trahenda cute ſervandus ne dolor augeatur : ſed duplici punctione acus in crucis modum facta, firmè illam conſtringere

oportet,

oportet, ne contrahatur aut retrahatur ac recedat. Quod ad tùm ad fluxionem ſanguinis impediendam, tùm ad membrum conſervandum confert. Os verò inurendum non erit, nec illi quicquam imponendum quo per vim cadat, hæmorrhagia etiam ſiſti poteſt, pharmaco aliquo cauſtico, quale eſt vitriolum calcinatum, aut aliud ſimile, quòd ritè applicatum majoris efficaciæ mihi videtur. Vel.

℞ Farin. volat. ℥ vj. ſang. drac. thuris, aloës an. ℥ ß, boli armen. terræ ſigillat. gypſi an. ʒ ij. ranarum aquatil. præpar. (mirificè enim è proprietate quadam occulta ſanguinem ſiſtunt) ℥ ij. pilorum leporis minutiſſimè inciſor. ſpongiæ novæ torrefact. an. ℥ ß, miſce, fiat pulvis ſubtiliſſimus, quo totum ulcus, vel vulnus conſpergatur, trium vel quatuor dierum ſpatio. Vel. *Pulvis ad ſanguinem conſtringendum poſt amputationem.*

℞ Boli armen. ℥ iiij. farin. volatilis ℥ iij, picis reſinæ ℥ ij. fiat pulvis. Vel. *Pulvis.*

℞ Boli armen. farin. hord. picis reſin. gypſi an. ℥ iiij, aloës, nucum cupreſſi, cortic. granator. maſtich. an. ℥ i. pilor. leporis ℥ i, ß, fiat pulvis quo in ſpergatur vulnus, ſuperinducto carpto linteo ſicco: membro verò ſuperponatur repercutiens ſeu defenſivnm medicamentum. Ut. *Pulvis.*

℞ Boli armen. ſang. dracon. maſtich. gypſi an. ℥ j. ol. roſat. & myrtillor. an. ℥ j. album. ovor. num. ij, aceti q. ſ. fiat unguentum. Vel. *Vnguentũ defenſivũ.*

℞ Album. ovor. num. vj. boli armen. ſang. dracon. gypſi, terræ ſigillat. aloës, maſtich. gallar. combuſtar. an. ℥ ij, ol. roſat. & myrtillor. an. ℥ j. fiat defenſivum ad formam vel conſiſtentiam mellis. Debet hoc unguentum applicari cum ſtupis oxycrato imbutis, ita ut non ipſum modò ſectum membrum tegat, ſed & altiùs in vicinum etiam ſe diffundat, & cooperiat, nam non modò repercutiendi vim habet, ſed etiam roborandæ partis, fluxionis ſanguine temperato coercendæ, ſedandi doloris, & inflammationis prohibendæ. Reliquo interim ulceri apponatur tale digeſtivum. *Aliud.*

℞ Thereb. venet. lotæ in aqu. plantag. ℥ iij. ol. roſat. ℥ ß, croci ℈ i. vitellos ovor. num ii. miſce, fiat digeſtivum. Tùm remoto digeſtivo detergatur ulcus. *Digeſtivũ.*

℞ Thereb. lotæ in vino ℥ vi. pulv. radic. ariſtol. rotund. ireos flor. farin. hord. an. ʒ iii. mellis roſ. col. ℥ iii. aqu. vitæ ℥ i. theriac. ʒ ii. miſce, fiat mundificativum. Vel. *Vnguentũ ryſticum ſeu mundificativum.*

℞ Thereb. venet. in aqu. vitę lotæ ℥ vi. mellis roſ. col. ℥ iii. ſucc. plantag. apij, centaur. min. an. ℥ ii. bulliant omnia ſimul uſque ad conſumpt. ſuccorum, auferantur ab igne addendo farin. fabar. & hord. an. ℥ j. theriac. ℥ ß, aloës, myrrh. ariſtol. rot. an. ℥ iij. croci ℈ j. fiat mundificativum. Vel. *Aliud.*

℞ Succ. apij, ſcord. arnagloſſ. majoris, rutæ, an. ℥ iiij, mellis roſat. ℔ j. coquantur ad conſiſtentiam ſirupi, tùm admiſce farin. lapinor. pulv. ariſtol. rotund. angelicæ, vincetoxici, theriac. an. ℥ ß, aqu. vitæ ℥ j, miſce, fiat unguentum quod ſervetur in vaſe vitreo. *Aliud uſ-vale.*

His omnibus peractis luxuriantem & ſpongioſam carnem, incremento, catthereticis prohibebis, cujuſmodi ſunt calchantum uſtum, pulvis mercurij, &c. Tandem dùm curatur ulcus, procurandus caſus extremorum oſſium, quæ aëris & ferræ contactu alterata fuerint, aſperſis pulveribus catagmaticis, cujuſmodi hic fuerit.

℞ Rad. ariſtol. rot. peucedani ireos flor. cortic. pini an. ℥ ß, miſce, fiat pulvis ſubtiliſſimus, vel cum melle roſato fiat linimentum. *Pulvis catagmaticus ad exfoliationem oſſium.*

Non hoc quidem ſilentio prætereundum, faſcias vino auſtero, aut oxycrato imbuendas eſſe, partemque affectam oxyrhodino longiſſimè à malo ungendam, quo & dolor & fluxio impediantur. *Ligatio.*

Quidam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

Amputatio in juncturis. Quidam verentur membrum in junctura aut propè illam amputare, ob partes nervosas: quia tamen ea & omninò citissimà scinduntur, non valdè est metuendum ne quid inde mali accidat. Equidem plurima ipse ejusmodi vidi quæ præclarè successerint.

Narcotica Sunt qui opium Ægroto præscribunt ut sentiendi facultatem illi adimant, quod minimè probo, ob mala quæ inde accidere possunt; nam fractis viribus narcotica non sunt exhibenda; magis autem mihi placeret ℥ j. sirupi de papavere, aut ʒ ß, pilul. de cynogloss. aut philonium persicum ad ʒ ß, vel ℈ij, aut ʒ j, cum succo plantag. præsentaneum remedium est ad sensus stupefaciendos, dùm operatio fiet, & ad sedandam & impediendam hæmorrhagiam.

Gangræna mitissima. Notandum autem est quædam esse gangrænæ genera, quæ vel medicamentis, vel natura desiccantur, aut certè, quia illius causa non sit adeo violenta, quam si rectè consideremus, reperiemus facile à vivo separari posse, ita ut nihil necesse sit membrum in carne ipsa secari, sed os duntaxat, in loco, in quo separatio vi, sponteque naturæ facta fuerit, id quod ipse accidisse sæpissimè vidi.

Gangæna sævissima & ferina. Quòd si gangræna è nobilis cujusdam partis vitio contracta esset, quod spiritus vitalis aut naturalis vim facultatemque in parte affecta impediret, aut imminueret, tunc corruptum illud membrum resecandum, amputandumque non esset, nam ejusmodi amputatio nihil quiquam prodesset: sed palliativis duntaxat remedijs utendum, Ægrotus diligenter consolandus, sæpèque illi verba de prospero rei successu afferenda erunt.

CAPUT. XIII.

De Erysipelate.

Erysipelas est inflammatio valdè ardens circa cutem maximè consistens & aliquando subjectæ carnis aliquid occupans: ex sanguine substantia tenui, aut ex sanguine & bile calidioribus quàm oporteat, aut ex bile aquosæ saniei commixta: cum tumore vel exiguo, vel sæpè (quoad sensum) nullo, cujus color pallidior ant magis flavus est, quàm phlegmones, & si tetigeris facilè sanguis subterfugit, rursusque illabitur, exquisite tenuis & aspectu rubeus. Hanc affectionem biliosæ fluxionis sobolem esse pluribus locis docet Galenus, propterea quòd ejus materia ad bilis naturam proximè accedat, quamvis ab initio bilis non sit, sed in ejus confinio posita, eodem prorsus modo quo dicimus carbunculum ab atra bile fieri quòd ex sanguine crasso & adusto fiat, non tamen ita adusto ut in atrę bilis nàturam exquisitè transierit, sed quod in ejus confinio sit constitutus. Sic etiam Erysipelatis materiam bilem flavã, Galenus & cæteri Medici autumant, quoties tumorum præter naturam differentias ad humorum analogiam revocare volunt: quùm tamen à bile flava per se separata & exquisita aliquò decumbente tumor fieri non potest, quin eum statim ulcus comitetur, ut in herpete videre licet, ob id Galenus in legitima tumorum præter naturam divisione, Erysipelas prætermisit, quòd in vero Erysipelate non semper tumor appareat, nam Erysipelas est ardor calorque præter naturam rubicundus & inflammatus, cutem potissimum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

tissimum occupans absque tumore, pulsationeque manifesta, nulla circumscriptione conclusus à sanguinis biliosi fluxione, quæ quùm fit, cum febre, horrore & tremore fieri solet.

Erysipelas autem duplex est: verum & non verum: verum solum est simplex, simplici calore & rubore affectum sine ulla exulceratione, ex sola autem bile factum, vel generatum est.

Non verum trium est generum: unum quod factum est ex humore acri, pungente & mordicante, qui ulcus satis profundum latumque efficit. Alterum est sine ulcere, sed in eo insunt exiguæ pustulæ, quæ nonnihil incisæ & perforatæ saniei aliquantulum emittunt. Tertium genus est, quãdò cum bilioso humore alius humor commiscetur, ut si portio sanguinis illi admisceatur, dicitur Erysipelas phlegmonodes, si pituitæ, oedemotodes, sin verò melancholiæ, scyrrhodes.

At vetum Erysipelas & simplex è sanguine bilioso, tenui, subtili, ac fervido generatur, qui è minutis illis capillaribus venis exsiliens, non potest præ sua tenuitate in carne interiori consistere, sed in extremam usq; cutem pervadit: cutis verò ob suam crassitiem & densitatem eum cohibet, ejusque exhalationem impedit.

Differt verò Erysipelas à phlegmone ut inquit Galenus colore, quia phlegmonis color est rubicundus, ad nigredinem vel viriditatem vergens Erysipelas verò habet colorem pallidum, flavumque, vel ex pallido flavoque colorem mixtum, est enim inflammationis color ruber, Erysipelatis ex rubro flavescens, unde Erytropelas à quibusdam nominatur. Secũdò in phlegmone, magna pulsatio adest, & altè in corpus demittitur: Erysipelas in cute potiùs existit, ob tenuitatem ipsius pallidæ bilis, & parva, vel nulla adest pulsatio. Tertiò distinguitur ob magnitudinem tumoris, quia inflammatio partem in tumorem insignem attollit, cùm & cutem ac subjectas partes occupet, Erysipelas verò modicè partem in tumore elevat, ita ut tumor ferè sub aspectum non cadat, cùm solam cutem ut plurimùm occupet, quòd à tenuiore humore proveniat, qui facilè per cutem dispergitur, & ideo in magnum tumorem non attollitur, & hoc intelligendum de exquisito Erysipelate, Barbari, ac si nomen sit Latinis ita dictum existimarunt quasi hærens pilis; Nam si Erysipelas subjectam carnem occupet est phlegmonodes, fit à bile sanguini permixta: Appello cutem non tantùm externum tegumentum corporis, sed & membranas, quibus partes interiores teguntur, nam uterus, vesica, ventriculus, ut phlegmone, sic Erysipelate obsideri possunt, alioquin malè scriptum esset ab Hippocrate ossibus denudatis, Erysipelas supervenire malum. Quartò distinguitur Erysipelas ab inflammatione sive phlegmone, caliditate, quæ longè major est in Erysipelate quam in inflammatione, quia cutis comburi videtur, & aliquandò vesiculæ excitantur, ac febres etiam majores fiunt, cùm bilis sanguine calidior sit. Quintò Erysipelas differt ab inflammatione, dolore, qui minor est in Erysipelate, cùm tantùm una causa, ex qua excitatur, adsit, nimirùm intemperies, non autem altera, id est continui solutio à distendente comprimente, ac divellente materia proveniens. Similiter dolor in Erysipelate est pungitivus, in inflammatione tensivus, & gravativus, quia sanguis non est crassus & copiosus, ut partem distendat, sed valdè acer & mordax, unde ab Avicenna Erysipelas spina nominatur, quasi instar spinæ pungens, dolor non est tantus, sed ardor longè major, unde exarsio à quibusdam appellatur. Propterea nisi fuerit phlegmonodes, arteria non pulsat quia non premitur. Galenus non immeritò dubitat an sit tumor, quia est superficiarius & propemodum

A quibus differat, quomodò ab inflammatione seu Phlegmone.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

modum insensilis. Si digito prematur qui subest sanguis, effluit, & ad tempus disparet rubor, qui tamen mox refluit. Sextò distinguitur ex duritie & mollitie, quia inflammatio tactui non cedit, sed renititur : Erysipelas verò si tangatur, tactui cedit, & hoc provenit, quia Erysipelas ex subtili materia fit, inflammatio verò ex crassa. Septimò rubedo, quæ in Erysipelate adest, si digito tangatur, & leviter fricetur, statim abit, & cutis sub digito alba fit, deinde verò statim redire solet eadem rubedo, ob tenuissimum sanguinem à quo fit, in inflammatione verò hoc non accidit. Octavò distinguitur, quòd in erysipelate nulla adest tensio, ut in phlegmone apparet. Nonò erysipelas crescit, loco dimovetur, serpit, & vicinas partes semper rubicundas facit, inflammatio verò in uno figitur loco & ab eo nunquam discedit ac dimovetur. Decimò erysipelas potiùs in cute existit ob tenuitatem ipsius flavæ bilis : Inflammatio verò altè in corpus demittitur, & non solum subjectarum partium est passio, sed etiam cutis.

Erysipelatis signa. Erysipelatis igitur signa sunt calor & rubor cùm mediocri dolore, qui partem mordicat, quo per digitum tacto humor statim recedit, deinde momento temporis redit, serpit, extenditur ac dilatatur ut herpes, sedem suam interdum deserit, ut loca proxima & vicina invadat.

Erysipelas ob humoris sui levitatem ac subtilitatem, faciem sæpè occupat : adde quod illius cutis ad id paratior est, & ad retinendum eum humorem aptior ; quòd si faciei partem invaserit, ægre admodum consistit, donec faciem universam pervaserit & occuparit.

Erysipelatis terminationes. Erysipelas autem, ut faciliùs tutiusque sanetur, resolutione, aut insensibili transpiratione, seu per diaphoresin terminari debet, non suppuratione, quæ in eo mala est ac difficilis. Mala quidem : nam humor suppuratione putrescens, exacerbatur, febremque acutam molestam ac curatu difficilem gignit. Difficilis verò suppuratu, quoniam humor in plures diversasque partes diffusus ac dispersus, non potest facilè in unum cogi ut suppuretur & maturescat.

Erysipelas ulceribus superveniēs curatur difficile. Quòd si Erysipelas ulceribus supervenerit ea suâ acrimoniâ, immorigera & contumacia reddit, curatuque difficilia, maximè si ossa denudata fuerint, quæ ob intemperiem parti adnatam, quæ illa putrefacit & corrumpit, carne iterùm cooperiri non possunt. Quòd si ab exterioribus partibus, in interiores subeat, periculosum admodum est, præcipuè, quùm est in capite aut illi proximum.

Curatio.

AD Erysipelatis curationem, duo sunt nobis procuranda, nempè vacuatio & refrigeratio. Quia verò refrigerandi major quàm in phlegmone urget necessitas, præcipuus erit scopus refrigerandi : Quo facto contenta materia mediocriter resolventib. erit tollenda & vacuanda. Hæc ut consequi possimus quatuor nobis erunt præstanda. Ante omnia diætæ rationem convenientem instituemus penes rerum sex non naturalium usum : nempè quantùm morbi & ægri natura patietur, incrassabimus, refrigerabimus, & humectabimus, longè ampliùs quàm in phlegmone : inde materiam antecedentem vacuabimus, venæ sectione, & cholagogis. Venæ quidem cephalicę sectione, præsertim si bili fuerit sanguinis admixta portio, si Erysipelas faciem occupet, & si latè grassetur. Quòd si aliam partem invaserit, & si à

syncera

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

ſyncere bile fuerit, non tam neceſſaria erit phlebotomia ; quod ſanguine, tanquam fræno bilis detracto, periculum ſit, ne ipſa efferacior reddatur : quanquàm ſi ſubſit plethora in corpore, expediet ſanguinem mittere, quòd hæc ut docet Galenus, ſæpè Eryſipelatis cauſa exiſtat. Illi venæ ſectioni clyſterem ex refrigerantibus & humectantibus præmittere erit ſatius, deinde medicamentis cholagogis, ut caſſia, rheo, electuario lenitivo & ſimilibus corpus blandè repurgandum erit.

Tertia cura erit de medicamentis topicis quæ in principio & incremento frigida erunt & humida, citra ullam vel ſiccitatem, vel adſtrictionem, quòd adſtringentium uſu materia acrior intro compulſa vicinas particulas ulceraret, & corroderet, Galenus & Avicennas id remedij genus valdè commendant.

℞ Aqu. frigidæ ℥ vj. aceti optimi ℥ j. fiat oxycratum, ex quo imbuta linteamina parti affectæ, & locis circumjacentibus apponentur & ſæpiùs renovabuntur. Vel.

℞ Succor. ſolan. plant. & ſempervivi an. ℥ ij. aceti roſ. ℥ ß, muccag. ſemin. pſyllij ℥ ij. ſucc. hyoſciam, ℥ j. Miſce ad uſum, renovetur ſæpè quià ab ardore citò exſiccatur. Vel.

℞ Muccag. ſem. pſyllij extract. cum aqu. ſempervivi & pauco aceto ℥ iij. ſucci plant. & ſolan. an. ℥ j. ol. nymph. vel de papavere, vel de hyoſciamo ℥ iij. coquantur uſque ad conſumptionem, deinde adde pomatæ ℥ ß, miſce, fiat linimentum quo illinatur pars fervens ſæpiùs in die. At ſi in facie ſit, utendum erit ſequenti remedio.

℞ Aqu. roſar. & plant. an. ℔ ß, aceti roſ. ℥ j. pulv. ſant. albi, raſuræ eboris, cornu cervi, corall. præpar. an. ʒ j. fiat Epithema cum panno raro duplicato & ſæpè renovandum. Vel.

℞ Unguent. roſ. ℥ iij, ſuccor. plant. & ſempervivi an. ℥ j, trochiſcor. de caphur. ʒ ß. aceti parùm. Miſceantur ſimul & fiat linimentum. Quòd ſi ardor dolorque ſit intolerabilis, ad narcotica erit veniendum. Ut.

℞ Succor. hyoſciami, ſolan. cicutæ an. ℥ j albumin. ovor. num. ij. aceti ℥ ß, opij & caphur. an. gr. iiij. croci ℈ ß, muccag. ſemin. pſyllij & fœnugr. extract. in aqu. roſar. & plant. an. ℥ j. ol. papaver. ℥ ij. fiat linimentum, addendo unguent. refriger. Gal. camphorati q. ſ.

Quæ cautio in narcoticorum uſu adhibenda.

Non erit tamen diutiùs illis utendum, ne inde caloris nativi ſequatur extinctio & partis necroſis. Quare cum loci, temporis, & reliquarum circumſtantiarum delectu, narcotica illa erunt uſurpanda. Quandò igitur fuerit à narcoticis abſtinendum, tribus conſequemur indicijs. Primum eſt, cùm æger in parte affecta tantum caloris, punctionis, & doloris non perſentit quantum antea : Secundum cùm ad tactus judicium pars apparet tepidior. Tertium cùm color rubeus & citreus paulatim liveſcere & nigreſcere incipit : tùm demùm enim à narcoticis erit abſtinendum, & utendum reſolventibus & corroborantibus, ut pars ipſa revocato calore nativo recreetur & roboretut. Ut.

Reſolventia & roborantia.

℞ Farin. hord. & orobi an. ℥ ij. farin. ſemin. lini ℥ j. ß, coquantur in hydromel. vel oxycrato, addendo, pulv. roſar. & chamæm an. ℥ ß, ol. aneth. & chamæm. an. ℥ j. fiat Cataplaſma, vel uteris fotu ſequenti.

℞ Rad. alth. ℥ ij. fol. malv. biſmal. pariet. abſynt. ſalv. an. M. j. florum chamæm. melil. roſar. rubr. an. M. ij. coquantur in æquis partibus vini & aquæ pro fotu cum ſpongia.

Poſt fotum appones emplaſtrum ex diach. ireato, aut diapalm. diſſoluto in oleo chamæm. & melil. alijſque ſimilibus. Quartum caput quod eſt de ſymptomatum

 correctione,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

correctione, ijsdem alijs explebimus modis, quos in phlegmone curanda diximus, variatis pro ejus qui ægro aderit sententia, remedijs.

Quandò in Erysipelate bullæ seu vesicæ excitantur, utile est tale linimentum.

℞ Ol. viol. & rosat. an. ℥ ij. unguent. ros. ℥ j. ß, lythargyri puri & argenti an. ℥ ß, thuris ʒ ij. cerusæ ℥ vj. succor. sempervivi majoris & plant. an. ℥ ß, agitentur per diem in mortario plumbeo cum pistillo plumbeo, & fiat unguentum. Si Erysipelas in ulcus degeneret, sequentibus utitor.

℞ Succ. summit. rubi & solan. an. ℥ j. ol. rosat. ℥ iij. aceti parùm, cerusæ & lithargyri auri an. ℥ ß, fiat linimentum in mortario plumbeo cum pistillo plumbeo. Vel.

℞ Trochiscor. albor. Rhasis & de tuthia an. ʒ j. ß, plumbi usti & loti an. ʒ j. caphuræ, (si magna sit inflammatio) ℈ ß, cerusæ diligenter præparatæ ℥ ß, ol. rosat. ℥ iij, ceræ albæ q. s. fiat unguent. in mortario plumbeo, quod etiam confert ulceri virulento.

CAPUT XIV.

De Herpete.

UT ex sanguine puro phlegmone fit, ita ex bile flava exquisita herpes: de quo (quamvis inter ulcera potiùs quàm inter tumores sit collocandus) aliquid tamen leviter dicere propter humorum inter se familiaritatem operę pretium videtur.

Quid herpes. Herpetis tres sunt species.

Est autem herpes ulcus cum tumore summas cutis partes occupans, à bile exquisita eò decumbente ortum habens. Ejus tres constituit species Gal. lib. 2. ad Glauc. cap. 1. quarum una fit à tenui bile, quæ cuticulam veluti deurit, & simpliciter herpes, nomine generis retento dicitur. Secundum genus fit à bile crassiori, quæ totam cutem ad carnem usque exulcerat, ab Hippocrate herpes depascens vocatur. Si verò melancholici humoris admixtum aliquid habeat, cutis nempe & subjectorum cuti musculorum erosione terrificus fit. Tertium genus fit à bile satis tenui, quæ aliquid pituitæ admixtum habeat, appellaturque herpes miliaris, à similitudine quam habet cum granis milij, non enim protinùs ulcus facit, quemadmodum & alij herpetes, sed admodum exiguas pustulas ad milij speciem, quæ interposito spacio in ulcus abeunt.

Herpes quomodo differat ab Erysipelate

Differt ergo herpes ab exulcerato Erysipelate, quamvis magna similitudo adsit, quod Erysipelas conspicua defluxione derepentè emergit, herpes verò sensim multoque tempore, nec conspicua fluxione efflorescit. Secundò herpetis pustulæ magis aridæ sunt, & quibus ruptis pauca vel nulla materia profluit; ex Erysipelate exulcerato multa humiditas, & pus & sanies egreditur. Tertiò herpes prurita, Erysipelas verò dolore ac ardore torquet. Quartò Erysipelati semper febris est conjuncta & breviter ac sponte aliquandò solvitur, contrà herpeti non adest febris, & diuturna herpetis semper curatio existit. Quintò Erysipelas fit naturali bile, herpes verò à bile præter naturam.

Signa.

Herpetis simpliciter dicti signa sunt quòd pars affecta ad rubedinem tendit vel ad

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

vel ad rubedinem cum flavitie commixtam, calida redditur, adest, pruritus & scalpendi desiderium solamque serpendo cutem exurit.

Herpetis miliaris signa sunt. Primùm habet pustulas multas, milio similes, in summa cute, & provenit à mixtione pituitæ: deinde sæpe numero oriuntur aliæ pustulæ serpendo sanescentibus prioribus: Tertiò cùm rumpuntur effluit medium quid inter saniem & pus: Quartò locus subrubicundus est, id est habet mixtum colorem, inter ruborem & pallorem. *Miliaris.* *Gal. lib. 14 meth. c. 4.*

Signa herpetis exedentis sunt quòd serpendo erodit, tamen solam cutem depascitur & partes cutis subjectas non attingit, ad differentiam phagedænæ quæ carnem etiam subjectam depopulatur. Pars affecta est sublivida, inæqualiter tamen, mediumque sanescit, extremis procedentibus, ac sæpè id, quod jam sanum videbatur, iterùm exulceratur; at circumcirca proxima cutis quæ vitium receptura est, tumidior & durior est, coloremque habet ex rubro subnigrum. *Signa exedentis. Celsus lib. 5. cap. 28. de sacro igne.*

Prognostica quòd attinet, dicit Celsus quod omnis ignis sacer, ut minimum habet periculi, ita difficilioris est curationis inter morbos qui serpunt, interdum enim adest intemperies jecoris quæ difficultatis causa existit. Gal. 4. Meth. inquit. Quæcumque verò ulcera exedunt, ea tùm cacoëthe sunt, tùm malorum succorum soboles, & maligna magis vel minus bilis natura, magis & minus periculosus est herpes: In cancrum item herpes degenerans malum.

In prima & tertia herpetis specie pars affecta, solùm est cutis superficies, sive cuticula dicta. In secunda pars affecta est tota cutis, cùm totam cutem usque ad subjectam carnem exulceret. Pars igitur ab herpete affecta est cutis & minimè pars cuti subjecta, sicuti omnes Authores attestantur. Sacer ignis fit maximè in pectore, aut lateribus aut eminentibus partibus, præcipueque in plantis: Atque hoc quoque malo ferè corpora seniora tentantur, aut quæ mali habitus sunt, sed in cruribus maximè. Nam efficiens & conjuncta causa herpetis est biliosus humor, sincerus, supervacuus, & ardentissimus, qui sensim nulloque fluxionis impetu, à venis expurgatus tenuitate partes omnes præcipue carnosas transgreditur, dùm densiorum cutem attingat, in qua tamen decumbit ac detinetur, ob ejus densitatem, & cùm ab exquisita fiat bile, ideo cutem exurit, & aliquandò pustulas milio similes efficit, aliquandò verò exulcerat, & propinquas partes depopulatur ac depascit, ut inquiunt, Galen, Cels. Paul. & Aët. & denique omnes boni Authores. De antecedente causa nemini est dubium, quin sit hujus biliosi humoris in corpore abundantia. Procatarcticæ causæ possunt esse omnes illæ quæ hujus biliosi humoris cumulum efficere possunt, ut cap. de Erysipelate diximus. Tamen sciendum quòd miliaris & simplex herpes à subtiliori & dilutiori bile & minùs acri fiat, ut inquit Gal. cap. 1. 2. ad Glauc. & lib. de tumoribus, ubi etiam scriptum reliquit, quòd in hac herpetis specie aliquid pituitæ bili esse admixtum sibi videatur. Herpes verò exedens, à meracissima bile & crassiore fit, ideo exulcerat & erodit semperque proximam cutem invadit, rituque serpentis bestiæ ad vicinas partes progreditur, easque depascit ac depopulatur, ut loquitur Galenus. *Pars affecta. Celsus lib. 5. cap. 28.* *Herpetum causæ.*

Curatio.

In herpete eſt ulcus cũ tumore.

Vlceris cũ tumore cõjuncti regulæ.

CVm igitur in herpete ulcus ſit cum tumore conjunctum, ejus curatio ex utriuſque affectus remotione, conjuncta etiam erit, nempè ex fluxionis (ſi adhuc fiat) inhibitione, humoriſque tumorem committentis vacuatione, & mediocri exſiccatione. Nam ut tumoris curatio, vacuatio eſt: ita ulceris, mediocris exſiccatio, tumori tamen (quoniam ulceris exſiccationem impedit) priùs eſt ſuccurrendum. In herpete igitur curando fluxio primùm eſt inhibenda corpus repurgando, medicamentum & bilem & pituitam educere debebit: aliquandò tamen ſatis erit alvum leviter ſolvere, vel urinas mediocriter movere. Purgatio fieri poteſt ex ſcammonio cum ſero lactis, vel caſſia cum rheo aut expreſſione ʒ ij. rhab. aut ℥ ß, diaprun. ſolut. vel elect. de ſucco roſar. diſſolut. Juſculo prunorum. Venæ ſectio hic non admodum confert, quia morbus eſt à cacochymia, niſi fortè ratione cauſæ antecedentis ut plenitudinis conjuncta, vel ratione febris, vel magni incendij in tota maſſa. Victus erit ut in Eryſipelate.

Parti verò affectæ admovenda ſunt quæ & tumoris materiam vacuare leviter digerendo & adſtringendo, & ulcus exſiccare poſſunt. Nam curatio ulceris eſt exſiccatio, nihilque tam impedit curationem quàm humectatio. Itaque uſurpanda ſunt capreoli, vitis & rubi folia, arnagloſſum, plantago, roſæ, oxylapathum & ſalicis folia, quorum decoctis inſuccatum linteum applicetur herpetimiliari. Oxylapathum totum bulliat in aceto forti, deinde teratur, expreſſo ſucco imbutum benè facit. Ego uti ſoleo fœlici cum ſucceſſu ſolo oxycrato. Poterit parari ex aqua roſar. plantaginis, aut decocto prædicto cum pauco aceto, vel ad reſolvendum & deſiccandum.

℞ Ceruſ. tuthiæ præpar. an. ℥ j. ol. roſ & adipis capi an. ℥ ij. cortic. pini uſti & loti ℥ ß, ceræ q: ſ. fiat unguentum. Vel

℞ Farin. hord, & lent. an. ℥ ij. coquantur in decoct. cort. mali granat. balauſtior. plant. addendo pulv. roſar. rubr. abſynt. an. ℥ ß, ol. myrtillor. & mellis communis an. ʒ vj. fiat unguentum. Idque in principio, poſt hæc verò & lens adjungenda eſt, & aliquandò mel & polenta, item cataplaſma ex malicorio, ex ſumach. in vino decoctis, levigatis, & admixta polenta ad cataplaſmatis formam redactis. Vel.

℞ Pulv. gallar. malicor. balauſt. boli armen. an. ℥ j. aqu. roſar. ℥ iij. aceti acerrimi ℥ j. axung. anſeris & ol. myrtillor. an. ℥ j. ß, thereb. ℥ j. fiat unguentum. Vel.

Cataplaſma adſtringens.

℞ Malicor. balauſt. an. ℥ ij. rhois M. ij. farin. hord. ℥ iij. coquantur ſimul in vino auſtero, terantur & fiat cataplaſma. Vel.

℞ Arnagloſſ. capreolor. vitis, ſummitatum rubi, oleaſtri an. M. j. balauſtior. p. ij. fiat decoctio. In ℥ x. colat. adde farin. hord. ℥ j. farin. lupinor. ℥ ß, ol. roſat. ℥ j. ß, coquantur & fiat puls.

Niſi ampliùs defluat humor ad reſolvendum, quod jam influxit, ſufficienter ſiccantibus & diſcutientibus omnique acredine carentibus uti debemus, ſicuti eſt infra ſcriptum.

Aliud reſolvens.

℞ Succorum plant. ſolan. ſucc, radic. lapat. acuti ℥ ß, balauſt. p. j. roſar. rubr. ʒ j. ß, alumin. ʒ j. aceti ℥ ij. miſce, & bulliant ad aceti & ſuccorum conſumpt. Deinde per horam unam in mortario plumbeo terantur, adde lithargyri utriuſque an. ℥ ij. ceruſæ ℥ j. tuthiæ ʒ ij. & ſi magis exſiccare deſideres, adde ferri ſcoriæ præpar.

ʒ ij. floris

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

ʒ ij. floris æris ℥ j. vel calcis lotę tantundem, & in unguenti formam redige. Vel.

℞ Lanæ ſuccidæ uſtæ & pulveriſatæ ʒ ij. cort. pini uſti & loti ʒ j. ß, adipis caprini ℥ j. ol. myrthini ℥ iij. ceræ, q. ſ. fiat unguentum.

Ad herpetem qui ſine adjuncto ita nominatur, conveniunt album Rhaſis, unguentum de ceruſa, quod fit ex ceruſa & oleo roſaceo, unguentum de minio, quod eſt ceruſa uſta, unguentum pomphol. Vel.

℞ Ol. myrthini ℥ ij. recrementi plumbi, aut pulveris lanæ ſuccidæ uſtæ ʒ ij. cum cera fiat unguentum. Vel.

℞ Lanæ ſuccidæ intra ollam combuſtæ, in pulverem converſæ quantum voles, diſſolue cum aqua roſacea, & redige in ſcriptorij atramenti formam, quo bis in die plumâ illinito. Vel.

℞ Lanæ ſuccidæ uſtæ ℥ ß, recrementi plumbi ʒ iij. ſevi caprilli aqua loti ℥ j. ol. myrt. ℥ j. ß, fiat unguent. Vel.

℞ Caphur. ℥ ß, plumb. uſti, cinnabrij, litharg. auri, minij an. ʒ iij. ol. roſ. ℥ iiij. pomatæ albiſſ. ℥ ij. album. ovor. num. iiij. ſucc. citrangulor. & plantag. an. ℥ j. pulveranda pulverentur ex arte, & fiat unguentum, quo illigatur herpes ter aut quater in die Vel. *Vnguentũ expertum.*

℞ Succ. plant. & ſummit. vitis vel labruſcæ an. ℥ ij. ſucc. poligon. ℥ iij. lith. auri ℥ j. tuthiæ præpar. & antimon. an. ℥ ß, aloës citrinæ ʒ iij. ceræ albæ & ol. myrtill. vel roſat. omphac. parùm, fiat unguentum. Ad detergendum & deſiccandum ulcus.

℞ Burſæ paſtoris, centinod. plant. ſolan. an. M. j, calicum viridium glandium vel nucum cupreſſi an. par. x. baccar. & folios. myrthi, malicor. balauſt. an. ℥ j. acaciæ hypocyſtid. an. ʒ vj. myrrh. thuris an. ʒ v, fiat decoctio in aqua fabror. & abluatur ulcus calidè bis aut ter in die, hic enim fotus partem roborat, ulcus deterget, ac humoris defluxum cohibet, à fotu verò aliquod ex ſuperioribus unguentis ut neceſſarium videbitur admovebis. Oleum papyri ex arte factum convenit herpetibus, ſi eo illinantur. Hujus olei guttæ tres cum juſculo curant uteri ſuffocationem. Certiſſimam ſæpè in unguento enulato cum mercurio opem expertus ſum, puſtulas enim tabefacit, & humorem in parte contentum abſumit.

Ego ſæpè utor etiam medicamento quod conſtat ex decocto perdicij & bliti, cui ſublatis herbis fruſtum magnum calcis vivæ impono, ex quo clarificato, panni in ipſo tepido infundantur, & ſuper puſtulas ter in die imponantur. Aliud ad idem.

℞ Ceruſ. & litharg. an. ℥ iij, ſulphuris vivi ℥ ß, ſucci perdicij & aceti q. ſ. terantur in mortario, & admoveantur herpeti. Doloris etiam interdum incumbendum eſt, nam vis ejus quandoque trahit ad ſe curam, facta igitur purgatione epithemetur locus cum lacte tepente recentiſſimo. Si herpes eſt in facie.

℞ Lithargyri auri ſubtiliſſimè triti ℥ ij. aceti vini albi acerrimi, vel diſtillati (ſi potentiùs) ℔ ß, agitentur diu ſemel in phiala, dein per filtrum ſeu pannum denſum colentur & ſerventur uſui in dicta phiala, cera diligenter obducta. *Lac. virginale.*

℞ Caphuræ ʒ ß, alumin. rupani & ceruſ. an. ʒ ij. ſalis ammon. ʒ vj. aut ſi mitius requirit ℥ ß, aqu. flor. fabar. aut vitis viniferæ, quæ, poſt ejus amputationem defluit menſe Martio, vel harum penuria, aquæ roſar. ℔ ß, pulveres mixti diu agitentur in phiala, dein ſubſideant, tùm guttatim colentur ut priùs, & aqua ſimiliter reponatur. Si utendi tempore, hæ duæ aquæ menſura æquali miſceantur, lactis colorem præ ſe ferent, unde illis inditum eſt nomen. Plurimùm valet rubori faciei, herpetib. & cutis aſperitatem detergent.

Ad

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

De herpete exedente. Ad exedentem verò Galenus utitur trochiſcis, Muſæ, Andronis, Polydę diſſolutis aceto aut vino rubro; quorum loco uti poſſes arſenico, ſublimato, vel pulvere trochiſcorum de minio deſcriptionis Vigierij permixto, albo Rhaſis, vel unguento roſato, vel dialth. vel tangatur ulcus oleo de ſulphure, vel vitriolo. Interea ne dolor fluxionem excitet circumponatur defenſivum, ut linteum imbutum oxycrato, aut cataplaſma ex bolo agitata cum albumine ovi. Hoc ſi non proſit ferro candente uratur. Quæ non ſanat medicamentum, ſanat ignis, alioquin abſcindatur. Si æger reformidet ignem tangatur herpes aqua ſublimata.

℞ Aqu. plant. ℥ vj. ſublimati ʒ j. ſalis ammon. ʒ j. ß, ſalis communis ʒ ij. alum. ʒ j. bulliant in phiala vitrea ad conſumptionem quartæ partis. Poſſunt hæc quoque ſumi æquali pondere ut in ℔ j. aqu. plant. ponantur ʒ ij. ſingulorum : liberum erit hac vel illa aqua uti profuturum exiſtimabis. Poſt ulceris ablutionem admovendum unguentum de minio, vel de plumbo, vel rubrum caphuratum, vel album cum caphura, vel unguentum pompholig. Sunt & alia permulta huic vitio accommodata, qualia ex alga & ſandyce : de quibus Gal. in meth. med. meminit. Paſtilli item apud eundem authorem lib. de comp. medic. quinto, & apud Paulum lib. 7. præſertim ubi jam affectus inveteraverint, quorum optimus eſt qui polyidæ adſcribitur. Ut.

Polyidæ paſtillus. ℞ Flor. mali punici ʒ xij. alum. ſciſſilis ʒ iij. thuris myrrh. an. ℥ ß, calchant. ʒ iij. fellis taurin. ʒ vj. aloës ʒ iix. vini auſteri q. ſ. formentur paſtilli.

Paſtillus Andronius.

Paſtillus Andron. ℞ Folior. mali punic. ʒ x. gallæ omphacitidis ʒ ijx myrrh ariſtoloc. an. ℥ ß, calchant. alumin. ſciſſilis, myſi an. ʒ ij. ſapæ q. ſ. formentur trochiſci. Faciunt etiam ad recentia vulnera & vetera: curant fiſtulas, aures ſuppurantes, oſſa corrupta : reprimunt omnem carnis excreſcentiam : valent ad phagedænas, nomas & cæpi condylomata.

Trochiſci Muſæ.

Trochiſci Muſæ. ℞ Alum. ſciſſilis, aloës myrrh. calchant. an. ʒ vj. croci, crocomagmatis an. ʒ iij. flor. malor. granat. domeſticor. ʒ iiij. vini odorati, mellis an. q. ſ. formentur paſtilli. Ejuſmodi enim paſtilli non exedunt, tantùm abeſt ut vehementer urant. His enim Galenus, utitur in partibus carbunculo vicinis, quas ulcerare non oportet : vehementiores tamen ſunt, quam quos miliares herpetes ferant, ſcilicet leviter deſiccare volentes. Initio tamen reprimentia deſiderant, modò ut dictum eſt corpus malo humore non abundet, ubi verò jam fluxus reſtitit deſiccare magis convenit, ſed medicamento blando : quale eſt apud Paulum lib. 7. quod recipit ceruſæ, ampli, glaucij, aluminis æquales portiones, cum vino aut luti paluſtris ſucco teruntur : quòd ſi nigil profecerit acetum, ſolani vel arnagloſſ. ſuccus adjiciendus eſt. Omne enim ulcus quacumque occaſione natum ſit, ſive ſponte ſive manifeſta cauſa, exſiccari debet medicamento blando, minimèque mordente ne fluxio proritetur. Cùm enim ſanies quædam aquoſa ulcus humidum reddat curationemque remoretur, exſiccantia requirit. At ubi cacoëthes putridumque eſt, acerrima medicamenta, & quæ ignis vim habeant deſiderat. Ut.

Trochiſci de minio. ℞ Medullæ panis non cocti bene fermentati ℥ ß, ſublimati elect, ʒ j. minij ʒ ß, aqu. roſar. q. ſ. formentur trochiſci, qui in clibano tepente reſiccati ſerventur. Omnes

nes

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

nes pravas carnis excrescentias liquat, sordida & maligna ulcera expurgat, callosa emollit, ac fistulas, & herpetes phagedænas mirabilitur sanat.

Vlcera cacoethe quid

Cacoëthe ulcera, id est maligna, sunt quæ ritè decenterque omnibus administratis non sanantur ut Galenus docet. Quòd fit vel ob ulceratæ partis intemperantiam, vel ob confluentem humorem. Intemperantia aut sola est aut cum alio affectu conjuncta: Aliquando enim ulceris labra, aut tumida sunt, aut putria, aut dura, aut callosa, idque vel cum livore, vel nigredine, vel rubore, vel etiam decoloratum est ulcus, significatque ingentem nativi in parte ulcerata caloris perniciem. Aliquandò verò adeò increvit affectus, ut & membranæ, & ossa subjecta corrupta sint. Confluens humor delinquit aut quantitate, aut qualitate. Hunc autem effundit variè supra affectam particulam, vel lien inauctus, vel jecur, vel mesenterium, quod est parens & radix infinitorum morborum, vel alia corporis insignis pars, vel corpus ipsum malè affectum, ut in Hispanica scabie laborantibus videre est, quæ corrigenda sunt per contraria.

Vlceris labra callosa & dura quomodò curanda.

Quòd si ulceris labra, ac etiam ambiens locus, dura, callosa aut putria sint, ea vel scalpello exsciendenda, vel ferro adurenda, aut medicamento exedenda sunt. Sin solùm livida, nigra, aut rubra appareant, primùm scarificare, ac sanguinem educere oportet: deinde spongiam admovere siccam: postea sicca remedia adhibere: quæ ad perfectam usque curationem iteranda sunt.

Fluxionis in aliquam partam irruentis curatio.

Si verò influens succus, nec copiosior nec deterior justo sit, admotis supra ulceratam partem adstringentibus ac refrigerantibus medicamentis repelli debet, sumpto deligandi initio à laborante parte versus sanam, ut in ossium fracturis: ipsi verò ulceri medicamentum adhibendum est, quod vehementiùs siccet, quàm quod simplici ulceri. Quòd si fluxus his auxilijs compesci nequeat, hujus causam investigare oportet, ac adimere. Nam si partis imbecillitas occasionem attulerit, imbecillitatem verò intemperantia, hanc contraria qualitate ut modò diximus, summovere oportet. Sin sanguinis copia in toto corpore parit defluxionem, vacuare aperta vena oportebit: Si verò cacochymia, purgare. Quod si pars aliqua hunc humorem in affectum fundit locum, videndum an per imbecillitatem an plenitudinem id fiat. Nam si varix supra ulceratum locum succum transmittat, ea priùs exscindenda est: sin lien inauctus, hunc inanire expedit. Si rursus ejusmodi partes, ob affectum quendam, hoc malum contraxerint, huic quoque consulendum est.

CAPUT. XV.

De Phlyctænis.

Nomen.

Definitio.

PHlyctænæ & Phlyctides à Græcis dictæ, papulæ, & vesicę à Latinis dicuntur, & vulgò ignis sylvester. Sunt ergò phlyctęnæ vesicæ quędam repentè emergentes, neq; multum dolorem inducentes, subflavi humoris copia distentæ ac repletæ. Bullarum modò lividæ, & illis similes, quæ ab aqua fervida vel ab igne ambustis erumpunt.

Qualis morbus sit.

Affecta pars.

Cum in Phlyctænis igitur cuticula elevetur ac in tumorem assurgat, erit morbus in compositione & præcipuè in magnitudine aucta. Cùm vero vesicę rumpuntur, fit morbus in solutione continui. Pars affecta est cutis & præcipuè cuticula, à Gręcis ἐπιδέρμις dicta.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

Causæ externæ. Causæ sunt externæ, vel internæ sunt cutis irritamenta, splenia arctiora, insolita asperorum vestimentorum gestatio, & sudoris exitus, aut ubi quis ex frigore derepentè, ad ignem, aut ad calida lavacra accesserit. *Internæ antecedentes.* Internæ vel sunt antecedentes vel conjunctæ. Antecedentes sunt biliosorum humorum ac ferventium repletio, quæ à natura, ab eorum copia ac mala qualitate irritata, ab internis partibus ad externas & ad cutem tanquam ad totius corporis cloacam expelluntur, qui cùm subtiles sint, facilè carnosas partes, quæ sunt raræ pervadunt, ac permeant, cute verò retinentur & ibi vesicas excitant, quia hæc pars densior est. *Conjuncta.* Conjuncta verò causa est biliosus humor fervidus, sub cuticula coadunatus. Mulieribus verò ex menstruar. purgationum sub cutem recursu fiunt ut Hipp. inquit libro de humidorum usu sub finem. Patet igitur phlyctænas à ferventissima bile gigni, quæ ignem virib. suis adæquat, & ideo meritò vulgus ignem sylvestrem appellat. Si verò aliquandò cum his tumor etiam oriatur : ex materia magis crassa oritur, quæ cutem penetrare non potuit, & hic tumor cùm loco, tùm materia à phlyctænis differt.

Signa. Phlyctænarum signa sunt manifesta quoniam vesicæ his similes, quæ ab igne vel fervida aqua ambustis emergunt. Non multum dolorem inducunt, repentè eveniunt, sunt lividæ, bullarum instar, & quandò rumpuntur, subflavi humoris copia paulatim effluit, crustulæque obdurescunt, dum sanescunt. In carnosis verò & tenera carne præditis rubicundæ sunt.

Prognost. Phlyctænæ ut inquit Aëtius serm. 14. cap. 63. ad biduum aliquando & triduum durant. Hæ similiter mulieribus, quibus menstrua defecerunt, aut quibus non rectè profluunt evenire solent. Sæpè in cruribus oriuntur; infantibus verò aliquandò in toto corpore. Verùm viris rarissimè accidunt, & nisi rectè phlyctænæ curentur, aliquandò in herpetem exedentem & ulcera maligna degerunt.

Curatio. Quo ad phlyctænarum curationem, tres intentiones habere conveniet. Prima est victus & alias res non naturales instituere. Secunda antecedentem materiam, ac peccantes humores digerere & evacuare. Tertia circa conjunctæ materiæ remotionem, ac circa localia, sive topica versatur ac consistit. Quo ad primam & secundam intentionem idem agendum quod in Erysipelatis curatione diximus, & victus ut inquit Aëtius debet esse non solum refrigerans & humectans, sed etiam alvum laxans & urinas movens, ut in cibo & potu liceat quandam medicinam reperire, ut loquitur Hippocrates, omninòque acria & salsa devitanda.

Circa tertiam intentionem Hipp. lib. de humidor. usu inquit. Aqua frigida prodest papulis rubicundis, à principio quando aliquis pruritus aut rubedo apparere incipit, pars illinenda est unguento rosʃ. vel albo Rhasis caphurat. vel nutrito, aut pomata cum cerusa lota aqua rosarum, vel cum unguento de tuthia recens parato, vel admoveatur parti cataplasma seu puls ex farina hord. vel ex mica panis cum lacte, vel muccag. sem. lini, psyllij & cydonior. vel alia præscripta in cap. de Erysipelate, vel de combustione. Paul. lib. 4. Cap. 10. inquit phlyctænas quæ non sponte sua erumpunt, doloremque graviorem afferunt, acu peracuta, partem cui humor subesse videtur perforato; inde humorem suspensa manu exprimito, cutem circumfusam quamvis impleatur finito connivente vulnere, pustula denuò compungatur consimilique modo exprimatur, servandaque ut priùs cutis ambiens, donec id quod sub ipsa exulceratum est in cicatricem contrahatur. Cataplasma expertum.

℞ Fol. malv. lactuc. & solan. hortensis an. M. j. coquantur in aqua vel in lacte, deinde contundantur & per setaceum trajiciantur, adde farin. hord. ℥ iiij. ol. rosʃ. q. s. fiat cataplasma. Vel.

℞ Ol.

℞ Ol. rof. ℥ ij. pingued. gallin. ℥ j. & dum refrigeratur adde vitellos ovor. num. iij. lactis caprini ℥ ij. fiat mixtura ad usum. Si verò phlyctænæ in serpentia ulcera degenerent, ad herpetis exedentis præsidia recurrendum erit. Si vero caro in phlyctænis sit corrupta, quæ carnem illam assumendi facultatem habent sunt applicanda: Remota corrupta carne. mundificatoque ulcere carne repleatur, tandem consolidetur & epuloticis medicamentis cicatrix inducatur. Si in puerulis phlyctænæ oriantur quemadmodum ex prava victus ratione aliquandò oriri solent, in his confert lotio decoctionis rosarum aut lentium, si magis adstringere volumus, myrthum, vel malicorum addere possumus:

CAPUT XVI.

De Oedemate.

Nomen.

TUmor à pituita procreatus Galeno & posterioribus oedema dicitur, licet oedema apud Hippoc. & Priscos Medicos generaliter significet omnem tumorem præter naturam ut refert Gal. comm. Aphor. 24. sect. 4. & alibi, nam ὄδησις, seu οἴδημα nihil aliud significat, nisi eminentiam. Nos hic cum Gal lib. 2. ad Glauc. cap. 3. & 14. meth. cap. 4. oedema appellabimus tumorem à pituita procreatum. Oedema igitur est tumor frigidus, pituitosus, mollis & laxus, doloris ac caloris expers, & albidi vel subflavi coloris, vel est tumor mollis, laxus, indolens, prementi digito cedens, à pituitosa materia genitus: estque duplex, alterum cum humore collecto cumalatum, circumscriptione certa diffinitum, quod verum genuinumque est oedema. Alterum est sine ulla circumscriptione, nec humoris in locum collectione. sed per totam partem diffusum & expansum: verèque nuncupatur oedematosus tumor. Verum legitimumque oedema fit ex sanguine pituitoso, parumque cocto, ad partes phlgmaticas alendas apto, sed copiosiote quàm sit opus. Alterum non verè dictum oedema, ex humore pituitoso, frigido & crudo, idque ex jecoris vitio ad ullam corporis partem nutriendam planè inepto, gignitur, fit quùm humor crudus & pituitosus per totam partem diffusus ac dispersus est, eamque ita tumefacit ac distendit, ut cùm digito premitur fossa quædam fiat quæ remanet, vestigiumque suum servat, ut abundè manifestoque in tabidis, cachecticis malèque habitis cernitur. Is pedes: potissimùm tibias, interdum etiam totum corpus occupat.

Definitio. Oedema quid. Oedema duplex.

Verum oedema fit ex pituita naturali, quæ certè nihil aliud est, quàm sanguis crudus, aut diminutè coctus, qui in massa quidem sanguinaria invenitur, membris pituitosis enutriendis accommodus. Non verum seu illigitimum oedema, fit ex pituita nonnaturali Est autem pituita naturalis humor frigidus & humidus, substantia crudus, colore vergens ad quandam albedinem: sapore verò & (si fas sit dicere) odore ad dulcedinem. Non naturalis pituita ea est, quæ à modo descripto degenerat, intra tamen suæ latitudinis terminos, quos si forsan pertranseat, non jam ampliùs phlegma pituitave, sed alius humor dici debet.

Veri oedematis causa. Illegimi oedematis causa. Pituita naturalis quid. Pituita nõ naturalis quid.

Contingit autem bifariam pituitam ipsam à propria sua natura degenerare, uno quidem modo (ut loquuntur) in se, quando scilicet in propria sui ipsius substantia

Pituita bifariam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

à propria sua natura degenerat.

citra alterius admixtionem permutatur. Quod sanè multifariam accidit. Aut enim in substantiam aquosam convertitur, aut flatuosam aut admodum tenuem. Diciturque tunc phlegma aquosum, flatuosum aut tenue, aut crassius ac viscosius redditur: idque tunc phlegma crassum & muccaginosum efficitur, & per majorem, seu (ut dicitur) ulteriorem indurationem, gypseum, seu vitreum. Aut ipsum putrescit & alteratur, efficiturque tunc salsum, nitrosum, & corrosivum. Altero modo pituita efficitur nonnaturalis per admixtionem: quandò scilicet alius quispiam humor illi extrinsecus accedit, verbi gratia, vel sanguis, vel bilis flava, aut atra. Si sanguis pituitæ permisceatur, hæc dulcis efficitur: si flava bilis, salsa: Si melancholia, pontica & acida. Sunt ergò octo species plegmatis non naturalis, juxta Avicennæ placita. Hali Abbas tamen quatuor tantùm constituit. Galenus autem (inquit Guido) videtur duo solùm genera assignare, nempe salsum & acidum. Tametsi lib. 2. de different. febrium, & lib. 2. de loc. affect. atque in multis alijs locis mentionem faciat de vitreo, quod subinde sub acido (propter eam, quam cum eo habet affinitatem, ac convenientiam) reponit. Ex ijs igitur colligitur, quod ex pituita generantur octo species, seu differentiæ tumorum præter naturam. Primò enim ex pituita seu phlegmate naturali fit œdema verum ac certùm seu legitimum. Secundò ex pituita non naturali per admixtionem generantur tres aliæ differentiæ tumorum: quippe quod alij humores, cum ea possunt commisceri. Nominantur autem œdema phlegmonodes, œdema erysipelatodes, & œdema scyrrhodes. Tertiò ex phlegmate non naturali per alterationem in propria substantia quatuor aliæ exurgunt differentiæ. Primo namque ex flatuoso & vaporoso phlegmate fit tumor is, qui propriè Latinis inflatio, vulgò autem Medicis Apostema ventosum dicitur. Secundò ex aquoso, aquosum. Tertiò ex crudo phlegmate, crasso & muccaginoso generantur tumores illi, qui leves nodi quibusdam dicuntur, & abscessus pituitosi, quos vulgò exituras phlegmaticas appellant. Avicennæ verò interpreti dubelet, frigida nominantur. Cujusmodi sunt Steatoma, Atheroma, & Melicerides. Ganglia quoque (quæ Avicennæ glandulæ dicuntur) & id genus alia quæ in sequentib. declarabuntur. Ex duro verò seu magis indurato, & (ut si dicatur) gypseo phlegmate fiunt nodi omnes duri, qui in juncturis maximè reperiuntur, & Strumæ quæ vulgò scrophulæ nominantur. Quartò ex corrupta & putrefacta pituita generantur fistulę & ulcera quæ scrophulosa vocant.

Octo sunt phlegmatis nō naturalis species.

Octo tumorum species seu differentiæ.

Exituræ phlegmaticæ.

Causæ œdematis.

Causæ œdematis ut & aliorum tumorum præter naturam, sunt triplices, scilicet primitivæ, antecedentes, & conjunctæ.

Causæ externæ.

Causę procatarcticę, sive primitivæ causæ esse possunt, casus, percussio, aër nimis frigidus & humidus, cibi pituitosi, nimiæ crapulæ, longus somnus, nimium ocium, desidiosa vita & similia quæ pituitæ cumulum efficere possunt.

Causæ antecedentes.

Antecedens causa est pituitosi humoris in corpore exuberantia, quæ apta est in partem aliquam decurrere, genitaque fuit ex procatarcticis causis dictis, vel ex aliqua principum partium frigida & humida intemperie, ut cerebri, vel ventriculi, & potissimùm jecoris.

Causa conjuncta.

Conjuncta causa est humor pituitosus naturalis & proprius in parte tumore obsessa infarctus & accumulatus, ut plurimùm per congestionem & rarò per fluxionem. Dixi à naturali & propria pituita alimentosa fieri, ut distinguatur illa pituita quæ vomendo, vel exscreando, vel è naribus emungendo educitur, quæ impropriè est pituita, sed potiùs exerementosa pituita.

Nam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

Nam vera & naturalis pituita eſt illa quæ in jecore gignitur, quæ eſt frigidior & humidior pars ſanguineæ maſſæ, conſiſtentia tenuis, colore alba, guſtu vel inſipida, vel ſubdulcis, ut jam diximus.

Partes ab hoc tumore affectæ ſunt juncturæ & pedes, & ſæpè crurum brachiorumque articuli ab hujuſmodi tumoribus infeſtantur, quia hæ partes à calidiſſimis partibus, & caloris fonte longè abſunt, ut inquit Gal. 2. Prognoſticor. & hæ partes etiam pauca caloris copia ſunt à natura donatæ, ideoq; debiles, frigidæ, & denſæ, unde facilè & promptè hanc materiam recipiunt, quæ poſtea recepta, ob partium denſitatem etiam retinetur, minimèque reſolvitur.

Signa veri œdematis.

Signa veri & exquiſiti œdematis ſunt tumor mollis & laxus, quæ mollities & laxitas provenit ab humore tenui pituitæ: quia pituita cedit in ſe non aliter quàm paſta, aut cera mollis: Deinde eſt albus, nam pituita eſt alba, eſt etiam indolens niſi fortè pituitæ ſit commixtus humor calidus, fitque non ſimplex œdema, ſed cum adjuncto phlegmonodes, quia ferè fit per congeſtionem.

Oedema quomodò differat ſcirrho.

Congeritur autem humor paulatim. Dolor fit parte ſubitò alterata, aut ejuſdem continuitate repentè diſſoluta. Hoc ipſo quòd cedit in ſe, digitique prementis veſtigium manet, differt à ſcirrho & ab emphyſemate. Nam flatus compreſſus diffluit quidem, ſed mox affluit. In pituita craſſa & viſcida cavitas aliquandiu manet. Cæterùm œdema primarium fieri ſolet congeſtione, rarò fluxione. Symptomaticum verò & alteri morbo, ut aſthmati, tabi, hydropi ſuperveniens, fit fluxione. Si quis longo morbo, aut accepto vulnere in tabia coactus ſit perdiu decumbere, longa quiete aggregata, quæ cum primum reſurgit, ad pedes utpote depreſſiores & à fonte caloris remotiores confluit, unde œdema. Quod tamen aliquandò diſparet cùm motu auctus calor flatulentam pituitam diſſipavit. Sed Galenus ait Hippocratem hoc ſigno oſtendere velle, œdema ita cedere digitis, ut fovea relinquatur, quod maximè proprium eſt œdematis ſignum. Addi his ſignis poteſt è ſententia Avicennæ, quod ſit apoſtema album & ſine calore, quia pituita eſt alba, & cum frigiditate, quia cum pituitoſus humor ſit frigidus & humidus procul dubio contrahitur intemperies frigida: ſicut in inflammatione, eryſipelate, &c. contrahitur calida. Si ſigna non ſint pura, ſed confuſa & mixta, deſignatur œdema mixtum.

Prognoſt.

Quòd ad prognoſim attinet. Oedema præſertim generari ſolet hyeme, & frequentiùs ſenibus, mulieribus & crapula deditis accidunt ut inquit Rhaſes 7. ad Almanſ. cap. 12. Oedema quod eſt morbus, & non ſymptoma, eſt morbus longus, cum ſit frigidus morbus, & à debili calore difficilè ſuperari & concoqui poteſt, ut inquit Gal. j. prognoſt. comm. 24. Sed ſi mollis ſit & ſine dolore, eſt cum minori periculo, cum dicat Gal. 2. prog. comm. 46. fluxiones ex ſanguine, vel ex pituita eſſe benignas. Si verò durum ſit œdema, & cum dolore, eſt periculoſus morbus.

Oedemata quodmodis terminentur.

Oedemata pluribus modis terminari poſſunt, vel per reſolutionem, vel per ſupparationem, vel per indurationem. Per reſolutionem ſive inſenſilem tranſpirationem ſæpiùs terminantur, ſæpè etiam indurari ſolent, & in nodos converti, rarò per ſuppurationem terminantur, quoniam œdema frigidus affectus eſt, & in ſupparatione calor requiritur. Si verò in calidis partibus fit, per ſuppurationem aliquandò terminatur, & citiùs tumores hi œdematoſi hyeme magis quàm alijs temporibus excitantur. Plurima enim tunc in corporibus colligitur pituita. Senes quoque & crapulæ deditos magis ac ſæpiùs infeſtant.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

Curatio.

Scopi curandorum oedematū.

GEneralis curatio in duobus posita est, nempè in evacuatione materiæ conjunctæ, & prohibenda generatione antecedentis. Utrumque quatuor maximè scopis consequemur. Primum quidem idonea vitæ instituta ratione, & mediocritate præscripta in sex rerum non naturalium usu. Diligendus ergò aër calidus, siccus & tenuis: vinum in potu imperandum, quod mediæ sit naturæ: panis sit bene coctus: cibi præscribendi, qui bonum succum generent, iique assi potiùs quam elixi. Interdicendus omnium fructuum, jusculorum & lacticiniorum usus. Saxatiles pisces erunt eligendi: in esu mediocritatem, in potu quàm maximè poterit sobrietatem æger servabit metu cruditatum: à pastu utetur pulvisculis concoquentibus vel trageta communi, alvum si natura ciere non possit ars sollicitabit. Ante pastum corpus æger exercebit, ut sic humoris hujus sensim dissipationem faciat, & calorem nativum excitet. Parciùs dormiet, quod somnus diuturnior humores frigidos accumulet: mœrorem & tristitiam fugiet. Atque si corpore sit imbecillo, à venere abstinebit, ne ad præsentem imbecillitatem, aliam ex venereorum usu adjungendo, corpus ad inemendabilem frigiditatem deducat, unde cruditatum amplior proventus: alioqui si corpore sit vegeto & robusto, tali exercitio, & venereorum usu omninò moderato incalescet magis & exsiccabitur. Sic enim intelligenda venit Hipp. sententia 6. epidem. sect. 3. sent. 22. venerem à pituita morbis remedio esse, ut monet Gal. in comm. Secundus verò scopus consistit in præscribendis generalibus remedijs quæ pituitam attenuant, incidunt, aperiunt & evacuant, hic enim parcendum est venæ, nisi aut phlegmone, aut febris aut plenitudo conjuncta hoc suadeat, hoc est non ratione morbi, aut morbificæ causæ, sed ratione alicujus symptomatis aut causæ antecedentis, sanguis mittendus est. Utatur pilulis cocceis, vel de agarico; aut decocto hyssopi, thymi, pulegij, origan. calament. in quo ℥ ß, folior. sennæ bullierit, addendo sub finem agarici nodulo inclusi cum ℈ j. gingiberis, ʒ ij, in colat. dissolve sirup. de hyssopo, de prassio vel oxymel. Galeni ℥ ß, fiat potio. Pauperib. satis erit diaphœn. ℥ ß, forma boli aut dissoluta cum hydromelite. Hic ex usu erunt hydrotica, decoctum chinæ, ligni sancti, aut sarsæ parill. thermę sulphureæ, nitrosæ, & aluminosæ, laconicum. Corpore repurgato victus sit tenuis exsiccans, utatur potiùs assis quam elixis. Juscula alterentur radic. aperientibus, ut fœnic. petrosel. hyssopo, thymo, pulegio. Utatur vino non admodum diluto. Tertium scopum contingemus, humorem in parte impactum evacuando topicis medicamentis pro quatuor tumorum temporum varietate, variatis. Nam in principio & augmento fotum ex oxycrato cum spongia: topica enim leviter repellere debent, quia vehementer repellentia crassam & viscidam pituitam impingerent: Digerant quoque, exsiccent, resolvant. Quinimò morbis à congestione repellentia non conveniunt. Attamen inperantur à Galeno, dices. An potiùs ad robur partis quam ad repellendum? An in oedemate quod fit fluxione? Spongia, vel linteum duplicatum vel elychnium, vel stupa imbuitur oxyrhodino, cui sit permixtum aliquid salis, atque in principio applicetur parti. Sed & in eundem scopum sequentia proficient medicamenta.

Lib. 2. ad Glauc. c. 3.

Inchoandū semper à levioribus.

℞ Lixivij ex cineribus sarmentor. & caulium an. ℥ iiij, tartari & aluminis an.

℥ ß, acet

℥ ß, aceti ℥ ij, miſce omnia ſimul & fiat decoctio, in qua imbuta ſpongia fovebitur locus, uti etiam poteris ſequenti cataplaſmate.

℞ Farin. hord. ℥ iiij. coquantur in lixivio communi, addendo pulv. nucis cupreſſi, corticum granator. balauſt. an. ʒ j. myrrh. aloës, aluminis an. ℥ ß, ol. myrtillor. ℥ ij, fiat cataplaſma. quin etſi brachium vel tibiam occupet oedema, tum faſcia repellens valdè ex uſu erit, infernè nempè ſurſum verſus ducta.

In ſtatu & declinatione utendum erit medicamentis deſiccantibus & reſolventibus. Ut.

℞ Nucum cupreſſ. granor. ſumac. balauſt. an. ℥ j. ſalv. origan. calament. hyſſop. meliſſ. an. M. j. abſynt. plantag. caudæ equin. tapſ. barb. centinod. an. M. ß, alumin. tart. ſalis communis an. ʒ j. coquantur cum lixivio, fiat fotus ex ſpongia nova: à fotu apponetur ſequens cataplaſma.

℞ Rad. brion. ℥ ij. abſynt. plant, centinod. camomill. melil. pulegij an. M. ß, coquantur in hydromel. piſtentur, trajiciantur, addendo pulveris roſar. rubr. chamæmel. melil. an. ℥ j. fiat cataplaſma. Aut ut repellat, ſimul, ſiccet & reſolvat cataplaſma.

℞ Salv. roriſmar. abſynt. roſar. rubr. an. M. j. flor. camomill. melil. an. p. ij. nucum cupreſſ. balauſt. an. ℥ ß, fiat decoctio in poſca, aut lixivio, cum pauco aceto pro fotu partis, reſidentia teratur, qua fiat cataplaſma, addendo olei roſ. aut chamæm. q. ſ. poteſt etiam parari ex farinis fabar. ervi, lupinor. coctis in oxymel. pauperibus ſatis erit cataplaſma ex fimo bubulo, aut columbino cum ſulphure. Ut.

℞ Fumi bubuli ℥ iiij. fimi columbini ℥ ij. ſulphuris ℥ j. frigantur ſimul in ſartagine cum axungia aut butyro, aut quovis oleo. Si placet bulliant in oxycrato, fiat cataplaſma. Denique emplaſtris & unguentis reſolventibus hic ſalubriter poteris uti, priùs tamen calefacta parte, frictone & fotu tùm humido tùm ſicco: alias non facilè emplaſtra in actum ſuum erumpent, propter inſignem partis frigiditatem, quæ neque aſſimilandis ſuccis alibilibus, neque excernendis inutilibus ſufficiat. Fotus fiet ex decocto ſalv. roriſm. thymi, lavendul. flor. cammomill. melil, roſar. rubr. ſtoecad. rad. ireos florent. & ſimilium, in vino albo addito pauco aceto. In eodem decocto candentes lateres extinguentur, & linteis involuti parti affectæ circumponentur, hinc enim erumpit vapor cui vis ineſt attenuandi, incidendi, reſolvendi, & roborandi. Sed & laterum loco ſalubriter uti poterimus veſicis ſuillis aut bubulis præſcripto decocto ſemiplenis & calentibus impoſitis. Frictiones fient ex linteis calentibus, ſic calor nativus unà cum ſanguine & ſpiritibus in partem evocatur, humores fuliginoſi ſubcutanei reſolvuntur, ex quo partis robur invaleſcit, præmiſſa purgatione tamen, quia frictio plus ſæpè attrahit quàm vacuat, præſertim ubi corpus impurum eſt. Ad reſolvendum diachil. ireatum, & è melil. maximè hic convenit.

Si verò ad ſuppurationem oedema veniat, tunc ſuperioribus cataplaſmatis addentur emollentes herbæ, cum fermento & columbino fimo: adhæc emplaſtrum diachil. gumm. ant divinum, & unguentum baſilicum in ea re ad ſuppurationem ciendam efficaciſſima & laudatiſſima ſunt.

Poſt quam autem apoſtema ſuppuratum & ad maturitatem perductum erit, jam videndum, ut id tùm loco commodo, tùm tempore opportuno aperiatur. Ita enim lenta, frigidaque materia nos ſæpiſſimè fallit, quòd ſua effecta extrinſecùs rariùs producat quàm intrinſecùs, ubi partes interiores paulatim ſine magno dolore corrodit & exedit.

Tutius

Cauterium tutius in tumorum apertione.

Tutius autem & satiùs est apostema cauterio, quàm scalpello aperiri: contra quàm in calidis tumoribus fieri solet. Illud enim minùs doloris adfert, atque ad humorem abscessum, efficientem maturandum & coquendum non parùm juvat.

Apostemate autem aperto, mundandum est ulcus, therebentinæ operâ, addendo aliquid myrrhæ & aloës cum vitello ovi. Vel.

℞ Thereb. claræ ℥ ij. mellis rof. ℥ j. succ. caulium nigror. ℨ vj. bulliant parùm, addendo in fine coctionis vitellum ovi, far. tritici ʒ vj, misce, & iterùm bulliant parum & fiat digestivum. Ad mundificandum.

℞ Therebent. claræ ℥ iiij. mellis rof. ℥ ij. succ. apij, praff. scabiof. caulium nigror. absynt. an. ℥ ß, bulliant omnia simul usque ad consumpt. medietatis succor. adde farin. tritic. ʒ x. far. fabar. & lentium an. ℨ v. sarcocoll. ʒ vj. fiat mundificativum. Vel capietur mel rosarum, sirupus rosar. siccar. absynt. cum dictis pulveribus, aut unguentum apostolorum: supraque imponendum est emplastrum divinum, aut diapalma.

Oedemati symptomatis supervenientis curatio.

Sed si œdema alicujus præcedentis morbi symptoma sit, morbus à quo provenit imprimis curandus, cùm omne symptoma velut umbra corpus suum, morbum sequatur ut inquit Gal. lib. 2. meth.: & œdema oxyrrhodino perfricandum, aut cum oleo & sale simul mixtis, aut oxymelite, aut oxyrhodino salem habente. Frictio plus sæpè attrahit quàm vacuat, præsertim ubi corpus impurum est, ideò cum adstringente oleo fit, nempe rosaceo, cui etiam admiscetur, nunc acetum ubi metus est fluxionis, nunc sal ubi magis exsiccare, ac digerere, quàm restringere oportet: ubi verò simpliciter vacuare volumus, cum oleo & sale fricamus. Vel.

℞ Chamæmel. melil. folior. myrthi an. M. ij, absynt. scoenanth. stoecad. rosar. rubr. matricar. an. M. j. coriandr. fœnic. dulcis an. ℥ j, mellis ℔ ß, salis, alumin. roch. an. ℥ ij. ß, bulliant omnia simul cum lixivio barbitonsoris, & parùm vini odoriferi, de colat. foveatur pars calidè, & ex residentia fiat catapsma cum oleo aneth. & farin. orobi & hordei. Sic enim dolorem ex distensione ortum leniemus, tumoremque remittemus. Si verò ex aliqua alia extrinseca causa œdema provenerit, talis causa removenda, deinde ut dictum est œdema curandum.

CAPUT XVII.

De flatuoso Tumore.

Nomen.

Flatuosus tumor Græcis ἐμφύσημα dicitur, ab aliquibus ut Avic. inflatio & apostema ventosum, est tumor ille, qui ex flatibus intra membranas alicujus membri, aut sub ipsa cute conclusis oritur; vel flatuosus tumor est, qui ex flatulento spiritu, in aliqua parte coacervato gignitur, ut inquit Gal. 14. meth. cap. 7.

Quid sit.

Flatuosi tumores fiunt ex vapore & flatu, aliàs sub cute, alias sub membranis, ut periostio & pericranio coërcito unde sevi dolores propter partium exquisito sensu præditarum distensionem & distractionem: alias viscera & ventriculus & intestina flatu distenta tument, ut in Tympanite. A verò & legitimo œdemate, hoc differunt, quod oppressis digitis, impressum non relinquunt vestigium, quòd vapore turgeant

non

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

non humore: vapor autem compulsus citissimè redit, ut in Aeolipidis cernere est.

Causa ejusmodi tumorum est caloris nativi imbecillitas, quæ pituitam ex qua facilè suscitantur flatus, resolvere & dissipare nequit. Sic enim Sol (qui proportione quadam calori nostro nativo respondet) matutinas nebulas per aërem sparsas resolvere nequit: quas idem meridianas facilè, in tenues & inaspectabiles auras dissipat. Hoc ferè modo calor noster infirmior, ex pituita quam exolvere non potuit, vapores suscitat, inflationum materiam: sed sępè & si nativus calor sit validus, quia tamen in profundo vel membranarum quarundam aut tendonum, ligamentorumve densitate coërcitus tenetur, vapor suscitatus exspirare nequit, quo fit ut sensim accumulatus tumorem faciat. Tres igitur sunt causę inflationum, materia humida, debilis calor, & partis densitas. Igitur solet præcipue occupare articulos, quia partes hę habent diminutum calorem, & refertæ sunt pituita viscida, adestque densitas partis: provenit autem pituita hæc à tendonibus, membranis, ligamentis & similibus quæ in articulis consistunt. *Causa.*

Cognoscitur autem hoc modo. Primùm conpressus hic tumor, vestigium seu foveam non relinquit, & sic ab œdemate distinguitur. Deinde cùm percutitur, sonitum seu tympanum efficit, quòd eo magis contingit quo in majori cavitate continetur: nam conclusus ventus, & percussione commotus exitum quærit, & non inveniens fertur ad latera, facitque strepitum: quo signo distinguitur ab omnibus alijs tumoribus. Tertiò in cavitate sensili detinetur, hæc enim natura est flatuosi spiritus, ut in cavitate contineatur, & continuus sit non sparsus in porositatibus aut spatijs. Quartò Avicennas addit, renitentiam manus comprimentis. Quintò Guido ait lucidum quendam splendorem apparere in ejus summitate. Sextò non perpetuò sed interdùm dolor adest, ob nimiam distensionem. Septimò adest sensus dolorosus spiritus percurrentis per corpus, quod contingit cùm spiritus in venis majoribus generatur. Tumor nec rubet, nec calet, sed friget potiùs, albetque ut in œdemate: articulos sæpè occupat, & præsertim genua: solutus valde est contumax. *Signa.*

Quòd ad prognosim attinet. Si flatuosus tumor, cum continuo dolore ac molestia per corpus discurrat periculosus est, quia materiam, ac venenosum fomitem arguit, tuncque talia præcipuè incommoda eveniunt, quandò flatulenta materia non discutitur, sed ex ea fumosa exhalatio oritur. Tumor magnus præsertim in articulis periculosus est, ob sui magnitudinem & affectam partem debili calore præditam. Si flatulenta item materia in musculis contineatur, curatu est difficilis, cùm in omnes fermè musculi partes spiritus dispergatur, constringatur, & includatur ab ambientibus pelliculis, pluribusque alijs corpusculis usque ad cutem prætensis, ut inquit Aët. serm. 15. cap. 2. flatuosi verò tumores parvi & in quibus supra dictæ conditiones non adsunt, minimè fiunt periculosi. Tandem Hyeme frequentiùs, Æstate minùs eveniunt. Si intestinorum capacitate ejusmodi colligitur flatus, colicam flatuosam infert, à qua tanta sæpè distentio est, ut inde ruptis & dilaniatis intestinorum tunicis mors consequatur. *Prognost.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

Curatio.

IN curatione flatuosi tumoris cum tria instent, materia humida, caloris imbecillitas; & meatuum densitas; ideo tres intentiones habere debemùs. Prima erit convenientem victum instituere, qui talem humidam materiam non gignat. Secunda pituitosam & humidam materiam præparare, concoquere, & evacuare, caloremque debilem viscerum, ac aliarum partium roborare. Tertia flatulentam materiam in partem contentam extenuare & meatus recludere. His quarta etiam addi potest quæ erit symptomatibus succurrere ac subvenire.

Primo diæta eadem quæ in oedemate præscripta imperanda; vitanda legumina ut pisa, fabæ : nec non fugaces, potissimùm cnidi fructus. Secundò succurrendum cruditati (nam ex cruditate ab imbecillo calore fit flatus, qui humores in vapores dissolvit calor, quos non potest discutere imbecillus appellatur) pilulis de hyera corpus repurgandum, nam inflationis curatio ex communi indicatione posita est in evacuatione flatus, cujus vacuandi rationem ex illa triplici causarum varietate deprehendemus. Nanguentem itaque calorem nativum roborare, & vaporem crassum discutere, humoremque frigidum, viscidum, aut crassum, flatus materiam attenuare, ipsumque continens corpus rarefacere conveniet. Calor ventriculi primæ coctionis officinæ (cujus errorem sequentes emendare non possunt) roboratur aromaticis stomachicis, & electuarijs ad hoc dicatis, ut diacymino, diacalamento, aromatico garyophyllata, aromatico ros. diagalanda & similibus; Aniso condito, aut tragea communi utendum. Roborandus etiam ventriculus litu ex oleis de mastich. de absynt. &c. Denique ablatione materiæ conjunctæ, per calida siccantia, attenuantia medicamenta quæ carminativa nominant, ut rarefacta parte humor flatusque subjectus dissipetur. Varianda tamen erunt hujus generis præsidia pro partium varietate : alia enim ventriculo, alia intestinis, alia articulis, alia partibus carnosis erunt applicanda. Ad cholicam injiciuntur clysteres carminativi, apponuntur resolventes sacculi, & umbilico affiguntur cucurbitulæ : si extima, utimur fotu, linimentis, si præsertim divexet dolor. Relaxanda cutis, ut transpiret, oleo calastico, ut chamæmeli & liliorum. Immiscendum aliquod oleum carminativum dissipans flatus, ut anisi, anethi, rutæ, lauri, cum aqua vitæ. Aut ex anetho, ruta, folijs & baccis lauri, florib. chamæmeli, anthos, sambuc. melil. seminib. anisi, fœnic. dauci, cumini, fiat decoctio in vino pro fotu partis inflatæ. Huic superponatur deinde emplastrum de baccis lauri; confectio de baccis lauri, tam injecta quàm sumpta benefacit. Vel.

℞ For. camomill, melil. rorism. rosar. rubr. an p. j. absynt. hyssop. an. M. ij. coquantur in lixivio, addendo aceti parùm, pro fotu cum spongia.

℞ Oleor. chamæm. aneth. rutac. & lilior. an. ℥ j. olei laurin. ℥ ß, ceræ albæ ʒ vj. aqu. vitæ ℥ j. liquefiant omnia simul & fiat linimentum quo liniantur partes præmisso fotu. Vel.

℞ Ol. rutæ, amygd. amarar. chamæm. & aneth, an. ℥ j, vini albi ℥ iij. semin. anis. dauci. fœnic. cumin. ameos, rutæ, carvi an. ʒ j. bulliant ad vini consumpt. & exprimantur, express. adde ceræ albæ q. s. fiat unguentum. Vel.

℞ Ol. nard. aneth. de castor. an. ℥ iij. aqu. vitę ʒ j. ß, pulv. radic. gentian. ʒ j.

Fol. agrim, calament. origan. an. ʒ ß, rubiæ tinct. ʒ iij. ſcoenanth. maſtich. an. ʒj. ß, ſpicæ nard. croci an. ℈ iiij. ceræ q. ſ. fiat unguentum. Vel.

℞ Farin. fabar. & orob. an. ℥ iij. coquantur in decocto puleg. origan. calament. ſalviæ addita pulv. chamæm. & melil. an. ℥ ß, ſulphur. vini ſubtiliter pulveriſati ʒ ij. ol. chamæm. & aneth. ℥ j. ß, fiat cataplaſma.

℞ Stercoris caprin. bene triturat. ℥ iiij. flor. camomill. an. M. ß, furfur. farin. fabar. & orobi an. ℥ ij. coquantur cum lixivio communi addendo thereb. ℥ iij. ol. aneth. & rutac. an. ℥ ij. fiat emplaſtrum ad uſum dictum. Vel.

℞ Milij, vel avenæ ℔ j. ß, ſalis ℔ j. folior. arthemiſ. ſampſuc. roriſm. rutæ, an. M. j. ſemin. fœnic. carvi, cumin. baccar. laur. an. ℥ j. flor. ſtoecad. arab. anthos, calament. origan. an. p. j. omnia in ſartagine torrefiant, & duo ſacculi componantur qui generoſo vino irrigati calentes viciſſim applicentur, poſtea unum ex ſupraſcriptis unguentis adhibe.

Emplaſtrum de ranis ſeu de vigo cum mercurio & ſine mercurio in eam rem valdè confert. Notandum verò ejuſmodi medicamenta calida actu parti imponenda eſſe, eumque calorem continendum & renovandum, circumappoſitis linteis, lateribus, lagenis, ſimilibuſque rebus calentibus. Reſolutis humore flatuque qui in parte concluſi detinebantur, pars roboranda erit, ne ſubinde ſimilem materiam vel excipiat, vel gignat, id fiet fotu & cataplaſmate ſequentibus.

℞ Nucum cupreſſ. cortic. granat. ſumac. berberis, balauſt. an. ℥ j. caudæ equin. arnagloſſ. tapſi barb. abſynt. ſalviæ, roriſm. lavendul. an. M. ß, flor. chamæm. melil. roſar. rubr. anthos an. p. j. alum. ſalis communis an. ℥ j. bulliant omnia in æquis partibus aqu. fabror. & vini auſteri, fiant ſacculi pro fotu cum ſpongia.

℞ Farin. fabar. hord. & lupinor. an. ℥ ij. thereb. com. ℥ iiij. pulv. rad. ireos flor. maſtich. an. ℥ ß, mellis com. ℥ ij. ß, prædictæ decoct. q. ſ. fiat cataplaſma ad formam pultis ſatis liquidæ, applicetur parti affectæ, calidè præmiſſo fotu. Ad inflationem genu.

℞ Fœcis ceræ novæ, ex prælo, quæ propoleos dicitur ℔ j. ß, micæ panis furfuracei ℔ ß, roſar. rubr. ℥ j. bulliant in vino albo, deinde contunde & adde piperis, garyoph. nucis myriſticæ, zinzib. an. ʒ ij. ß, cumini aniſ. fœnic. ameos an. ℥ ß, ol. chamæm. aneth. rutæ, an. ℥ ij fiat cataplaſma. Vel.

℞ Saponis nigri, ol. aneth. chamęm. & mellis communis an. ℥ ij. miſce, applicetur parti affectæ.

Poteſt etiam illi adhiberi veſicatorium è cantharidib. ac fermento & aceto confectum, aut cum ſapone nigro: quidam locum illum leviter ſcarificant: quòd ſi omnia hæc remedia nihil proſint, tumorque reſolvi nolit, tunc is. aut ſcalpello, aut cauterio, ſeu actuali, ſeu potentiali aperiendus eſt. Utilius autem eſt illum aperire cauterio, quo ſcilicet flatus conſumitur. Huc adde quòd illius evacuatio non fit celeriter, ſed paulatim, facilèque, quod volumus inde per ſcarrham inde elicimus, niſi in hydropicis, in quibus cauterio non eſt utendum, quippe ibi periculoſo, propter maximam evacuationem quæ poſt ſcarrhæ caſum fieret. abſceſſus autem humore, qui non eſt ſemper planè flatulentus, ſed cum ſeroſitate aliqua conjunctus, extracto & diſſipato ulcus mundatur, ut illud oedematum: Reliquum verò curationis in libro ulcerum reperietur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

CAPUT XVIII.

De Aquoso tumore.

Aquosus tumor quid: Causa. Tumor aquosus vel serosus est, serosi & aquosi humoris in aliquo corporis membro laxa, & doloris expers tumida collectio: vel tumor aquosus est serosi & alieni humoris in parte aliqua corporis præter naturam collectio, cum ejusdem partis secundum quantitatem excessu. Fiunt hi tumores à serosa humiditate, quæ interdum utilis est, interdum inutilis. Utilis est quo usque complevit suum usum, qui est secundum Hippocratem, ut sit vehiculum alimenti quandò alimentum pertransire debet vias angustissimas, ut sunt venæ mesaraicæ, & venæ dispersæ per jecoris substantiam. Ubi igitur sanguis à jecore traducitur per totum corpus, non ampliùs indiget multo vehiculo: & ob id natura creavit venas, ut hujusmodi serosam humiditatem ad se attraherent, & post ad vesicam derivarent. Quare si accidat, ut serosa humiditas in corpus refundatur, stimulans excretricem hæc expellit ad cutem partes ejus eliquans, & ita facit tumores aquosos. Secunda causa est redundantia serosæ humiditatis in corpore: quam interdum facit vel imbecillitas renum, qui non potuerunt attrahere hanc serositatem, vel refrigeratio hepatis: vel est causa aliqua externa, ut nimius potus aquæ, aut vini, aut alterius liquoris: nam secundum Gal. aquosus humor est potionis excrementum. Ejus species varia sortiuntur nomina, pro partium affectarum varietate. Nam si propter hæmatoseos labefactionem, alimentum quo singulæ corporis partes nutriri debent, in crudam, aquosam, & serosam quandam substantiam convertatur, & in peritonæi capacitate colligatur, *Ascites.* ascites hydropis species fiet. Si vero serosus ille humor in scrotum quacumque ex causa descenderit, *Hydrocele.* hydrocelem efficiet. Verùm si aquosus humor in capite sub calvaria aut pericranio, aut externa cute colligatur, sive id ex nutricum negligentia (ut aliquando accidit pueris quàm primum in lucem educuntur) sive à causa latente, sive à ruptura, vel vasorum apertione fiat, vitium propriè hydrocephalon appellant *Hydrocephalon.*: At si serosus humor acer & mordax propter putredinem, vel ebullitionem, vel bilis mixtionem factus, in partem aliquam secesserit, phlyctænas excitabit, quæ etiam sæpè & ab attritu, & ab igne, & ab aqua fervente excitantur. *Phlyctænæ.*

Signa. Dignoscuntur aquosi tumores ex partis tensione, & ex ejusdem splendore. Item ex fluctuatione quæ sentitur si premantur digitis. Dum comprimuntur non relinquunt foveam, & ita differunt ab œdemate. Concussi non edunt sonitum, sicut flatuosi tumores. Peculiare aquosi tumoris est signum, quod cum pruritu fiat, propter salsedinem scilicet quæ est in serosa humiditate.

Prognost. Aquosi tumores qui ob hepatis vel lienis vitium fiunt, periculosi sunt, non tumoris ratione, sed principum partium affectarum. Alioqui verò aquosi tumores qui in toto corpore eveniunt ac vesicis sunt similes & sudamina appellantur, omninò periculo vacant, neque sunt omninò difficilis curationis. Tamen magis sunt periculosi flatuosis tumoribus, cùm à majori caloris debilitate fuerint orti. Si corpus similiter serosis humiditatibus fuerit refertum, periculum est, ne in prædictis partibus aquosi tumores fiant.

Curatio.

Curatio fit per ablationem causarum. Causa verò est humiditas tùm universalis ut humor in toto redundans, tùm particularis, quæ parit ipsum tumorem. Primò igitur universalis admovenda : quæ si fiat à nimia potione, abstinendum ab hac, & siccantibus utendum. Quod si spectat ad humorem in toto contentum, purgari potest hydragogis, vel per alvum, vel medicamentis urinam cientibus, vel hydroticis per sudores, aut halitum insensilem. Præcipuè tamen laudatur purgatio per alvum & urinam; hydragogum mite est sirupus rosar. solut. ad ℥ iij. valentiores sunt pilulæ cocciæ, his ipsis valentiores pil. de euphorbio. Omnium optimè conveniunt pilulæ alephanginæ cum elaterij gr. iij. vel granor. ebul. ʒ j. cum jusculo, vel succ. ireos, ebuli, soldanella cochl. j.

Causa conjuncta evacuabitur non repellentibus, sed digerentibus. Neque obstat quod serosa humiditas cùm sit tenuis debeat & possit repelli, ut fit in inflammationibus & erysipelate. Non debet repelli ille serosus humor quia inutilis est : At sanguis tùm verus tùm biliosus possunt repelli quia sunt naturales humores, & possunt esse utiles. Debemus quoque rarefacere cutem ut faciliùs exeat, optimum hoc est:

℞ Fol. malv. M. j. ß, farin. lupinor. ℥ j. ol. aneth. chamæm. an. ℥ ij. coquantur & contundantur & cum vino albo fiat cataplasma. Vel.

℞ Semin. anis. cumin. myrth. lauri an. ℥ ß, fiat pulvis, & cum succo ebuli, oleo rutæ & ceræ q. s. fiat emplastrum. Vel.

℞ Radic. ireos & cucum. agrest. nucum cupress. cineris radic. brassic. sulphuris vivi an. ℥ ij. chrysocollæ nitri an. ʒ j. ol. aneth. & ceræ an. q. s. ff. unguentum. Vel.

℞ Salis nitri ʒ x. piperis baccar. lauri an. ℥ j. ol. laurini ℥ vj. ceræ q. s. fiat linimentum. Valentius.

℞ Semin. sinapi, sem. urticæ, sulphur. vivi, spumæ maris, aristol. rotund. bdell. an. ℥ j. ammon. & olei antiqui an. ℥ ij. fiat unguentum, quod confert etiam in flatulento tumore, & sudamine, ut ego pluries sum expertus. Si tumores non cedant, valentioribus utendum, ut aqua calcis, lixivio cineris sarmentorum vitis. Quod si hæc non sufficiant, tumor aut scalpro aut cauterio actuali, quod magna serositatum & cruditatum consumendarum ac dissipandarum facultate pollet, aperiendus erit : deinde mundandus & detergendus rypticis, ut docuimus lib. de ulceribus. Interea sumptis & admotis ventriculo & jecori consulendum est, ut litu ex oleo de absynt. quod utique benefacit ad concoctionem, hæmatosim seu confectionem sanguinis & anodosim seu distributionem juvandam.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

CAPUT XII.

De Atheromate, Steatomate & Meliceride seu abscessibus primarijs.

ABscessus quidam est Epigenematicus qualis consequitur phlegmonem suppuratum, cujus suo loco meminimus. Alter primarius, qui fit congestione aut fluxione pituitæ muccosæ, tàm in internis quàm externis partibus. Memini me vidisse, dissecto cadavere, in imo ventre circa pancreas & mesenterium tantum abscessum ut pulticulæ similis pituitæ ℔ iij & eo plus contineret.

Etsi hi tumores eodem genere cum reliquis oedematosis tumoribus censeantur, hoc tamen differunt, quod earum materia sua chisti & proprio veluti loculo coërcita concludatur. Pro materiæ contentæ similitudine, veteres, abscessus omnes primis differentijs concluserunt, Atheromate, Steatomate, & Meliceride. Quandò enim pituita similis est pulticulæ Atheroma dicitur, quia pulticulam Græci ἀϑέρων vocant, quãdo similis est sevo quod στέαρ à Græcis dicitur Steatoma nuncupatur, quandò refert mel colore & consistentia Meliceris nominatur. Huc pertinent strumæ, ganglion, lupia, bronchocele seu hernia gutturis, testudo, talpa, nata, & ejus generis si qui sunt alij tam magni quàm parvi abscessus. Distinguuntur tamen omnes magnitudine aut parvitate. Quædam enim excrescentiæ pituitosæ sunt magnæ, ut Testudo, Talpa, Natæ, bronchocele, quædam parvæ ut lupia, ganglion. Differunt etiam quod quædam habent suam cystim, aliæ non: discernuntur autem hoc signo quod quæ cystim habent sunt mobiles, aliæ immobiles, utpotè quæ carni adhærent tenacissimè.

Quid Atheroma. Atheroma igitur est tumor sive abscessus pus simile pulti exhibens, vel secundùm Aëtium Atheroma est tumor concolor, citra dolorem, in tunica nervosa humorem pulticulæ similem, quæ ex farina cocta fit & Atheroma à Græcis appellatur continens: Aliquaudò autem unà cum pultaceo humore lapidosa quædam corpuscula, & alia tanquam sulphuris ramenta reperiuntur. Aliquandò velut mansa gallinarum officula. Inveniuntur etiam aliquandò veluti pili crassissimo humori complicati. Phyloxenus autem dixit aliquando reperisse animalia in humore culicibus aut parvis muscis similia.

Quid steatoma. Steatoma est tumor sive abscessus saniem sævo similem exprimens. Aëtius serm. 15. cap. 8. sic definit. Steatoma est tumor præter naturam adipem in se continens.

Quid meliceris. Meliceris est tumor, sive abscessus, qui melli persimile pus habet & putredinis consistentiam. Aëtius sic definit. Meliceris est pellicula nervosa, tenuis, humore instar mellis referta, similiter citra dolorem consistens.

Partes affectæ. Qua verò in parte prædicti tumores eveniant, inquit Celsus lib. 7. cap. 6. dicens Atheroma, Melicerides, & Steatoma evenire in qualibet corporis parte posse, reliquæ certas sedes habent.

Causa. Ex pituitosa hi tumores sive abscessus materia progignuntur, qua sensim lentèque in pustulosum tumorem excrescunt, quem pituita & ab externis & internis causis in corpore producit & coadunat, ut de alijs pituitosis tumoribus superiùs à nobis dictum fuit.

Exte-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

Externiores abſceſſus quanvis non facilè, nec certò, niſi ab excreto poſt inciſionem dignoſcantur, his tamen notis à ſe invicem utcumque diſcerni poſſunt. *Signa.*

Atheroma eſt tumor longus, eminens, & propter humoris craſſitiem durus. Nam impulſus digito non cedit, aut ſi ceſſerit tardè revertitur. At meliceris eſt tumor rotundus, humilis, mollis. Nam impulſus facilè cedit, citòque recurrit. Steatoma eſt mali coloris abſceſſus paulatim ex parvo in amplum exſurgens durior cæteris.

Celſus lib. 7. cap. 6. inquit ex dictis tumoribus, qui in cervice & alis, & in lateribus oriri ſolent, mediocres differentias habent, ac neque periculo terrent, neque diverſo genere curantur; & inferiùs inquit. Quid intus habeant ut conjectura præſagiri poteſt, ſic ex toto cognoſci niſi cum eiecta ſunt non poteſt. Aëtius ſerm. 15. cap. 7. inquit: Conſiderandum eſt quod ex tumoribus quidam ſunt elevati & ad motum contractumque expoſiti, facilèque curabiles. Quidam contra inſerti, ad motum non expoſiti & in chirurgica aggreſſione ſummam diligentiam expetentes, propter imminentes ſanguinis eruptiones ac nervorum puncturas. Plerique enim Chirurgi ob imperitiam, etiam ſubſtratos nervos cum hujuſmodi tumoribus reſcindunt. Aperti facilè degenerant in ulcus fiſtuloſum, cavum & ſordidum unde atrophia & maraſmus totius corporis ſenſim & paulatim fit, & mors contrahitur. *Prognoſt.*

Curatio.

Imprimis corpus repurgandum eſt ut occurratur cauſæ antecedenti, ut pilulis cocceis, de agarico, de hermodactylis, aut diaphoenici, diacarth. benedictæ lax. ℥. ß, aut ʒ vj. in forma boli cum ſaccharo, vel ſi placet diſſolvatur cum decocto hyſſ. thymi, puleg. Pulvis diaturbith utiliter quoque ſumitur pondere ʒ ij. Ad purgandum mucum thermæ tam ſulphureæ quàm aluminoſæ valdè proſunt. Celſus & Aëtius commendant eſum viperarum opportunius præparatarum. Quidam aſſumunt frequenter magno cum ſucceſſu diacalamith. vel diapraſſij ʒ j. cum vino, aut aqua card. bened. vel ſcabioſæ, abſceſſus ſi fieri poteſt rumpetur, deinde cardiacis, ut theriaca, mithridato, cor muniatur, ne putridis fumis offendatur, ut à ſe materiam putrem longius repellat & potentiùs expurget. Quo natura verget ſequamur. Si videatur viam per urinas affectare diureticis ejus conatus juvetur, ſi per alvum clyſteribus, aut blandis catharticis. Abſtineat à juſculis & elixis, utatur pane biſcocto, aniſato, & decocto ligni Guaiac. & rad. ſarſæ parill. chynæ pro potu ordinario cum ſacchoro & cinnamomo,

Horum omnium curandorum quatuor ſunt communes ſcopi: Reſolvere, exedere, incidere, & ligare. Melicerides his quatuor modis curari poſſunt: nam ſi reſolvi non poſſint, aut cauterio exedi, aut facta inciſione evelli, ſi fieri poſſit ligari debet. Steatomata neque poſſunt reſolvi neque exedi, ſola inciſione ſanantur, quia adipoſus humor nec reſolvi poteſt, neque ſuppurari, ſemperque includitur tunica duriore. Atheroma non poteſt quidem reſolvi, quia materia eſt craſſior quàm ut diſcuti poſſit, ſed aliquandò poteſt pepticis maturari. Quorum uſus ſi inutiliter tentetur, ant exedatur, cauſticis, aut cum ſua tota & integra cyſti humor evellatur. Duobus autem ſignis cognoſces an includatur humor tunicâ. Primò ſi ſit mobilis, ſecundo ſi à cute ſeparetur. Quandò enim immotus manet dùm contrectatur, & cohæret cuti aut carni, indicium eſt membranula non includi. Notandum autem eſt recētes abſceſ- *Steatoma ſola chirurgia curatur.*

ſus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

ſus & molles reſolvi poſſe & ſuppurari, duros verò & inveteratos ſola chirurgia curari, Itaque in hoc diligenter laborandum eſt, ut ſingulæ differentiæ diſcernantur. Steatoma eſt durius reſiſtitque tangenti, & baſim habet ſolidiorem. Meliceris contra ſubſidet in modum œdematis, cedit in ſe compreſſa, lentèque diſſilit, ſed cito revertitur: Atheroma verò eſt veluti medium inter utrumque extremum. Faciamus ergò abſceſſum eſſe mollem, non refert ſi magnus aut parvus fuerit. Reſolventibus primùm tentanda erit curatio, ut diachylo ireato, aut cataplaſmate ex far. fabar. ervi, lolii, lupinorum coctis cum pulvere buphthalmi in oxymel. vel ſtercore capræ, aut ovis cocto in aceto, vel farina lupinorum cocta in oxymel. Calx oleo vetere, aut adipe ſuillo, aut melle excepta commendatur à Paulo, quia fundit ſimul & reſolvit. Idem Paulus ſerpentem conjicit in ollam oblitam gypſo, quam mittit in fornacem, pulverem miſcet cum æquali portione fœnugræci. utrumque excipit melle. Prodeſt etiam diachylum magnum cum gummis, addito pulvere radic. ireos, ad libram unam addatur uncia una pulveris. Ad reſolvendas Meliceridas.

℞ Uvarum paſſul. exemptis acinis par. iiij. ſquammæ æris ʒ ij. parti priùs fotæ imponitur. Vel.

℞ Spumæ nitri & veratri duplum cum cerato duriore imponitur. Vel.

℞ Ladani, bdellij, galban. ammoniac. thymiamatis, propolis, thereb. an. partes æquales, contunde cum piſtillo & applica. Vel.

℞ Paſſular. exemptis acinis ℔ j. cumini leviſſimè triti ℥ vj. nitri ℥ iij. omnia ſimul in mortario ſubacta adhibeto ac alligato.

Non negligendum quod ex Avicenna ad reſolvendos tumores frigidos diſcripſimus, nam ex Galeno tranſcripſit Guido ut facilius reſolvat humorem incluſum cyſti, primùm excreſcentiam manibus contrectat, deinde ferulæ aut ſcutellæ fundo percutit, ut veſicâ ruptâ materia effundatur, mox applicat plumbi laminam, eamque arctè ligat, quæ non tantùm molles, & creſcentes excreſcentias reſolvit, ſed etiam duras, ut ganglion. Eſt veluti nodus in nervo, quod Tagautius videtur confundere cum lupia, quando ſcribit potiſſimùm oriri in capite. Verior tamen eſt Pauli & Aëtij opinio, qui frequentiùs talos, & manuum juncturas occupare volunt, rariùs cubitum & caput. Ganglion hoc habet peculiare, quod dum premitur ſtupidiorem ſenſum exhibet, moveturque tantùm ad latera pro ſitu nervi, neque in orbem, in anteriora, aut poſteriora ut melicerides & atheroma. Ad diſſolutionem lamina cribri inſtar perforetur, quin etiam ut emolliat magis & fundat humorem concretum, illinatur argento vivo, nec ante novem dies removeatur. Ad reſolvendas meliceridas, valet decoctum puleg. calament. hyſſopi admotum cum ſpongia imbuta & expreſſa. Item ſpongia ex lixivio expreſſa. At in majori abſceſſu & in duriori corpore valent teſta allij, aut allij decoctum & per ſpongiam admotum. Valentius hoc eſt, ſi in aquam infundamus calcem vivam, donec aqua inficiatur calce, deinde alia infunditur aqua, & fex abigitur, poſtea exprimitur ſpongia, & aquâ infecta ſuperponitur. Media ſunt inter valentiſſima.

℞ Salis hiſpani & argenti ſpumæ, ceruſæ an. ℔ j. ceræ ℥ j. thereb. galbani, opoponac. an. ℥ ij. ſinapi ℥ vj. ol. veteris ℔ iij. aceti ℥ vij. miſce. Eſt & aliud.

℞ Salis ammon. ſpumæ argenti an. ℔ j. thereb. galban. opoponac. an. ℥ j. rubricæ ſinopicæ ℥ vj. aceti heminam, miſce. ex Aëtio lib. 15.

Sequitur curationis ſecundus ſcopus, ut cauſtico exedantur. Admovebis cauterium in medio. Aut ſi magnus ſit abſceſſus, multa cauteria: cùm cruſta deciderit, indentur

dantur penicilli Ægyptiaco illiti, aut præcipitato & melle, aut trochiſcus de minio vel aſphodelorum, mixtus cum unguento apoſtolorum. Joannes de Vigo linamentis omnes excreſcentias indolenter erodit intra unum menſem. Accipit ex linteis uſu detritis & benè carptis ℥ ij. medullæ panis albi ℥ iij. ſublimati tenuiſſimè pulveriſati ℥ j. aqu. roſar. & plantag. an. ℔ j. omnia ſimul coquit in vaſe æneo ad conſumptionem duarum, aut trium partium. Deinde expreſſa linamenta ſiccat in furno mediocriter calido, quæ iterum carpta ſervat in vaſe bene operto ad uſum qualem ipſe ita deſcribit. Primùm defenſivo vicinæ partes muniantur. Deinde ulcus quod fecit pyroticum prædict. linamento impleatur, ſuperponatur unguentum de tuthia, vel de ceruſa; perſiſtendum donec appareat caro viva, tùm ulcus melle roſato & therebentina mundandum.

Sunt qui parvas excreſcentias totas per tranſverſum incidunt, moxque implent alumine, aut vitriolo uſto, quæ cyſtim erodunt ſimul, & hæmorrhagiam ſiſtunt, ad idem valet oleum vitrioli cum plumaceolis applicatum : magnas verò traijciunt duplici ſetone cruciatim, uno ſecundùm longitudinem, altero per tranſverſum.

Quod ſi humor fluxilis non fuerit, filum aut ellychnium ex quo ſetones parantur maceretur priùs aqua forti, vel liniatur ægyptiaco, vel therebentina, cui pulvis mercurij ſit permixtus.

Sequitur tertius modus. Quæ non ſanat ignis, ſanat ferrum. Incidatur primùm cutis, deinde unguibus laceretur ut divellatur à cyſti, quæ prehenſa volſellis funditùs evellatur, quia ſi remanſerit fruſtulum recidivam faciet; quin etiam ſi rumpatur dùm fit operatio, inanis eſt labor. Si fortè quibuſdam vaſis adhæreat volſellis ſuſpendatur, atque interim ſcalpello ab illis ſeparetur. Notandum quod ſi magna excreſcentia adhæreat magnis vaſis, venis, arterijs, nervis, tendinibus, ut pote ſi fuerit ſub mento, ſi in manibus, aut pedibus, ſinenda ea eſt. Si ſit ſuper ſuturam, vel ſpinam dorſi, latera, tempora, nucham, non poteſt extrahi ſine periculo, poteſt tutò extra illas partes extremas. Sed memineris, extractum abſceſſum perioſtium excedere & os ſubjectum diligenter abradere, ſi carioſum ſit. Memineris quoque quoties cogitas de magna excreſcentia inciſione tollenda, ſi fortè magnam venam ſubeſſe putes, priùs habere parata, quæ conveniunt ſiſtendæ hæmorrhagiæ.

CAPUT. XX.

De Nata ſeu Napta.

Nata ex Guidonis ſententia eſt tumor ſive excreſcentia præter naturam magna carnoſa & veluti natium caro, à quibus denominationem ſumit. Species verò hujuſmodi tumorum plures eſſe poſſunt: Aliquæ enim ſunt, quæ vaſa implicita ac commixta habent. Aliquæ verò ſunt ſine his, & aliquæ magnam latam & adhærentem baſim ac radicem habent : Aliquæ verò anguſtam & minimè alhærentem. Oriri verò poteſt nata in omnibus corporis partibus, ſæpè verò in dorſo & humeris excreſcit. *Quid ſit. Species quæ ſit. Affectæ partes.*

Generatur autem ſevum ſeu pituita adipoſa vel ob loci intemperiem, vel quia ſanguis *Cauſa.*

ſanguinis vitioſus influit. Generatur verò potiſſimùm ob loci proprietatem, ſive partis intemperiem. Fit etiam ſevum, quia vas illud quod influit, & porrigitur in folliculum, & præbet nutrimentum, eſt ſolum, & prohibet quominus vitalis ſangnis influat, unde ſanguinis fluxus facilè in ſevum & pituitam adipoſam degenerat. hujuſmodi tumor eſt ejuſdem generis Steatomatum.

Signa. Signa ſunt quòd in tali tumore nullus adeſt dolor, niſi ob magnitudinem & gravitatem, aliquem tenſivum dolorem trahendo excitet, ſimiliter hujuſmodi tumor eſt mollis, ſine calore & pulſatione, carnoſus & veluti cucurbitæ, vel melonis magnitudini, vel natibus aſſimilatur, & diverſa ſortitur nomina à partibus quas occupat. Nata aliquandò ita creſcit, ut omnes corporis partes ſuperet.

Prognoſt. Nata quæ cum vaſis eſt implicita nullo pacto attingi debet, propter periculum quod hæmorrhagiæ ineſt. Similiter ſi magnam valdè, & latam baſim, & maximè adhærentem habet, etiam cum periculo inciditur.

Hujus curativæ indicationes omnibus abſceſſibus communes dicuntur à Galeno eſſe, vel digerere, vel putrefacere, vel exſcindere rem contentam. Notandum autem curationem omnium abſceſſuum contineri in evacuatione materiæ, quæ vel eſt ſenſibilis, vel inſenſibilis. Inſenſibilis curatur digerentibus, ſenſibilis verò vel putre reddendo totum contentum, vel exſcindendo. Per putre reddere totum non intelligitur ut materia contenta putrefiat, vel pus fiat ſuppurantibus medicamentis, ſed ut eliquetur, exedaturque non ſolùm materia, ſed etiam folliculus. Hæc autem medicamenta quæ id efficiunt omnia ſunt calida in quarto gradu. Igitur hic abſceſſus vel curatur digerentibus vel ſepticis ſeu exedentibus, vel exciſione quæ ferro fit. Non tamen omnes abſceſſus curantur triplici illo modo, ſed meliceris poteſt triplici ratione curari, quia continet materiam quæ concoqui poteſt : at Atheroma, quia continet materiam craſſam & denſam non poteſt curari digerentibus, quia per diaphoreſim ſeu habitum digeri non poteſt, ſed curatur vel ſepticis vel exciſione. Steatoma verò & nata, quæ continent materiam craſſam reſpuunt curationem digerentium & ſepticorum. Igitur propter duritiem, latam baſim, multitudinem ſevi, tractandus eſt abſceſſus tantùm exciſione, quia medicamentorum vis ſevo obtunditur, & multitudine ejuſdem obruitur. Præmiſſa purgatione patiens in lecto collocetur, ſique Nata ſatis latam radicem habeat, pars ejus interior, id eſt baſis ſive radix, ſatis arctè chorda ligetur. Deinde crucis inſtar incidatur, poſtea undique excorietur, & à partibus adjacentibus ſeparetur, tandemque extrahatur. Alioqui verò vinculo non utuntur. Si verò magna hæmorrhagia ſequatur, ignitis ferramentis ſiſtatur : niſi verò ſit valde magna medicamentis ad hoc aptis ſiſti poteſt. Cutis verò quæ ſupereſt ita excidenda ut labia ſe mutuo tangant, nec ſe ſuperequitent ac ſuperponant, deinde ſuito ſi fieri poſſit : In reliquis verò ut in aliorum tumorum inciſione diximus, curationem ſequi debemus. Audacter ſcalpello ſeparetur tunica, ſeu cyſtis & ſevum à perioſto, ne aliquando revertatur abſceſſus, difficilè enim vel curatur vel revertitur propter humorem craſſum obduratum, & propter perioſtum quod reducit ad humidam intemperiem : Unde nec caro gigni, nec cicatrix poteſt induci; unde ne difficilè curetur, nec revertatur, cum Aëtio lib. 15. ſeparetur perioſtum, & deradatur os, quia materia eſt lata, & facilè utrumque remollit. Deinde claudenda eſt cicatrix.

Si verò Nata pendula ſit, & anguſtam ſubtilemque baſim ac radicem habeat, tunc excorianda non eſt, ſed tota à baſi reſcindenda, vel ignito ferro vel non ignito : deinde quæ dolorem tollunt & ſanguinem ſiſtunt ſi opus fuerit admoveantur, poſtea

pars

pars consolidetur & ad cicatricem perducatur.

Si ægrotus respuat sectionem & reformidet ferrum, curandum est septicis, ut ærugine, squamma æris, chrysocolla, mysi, chalcitide, auripigmento, arsenico, sublimato, calce viva, atramento sutorio, lacte caprillo. His tamen non indifferenter utaris, verbi gratia, Septica erunt in corporibus durioribus, arsenicum, sublimatum, chrysocolla, calx viva, quæ in alijs naturis erunt caustica. Calx viva in pueris quidem est septicum, in adultis verò & robustis est tantùm epuloticum. Medicamenta septica sunt. *Septica quæ.*

℞ Calcis vivæ ℥ ß, fæcis vini combustæ, nitri ʒ ij. minij ʒ j. lixivio teruntur & cum melle ad crassam substantiam deducuntur. Vel.

℞ Squammæ æris ℥ ß, sandarac. ʒ ij. cum melle rosato fiat medicamentum. Vel.

℞ Squammæ æris sandarac. semin. urtic. torrefact. an. q. s. cum melle rosato fiat medicamentum. Vel.

℞ Erinaceorum combustor. testæ sepiæ, auripigment. partes æquales cum melle rosato fiat medicamentum. Valet plurimùm aqua fortis qua utuntur aurifices, in qua tingatur lignum, & eo perfricetur pars, exedet partem. Item valet illud ex lixivio fullonum in sartagine cocto, donec crassescat & induresçat, deinde miscentur auripigmenti partes v. atramenti sutorij, iij.

CAPUT. XXI.

De Lupia.

Lupia est abscessus rotundus veluti figura lupini. Lupiarum species multæ sunt, maximæ videlicet, mediocres, & parvæ. Aliæ existunt in partibus nervosis, nec procul ab artubus sitæ: quædam propè grandiores venas generantur, ut carotides sub poplitibus, in brachij flexu & ejusmodi locis: possunt etiam adnasci in omnibus corporis partibus, nonnullæ sunt basi latâ, quædam angustâ, aliæ mediocri, sed omnes in membrana conclusæ. *Lupia quid. Lupiarum multa species.*

Ad lupiarum curationem quod attinet, certum est materiam istam resolutioni haud cedere, ut nec veræ suppurationi: hic igitur abscessus aperiendus est, quo evacuetur humor. Ut autem id feliciter fiat, tumoris magnitudo, situs & latitudo seu densitas, basis aut abscessus fundamentum considerabitur. Si tumor fuerit magnus, vasis majoribus proximus, aut nervosa parte, ut in cervice, ubi sæpè ille nascitur, intactus relinquendus est, ob periculum quod inde consequetur. At si parvus est, in quacumque parte fuerit resolvi potest eum comprimendo, frangendo tamen cystin, id est vesicam, seu folliculum quo involvitur, ut separetur hinc & illinc materia, & faciliùs ipsius naturæ beneficio, ut jam dictum est, discutiatur & resolvatur. Quod si lupia eo sit in loco, in quo validam compressionem facere non liceat, ut in facie, thorace, ventre, gula, apponetur emplastrum quod resolvendi vim habeat, quale est quod sequitur.

℞ Gumm. ammon. bdell. galban. an. ℥ iij. liquefiant in aceto, & traijciantur per *Emplastrũ resolvens.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

ſetaceum, addendo ol. lilior. & laur. an. ℥ j. aqu. vitæ parum, pulveris ireos ſalis ammon. ſulphur. vivi, vitriol. rom. an. ʒß, incorporentur omnia ſimul & fiat emplaſtrum ſecundum artem.

Sin lupia eſt mediocris, tolli poteſt inciſione in crucis modum facta, in tumoris ſummo, membranam quidem qua tegitur & continetur minimè incidendo, ſed à cute ad radicem uſque ſeparando, quàm ſolertiſſimè fieri poteſt, radice tamen non exciſa, ſed conſtricta firmiſſimè ad vitandum impendens ſanguinis profluvium, præcipuè ſi ab ingenti aliquo vaſe longè non abſit, quod ubi factum erit, accedendum ad ejus curationem quæ in libro de ulceribus tradetur.

Quòd ſi lupia baſim anguſtiorem habeat, infima illius pars commodè liganda erit, non aperienda, nec ſecanda ullo modo: atque ſingulis diebus ligatura conſtringenda, donec illius alimentum omninò pereat, ea autem uno dumtaxat modo utiliter fiet, ſed circumvolutione duplici, ut firmior ſit, & faciliùs ſi quid erit opus abſtringatur. Sin baſis lata adeo fuerit ut ſola ligatura, ad detrahendum illi alimentum non ſufficiat, duplex facienda erit, acum duplici filo inſtructam per mediam baſim traijciendo, peſque ſeu ima pars utrinque liganda, quumque ea deciderit, ſi quod ulcus reſtet, ad eum quem diximus modum curabitur.

CAPUT XXII.

De Ganglio.

Ganglion ſpecialius dictum quid. DE lupiarum etiam genere ſunt exigui quidam tumores, qui in reliquo quidem corpore, ſed & ſæpè in manuum carpis, & pedum malleolis ſuboriuntur. Ganglia ſpeciali nomine dicuntur: in ſumma cute apparent, nec unquam profundiùs deliteſcunt. Ganglion ſeu Ganglium ſecundum Paulum Æginet. eſt nervorum concretio, ex percuſſu & labore proveniens, & lib. 6. cap. 39. idem inquit Ganglion eſt nervi in nodum concretio ex ictu vel defatigatione. *Lib. 4. cap. 16.* Aëtius verò ſerm. 7. cap. 83. inquit, Ganglion eſt nervi concretio, & ſerm. 15. cap. 9. inquit, Ganglion eſt nervi nodoſa concretio ac tumor ex plaga aut labore obortus, raroque ſponte proveniens.

Partes affectæ. Partes à ganglio affectæ ut ſupradicti Authores inquiunt, ſunt pleræque corporis partes, præſertim verò motui conſecratę, ut articuli, manus, pedes, brachialia, malleoli, frequentiùs enim ut inquit Aëtius locis ſuprà citatis, manuum juncturas ac talos occupat, rariùs cubitum & caput. Oritur ergò ganglion circa nervos & articulos.

Cauſa. Cauſa eſt vel nervi, vel tendinis imbecillitas, ex contorſione, extenſione, ictu, labore, & alia ſimili cauſa contracta. Cujus occaſione, alibilis qui ad eas partes affluit ſuccus, cùm nec concoqui, nec in propriam ſubſtantiam aſſimilari poſſit, in humorem congenerem, craſſum frigidumque faceſſit, qui tandem circa fibras & ipſam tendinis ſubſtantiam ſenſim accumulatus in tumorem concreſcit: ſæpiùs generatur à craſſa, lenta, & viſcida pituita ut fuſiùs diximus de alijs tumoribus & abſceſſibus phlegmaticis.

Signa. Ganglij ſigna ſunt, quod hujuſmodi tumor eſt parvus, concolor, inæqualis, tactui renitens, dolore vacans, quem ſi violentè quis premat, torporis quendam exhibet ſenſum

ſum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

ſum, non altè ſed ſub ipſa cute oritur, ad latera tantùm movetur, prorſum & retrorſum nequaquam, etiam ſi violenter adigas. Differt à Meliceride & Atheromate tumoris inæqualitate, & renixu, & quod non orbiculatim, velut illa transfertur, ſed dextrorſum ſolùm ac ſiniſtrorſum pro nervi ſitu flectitur.

Quòd ad prognoſim inquit Aëtius ſerm. 15. cap. 9. In Ganglio, Chirurgia abſtineamus preſertim ſi in manibus fuerint ac pedibus, & medicamento tantùm curemus, & Paulus lib. 6. cap. 39. ab his quæ crura aut brachia, aut extimas partes occupant ſcalpelli opera arcemus, periculum enim ſi quid illic excidatur, mutilum reddi illud membrum. *Prognoſt.*

Quo ad univerſalia præſidia, id eſt ad victus rationem, humorum præparationem, evacuationem, ventriculi, hepatis capitiſque roborationem, eadem competunt quæ ſup. capite de œdematis curatione fuere dicta. *Curatio.*

Quod ad topica, molliendi, eliquandi & diſcutiendi vim habentibus medicamentis uti debes, ut ſunt infraſcripta.

℞ Fol. ſambuc. p. j. ſalis modicum, miſce, & his ganglium fricetur tamdiu donec tabeſcat. Vel.

℞ Cerat. oxycroc. ℥ j. muccag. ſem. alth. lini & fœnugr. an. ʒ v. euphorb. ſagapen. ammom. in aceto diſſolut. an. ʒ iij. reſinæ ʒ vj. ceræ albæ ʒ iij. fiat ceratum. Vel.

Muccillag. alth. ſemin. lini. fœnugr. an. ʒ x. ol. chamæm. lilior. ireos an. ℥ j. ß. ol. ſambuc. ℥ j. coquantur ad mucillag. conſumptionem, poſtea adde ammoniac. bdell. opoponac. ſagapen. in aceto diſſolutor. an. ʒ vj. pingued. anatis & anſeris an. ℥ ß, axung. ſuillæ veteris, & ſalis expertis ℥ iij, medull. cruris vituli & cervi an. ʒ v. ſpumæ maris ʒ ij, fiat unguentum. Is plerumque ſanatur crebra partis frictione, & humoris hac illucque diſtractione, ut vi naturæ reſolvatur. Ganglijs quæ tendines, articulosque occupant ferrum admovere non convenit, ſed tantum ammoniacum, & galbanum in aceto & aqua vitæ diſſoluta admovere, ut.

℞ Gumm. ammon. & ſagapen an. ℥ j. coquantur ſub cineribus calidis ad formam emplaſtri, ſub finem adde ſulphuris vivi ſubtiliter pulveriſati ℥ ß, fiat emplaſtrum ad uſum. Confert etiam in eundem finem emplaſtrum de Vigo cum mercurio duplicato. His remedijs remollito tumore, atterendus tantiſper veniet, quoad ſub digito cyſtis contuſa findatur, quod ego non ſemel tantum factitavi: mox laminam plumbeam argento vivo illitam fortiter ipſi apprimere, & advincire oportet, quæ quod ſupereſt tumoris conſumat & tabefaciat. Vel apponatur verticulum plumbeum ut inquit Oribaſius, ſimile illis quæ mulieres fuſis appendunt, & vult hic Author, ut tumore ipſo ſit latius & arctè alligetur, quoniam pondere ſuo citiùs diſſolvit. Aëtius ſuperponit ammoniacum juxta ignem, ad cerati ſive emplaſtri compagẽ emollitum, & poſtea applicat & ſuperponit laminam plumbeam tumore æqualem, & ne hinc ac inde labatur arctis vinculis conſtringitur. Viſuntur nonnunquam ganglia exigua ex radice valdè tenui velut pendentia: illa ergò vincula ab ipſa radice erunt comprehendenda & in dies fortiùs ſtringenda, quo uſque decidant. Curationis reliquum facilè erit ex artis communibus regulis perficere. Si quoque verrucæ, polypi, condylomata, & aliæ excreſcentiæ filo conſtringi poſſunt, privatæ alimento ſenſim etiam contabeſcent. ἀναβρόχισμον hoc genus remedij veteres appellarunt.

CAPUT XXIII.

De Strumis ſeu Scrophulis.

STrumæ à Græcis χοιράδες, à Latinis Strumæ ſeu Scrophulæ dicuntur, & ſic appellantur quoniam frequenter ſcrofis id eſt ſuibus, in collo fiunt, vel à multiplici partu, quoniam ſicut ſues multos edunt partus, ſic in ſcrophulis, ex una poſteą plures fiunt, ſunt ergò numeroſæ ſobolis. Diffiniuntur Strumæ glandulæ induratæ. In quo tamen duo notanda ſunt. Primùm ex duritie non eſſe concludendum Strumam eſſe ſcyrrhoſum & melancholicum affectum. Fiunt enim omnes ex craſſa & viſcida pituita, quæ ad ſucci melancholici naturam accedit, quin etiam diuturnitate temporis ſicceſcens in eum degenerat. Nihilominus ad primam radicem & originem mali, cogitationem reflectendo, etiam ſcyrrhoſæ ſtrumæ ſunt pituitoſæ: Secundùm notandum eſt non ſemper fieri Strumas, glandulis ipſis induratis, ſed in partibus glanduloſis ut in collo, ſub alis, in mammis, aut inguinibus, craſſa pituita in glandulæ ſpeciem concreſcit, & inveſtitur tunica non aliter quam Steatoma. Imò verò ſi Neonidæ credendum ſit, aliquando caro ſuperflua in modum glandulæ creſcit, quæ materiæ acceſſione paulatim augetur. Propter ſimilitudinem igitur quam habent cum glandula, definiuntur glandulę induratæ, ſeu ſtruma tumor eſt glandularũ obduratus, pellicula propria concluſus à pituita craſſa reſiccata, raró ſimplici, ſæpiùs adulterata & ſalſa, aliquando ex carne peculiari indurata genitus, vel eſt tumor præter naturam è craſſa, lenta, viſcoſa, & muccoſa pituita conſtans in partibus glanduloſis, pellicula propria concluſus. Notandum eſt à quacumque cauſa fiant ſtrumæ, hæ omnes proprio folliculo, & membrana concluduntur, intra quam ipſæ augentur & creſcunt, ut viva quædam mola. Sed quomodo membranæ quæ partes ſunt ſpermaticæ ex pituita generantur? Dico partes ferè omnes, membranis veſtiri peculiaribus, eſſeque præter has communes, alias quæ tenues admodum ſunt. Itaque pituitæ affluxu dùm diſtenduntur, & novæ materiæ appoſitione craſſeſcunt, novæ cujuſdam pelliculæ ſpeciem videntur exhibere. Sed & quid impedit quominus nova generari poſſit membrana? Eſt enim vis formatrix ſingulis partibus ſolidis inſita, nec unquam in vivente animali feriatur. Eſt in oſſibus vis oſſifica, in arterijs arteriaca, in membranis membranifica; aluntur toto vitæ tempore ſpermaticæ partes, at nutritio, ut & accretio generationis eſt quædam ſpecies. Quid ſi dicam membranas quibus ſtrumæ, & alij abſceſſus pituitoſi concluduntur, imperfectiores eſſe his, quas vis formatrix, ex ſemine puro à primo ortu fabricavit? Sunt enim duriores, craſſiores. nec tam exquiſito ſenſu præditæ, quia ab humore frigido & pituitoſo ortum ducunt.

Quomodò membranæ in abſceſsis pituitoſis generentur.

Differunt verò Strumæ, vel quod aliæ alijs majores ſint, vel quod aliæ alijs beniginiores. Manſuetæ judicantur, quæ non admodum ſunt duræ, ſine dolore & inflammatione, quæque tumorem habent circumſcriptum, rotundum & æqualem. Malignę verò ſunt, quæ ad Scyrrhi duritiem accedunt, inflammationem habent adjunctam cum dolore pulſante.

Tumor

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

Tumor illis est inæqualis in quo vasa prominent. Tales medicamentis quinetiam contactu solo irritantur. Differuntque quoque quod aliæ sint sub cute & superficiariæ, aliæ in profundo delitescant quæ magnis vasis solent insidere. Aliæ digigo impulsæ facilè dimoventnr, aliæ immotæ permanent, aliæ sunt ulceratæ, aliæ non, aliæ hæreditariæ, aliæ accidentariæ, ut quę pueris propter ingluviem accidunt, quæ diæta, & ætatis mutatione per se aliquandò disparent. Quædam nervos, venas, arterias habent implicatas, aliæ non. Quæ quidem differentiæ diligenter considerari debent à Medico, prius quàm curationem in se recipiat: quia ut dixi malignæ, ut cancri efferantur remedijs: hæreditariæ vix ac ne vix quidem sanescunt. Quæ vasis implicantur non sine periculo curantur. Glandula ut plurimùm nascitur in collo ut Strumæ. Differunt tamen quod glandula sit mollis, mobilis, æqualis, solitaria. Strumæ verò sint multæ glandulæ racematim per cutē dispersæ, duræ, inæquales, immobiles, quia sunt impactæ carni, proinde glandula, cùm sit superficiaria, nec altè radices agat ut Struma, non mirum si possit resolvi, resolvetur tamen multò faciliùs quam Struma, quia mollior, multò tutiùs erodi aut incisione evelli poterit. Causæ verò cur hæc glandulosa corpora fluxiones facilè excipiant sunt quoniam omnium corporis partium sunt debilissimæ, & substantiæ raræ ut inquit Gal. 13. Meth. & lib. de venæ sectione. Frequentissimè verò in collo fiunt ob cerebri vicinitatem, à quo pituita fluit.

Causa. Nam vera illius causa humores sunt qui paulatim, lentè & obscurè per membranas in partes nervosas descendunt è capitis parte externa in glandulas: ea collum præcipuè, pectus, partesque glandulosas occupat humor qui eam generat, aliquam interdum alieni caloris acrimoniam vi summa contrahit, quod si atræ bilis seu melancholiæ pars illi misceatur, ulcus evadit ferocius & malignum, carcinomatis conditionem retinens, tuncque Struma carcinomatodes appellatur.

Prognost. Pueri Strumis sæpiùs laborant propter gulæ intemperantiam, humorum exuberantiam, ac corporis mollitiem & raritatem, crebò scrophulis pituitosis tentantur. Sed faciliùs in ijs resolvuntur ac curantur. Contrà senibus rariùs eveniunt & difficiliùs resolvuntur ac curantur, ijsque opportuniores, magisque obnoxij sunt, qui fronte angusta & brevi sunt, temporibus pressis & contractis, latis verò & amplis maxillis, quoniam in his facillimè pituita ad collum derivatur. Omnes quidem Strumæ difficilis sunt curationis ut inquiunt Galenus & Celsus. Strumæ vel præcipuè fatigare Medicos solent, quoniam & febres movent, nec unquam facilè maturescunt, sive ferro, sive medicamentis curentur. Plerumque iterùm juxta cicatrices ipsas resurgunt, multoque post medicamento est opus: Quibus id quoque accidit quod longo spatio detinent. Strumæ autem sanantur interdum in pueris, naturâ, pubertatis tempore: in puellis verò quùm menstruæ ipsis fluere incipiunt, quod si ea ætatę, aut paulò post non terminantur, per totum vitæ tempus infestare non desinunt. Non est prætermittendum quod scribit Villanovanus, Strumas vagas, quæ per totum corpus discurrunt, nuncque hanc partem occupant ut collum; nunc illam ut alas vel inguina: aut nunquam sanari posse, aut si quæ spes, eam in assumptis potiùs quam admotis positam esse, ut thermis sulphureis, nitrosis, aluminosis, in esu viperar. salis theriacalis, quia idem de istis strumosis dicendum est, quod de elephanticis, priusquam emineant in cute, interiora viscera esse labefactata. Strumosæ enim sunt partes internæ, omnesque glandulæ illis induruerunt. Nam multitudo strumar. externarum, huc atque illuc per corpus vagantium, cum adventitia quadam

Qui strumis maximè obnoxij.

Cels. lib. 5. cap. 28. Gal. in method.

Strumæ sunt germina cacochymiæ.

caliditate,

Strumæ an sint contagiosæ. caliditate, strumarum internarum, à quibus oriuntur, multitudinem indicant. Quæritur an Strumæ contagiosæ? Respondemus ulceratas & malignas esse contagiosas, Cæteras minimè.

Signa particularia. Quantùm ad particularia signa, mansuetæ & mites, sunt sine dolore, absque inflammatione & mediocri duritie: neque enim molles sunt, sicut Steatomata, neque duri, sicut Scyrrhi, sed mediam quandam inter hæc tactus proprietatem obtinent, tumoremque omnino circumscriptum, rotundum & æqualem efficiunt. Malignæ verò quanvis non sint veræ strumæ sed cancerosæ, cùm ab humore pituitoso & melancholico naturali minimè fiant, sed in illis ferina atra bilis admiscetur, inflammationes & dolores pulsantes inducunt, tumoremque inæqualem præse ferunt, in quo vasa prominent, & ad manuum contactum ac medicamentor. impositionem efferuntur ex Aëtio,

Curatio.

Curatio Strumarum. Curationis strumarum, præsertim blandarum, superficialium, & sanabilium primum instrumentum est diætæ genus euchymum, tenue, & attenuans, calidum siccumque modicè. Hoc enim, morbus ejusque causa indicat, ne uberiùs in corpore colligatur. Alterum instrumentum est pharmacia, vacuans & alterans, quæ indicatur à cacochymia illa, causaque antecedente, & quidem multiplex, nempè purgatio, mictio, sudatio, deinde attenuatio & detersio, præparetur priùs humor oxymelite, soluto in aqua stillatitia Scrophulariæ utriusque, deinde purgetur pulvere diaturbith. Ut.

Purgatio. ℞ Turbith. opt. gingib. hermodactillor. diacrid. & sacch. an. partes æquales, fiat pulvis, capiat ʒ j. ß, vel ʒ ij. cum oxymelite semel in hebdomada mane tribus horis ante pastum cum regimine & custodia. Vel.

℞ Turbith. euphorb. gingib. succi ireos nostratis an ʒ j. fiat massa cum oxymelite, de qua formentur pilulæ quadraginta, capiat quotidie unam, eliquabitur sensim, simul & vacuabitur pituita strumifica, Talia sunt hyera picra, benedicta laxativa, diaphoœnic. diacarth. pilul. cocciæ, de agar. de hermodactylis majores. Hujus familiæ sunt agaricus, senna, turbith, hermodactyli, aloë, & colocynthis, quorum omnium, justa frequensque dosis, ut sirupi laxantis specie & per singulas hebdomadas verno præsertim, & autumnali tempore decernenda est, ut per epicrasim cacochymia strumosa illa penitùs exhauriatur.

Vomitio aptissima est. Vomitus etiam confert, ad pituitæ in ventriculo contentæ vacuationem, à cœna semel, aut bis in hebdomada. Interea coquetur materia & eductione comparabitur, hydromelitis matutina & quotidiana potione, julepi instar, in quo folia hyssopi, satureiæ, origan. calament. meliss. cum semine anisi & coriandr. præpar. coxerint mixto pauco cinnamomo. Atque dùm sic ex toto corpore muccosa, & strumosa pituita sensim detrahetur, eadem matutinis & vespertinis horis ex capite commodissimè derivabitur phœnigmis collo & occipiti appositis, cauterio denique alterutri brachio, aut utrique, aut potiùs cervici infixo; crebra capitis rasione, fricatione, ac tandem cucuphæ quæ pulvere cephalico constet gestatione. Altera ejusdem antecedentis

Phlebotomia. causæ evacuatio, idonea fiet per phlebotomiam, si plethora juncta sit, vel si Struma sit phlegmonosa, neque tenella ætas nimis, dissuadeat.

Tertia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

Tertia vacuationis ſpecies aptiſſima eſt ſudatio, quæ tùm præcordia, tùm habitum reliquijs humoris excrementitij exhauriat. Eſt autem hydrotica potio inſtituenda ex ſarſæ parillæ, ligni ſaſſafras, & radiçe chynæ, omnium ſcilicet, vel ſingulorum decocto exhibito per ſpatium 12. vel 15. dierum.

Sudatio maximè convenit.

Quarta vacuationis ſpecies eſt mictio provocata, vel pulvere, vel aqua ſtillatitia ſequenti.

Mictionis provocatio.

℞ Cort. rad. cappar. ℥ ß. ſemin. apij, petroſel. fœnic. carvi, cinnam. liquirit. an. ʒ ij. cicadar. vel grillor. uſtor. ℈ iiij. miſce, detur ʒ j cum cochlearib. duobus vini albi diluti aqua ſtillaritia fœnic. vel ſequenti.

℞ Rad. quinque aperit. ℔ j. cort. radic. cappar. fol. ſcrophul. pimpin. filipend. piloſell. an. M j. ſemin. aniſi, petroſel. ſpicæ nard an. ʒ ij. infundantur in ℔ iiij. vini albi, clari & tenuis per ſpatium 24. horarum ſuper cineres calidos: deinde diſtillentur in alembico vitreo: aqua ſtillatitia ſaccharo & cinnamomo condiatur, ejuſque quotidie mane ℥ iiij. propinentur.

Theriacæ veteris ſit uſus frequens, quinimò eſus carnis viperinæ ſtrumoſis æquè prodeſſe videtur Aëtio & Celſo, ac elephanticus. Si placet ſpongia ſiccetur in furno, detur quotidie ʒ j. cum vino duabus horis ante paſtum, aut utatur ſale theriacali. Oportet priùs proſpicere ſtrumis internis quàm externis. Multiplicatio enim externarum inquit Villanovanus oſtendit multiplicationem internarum. Vidimus in diſſectis cadaverib. ſtrumoſis, meſenterij & pancreatis glandulas ſtrumoſas, & non ſine cauſa Sylvius vocabat meſenterium infinitorum morborum parentem: obſtruitur enim facilè cùm exiles habeat venas, quas craſſior chylus non facilè permeat. Notabis ſecundum doctiſſimum Riolanum, meſenterium ratione glandularum quibus totum farctum & fœtum eſt, Strumarum radicem ac fundamentum eſſe, nec foras erumpere unquam niſi meſenterium ſtrumoſum fuerit. Exquiſito ſenſu præditum eſſe meſenterium multoties in morbis obſervavi. Nec poſſum adduci ut cum Fernelio credam, eam partem valdè ſenſilem inflammari ſine manifeſto dolore, ſolumque gravitatis & ponderis ſenſum habere. Non admodam ſenſile meſenterium arguit nothus dolor codicus, ab eodem Fernelio obſervatus, & origo meſenterij à peritonæo, cujus acer dolor eſt. Ergò niſi conſulueris antecedenti cauſæ quæ fovet morbum, operam perdis.

Theriacæ uſus frequens utilis.

Meſenterium infinitorum morborum parens.

Meſenterium radix & fundamentum.

Quinta vacuationis ſpecies eſt conjunctæ materiæ per topica reſolventia, vel ſi non poſſit reſolvi, maturantia, ſi non poſſint maturari, erodenda, vel extirpanda novacula, vel exedenda cauſtico vel arſenico ſunt. Reſolutio procurabitur diachylo ireato, aut unguento de Artanita minore. Utrumque enim emollit ſimul & reſolvit. Aëtius diſcutit Strumas ungulæ caprarum cinere ſubacto cum oleo aut melle, & therebithina, pulvere muſtellæ vivæ uſtæ. Ex ſtercore quoque bubulo & caprillo, nec non farinis reſolventibus, ut ervi & lupinorum coctis in oxymel. utiliter conficitur cataplaſma. Cinis limacum mixtus cum axungia vetere & illitus valdè commendatur. Si placet allia terantur, atque interim nitro conſpergantur, ex quibus paretur emplaſtrum quod per excellentiam Paulus vocat chœradicum. Vel.

Reſolutio. procuratio.

℞ Ceparum albarum mundatarum à pelliculis num. iij. aqu. vitæ rectificatæ q. ſ. piſtentur ſimul ad cataplaſmatis conſiſtentiam, & admoveatur Strumæ tumefactę. Vel.

Cataplaſma.

℞ Ammon. & galban. an. ℥ ij. ſolvantur in aceto, adde pulv. ireos, limacum

& mustellæ an. ℥ ß, cum oleo in quo allia contabuerint fiat cataplasma. Cujus loco possumus uti diachylo cum gum. ireato, vel emplastro de ranis cum mercurio, vel admoveatur parti tumefactæ linteolum duplicatum, imbutum aqua vitæ rectificata, vel oleo de nuce moschata, Vel.

Emplastrũ

℞ Emplastr. diachyl. albi & magni, cerati œsypi descriptione Philagrij an. ℥ ij. thereb. claræ ℥ j. ol. lilior. parùm, fiat emplastrum satis molle. Si non possint emolliri, & resolvi his remedijs, videanturque tendere ad suppurationem, suppurantibus erit utendum. Ut.

Cataplasma.

℞ Radic. alth. & lilior. an. ℥ iij. coquantur in aqua communi, pistentur, trajectis adde capitum alliorum sub cineribus coctorum ℥ iij. ol. lilior. & pingued. anseris & anatis an. ℥ j. ß, farin. sem. lini. q. s. formetur cataplasma, adjuvandus est etiam pepasmus diachylo magno aut gummato, oxycroceo, de meliloto, de mucillagine, emplastro de bdellio, aut cataplasmate ex farinis tritici, lini fœnugr. coctis in hydrelæo, aut decocto alth. violariæ, ficuum, nam si materia sit capax pepasmi maturant abscessum, & ad suppurationem perducunt. Sunt quidem Strumæ capaces pepasmi quæ contactu percipiuntur calidæ. Tales enim redduntur, humoris calidi permixtione, cum pituita alioquin crassa & viscidâ suppurari non posset. Maturus abscessus aperiatur, non tamen ante perfectam maturitatem aperiri debet, immò perseverandum est in usu remediorum suppurantium. Monendus hoc loco Chirurgus aperiendam non esse vomicam scrophular. priùs quàm universus humor in pus planè & perfectè abierit; aliàs reliquum humoris crudum restabit, ac nisi vix & longo temporis tractu ad maturitatem perduci poterit, quod præceptum in scrophulis præsertim sed & nonnunquam in alijs abscessibus qui ad suppurationem veniunt est observandum. Non enim simul atque humoris contenti portio aliqua in pus conversa apparet, procuranda & præcipitanda apertio est. Nam suppurati humoris ea portio efficit ut quod reliquum est promptiùs in pus abeat : quod in corporibus inanimatis licet animadvertere. Fructuum enim qui putrere incipiunt, nisi putrentem portionem citissimè rescindamus, reliquam facilè in putredinis contagionem rapitur : Subest & alia ratio. Calor nativus suppurati causa est efficiens : is ergò aperta vomica propter spirituum una cum humore effusorum dissipationem, imminutus, imbecilliorque redditus, reliquam humoris portionem suppurati expertem aut ægrè suppurabilem esse patietur, quanquam si pars tumore obsessa, corruptioni, & putredini obnoxia ex se se sit, ut podex, si materia contenta venenata est aut critica apertionem præcipitare longè satius & utilius erit. Aperiantur cum scalpello, aut cauterio, deinde forma aliorum ulcerum curentur. Mundentur unguento apostolorum etiam admixto Ægyptiaco, vel pulvere præcipitati : deinde emplastro de minio, aut diapalma obducantur.

Admonitio in apertione vomicæ scrophulosæ.

Curatio per erosionem.

Alter modus curationis. Erodantur pyrotico, sive septico medicamento, ut arsenico primùm admoto : cùm autem crusta deciderit, ulcus impleatur cotone, vitello ovi vel unguento basilico, cum quo pulvis Mercurij, vel Arsenici sit agitatus, aut jam commemoratis linamentis erodentibus, aut Ægyptiaco, cujus vis poterit augeri addendo arrhenici, vel sublimati gr. j. in circuitu tùm memineris apponere defensivum, excesa struma cum sua cysti si quam habet, cum primùm in fundo caro viva apparebit, curetur more aliorum ulcerum.

Curatio per sectionē

Curantur etiam per sectionem & chirurgiam : Incidatur primùm cutis & digitis à struma separetur : incidatur autem sensim, non uno ictu, interim excipendus est sanguis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

ſanguis cotone uſto, oſculis vaſorum appoſito, ſicque pergendum donec detecta glandula appareat, quæ apprehenſa volcellis tota evellatur. Si fortè illius aliquid ſuperſit exedatur, metu recidivæ. Sed hæc in ore perficienda, cavendum diligenter, ne venas jugulares, carotides, arterias, aut nervos recurrentes ferro violes, ergò caute ut monui curatio ſuſcipienda eſt, & magna cautione opus eſt, ne vas aliquod ut nervus vocalis, vena jugularis, ſoporaria, aut aſpera offendatur quandò in profundo latent. Nam Galenus duos vidit, unum qui inciſo nervo recurrente, alterum qui eodem tantùm denudato & perfrigerato vocis beneficium uterque amiſit. Videndum quoque diligenter, ut tota integra cyſtis è radice vellatur, quia ſi quid remaneat reviviſcit morbus. Quod ſi incidatur veſicula, qui effluet humor reliquam operationem interturbabit. Joannes de Vigo vulneris labra reunit ſutura, infra relinquit orificium ut repurgetur; in quo imponit primùm digeſtivum commune ex vitello & therebinthina : deinde mundificativum ex unguento apoſtolorum vel Ægyptiaco. Theriaca habet vim detergendi, incarnandi, & cicatricem obducendi. Itaque tàm ſumpta quàm admota in malignis & ulceratis imperetur. Poſtremo unguento de minio occludit. Si quandò hæmorrhagiæ ſubſit periculum, poſtquam à cute divulſæ fuerint, venient religandæ ad baſim acu trajecta filum ducente, indeque filo arctiùs utrinque revincto, ut ſic ſenſim ex ſeſe ſine periculo decidant conſtringenda. *In ſectione quid animadvertendum.*

At verò quæ tenui radice ſunt & infiltratæ ſtrumæ, & baſi anguſta, curentur deligatione ſeu Anabrochiſmo, ſenſim augenda per vinculum ſericeum donec cum eodem concidant. Quæ denique ulceratæ ſunt, aut ulcerationi proximæ, habentur ut incurabiles, ant ad cancri ulcerati integrive therapiam relegantur.

CAPUT XXIV.

De Scyrrho.

SCyrrhus eſt tumor durus, doloris expers, cum ſenſu aut exiguo, aut prorſus nullo, hunc autem ab humore melancholico, aut pituitoſo, aut ſimul ab utroque originem habere ait Galenus. Fitque aliquandò à principio, nullo præter naturã tumore præcedente, cùm humor ille glutinoſus aut craſſus, id eſt ut alio loco exponit Gal. pituitoſus aut melancholicus, aut ex utroque mixtus parvis particulæ meatibus impactus fuerit, & appellatur Scyrrhus primarius quia melancholici vel pituitoſi ſucci congeſtione, vel fluxione primùm contingit. Alter eſt epigenematicus & ſymptomaticus, qui ſuccedit alteri morbo, ut inflammationi, aut Eryſipelati, imperitia Chirurgi, vel quòd ſine modo uſus ſit narcoticis, aut nimiùm refrigerantibus à quibus diſcuſſæ ſint humoris partes tenuiores, ſolæ permanſerint craſſiores. In ſumma Scyrrhus, aut eſt verus & exquiſitus, aut non, qui magis propriè ſcyrrhoſus tumor nominabitur; purus, vel impurus, primarius aut epigenematicus. *Quid ſcirrhus. Scirrhi materia.*

Scirrhi à principio exorti cauſæ ſunt viſcidorum & craſſorum humorum ad partem fluxio, vel eorundem in ipſa parte collectio, idque vel propter malam victus rationem, craſſum & viſcidum humorem generantem, vel propter hepatis, aut lienis affectiones, vel propter hæmorrhoidum aut menſium ſuppreſſionem, adjuncta *Cauſæ.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

partis quæ afficitur imbecillitate. Scirrhi verò ex concidentia, præcipua causa est nimia aliorum tumorum præter naturam refrigeratio, aut intempestiva & immodica eorum digestio seu resolutio. Ad tumorum scirrhosum pertinet scyrrhus impurus qui fit alicujes alterius humoris permixtione cum melancholico, unde phlegmonodes, erysipelatodes, aut œdematodes appellatur. Sed cùm pituita plurium sit generum, scirrhi non ex quolibet pituitæ genere gignuntur, ut ex illa pituita, quæ frigida, humida, tenuisque est, quæ naturalis dicitur, à qua fit œdema: Sed à pituita in qualitate peccante, ita ut quæ jam frigida, humida & tenuis fuit, modo crassa, glutinosa, frigida. & superexsiccata sit facta, ut inquit Gal. lib. de Tumor. cap. 9.

Ex qua pituita scirrhus oriatur,

Melancholici humoris species.

Similiter melancholicus humor est plurium generum, ut inquit Gal. lib. de atra bile. Alius enim est naturalis. Alius præter naturam sive non naturalis. Melancholia naturalis est boni sanguinis fæx, & veluti limosa quædam superfluitas: hoc est sanguinis densior, frigidior & crassior pars, cujus color niger est, sapor verò acerbus vel acidus, ut in vomentibus non rarò innotescit, & generatur in hepate, ex densiore & duriore chyli portione, quam nativus calor probè conficere non potuit, & in massa quidem sanguinea, in qua humores omnes continentur, existit. Naturalis verò dicitur, & corpori utilis est, quia partes densas & duriores nutrit sanguinemque densat, roborat & duriorem reddit. Ab hoc ergò naturali melancholico humore gignitur Scirrhus.

Melancholia non naturalis quotuplex.

Melancholia non naturalis, sive prętër naturam ut inquit Gal. lib. de Tumoribus 14. meth. & lib. de atra bile, duarum est specierum: una est cum naturalis melancholicus humor supra modum exuritur, & hæc splendet veluti pix vel bitumen, & acida est, & in terram effusa veluti acetum fervet, ipsamque fermenti ritu elevat, & hęc est illa melancholiæ species, quę omni animanti ita est injucunda, ut neque mures, neque muscæ eam degustare velint. Aduritur verò hic humor & incalescit, aut propter putredinem, aut propter febrem, & inflammationem. Altera est quæ à flava bile fervefacta & superassata oritur, quæ prędicta est perniciosior, ut inquit Gal. com. 29. lib. 3. præd. Hipp. & his duabus speciebus cancri ulcerati & non ulcerati oriuntur, & minimè Scirrhi, ut inquit Galenus lib. de Tumoribus.

Scirrhus quomodò ab alijs tumoribus distinguatur.

Quomodò scirrhus differat à cancro.

Distinguitur verò Scirrhus ab alijs tumoribus, ut à phlegmone, dolore; ab erysipelate, duritie, calore; ab œdemate, tactus renitentia; à flatuosis & aquosis tumoribus, quia hi percussi sonitum reddunt, Scirrhus vero minimè. A Struma verò, ganglio, & glandula, & id genus alijs tumoribus, sua immobilitate: & tandem à cancro, primò quia in cancro adest dolor, & hujusmodi dolor est pungitivus, Scirrhus verò est absque dolore. Secundò cancer Scirrho citiùs augetur, quia ejus materia est magis mobilis. Tertiò circa cancrum etiam venæ exaltatæ & sanguine repletæ apparent, non autem hoc est in Scirrho. Quartò cancer ut plurimùm incipiendo fit, Scirrhus verò utplurimùm ex permutatione, & calidi tumoris conversione. Quintò differunt parte affecta, quoniam cancer ut plurimùm in raris partibus fit, Scirrhus verò sæpissimè in duris & siccis partibus oritur. Sextò differt à cancro materia, quoniam etsi uterque ex malancholico humore fiat, Scirrhus tamen ex melancholia naturali fit, quæ est in sanguine, veluti fæx in vino, & amurca in oleo, cancer verò non ex melancholico humore naturali, sed ex aduste & fervefacto

Consueveru nt Scirrhi aut in externis partibus, ut in musculorum capitibus, & qui ab

qui ab eis prodeunt tendonibus consistere, aut internis, ut in liene, hepate & renibus.

In quibus partibus scirrhus nascitur. Signa.

Scirrhus autem deprehendetur frigiditate, quia melancholia est frigida, sensibilitate, & aliquando colore, duritie & immobilitate. Nam Scirrhus est valdè durus tumor, & qui ad lapidis duritiem accedit, cum fiat ab humore valdè crasso & terrestri: durus, inquam indolens: quia aut humorem tam crassum, minister sensuum, spiritus permeare non potest, aut crassitie sua, non minùs quàm frigore illius vim obtundit, quia nervus induruit, & humor scirrhificus tam crassus est, ut impediat commeatum spiritus animalis, quo vectore influit facultas sentiendi. Addunt etiam quòd scirrhus non moveatur ad tactum, sicut glandula, struma, ganglium & alij ejusmodi tumores qui ad tactum moventur. Scirrhus autem est tumor immobilis, ac si esset clavus affixus. Addunt alij, quòd supra Scirrhos aliquadò oriantur pili, & tunc evadit exquisitus Scirrhus. Distinguere autem oportet scirrhum factum à pituita, ab eo qui fit ab humore melancholico, ut Gal. docet lib. de Tumor. præter naturam. Scirrhi enim melancholici color plumbeus est, at Scirrhus ab humore pituitoso habet colorem similem colori reliqui corporis, quia pituita alba est.

Prognost.

Exquisiti Scirrhi nullam admittunt curationem, remedijs potiùs efferantur, & in cancrum transmutantur. Scirrhosi verò tumores, seu is in quo adhuc sensus est, etiam si sit obscurus, nec incurabilis est, nec facilem curationem suscipit.

Scirrhus exquisitus sensus expars incurabilis est. Scirrhus tandiu curatur quãdiu dolet ex Gal.

Cur verò scirrhus exquisitus sit incurabilis, id eo colligi potest, quia privatur sensu, constat facultatem per nervos influere ampliùs non posse, & cùm humor occupet nervos, venas & arterias, strangulari facultatem necesse est, unde & medicamenta nil operantur, quoniam à facultatibus non feruntur suppetiæ. Qui autem non est exquisitus curationem recipit sed admodum difficilem: qui lapidosus est factus non cedit medicamentis: nec enim mitia quicquid efficiunt, valentiora autem plus indurant.

Curatio.

Curatio scirrhi.

TRibus maximè capitibus absolvitur Scirrhi curatio. Primum diætam convenientem præscribes, nempè in victu sobriam & moderatam, ad humiditatem & caloris mediocritatem tendentem, in vitæ autem instituto pacatam, & ab omni irarum, mœroris, & tristitiæ perturbatione tranquillam, imò etiam à venereorum usu abhorrentem. Secundum positum est in materiæ antecedentis vacuatione.

An venæ sectio celebranda sit.

Venæ sectionis hic nulla est necessitas, quia humor est frigidus, nisi ratione causæ antecedentis, cùm in tota massa melancholicus sanguis manifestè dominatur. Nam in quartanis propterea Galenus commendat venæ sectionem, ea tamen lege, ut si sanguis primùm laudabilis & purus effluat, sistatur, si crassus, niger & fœculentus, abunè detrahatur.

Humoris præparat. & purgatio.

Præparandus humor sirupo de pomis, de buglosso, regis Sabor. de Epithymo, fumaria; deinde purgandus catholico, electuario Indo, confectione Hamech. decocto folior. sennæ, diasenna & similibus. Consideranda est causa mali exactè. Nam si exuperantia humoris melancholi, quæ scirrhum fecit & fovet, proveniat à suppressis hæmorrhoidibus aut mensibus, provocentur; si lienis vitio de sanguine limum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

mum non attrahentis, qui ob majorem copiam effuſus in venas, totam maſſam corrumpit, lien ſumptis & admotis roboretur : corpus per intervalla humore melancholico repurgetur, quin etiam de lienari ſanguis mittatur; ſi prava vitæ & victus ratio, ut bubulæ, cervinæ, leporinæ atque etiam aſininæ carnis frequens uſus ſcirrhum pepererit, emendetur,

Topica remedia.

Tertium caput ſeu ſcopus conſiſtit in topicorum medicamentorum convenienti uſu, nempè emollientium per initia, mox etiam reſolventium, vel potiùs eorum quæ ex emolliendi & reſolvendi viribus mixta erunt, ut Galenus docet : nam ex ſolo emollientium, putredinis & cancri, ex ſolo reſolventium uſu, concretionis, reſoluta parte tenuiore, & ſubſidente craſſiore, periculum imminet. Ejus generis ſunt unguentum de althea, emplaſtrum de meliloto, diachylum ſimplex, ireatum, magnum & gummatum. Ceratum quoque œſypatum philagrii, ſed præ cæteris efficax emplaſtrum de Vigo duplicato mercurio, at quod emolliat, reſolvat & liquefaciat hujus generis tumores omnes : quæ omnia ſervantur in officinis; hiſque vel ſolis uti poſſis vel permixtis. Ut.

Unguentū.

℞ Unguent. de alth. & emplaſtr. de melil. vel cerat. œſypat. vel diachyl. cujuſvis an. ℥ j. miſceantur cum oleo lilior fiat unguentum. Immiſcere potes initio tantillum aceti ad penetrationem, & ad robur partis, poſtea vinum aut aquam vitæ. Hippoc. damnat acetum in morbis & naturis melancholicis, quia eſt vita melancholiæ : ſed ejus ſententia de aſſumpto, non de admoto interpretanda eſt : ad emolliendum & reſolvendum Scirrhum.

Acetum cur damnatur ab Hipp.

Ceratum.

℞ Rad. alth. ℔ ß, rad. lilior. ℥ iij. coquantur in aqua com. piſtentur, trajiciantur per ſetaceum, addendo olei chamæm. & lilior. an. ℥ ij. œſypi humidæ ℥ ß, emplaſt. diachyl. albi cum oleo lilior. diſſoluti ℥ iij. fiat ceratum cum pauca cera alba. Vel.

Ceratum aliud.

℞ Gumm. ammon. galban. bdellii, ſtyrac. liquidæ in aceto diſſolut. an. ℥ j. diachyl. magn. ℥ j. ß, ol. lilior. & axungiæ anſeris an. ℥ j. cerat. œſypat. philagrii ℥ ij. liqueſcant omnia ſimul & cum cera alba fiat ceratum ſatis molle. Ammoniacum ſolutum in aceto, vel aqua vitę emollit ſimul & reſolvit. Ante quam admoveas emplaſtrum Scirrhus foveri poterit decocto omazorum, radic. alth. liliorum, briamiæ, ſigilli beatæ Mariæ, in aqua & oleo uſque ad conſumptionem aquæ. Nam Scirrhus nunquam aqua perfundendus eſt. Ubi remollientibus ſufficienter uſus fueris, tumorem ſuffies ex aceto forti & aqua vitæ ſuper lapidem molarem, pyritem, aut laterem candentem affuſis, ſic enim humor remellitus incidetur, attenuabitur reſolvetur : mox per intervalla repetentur remollientia, hiſque etiam ſuccedent reſolventia, ad reliquam portionem, quæ ſimul & ſemel evacuari non potuit abſumendam : ſic enim Cercilii filio ſcirrhum ſanavit Gelenus. In nervis, tendinibus, ligamentis & partibus nervoſis majori cum cautione utendum eſt aceto. Ejus loco uſurpetur aqua vitæ, aut in eo nervalia prius coquantur, ut ſalvia, roſmarinus, bethonica, primula veris, yva arthetica, flores chamæmeli, ſtœcados, ſalviæ, & anthos. Stercus caprinum diſcutiendis tumoribus ſcirrhoſis eſt valdè idoneum.

Durities quo tupliciter fiat.

Durities fit vel frigiditate, ut in glacie, & hæc durities ſolvitur leviter calefacientibus, ſicut glacies à Sole liquatur, vel fit à ſiccitate, ut in manibus ruſticorum quæ dureſcunt nimio exercitio : & huc referentur Solis ardor, ingens inedia, ardens febris, medicamenta ſiccantia citra refrigerationem, & hæc durities ſolvitur emollientibus, vel durities fit à repletione ut in ventre helluonum ; ſic & pulmones aliquandò

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

quandò indurantur: & hæc durities poscit emollientia vacuantia. Tandem potest etiam aliquid indurari à conjunctione causarum plurimarum, ut si concurrat siccitas & frigiditas. Scirrhi ergo interdum indurantur à repletione, frequenter autem à frigiditate: neque sine ratione, cùm frigiditas tripliciter concurrat: primò ab externis rebus ut ab aëre, vel à medicamento, quemadmodum contingit in inflammationibus induratis. Secundò à parte affecta, nam scirrhi potissimùm oriuntur, in ligamentis, tendinibus & partibus frigidis. Tertiò ab humore qui est valde frigidus, sive melancholicus sive pituitosus. Fit etiam scirrhus à repletione, ut sensibus patet. Interdùm siccitas concurrit ad scirrhum indurandum: licet hoc non semper contingat, si scilicet digerens vel siccum medicamentum inflammationi admoveatur. Omnibus hisce causis emollientia contrariantur. Moderatè emolliunt adeps gallinaceus, medulla cervina & vitulina. Secundi ordinis sunt adeps anserinus, caprinus, hircinus, taurinus. Tertij ordinis emollientia sunt adeps bovinus, ursinus, leopardus, sed in calefaciendo & digerendo leoninus est valentissimus, proximum locum habet leopardus, sequitur ursinus. Quarti ordinis sunt valentiora, ut ammoniacum, thymiama, styrax liquida, bdellium, radices alth, cucumeris asinini, brioniæ, folia malvæ agrestis tum cocta tùm cruda, adeps porcinus vetustus.

Duritris fit à siccitate, repletione vel concretione

Materia emollientiũ, & discutientiũ.

Modus utendi sumitur primùm à tempore scirrhi, nam scirrhus recens qui non valdè induruit mollientibus mitioribus est tractandus atque etiam digerentibus: induratus verò vel inveteratus, valentioribus indiget. Secundò utendi modus sumitur à corpore laborantis, nam corpora rusticorum fortioribus indigent mollientibus: molliora corpora ut mulierum, puerorum, eunuchorum, virorum declinatorum, in umbra & otio degentium mitiora postulant. Tertiò à parte affecta, nam si scirrho ligamentum fuerit induratum, aut tendo, aut alia pars durior, valentioribus est utendum; ergo utile est acetum vel aquam vitæ, in pyritidem, aut si desit, in molarem lapidem ignitum projicere, deinde vaporem, partem scirrhosam excipere, ut supra diximus. Præcipit etiam locum continuò fricandum donec sudor appareat, postea apponendum molliens, idque alternatis vicibus, tandiu, donec scirrhus absumatur & resolvatur. Ad duas igitur indicationes scopi omnes in horum tumorum curatione reduci possunt, id est emolliendum & discutiendum ut inquit Gal. 14. meth. 2. ad Glauc. cap. 4. & 5. de simpl. medid. cap. 7.

Vnde. sumatur modus utendi.

CAPUT XXV.

De Cancro non ulcerato.

Cancer, carcinoma dicitur ob similitudinem quam habet cum cancro aquatili, Sicut enim hoc animal habet corpus & pedes hinc inde expansos, colore livente ac cinereo, & quæ chelis arripit, firmiter stringit, ita cancer est tumor rotundus, colore lividus, partemque cui insidet ita stringit ut ceu clavo quodam firmata esse videatur, tandem in circuitu habet venas turgidas & exaltatas, hinc inde protensas, quæ perbellè imitantur cancri pedes. Vel cancer tumor est rotundus, durus inæqualis, coloris subnigri aut lividi magnas & eminentes venas circumquaque habens,

Nomen.

Cancer quid.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

bens, dolore, caloreque gravis, aspectu teter & horribilis. Cancer autem duplex est, alter exulceratus, & alter apostemosus. De priori in libro de ulceribus loquemur, de posteriori hic jam differemus. Fit autem atra bilis ex omnium humorum ustione, est tamen omnium pessima quæ fit à bile flava usta. Nam ex vitellina in porraceam, ex hac in æruginosam vertitur, deinde in glasteam, postremò in atram majore adhuc ustione, tùmque transit in novum genus humoris. Hæc bilis atra perpetuò facit cancrum ulceratum, & malitia omnes superat. Ad hunc malignitatis gradum propè accedit atra bilis, quæ nascitur humoris melancholici adustione. Mitior quæ fit à sanguine usto. Mitissima omnium, sed parùm frequens quæ fit à putri aut salsa pituita per incinerationem. Hujus morbi causa continens humor seu succus atrabilarius est non solùm in parvis particulæ meatibus ut in Scirrho accidit, sed etiam in venis circumjacentibus impactus, & in eis putrere incipiens: qui si magis putruerit & acrior atque malignior factus fuerit, exulceratum cancrum efficiet. Tagautius putat cancrum fieri, à fæce sanguinis, id est à melancholia naturali quę fæx sanguinis appellatur, sed falsa est hæc sententia: nam ab humore melancholico naturali oriuntur Scirrhi, & clara est Galeni sententia cap. 2. lib. 3. de sympt cauſ. Cum atra bilis redundat in corpore, fieri elephantiasim, cùm verò insidet uni parti, cancrum excitari. Ex quo patet cancrum fieri ab humore melancholico superassato. Avicenna ait cancrum fieri à melancholia adusta; Oribasius eum fieri à bile fervefacta.

Causa interna antecedens.

Cancri causa continens seu conjuncta.

Victus etiam ratio atram bilem gignens, hepatis ad hujusmodi superfluitatem producendam aptitudo, lienis in sanguine repurgando imbecillitas, mensium, hæmorrhoidum, & aliarum consuetarum evacuationum suppressio, adhæc partis affectæ imbecillitas, sæpè cancrum inducere solent.

Causæ externæ.

Denique extremæ causæ omnes illæ sunt quæ melancholicum ac fervescentem humorem sive retorridum sanguinem generare possunt, ut aër impensè calidus, vitiosi, admodum crassi & calidi cibi & potus, ut allium, cepæ, porri, legumina, melancholicæ carnes, generosa ac potentia vina, violentus motus, vigiliæ immodicæ, animi affectiones & potissimùm ira.

In quibus membris oriatur cancer.

Malum hoc oriri consuevit, in oculis, naribus, auribus, labris, palato, sede, sinu muliebri, alijsque quibuslibet partibus, sed præcipue in fœminarum mammis, quoniam naturâ inanes, fungosæ, ac imbecilles sunt.

Signa.

Cancer in sua origine, cognitu quidem difficilis est, at curatu facilis: sed in progressu facilè cognoscitur, difficilè autem curatur. Itaque primùm nascens, vix nisi ab erudito & sagaci Medico aut Chirurgo agnoscitur, non aliter quàm herba è terra hortensi enascens, haud temerè à quoquam cujusmodi sit, nisi à perito olitore discernitur. Nam primò habet accidentia mitissima & maximè confusa, ut enim testatur Almansor tract. 7. quandò incipit, interdum est magnitudine lentis, interdùm ciceris, interdum fabæ, interdùm nucis avellanæ, sensim excrescens, quandoque festinans ita excrescit, ut æquet melonis magnitudinem. Ubi est factus habet sua signa clarissima. Primùm enim si tangitur durus est, & propter crassitiem humoris tactui renitens. Secundò colore est plumbeus, humoris referens colorem, & quo humor est malignior, eò magis lividus & nigricans apparet. Tertiò dolet, quamvis Avic. dicat quosdam cancros non vehementer dolere, quod & Celsus affirmat: sed puto Celsum loqui de cancris incipientibus & exiguis: nam aliàs cancer maximè dolet, quia adest solutio unitatis, ob multam materiam distendentem & comprimentem partes nervosas; adest etiam intemperies valdè calida quæ dolorem excitare potest. Quartò est

caliditas,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

caliditas, rotunditas, & inæqualitas cum dolore & calore quasi ferientis candentis acus. Calidus est tumor, quia & humor est calidus, qui magis calidus redditur in ipsa parte, propter prohibitam caloris eventationem. Ultimò facilè cognoscitur cancer è venis nigricantibus in circuitu, quia autem humor atrabilaris ob crassitiem non potest ita facilè è vasis exudare, hæc turgida fiunt. In principio dignoscitur cancer, si tumor contrectatus sit exiguus, fabæ aut ciceris magnitudine, deinde si tumor ille fuerit in parte suspecta, scilicet in mammillis, natibus, circa faciem: præterea si corpus ad cancrum sit præparatum, id est si sit habitus melancholici, adustum, si pravis cibis nutritum. Cancer ulceratus facilè cognoscitur, nam fœdum est ulcus, cum odore fœtidissimo, labiaque habet crassa, prætumida, viridia, foris inversa, erosa, aspectu horrida, & maximè dolentia. *Signa incipientis cancri.*

Discernetur cancer à Scirrho imprimis calore, est enim atra bilis, si spectes subjectum, frigida, ut cinis aut calx, si vim latentem calida. Nam in omnibus adustis manet empyreuma. Deinde distinguuntur dolore. Nam Scirrhus verus est indolens, cancer continuò dolorem facit, atque tùm Scirrhos aut pituitosos tumores, ut polypos & strumas cancrosas fieri conijcimus cùm incipiunt dolore. Differunt prætereа quòd ut plurimùm Scirrhus occupet partes duras, ut articulos, tendines, ligamenta: Cancer verò partes raras, laxas, molles, ut mammas, faciem, pudenda, & principum partium emunctoria. Ad hæc sub cancro, non autem sub scirrho, venæ nigro humore undique plenæ prominent, quas propter similitudinem dixerit aliquis pedes cancri, ut tumorem ipsum nigrum & rotundum illius corpus. His venis non aliter, quàm cancri pedibus, rei apprehensæ tenacissimè adhærent, & veluti radicibus tàm altè infiguntur ut etiam ferro difficillimè funditus extirpari possint. Denique scirrhus verus sit à melancholia naturali, & cancer à melancholia adusta & fervefacta. *Quomodò differat cãcer à scirrho.*

Hinc cancri alij alijs mitiores, omnes quidem atrabilarij, sed si atra bilis à sanguine aut pituita ortum duxerit, mitiorem cancrum efficiet, si adustione humoris melancholici, aut flavæ bilis, deteriorem, sed omnium pessimum, & intractabilem, si à bile per ustionis gradus dictos, originem duxerit: Nam si morbi à bile æruginosa sint lethales, quæ spes possit esse in morbis atrabilarijs à bile usta? Dysenteriam igitur ab atra bile non immeritò funestam scripsit Hippocrates, quia in intestinis parit ulcus cancrodes. Propterea prohibebat sapienter Hippocrates ne occultos cancros attingeremus, hoc est ne veram & perfectam eorum curam susciperemus, sed ut dicitur, duntaxat palliativam, hoc est quæ illius dolorem minuat & incrementum prohibeat. Est ergò palliativa curatio quæ conservat vitam morbi simul cum vita hominis. Nam ut ait Hippocrates, cancros occultos omnes meliùs est non curare, curati enim citò pereunt, non curati verò longuis tempus perdurant, hoc est, cancer non exulceratus & occultus, non est curando exacerbandus & irritandus: Cancri exulcerati curam aggredi non debemus secundum Gal. cap. 5. lib. de atra bile, quia incurabiiia sunt omnia ulcera ex atra bile facta, levioribus enim remedijs non cedit, gravioribus exulceratur magis & exasperatur, quia materia, pepasmi est incapax propter venenositatem & malignitatem suam. *Prognost.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

Curatio.

Curatio cancri.

CAncri curatio consistit præcipuè in universali regimine, (particulari tamen minimè omisso) quod omninò tale erit, quale in curatione scirrhi docuimus, tùm quod ad aëris delectum, tùm quod ad ægroti vivendi rationem attinet. Nempè humorem sirupis, julepis, apozematis præparandum esse.

Purgatio. qualis esse debeat. Phlebotomia.

Purgatio quidem blanda & modica erit, ut humores minùs agitentur, sed sæpè si sit opus iterabitur sanguis ex adversa parte ad refrigerandum, itemque ad sedandum & mitigandum dolorem utiliter detrahi poterit: adhibebuntur cardiaca, & quæ cor atque præcordia corroborant medicamenta, ob malignos vitiososque vapores qui è tumore attolluntur, & eas partes offendunt. Sæpenumerò quidem bibet & comedet, sed parùm admodùm.

Hæmorrhoidum, vel menstruor. provocatio. summe utilis est.

Somnus perutilis est, ideòque nisi naturæ sponte obrepat, arte conciliandus. Dandaque imprimis opera ut hæmorrhoides viris, menstrua autem mulieribus fluant. Proritentur hæmorrhoides acrioribus balanis, linteis asperis, & folijs ficuum, vel admoveantur hirudines. Mulieribus verò mane ante exitum è lecto fricentur crura & tibiæ, per semihoram præmissa purgatione.

Regimen verò particulare versatur duntaxat, aut in tumoris palliatione impediente quominùs ille incalescat, augeatur & invalescat, aut certe in tota illius ablatione & amputatione.

Tumoris palliatio quomodò fieri debeat

Tumoris palliatio topicis remedijs fiet, quæ refrænandi, mitigandi, & sedandi humoris, furoris & violentiæ facultatem, virtutemque habebunt. Nam tota spes curationis consistit in repellentibus, & resolventibus; Atque leviter repellentibus humor crassus & contumax non cedit, multò minùs leviter resolventibus patitur se discuti. Vehementer repellentibus valdè crassus humor conculcatur, plurimùm resolventibus partes quidem tenuiores dissipantur, sed crassiores manent. Itaque mediocriter repellentibus & resolventibus superficiarios incipientes cancros gloriatur Galenus se persanasse, profundos aut inveteratos, aut omninò non attigisse, aut duntaxat, dolorem ut demulceret, & incrementum prohiberet suscepisse.

Repellentia & digerentia quæ sint.

Remedia verò mediocriter repellentia & digerentia sunt succus solani, pompholix lota quæ tuthia vulgò dicitur. Galenus 9. simpl. supra cætera commendat plumbum ustum & lotum; nam metallica lavari debent ut acrimoniam deponant. Plumbum autem humoris melancholici acrimoniæ moderandæ & sedandæ vim habet. Ex his tribus unguentum in officinis paratur quod diapompholigos appellatur, cujus penuria permittit Gal. ut utamur emplastro diacalcytheos quod vulgò diapalma nuncupatur, dissoluto succo solani & oleo rosato. Aut.

Vnguent.

℞ Ol. rosat. sine igne confecti ℥ viij. terantur in mortario plumbeo, pistillo plumbeo, donec crassescat, & plumbi colorem acquirat, misce cum litharg. & ceruse seorsim contritæ an. ℥ j. fiat unguentum. Oleum de ranis & de limacibus non tantùm dolorem lenit, sed etiam mediocriter repellit & resolvit. Si placet pulvis ranarum aut testarum cancri cerato Galeni vel succo solani permisceatur. Vel.

Aliud unguent.

℞ Succi solan. & ol. rosac. an. ℥ iiij. pulv. ranar ustar. & testar. cancri an. ʒ iij. tuthiæ, & plumbi usti loti an. ʒ j. ß, agitentur simul in mortario plumbeo, fiat unguentum. Cristalli pulvis à quibusdam commendatur præsertim in ulceratis. Tenellæ fraxini folia in aqua coquantur, decocto pars foveatur, & ex residentia paretur

cataplas-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

cataplasma. Quod sequitur sæpè & fœliciter est à me usurpatum.

Aliud unguent.

℞ Theriac. veteris ℥ j. succi cancrorum ℥ ß, succ. lactuc. & olei rosat. an. ℥ j. ß, vitell. ovor. sub cinerib. coctor. ij. caphuræ ʒ ß, agitentur in mortario plumbeo & fiat unguentum. Vel.

Emplastrũ.

℞ Ol. rosat. & ceræ albæ an. ℥ ij. succ. granor. & fol. solani an ℥ ij. cerusæ lotæ ℥ j. plumbi usti loti & ceruſ præparatæ an. ℥ ß, thuris mastich. an. ʒ ij. fiat emplastrum molle. His autem remedijs leniter utendum est, nec calefaciendum quidquam, fricando leniter tumorem, omnemque illius ambitum, deinde solo linteo, eoque lenissimo & tenuissimo eum tegendo.

De amputatione cancri.

Alterum verò caput quod est de cancrosi tumoris ablatione, aut amputatione, diligenter considerandum est, videndumque, an tutò fieri id possit, ut si corpus malè habitum non fuerit, si cancer perexiguus, & in aliqua ignobili parte, proculque à magnis vasis ac nervosis partibus fuerit. Auferendi igitur illius erit ratio. Tumor ille totus primùm corripiendus, & cum omnibus suis radicibus, acutissima novacula adhibita penitùs amputandus est, quàm celerrimè, & promptissimè fieri poterit. Deinde permittendum, ut venulæ illæ, quæ alimentum illi suppeditabant, liberè, & abundè fluant, & causæ illius antecedentis nihil omninò supersit unde recidiva fieri possit. Quo quidem facto cauterium actuale quod cæteris hac in re aptius est & efficacius (quippe promptius minusque doloriferum, omnemque virulentiam & malignam qualitatem dissipans & consumens) parti affectæ applicandum est: Tùm accelerandus crustæ casus, & recenti butyro in mortario plumbeo diu agitato quodammodo provocandus: ea autem ubi deciderit, nisi aliud quoddam symptoma acciderit, tractandum erit ulcus ut cætera, quorum curationem suo loco trademus.

Chirurgia in cancris temere non adhibenda

Nonnulli eum extirpandum censent causticis, sed in re ejusmodi quæ acria remedia repellit, ijsque irritatur, ea curendi ratio dubia & periculosa est. Itaque standum consilio Hippocratis, præstat caucros occultos non attingere, sic enim in longius vita protrahitur, satis est si humor melancholicus per intervalla purgetur, ut sisttur incrementum, non neglecta venæ sectione, quæ ardorem contemperet, & dolorem demulceat. Utatur lacte asinæ aut capræ; utatur etiam carnibus viperar. serpentium præparat. & sale theriacali, ut in elephantiasis curatione.

CAPUT XXVI.

De Sarcomate.

Sarcomatis causæ.
Sarcoma quid.

QUanquam Sarcoma tumor est ex humore melancholico, non simpliciter conflatus, sed ex alijs omnibus simul humoribus: quia tamen aliquam cum ijs qui inde generantur similitudinem habent, de eo paucis agemus. Sarcoma tumor est carnosus, sensus & sine dolore particeps, ex glutinoso & è venis exiliente humore confectus, ex quo generatur & excrescit caro quædam minimè naturalis, cum exiguo & pertenui venæ aut arteriæ simili canali per quã alitur, augetur, diffunditurque, ac longè lateq; luxuriat, proprium partis alimentum ad se attrahendo, absq; ulla præter naturam fluxione. Potest autem nasci in qualibet corporis parte, sed sæ-

 piùs in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

Sarcoma quas corporis partes obsideat. piùs in collo, sub axillis, in inguinibus, & in testiculis, appellaturque Sarcocele, interdum etiam factam in parte contusionem sequitur.

Ficus, verrucæ, & sarcoma pari causa generantur. Caro supervacanea & luxurians, quæ in malè curatis ulceribus excrescit, tùm ficus in ano, itemque verrucæ in vulvæ ore, virilique membro, eandem causam habent quam Sarcoma, nullaque alia re differunt, nisi quod sarcoma cute cooperiatur, cætera verò minimè.

Sarcomatis curationis indicatio. Quum verò sarcoma nasci incipit, opprimi facilè potest ijs quæ discutiunt & corroborant remedijs: at si intumuerit crassumque fuerit, nec exulceratum, curatione palliativa tractari debet, ut cancrosus tumor, neque est aperiendum, propterea quod in malignum & contumax ulcus plerùmque degenerat, adde quod in ipsa radice innumeræ & exiguæ arteriæ reperiuntur quæ moventur & palpitant, à quibus tangendis cavendum est, ne hæmorrhagia erumpat, quæ facilè sisti & coërceri nequeat. Quod si sarcoma exiguum sit, facilè in corpore benè constituto, & temperato tolli potest, ut de lupia dictum est.

DE SPECIALIBVS CUIUSQVE PARTIS TUMORIBUS.

CAPUT XXVII.

De Hydrocephalo.

Hydrocephalos quid. Hydrocephalos tumor est capitis sæpiùs aquosus, aliquandò etiam fœculentus, & cruore livescente dilutus, nomen à parte affecta & frequentissima causa sortitus. Oritur aliàs à causa evidenti, ut dura tractatione capitis ab imprudenti obstetrice, cùm infantulus in lucem proditurus est, unde venulæ, vel divelluntur vel dilatantur, aliàs ab interna tantùm & serosa sanguinis substantia plurima, per diapedesim sensim effusa.

Hydrocephali quatuor sunt species. Quatuor sunt ex sede diversa desumptæ differentiæ. Prima cùm est sub cute: secunda sub pericranio: tertia sub cranio: quarta inter membranas, unde interdum suturæ dilatantur.

Prognost. Interiores hydrocephali incurabiles sunt, externi curabiles, tùm pharmacia, tùm Chirurgia. Medicamenta quidem sunt calida siccaque, & tenuis substantiæ & parumper adstingentis, ob venarum laxitatem, & cerebri principatum, eaque vel liquida, vel media, vel solida forma. Ad liquidam refertur lotio, vel fotus cum spongijs recentibus ex decocto calidarum plantarum, in lixivio cineris sarmentorum, vel thitimali. Media constat ex oleis calidis & digerentibus, & mixto similium pulvere. Ut.

Vnguent. ℞ Ol. laurini & costini an. ℥ ij. olei de spica & de lateribus an. ℥ j. sulphuris vivi, salis communis & aluminis ustorum an. ℥ ß, cineris ilicis ʒ ij. thereb. ℥ ij. fiat, unguentum, & aucta pulverum dosi emplastrum. Vel.

Cataplasma. ℞ Pulv. origan. absynt. an. ℥ j mellis communis ℔ ß, salis communis ℥ ß, fiat, cataplasma, applicetur parti, vel admoveatur parti emplastrum de baccis lauri, vel de sulphure,

sulphure, vel de sinapi. Chirurgica remedia sunt, tùm cucurbitulæ cum scarificatu' tùm cauteria potentialia, ut ad occiput, & ad sinciput in coitu suturarum coronalis & sagittalis, sed phamacia pueritiæ ferè tutior post levem vacuationem. Ergò his & alijs remedijs utendum ad discutiendum & resolvendum humorem : nec unquam si modò fieri possit ad incisionem veniendum : ea enim in pueris est semper periculosa, nisi fortè justa perfectaque suppuratio, veraque humoris concoctio facta sit : aut serositas in parva quantitate & extra cranium fuerit.

CAPUT XXVIII.

De Testudine & Talpa sive Topinaria dicta.

Testudo est tumor mollis, vel non valdè durus, satis autem magnus in quo pinguis materia, tunica quadam conclusa continetur, quæ calvariæ ita inhæret ut ipsam plerùmque vitiet, vel secundum Guidonem est abscessus magnus, humoralis, mollis, & latiori basi in modum testudinis, unde denominationem sumsit. Hic abscessus, sive tumor sub Meliceride, vel Atheromate contineri videtur, sed ad Meliceridem magis declinat. *Testudo quid sit.*

Talpa sive Topinaria, ut Guido inquit, est testudinis species, immò inquit esse testudinem ipsam in capite ortam. *Quid sit Talpa sive Topinaria.*

In talpa alba materia in tunica continetur, & ideo magis ad Atheroma quam ad Meliceridem inclinare videtur, vel sic definiri potest. Talpa sive Topinaria dicta, est tumor ex impuris humoribus inter cranium & cutem putrescentibus talpę formam referens, seu terræ à Talpa egestæ similis est, nasciturque potissimùm in capite. Hujusmodi autem tumores vel sunt cum ulceratione, & cranij corrosione, aut sine his.

Causa continens varia esse potest, aut enim nitrosa & exedens pituita, aut salsa pituita cum bile mixta, aut putrefacta aquositas. In puerulis fit ut plurimùm à dulci pituita, quod ostendit viscositas & saniei albedo, aliquandò fit ex pituita cum sanguine mixta, rarò fit ex melancholico & bilioso humore. *Causa continens.*

Antecedentes causæ sunt prædicti humores in corpore redundantes, qui vi ac facultatis expultricis robore ad extimam capitis partem transmittuntur. Primitivæ causæ sunt prava victus ratio, & alia errata quæ in sex rebus nonnaturalibus committuntur. *Causæ antecedentes.*

Signa sunt tumor mollis & latus, testudinis, vel talpæ similitudinem referens. *Signa.*

Ejusmodi Apostema, quemadmodum & alij capitis erodentes abscessus propter cerebri viciniam & suturarum cranij proclivem in cariem lapsum periculosi sunt. Qui corruptionem cranij jam induxerunt mali sunt, & melius est talem tumorem demittere, & curationem non aggredi quàm curare, vel palliativa curatione uti debemus. In his tumoribus nisi tota tunica unà cum humore contento extrahatur, ad perfectam sanationem reduci non possunt, sed iterùm repullulant ac renascuntur. *Prognost.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

Curatio.

Testudinis curatio.

IN horum tumorum curatione, tres intentiones habere debemus. Prima in universalibus consistit, id est in præparatione peccantium humorum, purgatione, & sex rerum nonnaturalium institutione. Secunda in materiæ intra tumorem contentæ evacuatione, sive extractione. Tertia ulceris detersione ac mundificatione, deinde carnis repletione, & tandem partis consolidatione perficitur. Præmissis generalibus & universalibus remedijs, Talpa, sive Testudo, resolvi vel suppurari, vel Chirurgia seu operatione manuali extrahi & curari potest, ut fusiùs diximus in capite de Strumis & abscessibus frigidis. Si sunt extra suturas tutò caustico exedi aut incidi possunt, ea quam dixi cautione, ut portio pericranij cui adhæret evellatur, & quod subest cranium diligenter abradatur prius quàm de vulneris agglutinatione cogitetur.

CAPUT XXIX.

De Grandine & hordeolo palpebrarum.

Grando quid sit. Hordeolum quid sit.

Χαλάζιον tuberculum est rotundum & pellucidum, quod in palpebra superiori concrescit, mobile simul atque digito huc illucve impellitur, grando Latinis dicitur, quòd grandineo grano simile sit. Aliud huic non dissimile tuberculum in palpebrarum super pilorum locum assurgit hordeolum, ab hordei similitudine nuncupatum. Horum materia cysti propria continetur, vixque adeò ad suppurationem perducitur. Per initia resolvi quidem ac discuti potest. At ubi inveteteravit, & in gypseam, aut tophaceam duritiem concrevit, vix sanationem admittit. Itaque manu aperienda ista tubercula, ut contenta materia diffluat aut exprimatur. Si exiguum tuberculum sit, traijciatur acu filum trahente, quod in plaga relinquitur, ea longitudine, ut ejus extrema, exiguo gratiæ Dei emplastro tanquam glutine affigi possint : ad frontem quidem, si in superiori palpebra tuberculum insederit, aut ad genas si in inferiori. Novum verò biduo quoque substituendum, quemadmodum in setonibus chirurgicis fieri solet. Sic enim demum tuberculum complanabitur.

CAPUT XXV.

De Palpebrarum hydatibus.

Hydatis quid.

HYdatis pinguis quædam substantia est tanquam adipis frustulum sub palpebræ superioris cute incidens & latens. Familiare id puerulis malum est, qui natura sunt humidiore. Itaque mollis & laxus tumor est, totam palpebram quam obsidet

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

obſidet œdematoſam reddens, & adeo pondere degravatam ut ſurrigi nequeat. Id nominis obtinuit, quod veſiculam humore ſeroſo diſtentam quaſi habeat, quod vitij genus in hepate à Galeno notatum eſt. His rubent oculi & lachrymæ defluunt, nec ſolem intueri aut ſuſtinere lucem poſſunt.

Curatio ſectione ejuſmodi ſubſtantiæ ſuperfluæ illæſis vicinis partibus perficitur: mox ſal manſum loco, unde exciſio facta eſt imponitur, niſi doloris vehementia impediat ut reſiccetur ac confirmetur locus, tabeſcatque ſi quid reliquum eſt materiei, neque renaſcatur. Denique totus oculus ovi albumine in aqua roſacea diſſoluto, aliove repellente medicamento obducendus. *Hydatis curatio.*

CAPUT XXXI.

De *Anchylope ſeu abſceſſus ocularis cura.*

PRope oculi magnum angulum, fluxione tenuis pituitæ à cerebro, naſcitur parvus abſceſſus qui ἄνχυλωφ Græcè, id eſt oculus caprinus nominatur, quod capræ huic vitio peculiariter obnoxiæ ſint: ab Avic. Garab dicitur: ſi autem rumpitur & in ulcus degenerat, ἄιγυωφ à Paulo, ab Avic. Algabat, à noſtris fiſtula lachrymalis vocatur. Signa ſunt tumor, durities, dolor, humiditatum ab oculo defluxus gravitaſque cum lippitudine. Hic abſceſſus in fiſtulam poſt apertionem facile migrat, ſi ſit cum oſſis carie difficilè recipit curationem.

Inter nares & majorẽ oculi angulum excitatur abſceſſus Anchylops dictus, eſt ſpecies meliceridis enata in magno oculi angulo, incluſa in membrana quæ ad eius curationem frangenda eſt, aut penitùs etiã extirpanda ut de lupia diximus.

Curatio hujus tumoris tres habet ſcopos, repellere, reſolvere, maturare. Repellitur fluxio ut prohibeatur illius generatio: quia ſolet tenella oſſa naſi corrumpere, tandemque niſi provideatur in fiſtulam degenerare, quam vulgus lachrymalem vocat. Repelletur quod influit emplaſtro diacalcyth. unguento roſ. cerato. ſantel. unguento populeo. Cataplaſmate ex mica panis, lacte, vel aqua roſar. croco, & oleo roſat. Reſolvetur quod influxit unguento diapompholig. vel emplaſtro diachyl. ireato, oleo diſſoluto, vel emplaſtro de meliloto, aut ex minutis cocleis tritis cum ſuis teſtis, miſce, ſi placet aliquid trochiſcorum de myrrha, aut emplaſtro ex farina ervi & melle confecto. Interim ut repellat ſimul & reſolvat, inſtilla in oculum aquam roſar. vel plantag. in qua infuſa fuerit tuthia. Quæ ſi non juverint, tendatque nihilominus abſceſſus ad pepaſmum, juvetur admoto peptico, ut baſilico, moxque cauterio, aut ſcalpello aperiatur, quia periculum eſt in mora. Verendum ne pus ſubjectum erodat, fiatque ex Anchylope, Ægylops fiſtula lachrymalis de qua ſequenti tractatu opportuniùs ubi de ulceribus. Non eſt prætereundum interim corpus non ſemel repurgandum nec non venam incidendam, quia fluxio ſolet eſſe tenuis, calida, mordax & moleſta.

CAPUT

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

CAPUT XXXII.

De Cataracta.

Cataracta quid.

SUffusio quæ & cataracta à Græcis ὑπόχυμα dicitur, est affectus oculi, cujus causa est humoris lenti, glaciei modo concreti inter corneam tunicam, & crystallinum humorem affusio, impediens ne crystallinus humor rerum oculis objectarum species admittat. Totam pupillam aliquandò integit, alias dimidiam tantùm, alias exiguam ipsius portionem : pro hac varietate visio, vel aboletur, vel debilis fit, vel depravatur, quia spiritus animalis visorius tota substantia, per ejus densitatem subire nequit.

Causæ.

Humoris illius, unde concrescit influxus, vel externo vitio citatur, ictu nempe, lapsu, ambientis calore aut frigore capiti & oculis dolorifico, vel proprio & interno, nempè ab humorum multitudine, aut qualitate acri, calida & tenui. Malo etiam huic aliquandò originem præbent crassi vapores & fumidi à crudo ventriculo, aut vaporibus esculentis, potulentisque sublati ad cerebrum indeque in oculos delapsi, ubi loci frigiditate angustia & mora in humorem : ac tandem in illam quam cernimus concretionem coëunt.

Signa.

Signa ex his quæ sunt commemorata facilè elici possunt, nam ubi cataracta confirmata est & matura, membranæ cujusdam tenuis papillæ obtensæ specie visitur, vario pro humoris ex quo cogitur varietate, colore apparet alias albo, alias nigro, cæruleo, cinereo, livido, citrino, viridi. Est ubi hydrargyrum exprimit, qualis præ cæteris valdè tremula & fugitiva. Per initia quibus coit, fugacia visa multa, ut muscæ volitantes, pili, retia, & similia sursum deorsumq; temerè velut agitata ægri oculis obversantur : gemina nonnunquàm omnia apparent, nonnunquàm minora quàm sint, quia spiritus visorius densitate pelliculæ tanquam nubeculæ solis lumini objectæ aditu ad visibilia prohibetur. Quò fit ut sub meridiem hebetiore sint ægri visu, sub diluculum verò & crepusculum certiùs & acutiùs cernant ; quia spiritus visorius paucus per aërem diffusus à majori lumine dispergitur, à minori verò cogitur. Certè si dimidiam papillam occupet, pellicula illa dimidiata omnia apparebunt : Si verò medium ejus & crystallini humoris quasi centrum, fenestrata. At si totam contegat, nihil jam visu discernere potis est, sed corporum tantùm aspectabilium, & Solis, lunæ, stellarum, accensæ candelæ & similium luminosorum umbras confusè & quasi conjectura quadam subintueri.

Curatio.

Cataractæ incipientis curatio.

INcipiens cataracta incremento & concretione prohibetur diæta convenienter, & artificiosè præscripta, vini præsertim potentioris & caput implentis abstinentia, vitato usu ciborum quibus succus inest pituitosus & vaporosus, ut pisorum, fabarum, naporum, castanearum, omnium denique rerum, quibus vis inest humores in corpore ciendi, & ad fluxum proritandi : cujusmodi sunt salsa omnia & piperata, sive acria, ut allia, cepæ, sinapi, præ cæteris verò immoderatior coitus nocet, quia totum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

tum corpus vehementiùs exagitat, cerebrum, caputque debilitat & crudos parit succos. Panis imperetur fœniculi semine conditus, huic enim vis inesse creditur visionis juvandæ & oculi illustrandi, vapores nebulosos ante in venrriculo dissipando quàm consurgere ad cerebrum possint. Quare eadem ratione, cydoniati, conservæ rosarum, euphrasiæ, aut cujusvis alterius ex rebus flatus discutientibus aut ventriculum constringentibus compositæ utilis est usus. Phlebotomia & purgatio si res postulet opportunè præscribentur, frictiones divertentes imperabuntur, cucurbitulæ scapulis & cervici affigentur: matutino tempore masticatorijs pituita per palatum derivabitur sicut etiam vesicatoria, phœnigmi & cauteria potentialia occipitio vel brachio applicabuntur. Verùm quia ut dicebat Plato in Charmide, neque oculos confirmare, neque desiccare licet nisi priùs caput purgetur, neque hoc nisi antè universum corpus emundetur, idcirco ante omnia corporis totius purgationi incumbendum est. Sed calens anhelitus ejus qui fœniculum, anisum, coriandrum, nucem moschatam, cinnamomum, garyophillos & similia ore versat & dentibus mandit, oculis digito antè leviter attritis cominùs & frequenter exceptus magnum ad humorem concretioni proximum calefaciendum, attenuandum, resolvendum, digerendum ac diffundendum momentum habet. Quin etiam illustrandorum oculorum, visionis roborandæ, & prohibendarum suffusionum discutiendarumque si quandò concrescant & cogi incipiant, vis maxima inesse creditur huic Joannis Vigonis collyrio.

Suffusioni multùm prodest bona Stomachi constitutio.

℞ Hepatis hircini sani & recentis ℔ ij. calami aromatici, & mellis an. ℥ ß, succi rutæ ʒ iiij. aquar. chelidon. fœnic. verben. & euphras. an. ℥ iij. piperis longi, nucis mosch. garyophillor. an. ʒ ij. croci ℈ j. flor. rorismarini aliquantulum contriti M ß, sarcocollæ, aloës hepat. an. ʒ iij. fellis raiæ. leporis & perdicis an ℥ j. terantur omnia, tritisque adde sacchari albi ℥ ij. mellis rosat. ʒ vj. conijciantur in alembicum vitreum, & destillentur in balneo Mariæ. Stillatitius liquor frequenter oculo affundatur. Hujusce aquæ usu post vniversalia remedia absque alterius cujusvis remedij externi ope, plures curavi nulla lucis usura fruentes. Aqua è corniculis quæ in fraxinis nascuntur contusis destillata ad visum clarificandum est excellentissima.

Collyrium Vigonis.

Quòd si his & tot remedijs nihil profectum fuerit, congestusque nebulosus humor indies augeatur & inspissetur, abstinendum à remedijs est, spectandumq; donec jam non congeri sed cogi, imo durities quædam concrevisse videatur. Sic enim demùm acu decuti poterit: aliàs si nondum matura ac justo tenerior sit, illa velut pellicula, cùm ventum ad opus erit, acu transadigetur non decutietur. Si contrà durior sit, illa resistet acui, nec decuti se facilè patietur. Itaque quæ ejus sit quasi tempestivitas Chirurgo noscendum est, diligenterque tenenda signa, quibus maturam suffusionem ab immatura, & sanabilem ab insanabili discernere possit. Nam sola, quę matura, & sanabilis est, manu & acu curanda: quæ immatura est, id est quæ tenerior & quasi cruda adhuc, quæque durior & densior est, quæ denique insanabilis, ne tentanda quidem.

Cataractã nisi maturuerit haud esse acu decutiendam.

Quibus signis cataractæ maturæ & curabiles, ab immaturis & incurabilibus dignoscantur.

OCulo sano clauso, si suffusi, postquàm pollice attritus fuerit, pupilla statim dilatetur & diffundatur, eademque celeritate in suum locum, figuram, colorem & statum redeat, opinionem facere nonnullis creditur maturæ & confirmatæ cataractæ, Immaturę verò & nondum attingendæ, si diu pupilla dilatata & diffusa maneat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

At maturæ, itemque densioris adeoque insanabilis commune signum est, nihil eorum quæ spectabilia sunt, præter lucem, & lumen cernere, distinguere verò aliquid reliquarum rerum aspectabilium nondum maturæ est argumentum : Ideo vero clauso compressoque oculo sano, alteriùs pollice attriti pupilla dilatatur, quæ amplificatur, intumescit, diffunditurque ampliùs compressione illa, quasi compulsis à sano in ægrum oculum visorijs spiritibus. Cæterùm quæ sequuntur, Cataractæ insanabilis censentur, illæ scilicet quæ magnæ sunt, quæ affricta, attritave palpebra nihil dilatantur aut diffunduntur : quarum pupilla nihilo pariter, illo attritu latior fit: hinc enim intelligere est obstructionem subesse in nervo optico : adeo ut decussa quantumvis fœliciter cataracta superstes cæcitas sit mansura : nihilo plus proficias in decutienda ea cataracta, cujus oculus multùm emacruit, & phthisi laborat. Insanabilis illa etiam est, quæ ex gravissimo morbo, acerbissimis nempè & diris capitis doloribus, vel ictu vehementissimo orta est. Quæ gypsei sunt coloris, virides, nigræ, lividæ, citrinæ, & coloris argenti vivi æmulæ ferè sunt insanabiles : Contrà quæ colore corticem castaneæ æmulantur, quæ cœli seu aquæ marinæ colorem habent cum quadam albedine, hæ sanabiles sunt & fœliciter succedere solent.

Cataractæ insanabilis

Sanabiles.

Quandò adsit opportunitas decutiendæ cataractæ.

De cataractæ curatione Chirurgica postquàm sanabilem esse cataractam commemoratis signis cognoveris, restat ut manu ejus curationem adoriaris : ita tamen si nihil sit quod impediat. Nam si capitis dolor, si tussis, si nausea, vomitusve ægrum infestet, frustra operam impenderis. Expectandum itaque est donec talia symptomata evanuerint. Tempus eligendum ad eam rem opportunum, scilicet sitiente luna, à fulgore & tonitru silente cœlo, & sub alio quàm Arietis quod capiti dominatur signo. Nam secundum Ptolomæum luna signum illud cujus est membrum feriendum, tenente, ferro non attingendum. Tùm Medicum consulet Chirurgus si purgatio aut sanguinis missio ægro necessaria sit, vel plethoricis symptomatibus occurratur, relapsui materiam alioqui suppeditaturis. Biduo post eligendus est locus mediocri lumine perfusus, jejunusque æger in angusto sedili collocandus est, sic ut non adversum, sed à latere lumen habeat. Oculus qui curabitur, immobilior efficiendus est, super alterum lana imposita & deligata, mox Chirurgus ægro se adversum statuat in scamno paulò altiori, jussoque eo manus ad zonam demittere, genibus suis ejus crura comprehendet & concludet. A tergo autem adstabit minister, qui ejusdem caput contineat & immobile præstet : nam levi momento erui acies in perpetuum potest. Acus inde præparanda est, & in densum aliquem pannum pluries intrudenda, ut illo velut motu lævigetur, & ad jamiam futurum opus minori dolore perficiendum tanquam incalescat. Ferrea sit oportet, aut chalybea, non aurea, argenteave, sed aliquantulum lata, acuto mucrone, quo in oculum penetret, comprehensamque cataractam decutiet penitùs, ac ne in manu Chirurgi labatur, minusque stabilis sit, manubriolo inseretur.

Peragitur operatio. autumno, vel vere, die serena, & matutina hora, luna decrescente, ita tamen ne arietem transeat.
De loco.
De oculo.
De Acu.

Hac tanquam præparatione rebus omnibus adhibita, imperandum ægro ut oculorum aciem nares versus contorqueat. Tùmque acus intrepidè (inani enim & spiritibus tantùm pleno loco excipitur) rectà per adnatam tunicam, medio inter minorem canthum & corneam loco, è regione mediæ cataractæ, sic, ut ne qua adnatæ vena lædatur intrudenda est, varièque tùm quasi versanda, donec ad mediam pupillam, suffusionemque pervenerit. Ubi eò ventum est supernè deorsum inclinanda acus est ad ipsam suffusionem, leniterque ibi versanda, quoad paulatim eam, quantùm fieri potest integram infra pupillæ regionem deduxerit depressæ, instandum acu nihilominus,

Gal. lib. 10. de usu part. ca. 5. Celsus l. 7.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

minus, vehementiusque ac breve aliquod temporis momentum, ea comprimenda, ut inferiori parti in qua decussa est insideat, & ægrum monebit Chirurgus ne oculum commoveat. Nam si sic constans hæret neque redit, expleta curatio est. Tùm acus paulatim sursum referenda est, neque tamen statim eximenda, ut si revehatur resurgatur suffusio, iterùm & toties, dùm adhuc opus calet, & res in procinctu est decutiatur versus minorem angulum donec planè & fideliter condita fuerit. Tùm igitur molliter & pari qua intromissa fuerat inclinatione revocanda acus est, ne si moderationem non adhibeas, unà cataractam eò unde decusseras referas, aut ad crystallinum humorem primum videndi instrumentum, pupillamve cum ejus dilatandæ periculo graviter offendas. Quidam opere statim peracto aspectabile aliquid ægro videndum exhibent: sed non probat Paulus: timet enim ne intuendi ille conatus suffusionem sursum revehat: Itaque & sanius & certius statim ab educta acu ovi albumen in aqua rosacea cum alumine agitatum, molli linteo excipere, & adstrictionis, arcendæque inflammationis gratia oculo ac vicinis partibus imponere: tumque una etiam sanum deligare, ne si ad intuendum moveatur, una etiam per sympathiam, & quæ ipsis per nervos intercedit connexionem ægrum quasi rapiat & ad motum incitet. *Signum cataractæ fideliter decussæ.* *Cur uno oculorum moto alter unà moveatur.*

Post hæc lecto molli æger trahendus est, atque ita collocandus, ut capite sit altiori: procul sit ab omni strepitu, ne loquatur, nec quid mandat durius ne maxillæ laborent: liquidis ergò nutriatur ut panatella, hordeato, colatitijs aut expressis carnium euchymarum succis, gelatina, ovis sorbilibus, & alijs hujus generis. Octavo demùm die resolvenda, quæ oculos obvallat fascia, ipsi aqua rosacea proluendi sunt, oppositisque specillis aut serico panno sensim lumini ac diei æger est assuefaciendus ne repentino lucis occursu offendatur. Quòd si paucis post diebus sursum referatur suffusio, decutienda iterum illa est, sed novo foramine, priori enim dolet oculus. *Quæ sint agenda post decussam cataractam.*

Contingit aliquandò, ut acus occursu non decutiatur integra suffusio, sed concidatur & in plures partes dissipetur. Tùm igitur seorsim singulæ persequendæ & decutiendæ: si quæ minima portio subsit quæ acus velut ansam effugiat relinquenda illa est: nam virtute caloris nativi non est dubitandum quin tempore resolvatur. *De cataracta quæ in fragmenta conciditur.*

Nonnullæ etiam occurrunt cataractæ, quæ ad primum acus contactum in lacteam quandam, aut aquæ turbidæ persimilem substantiam diffunduntur & abeunt, quòd nondum plena concretione maturuerint, hæ tamen vel eo nomine sperabilem sanitatem pollicentur, quòd nunquàm postea in unum ut antea corpus coire possunt. Quare tandem etiam robore innati caloris discutiuntur: tùmque pristinus splendor oculo restituitur. Si quæ alia de insperato superveniant symptomata, novis illa consilijs & suis quæque remedijs profligabuntur. *De cataractis lacteis vocatis.*

CAPUT XXXIII.

De Polypo.

Polypus tumor est contra naturam narium ab osse ethmoide ferè ortus, qui videtur esse carnosus, ex carne illa laxa & fungosa, quæ intra nares latitat: Fit autem quotiescumque *Polypus quid.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

Vnde fiat. tieſcumque hæc caro laxior, & rarior eſt, & cerebrum valdè humidum, mittit viſcidam & flatulentàm quandam materiam, quæ hanc partem tumefaciendo efficit, ut major appareat, & potiſſimùm in conjunctione lunæ : in declinatione contabeſcit & minuitur. *Partes affectæ.* Eſt tumor hic aliquandò inter nares, neque multùm apparet. Aliquandò ad extremum uſque narium propendit. *Signa.* Aliquandò in ea cavitate quæ eſt à naribus ad os viſitur, eſt autem ventri polypi ſimilis. Nam id quod pendet figuram habet rotundam, & facilè in varios colores mutatur, polypi modo, nunc albus, nunc cineritius, nunc lividus, aliquandò rubeus apparet, narium impediens reſpirationem Quòd ſi fieret in utraque nare, immineret periculum ſuffocationis niſi aperto ore dormiat æger. *Differentiæ, & ſpecies.* Quinque ſunt ejus ſpecies : prima membrana eſt, mollis, longa & tenuis, relaxatæ & depreſſæ vulvæ ſimilis, à media narium cartilagine pendula, humore pituitoſo & viſcido referta : hæc è naribus expirando prominet, inſpirando autem retracta latet : quaſſam vocem efficit, & inter dormiendum ſtertorem. Secunda caro eſt ex ſanguine melancholico citra aduſtionem nata, quæ nares obſtruendo, eam quæ fit illa parte reſpirationem intercipit. Tertia caro eſt ex cartilagine prominens, teres, mollis, ſanguinis pituitoſi ſoboles. Quarta, tumor eſt durus, carni ſimilis, qui cum tangitur ſonum ex ſeſe, lapidis inſtar remittit : gignitur ex ſanguine melancholico reſiccato, Scirrhi confirmati & indolentis naturam redolente. Quinta ex cancroſis multis ulcuſculis velut coagmentata eſt per tranſverſam cartilaginis ſuperficiem ſparſis. Perſæpè narium graveolentiam inducit, obſtructis oſſis ethmoidis canalibus, in quibus mucoſa cerebri excrementa diutiùs retenta putreſcunt, fœtidumque contrahunt odorem. *Prognoſt.* Non ſunt attingendi manu polypi, qui doloroſi ſunt, qui duri, qui renitentes, quique livido, ſeu plumbeo viſuntur calore, quòd cancri naturam redoleant ſi polypum exulcerari contingat, intra nares ozæna ſubſequitur, quæ nihil aluid eſt quàm putridum & fœtidum narium ulcus.

Curatio.

Polypi curatio. HUjus affectus incremento per initia quantùm fieri poteſt obſiſti debet : jam verò facto, auctoque & confirmato, ſive is ulceratus ſit, ſive non, ablatio & extirpatio debetur, ſi ipſius radix ſeu pedunculus comprehendi inſtrumento convenienti poſſit. Nam qui molles ſunt, laxi & indolentes, curationem nonnunquàm admittunt, revulſi ferro ad id opus comparato, vel conſumpti actualibus cauterijs, per fiſtulam inditis, ne ſanas partes contingant, vel potentialibus, ut ægyptiaco ex omnium ſimplicium æquis ponderibus conflato cum calcantho, cui vis ineſt ejuſmodi carnis abſumendæ. Eadem virtus ineſt aquæ forti chymiſtarum & oleo vitrioli. In principio aqua ſequens utiliſſima erit.

Aqua. ℞ Uvarum immaturarum ℔ iij cortic. mali granat. balauſtior. ſumach. an. ℔ ij. deſtillentur, omnibus maceratis in aceto, deinde adde alumin. ℔ j. vitrioli ℥ iij deſtillentur iterum omnia ſimul, & aqua illa tangantur partes illæ internæ narium. Vel.

℞ Rad dracunculi, ari, vel ſerpentariæ majoris, harum alterutra piſtetur, ſuccus extrahatur, qui naribus injiciatur, vel (quod multò commodius futurum eſt) turunda ex panno lineo concinnata, eodem ſucco imbuta, aut denique ejuſdem radicis fruſtulum in id apparatum nari indatur. Hujuſmodi ſolida remedia per diem integrum, vel noctem geſtanda & diebus aliquot iteranda, & brevi mirandus eorum ſuccedet effectus. Vel.

℞ Gra-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

℞ Granat. dulcium & acidorum an. partes æquales, contundantur cum corticibus, ſuccus extrahatur & decoquatur ad mellis liquidi conſiſtentiam: huic ſucco miſce cortices, grana, & pulpam prædictorum granatorum trita: hæc omnia tandiu ſimul agitentur donec fiat paſta, ex qua fiant turundæ, nari laboranti immittendę, ſucco prædicto priùs illitæ mane & veſperi. Vel.

℞ Maſſ. emplaſtr. de mucillig. ℥ ß, pulv. ſabinæ ʒ ij. malaxentur & incorporentur ſimul, ex hac maſſa fiant cereoli debitæ molis in narem ægram immittendi ut ſupra. Ad idem valent ſandaraca, auripigmentum, trochiſci Andronis, Muſę, polydæ, ſed quia ſpiſſa ſunt, minùs commodè adhibentur & magis conveniunt in ozæna quàm in polypo. Debent autem iſta apponi, cùm luna decreſcit, quo tempore minor tumor eſt, & meliùs adhibentur remedia ipſi radici, cùm tumor non impediat quo minùs partes illæ internæ à medicamentis tangantur. Cæterùm cauteria acriaque medicamenta in nares hac cautione adhibita demittantur ut frigida interim repellentia & adſtringentia naſo & circumſtantibus partibus ad ſedandum dolorem, & prohibendam inflammationem apponantur. Cujuſmodi ſunt unguentum de bolo, nutritum, ovi albumen cum roſacea agitatum, & pleraque ejus generis alia: hanc autem extirpationem eradicationemque præcedere debent, debita victus ratio, ſanguinis miſſio, & purgatio univerſalis, nec oon particularia remedia cerebro exſiccando, & corroborando accommodata. Multis etiam profuit uſus Guajaci cum tenui victu. Dum iſtis utimur optimum erit caput exſiccare pulveribus cephalicis & alijs remedijs, nec non & totum corpus, ſed præcipuè caput. In ruſticis & ijs qui parùm curant de forma narium, forcipibus ſcindatur. Demùm ſupra partem cauterium adhibendum, alioqui uritur in una parte, altera intacta. Et ſi quid fuerit reliquum exuſtionis expers, inde renaſcitur novus polypus.

CAPUT XXXIV.

De Parotidibus.

PArotis tumor eſt contra naturam glandulas occupans, & partes eas quæ pone & circum aures ſitæ, cerebri emunctoria dicuntur. Hæ enim quia laxæ ſunt & raræ, opportunæ ſunt excipiendis ejus excrementis, ex his aliæ ſunt criticæ morbi materia mitificata, eò naturæ impetu depulſa Aliæ ſymptomaticæ cerebri excrementis, copiâ vel qualitate auctis, eò ſua ſponte irruentibus. Conjunctam ſæpè habent ejuſmodi abſceſſus ingentem inflammationem, quod humor ille qui abſceſſit mordicans qualitate magis in vitio ſit quàm copia. Sed & dolorem ſæpè excitant acrem propter diſtenſionem partium exquiſitiſſimo ſenſu præditarum, tùm ratione nervi quintæ conjugationis per eas partes ſpanſi, tùm ratione vicinarum cerebri membranarnm, quò ſit ut cephalalgia ægrum exerceat, & facies univerſa tumeat. Quanquam non rarò ab humore lento, viſcido, & craſſo id tumoris genus excitari ſolet, ſed ſæpenumerò parotis gravem diuturnumque morbum ſequitur, qui in eam deſinit, venenoſa eſt aliquandò & peſtilens. Juvenes affectus hic graviùs exercet quàm ſenes, ferè febrem invehit & vigilias. Curatu contumax eſt cum præſertim ſit ab humore craſſo, lento & viſcido, eò per criſim depoſito.

Parotis quid.
Differentiæ.
Signa & ſymptomata, horumque cauſæ.
Prrgnoſt.

Curatio perficitur diæta, quæ humoris qualitati in ciborum qualitate & consistentia contrarietur. Si ingens subsit inflammatio & robur quæ sanguinis copiam indicent, sanguinis missio erit utilis, immò necessaria. Topicorum verò adhibendorum non debet hic simile esse judicium quod in reliquis tumoribus ut Galenus monet lib. 3. de comp. med. secundum locos cap. 2 : nempè initio non est locus repercutientibus, si præsertim criticus fuerit abscessus, sic enim naturæ conatum sese morbificæ materiæ impetu in eas partes expedientis impediremus. Multò verò minùs repellendum est, si materia quæ eò defluit, sit venenata, inde enim ejus funestus contingeret recursus ad partes nobiles. Quare Chirurgus potiùs dabit operam ut attrahatur & proliciatur humor ille. Quanquam si adeo immanis fuerit fluxio, si dolor adeò acris, ut inde metus sit vigiliarum & febris, quæ vires prosternerent, ex usu futurum censet Galenus, resolventibus multis nonnihil admiscere repellentium. Quare initio ejusmodi imponetur cataplasma.

Hip. Aph. 21. lib. 1.

Blandè resolventia.

♃ Farin. hord. & semin. lini an. ℥ ij. coquantur cum mulsa aut decocto chamæm. addendo butyri recentis & olei chamæm. an. ℥ j. fiat puls. Vel.

♃ Butyri recentis ℥ ij. ol. chamæm. & lilior. an. ℥ j unguent. de altæ. ℥ ß, ceræ parùm, fiat linimentum admovendum cum lana succida parotidi.

Dolore mitescente ex usu erunt discutientia & resolventia paulò validiora. Ut.

Validius resolventia

♃ Rad. alth. & brion. an. ℥ ij. folior. rutæ. puleg. origan. an. M j. flor. chamæmeli melil. an. p. j. coquantur in hydromelite, pistentur, traijciantur addendo farin. fœnugr. orobi an. ℥ j. pulv. ireos florent. chamęm. melil. an. ʒ ij. ol. anethini & rutac. an. ℥ j. fiat cataplasma. Quòd si ampliùs resolvere fuerit consilium, uti poteris emplastro oxycroceo, de meliloto, diachylo creato. Si concrescat illic & induretur humor, convertes te ad ea medicamenta quæ capite de Scirrho fuerunt præscripta. Quòd si ad suppurationem tendat sequens appones medicamentum.

♃ Rad. lilior. & cepar. sub cinerib. coctar. an. ℥ ij vitellos ovor. num. ij. axung. suillę & unguent. basil. an. ℥ j. farin. sem. lini ℥ j ß, fiat cataplasma.

Suppuratione autem facta materiaque probè evacuata, ulcus leniter tractandum erit, non irritandum affectæ partis ratione habita. Si verò tumor fuerit pestilens & contagiosus, adde theriacam & alia alexiteria pharmaca.

CAPUT. XXXV.

De Epulide & parulide.

Epulis quid.

Epulis est hypersarcosis, sive carnea excrescentia gingivarum inter dentes quæ sensim sæpè augetur ad ovi magnitudinem, adeò ut & loquendi & mandendi adimat facultatem : saniem salivosam & fœtidam effundit, ac non raro in cancrum degenerat, quod ex caloris, & aliorum accidentium proprietate intelligere licebit: tùm enim ipsam manu attingere nefas : At quæ ægrum dolore non excruciat revellli poterit : revulsionis is erit modus. Filo duplici vincietur, & vincta constringetur quousque decidat : ubi deciderit locus inurendus caustico fistula incluso, vel aqua forti, vel oleo vitrioli, ea industria ut ne vicinæ partes sanæ contingantur, alioqui si non inusseris reverti solet.

Symptomata.

Ejus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

Ejus generis tumores sæpè ea arte amputavi, ut non contemnenda magnitudine ex ore prominerent cum ingenti faciei turpitudine: hos cùm nulli Chirurgi auderent attingere, quòd livida carne apparerent, tentavi tamen quòd indolentes essent, & revulsione atque ustione ad perfectam sanationem perduxi: non quidem simul & semel, nam etsi à sectione locum inurerem, repullulabant nihilominùs, quòd ossis & alveoli portio quædam in qua dentes defixi stant, carie correpta esset. Sæpè animadverti ejusmodi carnem in cartilagineam & osseam substantiam vetustate induruisse. Itaque quàm celerrimè fieri potuit, aggredienda curatio, nam adhuc exilis cùm sit epulis, nec altis firmata radicibus faciliùs revellitur humore viscido solùm referta qui successu induratur, & difficilem reddit revulsionem. Ante omnia sanguinis missio & purgatio universalis celebrari debent. *Observatio. Cur non differenda sit revulsio.*

Parulis est gingivarum tumor cum inflammatione, qui sæpissimè resolvitur, aliquandò tamen suppuratur: fit ex sanguine nonnihil excalefacto, Sanatur initio, præmissa purgatione & venæ sectione gargarismis refrigerantibus ac repellentibus, cujusmodi est aqua plantag. hordei decoctio, cum diamoro, aut siccarum rosarum sirupo, deinde utendum lenientibus remedijs, in quibus racemi, pruna, & ficus pinguiores admiscebuntur, quòd si tumor suppurationi proximus sit, ne sua ipsius sponte aperiatur, scalpelli cuspide admota aperiendus erit, ulcusque melle rosato, rosarumque aut absynthij sirupo mundandum. Atque si res ita postulet aqua aluminosa mediocriter utendum erit, austerum vinum ad id accommodatissimum. Ulcus aliquando difficilè sanatur si tumor sit Scirrhosus nisi dente priùs sublato, cujus videlicet corruptione aut certè maligna ad dentis radicem hærentis qualitate fovetur ac viget. *Parulis quid. Causa. Curatio.*

CAPUT XXXVI.

De Ranula.

Tumor sæpè sub lingua existit, qui prolationis, seu loquelæ adimit libertatem, ex quo βάτραχος Græcis dicitur, latinis Ranula, quòd hoc linguæ vitio correpti coaxando magis quàm loquendo, sensa mentis enuntiare videantur. Fit ex frigidæ, humidę, crassæ, lentæ, & viscidæ, pituitosæque materiæ è cerebro in linguam prolapsu, colore, & consistentia ovi albumen referentis: etsi nonnunquam colore citreo conspiciatur. *Ranula quid. Causa.*

Curationem ut tutò perficias, eum tumorem ignito ferro potiùs quàm scalpello aperies, aliàs enim revertitur, proprerea quòd nec membrana in qua utplurimùm continetur & involvitur, nec ejus radix quæ eum fovet & conservat, consumi aut extirpari potest, & vix unquam sanatur sine recidiva. Si verò apertura cauterio actuali facta fuerit, minùs à recidiva metuendum erit. Ratio apertionis erit ejusmodi. Laminam ferream, incurvam, concameratam, & foramine in sui medio perviam comparabis, eamque diducto ægri ore, tumori ita aptabis, ut ejus, ei parti qua aperiendus est foramen respondeat. Hàc candente ferro pertundes, sic enim nullam oris partem quæ sana sit violabis. Insturus verò, appresso sub mento pollice tumorem altiùs proferes *Ranulæ curatio. Ratio apertionis ranulæ.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

Proferes, quo ſit certior ictus, apertione facta contentam materiam effundes, os ægro collues hordei decocto, melle & ſaccharo roſ. ſic enim tutò & citò ulcus ſanabitur.

CAPUT XXXVII.

De uvæ ſeu columellæ inflammatione & relaxatione.

Quid gargareo & quem uſum habeat. Uva corpus eſt exiguum ſpongioſum, & ad mali pinei formam acuminatum ad perpendiculum ex ſummo & intimo palato, ut aëris inſpirati & in pulmones allecti impetum infringeret, ac tanquam plectrum vocem efformaret ac modularetur. *Cauſæ tumentis gargareonis.* Sæpè excepto è cerebro liquore ſtillatitio ſupra modum increſcit, ex baſi latiore & tumentiore, corporeque productiore ſenſim fatigatum. Quæ res multorum ſymptomatum conſecutionem infert: nam ab aſſidua ſtillantis humoris irritatione, tuſſis excitatur, unde ſomnum capere nequeunt ægri, boli tanquam in faucibus hærentibus hærentis, fruſtraneo deglutiendi conatu exercentur, & ſtrangulatu periclitantur. *Curatio medica.* Id mali genus catharſi, phlebotomia, cucurbitulis, clyſteribus, gargariſmate adſtringente, diætaque, oppugnari debet. At cerebrum in quo cauſa mali antecedens ineſt, ſumma diligentia eſt deſiccandum. Remedium quod ſequitur utiliſſimum eſt.

℞ Pulv. roſar. gallar, & balauſtior. an. ℥ ij. nucis cupreſſ. alumin. combuſti an. ℥ ß, fiat pulvis ſubtiliſſimus, admoveatur parti affectę. Si verò omnia hæc remedia nihil promovent, pars ea leviter tangetur aqua ſublimata. *Curatio Chirurgica.* Quòd ſi ſic expugnari nequeat, pyrotico ex aqua forti tendanda curatio, quæ non rarò mihi fœlieiter ſucceſſit: ſed ſi nec ita perfici poſſit manum admovere ſatius erit, quam per ſocordiam ſuffocationis præſenti & lethali periculo ægrum committere: eſt autem adhibenda magna cautio: non enim columellam, quæ in exactum orbem tumet, quæ vel flammeo vel atro ſanguine cancrorum more turget, filo, vel ferro, vel pyrotico contingendam putabit Medicus, at audacter manum admovebit, ſi oblonga ſit, & ſenſim gracileſcendo in acutum turbinem, laxum mollemque exeat: ſi neque intenſiùs rubeat, neque nimio ſanguine tenſa turgeat, ſed ſubalbida ſit & indolens. Ergò ut ejus quod ſuperfluit faciliùs tutiuſque amputes, ægrum in loco luminoſo ſedere jubebit, utque hianti ſit ore procurabis: volſella uvæ mucronem comprehendes, ejuſque quantùm inutile infra volſellam erit præcides.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

CAPUT XXXVIII.

De Amygdalarum tumore.

Paristhmia seu amygdalæ, earumque usus.

AD fauces juxta radices linguæ natura duas oppositas apposuit glandulas, figura & magnitudine amygdalinas: earum munus est salivam è cerebro stillantem excipere ne ille vehementior humoris lapsus, linguæ aliquandò officeret, tùm ut reconditum velut in penu humorem semper lingua haberet, ne assiduè loquendo inarescens tabesceret. Sic enim per febriles ardores, saliva illa consumpta, fandi impotentes fiunt ægri, nisi priùs multa oris collutione linguam madefecerint glandulæ illæ, quia loco concluduntur calido & humido, sicut inflammationi valdè obnoxiæ: in has uno cum sanguine sæpè multus humor confluit pituitosus, crudus & viscosus, unde tumor: cujus occasio non raro est ex multi & fumosi meri potione ex nimia ingluvie, & mora sub dio. Laboriosa & molesta ægris est deglutitio, ferèque semper febris adest. Sæpè adeo tument una cum his glandulis laryngis, circumstantes cervicis musculi, ut (quod in angina fieri solet) via spiritui, & aëri præclusa strangulетur æger.

Causæ tumorum amydalinarum glandularum.

Symptomata.

Curatio.

Imminenti illi obviam ibimus periculo purgatione & phlebotomia cucurbitular. ad cervicem & scapulas appositione, extremorum frictionibus, ligaturis, & collutione ex gargarismis adstringentibus. Quòd si suppuratum concipiant, scalpello via erit puri aperienda: Sin contrà his ex arte peractis augeatur fluxio, mortisque præsens adsit periculum: respiratione interepta, ad præsentis & tanti periculi declinationem, ferro aperienda est summa aspera arteria, qua maximè parte foras projecta prominere solet, idque eò fit tutiùs, quòd hinc jugulares venæ & arteriæ absint longius, quodque ferè excarnis sit pars ejusmodi, atque quò commodius fiat incisio, jubebis ægrum capite esse in posticum reclinato, quo magis ferro pateat arteria: tùm ejus in transversum scalpello incurvo, inter duos annulos (vitata penitùs & inviolata substantia cartilaginea) fiet incisio, sola nempè, quæ cartilagineos concatenant annulos membrana vulnerata: tùm verò quantum satis esse debet exsum videbitur cùm primùm spiritus per plagam percipietur eruptio: plaga tamdiù reclusa tenebitur, quoad suffocationis præterierit discrimen, tùm enim demùm consuenda erit intacta cartilagine. Quòd si dura & callosa ipsius labra extiterint, leniter scarificanda erunt, quo refricatum vulnus cruentetur, ad faciliorem agglutinationem & unionem. Multos curavi qui convaluere quibus ingenti vulnere unà cum cartilagineis orbiculis arteria aspera pertusa erat,

Extremum extremo morbo remedium Quaratione.

Operiendæ aspera arteria, à Græcis larynpotomia, dicta.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

CAPUT XXXIX.

De Angina.

Angina quid.

ANgina est inflammatio faucium gutturisve, vias per quas tùm cibi potusque tùm spiritus introitus est percludens, deglutitionem ac respirationem impediens, acerbumque dolorem inferens: quæ κυνάγχη seu συνάγχη Græcis dicitur à suffocando, quia exitiosum & acutissimum malum est, quod strangulatu præsentaneum vitæ discrimen inferre solet. Angina alia vera, alia notha est. Illius, febris comes est assidua, hæc verò febris est expers. Veræ anginæ tres sunt differentiæ, una cùm inflammatio, neque in faucibus, neque in cervice ulla apparet, sed in gutture penitùs abscondita præsentis suffocationis metum incutit: altera cum fauces manifesta phlegmone tentantur, nullo in cervice conspicuo tumore ac rubore: tertia, ubi una cum faucibus cervix inflammata videtur, cum tumore, rubore, calore, ac dolore. Interior omnium causa fluxio est sanguinea, aut biliosa, quæ è venarum jugilarium ramis eò pertinentibus in has sedes influens phlegmonem parit simplicem, vel erysipelatodem. Evidentes verò causæ variæ, frigus potiùs quàm æstus, ictus, ossa piscium imprudenter vorata per media paristhmia trajecta, frigidæ potus, temulentia, atque quævis repletio nimia.

Anginæ differentiæ & species.

Causa interna.

Causæ externa.

Angina notha fit quùm pituitosa destillatio, in fauces cervicisque musculos decumbit, tumorem quidem excitans, sed sine rubore, ardore & febre. Huic finitima est ea anginæ species, quæ nullo quidem fit proprio faucium affectu, sed cùm cervicis vertebræ intrò luxatæ fauces, ac gulæ, gutturisque introitus premunt & arctiùs coangustant: Noscitur hinc quòd signorum quæ in alijs prodita sunt nullum apparet, quodque cervix ponè excavatur, ægreque & cum dolore inflectitur: casus quoque aut ictus antecedit, humor præter naturam vertebrarum vincula laxavit, vel eas sua copia de propria sede disjecit. Angina quæ interioribus faucium musculis oritur synanche, in exterioribus parasynanhe, quæ verò in gutturis interioribus musculis fit cynanche, in exterioribus autem paracynanche, Paulo, Alexandro & alijs quibusdam Medicis appellatur. Sed Galen. lib. 4. de locis aff. cap. 5. & comm. in 3. progn. hoc discrimen manifestè reprehendit. Per fauces (φαρύγγα Græci vocant) internus oris locus, ubi tùm gulæ, tùm asperæ arteriæ extrema conveniunt, intelligitur. Per guttur quòd λαρύγγα nominant asperæ arteriȩ caput.

Prognost.

Quòd ad prognosim attinet. Angina periculosissima est & celeriter enecat, si neque in faucibus, neque in cervice quicquam apparet, si dolor vehemens est, si vix spiritus trahitur. Etenim eodem die jugulat, licet interdum usque ad alterum aut tertium, aut etiam quartum diem protrahatur. Quæ verò in reliquis, non minori quidem dolore afficit: in faucibus verò tumorem, ruboremque excitat, superiori non minùs periculosa est, sed longius spatium habebit. Sed tùm præcipuè malum prolongatur, cùm non solùm fauces, sed cervicem quoque rubor occupat. Maximè potest ab ea secunda, valetudo contingere, si rubor simul & cervicem & pectus comprehendat, neque ad interna revertatur, Erysipelas Hipp. lib. 3. progn. Veræ igitur anginæ species ex Hippoc. sententia longè omnium periculosissima est, in qua neque in faucibus, neque in cervice quicquam apparet: hujus quippe penitus obstrusæ, graviora

sunt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

sunt symptomata, non sine metu præsentis suffocationis. In altera verò interiores faucium, gutturisque musculi manifesta phlegmone tentantur æquè ac superior symptomatis sævis est stipata, sed minori tamen fit periculo, quòd manifesto se proferat tumore qui & remedia prompta admittit, & in os expurgari potest. Tertia autem cervicem una cum musculis interioribus laryngis occupans, in qua foris tumor atque rubor est conspicu us cum calore ac dolore, cæteris est levior ac tutior, spesque salutis melior, quòd inflammatio foras prosiliens evocari digerique possit. At angina notha à frigida destillatione orta, cùm sine rubore, ardore & febre contingat, inter acutos morbos habenda non est. Quę autem accidit ob luxatas cervicis vertebras, incurabilis est.

Angina correpto si tumor fiat in collo, bonum, Morbus enim extra vertitur atque foras deducitur. Noxios autem humores ex intimioribus & principalioribus partibus ad cutem transferri conducit. Quibus ab angina liberatis ad pulmonem malum transit, intra septem dies moriuntur: si verò hos evaserint, suppurantur, inquit Hipp. lib. 5. Aphor. 10. Si humor anginæ trasferatur ad pulmones, id exitio esse plerùmque ante septimum diem indicat, ægro videlicet suffocato ab humoribus eò delatis: si verò id tempus effluxerit absque alio malo, fluxione in pus conversa suppurari & non mori. Quibus autem ipsum pus ut non decet subinde repurgatur, hos tabidos fieri contingit. Vide Hippoc. lib. 4. Aph. 34. & 35. *Hipp. lib. 6 aph. 37. Hipp. li. 5 Aph. 10*

Ergò quia angina est morbus acutissimus, imprimis æger est collocandus in cubiculo satis amplo, ut liberiùs aërem ducat, non frigido (licet febricitet) ne constringantur meatus anhelitus jam obsessi: sedeat in lecto rectus, ob orthopnœam. Parcissimè vivat, modò vires ferant quæ conservari poterunt cibis liquidis euchymis & eupeptis, & non solidis, quia via deglutitionis est intercepta: quales sunt carnium gelatina, colatitia consummata &c. Pro potu utatur ptissana vel hydrosaccharo: à vino abstineat & ab omnibus vaporosis, glutinosis, acribus & salsis. Cremor hordei concedi potest, quia lenit, deterget, nutrit, & fervorem inflammationis & febris retundit ac sedat. Somnus ab initio concedi potest, quia revocat calorem ad centrum: At ubi fluxio jam constitit, & humor maturatus excreari debet, vigilandum ne tacitè fluxio quæ excerni debet in pulmones decurrat, & peripneumoniam pariat. Quies primis diebus imperanda, motus omnis vitandus, ne linguam quidem moveat loquendo aut gargarisando, ne gutturis & faucium partes exagitet quandiu vehemens impetit fluxio. Animi pathemata veluti ira, gaudium immoderatum, risus, cachinnus sunt vitanda, & si alvus est adstricta injiciatur clyster emolliens & refrigerans, quo rejecto statim è qua parte tumor major videtur, vena basilica aperiatur, mox eadem die ad conjunctæ materiæ evacuationem, vena quæ sub lingua est pertundetur, cucurbitulæ aliàs siccæ, aliàs cum scarificatu cervici & scapulis affigentur, frictiones, & dolorificæ extremitatum ligaturæ adhibebuntur. In periculo suffocationis Rhases lib. 9. ad Almans. cap. 48. vesicante phœnigmo initio cervicis utendum censet ad revellendum. Dùm fit fluxio, sine mora os erit colluendum gargarismis adstringentibus, ad humoris prohibendum influxum, ne subito incursu ægrum jugulet, ut sæpè contingit elusa omni Medici diligentia. Contra verò extrinsecùs non sunt admovenda repercutientia, sed lenientia potiùs, quo relaxentur, rarescantque partes externæ, sicque humoris portioni vel diffundendæ, vel resolvendæ via fit aperta. Resolutum iri humorem intelliges, si febris ægrum deserat, si liberùs deglutiat, loquatur & respiret, si placidè dormiat, & dolor valdè remissus fuerit. Tùm itaque juvandus

Curatio Anginæ. Aer. Cibus. Somnus. Motus. Animi pathemata Phlebotoma.

M 2

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

juvandus naturæ conatus reſolventium medicamentorum appoſitione, aut etiam ſuppurantium intrinſecùs, extrinſecuſque appoſitorum, ſi in pus verti materia videatur. Fient itaque gargariſmi ex radice alth. ficubus, jujubis, paſſulis damaſcenis, dactylis in aqua elixis ad perfectam uſque concoctionem. Par erit utilitas gargariſmi ex lacte vaccino cum ſaccharo, ex oleo amygd. dulcium vel violaceo tepidis: talia enim ſuppuratum promovent & dolorem leniunt: ſuppurantia cataplaſmata extrinſecùs cervici & gulæ apponentur, involventurque partes lana ſuccida, liliorum oleo imbuta. Cùm perfectam humoris in pus converſionem percipiet Medicus, oris ſpeculo, ægri os diducetur, curvoque ſeu falcato, & longo ſcalpello aperietur abſceſſus, hinc detergentibus gargariſmis os ſubinde colluetur, ut.

℞ Decoct. hord. ℔j. ſirup. roſar. ſiccar. vel mellis roſat. col. ℥ ij. ff. gargariſmus. Erit & in hunc ſcopum idonea aqua mulſa, vel œnomelitis uſus. Deterſo his artibus ulcere, citatrix inducetur pauco alumine rochæ gargariſmis adſtringentibus addito.

CAPUT XL.

De Bronchocele.

Bronchocele quid.

TUmor quacumque in parte fuerit generaliùs κηλη Græcè nominatur, & βρόγχος guttur & aſperam arteriam arteriam ſignificat inter Græcos. Bocium à Latinis nominatur, & ab aliquibus Hernia gutturis: & gutturoſi vocantur, qui hujuſmodi tumore dehoneſtantur: eſt tumor magnus colli, rotundus, inter cutem & aſperam arteriam, in quo, ut inquiunt, Celſus & Aëtius, modo humor aliquis melli, adipi, pulti ſimilis recluditur, & interdum etiam minutis oſſibus pili immixti. Sabaudis, & Allobrogibus & ijs qui Alpes & Pyrenæos montes incolunt popularis eſt morbus, quia gelidis aquis, quales de rupibus ſcaturiunt, uti coguntur. Albucaſis duas tantùm hujuſmodi tumoris differentias facit, quoddam naturale, & quoddam nonnaturale, quoddam ſimiliter eſt hæreditarium & quoddam non: Similiter quoddam regionale, & quoddam non: quoddam eſt venis & arterijs implicitum, quoddam autem minimè: vel differentiam à cauſa deſumere etiam poſſumus, nam aliàs ad Steatoma refertur, quia fit ex pituita ſimili ſevo quam tunica concludit, aliàs ad meliceridem, & aliàs ad Atheroma, quia materia contenta eſt ſimilis melli vel pulti, aliàs aneuriſmatum naturam retinet, in quibuſdam carnea moles, exigui doloris ſenſum inferens invenitur, quædam ejuſmodi affectionum exiguæ ſunt, aliæ adeo magnæ ut in totum fermè guttur expanſæ cernantur.

Popularis morbus eſt Sabandis.

Bronchocelis differentia.

Oriuntur hujuſmodi tumores utplurimùm à craſſa pituita & lenta, quæ ſenſim in parte affecta congeritur & aggregatur propter errorem alteratricis & facultatis expultricis imbecillitatem. Aliquandò propter vocalem vaſorum dilatationem oritur, quomodo aliquando ex parte contingit cùm in vehementiſſimis doloribus puerpera

Congeſtio eſt collectio excrementorum tertiæ coctionis in parte aliqua propter ipſius facultatis expultricis imbecillitatem, quæ major fieri poteſt accedente facultatis alteratricis errore.

spiritum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

ſpiritum violenter detinuerit,quod genus eſt inſanabile quemadmodum & Scirchodes, & hæreditarium ac congenitum. Soli tamen & cœli mutatione proinde & victus ratione quidam convaluerunt.

Signa ſunt, prominens, rotundus & ingens gutturis tumor, mobilis, dolorisque expers. Quod verò ex vaſorum dilatatione fuerit ortum, ex eiſdem quibus aneuriſmata notis cognoſcere poſſumus, quæ ſunt iſta : Tumor parvus aut magnus, concolor citra dolorem, ad tactum mollis, ſpongioſam laxitatem præ ſe ferens, & ita digitorum compreſſioni cedens, ut propemodum evaneſcere videatur, verum amotis digitis citiſſimè revertens : id quod in Aneuriſmate, & reliquis quæ ſine vulnere fiunt præcipuè videre datur, & ſæpè etiam pulſatio perſentitur. Quæ verò materia intra bocium continetur, ex mollitie, & duritie, ac ex alijs ſignis, ut de Meliceride, Atheromate & Steatomate diximus, innoteſcit. *Signa.*

Bocium quod ex vaſorum dilatatione fuerit ortum, incurabile eſſe dixit Aëtius, quoniam ſi incideretur, abundantiſſima ſanguinis eruptio contingeret, cum qua etiam vitalis ſpiritus ſimul erumperet, & homo facilè deficeret, Paulus inquit, Bocium ex vaſorum dilatatione, ceu vitium conclamatum devitamus, cùm omnia ſimiliter Aneuriſmata maximè quæ in collo oboriuntur cum periculo, propter arteriarum amplitudinem, manus operationem admittunt. *Prognoſt.*

Item in Scirrhum induratum, malignum, magnitudine ingens, canceroſum, incurabile eſt, ut natulare bocium, & quod cum venis, arterijs & nervis eſt implicitum.

Curatio.

IN hujuſmodi tumoris curatione quatuor intentiones habendæ ſunt. Prima in victu ac alijs nonnaturalibus rebus conſtiſtit. Secunda in antecedentis materiæ præparatione ac purgatione : Tertia in abſumenda materia intra tumorem contenta rebus per os aſſumptis conſiſtit. Quarta in topicis ac localibus medicamentis. *Curatio bronchoceles.*

Victus tenuis eſſe debet, & omnia vaporoſa, & craſſum viſcidumque ſuccum gignentia devitanda. Pro potu vinum generoſum moderata copia ſumptum competit, & aqua devitanda : ſic vociferatio & capitis inclinatio eſt noxia : Aer ſimiliter calidus, vel temperatus utilis eſt, frigidus verò noxius, corporis item exercitatio debito tempore facta proficua admodum exiſtit, ut & ſomnus moderatus vel brevis, & alvus lubrica. *Victus ratio. Potus. Aer. Somnus.*

Pituita primùm præparanda, deinde purganda hyera picra, aut hyera diacolocynt, vel ijs quæ capite de œdemate, & de exitura phlegmatica jam deſcripſimus. Vel. *Humoris præparatio.*

℞ Maſſ. pilul. de agar, & pulv. hyeræ colocynt. an. ℥ ij. cum ſirupo de ſtœcade : fiat parva maſſa, de qua capiat ℥ j pro doſi. Utatur decocto ligni ſancti, aut ſalſæ parillæ. Benefaciunt quoque thermæ ſulphureæ, nitroſæ, aluminoſæ. Ad abſumendam materiam teneat ſæpè in ore aliquid pulveris aut electuarij ſequentis, ſalivamque deglutiat. *Purgatio. Pilulæ. Therma.*

℞ Rad. cucum. agreſt. ciclaminis, bruſci, aſparag. ariſtol. rotund. radic. ſerpentar. majoris,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

Electuariũ ad Bronchocelem Valesci de Tharanta. majoris, rad. tapsi barb. spongiæ marinæ an. ℥ ß, piperis, pyrethri, salis gemmæ an. ℥ j. scrophular. ʒ iiij. turbith & hermodactillor. an. ʒ ij. fiat pulvis, cujus medietas excipiatur melle ad parandum electuarium molle, teneat in ore, nunc pulveris, nunc confectionis aliquid, ut tàm interno, quàm externo remedio crassa pituita, quæ committit herniam gutturis eliquescat & dissipetur. Hoc remedio Valescus de Tharanta gloriatur se magnum honorem consecutum, & quæstum fecisse uberrimum. Vel.

Liniment. ℞ Pulv. pyrethri piper. garyophillor, staphid. agriæ an ʒ j. cum sale & aceto fiat linimentum, quo illinantur partes palati inferiores, & sub lingua quandò æger dormitum vadit, vel portiuncula sub lingua teneatur quandò itur, quia sputum educit, siccat & validum est. Vel.

Gargaris. ℞ Radic. ciclam. virent. verbasc. polipod. fol. beton. & radic. brion. an. partes æquales, cum vino bulliant pro gargarismate.

Quartam intentionem pluribus modis assequi possumus, vel resolventibus, vel adurentibus, vel Chirurgia. In Steatomate neque prosunt resolventia, neque suppurantia, quia pituita adiposa neque resolvi neque suppurari potest, presertim quam magna & dura tunica involvit. Admovere tamen poteris diachylum cum gummis, vel emplastrum de bdellio. Vel.

Vnguent. ℞ Sulphuris vivi & sandarac. an. ℥ ß, euphorb. ℥ j. cum ceræ & olei, q. s. fiat unguentum. Statim ab inunctione colli superponatur hoc emplastrum.

Emplastr. ℞ Rad. ireos & salis gem. an. ℥ j. thereb. q. s. ad conficiendum emplastrum, adde diachyl. magni & unguent. apostol. an. ʒ j. Fomenta ex chamæmelo, meliloto, anetho & similibus in vino albo coctis valdè conferunt. Acre lixivium ex cineribus fœcinijs (hoc est fæce vini combusta factis) & sarmentitijs constans efficacissimum est remedium, Emplastrum diachyl. ireatum, cui galbanum & bdellium in aqua vitæ, aut acri aceto dissoluta addantur, optimum est & accommodatissimum. Vel.

℞ Semin. sinapi & urticæ an. ℥ ß, rutæ agrestis an. ʒ ij. ireos ℥ ß, olei de castoreo ℥ iiij. ceræ novæ q. s. fiat unguentum aut emplastrum.

Chirurgica curatio. Si resolvi non possit, Rogerius suadet ut duplici setone trajiciatur, ut humor paulatim effluat. Quod supererit deinde medicamentis erodentibus, ut pulvere sabinæ, seminis aut radicis serpentariæ, aut asphodelorum, aut trochiscor. de asphodelis, vel de minio absumatur, nisi malis incisione cum cysti pituitam extrahere, aut cauterio actuali. Sed hoc opus plenum est metus & periculi, quia implicari solet nervis, venis & arterijs, quin etiam sæpè arteriæ respiratoriæ cohæret membrana in qua includitur humor, ut hoc pacto consumi non possit.

CAPUT XLI.

De Empyemate.

Empyema quid. EMpyema est collectio puris in thoracis capacitate. nata aut ex peripneumonia, aut post anginæ curationem, quæ supernè non satis evacuata fuerit, sed ejus illuvies inde in capacitatem illam defluxerit, quam utpote redundantiam natura non facilè

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

cilè expurgari per anacatharſim poteſt. Poteſt etiam à pleuritide naſci ſi probè per aſperam arteriam evacuata non fuerit, ſed Empyema ab alijs ejuſmodi morbis differt, quòd illi thoracem ab utraque parte impleant, in hoc verò, empyemate videlicet, materia in eo tantùm latere ſit, ubi pleuritis erat: id quod in ejus mali curatione valde conſiderandum eſt.

Illius ſigna ſunt, obtuſus dolor cum humoris in thorace contenti fluctuatione & commotione: ſed omnium certiſſimum ac tutiſſimum eſt, quùm humor aliquis intra coſtas extrinſecùs apparet. Conſiderandum quoque eſt an laborans, modò in hanc, modò in illam partem incumbens aliquid grave & ponderoſum in diaphragmate cum dolore ſentiat, quòd ſi empyema in uno tan-ùm latere fuit, tunc in parte affecta recumbens meliùs ſe habet, quàm in altera: qnoniam humor in latera, & ſuper coſtas incumbens minùs doloris adfert, quàm quùm mediaſtino inſidet. *Signa.*

Notandum eſt autem neque hunc morbum facilè curari, nec totum pus per os expurgari poſſe, ut diximus, ita ut aliud remedium quàm ordinarium neceſſariò inveniendum ſit. Unicum autem illud eſt, nempè ut inter duas coſtas, in loco in quo materia delitеſcit commodiori inciſio fiat. Sollerter verò tutòque ea fiet, ſi muſculorum exteriorum inter coſtas ſitorum fibræ ſecentur & interiores conſerventur (cavendo ſedulò ne partis ſuperioris vena quæ eas fovet attingatur) ut vulnus in partibus internis (quæ majoris momenti quàm externæ ſunt) faciliùs coaleſcat: locus autem ſæpiſſimè ſeſe inter tertiam quartamque verarum coſtarum offert. Cæterùm apertione, dextrè convenienterque facta pus paulatim educendum eſt tùm ad ſpirituum, tùm ad virium conſervationem: eo autem educto, vulnus eſt ſanandum quàm citiſſimè fieri poteſt ad partium interiorum conſervationem. Quòd ſi aliquid in capacitate reſtiterit natura, id ſua vi diſſipat & conſumit, aut certè id evacuat tuſſi aut ſcreatu, quæ ſola via eſt conveniens & accommodata, ad eam partem ſublevandam & exonerandam. *Prognoſt.* *Curatio Chirurgica.*

Quòd ſi corpore, thorace & coſtis amplioribus, vaſtiſque æger extiterit, licebit coſtas ipſas terebello dividere & forare. Quomodocumque apertio facta fuerit, pus erit ſenſim & vicibus interpolatis effundendum: Thoraciſque capacitas injectione detergente ex decocti hord. ℥ vj. & mellis roſati ℥ ij. alijſque ſimilibus in vulnerum curatione fusè explicandis, purulenta eluvie eluenda.

CAPUT XLII.

De Aneuriſmate.

ANeuriſma tumor eſt mollis, tactui cedens, ex ſanguine & ſpiritu ſub carne & muſculis effuſis per dilatationem ſeu relaxationem arteriæ. Quanquam definitionum Author quamcumque cujuſcumque vaſis venoſi dilatationem Aneuriſmatis nomine videtur donare: anaſtomoſi factam arteriæ reſerationem Galenus aneuriſma nominat. Fit etiam aneuriſma cum ex vulnere læſa arteria tardiùs coit, quæ ſupereminet ſubſtantia interim agglutinata, carne impleta, & cicatrice obducta, quod in arteriotomijs inſcienter celebratis, & negligentiùs curatis non rarò contingit. *Quid aneuriſma.* *Cauſa.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

tingit. Omninò igitur Aneurismata fiunt arteriarum anastomosi, diapedesi, ruptione, erosione & vulnere. Contingunt illa in omni quidem corporis parte, sed frequentiùs in gutture, mulieribus præsertim à laborioso partu. Nam cùm ad validiorem enixum voluntatis imperio, spiritum violentiùs contineant, fit ut arteria dilatetur & rumpatur, unde sanguinis & spiritus sub cutem sequitur effusio.

Signa. Signa sunt, tumor, nunc magnus, nunc exiguus, cum pulsu, & colore, à nativa cutis constitutione non variante. Mollis est tumor, & digitorum impressioni sic cedens, ut si is fortè sit exiguus penitùs dispareat, sanguine nempè arterioso, & spiritibus intrò, in arteriæ corpus refugientibus, sed mox sublatis digitis pari celeritate regredientibus. Quædam aneurismata non modò cùm comprimuntur, sed etiam ex sese sibilum edunt, admota propè aurem, sensibilem, propter spiritus vitalis per angusta viarum magno impetu ruentis, validum motum. Quare in Aneurismatibus, in quibus magnæ arteriæ ruptio est, tale murmur non subauditur, quod ampliore meatu spiritus feratur.

Prognost. Ingentia in axillis, inguinibus, alijsque in partibus Aneurismata, in quibus insignia sunt vasa curationem non admittunt, quo ab incisione tanta sæpiùs & spiritus sequatur eruptio, ut mors artem & curationem præveniat. Quare tyronem Chirurgum diligenter monitum velim, ne temerè Aneurismata, nisi fortè exigua sint, & in parte ignobili, nec insignibus vasis prædita, aperiat, hac potiùs arte curationem aggrediatur.

Curatio.

Curatio medica. Curatio Aneurismatis fieri solet aut medicamentis, aut manus operâ. Medicamentis quidem adstringendi & conglutinandi facultate præditis, sanguinem in arteriam unde effluit solerter reponendo, atque dilatatæ, aut ruptæ membranæ labia utrinque admovendo, & dextrè illam fasciando & continendo.

Curatio Chirurgica. Manualis autem operatio per quam Aneurisma curatur, duplex est: una fit duarum acuum operâ, quarum altera arteriam recta in longum pungit circa tumorem, altera verò obliquè in transversum eam secat, quas in crucis formam positas, & sibi propinquas filo circumdare oportet, suturæ umbilici instar, easque firmiter vincire, & tamdiu ibi detinere, donec arteria penitùs coaluerit, & consolidata fuerit.

Altera autem fit quùm arteriam detegendo, tùm supra, tùm infra tumorem industriè illam à nervo & vena separamus; deinde filo subtùs transmisso, eandem tùm supra, tùm infra ligamus & secamus, ut fit in varice, denique quo cætera modo curamus.

Nimia autem sanguinis abundantia aneurisma fieri potest, in ijs præcipuè, qui arteriæ tunicam teneram, tenuem, & dilatatu facilem habent. Cujus si in magno profundoque vase fiat, curatio difficilis est. Sin vas parvum est, quod videri tamen tangique possit, curari potest ut diximus.

Quid ante operationem agendum. Ante operationem purgetur corpus cassia recens è canna extracta. Abstineat à vino, & utatur decocto hordei, lacte caprillo, vel vaccino, hordeatis cum semine papaveris albi, caseo recenti, & admoveatur Aneurismati. Caseus etiam recens ad formam cataplasmatis, & injiciantur clysteres refrigerantes sæpiùs in hebdomade.

CAPUT

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

CAPUT XLIII.

De Apostemate scirrhoso digitorum.

NAscuntur circa Juncturas digitorum quandoque apostemata phlegmatica, seu potiùs scirrhosa, dura, coloris fusci : in quorum circuitu venæ attolluntur: ulcerantia & corrodentia ossa, & ligamenta currentia & mutantia sedem, ali quandò à membro ad membrum. Illorum causæ, judicia, & cura sunt sicut Strumarum malignarum & diffusarum per corpus. Præmissa purgatione, Diæta sarsæ parill. usu aquarum vitriolatarum & aluminosar. carnis viperarum & serpentium præparat. in principio ungendus est tumor, oleo de spica, & de lilio, & superponendum emplastrum diachil. ireat. Quòd si contingat ea ulcerari, mundificentur unguento Apostolorum & pulvere asphodelorum, vel mercurij præcipitati, vel trochisc. de minio, & si necesse sit arsenicum adhibeatur ut in scrophalis dictum fuit. Si autem os fuerit corruptum, uratur & removeatur ab eo corruptum. Nam cauterium omnem corruptionem removet, postea verò, curatione aliorum ulcerum curetur.

Apostemata phlegmatica seu scirrhosa digitor.
Causæ.
Curatio.

CAPUT XLIV.

De Reduvia seu Paronichia.

REduvia seu Paronichia (vulgò & barbarè pannaritium, seu pannaris) tumor est, seu abscessus præter naturam in extrema digiti parte ex humore fervido, & ardenti enatus : estque duplex, alter enim ad unguis radicem nascitur, ac plerùmque in superfice duntaxat cum nonnullo dolore : alter autem profundus est juxta os sub periosteo, cum acerbissimo & acutissimo doloris sensu; isque multa, gravissimaque synptomata, ut febrem, syncopen, convulsionem, ulcus malignum, cariem, interdum etiam totius partis corruptionem infert.

Quid reduvia.
Quotuplix sit reduvia

Curatio.

CUratio generalis quidem petenda est è capite de Erysipelate & carbunculo. In speciali verò refrigerantibus utendum pharmacis initio, & ijs quæ censentur esse magis anodyna, dolorisque sedandi vim habentia. Cataplasmata oxalidis coctæ, recenti butyro, aut axungiæ porci admixtæ optima sunt & appositissima. Quòd si inflammatio magna fuerit utiliter addentur hyosciami folia, aut malum granatum in medio cinerum coctum, unà cum axungia, vel poma

Curatio medica.

N similiter

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

similiter cocta cum butyro, vel axungia sine sale ut dictum est, mucillagines psyllij, semin. lini, fœnugr. altheæ, ad idem etiam valdè conferunt : unguentum populeum cum melle, æquali proportione mixtum & croci aliquantulum efficax est remedium. Si verò his omnibus adhibitis remedijs malum tardè suppurat : quippe ejusmodi tumor valdè contumax & suppuratu difficilis est, & is maximè qui os attingit, ille profectò etiam ante maturitatem aperiendus est, & ad sedandum dolorem, & ad supra dicta symptomata impedienda commodissimum.

Curatio Chirurgica

Verùm tumor ille alia ratione secandus est, quàm cæteri abscessus, propterea quod non semper facilè est, de loco ubi pus resideat judicare, quippe quantitate exiguum, adeò profundum & ossi proximum.

Sectio reduviæ quomodò facienda.

Itaque sectio facienda est in medio digiti in interiori parte, non longè à digiti extremo supra musculum, qui in primæ juncturæ medio est, nihil nervum, aut tendinem attingendo : Facienda tamen ea est novaculæ ministerio ad os usque : deinde ulcus tractandum, & mundandum quo planè modo de alijs scriptum est. Quod si caruncula quædam luxurians, ac superflua in orificio excreverit, ea validis remedijs deterenda, absumendaque non erit, sed detergentibus, lenibus ac benignis, ne quid irritetur & exacerbetur : quùm præsertim per se corrigatur ubi primùm materia evacuata fuerit.

Pannarij à causa externa.

Pannaris è causa externa interdum accidit per contusionem in extremitate digiti, præcipuè quùm sanguis sub ungue remansit : ut autem ejusmodi affectio impediatur, unguis in obliquum, novaculæ opera aperiendus est circa contusionem ut sanguis inde eliciatur & evacuetur.

CAPUT. XLV.

De Lactis exuberantia.

Redundantia lactis quomodò reprimenda

Redundantia lactis laborant mulieres primis diebus post partum, quia multus sanguis mittitur, & non absumitur, aut quia non sugitur. Quare mulieres quæ hac redundantia laborant, si fieri potest ante partum aliqua repellentia apponant supra mammas, ne tantam sanguinis copiam recipiant. Nam postquam lac multum receptum est, non potest repelli, sed per mammas evacuari debet, aut suctu, aut alia ratione. Prohibetur autem sanguinem deorsum trahendo, & appositione cucurbitularum in emunctorijs & pessarijs, si sufficienter non fluat sanguis. Deinde linimento in circuitu mammarum & sub alis imposito. Ut.

℞ Boli armen. ℥ ij, spong. bdegar. rad. bistort. an. ℥ ß, cum oleo rosato & pauco aceto reducantur ad formam linimenti, illinantur prædictæ partes. Supra mammas cataplasmata digerentia sunt apponenda ut quæ fiunt ex farina hord. & oxymelite, vel ex herbis digerentibus cum quadam adstrictione ut mentha, absynthio & alijs.

℞ Ment. siccæ M. ij. absynt. M. j. fiat decoctio, tundantur & per cribrum traijciantur, quibus adde farin. fabarum, vel orobi, vel lupinorum ℥ iij. cum decoctione & pauco oleo liliorum fiat Cataplasma. Supra papillam utile erit radicem chelidonij majoris decoctam contritam superponere. Vel.

℞ Ceræ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

℞ Ceræ novæ ℥ vj. olei myrtillor. rosar. & mellis narbonensis an. ℥ iij. liquefiant simul & fiat sparadrap. Vel.

℞ Ol. rosat. & myrtillor. an. ℥ j. ß, aceti parùm misce, unge mammas calidè bis in die, secundo die insperge mammas pulvere myrtillor. & appone hoc sparadrap.

℞ Ol. myrtillor. ℥ iiij. ol. amygdal. dulc. ℥ j. thereb. venet. ʒ vj. mastich. ʒ ij. nucis cupress. ʒ j. boli armen. & terræ sigill. an. ʒ iij. sang. draconis ℈ iiij. myrtillor & balaust. an. ℈ ij, pulveris ireos florent. & salv. an. ʒ ß, ceræ q. s. fiat sparadrap.

CAPUT XLVI.

De Lactis coagulatione.

LAc concrescit in mammis, vel post usum medicamentorum refrigerantium, aut nimis calefacientium aut post contusionem aliquam. Dissolvitur autem cataplasmatis & unguentis incidentibus & detergentibus ut cataplasmate supra scripto, vel hoc sequenti. *Lactis concretio quomodo dissolvatur.*

℞ Succi apij quart. j. oxymel. ℥ ij. farin. cicerum rubr. & orizæ an. q. s. ad incorporandum fiat cataplasma quod applicetur parti, vel ungantur mammę oleo rosac. cum aceto, aut butyro recenti aceto sępiùs loto & valde diluto. Aut.

℞ Unguent. popul. ℥ j. ß, cerat. refriger. Gal. ℥ ß, olei rosat. ʒ vj. aceti parum, liquefiant simul & fiat linimentum.

℞ Unguent. ros. Mesues, cerat. santal. an. ℥ j. ol. chamæm. & rosar. an. ℥ ij, misce, ff. linimentum pro litu mammarum sæpiùs in die.

Si his medicamentis non dissolvitur, vel glandulę indurentur, & suppurentur, & tunc suppurantibus juvanda est natura, ut si apponatur tale cataplasma.

℞ Rad. alth. & lilior. an. quart. j. ficuum paria viginti decoquantur in aqua donec mollescant, quibus adde axungiæ porci non salitæ, aut butyri recentis quart. ß, coque & cocta contundantur & fiat cataplasma, adde olei commun. vel amygd. dulcium parùm. Quandò materia est jam suppurata, aperitur locus & curatur postea ut ulcus.

Fit aliquandò ex redundantia sanguinis inflammatio in mammis. Erit autem curanda sanguinis missione, ni fluant menses, aut fluxuri sint, vel hæmorrhoides.

Curatur medicamentis repellentibus positis in circuitu mammarum, deinde cataplasmata supra scripta ad digestionem utilia erunt, potissimùm in statu & declinatione. In incremento ex farina hordei, & oleò chamæm. pulv. rosar. medicamentum fiet repellens & digerens. Quòd si ad suppurationem perveniat, post suppurationem & aperturam, ut ulcus putridum detergere oportet.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

CAPUT XLVII.

De Hydrope.

Quid sit hydrops. Hydropis differētiæ. Partes affectæ quæ sint in hydrope.

HYdrops est tumor totius corporis, aut ventris, ex aquosa, ventosave materia constans, è jecoris, aut lienis virtutis digestivæ errore atque imbecillitate contracta: cujus tres sunt differentiæ, leucophlegmatia, veluti œdema totius corporis, Ascites quandò totum abdomen ad modum utris tumet aquarum copia, & Tympanites cum flatu distenditur, & percussum sonat instar tympani. In Ascite quandò Æger se revolvit in lecto, auditur fluctuatio. In qualibet specie jecur laborat, si non per se primo, saltem per consensum, ut cùm scirrho lienis succedit, aut immodico sanguinis profluvio, vel longæ diarrhœæ, succedit etiam continuis & longis febribus, quia calor nativus extinguitur à febrili, mediocris ab exuperante. Dion refert Trajanum imperatorem ob hæmorrhoidas suppressas incidisse in hydropem extincto calore nativo, à copia crassi & fœculenti sanguinis: quo morbo tandem interijt, fieri potest etiam ex immodico potu frigidæ, vel ex valdè frigidis tàm sumptis, quàm admotis.

Trajanus Imperator in hydropem à suppressis hæmorrhoid. incidit.

Ascites est pessimus hydrops: securissimus leucophlegmatia: Cur ascites est funestior tympanite? quia flatus fit ab imbecillo calore, serum à frigore, proinde flatus ostendit aliquid adhuc superesse caloris. Serum ejusdem extinctionem arguit. Quibusdam placet tympanitem fieri vitio primæ coctionis, ascitem secundæ, leucophlegmatiam tertiæ.

Ascites quare pessimus omnium.

Curatio hydropis per medicamenta.

Hydropis curatio cujuscumque tandem speciei sit, nihil ab apostematum aquosorum, & flatulentorum curatione differt; nisi in eo quod magis minusve est: major quidem abstinentia requiritur potus præsertim; purgationis item aliquando validiores ac frequentiores, quæ cruditatum ac serositatum purgandarum & vacuandarum vim habeant. Imprimis autem corroborandus est ventriculus, itemque jecur, ut cibos sumptos meliùs concoquat ac digerat. Quoniam verò sic morbus hæmorrhoidum aut menstruorum suppressionem sæpè arguit, illius remedium erit ea ciere. Humores verò præparabuntur ad purgationem remedijs aperiendi, incidendi & attenuandi vim habentibus. Quòd si æger vehementi siti laboret, utetur sirupis de quinque radicibus, de bisantijs, de eupatorio, de scolopendria, cum aquis fœniculi, asparagi, gramin, capillor. ven. cichor. endiv. quorum alterutro utetur, aut inde julipum parabit: post præparationem humoris poterit etiam uti hydragogis & phlegmagogis, ut pilulis ad eliciendas aquas aptis, quales sunt confectæ de hyera de sagapeno, de meseræo, eæque aut separatæ, aut simul mixtæ. Poterit etiam uti decocto Guajaci, chynæ, aut sarsæ parillæ, ad absumendam & desiccandas serositates; vinum album mediocriter dilutum concedendum. Ad corroborandam jecur trochisci è berber, de eupatorio, de triasant. duplicato vel triplicato rheo plurimùm valent. Quidam utuntur succo iridis ad cochlear unum aut duo mane sumpto ante cibum; aut aqua in clibano liquefacta seu destillata è floribus sambuci & radicibus ejusdem pari quantitate sumptis,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

ad ejuſmodi vacuationem redeundum erit quod fiet tantùm poſtridie, aut etiam perendiè alia ejuſdem craſſitudinis fiſtula habenda erit, minimè autem acuminata, ne ſectionem in peritonæo factam augeat ampliore mque faciat, eaque in idem foramen immittetur & vel eodem planè modo fiet quo ſupra, vel cutis ducetur, peritonæi inciſionem detegendo: deinde aqua etiam ſine canaliculo effluit, cavendo tamen diligenter ne nimia evacuatio ſubitò fiat. Nam ut in bonis, ſic & in pravis humoribus vacuandis, ſpiritus æquè diſſolvuntur. Sed meminerimus interim quùm extracta fuerit fiſtula, ventris cutem in peritonæi plagam reducendam eſſe ut tegatur, ne fortè aqua citra noſtrum arbitium è ventre effundatur. Uulneri autem emplaſtrum adhærens imponetur quod eam contineat, vacuationemque impediat. Toto verò eo tempore laborans, optimis cibis alendus eſt, vinumque ei concedendum quo vires illius corroborentur.

Operatio. altera. Alia autem, aquæ è ventre educendæ in hydropicis ratio eſt aperturam ſupra umbilicum facere propè umbilici venam, locum naturæ ſatis commodum per quem ſeſe exoneret. Andræas Laurentius in ſuo de Anatomia libro, plurima exempla, eaque valdè conſideranda profert. Itemque faciendæ operationis modum quem maximoperè probo: hunc videlicet, ut habeamus filum propè umbilicum, ad eum conſtringendum, quò evacuatio, ſi fortè nimia eſſet ſiſtatur, id quod in ejuſmodi conſtitutione valdè metuendum eſt, ob certiſſimum quod inde imminet periculum. Avicenna vult ut hydropicus abſoluta paracenteſi, exerceri poſſit, & inediam tolerare, ut ſit mediæ ætatis, neque puer, neque ſenex, corpore nondum emaciato, neque permittit hoc remedium tentari, niſi alijs fruſtra uſurpatis. Quòd ſi tantus videatur in abdomine tumor, ut pharmacia tolli non poſſit, quàm citò dum adhuc vires conſtant, abdomen perforandum eſt facto prognoſtico, eſt enim remedium plenum periculi: perforetur autem abdomen tribus digitis infra umbilicum, verſus latera, & ſenſim aquæ educantur. Aſclepiades quatuor digitis ſupra talum vel ſupra malleolum interiorem, inciſiones profundas fieri jubebat. At Leonidas malebat incidi ſcrotum, fœmora, & locos ſupra manuum juncturas, quod Hipp. laudat, eaque vulnera ſale jubet perfricari ne coaleſcant: me judice in Aſcite ſequendum Aſclepiadis conſilium: in Anaſarca Hippocratis & Leonidæ. Albucaſis jubet quatuor cauteria ſuperficiaria applicari imo ventri in circuitu umbilici, totidem ſupra jecur, totidem ſupra lienem, totidem ſupra dorſum. Paulus contentus eſt quinque: duo enim applicat infra umbilicum, unum ſupra jecur, unum ſupra lienem, unum ſupra dorſum.

CAPUT XLVIII.

De Umbilici relaxatione.

Exomphalos quid & unde fiat. EXomphalos, ſive umbilici tumor fit peritonæo, vel relaxato, vel rupto. Hac enim occaſione ſæpè inteſtina, ſæpè & omentum, in umbilici ſedem incidunt, nonnunquam & illic caro ſuperflua gignitur: aliàs à ſanguinis eo loco effuſi copia tumor ille eſt, ut in Aneuriſmate: aliàs à flatu, aliàs ab aqueo vel ſeroſo humore. Si ab omento tumor eſt, pars ipſa ſuum id eſt cutis colorem retinebit, mollis tumor erit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

erit & ferè indolens, quique sine murmure residet, vel ad appressum digitorum, vel ex sese resupinato ægro. At ab intestinis tumor magis est inæqualis atque cum oppressione digitorum intro compellitur, tale murmur exauditur, quale in enterocele. Si à carne superflua tumor est durior erit & magis contumax, nec ad regressum in in corpus facilis & sequax, quantumvis æger supinus digitis comprimat. A flatu tumor est mollior, sed nec remigrare in corpus habilis, & sub ungue tinniens tympanuli instar. Si ab aquoso vel seroso humore tumor fit, omnia habet cum flatuoso communia, nisi quod obscurior est & sine tinnitu : hic ab effusione sanguinis existit, livido colore est : ac si sanguis effusus, arterialis fuerit, signa adsunt aneurismatis. Quare cùm ab intestinis, omento, flatu, aquoso serosove humore tumor est Chirurgia curationem admittit : minimè verò si à carnea mole, aut ecchymosi extiterit.

Cura prominentiæ & relaxationis.

At prominentia vel relaxatio difficilis est, præcipuè cùm magna est valdèque dilatata. Itaque proba vivendi ratione quæ flatus deficcet, & discutiat utendum est. Topica autem remedia oportet esse valdè adstringentia, & deficcantia, quæ adhærescant parti, eamque in naturali suo statu contineant. Thus & bolus armen. in pulverem redacta & cum therebinthina mixta utiliter adhibentur. Emplastrum contra rupturam una cum olei therebinthinæ & boli modico dissolutum, præstantissimum est remedium. Vel.

℞ Mastich. cortic. thuris, myrrhæ, sarcocollæ, nucis cupress. glutinis piscis an. ℥ ß, gluten dissolve in aceto, & reliqua trita misceantur & fiat massa. Vel

℞ Unguent. comitiss. ℥ ij. radicum narcisci & bistortæ an. ℥ ß, sarcocollæ, sang. drac. blattæ bisantiæ, aluminis an. ℥ iij. malaxentur simul cum oleo thereb. fiat massa.

Nonnulli utuntur fomentis valdè adstringenttbus, sed ea quę madefaciunt, non semper in ejusmodi affectionibus efficiunt quod volumus.

Curatio Chirurgica

Quòd si omnia hæc remedia non sufficiant ad suturam veniamus, quæ fieri debet duarum acuum opera, totum tumorem unâ manu prehendendo, alterâ verò acum per ejus medium trajiciendo; deinde alteram acum in crucis modum statuendo : ac tunc ambas filo satis firmo involvemus illudque commodè constringemus, ut partes conglutinentur & coalescant, in eoque statu tandiù relinquantur, donec extremitas, quæ supervacanea est ceciderit. Sed cavendum sedulò, ne tumorem illum pungentes errore, aut imperitia, intestinum illi parti admodum vicinum, ac propinquum attingamus. Postquam autem extremitas illa collapsa fuerit, si ulcus tamen aliquod remanserit, in cæterorum morem curabitur. Cæterùm nonnulli umbilici tuberculum illud constringunt duntaxat acubus nullo modo ad illius curationem adhibitis, quod quidem non improbo, siquidem dexterè fieri possit. At si puer qui curatur faciliùs, quàm natu grandior, laboraverit, satis erit linteo complicato eoque, vel aqua aluminosa vel vino austero perfuso & madente uti. Flatuosus umbilici tumor ijsdem remedijs curabitur quibus physocelen mox curari dicemus. Aquosus verò vel serosus levi incisione facta effundetur, tandiuque aperta incisio tenebitur, quo ad aqua omnis exhausta fuerit.

CAPUT

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

CAPUT XLIX.

De Ramicum differentijs, causis, signis prognosticis & curatione.

Ramicum differentiæ

RAmicis vel herniæ duo sunt genera, bubonocele & oscheocele, utrique tùm à parte affecta, tùm ab affectu ipso nomen inditum est. Βυβὼν enim inguem, ὄσχεος scrotum latinè significat, sicuti κήλη tumorem earum præsertim partium. Ergò bubonocele, inguinis; oscheocele, scroti tumor est. Utriusque speciei multiplices sunt differentiæ, pro discrimine causarum conjunctarum, & substantiarum tumefacientium, quæ vel aliunde illapsæ sunt, ut est aqua, flatus, caro, varix. Bubonocele autem duæ tantùm sunt, epiplocele & enterocele: oscheocele verò sex, enterocele, epiplocele, pneumatocele, sarcocele, & cirsocele. Ex his tamen quatuor primæ propriæ sunt scroti: reliquæ vero impropriæ, & incurabiles, sed bubonocele à tumore testiculi sursum in inguen revulsi distingui debet, sicuti obscheocele à duplici, vel triplici in singulis scroti lateribus testiculo, quibusdam hominibus gentilitio jure proprio, & ab unico etiam; sed mulro semine turgente, revera tamen tres tantùm sunt species veræ herniarum, intestinalis, enterocele nominata à græcis: zirbalis, à Græcis epiplocele, & ex utriusque mixta enteropiplocele vocata.

Causæ herniarum antecedentes.

Herniæ specierum causæ antecedentes diversæ quoque sunt, nam bubonocele fit à sola ruptione peritonæi interioris, apparetque tumor in lateribus ossis ischium sensim ex pusillo augescens. At oscheocele species duæ (epiplocele, & enterocele) præter ruptionem illam, fiunt etiam à relaxatione apophyseos exterioris peritonæi in scrotum descendentis ad deductionem vasorum deferentium & ejaculantium. In reliquis duabus hydrocele, & pneumatocele, nulla ruptio aut relaxatio est. Utramque ruptionem & relaxationem peritonæi mollities & humiditas immodica ut ferè semper in pueris adjuvat.

Causæ externæ.

Causa externa est vehementior quilibet motus corporis, ut ploratus puerorum, distensio abdominis, in adultis verò sarcinæ gravioris, vel sublatio, vel gestatio, vel vociferatio, fœtus grandior aut multiplex in fœminis. Hydrocele autem & pneumatocele ex crudiori sanguine est & nutricum intemperantium lacte. Stillat enim sensim per diapedesim ex vasis deferentibus vel ex sublimiori ventre, aut etiam in nutritione testium redundat.

Signa diagnostica.

Signa diagnostica sunt enteroceles quidem & epiploceles, tumor sponte recedit resupinato corpore, reditque eodem surrecto, sicuti per ventris saginam acrem humidamque, cibumque flatuosum crescit. Ex intestinis autem solum ileon ex parte dextra, & cæcum ex sinistra in scrotum illabitur, sed intestini facilis est reductio levi pressu manus blandoque, & cum rugitu, ob inclusos flatus. Epiploi ægra magis est & sine murmure repositio; estque tumor ejus magis inæqualis. Contra hydroceles & pneumatoceles tumor perpetuus est sensimque augescens. Distinguuntur etiam inter se, quod hydrocele mollis quidem, levisque sit, nisi ex copioso admodum humore constet, quodque perspicuus sit

opposito

oppoſito lumine, niſi ſedes ejus inter membranas teſtium abdita ſit, aut in ſcroto, propria cyſtide concluſa: quod quidem ex magnitudine & figura internoſcitur, vel rotunda in cyſtide, vel oblonga & ovali in teſte, ſed pneumatocele levior multò eſt molliorque & ex impulſu reſonans. At tumor ex ſanguine effuſo per attritas venas majori duritie, nigritie, & cauſa externa contundente deprehenditur, ſicuti ſarcocele quoque, colore fuſco aut ſimili cirſocele, denique ex flexibus duris venarum, nodoſiſque & rotundis in ſcroto & inguine agnoſcitur.

His omnibus ſpeciebus pueritia omnium ætatum maximè infeſta eſt & præſertim primis quatuor menſibus, ob ejaculatus clamoſos, mollitiem tunicarum peritonæi, & crudioris aliquandò lactis uſum. Bubonoceles ſpecies duæ enterocele & epiplocele mulieribus viriſque ſunt communes, illis tamen rariores ob majorem peritonæi firmitatem & duritiem, continendo fœtui à natura deſtinatam, ſed oſcheoceles differentiæ omnes viris ſunt propriæ. *Signa prognoſt.*

Accidunt tamen etiam pudendis muliebrib. eorumque ripis hydroceles. Siniſtra enterocele gravior eſt dextra eò quòd cæcum craſſum ſit, & fæcibus repletum neque omento ligatum: ſed incumbentibus, tenuibus inteſtinis preſſum. Omnium funeſtiſſima eſt enterocele, ubi inteſtinum aut reduplicatum eſt, aut fæcibus duris obſtructum, ut violentius reponendum ſit: hoc enim etiam repoſita remanens gangræna, febriſque ſingultuoſa ægrum rapere ſolet. Sarcocelem præſertim inſignem & cirſocelem curari non expedit, neque pharmacia neque chirurgia. Enterocele & epiplocele in pueris ad pubertatem uſque pharmacia curabilis eſt: in adultioribus non niſi chyrurgia. Hydrocele denique & pneumatocele ſemper quidem pharmacis curabiles ſunt, niſi earum materia aut teſtium involucris aut propria cyſtide circumſcripta ſit, unde Chyrurgia ſola evocari poſſit.

In quatuor primis herniæ differentijs diæta ſit calida ſiccaque præſertim in hydrocele, & pneumatocele, interdicto omni graviori corporis motu, ut ambulatione, curſu, ſaltu, aſcenſu, deſcenſu, ſtatione, clamore, tuſſi, ſternutatione, riſu effuſo, & ploratu, dejectione violenta alvi: manus etiam inter dejiciendum ſi reductum ſit inteſtinum ad inguina fortiter apprimenda eſt. Reprimantur etiam animi motus, ut iracundia, jurgia, vociferationes. Denique decumbat æger vel puellulus lecto molli per ſpatium quadraginta dierum, quo topicis mox deſcribendis curabitur ad pubertatem uſque: nam lactantibus ſola topica ex uſu erunt, inſtituto priùs nutricum victu, humiditatis & cruditatis expertes. *Therapia, victus ratio.*

Curatio enteroceles & epiploceles ſive ad bubonocelem, ſive ad oſcheocelem utraque pertineat tribus præcipuis indicationibus expeditur. Prima eſt repoſitio inteſtini vel epiploi in ſuam ſedem à mutatione ſitus utriuſque ducta. Secunda eſt adſtrictio dilatati in inguine & ſcroto peritonæi. Tertia rupti peritonæi unio & agglutinatio. Porrò reponendum eſt inteſtinum, vel epiploon corpore reſupinato, clunibus ſublatis, fæcibus præmollitis idoneo fotu & manu leviter & frequenter impellente. Repoſitum continendum eſt periſomate, id eſt ſubligaculo ex panniculis cannabinis comparato, inter ſe ita compactis ut ad inguen durum ſit, aliquo ligno ut buxeo, vel ſubere, aut ferro interpoſito. Relaxatio coanguſtatur remedijs adſtringentibus, ut fotibus, unguentis, cataplaſmatis, emplaſtris. Ruptio unitur tùm victu temperato non nimis craſſo, nec flatuoſo, neque tenui & medicamentis emplaſticis. Utrumque medicamentem, tùm agglutinantium, *Enteroceles & epiploceles indicationes curativæ. Inteſtini vel epiploi repoſitio.*

tùm adstringentium genus miscendum est in implicitis hisce affectibus, ruptione scilicet & relaxatione.

Adstringentiæ quæ sint. Adstringentium generis sunt radices symphyti, bistortæ, tormentillæ, osmund. regalis, folia fragorum, mille folij, pentaphylli, prunellæ, polygoni, tapsi barb. equiseti, bursæ pastor. plantag. sumach, lysimachiæ, utriusque rubi, lentisci, ligustri, sem. rhois obsonior. spongia bdegar. balaustia, cytini, psidiæ, gallæ virides, calices glandium, nuces cupressi, acacia, hypocystis, terrarum genus omne, lanugo salicum & rhei magma, rubigo ferri & scoria ejusdem, lapis hæmatitas, magnes, sorba, mespilla, corna prunella, acini uvæ, acetum, oxycratum, vinum tortivum, aqua fabrorum.

Agglutinantia quæ sint. Agglutinantia sunt gummi arabic. ammoniac. tragacanth. opopanax, mastiche, thus, manna & cortex ejusdem, aloë, sarcocolla, ichthyocolla, pix sicca, therebinthina, larigna lota & abietina, gypsum, farina pistrinalis, amylum, cochlea cum domo sua trita, lumbrici terræ, herniaria, sanguis draconis in lachryma. Itaque ex ijs quæ decoqui possunt in oxycrato, vel aqua ferrata, fiant fotus per splenia inducendi, vel potiùs per spongiam novam.

℞ Radic. prædictar. ℔ j. aut ℔ j. ß, folior. & cymar, herbar. prædictar. M iiij. nucum cupress. gallæ viridis, balaust. psidiæ, ℔ j. rosar. rub. herniariæ an. p. ij. coquantur in s. q. vini tortivi. hoc decocto foveatur pars scroti & inguinis mane & vesperi finita ventriculi coctione, & exonerata alvo.

℞ Residentiam contusam & cribratam eique adde farin. orizæ & fabarum an. quart. ß, boli armen. sang. draconis, mastiches, thuris & gummi arabici, an. ℥ j. fiat cataplasma applicandum tepidè post fotum eidem regioni super stupas cannabinas benè pexas, & vino tortivo imbutas, expressasque. Simile est in pharmacopolijs emplastrum dictum contra rupturam descriptionis Guidonis de Chauliaco.

Interna remedia adstringentia in pharmacolijs præstant, Trochisci de terra sigillata, de Karabe, quibus uti licet ʒ j. pondere cum vino tortico. Similes sunt conservæ rad. symphyti, rosar. & cydonior. ex quibus & mixtis pulveribus fiant condita & opiatæ. Ut.

℞ Conserv. antiqu. rosar. & radic. symphyti an. ℥ ij. carnis cydonior. sacch. condit. ℥ j. gumm. tragacanth. terræ sigillat. coralli rub. pulv. herniar. an. ʒ j. limaturæ chalyb. præpar. lapid. magnetis an. ℈ ij. cum sacch. rosato fiat conditum, vel addito sirupo de rosis siccis fiat opiata, capiat ʒ ij. singulis matutinis superbibendo parùm vini tortivi. Potiones hæ laudantur à peritioribus ex succo utriusque jaceæ ad ℥ j. vel ij. cum momento vini albi : ex succo rad. symphyti major. sigilli Salomon. cum eodem vino. Omnium est efficacissimus succus herbulæ herniariæ dictæ, aliquoties vino albo affuso expressus, novemque dierum spatio percurare proditur affectum nunquam rediturum. Ex ijsdem succis addito saccharo julepi fiant, aut sirupi pueris gratiores, sicuti & pulveres ejusdem materiæ ʒ j. pondere pueris dantur jucundissimè cum lacte nutricis ex cochleari, vel cum pulticula ijsdem grandioribus. Emplastorum autem usus post finitos fotus, & cataplasmata, à quindecimo die ad quadragesimum cum subligulis & sine mutatione continuabitur. Et quidem de herniæ per pharmaciam curatione hactenus.

Curatio ramicum per Chirurgiam quot modis fiat. De ea autem quæ manus opera fit jam agendum : hæc verò fit varijs modis. Quidam enim eam exercent toto testiculo abscisso : alij contrà eum intactum relinquunt

idque

idque consultiùs & meliùs. Nam extrema remedia extremis morbis adhibenda sunt, nec ijs unquam utendum, nisi quam quùm extrema necessitas urget. Qui autem testiculum conservare integrum student, ac nihilo minus morbum curare, id equidem facere nequeunt nisi locum laxiorem coarctando : aut partem aliquam processus peritonæi amputando. Ad id autem multiplici via progredi solemus. Nonnulli enim ad id aggrediuntur igne admoto, alij puncto deaurato, quidam medicamento caustico. Est verò aliud curandi ejus mali genus longè commodius, certius, minusque periculosum (de quo Guido de Chauliaco copiosè scribit, aitque permultos, qui eo usi fuissent, salvos & incolumes evasisse) nempè ipsum medicamentum causticum, sed alia & tutiori ratione applicatum, qua ipse & utitur, & alijs utendum præcipit. Primùm autem laboranti ventre resupinato decumbendum est : tùm intestino aut omento quod delapsum fuerat, in suum & naturalem locum probè restituto, Capiendus est testiculus, & versus os pubis quàm maximè fieri potest attollendus : qui locus à vasis spermaticis nonnihil separatus est : testiculo autem ibi manu retento, nota atramenti super eum ita ut dixi retentum, imponenda est : deinde testiculo relaxato, cauterium notæ illi factæ applicandum, ejusque vi & opera penetrandum ad os usque : quòd si unum ad id non sufficiat, plura erunt adhibenda : Crusta autem lapsa, aliquid è peritonæi processu consumendũ & excernendum erit, quantùm quidẽ fieri poterit, conservandis semper magna cautione vasis spermaticis, sciendumq; os denuò operiri, dùm cicatrix dura, valida, & callosa ulceri obducatur, quæ meatu coarctato intestini descensum impedire, partemque ad tempus comprimere & continere poterit.

Curatio Enteroceles ex Guid. de Chauliaco.

Ad bubonocelem verò quòd attinet, illius curatio è ramice nihil differt, nisi plus minusve. Desiccanda ea & constringenda est, fascijsque appositis comprimenda.

CAPUT L.

De Intestino in scrotum delapso.

Accidit nonnumquam ut ijs qui hernia, aut peritonæi relaxatione diù vexati sunt, tanta partium dilatatio fiat, ut intestinum ob minimum etiam conatum una cum alvi portione aliqua decidat, quæ sæpè durescit, & ita augetur, ut per orificium unde defluxit regredi non possit. Tunc adhibenda est cura, animique intentio, promptèque & intestinum, & quicquid cum eo delapsum est reponendum : alioqui pars ea in gangrænam incidit, ægrotusque interibit.

Intestini autem reponendi modus duplex est, alter manu dextrè, alter si sola manus opera non sufficiat, peritonæi incisione.

Intestini reponendi duplex modus.

Manu quidem; sed æger primùm purgandus est clysteribus validis & acribus, qui naturam irritent & evacuent, intestinorumque flatus discutiant, ijs tamen modicè parvaque quantitate utendum, ne nimium excalfaciant. Vinum generosum aut malvaticum plurimùm prodest, aut alia valdè acria, & discutientia, aut oleum è nuce juglande cum vino. Vel.

℞ Alth. & malv. cum rad. fol. origan. calament. summit. aneth. an. M. j. semin.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

anisi, fœnic. fœnugr. cumin. & carvi an. ʒiij. sem. rutæ, baccar. laur. contusar. an. ʒ j. ß, flor. chamæm. melil. anthos, sambuci an. p. 1. fiat decoctio ad ℔j. in qua dissol. diaphœn. ℥ j. confect. de baccis lauri ʒ ij. sacch. rubri, mellis ros. col. an. ℥ j. ß, ol. rutæ & nucum an. ℥ j. fiat clyster. eodem decocto cum vino foveatur etiam pars tumefacta, & ex fæcibus seu magmate fiat cataplasma, adde farin. lini fœnugr. & fabar. axung. porc. recent. & butyr.

Intestini repositio. Clystere autem egesto, si intestinum delapsum sit, sponte sua in pristinam sedem non reponat, collocandus est ægrotus capite plurimùm demisso, parte verò affecta in altum sublata, deinde capiendus tumor manibus, tentandumque ut materia paulatim eò, unde exijt regrediatur, digitum sub tumorem supponendo, repellendo leniter in ventrem quod ex eo delapsum est, cavendoque diligenter ne contusionem aut livorem intestino efficiat, quòd ea pars gangrænæ obvia sit opportuna.

Quòd si intestinum inversum fuerit, materia in eo ipso inclusa, tunc nec manus nec medicamentorum, nec situs ullius est usus, adeo ut ad extremum remedium, peritonæi videlicet incisionem, veniendum tandem sit.

Peritonæi sectio quomodò facienda. Ut autem operatio hæc probè fiat, imprimis collocandus est ægrotus inversa forma seu in dorsum, deinde incisio facienda duobus circiter digitis supra locum qui constrictus & coarctatus est, quandoquidem super locum ipsum, citra intestini offensionem id fieri non potest. Apertione autem ad peritonæum usque facta, vertendus erit laborans in partem oppositam, ut intestina è loco, ubi sectio illa facienda est, summoveantur, post hæc secandum peritonæum, digitusque in vulnus immittendus, intestinum quod decidit, leniter & paulatim semovendo, & in propriam naturalemque sedem formamque reponendo, manu butyro recenti, aut amygd. dulcium oleo nonnihil circumlita. Si verò tanta intestini quantitas delapsa esset, ut major apertio è necessitate facienda esset, ea quidem, ad locum restrinctum usque continuanda (sed digito illi imposito) supraque aut super specillum aptè ob intestini conservationem fabricatum facienda esset. Si verò flatibus ita plenum esset, ut operationem impediret, ad eos exinaniendos & vacuandos perforandum. Intestino autem tandem restituto, vulnus consuendum si sit opus, eo quem de vulnerum ventris sutura diximus modo. Denique qualis cæterorum vulnerum curatio est, talis & hujus erit.

CAPUT LI.

De Hydrocele & Pneumatocele.

Hydrocele quid. Causæ. HYdrocele tumor est aquosus qui scrotum replet, dilatat, ac distendit: Causæ vel occultæ sunt, vel manifestæ, ut percussio, collisio, fractura vasorum quæ sunt in testiculis: Sanguis qui affluit ad vasa tunc in aquosam substantiã ob partis imbecillitatem mutatur, occulta causa est è repletis vasis aquosa humiditate. Addit Guido vitium hepatis, vel lienis, cujus ratione colligitur liquor in hypochondrijs, qui facilè descendit.

Signa hydroceles. Signa aquosæ sunt: 1. Tumor minuitur si præcessit fames: 2. Venæ in scroto inflantur.

Si

Si comprimatur humor in vaſa quæ priùs repleta non erant influit.' 3. Splendet cum luciditate, ac ſi per vitrum aut cornu inſpiciatur candela ex oppoſita parte admota. 4. Adeſt dolor. 5. Non ſubito ſed ſucceſſivè excitatur. Aëtius cauſas dignoſcit ex humore ipſo: qui ſi ſubflavus & pallidus, hernia erit à repletione venarum, ſi fæculentus, à percuſſione, ſi albus è vitio jecoris aut lienis. Sciendum etiam aquam interdùm colligi in tunica quæ proximè involvit teſtes, plerùmque inter hanc & elytroeidem, aliquandò inter elytroeidem & dartos.

Quòd ſi pneumatocele fuerit (hoc eſt flatus vice aquæ in ſcroto contentus) cognoſcitur cùm tumor eſt lucidior ac rubicundior quàm in hydrocele. Vel ventoſæ ſigna ſunt: 1. Venæ inflantur. 2. Splendor clarior quam in aquoſa. 3. Subitò fit. *Signa pneumatoceles.*

Curatio.

HYdroceles & pneumatoceles diæta calidior ſicciorq; primum remedium eſt, ideoque præter reliquas duas ſpecies ante curatas, his duabus, motus omnes corporis conveniunt, augendi caloris nativi cauſa. Utriuſq; curativę indicationes duę ſunt, una cauſæ antecedentis, altera cauſæ conjunctæ, id eſt morbi. Illius revulſio debet eſſe prior, tùm per clyſteres & purgationes hydragogas, tùm per decoctum hydroticum, ut guajaci, ſarſæ parillæ, chinæ, vel ligni ſaſſafras, tùm per balnea naturalia, ut ſulphurea, nitroſa, bituminoſa & ſimilia, arte comparata ex liquato ſale marino, ſulphure, bitumine, ſale petræ in decocto plantarum calidarum. *Curatio per diætã.*

Altera vacuatio eſt cauſæ conjunctæ, conſtatq; reſolutione & exſiccatione per medicamenta inſignitur ſiccantia. Tale eſt acetum præſertim coctum cum plantis calidioribus, ut origan. calaminth. puleg. hyſſop. baccis lauri, juniperi, floribus roriſmar. ſtœcados. Tale eſt ſal uſtum, nitrum, & loco ejus ſal petræ, alumen uſtum, ſulphur præſertim vivum, cineres plantarum uſtarum, præſertim ſiccarum, ut braſſicæ, fabaceorum truncorum, & ſiliquarum, ilicis, ſarmentorum vitis, præſertim plantarum cauſticarum, ut tithymalorum, & lixivia ex illis cineribus confecta, ſtercora animalium, olea de lateribus, de petra, de lauro, de ſpica, de coſto, de euphorbio. Vel. *Curatio per medicamenta.*

℞ Furfuris macri, ſemin. milij, ſalis avenæ an. quart. j. ſulphur. baccar junip. & lauri an. p j. contundantur omnia & includantur ſacculis lineis duobus quibus foveatur ſæpè & diu calidè ſcrotum, & ſacculi viciſſim apponantur, dùm infrigerato uno, alter recaleſcat: ſed materia hæc cum pauco aceto frixa in ſartagine multò fit efficacior. Iidem ſacculi vel ſabulo, vel arena, vel cineribus calentib. facti, parti utiliter applicantur. Vel.

℞ Aceti fortiſſimi ℔ ij. in quibus bulliant rad. pyrethr ſem. ſtaphis agriæ, viticis, baccar junig. & laori an ℥ ß, folior. lauri, hederæ, ſummit. thymi, lavend. roriſm. an. p. 1. hoc decocto foveatur pars affecta cum ſpongia. Idem decoctum fiet ex lixivio ut ex cineribus ſarmentorum in quo ſimilium plantarum partes coxerint, ſalque, ſulphur, aut alumen liquatum fuerit.

℞ Olei rutac, & laurin. an. ℥ ij. olei petrolei ℥ j. axung. vet. & ſalſæ ℥ ij. ceræ parùm, fiat unguentum, quo inungatur pars affecta poſt fotum. Vel.

℞ Olei de thereb. de coſta, de ſpica, an. ℥ ij. thereb. ℥ iij. ſalis petræ & cineris ficulnei an. quart. ß, ceræ albæ ℥ iiij. fiat emplaſtrum in magdalia.

Catapſmata denique concinnantur tum ex reſidentia plantarum calidarum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

coctarum tusa cretaque : cui farinæ digerentes ut oryzæ, lupinorum, lentium, cineres prædicti, axungia vetus, & olea prædicta admisceantur. Utilissimum est ex stercore vaccino, mixtis cineribus digerentium plantarum, aut seminibus, ut baccis lauri, junip. rutæ, cumini, viticis cubebarum. Si resolvi non possit apertiendus est tumor ad hunc quidem modum qui sequitur : facienda igitur apertio in eo loco erit, per quem humor descendit, nempe supra testiculum versus illius suspensorium. Quòd si materia in peritonæi processu contineretur (ut plerumque fit) penetrandum intro esset ad illius usque locum : apertio verò fiet scalpello, eaque satis profunda, & quodammodo obliquè ut faciliùs materia evacuetur, interim tamen prudenter vasa spermatica & deferentia conservando : deinde in ulcus immittendum peniculum mediocriter longum, ne coagmentetur, & coalescat peritonæum priùs quàm materia evacuata omninò fuerit. Quòd si ulcus ex necessitate ac per vim apertũ maneat, quoad illi exigua quędam inflammatio per quam crudus humor meliùs suppuretur, supervenerit, recidiva mali (illi alioqui obnoxij) non tam citò contingit.

Curatio per Chyrurgiam.

Nonnulli abscessum aperiunt, acum filo instructam ad formam seti traijciendo, sed hoc majorem dolorem infert, & hæc curandi ratio minùs certa est quam superior. Apertio etiam fieri potest medicamento caustico, seu vim urendi habente (cauterium potentiale vulgò appellant) in ijs potissimum qui duram ac densam cutem habent, deinde per scarrham, seu crustam perforatam educenda : qua ritè evacuata, ac pure probè concocto sinendum vulnus coire, eam quomodo cæteras tractando & curando, naturaleque partis affectæ temperamentum imprimis conservando.

Curatio pneumatoceles.

Pneumatocele autem curatur discutientibus remedijs sine apertione, & speciatim in pueris, optima vivendi ratione utendo, remedijsque idoneis ad eam rem adhibitis, qualia sunt hæc quæ sequuntur.

℞ Cumini, baccar. lauri, sesel. rutæ. an. ℥j. fiat decoctio in vino austero, vel in lixivio claro pro fotu, post quem cataplasma quod sequitur applicabitur.

℞ Stercoris boccis ℔j. sulphuris vivi, cumini an. ℥ij. mellis communis ℥ iiij. misce, fiat cataplasma. Vel.

℞ Mastich. ladani purissimi an. ʒvj. myrrh. ʒiij. boli armen. aloës, curalli rubr. an. ʒj. pulv. garyophyll. ʒß, olei mastich. & de absynt. an. ℥ß, therebint. elect. & ceræ novæ q. s. fiat emplastrum. emplastra de meliloto, de baccis lauri, & de ranis cum mercurio appositissima sunt.

CAPUT LII.

De Sarcocele.

Quid sarcocele. Causa. Signa dignost. Differen-

SArcocele tumor est contra naturam qui circum testes ex carne scirrhosa gignitur. Ejus generis carnem procreant humores crassi & viscidi, quos pars ipsa edomare, & sibi assimilare non potuit, unde illa velut hypersarcosis verrucarum instar. Hunc tumorem varices sæpè comitantur, atque cum dolore crescit. Duritie cognoscitur, asperitate, inæqualitate, & scabritie. Ejus autem duæ sunt species, una quidem dura est, scirrhosa, doloris expers, quæ nullam nisi per amputationem testiculi, curationem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

curationem admittit. Altera verò dura est sensum aliquem habens cum pungenti dolore, qui aliquandò suppurationem parit, curarique potest. At si violento aliquo conatu aut causa externa nova quædam fluxio fieret, pars ob suam imbecillitatem in gangrenam & mortificationem incidere possit, quod prudens peritusque Chirurgus providebit & impediet.

Tumor hic durus est, tactui renitens, indolens, & si exquisitus sit scirrhus, sensu caret. Si à melancholia oritur, color sublividus, si à pituita, colorem cutis non mutat: Si à melancholia superassata, dolor punctorius & inæqualis tumor, hic durus, ibi mollis semper in eodem statu permanet. *Signa differentiarũ sarcoceles.*

Huic affectui non confirmato eadem debetur curatio, quæ scirrho. Id saltem hic notetur, pulverem radic. anonidis pluribus mensibus sumptum sarcocelem absumere. Confirmatæ affectionis cura nisi amputatione perfici nequit. Sed diligenter advertendum, ne altiùs assurrexerit caro, ac jam inguen occuparit, sic enim nihil citra vitæ periculum tentari potest. Quòd si quis putet se in tali casu opem ægro allaturum portionis alicujus carnis ejusmodi mollis amputatione, fallitur. Nam ad relictam, vel tantillam ejus portionem fungus adnascitur, malum longè peius priore: at si tumor vel exiguus, vel mediocris extiterit, Chirurgus comprehenso toto tumore, id est testiculo tota sua substantia tumefacto, cum ipsi undique circumposito, & adhærente processu, incisionem, usque ad eum tumorem super scrotum molietur: mox totum id tumidum corpus, id est testiculum, à scroto abducet, hinc acum, validum filum trahentem per medium processum supra testiculi tumefacti regionem transadiget, moxque rursum revocatam per eandem processus partem secundo intrudet, tùm fili ambo extrema, nexu facto nodabuntur, altera peritonæi media portione, eodem illo nexu & nodo comprehensa: his peractis totum jam processum eum concluso testiculo exsecare & rescindere oportebit: fili vero, quo superior processus pars revincta est, extrema longiusculè è vulnere, seu incisione scroti pendere sinendum est. Tùm repercutiente medicamento vulneri, vicinisque partibus cum fascia & splenio admotis curatio ex arte ante tradita perficienda est. *Curatio.* *Amputatio sarcocelis.* *Quid animadvertendum in amputatione.*

CAPUT LIII.

De Cirsolele seu hernia varirosa.

Κηρσοκήλη tumor est venarum dilatarum, & vario mutuoque implexu circum testiculos & scrotum contextarum, atque à sanguine crasso & melancholico turgentium. Causæ eædem sunt quæ varicum. Signa verò manifesta sunt 1. venæ turgidæ conglomeratæ, intortæ capreolorum modo, 2. testiculus magis descendit deorsum propter humorum gravitatem & densitatem. Eandem ferè cum sarcocele curandi rationem habet: ea autem remedia quæ partem illam confirment, solident ac roborent, atque fluxionem, venarumque inflationem impediant, adhibito ad eam sustentandam commodo aliquo subligaculo, aut fascia rectè apposita, hoc enim optimum est ac certissimum remedium. Emplastrum quod sequitur optimum est. *Ramex varicosus, & quid sit* *Causæ.* *Signa.* *Curatio per medicamenta.*

℞ Picis navalis ℥ vj. colophon. ℥ iij. lithargyri, ammoniac. bdell. oppopanac. thereb.

lithargyri, ammoniac. bdell. oppoponac. thereb. mastich, an. ℥ j. boli arm. thur. sang. drac. sarcocoll. aloës, centaur. symphyt. nucis cupress. gallar. cortic. mali punici, vermium terrestium an. ℥ ij. glutinis pellis ariet. dilut. in aqua chalybeata & aceti q. s. fiat emplastr. applicetur parti affectæ seu varicosæ.

Curatio per Chyrurgicam. Quòd si hisce remedijs morbus hic tolli non possit, is ut sanetur tumor infligenda scroto plaga est ad varicem duorum digitorum magnitudine, hinc sub varicosam venam, acum quæ duplex filum ducat, transmittere oportet, quàm altissimè fieri poterit, ut sic ejus radices vinculo comprehendantur: iterùm ad partem imam ejusdem venæ pari modo acus submittetur, relicto inter duo vincula digiti spatio. Sed priusquam imæ hujus ligaturæ filum constringas, aperienda est varix in medio illo spatio, quo ferè modo fieri solet aperta ad sanguinis missionem in cubito vena: ut sic sanguis ille crassus in scroto tumorem excitans evacuetur, quemadmodum in cura varicum fieri solet. Quod vero superest vulnus, reliquorum vulnerum more ex artis regulis curabitur, relictis quæ per se mox excident filis. Denique inducto callo procuranda cicatrix superna præsertim parte, qua vinculo vena comprehensa est: sic enim per illam dehinc sanguis ne transcolare quidem poterit.

Hernia humoralis quid. Hernia humoralis tumor est plurium humorum confusione in scroto, vel inter tunicas, quæ testes vestiunt, sæpè etiam in propria testium substantia genitus. Causas, signa & curationem, reliquis tumoribus similem obtinet. Dùm procedet curatio, quies, subligacula, & sustinendis, fulciendisque testibus fasciæ idoneæ eruntimperandæ.

CAPUT. LIV.

De Ani Procidentia.

Ani procidentia quomodo fiat. Pueris familiaris est morbus. Causæ. QUandò qui Anum cingit musculus Sphincter dictus relaxatur, tùm fit ut rectum intestinum fulcire nequeat. Hic affectus frequens est pueris, à nimia alvi humiditate, quæ in musculum illum illabens, ipsum remollit, & remittit, vel anum insolito pondere gravat, ut musculi ani levatores ipsi levando non ampliùs sufficiant: huic eidem affectui occasionem præbet ingens dysentericus fluxus, fortis in excernendis induratis contentio, hæmorrhoides, quæ suppressæ rectum intestinum onerant, fluentes verò relaxant: frigus ut in his, qui hyeme sine ligaculis degunt, vel diu super frigidum marmor sedent, ictus, lapsus in os sacrum: nervorum qui ab osse sacro ad musculos ani levatores pergunt, paralysis; lapidis in vesica existentis pondus. *Curatio.* Id ut sanetur malum, nimio potu, frequentioribus jusculis, fructuum crudorum esu est interdicendum. Quòd ad topica attinet fovebitur pars decocto adstringente, ex cortice granatorum, galla, myrtillis, centinodia, bursa pastoris, nuce cupressi, alumine & sale communi in aqua fabrorum, vel vino nigro, aut austero, aut tortivo elixis. Post fotum inungetur intestinum oleo rosaceo, vel myrtillorum, mox intrò in suum locum sensim compelletur, jusso interim puero si modò ejus rei sensum habeat spiritum continere. Ubi restitutum fuerit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

rit intestinum, abstergenda est diligenter pars ipsa, ne unguinis lubricitate iterùm relabatur intestinum: hinc quàm penitissimè fieri poterit immittendus in anum pulvis de mastiche, sang.dracon. terræ sigillat. bol. armen. rosar. rubrar. tùm fascia lumbi arctè cingendi, ad cujus medium postica parte alia annectetur, quæ per perinæum ad pubem alligabitur, fulcietque spongiam decocto adstringente imbutam, ano, quo suo contineatur loco subjectam. Æger si ea ætate sit qua sibi caveri possit jubebitur ubi alvum erit exoneraturus, sedere in duobus pollicem latum habentibus, & à se invicem disjunctis asserulis, ne excernendi conatus unà cum fæcibus, intestinum excludat, sed & rectus stansque si alvum exonerare possit, nunquam egerendi contentione intestinum excludetur. Quòd si præscriptis ante artibus, intestinum loco suo restitui nequeat, jubet Hippocrates ut ex pedibus pendens Æger concutiatur, futurum enim, ut illa concussione remigret intestinum: jubet etiam idem Hippoc. anum inungi spuma limacum rubrorum, quod illi siccandi facultate prædito remedio, vis insit resolvendi humores flatuosos, quibus turgens intestinum minùs facilè sua sede contineri potest.

CAPUT LV.

De Phymate.

PHyma est tumor in glandula, qui vehementia quadam augetur, & ad suppurationem festinat Gal. Cap. 1. 2 ad Glauc. tamen phyma generali una significatione quoslibet tumores continet, sive à causa, externa sive interna, nam ἀπὸ τοῦ φύεσθαι propriè omnibus sua sponte è terra nascentibus convenit: sed speciali significatione, phlegmones adversarum partium sponte sua emergentes, citòque augescentes & suppurantes, quo non solùm inguina, tametsi frequentissime: sed axillæ quoq; designantur. Cum enim glandulæ omnes ob insitam substantiæ suæ laxitatem, excipiendis fluxionibus, tumoribusque opportunæ sint, tùm maximè in his partibus & præsertim inguinibus ob declivem situm, motumque validum, & redundantem humiditatem, ob majorum vasorum in femora, tibias, & pedes directionem. *Phyma quid.*

Præmissis generalibus remedijs vacuatio causæ conjunctæ primùm per digestionem tentetur, mox per suppurationem, si quidem digeri materia prę copia aut lentore aut crassitie nequeat, aut si materia sit critica, facto pure aperiendus est tumor. *Curatio.*

CAPUT LVI.

De Phygethlo.

PHygethlon est inflammatio in glandula, erysipelatis particeps, aut est erysipelas inflammatorium Gal. Cap. 1. 2. ad Glauc. *Phygethlon quid.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

Curatio. In hoc præcedat universi corporis procuratio per venæ sectionem, purgationem, diætam. Quoad partem affectam potiùs digerendum, quam suppurandum, quia hujusmodi tumor habet bilem admixtam, Galenus 6. sim l. laudat Alsinem, instar cataplasmatis, item atriplicem, & folia malvæ hortensis, ceratum humidum. In summa phygethlon discutientibus mitioribus curandum.

CAPUT LVII.

De Bubone.

Bubo quid. Hyppocrates magnas præsertim glandulas quales sunt principum partium emunctoria, appellat bubones, à parte affecta traducto nomine ut notat Gal. ad 2. Epid. earum inflammatio bubo nominatur. Sic enim 2. ad Glauc. bubonem definivit qui citò facilèque suppurat: phyma quod tardè & difficillimè: quia ad erysipelatis naturam propiùs accedit quam phlegmones. Phygethlon propriè nuncupatur ut jam diximus. Est autem bubo quidam criticus, alter symptomaticus. Discernuntur quod *Bubonis differentiæ* critico mitescunt cum febre mala accidentia quæ symptomatico intenduntur, est etiã *Causa.* quidam benignus, alter malignus. Benigni ferè semper causa est evidens, ut lassitudo, nam ijs tumere solent inguina qui longum iter præter consuetudinem conficiunt. Dolor ingens in subjecta parte, ut in manu aut pede, quia natura ad partem dolentem sanguinem transmittit, qui in glandibus subsistens illic phlegmonem parit. Ab ictu quoque, venere, contusione fieri potest fluxio in glandulas, quæ ea in parte bubonem efficit. Malignus autem est pestilens aut venereus. Pestilens non tantùm pone aures, sub alis aut inguinib. apparet, verùm etiam in glandulis colli, natura quo potest venenum ablegante, etiamsi sub alis sita sint emissaria cordis. Venereus in glandulis duntaxat inguinum emergit, quia jecur laborat sub lue venerea. Quòd si virus retrocedat & repentè bubo dispareat, jecur primùm, deinde tota massa sanguinis inficitur, unde lues venerea mox consequitur. Discernitur benignus à maligno, quòd ille cau- *Quomodo discernitur bubo benignus à maligno.* sam habeat evidentem, tùm aut nullam, aut valdè mitem, & diariam duntaxat febrem habeat conjunctam, pestilenti verò semper adjuncta sit febris continua, malignis accidentibus, ut nausea, vomitu, animæ deliquijs, tremore cordis comitata, in venereo nihil tale apparet, imò sæpè protuberat inguen sine febre: quia cor non patitur, febris autẽ est affectus cordis, nisi fortè dùm fit pus compatiatur. Discernuntur potissimùm ab antecedentibus, ut congressu cum impudica, tùm quòd infra, aut supra glandulam *Prognost.* pestilens appareat, venereus in glandula. Præterea pestilens non est rotundus sed porrigitur in longum & nervus tenditur instar chordæ.

Ad prognosim non est prætermittendum minùs exitiosum esse bubonem, immò verò ut plurimùm salutarem qui præcedit febrem pestilentem, qui verò eandem sequitur semper apparet cum periculo. Qui tamen sub inguine protuberat minus habet periculi, quia longiùs abest à corde, & naturæ robur indicatur quę tam procul venenum expulerit. Qui ponè aures & sub alis apparent sunt funestiores. Funestissimus qui sub ala sinistra, quia imbecillitas naturæ inde arguitur, item quò bubo est minor, eò est perirulosior.

Curatio

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

Curatio.

Curatio bubonis benigni.

CUm bubonis speciem hoc modo distinxeris præscribenda erunt unicuique propria & accommodata remedia. Sanguinis missio confert buboni, quia morbus est à sanguine non putri, minimèque venenato. Quinetiam licet leviter repellens ut oleum rosaceum applicare. At in maligno neque venam secamus, neque purgans exhibemus, neque diætam ordinamus, sed sinimus patientes uti consueto victu, quandoque ad derivationem simul & vacuationem materiæ conjunctæ, proximam venam incidere oportet, ut saphæna inflammato inguine, non basilica aperienda est, ne retrahatur venenum, quod foras omni arte evocandum est. Purgatio in hoc periculosa, quia medicamenta à principio valdè turbant naturam. Utilissimum est materiam veneficam attrahere ad illam partem epipasticis, & in omnibus modis tumorem in pus vertere, nequaquam autem per halitum digerere, multò minus repellere, quia experientia testatur sæpè ægrotantes evadere à lue venerea, & à peste, si fiat evacuatio sensilis per suppurationem & apertionem bubonis, & sæpènumerò, iterùm corripi lue venerea, vel morte corripi, si fiat insensilis vacuatio bubonum. Et ratio est quia tenuiore parte resoluta, crassiores intus se defigunt & concrescunt, sensilis verò evacuatio, non modò materiam influxam contagiosam verùm etiam quantumvis aliam quæ in corpore est, evacuare solet: & hoc fit ratione vacui, quia humores semper sequuntur id quod evacuatur, ideo de materiæ resolutione nihil in hoc bubone maligno cogitamus. Ergò admoveatur pepticum aliquod, ut basilicum, aut cataplasma ex farina tritici cocta in oleo liliorum. Vel.

Curatio bubonis maligni.

Quando utendum epipasticis remedijs.

Cavendū à resolutione in bubone maligno.

℞ Cepam unam, cavetur, & impleatur cavitas theriaca vel mithridatio, deinde papyro involuta coquatur sub cineribus calidis, teratur deinde cum oleo scorpionum, fiat cataplasma, addere possis fermenti ℥ ß. Vel.

℞ Rad. lilior. sub cineribus coctarum ℥ iij. ceparum pariter coctarum ℥ iiij. axung. porci, gallin an. ℥ ij. croci pulti ʒ ß, vitell. ovor. num. ij. fiat cataplasma. Interdùm verò accidit ut pertinacissimi sint ad suppurationem: in quo casu consulo ut cucurbitula affigatur, nam potentiùs & celeriùs trahit, alternis diebus, interim autem diachylum cum gummis & sapone nigro apponendum, quo contumacissimos bubones indicos suppurari vidi. Vel.

Bubones rebelles & contumaces.

℞ Diachyl. gummat. ℥ ij. ammoniac, bdell an. ℥ ß, adde si placet pulveris aristol. dictam. gentian. an. ʒ j. malaxentur cum oleo de scorpinib. compos. cujus solo litu venenum foras attrahitur. Fiat emplastrum molle, cujus portio extendatur super alutam & applicetur parti dolenti. Columbi aut pulli vivi per medium dissecti in eum usum buboni admoveantur: aut implumis podex galli viventis, cui rostrum constringatur, ut per anum cogatur inspirare, & inspirando virus attrahere. Quòd si nec his suppurari possit, cùm diutiùs frustra tentata est suppuratio, & morbus est in longum tempus protractus, recurrimus ad venæ sectionem, purgationem & diætam, & admoveatur causticum medicamentum buboni ante perfectam maturationem. Deinde ulcus ordinarijs remedijs curetur, mundificativo de apio mundetur, repleatur unguento aureo, emplastro diapalma cicatrice tegatur.

Ante perfectum pepasmum aperiatur.

Bubones pestilentes pauci curantur, ægri enim interdum prima die moriuntur, interdum quarta, rarò ultra vivunt. Utilissimum est etiam materiam attrahere epipasticis

De bubonibus pestilentibus.

ticis validissimis, ut sunt cantharides. succus tithymali, ranunculus contusus & appositus. Omnium maximè laudo flammulam, quia admodum attrahit, & vesicas excitat, per quas venenum expurgatur. Interdum causticis uti licet, & feliciter res succedit. Inustione facta congruum est, theriacam & Mithridatium imponere emplastri modo, purgato abscessu ulcus relictum carne impleatur, tandemque cicatrice obducatur.

CAPUT LVIII.

De Apostematibus Coxarum.

Causa.
Apostematis coxarum
Curatio.

IN coxa fit tumor quidam durus, crassus, & inflatus, absque rubore quidem, sed cum dolore obtuso & torpido qui tactu irritatur. Generatur ex humore frigido, lento & crudo qui articulum prope contingit : hinc crescit augeturque paulatim, ita ut in magnum abscessum degeneret, initio tamen cognitu satis difficilem ob materiæ frigiditatem & loci crassitudinem. Illius curatio ad universale regimen quod attinet aliorum tumorum curationi est similis, quantùm verò ad speciale in hoc ab illa differt, quod hic nihil sit refrigerandum ne humor condensetur, qui facilè ligamentis ac nervosis partibus adhærere posset : sed suppurandus potiùs est, & ad cutem quàm proximè pertrahendus, & si materia profunda fuerit medicamentum causticum convenientius est quam scalprum ob loci densitatem & materiæ frigiditatem quæ concalefieri & maturari caustici actione potest. Apertura verò commodo convenientique loco facta omnis humor mali causa paulatim educendus est, detergendum & mundandum ulcus curandumque aliorum ulcerum more.

CAPUT LIX.

De Genu Apostematibus.

Apostemata genuum unde fiant.
Morbus est frequens.
Prognost.

POst longos & difficiles morbos sæpè tumores in genubus suboriuntur, sed & corporibus cacochymis & plethoricis post labores & exercitia. Id morbi genus frequens est, quòd humor facilè decumbit in partem quæ à labore incaluit. Atque si morbos longos ejusmodi tumores consequuntur periculosi sunt & curatu difficiles, ob idque minimè negligendi : nam hos acerbi dolorum cruciatus comitantur, quod eo decumbens humor, membranas, quæ illic multæ partem involuunt distendat & divellat : adde quod virulentæ, & malignę cujusdam qualitatis humor ille sive frigidus, sive calidus sit, fit particeps, cùm in illas partes decubuit, cujusmodi virulentiam cernimus in articulorum doloribus & venenatarum bestiarum morsibus.

Curatio illius difficilis est, quia talis humor rarò nasci solet præter quàm in corpore

pore

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

pore cacochymo, malèque habito, aut in quo viſcus aliquod intemperatum vel malè affectum inſit. Item quod afflicta pars frigida ſit debilis, exſanguis, quæque ad humorem per ſe frigidum, rebellem & contumacem diſſipandum ac abſumendum caloris ſatis non habeat. Item propter malignitatem, cacoëthiam & virulentiam membranarum, nervorum & ligamentorum. Aliquando tumor fit à flatulentis, crudis & ſeroſis humoribus, quibus inter membranas parteſque nervoſas influit ac immiſcetur, & maximè ſub aponeuroſi membranacei muſculi, & aliarum partium quæ circa articulum ſunt, & in ſubſtantia inde imbibuntur.

Curatio. Quòd ad curationem ſpectat ſi à ſanguine tumor eſt, victus inſtituetur tenuis, & refrigerans. Ad revulſionem cauſæ antecedentis phlebotomia imperabitur. Topica pro temporũ quatuor varietate varia uſurpabuntur. Ad doloris vero levamẽ anodyna inſtituentur de quibus omnibus ſatis multa dicta Capite de phlegmone curanda. Sed ſi aquoſi partem tumefecerint phlegmagogis ante omnia purgandum erit corpus: inde topica incidentia, attenuantia, rarefacientia: & valdè deſiccantia erunt uſurpanda. Ut,

℞ Farin. hord. & orobi an. ℥ iij. furfuris macri ℥ j. flor. chamæm. melil. & ſummit. aneth an. p. 1. ſtercoris caprini ℔ ß, ſapæ ℥ ij. olei aneth. & rutæ an. ℥ ij. bulliant in lixivio forti & fiat cataplaſma. Fomenta diſcutientia (quæ tamen nonnihil adſtringentia erunt, ut partem corroborent) utiliſſimè adhibentur. Emplaſtra è meliloto, oxycroceum, divinum, de Vigo ſine vel cum mercurio optima ſunt. Quòd ſi hæc remedia non ſufficiant licet uti veſicatorijs, ut portio humoris detrahatur, quo pars illa eodem exoneretur.

Non raro tamen in profundo deliteſcit humor ille inter patellam & articulum, quo fit ut diſcuti & reſolvi nequeat propter partis infirmitatem & caloris paupertatem adeo ut humor advena ſua ſæpè ſede oſſa dimoveat & excludat, ut multis contigiſſe animadverti: quo in caſu irrigationes ex vino rubro quo vis medicamenti ſubeat, penetretque promptiùs ab alto factæ valdè commendantur.

Non temerè aperiendi ſunt tumores genuum Et quoniam partes hæ ſunt exquiſitiſſimi ſenſus, ſi aperiendi tumoris incidat neceſſitas non temerè aut inconſideratè id opus aggrediendum, metu doloris & malignorum accidentium. Non raro à flatu contento id genus tumoris excitatur: Quare diligenter Chirurgo providendum eſt ne fallatur, ac ſpecie inundationis, quam oppreſſis digitis percipere videtur, quaſi contentæ ſaniei & humoris, ad tumoris reſciſſionem adducatur. Nam pro humore flatus erumpens malorum accidentium conſecutionem adfert, propter temerè factam in parte ſenſili ſectionem. Sæpiùs apertio ſive ferro, ſive cauterio facta prorſus inutilis eſt, quoniam humor in certa capacitate non continetur ut per orificium facilè evacuetur: ſed per omnes partes quæ in tota ſua ſubſtantia eò refertæ & imbutæ ſunt ſit diſperſus, adde quod apertio in articulis, nervoſiſque partibus citra neceſſitatem facta, periculoſa eſt ut diximus. Itaque cavendum eſt ne apertio ſi fieri debeat profundior fiat, quoniam pars eſt nervoſa, pungens ac ſenſilis & dolorem inferens. Id è Chirurgi prudentia & experientia pendet.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

CAPUT LX.

De Pedum abscessibus.

Causæ abscessuum pedum.
Curatio.

Accidunt pedibus (ut & manibus de quibus jam dictum) tumores geniti ex humoribus lentis, viscosis, & strumosis qui pedum articulis se insinuant, interdumque ossa denudant, & sæpè os tali quod rarum est & spongiosum, & quod pravo humore facilè imbibitur & imbuitur. Vera autem & perfecta hujus mali curatio est materiam per resolutionem evacuare, eamque si fieri possit non aperire: quòd si urgeat ita necessitas ut aliter fieri non possit, expectandum donec humor à cute procul non absit: cavendo diligenter, ne intima perscrutemur, nec os attingamus: etsi membrana sua illud detectum reperiatur, natura tamen ita provida est & solers, in pueris potissimum, ut illud de integro tegat & conservet.

Extremo etiam pedi supervenit sine ulla manifesta causa, nec tamen sine malignitate quadam occulta, dolor acerrimus, absque tumore & rubore, deinde sensus motusque derepentè pereunt. Hinc pedis illa extremitas suo naturalique colore destituta, livida aut nigra efficitur, & in gangrænam vel sphacelum degenerat. Id autem mali senibus magis quam alijs evenit. Ab initio illi providendum est, adhibitis quæ partis facultatem caloremque naturalem corroborent, confirment ac muniant medicamentis. Notandum est autem fieri interdum tumores quosdam in articulis, in quibus materia inesse videatur: nulla est tamen quæ certo loco contineatur, nisi quod partes ea imbutæ ac perfusæ sunt veluti spongia aquæ plena. Id quod diligenter considerandum est. Nam ijs in locis facta apertio periculosa valdè est, malumque vehementer exacerbat, nec humorem mali causam evacuat: ille autem digeri, coqui & resolvi per ea, quæ præscripsimus medicamenta debet.

Libri primi de Tumoribus finis. Soli Deo honor & Gloria.

LIBER

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

LIBER SECUNDUS DE VULNERIBUS.

CAPUT PRIMUM.

Quid vulnus, quæ ſint illius cauſæ & quæ differentiæ.

VUlnus eſt ſolutio continui in parte carnoſa, recens & cruenta; facta à cauſa aliqua externa & violenta. Quibus quidem notis differt ab ulcere & fractura. Quanvis enim vulnus ut ulcus ſit ſolutio continui in parte carnoſa: differunt tamen primò quod ulcus fiat à cauſa interiore, ſecundò quod ſit cum ſanie aut pure. Nam vulnus nomen ſuum amittit, & incipit ulcus appellari cùm ſanguis in ſaniem aut pus converſus eſt. Nomine partis carnoſæ non tantùm carnem intelligo ſed partes molles inſertas carni, venas, arterias, nervos. Nam magna vulnera, atque etiam ulcera ut carnis, ſic earum continuitatem ſolvunt. Quemadmodum verò ulcus oſſis, ſeu ſolutio continui in eo facta ab croſione & putredine propriè & diſtinctè τερεδῶν caries oſſis appellatur: ſic ejuſdem vulnus, hoc eſt ſolutio continui in eo facta à cauſa violenta vulnerante & externa κατάγμα fractura propriè nuncupatur, in nervo σπάσμα, in ligrmento θλάσμα, in vaſis ἀπόσπασμα, in muſculis ῥῆγμα nominatur. Atque quæ in vaſis contingit continui ſolutio apertis ipſorum oſculis, ἀναςόμωσις, quæ per eroſionem ἀνάβρωσις ſeu διαβρωσις, quæ per rupturam ῥῆξις, quæ per reſudationem & tranſcolationem διαπήδησις nominatur.

Quid propriè vulnus

Varia vulnerum pro partium varietate nomina.

Continuitatis verò ſolutionem appellamus, quùm partes quæ unitæ, conjunctæque erant, ſolutę, disjunctæ, ac ſeparatæ ſunt, qui morbus tùm organicis, tùm ſimilaribus partibus communis eſt.

Vulnerum quæ recentia & propriè cruenta dicuntur, cauſæ habentur res omnes quæ extrinſecus vi & impetu in corpus incurrere poſſunt. Hæ animatæ ſunt vel inanimatæ. Animatæ ut morſus & puncturæ beſtiarum aliquando venenatarum. Inanimatæ ſunt, ut teli, gladij, fuſtis, ſclopi ignivomi, lapidis & ſimilium omnium ictus, quarum aliæ incidunt ut enſis, aliæ contundunt ut lapis & globuli ſclopetorum, aliæ pungunt ut acus, graphius, aliæ urunt ut ferrum candens; aliæ tendendo rumpunt: quas diligenter priùs inquirere oportet, quàm de remedio cogitetur. Quanvis tamen externis cauſis non deſtinentur remedia ſed internis quas illæ commoverant: tamen

Vulnerum cauſæ.

tamen ad morbi & morbificæ causæ depulsionem non parùm conferunt: quandoquidem plurimum refert priùs novisse an vulnus sit à cane rabido vel non, quia alexipharmacis tàm sumptis quàm admotis venenum expugnaretur: quæ teli fuerit figura si cognoveris, minori cum dolore, corpore infixum evelles.

Vulnerum differentia. Differentiæ à causis ipsis sumuntur: Nam vulnus ab incidente, incisio: ab acuta & pungente, punctio, sive punctura, à duro & obtuso contusio nominatur. Item non aliter quàm ulcus dicitur vulnus aut simplex aut compositum, videlicet morbo, morbificæ causæ, aut alicui symptomati complicatum. Vulnus contusum includit suam causam, ut puncto, incisio. Continet quoque suam causam, vulnus in quo sagitta permansit aut globulus. Est conjunctum morbo vulnus intemperatum, aut cum inflammatione & dicitur δύσκρατον; aut symptomati quod est cum dolore aut hæmorrhagia, aquę duo vulnera sæpissime comitantur. A quantitate etiam dicitur magnum, aut parvum vulnus, superficiarium aut profundum, à figura rotundum, quadratum, rectum & obliquum. Differentiæ quæ à partibus affectis sumuntur, maximè sunt usus præsertim ad eventum prædicendum. Nam aut est acceptum vulnus in parte similari, aut organica. Similari inquam ut carne, pinguedine, vel dura, vel molli, ut osse cartilagine, juncturis, vel mediocri vena arteria, ligamento, nervo: Aut organica eaque principe, ut corde, çerebro, hepate, aut non principe, attamen necessaria ad vitam, ventriculo, pulmone, splene, vesica, renibus, nam si non principes, non minùs tamen necessariæ ad vitam sunt, aut quæ ad utilitatem potiùs data sit & commoditatem vitæ, quàm ad necessitatem, ut in naso, auribus, oculis, quorum membrorum vulnera ut priorum non sunt funesta, sine quibus vivere possumus.

CAPUT II.

De Signis vulnerum præsertim prognosticis.

Morbus perfecte curari non potest nisi cognoscatur, sed vulnus sensu ipso perspicuum est. Itaque in dignotione generis non est magnopere laborandum, sed speciem definire non est cujusvis quando vulnus ad interiora penetrat. Quandoquidem species definitur sumpto genere cum parte afflicta. Quandò autem pars vulnerata delitescit, solertis tantùm est non cujusvis Chirurgi, eam definite cognoscere. Considerabit verò partis usum & actionem deinde quod per vulnus excernitur, stercusne, vrina, chylus, spiritus: potissimùm verò ex anatomia, situs cujusque partis observari debet. Quos signorum fontes ex professo declarat Galenus in opere de locis affectis.

Quia omne excrementum præsefuit idæa partis undemanat.

Prognostica non minoris sunt momenti. Nam lethale vulnus à sanabili priùs distinguendum est quàm curatio suscipiatur, ne videaris eum occidisse, quem sors ipsa peremit: vel caute familiares priùs admonendo periculi curatio suscipienda est.

Ut ergò optime rectum judicium sive prognosticum faciamus, quatuor consideranda ac observanda. Primò pars affecta, secundò vulnus. Tertiò habitus tùm corporis totius, tùm affectæ partis. Quartò res nonnaturales. Quo ad primum sex sunt consideranda. Primum est affectæ partis diguitas: an nobilis vel ignobilis: principalis vel principali parti inserviens. Secundum, partis substantia an sit dura vel

Signa prognostica etiam sumuntur ab eßentia, magnitudine & figura vulneris ex partis vulneratæ substantia temperamento, conformatione, situ, virtute, habita ratione sexus, ætatis, temporis, constitutionis, anni partis, regionis, generis vitæ, diæta, & symptomatum super venientium.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

vel mollis, vel mediocris. Tertiò ejus temperies, an sit calida, vel frigida &c. Quartò situs, id est an in profundo loco sit sita, vel in summo & superficiei proximo. Quintò vulneratę partis quantitas & numerus. Sextò usus conformatio & partis actio. Quo ad secundum, vulnus considerandum an sit magnum vel parvum. Quo ad tertium, id est ad habitum & temperiem totius corporis, ac affectæ partis, maximè ad præsagiendum confert, quia in corpore cacochymo, id est pravis succis repleto vulnera sæpissimè mortem afferunt, & si sanentur, cum difficultate hoc sequitur: Sic quandò in vulnerata parte aliqua mala intemperies vel infectio adest: Ætas similiter consideranda ut inquit Celsus lib. 5. Cap. 26. quin etiam confert aliquid & ætas, & corpus & vitæ propositum & anni tempus, quia faciliùs sanescit puer vel adolescens, quàm senior, valens quàm infirmus, neque nimis tenuis neque nimis plenus quàm si aliter sit, integri habitus quàm corrupti. Quo ad sex res nonnaturales, quod est quartum observandum in rectè præsagiendo, maximè interest anteactus & præsens vivendi ordo in vulneribus curandis, cùm inordinatè viventes difficiliùs sanentur, & hoc Celsi authoritate comprobatur loco citato dicente. Faciliùs sanescit exercitatus quàm iners: sobrius & temperatus quàm vino, venerique deditus. Opportunissimumque curationi tempus vernum est, aut certè neque fervens, neque frigidum. Siquidem vulnera & nimius calor, & nimium frigus infestant, maximè tamen horum varietas, ideoque perniciosissimus est Autumnus ut legitur lib. 5. Aph. 20. Hippocrates etiam inquit, Frigidum ulceribus mordax, cutem obdurat, dolorem insuppurabilem facit, nigrorem inducit, rigores febriles, convulsiones ac tetanos creat, & sic de ulceribus Hipp. verba fecit, hoc etiam de vulneribus intelligendum, cùm apud Græcos ulcus & vulnus ut plurimùm pro eodem accipiantur, & Aphor. 22. lib. citati inquit: Calidum in quo ulcere pus movet, maximum securitatis præstat judicium, cutem emollit, extenuat, dolorem lenit, rigores, convulsiones, tetanos mitigat, capitis gravitatem solvit: ossibus fractis plurimùm prodest, maximè si nudata sint, multòque magis si in capite.

Quædam enim vulnera absolutè & necessariò sunt funesta, quandoquidem etiam num leviter vulnerato corde mors est inevitabilis, cerebri & hepatis vulnera pręsertim magna sunt quoque lethalia, non necessariò tamen, quia historiarum fide compertum est, cerebri substantia discissa, quinimò ad unum ex ventriculis penetrante vulnere nõnullos convaluisse. Enimverò cum discisso cerebro idcirco moriendũ sit, quia eripitur beneficium respirationis, qua sublata non est possibile animal vivere: Tollitur autem respiratio quia per nervos ad thoracem animalis spiritus non transmittitur si inciso occipite nihilominus diffluat spiritus & peræquè respiret animal, cur necesse est inciso cerebro interire? sit ergo ut plurimùm non absolutè funestum vulnus cerebri. Hepatis vulnus magnum præsertim si venam cavam aut portam inciderit ob immoderatum profluvium quod sisti non potest, absolutè lethale est. Agè verò non tantùm principum partium, sed etiam ad vitam necessariarum prædictionum percurramus. Vulnus diaphragmatis in media & nervosa parte absolutè funestum est, non tantùm quia pars sit nervea, & in continuo motu, sed etiam quia usque adeo compatitur cerebrum ut φρένας veteres appellarint, moxque succedit ex vulnere delirium.

Vulnera absolutè & necessario lethalia quæ.

At in parte carnosa, est quidem lethale ob necessitatem partis: est enim instrumentum lenis respirationis, & quia in continuo motu est, non tamen necessariò, quia pars carnosa potest agglutinari: Idem dixeris de vesica: cujus collum incisum coalescere quotidiana lithotomia experimur quia est carneum. Sed vesica ipsa

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

quæ nervea est incisa necessariò moriendum est. De ventriculo par est ratio. Nam si vulnus externam duntaxat & carnosam tunicam læserit potest reuniri: si interiorem & nervosam minimè. Chylus enim non fiet, vel certè alimentarius non erit, etsi laudabilis fieret vulneris coalescentiam impediret. In Stomacho ob exquisitum quem habet sensum à nervis sextæ conjugationis, & cordis incredibilem consensum, cujus causa cor olim dicebatur vulnus absolutè est lethale. A vulnere tenuium intestinorum præsertim jejuni, quia eò bilis confluit, multa & magna habet vasa, nulli evadunt aut paucissimi. Quid multa? si partis vulneratæ usu & officio vita carere non possit ut renibus, liene, vesicula fellis quia sanguinem tribus excrementis debent repurgare ut sit alimentarius, vulnus in his partibus egregium, præsertim si tantum sit ut usum tollat necessariò est lethale. Nam ut mittam usum & necessitatem partis, nec non viciniam cordis, remedia eò difficillimè perveniunt, neque operari possunt, licet eò pervenerint, quia sunt in continuo motu: ut remedium agat est opus quiete. Præterea pulmo noxium excludit tussiendo pus, saniem & sanguinem. Atqui tussis vehemens pulmonis conatus ad expectorandum, vulnus auget, & magis magisque pulmonem dilacerat. Ergò cùm id noceat à quo solo peti potest præsidium, quæ spes sanitatis recuperandæ potest esse? Incisa aspera arteria quia efflatur spiritus certa est mors: Incisa gula vita est in magno discrimine, quia per vulnus potus effluit, neque cibus ad ventriculum descendit; vulnerata vena jugulari pauci evadunt propter immoderatum sanguinis profluvium. Dicam uno verbo omne magnum vulnus lethale esse. Dicitur autem magnum tribus causis, aut ratione partis vulneratæ, quæ sit princeps, aut saltem ad vitam necessaria; vel per se ratione morbi ipsius, quandò multum substantiæ deperit, aut quòd sit malignum, vel ratione symptomatum. Per se vulnus magnum est lethale, quia cum carne inciduntur vasa quæ illi inseruntur Incisa autem vena membrum privatur alimento; incisa arteria vitali spiritu & calore; inciso nervo, sensu & motu; inciso tendine succedit dolor insignis Unde si non totius saltem partis mors. Ratione symptomatum vulnus est lethale, quod acceptum est in capite aut cauda, si malis in principio aut fine musculorum: quia in caput inseritur nervus qui desinit in tendonem, quorum exquisitus sensus, dolorem, convulsionem, syncopen, delirium, febrem, & ejusmodi pessima accidentia inducit. Quibus quidem causis vulnus in articulis, quin & juxta articulos acceptum vulnus est lethale. Nam ubi tendones, nervi, carne vacua & ossea sunt loca, hic dolorum, vigiliarum, convulsionis, delirij periculum imminet, & dicuntur vulnera maligna: quo nomine articulorum vulnera in magnis habentur, quòd ferè malè morata cernantur. Minimè omnium periculosa existunt quæ carnosam substantiam attingunt Contusa vulnera operosioris sunt sanationis, quàm ea quæ sola & simplici continui solutione molesta sunt: nam antequàm de unione restituenda cogites, molienda suppuratio est & detersio, quæ res nisi longo tempore perfici nequeunt. Quæ rotunda & in orbem sunt vulnera hoc ipso pejore sunt conditione, non enim fit unio, nisi per angulum, id est duarum linearum concursum, quę res in vulneribus circularibus locum habere nequit, quòd circularis figura unica linea obliqua absolvatur. Præterea vulnera eo majora censentur quo extrema ipsorum & labra longiùs sunt à se ipsis dissita: quod contingit sphæricis vulneribus. Contraria ratio est vulnerum angularium vel fibrarum ductus sequentium, utpote quæ facilioris sanationis existant. Juvenum vulnera faciliùs & promptiùs sanantur quàm senum, quòd in illis natura vegetior sit & sanguis pinguis copia major, unde carnis promptior &

Omnis morbus periculosus, vel ob partis affectæ præstantiã vel ob affectus magnitudinem. vel quia malignam quand. habet naturã Gal. Cap. 6 l. 4. meth.

facilior

facilior reparatio, quæ in senili corpore tardior esse solet, quod senibus sanguis existat parcior & siccior & naturæ virtus languidior. Quæ vernali constitutione infliguntur vulnera, non sunt sanatu difficilia æquè ac ea, quæ hyeme vel æstate. Est enim omnis caloris & frigoris excessus vulneribus contrarius: vulneri supervenire convulsionem malum est, nervosi enim corporis læsi signum hoc existit nisi compatientis cerebri quod nervorum principium existit. Tumor vulneribus magnis superveniens bono est: Hinc enim significatio fit virtutis naturæ ad noxiorum depulsionem & oblæsæ partis levamen. Partes organicæ dissectæ penitùs, unionem admittere nequeunt: quòd distracta semel & revulsa à corporis trunco pars vitalis principij influxum à corde tanquam à radice recipere ampliùs nequeat, sine quo vita nulla esse potest, nam à privatione non datur regressus ad habitum. Nervorum, venarum, arteriarum itemque ossium soluta continuitas aliquandò restituitur, non verè & per primam ut loquuntur intentionem, sed per secundam, id est per similis non verò ejusdem substantiæ repositionem. Prima intentio in partibus carnosis per conversionem sanguinis alimentarii in propriam vulneratæ partis conversionem locum habet. Secunda verò in partibus spermaticis: in quibus deperdita substantia reparatur, heterogenei alicujus corporis interventu, quod natura conservationis suæ diligens, in amissi locum molitur: sic enim quod ossa fracta restituit & agglutinat corpus non os, sed callus vel porus existit, cujus origo & materia est ab humore paulò crassiore, quàm existat ille unde ossibus ortus suppetit & principium: hic humor cùm ad fracturæ locum appulerit, ossium extrema sibi invicem agglutinat, quæ alias ob duritiem coalescere nunquam possent. Hanc unionem faciliùs & promptiùs admittunt ossa puerorum, propter mollis & tenellæ substantiæ sequacitatem. Denique admonendus hoc loco Chirurgus est exigua vulnera, & quæ nemo artifex lethalia judicet non raro mortem inferre propter occultam quandam læsorum circumstantiumque corporum cacoëthiam. Quo nomine notatum ab Hippocrate legimus, non satis esse Medicum suum fecisse officium, sed externa ritè præparata esse oportere.

CAPUT III.

De Vulnerum curatione in genere.

EXigua vulnera (ut alij omnes simplices levesque morbi) naturæ ope sæpissimè curantur, sine ulla medicinæ opera. At quùm magna sunt & gravia aut in corpore cacochymo maleque habito, tunc Chirurgi & ope & opera indigent ut probè riteque illorum curatio fiat, hoc est, ut necessaria, conveniensque remediorum administratio adhibeatur. Remedium autem appellamus quicquid corporis nostri morbos vi sua infringere, deterrere, conficere, propulsare, ac dissipare potest, sive medicamento, sive manus opera seu vitæ regimine seu alia quacumque ratione.

Vulnerum recentiumque Chirurgi auxilium subsidiumque postulant curatio in duobus præcipuis capitibus versatur, quorum primum in distantium ac sejunctarum partium in pristinum situm reductione & unitate: alterum in earum consolidatione, veraque conglutinatione consistit. Reductio aut admotio partium sejunctarum ac *Generalis vulnerum indicatio.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

solutarum, opera chirurgi efficitur, qui ut primus operarius, efficiens quod natura per se non potest suo quasque partes proprio & naturali loco reponit, conjungit & adunat.

Agglutinatio autem & consolidatio istarum partium quæ repositæ & copulatæ iterùm fuerunt, naturæ vi fieri solet, quæ tanquam operaria princeps suis facultatibus viribusque plane admirandis utens & naturali suo balsamo instructa hoc est secundis humoribus, eas partes connectit, consolidat, & agglutinat, fovet, alit, conservat, partemque affectam in pristinum & naturalem situm formamque restituit.

Quinque ad unionē necessaria. Verùm ut primum illud caput probè dextrèque perficiatur, naturaque ad secundum perficiendum regatur quinque fines speciales nobis proponemus, quorum primus erit ut diligenter consideremus an alienum quiddam sit, quod consolidationi obstare possit, ut id leniter & sine dolore tollamus, detergamus & mundemus. Causæ autem externæ, aut primigeniæ, si malum omnino perspectnm fuerit rationem habemus. Alter est ut chirurgus partes avulsas & à se distractas dextrè in sese reducat, & in primum locum figuramque restituat. Tertiùs est partes in suum locum formamque naturalem restitutas ac reductas, probè decenterque retinere, donec conglutinatæ omninò fuerint, ne minima offensione iterùm luxentur, ad pristinumque vitium redeant. Quartus ut partis substantia, naturaleque temperamentum conservetur. Quintus denique ut symptomata, prius quam veniant maturè prævideantur, ubi autem nata fuerint diligenter emendentur.

Primum autem consilium quod ut dictum est in rebus alienis tollendis versatur, expletur, effectumque suum consequitur, quùm è vulnere tollitur quicquid est præter naturam, seu ferrum, lignum, plumbum, seu aliquod vestimenti fragmentum, pilusve, aut ossis separati frusta, aut quidvis aliud; quod aut unitati, aut consolidationi obstrare posset: id verò aptè, scitè & sine dolore tollendum est, adhibitis aptis convenientibusque instrumentis si sola manus (quæ instrumentum instrumentorum est) minimè sufficiat.

Secundum fiet solertia & industria chirurgi, qui partes in pristinum locum probè dextrèque restituet, hoc est venæ orificium, orificio ipsius recta opponet. Idem de nervis, cæterisque partibus omnino fiet, ut facillùs coalescant & conglutinentur.

Tertium (cui propositum est partes in proprium & naturalem locum reductas, unitas conservare) efficitur aut ligatura, aut sutura, quarum quidem plura sunt genera, quæ hic persequemur ut opus nostrum clariùs illustremus:

De Ligaturis.

Tres sunt ligaturæ species. VEteres omnium consensu ligaturæ tres statuerunt species, primam agglutinativam seu incarnativam, secundam expulsivam, tertiam retentricem vulgò nominant. Agglutinativa sive incarnativa vulneribus simplicibus, recentibus, & adhuc cruentis convenit: duobus hæc capitibus constat, sicque ducenda est ut initio ex vulneris adverso sumpto sursum ita procedamus ut decussando & deorsum regrediendo labra ipsa sibi mutuo committamus. Sit verò ligatura nequr arctior, ne inflammatio-nem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

ſtem vel dolorem inferat, neque laxior, ne inutilis ſit, & non probè contineat. Expultrix ligatura ulceribus ſanioſis & fiſtuloſis quadrat ad exprimendam ſaniem contentam: abſolvitur hæc una faſcia, uno & ſimplici capite ſurſum verſus de rigore illo remittendo ad ulceris uſque oſculum, quo (ut dictum eſt) ſanioſa materia foras exprimatur, & humoris defluxio præpediatur. Retentrix ligatura partibus, quæ arctiùs conſtringi ſe non patiuntur eſt accommodata, cujuſmodi ſunt guttur, venter, omneſque inſuper partes, quas dolor, vel inflammatio opprimet. Dolore enim pars affecta conſtrictionem horret: ejus uſus eſt ut topica medicamenta contineat. Faſciæ autem ut commodè utiliterque ijs uti poſſimus fieri debent è linteo, firmo, albo & tenui; convenientis primùm longitudinis prout partis affectæ commoditas requirit, tùm latitudinis in humeris ſex digitorum, in femore quinque, in tibia quatur, in brachio trium, in digito verò unius: omnia autem magis minuſve, membri nimirum figuræ, magnitudinique conſentaneè & conguenter accommodanda. *Ex qua re componi debeant faſciæ.*

De Suturis.

Suturæ autem quæ altera eſt vulnerum labia quæ reducta fuerint continendi atque conſervandi ratio tria ſunt genera, unum incarnandi, alterum reſtringendi, tertium conſervandi vim habens. *Tria ſunt ſuturarum genera.*

Incarnativum ſuturæ genus illud eſt quod labra vulnerum jam reducta retinet, fiat autem varijs modis. Primus iſque maximè vulgaris, is eſt qui primum punctum incipit è medio vulnere: ſecundum ſurſum verſus digiti intervallo ad extremum uſque perſequendo, pari ſpatio interjecto: deinde infra redeundum, uſque ad alterum vulneris caput. Puncti autem faciendi ratio hæc eſt: pungendo cutem, à parte exteriori auſpicandum eſt, acuſque cuſpis in vulnus exeat oportet, orâ vulneris per exiguum canalem aut aliud inſtrumentum aptum & idoneum repreſsâ retentâque: altera verò ejuſdem puncti punctio, initium ducere debet ab alterius labri carne, & in cutem extra erumpere, orâ ut dictum eſt cohibitâ: deinde filum ligandũm, primuſque nodus duplici revolutione conſtare debet ne laxetur aut ſolvatur: cui ſecundus addetur ad eum coërcendum & firmandum.

Altera incarnativæ ſuturæ ſpecies eſt quùm acus in vulnere relinquitur, duo labia comprehendens: eo deinde probè juncto filum acui involvendum eam firmiùs conſtringendo. Ejuſmodi autem ſutura veteribus vulneribus accommodatiſſima eſt, in quibus extremitates induruerunt ac renovatæ ſunt, ut in ore ſeu roſtro leporino (quod eſt quùm labium fiſſum eſt induratum & calloſum) & in alijs, in quibus ſuturam diuturnam eſſe volumus.

Eſt etiam ſutura quædam ſicca, nempe incarnativa quæ fit è duobus emplaſtris valdè ex utroque vulneris latere adhæreſcentibus, deinde funiculorum emplaſtris adnexorum opera vulneris oræ admoventur, quantumcumque volumus aut eſt opus; id autem præcipuè locum habet, uſurparique ſolet in facie, ne vibices ſeu punctionis veſtigia appareant. *Quid ſutura ſicca & quomodo fiat.*

Sutura verò quæ fit in epigaſtro eſt etiam incarnativa, nec à prima quicquam differt, niſi quod peritonæum ex una parte relinquendum ſit, ex altera verò ſuendum: deinde in altera punctione hoc peritonæi latus relinquẽdum ſit, alterum autem quod relictum fuerit viciſſim ſumendum pungendumque: ut in unoquoque puncto carnis *Gaſtroraphia.*

frustulum exeat, quod ut peritonæum faciliùs coalescat, firmiusque solidetur, cicatrixque intus validior evadat, efficit, γαςροραφία à veteribus appellatur.

Sutura quæ fit in umbilico incarnativa quoque dicitur, fit autem eo planè modo quo secunda, in qua acus infixa remanet : nisi quod in illa una duntaxat acus si , in hac verò duæ in crucis formam sibi oppositæ, filum ut dictum est convolvendo. Alterum Suturæ genus, quod vulgò restrictivum & agglutinativum appellamus, sanguinis fluxionem sistit & coërcet, eoque in intestinorum vulneribus uti solemus, fit autem una eademque opera, filum minimè secando, illud prætereundo, nec prorsus, attingendo, & retorquendo pellionum more.

Postrema suturæ species (ea dicitur à nobis conservativa majoribusque vulneribus valdè dilatatis & apertis, ad retinenda labia, & nimiam dilatationem impediendam convenit) non aliter fit quàm prima illa incarnativa, excepto, quod non debet tam arctè stringi, propterea quod tale vulnus non est consolidandum, sed aptiori tantùm formæ restituendum, & in ea ipsa conservandum.

De suturæ usu. Suturæ usus maximis vulneribus necessarius est, quippe quæ ligaturis contineri & coalescere non possint: itemque vulneribus transversis, quæ facilè scilicet dilatantur ac distenduntur.

Quando tollenda est in vulneribus sutura. Tollendæ autem suturæ tempus est quùm ea, quòd voluit effecit, id quòd è vulneris constitutione & forma cognoscitur, tollenda autem est sensim & sine doloris sensu, scindendo filum, & extrahendo: cavendoque ne vulnus dilatetur, cavendo ne nervus, cartilago, vena, aut arteria suatur.

De linamentis, pulvinulis & splenijs.

De Linamentis. Vsus linamentor. PRæter hasce fascias & suturas, utimur etiam plumulis, seu plumarijs instrumentis & penicillis, in vulneribus & ulceribus curandis, hoc est linamento ritè idoneèque concinnato, aut vice illius lana, aut gossipio : quorum usus in dilatando, aut mundando requiritur, aut certè ne vulneris orificium, quod apertum esse velimus claudatur & intempestivè coalescat.

In dilatando quidem quùm putamus alienum quidpiam in vulnere remansisse quod consolidationem remorari & impedire possit, atque in animalis cujuslibet morsu ut virus inde eliciatur hac ipsa dilatatione est opus. Quòd si locus magnam dilatationem requireret, adhibenda tunc esset spongia aut gentianæ radix & alia hujusmodi. Plumulæ etiam ad cava profundaque vulnera & ad ulcera quoque mundanda adhibentur nec non medicamentis ad eum usque locum qui est detergendus, deferendis inserviunt. Applicantur etiam apostematis, fistulis, contusisque vulneribus, quousque maturuerint & suppuraverint. Quomodo autem tùm plumulæ tùm penicilli fieri debeant, id chirurgi industriæ relinquo qui utrumque ad morbi locum & naturam accommodabit. Sed caveat diligenter, ne paulò liberiùs & inconsideratiùs ijs utatur, ac potissimùm in partibus nervosis ac sensibilibus. Ea autem applicantur interdum sicca omnino, aliquando medicamentis mali naturæ congruentibus imbuta.

Linamentum quid. Linamentum propriè Græci μοτὸν nominant, est penicillus quidam ex linteo conceptus & implicitus qui vulneri imponitur, veteres Medici varijs nominibus hoc auxilij genus appellarunt, vel propter ejus materiam, vel propter formam. Sic ςρεπ`ον

ξύϛον,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

ξύστον, τίλτον, μότες, quod ex intortis, derasis, excerptis vel evulsis linteis fierent vocarunt, ἐλλυχνιωτὸν, quod ex ellychnijs conformaretur, π' ριαπισκωτὸν quod penem referat, λυμνίσκον quod in longitudinem fastigiatum fit. σφηνίσκον quòd cunei formam imitetur. Formari etiam sæpè solent in vermiculorum, & in floccorum formam pro partium & vulnerum figura.

Juvant etiam ad affectæ partis naturam salubrem conservandam pulvinuli, à similitudine pulvinorum, qui tomento, lana, vel pluma infarciuntur & in sella ut mollior fiat sessio imponuntur, splenia ab oblonga figura nomen habent. Horum usus est, coactas in unum vulneris oras fulcire & leviter comprimere : partis vulneratæ calorem fovere : partemque à fasciarum molesta pressura tueri. Cæterùm ligatura quæ in fractis ruptisve ossibus, aut in luxationibus fit, peculiare quidem aliquid & à cæteris diversum habet, sed in suo loco explicabitur. *De pulvinulis. Pulvinulorum usus.*

Quòd si fasciarum ritè applicandarum usus pernecessarius est, earum etiam explicandarum, & evolvendarum ratio est utilissima, quæ æquè leniter facienda est, atque superior illa dexterè & appositè facta est : itaque fascias vulneri applicatas dextra solvendo, sinistra earum coagmentatio conservanda est, diligenter cavendo quantùm fieri potest, ne Chirurgi imperitia musculi invertantur, ne dolor aut fluxio fiat. Si opus sit ab utroque latere diplomate linteo, pulvinum, splenium, seu compressam vulgò appellamus, muniatur. Quòd si forte fascia sicca fuerit, aut durior, vino, aut oxycrato humectanda & emollienda erit, deinde apparatus à superiori parte ad inferiorem non contrà tollendus. Debet autem plus aut minus constringi pro ratione accidentium. Nam si vulnus sit cum dolore non debet multùm comprimi, neque si apostemosum. Verùm quandò metus est fluxionis ut eam prohibeas, parte supera vulnus arctiùs ligandum est, quin etiam fascia ipsa & vinculum aliquo adstringente imbuendum, ut oleo rosaceo, oxycrato, ovi albumine aut simili defensivo. Quæritur quoties solvenda est ligatura? Respondeo hoc non posse simpliciter diffiniri, quia pro ratione symptomatum, ut doloris supervenientis, vel pruritus, irregulariter solvi debet, æstate, & calido cœlo frequentiùs quàm hyeme, in nervo vulnerato aut parte nervosa, quia sæpè mundari debet, & detergi à virulenta & æruginosa sanie vulnus nervi. Quod si sanies multa colligatur, ne longiori mora putrescat & putredine erodat, non est dubium immutari debere, ægrumque curari frequentiùs. Sed quandò vulneri conjuncta est hæmorrhagia non debet removeri ligatura, donec vulnus tutum & securum videatur. *Quoties solvenda est ligatura.*

Quartus scopus Chirurgi, qui est in naturali partis temperamento conservando, versatur in regimine tùm universo, tùm particulari. Quod ad regimen universale. Quæsitum, & magna olim doctorum contentione disceptatum, an victus plenus vulneratis conveniat an tenuis ? Si nutriendi sint verbi gratia pane, carnibus, & vino, an sola aqua hordei ? Pleniùs esse nutriendos hoc argumento quidam suadebant. Prima exhibendi alimenti indicatio sumenda est à viribus, quia natura est quæ vulnus sanat ministerio Medici adjuta : Atqui vulneratorum vires credibile est esse projectas, præsertim quandò magnum est vulnus : ergo pleniore victu resarciendę sunt collabentes vires. Nihil tam restaurat quàm vinum : ergò pleniùs nec sine vino nutriantur. Quibus ex Galeno imprimis respondendum est, vires ægri non esse augendas sed sustinendas atque conservandas, atqui ut valdè tenui victu minuuntur, sic pleno augentur, conservantur mediocri, ut aqua hordei pro potu, jusculis, gelatina, consummatis, vitellis ovorum, aviculis montanis : itaque nec pleniùs, nec tenuiùs sed *An victus vulneratis plenus, an tenuis conveniat.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

ſed mediocriter nutriantur vulnerati. Habenda ſiquidem eſt ratio præſentis non tantùm ſed futuri mali ad præcautionem. Atqui ab uſu vini & victu pleniore manifeſtum imminet periculum inflammationis, quia nihil tam concitat fluxiones quàm vinum. Plenus victus reddit corpus plethoricum, ſanguis qui copioſior ad vulnus affluit, cùm propter imbecillitatem partis aſſimilari non poſſit, reliquum eſt ut ſuperfluitas in ſaniem convertatur. Cùm igitur accerſat phlegmonem plenus victus & vulnus ſanioſum reddat, nõ convenit vulneratis. Niſi fortè aut vulneratus ſit valdè ſenex, aut præceſſerit magna hæmorrhagia, propter quam cum ſpiritibus ſint exolutæ vires, aut urgeat aliquod accidens ut frequens animi deliquium. His enim conditionibus non quidem ratione morbi ſed ætatis, aut ſymptomatis, aut virium exolutarum vinum concedatur. Præterea facienda eſt diſtinctio temporis morbi. Nam primis diebus haud dubiè convenit abſtinentia vini, ſed cùm periculi tempus videtur effluxiſſe, poteſt ad naturam & conſuetudinem paulatim redire. Quæret aliquis quot diebus vulneratis ſit interdicendum vino? Diſtinguo, ac reſpondeo, non poſſe diſtinctè definiri. Nam ſi exiguum ſit vulnus, ſatis erit eum duobus, aut tribus diebus in abſtinentia vini continere, quia tùm effugerit malorum accidentium periculum. Si verò magnum ſit vulnus, non ante ſeptimum, aut etiam decimum quartum diem, ſi ferre poſſit concedatur, ſaltem pauco, eoque tenui & benè diluto utatur: quæ prudentiæ Medici relinquuntur. Veneris uſus præſertim in vulneribus capitis tam noxius eſt, ut nihil magis. Abſtineat ſinapi, piperatis, cepis, allijs, porris, naſturtio & ejuſmodi calefacientibus: alterentur potiùs juſcula refrigerantibus, lactuca, borragine, cichorio, bugloſſo & alijs humectantibus & refrigerantibus.

Quæcumque etiam vulnus præſervant ab intemperie, partis temperiem quodam modo ſervant; atqui venæ ſectione & purgatione prohibetur ne fiat materialis intemperies à fluxione, natura enim ſolet ad partes læſas ſanguinem in auxilium tranſmittere. Itaque ſi vulneratum corpus ſit purnm, neque plethoricum, nullumque adhuc urgeat accidens, utiliter tantùm imperatur venæ ſectio ad præcautionem, ut prohibeatur ne fiat fluxio. Poſſunt eodem referri potiones vulnerariæ.

Medicus debet mittere ſanguinem ad ſiccitatem movendam: Fluat ergò ſanguis multus ad ſiccitatem abundantiorem. Sed niſi fluxit quantum ſatis eſt ſecetur vena Celſus lib. 6. cap. 16. & Hipp. lib. de ulcer. & Gal. 4. Meth. cap. 6. inquiunt ulceri niſi ſit in ventre expedit ex ſe ipſo ſtatim ſanguinem plus minuſve effluere. Quippe hoc modo phlegmone minus tentabitur, tùm ulcus ipſum, tùm quæ circumpoſita loca ſunt. & Gal. lib. de cur. per ſang. miſſ. & 4. Meth. Cap. 6. Si magnus ſit morbus, cum virium robore nemo eſt qui ſanguinem non mittat. Competit ergò ſanguinis miſſio in omnibus magnis vulneribus, ſi ætas & vires conſentiant.

Cæterùm quæ vena deligenda ſit quandò vulnus eſt ſupra claviculas, ut in collo, facie, è directo, aut quæ eſt in oppoſito crure. Si tamen corpus ſit plethoricum poteſt initio, conſilio Aëtij aperiri Baſilica: in medijs & thoracis partibus conſiſtente vulnere præferenda communis, Ergò phlebotomia neceſſaria eſt præcipuè ſi corpus ſit repletum, aut nimis inflammatum, vel in parte oblæſa magnus inſit dolor: ea verò per partis oppoſitæ & propinquioris revulſionem facienda pro fibrarum rectitudine.

Hippoc. li. de ulceribus.

Celſus lib. 5. cap. 26. inquit vulneratus abſtinere ſi grave vulnus eſt quantum vires patiuntur ante inflammationem à cibo debet & aquam pro potu bibere. Adeo tamen nihil perpetuum eſt, ſed ſemper pro viribus corporis æſtimandum ut imbecillitas & cibum protinus facere neceſſariũ poſſit, tenuem ſcil. & exiguũ qui tantum ſuſtineat. Sed hic victus tenuis non obſervandus in ijs in quibus ob magnam ſanguinis hæmorrhagiam vires fuerint valde imbecilles, in quibus & vinum oligophorum ſit lymphatum ut alia maxime nutrientia propinare ſumus coacti, ut ſpiritus & vires reficiantur. Ideoque Celſus loco ſuperius citato dixit. Multi etiam ex profluvio ſanguinis intermorientes ante ullam curationem vino reficiendi ſunt quod alioquin vulneri inimiciſſimum eſt.

tudine. Laxativæ potiones quæ humores excalfaciunt, attenuant atque agitant noxiæ sunt. Veteres tamen vulneratis vehementia catahartica olim præscribebant ad revulsionem, quibus erant ignota quæ ex Arabibus ad nos pervenerunt minorativa; sed artium magistra experientia demonstravit hæc esse tutiora & naturæ magis familiaria cassiam, rheum, cathol. mannam, quia diagridiata conturbant naturam & humores commovent. De potionibus vulnerarijs Medici & Chirurgi magna contentione olim disceptarunt. Guido videtur ita litem composuisse, ut in vulneribus quidem inveteratis concedantur, in recentioribus minimè, quia magna ex parte constant calefacientibus & aperientibus, quæ dilatant venas, & sanguinem ad fluendum aptiorem reddunt, vulnus ad phlegmonem paratius efficiunt. *De purgatione.* *De potionibus vulnerarijs.*

Particulare autem regimen ad membri conservationem pertinens, in remedijs, quæ naturalem partis calorem confirment & corroborent, fluxionemque impediant & avertant consistit: cujusmodi sunt diapalma in oleo rosato, aut vino austero dissolutum, unguentum nutritum, album Rhasis caphuratum, albumina ovorum cum bolo, & collectica seu agglutinantia medicamenta, id est quæ mediocriter agglutinant & inviscando labra uniunt: siccitate enim sua absumunt saniem, prohibentque ne inter extrema agglutinanda intercedat ulla humiditas, quo quidem modo non est dubium naturam partis conservari. Simplicia medicamenta sunt, thus, aloë, sarcocolla, bolus armena, terra sigillata, sanguis draconis in lachryma, therebinthina vulgaris & veneta, gummi elemni, plantago, cauda equina, millefolium, consolida major, farina volatilis, oleum & vinum balsamum Christi dictum, remedium ut testatur Homerus quo Podalirius & Machaon ut plurimum utebantur, vel inter composita. *Remedia particularia.*

℞ Thereb. venet. ℔ ß, sang. drac. ℥ ij. dissolve cum ℔ j. aqu. vitæ opt. flor. hyper. & centaur. an. M. j. macerentur & fiat balsamum. oleum thereb. remedium est optimum, præsertim partium nervosarum vulneribus. Balsama autem igne destillata magnas easque præclaras vires habent, sed recentia vulnera aliquantò plus quàm deceat concitant & fervefaciunt ad agglutinandum vulnus.

℞ Thereb. venet. ℥ iij. gumm. elemn. ℥ j sang. drac. in lachryma, & mastcih. an. ʒ ß, fiat medicamentum collecticum. Balsamum nostrum,

℞ Thereb. venet. ℔ ß, gumm. elemn. ℥ iiij. ol. hyperic. ℥ iij. boli arm. sang. dracon. in lachryma an. ℥ j. aqu. vitæ ℥ ij. liquefiant simul omnia lento igne & fiat balsamum ut artis est, adde pulv. aloës, mastiches, myrrh. & ireos flor. an. ʒ j. Hoc balsamo mira in vulnerum simplicium quæque nullum peregrinum corpus obsideret agglutinatione præstiti. Affuso ergò eo inducetur emplastrum diacalcytheos in oleo rosaceo & aceto dissolutum, ut cui vis insit reprimendi affluxum humorem & arcendæ inflammationis, vel illius loco emplastrum de gratia Dei, vel de janua apponetur, ad idem valet theriaca cum aqua vitæ dissoluta.

Quinta intentio est in accidentium correctione, ut in fine hujus libri docebimus.

CAPUT IV.

De Curatione vulneris ſimplicis.

Vulneris ſimplicis curatio.

VUlnus aut ſimplex eſt, aut compoſitum : hoc, vel morbo, ut intemperiei, inflammationi; aut cauſæ, ut contuſioni, vel ſymptomati, ut dolori, convulſioni implicatur. Dicitur quoque compoſitum vulnus, quo plurimum ſubſtantiæ deperijt, quia particularem habet indicationem, nam vulnus ſi ſimpliciter ſit vulnus agglutinari & uniri tantnm vult. At quod carnis portionem abſtulit, ejus regenerationem primùm requirit. Nam ſi labra vulneris agglutinarentur, manente cavitate multa ſanies colligeretur, atque mora putreſcens eroderet. Non obeſt igitur Avicennæ ſententia, qui exiſtimat, tale vulnus eſſe ſimplex quia unicam habet indicationem. Habere verò unicam indicationem probat, quia uno eodemque genere remedij, nempe mediocriter ſiccante, caro deperdita regeneratur, & vulnus inviſcatur. Nam ſarcotica primo tantùm gradu ſiccant, collectica, agglutinantia ſecundo, ut epulotica tertio. Porrò hæc omni vulneri ſunt communia, ut extrema adducantur in unum, deinde ligatura, vel etiam ſi opus ſit, ſutura contineantur. Quo peracto ſola natura caloris ſui miniſterio vulnus quanvis magnũ agglutinabit modo nihil impediat ut hæmorrhagia, contuſio, ſuperveniens inflammatio, aut heterogeneum quidpiam incluſum, quod imprimis eſſe removendum admonuimus. Itaque non eſt mirum ſi à plebecula & mulierculis, leviſſimis remedijs quanvis magna vulnera quotidie perſanentur. Quidam ſolo vino & oleo commixtis utuntur quod appellant Balſamum Chriſti. Alij ex oleo hyperic. & therebinthina balſamum parant, alij ex abietino & oleo roſaceo æqualiter mixtis. Alij applicant forma cataplaſmatis folia hederæ cocta in vino. Quæ inquit Aëtius magnis, & malignis vulneribus agglutinandis plurimùm conferunt. Idem præſtant quercus folia ſimul trita, herba Reginæ quæ vulgo Petum dicitur. Sed hujuſmodi remedijs vulnus non defenditur à fluxione, quæ dolorem ſæpè & phlegmonem accerſit. Itaque uſu receptum eſt, pulverem rubrum cum ovi albumine agitare, agitatum linteo, aut ſtupis excipere, & applicare, ut una eademque opera vulnus agglutinetur, & à fluxione defendatur. Partes vicinas liniunt Chirurgi oleo roſaceo ad eundem finem. Conſtat autem pulvis ruber, ſanguine draconis, vel bolo armena & duplo thure. Galenus componit pulverem ex ℥ ij. thuris & ℥ j. aloës. Ecce primus apparatus qui ſinendus eſt per tres, aut quatuor dies, niſi quid urgeat, ut hæmorrgagia, dolor, pruritus ingens : tùm ferè tutum eſt vulnus, & ſecurum à malis accidentibus. Qui dies cùm effluxerint removeatur, & Gal. conſilio vulnus lavetur vino adſtringenti tepidoque. Vulnera enim non niſi vino madefacienda ſunt inquit Hippocrates. Habet enim vim calefaciendi, ſiccandi & rarefaciendi. Quo vino ſtupæ imbutæ quotidie admoveantur. Adſtringens magis & deſiccans reddetur ſi in eo coxeris malicorium, balauſtia, nuces cupreſſ. gallas vel parum aluminis. Guido non abluit vino, ſed aqua ex vino deſtillata : deinde pulverem, therebinthina lota excipit, & admovet. Aëtius ex myrrhæ, thuris & reſinæ frictæ æquis partibus parat pulverem quem excipit cochlearum muccagine. Benefacit quoq; pulvis cochlearum uſtarum. Quibus artibus vulnus ſimplex intra paucos dies agglutinabitur,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

bitur, quod præstare semper malui, quàm statim in principio principiante, uti balsamo artificiali, aqua vitæ, aqua theriacali & imperiali etsi partis temperiem conservent, tamen vulnus à fluxione non liberant, quæ imprimis metuenda est. Balsamum præstantissimum.

℞ Olei vetustissimi ℥ iiij. therebint. puræ ℥ viij. frumenti integri ℥ j. ß, hyperic. ℥ ij. rad. card. bened. radic. valerianæ an. ℥ j. thuris pulverisati ℥ ij. Radices & herbæ, crasso modo contundantur, in olla ponantur & tantùm vini albi superaffundatur, ut omnia in vino mergantur, & per biduum facta infusione oleum & frumentum adjiciantur, & coquantur omnia ad vini consumptionem. Mox facta forti expressione addantur therebithina & thus: & iterùm parùm finantur bullire: servetur in vase vitreo. Sanat vulnera spatio 24. horarum. Modus utendi talis est: abluto priùs vulnere vino albo frigido, statim inungitur totum vulnus oleo prædicto calente: Quòd si hoc fieri commodè nequeat per siphonem intra vulnus, tanquam per clysterem immittitur; & confertim labia vulneris ad mutuum contactum adducuntur ligatura, aut sutura, priùs tamen superinposito linteo ejusmodi oleo imbuto. Imposita medicamenta solvere, & vulnus inspicere sufficit tertio quoque aut quarto die, si vulnus benè aptatum est, & nisi solvere cogamus ab alio. Sic enim Gal. lib. de comp. medic. κατὰ γένη, in ulceribus in quibus sanies effluit tertio quoque die, & hyeme etiam quarto, ulcera curat ac inspicit: profectò etiam nobis illud licet in vulnere simplici glutinando, in quo sanies non effluit.

Balsamum vulnerariũ

CAPUT V.

De Vulnere cum substantiæ deperditione conjuncto.

IN vulnere cum substantię deperditione ut quandò caro abscissa est, duo Medico proponuntur, unio, & similis substantiæ in deperditæ locum restitutio: quod etiam fit (si nihil extrinsecùs impedierit) naturæ beneficio ex sanguine quantitate & qualitate laudabili in parte justa & naturali temperie prædita, hoc tamen dùm natura molitur, Medici auxilio etiam eget, qui & tenuiora & crassiora excremẽta (saniem & sordem vocant) quæ humida & sordida vulnera reddunt exsiccet & detergat: admotis medicamentis quæ ob id sarcotica dicuntur, & quæ leviter detergere, exsiccare, nec nimis calefacere debent: ejusmodi aut simplicia sunt, ut thus, iris, aristolochia, farina ervi, radix panacis & similia: aut ex his & similibus composita: in quorum delectu ratio habenda est temperamenti totius corporis & partis affectæ: Item ætatis, generis vitæ & similium. Nam in humidioribus & mollioribus corporibus, quæ minus exsiccant ut thus, magis conveniunt: in siccioribus verò quæ magis ut aristolochia.

De vulneris cum substantia deperdita curatione.

Vulnus igitur ab omnibus symptomatis vindicatum vino calente abluitur, linteo mundo & molli exiccatur, pulvere aliquo sarcotico aspergitur, vel linamentum unguento sarcotico imbutum ipsi admovetur, deinde linteum aut stupa sicca vel vino imbuta & expressa superponitur & fascia decenter vincitur, quæ auxilia æstate bis in die, hyeme semel immutantur. Plenum vulnus cicatrice obducitur, quæ non aliter

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

quàm caro opus est naturæ adjutæ à Medico, dùm non solùm affluentes humiditates, sed etiam humorem in carne contentum consumit, & aliquid cuti simile inducitur, medicamentis epuloticis, quæ siccant, adstringunt & ita cogunt ut callum tenuem, cuti similem inducant : cujusmodi sunt galla, malicoria, mineralia, terra sigillata & similia. Epulotica varia ratione usurpantur, alia enim in pulverem trita insperguntur : alia emplastri forma tenaciùs hærente admoventur, alia verò unguenti, de quibus vide Chrirurgiam magnam nostram in tractatu de medicamentis.

Deformis cicatrix quomodò emendanda.

Inducta tamen cicatrix deformis est quæ vel excrescit, vel cava est, vel dura, vel mollis, vel inæqnalis : excrescit parum siccato vulnere: cava verò fit quia nimium exiccatur, vel quia ossis pars deest : inæqualis fit propter suturas, vel frequentiores vel ineptas. Excrescens scarificationibus reformatur, & cathæreticis absumitur, cava frictione corrigitur, dura remollitur, mollior exiccatur. Inæqualis verò lenientibus, mollientibus, discutientibus, exedentibus, & aliquandò adstringentibus medicamentis emendatur.

CAPUT VI.

De Vulnere cavo quod habet os sursum, fundum deorsum.

Vulneris cavi curatio.

QUando vulnus est cavum, ejusque orificium sursum est, fundum deorsum, ne degeneret in sinum aut fistulam, procurandum est diligenter, ut sanies quæ plurima colligitur in fundo excludatur. Quod non est facile quia grave non ascendit nisi violentia. Itaque videbis primùm si eo situ membrum collocare possis ut os vulneris inclinet deorsum. Brachium suspendatur tibiæ & femori, pulvini supponantur : ligatura quoque exprimente sanies expellatur. Quæ si non satisfaciant, aut commodè fieri non possint, vel totum vulnus à supero ad imum incidatur, si modo sit superficiarium, neque sit metus incidendi nervum, arteriam, magnam venam. Quòd si fortè æger non permittat, aperiatur vulnus in fundo, deinde admotis aut injectis detergentibus mundetur & carne impleatur. Nam ante quam agglutinari possit cavitas replenda est. Carnem verò regenerare, agglutinare, fortassis etiam cicatrice vulnus obducere est opus naturæ, non artis, quæ si integra fuerit, affluatque ad partem vulneratam sanguis laudabilis, qui neque peccet quantitate neque qualitate, ipsa per se solam, deperditam carnem regenerabit. Quid ergò præstat Chirurgus ? Temperiem partis conservat, aut si absit eam restituit. Præterea incarnanti naturæ tollit impedimenta, saniem & sordes, saniem siccantibus, sordes detergentibus. Itaque remedia quæ sarcotica vocantur, leviter debent siccare & detergere. Nam si multùm siccarent, materiam carnis nempe sanguinem & humiditates naturales absumerent. Ergò abluatur vino, deinde sarcotico pulvere, & unguento conspergatur, quale est aureum, vel pompholigos, vel emplastr. de janua, vel de gratia dei oleo rosaceo liquefactum. Si placet cera & oleo simul liquatis pulvis sarcoticus excipietur & in rem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

præsentem unguentum ſarcoticum parabitur, quo imbuta linamenta in cavitatem vulneris immittantur. Leviora ſarcotica quæ conveniunt naturis,ætatibus & partibus mollioribus, ut pueris, mulierculis, carni, ſunt thus, cortex thuris, myrrha, maſtiche, aloë, farina hord. & fœnugræci : valentiora quæ naturis & ætatibus ſicciori-bus nec non partibus durioribus vulneratis, & ulceratis conveniunt ut nervis & oſſibus, ſunt iris, ariſtolochia, panax, ervi farina & lupinor. Quibus vehementiora adhuc ſunt metallica,ut plumbum, antimonium, æs, quæ ob acrimoniam urenda & lavanda ſunt. Objiciet aliquis, ſarcotica debent tantùm primo gradu ſiccare : atqui iris, ariſtolochia, & metallica etiam ad tertium gradum ſiccant. Reſpondeo gradum ſiccitatis non poſſe abſolutè definiri, ſed pro ratione temperamenti totius,& potiſſimùm partis vulneratę, ætatis, ſexus eſſe uſurpanda quæ plus vel minùs ſiccant. Thus enim inquit Galenus, in parte,ætate, natura molli,ut in puero,qui in carne vulnus acceperit eſt optimum ſarcoticum. Vulneratam autem partem ſiccam & duram humectabit,reddetque vulnus ſordidius.

Itaque unum & idem pro varijs naturis,& partibus accommodatur, aut prout corrigitur, vel pauca quantitate uſurpatur, collecticum, epuloticum,exempli gratia viride æris eſt cauſticum, ſi tamen excipiatur cera & oleo, aut miſceatur cerato refrigeranti fiet ſarcoticum. Vitriolum magna quantitate carnem abſumit, & vulnus cavat : paucum verò illud cicatrice obducit. Quæritur præterea, ſi liceat pulvere ſarcotico magnum & cavum vulnus conſpergere ? Non videtur,quia ſi quid heterogenei, ut grumus, pilus aliudve ſimile labris vulneris fuerit interjectum, nunquam coaleſcet. Reſpondetur ſarcoticum pulverem eſſe omninò incarnanti ſyngeneum & familiarem, aut à calore diſcuti operatione perfecta, vel foras excludi: Cæterùm de ſarcoticis & collecticis legendus Galenus ſecundo κατὰ γενή & 2. Meth. nec non commentario in lib. Hipp. de fracturis, & lib. 6. ſimplicium.

CAPUT VII.

De Vulnere cum contuſione.

SI contuſio cum vulnere conjuncta fuerit, prohibenda modis omnibus ad partem fluxio erit, venæ ſectione, cucurbitulis, vinculis, frictionibus, & ſi opus fuerit purgatione, vulneri verò digeſtivum vulgò dictum ex vitellis ovorum, therebinthina, croco pulveriſato, aqua vitæ, & oleo roſato imponitur. Contuſæ verò partes dolorem lenientibus, ut oleo chamæmelino vel liliorum illinendæ: ambitus contuſionis repellentibus, ut oleo roſaceo, myrtino, unguento de bolo, oxyrhodino ungetur. Deinde quoniam quæ contuſa ſunt ea curare oportet ut quam citiſſimè ſuppurentur, ut ait Hipp. cataplaſma ſuppurans parti admovetur. Ut. *Vulneris contuſi curatio.*

℞ Rad. lilior. ℥ j. alth. cum rad. & violar. an. M. ß, flor chamæm. melil. an. p. 1. ficus pingues iiij. ſemin. lini & fœnug. an. ℥ iij. fiat decoctio in lixivio, aut vino potiùs quàm in aqua, ne plus juſto humectet & noceat vulneri: reſidentia teratur, cribretur, deinde adde ovorum vitellos ij. parùm croci, olei chamæm. & lil. aut butyri recentis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

℥ iij. fiat cataplaſma quo totum vulnus contuſum tegatur. Omne vulnus à re dura & contundente duas habet contrarias indicationes, quæ difficilem reddunt curationem.

Nam omne vulnus, qua ratione vulnus eſt ſiccari poſtulat, quod contuſum eſt humectari, quandoquidem putrere & in pus converti oportet quod valdè contuſum eſt. Putrent autem omnia tam arte quàm natura, à calido & humido. Itaque peptica, id eſt ſuppurantia, & ſeptica putrefacientia omnia debent eſſe calida & humida. Hæc cùm ſeorſim fieri debeant, utrum debet præmitti, habendane priùs ratio contuſionis quàm vulneris? Sanè id priùs agendum eſt, quo manente alterum curare non poteſt. Atqui niſi valdè contuſum putruerit, non poteſt vulnus conſolidari. Itaque ad id quod magis urget, nempe ad contuſionem imprimis curatio dirigenda eſt: cui cùm proſpectum fuerit, contuſaque caro ſuppurarit, redeundum erit ad ordinariam vulneris curationem. Ad impediendam, atque etiam ſi fiat retrahendam fluxionem è directo vena incidatur. Nam præſertim ſub hoc affectu, fluxionis imminet periculum, quia contuſio omnis eſt dolorifica. Natura autem parti dolenti ut ſuccurrat, undique eò ſanguinem amandat. Ad eundem finem purgatio utiliter præſcribitur. Diæta valdè tenuis primis diebus imperanda. Vicinæ partes aliquo repellente, ut oleo roſaceo vel myrtino cum pauco aceto muniendæ ſunt.

Ad ſuppurandum vulnus benefaciunt quoque baſilicum, diachylum remollitum in oleo liliorum. Quæ contuſioni & dolori ſimul ſubveniunt. Suppuratum vulnus detergetur melle roſato, mundificativo ex apio, unguento apoſtolorum, deterſo verò impletur, admotis ſarcoticis, linamento in dies imminuto exceptis. Tandem ubi plenum fuerit claudetur cicatrice.

De contuſione & ecchymoſi ſine vulnere.

Ecchymoſis eſt ſanguinis in ſpatia quæ circa vaſa ſunt effuſio: quæ ut plurimùm una cum contuſione & ruptione incidit, ejus curatio ſanguinis illius extra vaſa effuſi vacuatio eſt, quæ perficitur admotis medicamentis, calefacientibus & modicè ſiccantibus. Quòd ſi liveſcens caro neque hiſce remedijs putreſcens gangrænæ incipientis ſupicionem injiciat ſcarificetur, muria, oxymelite cum ſpongia abluatur. Ægyptiacum admoveatur, denique jam præſcripta capite de gangræna in uſum revocentur. Quæritur cur omne contuſum intumeſcit? quia non tantùm ſanguis undiq; eò affluit, ratione doloris, ſed ex venulis partis contuſæ contritis ſenſim effluit vel per anaſtomoſin, vel per diapedeſin vel per anabroſin, qui partem in tumorem attollit. Cur pars contuſa livet? quia ſanguis extra vaſa putret, illicque conculcatur, neque liberè difflatur, propterea quod partis contuſæ obſtructa ſunt ſpiracula. Qua cauſa deſeritur ſanguis à calore ſuo & veluti mortificatur. Hinc patet cur parvis quidem contuſionibus liceat repellens applicare ut albumen ovi cum oleo roſaceo agitatum, in magnis minimè, quia magis magiſque jam putreſcens ſanguis qui ſubtus carnem effuſus eſt, incunearetur & citò membrum corrumperet. Tentanda eſt potiùs reſolutio ſi paucus ſit & in ſuperficie conſiſtat. Nam ſi multus & in profundo deliteſcens primùm ſcarificatum profundo, admotis etiam hirudinibus, cucurbitulis, foras ejus portio attrahatur, reliquum diſcutiatur cataplaſmate ex farinis fabarum, ervi, lupinorum, coctis in decocto hyſſopi, thymi, calamenti. Si non poſſit reſolvi procuretur ſuppuratio quæ omnia committenda ſunt prudentiæ chirurgi, qui pro mali intenſione, aut remiſſione curationem, ab hoc aut illo remedio ordietur, repellente, reſolvente aut ſuppurante. In valde magnis contuſionibus exordiendum à ſuppurante: in mediocribus à reſolvente, non omiſſo ſcarificatu; in exiguis à repellente.

Omnibus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

Omnibus benefaciunt venæ sectio & defensivum. Non est omittendum, generalibus & internis totius corporis contusionibus, quales accidunt cadentibus ex alto, vena imprimis secta succurrendum esse, involvendo corpus pelle arietis recens mactati, aut si absit ejus copia inungendum corpus olei rosacei & lumbricorum æquis partibus, mox mumiæ ʒ ij dentur ex vino : coagulatus sanguis dissolvetur oxymelite aut sirupo acetoso cum aqua card. benedicti. Vide Caput sequens.

CAPUT VIII.

De Casu.

PUeri & homines cursu, incessuque temerario & ascensu præcipiti sæpissimè corruunt. Casus autem differentię sunt multiplices, tùm ex loco ex quo, & in quem fit ut humili, sublimi, duro, molli, medio : tùm ex offensæ partis substantia, vel molli, ut ventris, vel dura, ut capitis, crurum, brachiorum, thoracis, spinæ : tùm denique, ex sequentibus affectibus & symptomatis, ut fractura, luxatione, paralysi, contusione, obmutescentia, deliratione, hæmorrhagia, interna externaque. Ab his omnibus casus differentijs, indicationes curativæ variantur. *Casus differentia.*

Qui enim humilior leviorque est in partem locumque mollem, & sine alterius affectus implexu, sola sanguinis, timore pueri cadentis agitati, compressione indiget, ut per potionem aquę frigidæ vel sinceræ, vel mixtæ, cum paucissimo aceto, vel cum sirupo de granatis acidis, vel myrtillor. ℥ j. vel ij. Sin sublimior graviorque casus in quamcumque partem vel mollem, vel duram, locumque fuerit, victu primùm eget prætenui frigidoque & sicco, deinde repentina revulsione sanguinis per suspectam anastomosin vel potiùs rhexim venarum, in viscera, aut ventrem effluxuri, unde gravis & pestifera interim eorum phlegmonte oritur. Revulsio fiet per frictiones & deligationes adversarum partium, ut brachiorum, crurum per balanos & enemata acriora, cucurbitulas femoribus, natibus, scapulis admovendas. Phlebotomiæ autem eximia quidem promptaque ad revellendum vis est, sed pueritia ejus ferè incapax est : cujus vicem subeat scarificatio post cucurbitulas. *Casus curatio.*

Postremò confirmanda sunt protinùs, intùs viscera vasaque ne quid sanguinis effluat, adstringentibus potionibus ut ex ʒ j. mumiæ, boli arm. & terræ sigill. cum ℥ iij. aquæ plant. vel bursæ pastoris, & ℥ j. sirup. de granat. acidis vel de rosis siccis, vel myrtillorum. Vel.

℞ Rhab. tosti semin. nasturtij tosti, terræ sigillat. boli arm. an. ʒ j. fiat pulvis detur ʒ j. cum prædictis aquis & sirupis bis quotidie toto principio, id est per quatuor vel quinque dies primos. Quòd si totus habitus graviter contusus sit, tunc quidem post revulsionem & corroborationem internarum partium ungendus est oleo rosato, vel myrtino, vel omphacino totum corpus, moxque aspergendum pulvere myrtillorum, santalorum omnium, mastiches, balaustior. rosarum, vel obvelabitur pelle arietina recenti adhucque calente, eodem pulvere imbuta, tantisper dùm sudor emanarit : sic enim qui in habitum effluxit digeri, qui fluxurus est supprimi constrictis venulis poterit.

Atque hæc quidem remedia toto principio, id est quinque aut sex dierum spatio e usu sunt: quibus exactis jam grumi suspecti sanguinis tenuantibus & detergentibu dissolvendi sunt, ut hoc pulvere.

♃ Rhab torrefacti, rad, costi, aristoloch. rotundæ, rubiæ majoris & centaur. majo an. ℥ ß, fiat pulvis, capiat ʒ j. cum sirup. acetosi simpl ℥ j aqu. symphiti majoris ℥ iij. fiatque potio, detur sex vel octo diebus continuis mane. Vel.

♃ Vini ℔ j. mellis opt. quart. j. radic. aristol. filicis masculæ, & caudæ equin. an. ℥ ß, coquantur omnia simul, diligenter despumanda colandaque, dentur quotidie in introitu lecti ℥ iij. vel iiij. Postremò contusus habitus, omni lassitudine & reliquijs sanguinis sub cutem expressi concoctique per stuphas ac balnea per triduum iteranda liberabitur, in quibus cum paucis adstringentibus ad venularum robur, ut symphyto majori, plantagine, equiseto, plura digerentia incoxerint, ut absynthium, melissa, origanum, calamentum, salvia, arthemisia, cymæ lauri, hederæ, lavendulæ, flores chamæm. melil. anethi. Ejusdem generis remedium est si corpus ægri intra fimum equinum calidum condatur sudoribus abundanter movendis.

Quòd si qua pars durior privatim læsa sit, sitque contusio modica, hæc quidem sine revulsione ulla prævia curabitur; primùm adstrictione, deinde resolutione. Illa enim clausis venulis sanguinis effluvium cohibet per duos vel tres dies: hæc effluxum dissipat. Adstrictionis materia sit unguentnm album Rhasis camphoratum, aut sæpiùs aceto albo ablutum. Digestionis materia erit cera nova aniso, vel cumino mixta, aut frustulum carnium arietinarum tostarum. Si grandior contusio fuerit, tumorque inde eminentior, pręmissis revulsionibus prædictis adstrictio validior tentanda initio est. Ut.

♃ Ol. rosat. & myrtin. vel omphacini an. ℥ j. ß, pulv. myrtillor. sumach, gallæ, & boli arm. an. ʒ ij, ceræ albæ parùm, fiat unguentum. Vel.

♃ Orizæ & phaseolor. an. ℥ j. boli armen folior. sumach siccor. an. ℥ ß, aloës, alumin gypsi, calcis vivæ extinctæ an. ℥ ij. fiat omnium pulvis, concorporentur cum albumine ovi, & applicetur parti. Post quartum diem id est principium fovebitur pars, hoc aut simili decocto digerente & parùm adstringente.

♃ Folior. symphyt. utriusque, absynthij, melissæ, salviæ, summit. lavendulæ, & lauri an. M. j. semin fœnugr. & cumin. an. quart. ß, flor. stœcad. utriusque & salis communis an. p. 1. coquantur in vino & melle & foveatur pars.

♃ Residentiam contusam, cribratamque, eique adde butyri recentis & unguenti resumpt. an. ℥ iiij. farin. fœnugr. orizæ, & fabar. an. ℥ ij. succ. absynt. ℥ iij. fiat cataplasma. Digesto & dissipato sanguine pars ipsa, deinceps, apponendo emplastrom ceroneum magis magisque exonerabitur. Sin ad suppurationem contusio non resoluta urgeat, hæc ipsa remedijs pepticis antea expositis accelerabitur.

Quòd si pars ipsa contusa livore contracto sensuque stupido gangrænam minari videatur, tùm verò appositione cucurbitularum cum levi scarificatione prohibebitur, cui subinde admovebitur fotus ex aceto & decoctione fol. origan calament. absynt. hyssop. thymi, satureię, hederæ, lavendulę, vel ex vino & decoctione radic. aristol. serpent. gentian. & similium.

Cum gravior è sublimiori loco casus delirationem vel obmutescentiam ascivit, tunc explorata priùs ægri vita (neque enim mortuo remedia prosunt) ut tractato pulsu, vulsis temporum & pudendorum pilis, nomine proprio conclamato, cotone aut

aut lana naribus admota, & cyatho aqua pleno ad stomachum inducto : tunc inquam à cerebro, cujus hæc sunt propria symptomata ex commotis vehementer spiritibus animalibus & affuso sanguine, humores omnes deducendi sunt, ut frictione externorum duriori, hæmorrhagiæ provocatione per setas paleas vel juncos penitus naribus insertos : tandemque ubi clariora vitæ indicia fuerint clysteribus acrioribus & phlebotomia in cubito ex cephalica, vel in fronte & lingua, si quidem ætas, viresque omninò non abhorreant. Postremò capiti ipsi roborando consulendum erit, vel pulvisculis aromaticis & discutientibus atque roborantibus, qui vel inspergentur capiti raso tonsove per plures dies, vel cucupha diutius circumferenda ex cotone & serico rubro excipientur, non neglectis etiam lotionibus similibus sub æstatem. Si fortè ex casu graviori fractura ossis alicujus inciderit : tunc præter revulsionum prædictas species præmittendas, junctę protinùs ossis fracti oræ, emplastro oxycroceo muniantur vel cataplasmate ex farina fabarum cum oxymelite coctis & probè subactis.

Luxationis quoque propria curatio est per repositionem subitam ante revulsiones ipsas.

Denique distensionis articulorum per quam ligamenta sine ossium fractura aut luxatione in pedibus, genibus, manibusque tantùm elongantur, curatio est per blandam repositionem partis, dolorisque & caloris sedationem repentinam ex linteolo in frigidam immerso, vel ex cataplasma adstringente ex boli arm. sang. drac. gallar. myrtillor. pulvere, ex albuminibus ovorum ij. vel iij. excepto, cum oleo rosato & aceto rosato. Post principium autem, id est post quartum vel quintum diem, novum cataplasma priori omisso, adstringens leniensque & digerens articulo læso inducendum est, quale est hoc.

℞ Fol. absynt. verben. tapsi barbat. plantag. an. M. i. rosar. rubr. flor. cham. aneth. centaur. minor. an. p. ij. alumin. & balaust. an. quart. ß, coquantur in aqua simplici, addendo post finitam coctionem vini rubri austerique partem tertiam. Hoc decocto foveatur pars dolens bis in die, tepidè cum spongijs novis & per horam singulis vicibus.

℞ Residentiam contusam & cribratam, eique adde farin. fabar. & hord. an. ℥ ij. radic. ireos flor. ℥ j olei myrtin. & rosat. an. q. s. fiat cataplasma admovendum tepidè parti affectæ post fotum. Simile est emplastrum oxycroceum & contra contusiones descriptum in nostra Chirurgia magna Gallica de vulneribus capite de vulnere contuso.

CAPUT IX.

De Vulneribus venarum & arteriarum.

Venarum autem & arteriarum continuitas solvitur ab externa causa vulnerante, acuta, incidente, contundente, gravi & dura, vel multifariam rumpente tensionis interventu. *Causa.*

Signa sanguinis egredientis ab arteria. Cognoscitur autem sanguinis profusio facilè è vulneris magnitudine & ex impetu ruentis sanguinis; præterea ab Anatomico etiam cognoscitur, è sede locoque vulneris, nùm sit in parte per quam venæ & arteriæ vel majores, vel etiam plures progrediuntur. Num autem sanguis fluat è vena, vel arteria docet Avicennas quarta quarti tract. 2. cap. 16. primùm enim sanguis arterialis egreditur cum saltu & impetu in arteriæ dilatione, in constrictione contra sanguis retrahitur, sanguis autem venarum uniformiter exit. Secundò sanguis arteriarum est subtilior, venarum crassior. Tertiò sanguis arteriosus est rubeus, clarus: venarum sanguis ad nigredinem vergit, nec ita est floridus. Quartò sanguis arterialis multò est calidior sanguine venoso. Quintò sanguis arterialis dum emittitur plurimo spiritu permixtus esse videtur, sanguis venarum non est spirituosus.

Prognost. Copiosum sanguinis profluvium quocumque vase fluxerit, terrificum, periculosum & funestum est, est enim sanguis filius naturæ, & vitæ thesaurus, sine quo ea consistere, vigereque non possit, tùm potissimùm est periculosum, quandò vel convulsio, vel singultus, vel desipientia illi supervenerit, quia fiunt ab inanitione.

Curatio. Veteres duplicem sistendi sanguinis rationem nobis tradiderunt, unam universalem, alteram particularem. Universalis est sanguinis missio, cucurbitulæ & ligatura ex opposita fluxioni sanguinis parte affecta ad revulsionem. Particularis verò constat ex adstringentibus remedijs, fasciarum applicatione, è sutura & venæ ligatura, & caustico medicamento. Adstringentia quæ ad id conferunt, sunt bolus armena, terra sigillata, gypsum, thus, aloë, sanguis draconis, farina volatilis, & emplastica omnia. De fascijs autem & suturis excellentibus sane remedijs supra locuti sumus. Venæ autem ligatura commodè fit eam prehendendo, aut idoneo aliquo instrumento, quo illius orificium vinciatur, aut filo firmo, certoque, & valido, acus opera & carnem & venam simul pungendo & si opus sit aliquantulum supra vulnus, commodiorem locum deligendo, & eum ad usum suum pro ut necessitas requiret transferendo.

Distinguendum, si id fiat vena aperta, curabitur adstringentibus, & austeris, si rupta glutinantibus: si exesa sarcoticis. Caustico remedio sanguis sistitur, inducta in venæ orificium crusta, quę locum unde fluxio fiebat, obstruit, sub qua crusta natura deinde carnem gignit, venæque orificium tegit. Id autem fit aut ferro candente, aut caustico medicamento, quòd eandem propè vim habet. Illud quidem remedium extremum est, sed eo tamen quùm est opus ac necessitas requirit utendum. Nonnulli autem sanguinem sistunt venæ orificio digitum imponentes, idque tamdiu tenent, dùm rombus fiat, quod remedij genus lene est certumque & exploratum.

Sanguinis autem fluxione probè, ritèque repressa, ægrotus in commodo loco, nec calido, nec frigido nimis, nonnihilque obscuro & tenebroso collocandus erit. Sic ut membrum placidè ac citra dolorem quiescat laborans, tranquillo corpore, & animo sit, pauca etiam loquatur. Quin si nihil sit necesse, per totos duos, tres quatuorve dies, & his etiam ampliùs non erit tollendus apparatus pro hæmorrhagiæ magnitudine.

Ad fluentem sanguinem sistendum vulgò medicamentum paratur (ex Galeni consilio) ex aloës partis unius semisse, thuris parte una, quæ usus tempore cum ovi albumine ad mellis crassitudinem subiguntur, & (mixtis mollissimis leporis pilis) parti admoventur. Vel ut Avicenna vult, ex boli armen. thuris, sanguis draconis, aloës æquis partibus, quę ut superiora cum ovi candido & pilis leporis permixta parti admoventur.

Alij

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

Alij calcis vivæ, sanguinis draconis, gypsi, aloës, thuris, vitroli pares portiones ovi albumini & pilis leporinis admiscent & parti admovent. Sedato sanguinis profluvio, vulneris agglutinationem juvabimus, admotis ijsdem medicamentis quibus in carne glutinanda utebamur: habita tamen temperamenti ratione: nam quantò vena carne siccior, & arteria mollior est, tantò ficciora medicamenta quam caro, & humidiora quam arteria postulat.

Victus ratio refrigerans & adstringens imperari debet, aër sit frigidus moderatè, abstineat à vino, utatur sirupo de granatis cum aqua chalybeata, sirupo Alexandrino, de rosis siccis, myrtino, de cydonijs, alimentis glutinosis, cujusmodi sunt pedes & capita vituli, vervecis & aliorum animalium, caseus recens pinguis, oriza & similia.

CAPUT X.

De Nervorum Vulneribus.

Nervorum etiam unitas à causa externa inanimata solvitur, nunc à aliqua pungente, & punctio appellatur: alias à re acuta cæsim incidente secundum longitudinem, vel per transversum, omnino, aut aliqua ex parte: aliquando à gravi aliquo & duro corpore obtundente, & contuso dicitur. *Nervorum vulneris causæ.*

Sauciatum esse nervum deprehendemus ex partis læsæ situ, ex sensu vel motu, vel utriusque læsione, ex magnitudine doloris quem necessario phlegmone consequitur, nisi quis dolori medelam inveniat. Sanies quoque crassa & glutinosa, vulneratum esse nervum indicat: quemadmodum tenuior os. *Signa diagnost.*

Quodvis nervosæ partis vulnus magnum est & grave propter cacoethiam, eòque deterius si vel cacochymum, vel plethoricum fuerit corpus, nam & ingens dolor & vigiliæ & convulsio & febris, & delirium & phlegmone, sæpè nervorum vulnera sequi consueverunt, propterea quod nervi exquisito sensu præditi sunt, & cum parte principe consortium habent: quùm omnes aut statim aut spinali medulla interveniente oriuntur à cerebro, quod illis & virtutem suppeditat & compati assuevit. *Prognost.*

Nervo igitur vulnerato in molli lecto, situ convenienti quiescat, tenui victu utatur cui (si vires ferant) sanguis detrahetur: non neglecta etiam purgatione, si corpus cacochymum fuerit. *Curatio. phlebotom. purgatio.*

Si nervus punctus fuerit, vulnus apertum retinere, & cutim in ejusdem orificio (si angustius fuerit) latiùs incidere, ut sanies liberiùs effluat, convenit: & medicamenta admovere quæ tenuium sint partium, modicè calefaciant, valenter (citra tamen dolorem) siccent & trahendi vim habeant. Nihil enim tam metuendum est, quàm ut punctus nervus citò à carne & cute tegatur, propterea quod sanies, quæ in subjecto nervo colligetur non difflata putrebit, malignamque & venenatam qualitatem acquiret. Pars affecta oleo sabino calente, oleo veteri, rutaceo, anethino, aut simili bis aut ter in die fovebitur, admota lana molli, succida, therebinthina etiam vulneri commodè admovetur, per se quidem in his qui molli sunt carne, in alijs verò

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

qui duriore cum euphorbio, confert etiam propolis, & sagapenum & oppopanax, & lachryma cirenacia, & sulphur vivum non lapidosum, & calx lota. Galenus piscatoribus, qui assiduò à spinis piscium pungebantur singulare remedium excogitavit, nempe therebinthinam quam calidam in puncturam instillabat. Nostri diluunt aqua vitæ, præstantissimum & præsentaneum remedium est oleum therebinthinæ stillatitium quia tenuiorum est partium, & altiùs pervadit. Abstinendum repellentibus, ut refrigerantibus omnibus, quia frigidum nervis, & partibus nervosis inimicum. Humectantibus quoque, quia nervi non debent humectari, & relaxari, nisi fortè sicca intemperie laborent. Præstat uti attrahentibus quale est emplastrum quod sequitur.

℞ Ceræ ℥ j. picis, & thereb. an. ℥ ß, euphorb. ʒ j. circiter, prout erunt robusta corpora fiat emplastrum.

Inflammationis subortæ curatio.

Si inflammatio suboriatur convenit cataplasma ex farinis hordei, fabarum & orobi in lixivio & sirupo acetoso, aut sapa & aceto coctis. In putrescentibus verò nervis ad resolvendam saniem & impediendam putredinem, ex hordei & ervi farinis in aqua lixivio, & aceto mulso coctis cataplasma confert. Confert & emplastrum quod recipit euphorbium, ceram, & frixam resinam, item id quod ex cera, resina, therebinthina, pice, & euphorbio paratur. In horum tamen dextero & convenienti usu, temperamenti & mollitiei corporis ratio diligenter habenda est,

Doloris sedatio.

Dolor modis omnibus sedandus. Imminenti convulsioni occurrendum, capitis, colli, spinalis medullæ, axillarum & inguinis fotu ex oleo liliorum calēte, vel laurino, vel costino, vel simili aliquo parato, nam dolor acerbus qui nullis anodynis placatur, & condolens cerebrum, spasmus, delirium, paralysis, apoplexia, sunt accidentia funesta. Quòd si nervus cæsim vulneratus secundum longitudinem fuerit, cutisque ita discissa ut nervus nudus aperiat, ab acribus omnibus propter nervorum exquisitum sensum abstinere, & ijs quæ minima cum mordicatione exiccant uti conveniet, ut calce elota multo oleo soluta. Salubre etiam est medicamentum quod ex pompholige fit, si largo rosaceo salis experte solutum sit.

Salubre item quod ex primo melle, rosaceo salis experte soluto, & cera elota paratur, quibus potest & aliquid therebinthinæ misceri, cavendo diligenter ne quid ex ijs quæ vulnus contingunt frigidum sit. Quòd si sordidum vulnus fuerit, detergendum erit molli lana. licebit etiam & vino dulci vulnus ipsum abluere. Non negligendus est etiam diacalcytheos, pastillorum Polydæ, Andronis vel passionis usus, ea tamen lege, ut robustis, & duris corporibus medicamenta valentiora, imbecillis verò & mollioribus, mitiora admoveantur.

Si verò per transversum nervus vulneratus fuerit, major convulsionis metus impendet, phlegmone à dissectis fibris ad non sectas communicata. Cæterùm vulneratis cæsim nervis tàm per directum quàm per transversum eadem medicamenta conveniunt: his tamen quàm illis largiùs sanguis detrahendus, & tenuior vivendi lex, & major atque mollior quies imperanda, caput, collum, spinalis medulla, alæ (si in brachio aut summa manu fuerit vulnus) inguina (si in crure, tibia aut pede) oleo aliquo calido imminente convulsione illinenda. Quòd si totus præcisus nervus sit, metus præterea nullus instat, mutila tamen & debilis pars manebit, ejus verò curatio communis est cum ea quæ aliorum est vulnerum.

Si nervus incisus secundum longitudinem sit, incisio minus periculosa est, nam aliquandò sola deligatio sufficit, nec opus est sutura; sed si per transversum ex parte præcisus est periculosior, quia dolor partis incisæ communicatur integræ, atque inde

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

inde per continvitatem, cerebro, unde graviſſima quę diximus ſymptomata. Propterea Galenus ad præcautionem quoties putat imminere eorum aliquod periculum, ſive ſi punctus, ſive inciſus nervus, jubet tantùm incidi. Nec refert ſi ex eo membrum futurum ſit, reſolutum, ſatius enim eſt motus alicujus partis perire quam totum animal. Incidatur ferro calido, & mox oleo ſambuc. calido extrema inciſa attingantur. Poſtea procuretur digeſtivo communi ut cruſta cadat. Quid ſi nervus totus ſit inciſus? tùm quid agendum ſit controvertitur.

Præſtat membri unius quã totius, vitæ jacturam facere.

Guido nervum ipſum ſuit ut faciliùs reuniatur. In pueris inquit prima intentione unietur, in adultis ſecunda, ſed cave inquit Ægineta ne pungas nervum metu horrendorum accidentium. Convenient deinde olea, & unguenta nervalia, ſuperponatur lana ſuccida oleo aliquo nervali & vino inebriata ut ſedetur dolor. In parte ima relinquendum eſt orificium per quod ſanies vacuetur. In quod penicilli indendi erunt cum digeſtivo communi ex therebinthina vitello & croco. Non eſt prætereundum quandò nudus eſt & detectus nervus, eum acria non tolerare, errantque inquit Galenus qui promiſcuè & ſine delectu in nervis tam cæſim quàm punctim vulneratis euphorbio & ſulphure utantur, quia in quarto gradu calida ſunt. Sunt tamen qui audent igne urere nervum: Unguentum ex lumbricis & pulvis lumbricorum atque ex iiſdem oleum benefaciunt nervis afflictis, ſed ſupra cætera commendatur pulvis oculorum cancri, omnia enim vulnera nervorum intra tres dies perſanare dicitur.

CAPUT XI.

De Nervo contuſo.

NErvus à cauſa extrema pungitur, inciditur, aut contunditur, ſi fortè cutis ſimul contuſa ſit & vulnerata, oleum roſ. ceum ſubactum cum ovi albumine imprimis applicatur, deinde vino calente pars fovetur, aut cataplaſma paratur ex farinis fabarum, ervi, lupinorum coctis in lixivio, vino aut oxymelite, addere poſſis pulverem ireos florentiæ. Dioſcorides in nervis contuſis commendat cataplaſma confectum ex cinere ſarmentorum, adipe & oleo. Quòd ſi nervus ſit contuſus in vulnerata cute, aliquo oleo digerente ut chamæmeli, ſambuci, anethi, ireos, rutæ, locus foveatur, eoque imbuta lana ſuccida ſuperponatur. Miſcere poſſis prædictis oleis picem liquidam. Proſunt mirabiliter quatuor unguenta nervalia, de Althæa, Agrippæ, Arregonium, Martiatum, & etiam olea nervalia, ut coſti, therebinthinæ, cerę, de vitellis ovorum, myrrhæ, quo in demulcendo dolore nervi nullum præſtantius Oleum vulpis infarcti nervalibus benefacit attritis, & intortis nervis. Frigidum autem eſt nervis & nervoſis partibus inimicũ ex Hippocrate. Propterea plus quàm tepida omnia topica applicanda erunt, & ab externis injurijs, integumẽtis multis defendantur: lana ſuccida inebriata oleis cum vino optimè facit, reſolvit quoque oxycroceum & emplaſtrum de meliloto diſſolutum oleo nervali.

Nervi contuſi curatio.

Iris flor. potentius reſolvit.

CAPUT XII.

De Vulneribus tendonum & ligamentorum.

Tendonum & ligamẽtorum vulnerum curatio.

VUlnerati tendones quorum substantia ex nervis & ligamentis mixta est, eadem ratione curantur qua & nervi, sed medicamentis paulò vehementioribus sumpta indicatione à partis natura, quatenus enim ligamentorum naturæ sunt participes, eatenus in eis sensus acrimonia hebetatur, atque ob id vehementiora & ficciora medicamenta ferunt. Ut.

℞ Ol. veteris ℥ ij. euphorb. vel sulphuris vivi ℥ j. olei chamæmelini æstate, hyeme de castoreo usurpari solet, oleum therib. est præstantissimum. Si incisus sit tendo secundum longitudinem minus habet periculi, faciliusque coalescit. Inditur verò per transversum aut totus aut ex parte tantùm Sanè melius est incidi totum, quàm ex parte tantùm, quia parti sanæ communicatur malum, cui compatiens cerebrum, membrum convellit. Dissecto toto tendone, quia cerebri compassio propter solutam continuitatem nulla manet, nullum est periculum convulsionis. Imò verò cùm instare aut urgere jam videtur convulsio, tendone per medium dumtaxat dissecto præceptum est in arte, ut pro remedio singulari totus incidatur ut diximus de nervo : privabitur quidem membrum sensu aut motu, sed præstat membri unius quàm totius vitæ jacturam facere. Est enim lethalis convulsio quæ vulneribus accidit. Faciamus, vulnere cum cute & carne, totum tendonem vel nervum dissectum esse, consuenda erit caro ut tendonis extrema cohæreant & intermedijs callo uniantur. Aliqui suadent tendonem ipsum, vel nervum consuere, ut membri figura pulchrior remaneat, sed pungi non potest sine ingenti dolore. Itaque è duobus malis eligendum minus, præstat futura carnis incisi tendonis extrema copulare cum aliqua membri turpitudine, quàm cum dolore & periculo tendonem ipsum suere. Incisis tendonibus conveniunt nervalia quæ valdè ficcant, absque morsu & acrimonia. Ut.

Convulsio vulneribus superveniens lethalis.

℞ Pulv. lumbricor. præparati ℥ j. teratur cum limacibus & applicetur. Vel.

℞ Calcis, vel tuthiæ lotæ in lixivio ℥ j. misce cum ℥ iiij, olei rosati, aut excipiatur therebinthina: addere possis lanceolatæ, caudæ equinæ & consolidæ ℨ ij. aut iij. ad repellendam, & impediendam fluxionem. Calx, pompholix & metallica valdè quidem siccant sed mordent sæpiùs, itaque lavari debent, ut acrimoniam perdant. Ut verò retineant vim siccandi, neque illam lotione amittant laventur in aqua salsa aut in lixivio.

Ligamenta nervis & tendonibus similia sunt, quatenus & alba sunt, exanguia & cavitate carentia , & in fibras dividantur : harum tamen trium partium vulneratarum curatio, dissimilibus medicamentis fit. Nam ligamentum quùm ab osse ad os perveniant, valentissimorum remediorum vim tolerant, tùm quòd sensus sint expertia, tùm quòd cerebrum non pertingant, ita ut quibuslibet medicamentis ea siccare sine offensione liceat, quæ verò in musculum se inserunt, tantò reliquis ligamentis magis terrere debent quantò sint nervis & tendonibus minus periculo opportuna.

CAPUT

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

CAPUT XIII.

De Vulnere à morsu Animalis præsertim venenati, ut canis rabidi.

QUanvis omne vulnus à morsu etiam hominis sani sit cacoethes, longè tamen deterius est quod à venenato animali ut serpente, scorpione, cane rabido inflictnm est. Cùm enim canis animal domesticum sit, utique inquit Paul. lib. 5. cap. 3. frequens & contubernale, & sæpe rabie concitetur identidem, & ob ejus familiaritatem vitatu perdifficilè. Ideo de hoc venenato morsu sermonem facere decrevimus. Hic enim rabidi canis morsus est venenum toto genere præter naturam, quod ex quacumque corporis parte & minimo etiam vulnere proveniat hominemque statim inficere possit. *Vulnus à morsu canis rabidi.*

Pro materia verò humorem melancholicum obsedit, ex quo lentos habens progressus, gravissima postea symptomata, & permolestas animi passiones inducit & universum corporis habitum, humoresque omnes in corruptionem trahit & principes animæ facultates, imaginativam præsertim & rationatricem offendit ac depravat.

Ex intensa igitur omnium partium calida & sicca intemperie Ægri furibundi fiunt & in aquæ timorem cum ingentissima, ac conflagrante siti incidunt. Febre corripiuntur, dentibus strident veluti canes latrant, & sic sui & domesticorum obliti quemvis mordere quærunt & sic furibundi miserrimè intereunt. *Ex qua causa Ægri furibundi fiant & in hydrophobiam incidant.*

Aquæ timor Græcis ὑδροφοβία dictus, est affectus præter naturam à canis morsu rabie furentis, cum potus aversione, convulsione, singultu, atque superveniente delirio, vel dicendum quod est affectus præter naturam cum delirio & aquæ timore irrationali & vehementi. Hoc ergo symptoma malam cerebri intemperiem sequitur, quæ est calida & sicca cum adusta materia ut inquit Avic. 6. 4. tract. cap. 5. *Quid hydrophobia.*

Differt à phrenitide & insania sive mania, quod phrenitici semper magna febre laborant, & semper membranarum cerebri inflammatione afficiuntur, similiter lucem effugiunt, omniaque timent. Hydrophobi verò pauca, vel nulla febre laborant, etsi in capite adsit calida & sicca intemperies, tamen non adest inflammatio & solùm aquam & liquida omnia timent. Differt ab insania, sive mania, quia mania est morbus chronicus, & non fit à morsu, sive procatarctica causa. Hydrophobia verò ab externa causa fit, ut à morsu vel salivæ, seu spumæ rabidi canis contrectatione, & est morbus acutus cùm Ægri rarò quartam diem effugiant metiendo tempus ab eo instanti, quo aquæ timor manifestari Incipit. *Quomodo differat à phrenitide & mania.* *Gal. lib. 6. de loc. aff. cap. 5. & cloacar. prænot. 2. text. 17.*

Primitiva rabiei causa est rabidi canis morsus. Tanta enim fit in cane humorum corruptio, ut vel solum ejus sputum si humanum corpus contigerit, rabiem excitare sit potens. Et Cælius Aurelianus, 3. de acutis capite 9. inquit: quòd sola rabidi canis respiratio inficere potest, ex ea parte igitur quam canis momorderit, vel qua ejus spuma fuerit contrectata, virus in hepar propagatur, deinde in ventriculum, postea in cerebrum, & tandem in universum corpus, ubi venenatam intemperiem inducit, ut inquit Conciliator, & quamprimùm hujusmodi pernicies cor attigerit, statim homo *De rabiei causis.* *Dist and. 129.*

homo moritur : primùm verò spiritus animales tanquam tenuissimi, & facilè alterabiles afficiuntur, deinde vitales, ultimò naturales, & ideo in animalibus facultatibus priùs læsio manifestatur.

Antecedens causa est habitus cacochymus & pravus, præsertim melancholicus cùm melancholici faciliùs & citiùs rabie corripiantur, cùm agens omne, patiens bene dispositum agat, & ideo canes quoniam natura calidi, sicci & melancholici sunt, præcipuè & per se rabie corripiuntur.

Conjuncta verò & hujus symptomatis immediata causa est intemperies calida & sicca, & calidus & siccus & adustus humor cum prava occulta qualitate ob excessum, ergo siccitate cerebri & corruptioue quadam humidæ suæ substantiæ in contrarium penitùs habitum, in aquæ timorem homines incidunt ut inquit Paulus.

Gal. lib. de theriac. ad pison. Dioscorid. lib. 6 cap. 35. *Rabidi canis signa.* Signa ex tribus desumi possunt, vel ex parte agentis, vel ex parte vulneris, vel ex parte patientis, id est ex supervenientibus symptomatibus. Agentis & rabidi canis signa sunt : Motus tremens & incompositus, oculi inflammati & torvi, & solito tristiùs intuetur, tenebrosè videt, aures habet demissas, & sæpè eas dimovet, os est largè spumans, & anhelans, lingua exerta, eaque bilis infecta : à naribus tetrum quendam mucum emittit, & veluti insanus demissi cauda ambulat, & potum quanvis sitiat aversatur, gracilis est corpore & pustulis plenus, sine latratu in omnes passim irruit, & non modo & bestias mordet, sed etiam domesticos, & præ interno horrore propriam etiam ad parietem fugiens umbram, alij canes quodam naturali instinctu ipsum aufugiunt, & urinam nigram & turbulentam emittit.

Signa vulneris à rabido cane. Signa ex parte vulneris, id est ad cognoscendum, utrum morsus sit venenatus necne, sunt difficilia ut inquit Gal. l. de artis constitutione Cap 2. cùm nulla adsit differentia inter morsum à rabido & non rabido cane factum, tamen Oribasius & Paulus cognosci posse dicunt : Nuces juglandes accurate tritas cataplasmatis instar vulneri agglutinato : Postera die demptas, gallinaceo, gallinæve in cibo obijce, primùm quidem non attingent, fame autem pressi, si voraverint curiosus attendito. Enimverò si canis qui momorderit, non rabierit, superstites evadent : sin rabie percitus fuerit, mortem postridie obibunt. Alij panis micas vulneri confricant, vel sanguine à vulnere exeunte eas inficiunt, vel ex eo, & tritici farina placentam efficiunt & alijs canibus porrigunt, & si abhorrent & gustare noluerint, inquiunt, vulnus esse venenatum. Si verò comedant, minimè venenatum esse, vel hujusmodi panem gallinaceo pullo comedendum præbent, & si pereat, inquiunt, vulnus esse venenatum, si superstes remaneant, minimè esse venenatum.

Signa hominis rabidi. Signa ex parte patientis etsi canis ubi momorderit, protinùs nihil infectum infligit præterquam ex vulnere dolorem, tamen temporis progressu, symptomata & accidentia rabiem minantia superveniunt, & sunt totius corporis rubor & præsertim faciei, tenebræ oculis obversantur, somnus turbulentus, vigiliæ, promptitudo ad iram, mutatio vocis quasi raucæ, insolita admodum debilitas, ac lassitudo, pandiculatio, artuum distensio, improvisus tremor, palpitatio circa pectus, præteriti morsus recordatio, & informatio habitus illius canis, vel hominis rabiosi In progressu mente tentari incipiunt, & absque alia manifesta causa cogitabundi & mœsti manent, in somno horrescunt, dentibus frendent, strident & laboriosè dormiunt.

Vigilantes verò secum obmurmurant, hominum consortia fugiunt & solitudinem amant, omnia timent, seque ipsos & lucem fastidiunt.

Postea instante aquæ metu, & humorum, & temperamenti corruptione, febris super-

ſupervenit, ſingultus, ſtomachi gravitas, imbris abominatio, urinam turbidam & aliquando nigram mingunt.

Ubi verò hoc ſymptoma fuerit confirmatum, ægri aquam timent, & omnia liquida & non ſolum aſpectum, ſed etiam nomen & aquæ ſonitum & murmur abhorrent, & quandò aquæ tantillum vident ſtatim tremunt & convelluntur: Intolerabili tamen ſiti & incendio ſe conflagrari ſentiunt, pulſus fit parvus & inordinatus, alvus adſtringitur, urina guttatim emittitur, quæ turbida & nigra eſt, omnes articuli ſtupent, diſtenduntur nervi, vox obtunditur, & ſicuti canes latrant adſtantes mordere quærunt, difficulter ſpirant, vultus præſertim maximè fit rubicundus, biliosa vomunt, pudenda tenduntur, maximè excandeſcunt, & inordinatiſſimè ſe jactant, ac ita lancinantur ut veluti mortui poſtea concidant, paulò poſtea excitatis à rabie ſpiritibus, ad eaſdem pœnas & cruciatus inſurgunt & ita perſeverant uſque ad ultimum vitæ finem.

Non tam facilè declinari poteſt quæ à cane rabido nobis imminet pernicies, quàm quę à reliquis feris: quod domeſticum iſtud per ſanitatem animal nobiſcum hoſpitetur excubans. Virus verò quod in ejus ſaliva inſidet calidum eſt & ſiccum, malignum, venenatum, & contagioſum: ſic ut ſimilem ſibi intemperiem corpori cui ſe applicuerit inurat, arteriarumque ductibus in univerſum corpus tranſmittat, non enim morſu puncturave, immiſſum tantum nocet, ſed & cuti applicitum, niſi ex tempore abſtergeatur aqua ſalſa vel urina. Nec verò omni tempore pariter æqualiterque nocet id virus: nam pro aëris ad calorem aut frigus inclinatione, vulneris profunditate, corporis patientis robore, aut cacochymia, & ad putrendum diſpoſitione, ductuum libertate, & latitudine magis minuſve nocet, citiùs aut ſeriùs maligna ſuperveniunt ſymptomata: alijs nempe quadrageſimo demum die, alijs ſemeſtre, alijs annum unum poſt. Avicenna narrat aliquibus à morſu poſt ſeptimum annum aquæ metum eveniſſe. Albertus magnus 2. de Animalibus narrat de quodam qui poſt duodecimum à canis morſu annum hydrophobia tentatus fuit, & mortuus eſt. Sunt qui inde epileptici fiunt, tandemque phanatici. Qui in hydrophobiam inciderunt nunquam convaleſcunt, quanquam non deſpondeat Avicenna, modò ſe adhuc in ſpeculo noſſe poſſint: hinc enim licet intelligere, nondum proſtratas eſſe omnes facultates animales, ſed valentibus egent purgationibus. Narrat Aëtius extitiſſe Philoſophum quendam qui hoc morbo & hydrophobia correptus, cum magno animo in balneum deſcendiſſet atque in aqua intuitus eſſet canis à quo demorſus fuerat imaginem, ibique ſubſtitiſſet pudore correptum mox exclamaſſe. Quid cani cum balneo? quo dicto magna vi ſe in balneum demerſiſſe, de aqua intrepidè hauſiſſe, ſicque una cum illa hæreſi malum exuiſſe. Funeſtum ſignum eſt ſe ſe humi volutare, voce rauca eſſe; eſt enim argumentum inductæ in aſpera arteria aſperitatis ab extrema ariditate. Denique principibus partibus occupatis nulla ampliùs ſalus vitæ ſperabilis eſſe poteſt. Quandò è vulnere pus erit copioſum & laudabile, bonum ſignum eſt. *De prognoſt.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

Curatio.

Curatio.

ILlius curatio est diversa aliorum vulnerum ob venenum duntaxat, quod extrahendum, dissipandum & consumendum erit alexipharmacis & alijs illi contrarijs remedijs. Venenum id enim id appellamus quod morbum gignere potest quod nos non qualitate quidem manifesta offendit, sed tota sui substantia naturalem corporis nostri œconomiam evertit ac demolitur. Itaque hic ab initio, non est repellendum, sed foras extrahendum, & alexipharmacis proprijs aut communibus tam sumptis quam admotis oppugnandum.

Victus curat.

Vitæ autem ratio accuratè observanda est, vitando ea omnia alimenta quæ sanguinem excalfaciunt & adurunt aut melancholicum humorem pariunt.

De phlebotomia & purgatione.

At purgatione & venæ sectione omninò est abstinendum ne venenum ab externis partibus, ad internas pertrahamus, nisi fortè malum nobiles præcipuasque partes corporis occupaverit: nam tunc corpus satis large & abundanter purgandum erit, utendo balneis & ijs omnibus quibus pori aperiri possunt sudorque provocari.

Cardiaca semper sunt ex usu, ut sirupi de limonibus, de parte acida citri cum aqua card. benedicti & buglossi, juscula ijsdem, maximè verò oxalide & pimpinella alterentur, quæ sola rabiem sanare creditur, & hydrophobiam impedire, quam tandem incurrunt demorsi à cane rabido. Galenus 11. simpl. capite de cancro usto affirmat neminem à morsu canis rabidi unquam mortuum qui sequentibus Æschrionis remedijs usus sit.

Rabiei alexipharmacum.

℞ Thuris ℥ j. gentian. ℥ v. cancrorum fluviatil. ℥ x. fiat pulvis. Si in principio vocatus fuerit satis erit illis dare cochlear unum sumendum cum aqua decoctionis pimpinellæ & oxalidis. Si verò jam invaluerit malum, & à morsu jam dies aliquot effluxerint, dabis qnotidie duo cochlearia. Vel.

℞ Radic. gentian. ℥ ij. astracor. fluviatil. in furno combustor. & in pollinem redactor. ℥ iij. terræ sigillat. ℥ ß, misce, & ℥ j. ejusmodi pulvisculi in decocto astracorum fluviat. dissolve, & in singulas, pluresque vices potandum præbe.

Pulvis ἀντίλυσσος Julij Parmarij discipul. Fernelij.

℞ Fol. rutæ verben. salv. minor. plant. folior. polypod. absynt. vulgaris, ment. arthemis meliss. beton, hyperic. centaur. minor. an. partes æquales, quæ colligantur mense junio in plenilunio, quo tempore maximè viribus pollent, & in umbra exiccentur super chartam ne nimis arescant, situm contrahant & quotannis renoventur, & ægrotanti sive sit homo, vel aliquod aliud animal, facto ex his pulvere æquali pondere sumptis propinètur à ℥ ß, usque ad ℥ ij. jejuno ventriculo per tres horas ante prandium cum duplo sacch. vel cum vino, vel cum jure. Potus sit vinum mediocriter dilutum, oxymel simplex, sirupus acetatus cum aqua cocta. Vel.

℞ Succ. limon. & mali citri an. ℥ ß, succ. granat. acidor. ℥ ij. aqu. acetosæ minoris & rosarum an. ℥ j. aquæ fontis coctæ q. s. fiat julepus. Vitandus quousque exolutæ veneni vires fuerint: somno enim humores in viscera refluunt, omnia quæ venenis resistunt quocumque modo exhibenda, limones, mla aurantia, radices gentianæ, angelicæ, tormentillæ, pimpinellæ, verbena, carduus benedict. borrago, buglossum & similia.

Externis verò ea medicamenta idoneè & utiliter applicantur quæ vaporem malignum

num ac virulentum, attrahendi, abolendi ac dissipandi vim ac facultatem habent: cujusmodi sunt cucurbitula vulneri applicata, cornua, medicamenta omnia calida & attrahentia, ut galbanum, ammoniacum, bdellium. Vel.

℞ Picis ℔ ij. aceti sextarium unum Italicum, opopanacis ℥ iij. fiat emplastr. molle, admoveatur vulneri. Theriaca, & mithridatium sunt omnium venenor. tàm sumptorum quàm admotorum prima & communia alexipharmaca, quæ prosunt sumpta & admota. Sumantur cum aqua cardiaca ad ʒ ij, admoveantur cum pulvere gentianæ, dictamni cretensis, aristolachiæ rotundæ. Vel.

℞ Magnam cepam, cavetur, cavitas alterutra confectione impleatur, deinde stupis involvatur, sub cineribus coquatur, teratur, & forma cataplasmatis admoveatur vulneri: trahet enim venenum & simul expugnabit. Quidam viventis galli implumem podicem vulnusculo apponunt, os illi occludunt, ut podice spiret, & spirando virus eliciat: mortuo subinde novus substituatur, donec abundè virus attractum videatur. Possis & utiliter admovere pullum gallinaceum recens occisum. Quidam villico præbent vulnus sugendum: alij cucurbitula cum scarificatu attrahunt. Quandò valdè præsens est venenum, ut phalangij, viperæ, tutius est vulnus urere. Si reformidet ignem, saltem cauterium potentiale admoveatur: cùm deciderit crusta teneat ulcus longo tempore apertum, denique curetur in modum cæterorum. Imprimis verò memineris supra vulnus membrum deligare, ut occludatur veneno aditus ad cor.

Demersionem in mare non esse certum cõtra rabiem remedium.

Permulti se in mare demersere, nec tamen inde adversum rabiem quidquam adjumenti sensere: quemadmodum libro suo de venenis prodit Ferrandus Pozetus Cardinalis.: quare non est illi remedio fidendum: ad ea currendum potiùs quæ libris Medicorum prodita, experientia certa & multiplici comprobata sunt. Cæterùm cùm nullum venenum nisi admissum in corpus noceat, nihil quicquam mali ab aspersa corpori nostro, canis rabidi, viperæ buffonis, similisve alterius virulenti animalis sanie, quæ eodem momento extersa fuerit metuendum.

CAPUT XIV.

De Vulnere cum solutione continuitatis in osse.

Vulneris in osse curat.

SI cum vulnere incisio quoque in osse fuerit (quod quidem visu, tactu, vel specillo cognoscitur) ea est aut omninò transversa, aut in longum protensa, aut in obliquum.

Si facta transversò fuerit, osque planè incisum (maximarum venarum una integra manente, quæ ad membri nutritionem sufficere potest) vulnus committendum, & conjungendum est ac consuendum, quàm dexterè & scitissimè fieri poterit, exceptis capitis vulneribus, de quibus hic non agimus: deinde ligandum membrum, tractandumque & curandum, ut postea capite de fracturis trademus.

Sin ossis incisio non penitùs trajiciatur, aut in longum extendatur, aut in obliquum tendat, ea est vel sine ullis fragmentis & testis, aut cum testa, atque uno vel pluribus fragmentis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

Quòd si fractura sit cum incisione sine ullo fragmento, efficiendum ut vulnus coalescat & contineatur, usque quàm optimè fieri poterit tegendum, atque ne ab aëre alteretur, neve ulla testa inde cadat impediendum.

Sin verò ex fractura aut incisione, una, pluresve testæ ac fragmenta fuerint eaque separata, nec ampliùs sub perioſteo adhærentia, extrahenda tunc erunt, quippe contra naturam, priusquam vulneris labia in suum locum reducantur, si fieri ullo modo possit: sin minus natura per se, ipsa cum tempore id efficit.

At si testæ, fragmentaque, etsi suo toto separata fuerint, nonnihil tamen suis membranis, hoc est periosteis adhærescant, illa nec educenda, nec extrahenda sunt. Nam ea procul dubio coalescunt & adunantur cum suo toto, in suumque & naturalem locum paulatim restituuntur, dummodò illorum periosteos membrana contusa aut sugillata non fuerit: id quod suppurationem gigneret.

CAPUT XV.

De vulneribus sclopetorum aut aliorum ignivomorum tormentorum ictu inflictis.

Quanquam sclopetorum vulnera majorem cum ulceribus, quam cum vulneribus affinitatem ac similitudinem habeant, quòd causam habeant conjunctam, quæ ea alit & fovet, quia tamen recentia & nova sunt ea suo ordine collocabimus.

Causa conjuncta.

Conjuncta vulnerum à sclopis factorum causa est humor quidam extra venas ad corruptionem paratus & vergens qualitate sua per agitationem violentiamque ictus mutata.

Ea autem ab alijs eo defferunt, quòd nnnquàm simplicia sint, sed composita semper, compositionisque nec communis, nec cæteris vulneribus usitatæ.

In vulneribus à sclopis factis semper est substantiæ deperditio.

Vulnerum è sclopis factorum compositio est substantiæ, quæ perpetuò illam comitatur amissio, atque multarum fibrarum nervosarum, & membranarum, venarum atque arteriarum contusio & fractio.

Quomodo differant vulnera sclopetica ab alijs.

In eo quoque differunt, quòd partem quam attingunt non solùm, sed & propinquas etiam & finitimas: atque adeo humores & spiritus offendant, totumque corpus agitent & conturbent.

Contusio verò in hoc quoque differt, quod reliquorum vulnerum contusio, simplex contusio sit, quæ nihil aliud est quàm carnis sub cute contusio: hæc autem quæ à sclopi ictu fit non solùm est contusio, sed caro corrupta, vitiata, & sugillata sine sanguine, sine spiritibus, nervorum, venarum & arteriarum ruptionem, sæpèque ossium in multas variasque partes fracturam, & conscissionem habens,

Vulnera sclopica non in compositione solùm ab alijs differunt, sed in forma etiam & figura quæ semper rotunda est, frustumque aufert, ingressus contractior est, laxior verò exitus, figura cuniculosa, cavernosa, & fistulosa, nullam primò hæmorrhagiam faciens, etiam si venæ illis ruptæ, & apertæ sint: quòd sanguis & spiritus, ictus violentia in interiora recesserint.

Et vulnerum quidem ordinariorum curativa intentio est, unio, hujus autem dilatatio.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

tatio, per quam naturæ hostibus qui in eo inclusi sunt, transitus fiat, non quod abscindendum continuò sit & amputandum, quod nocere videtur, sed apertum duntaxat orificium continendum, donec quod est naturæ inimicum, ablatum evacuatumque fuerit, nisi quid fortè extiterit, quod nos ad id faciendum necessariò impellat.

Porrò ea quæ quotidianis vulneribus superveniunt, qualiacumque sint symptomata sclopica hæc generare possunt, atque adeo id furtim faciunt & occultiùs: cujusmodi est hæmorrhagia, quæ initio quidem non accidit, sed nobis incogitantibus, nihilque tale metuentibus emergit ac prodit. Gangræna etiam quùm enascitur, profunda semper est & occulta, rarò admodum in superfice apparens, nisi serò, ut & multa alia symptomata quæ citò npn accidunt propterea quod partis oblæsæ peculiaris facultas & sensus ad quoddam tempus in ea suppressa ac rctenta fuerint, quòd si vulnus in corpore, quod viscus aliquod vitiatum malèque affectum habeat, factum fuerit, exitus non potest non esse dubius quantumvis exiguum id fuerit. *Prognost.*

Curatio.

VUlnerum sclopi ictu inflictorum curatio in causæ conjunctæ ablatione, & in proprij partis affectæ temperamenti reductione (quæ eadem propemodum remedia requirit) atque in partium ablatarum, & deperditarum regeneratione consistit. *Curatio.*

Causa conjuncta (præter ea quæ ab ictu in eam inferre potuerunt, ut quædam vestimenti fragmenta, aut globulus plumbeus qui obstinatiùs retrahi non debet, nisi in loco sit, in quo nocere possit, ut in osse, aut articulis) causa ergò conjuncta, humor est qui è venis, ictus violentia exijt à naturæ regimine jam derelictus, atque ad putrescendum & se corrumpendum propensus ac paratus. Ille autem est educendus, extrahendus & evacuandus, seu resolutione, seu suppuratione, seu alio quocumque modo, partem affectam semper confirmando & corroborando.

Suppuratio in omni carne contusa fieri debet, in qua naturam adjuvare debemus. At si quid est quod veram contusionem excedat, ad putrefactionem & putredinem accedens, id tollendum atque vacuandum est, ut vera legitimaque suppuratio facilius à natura fiat quod illius est opus, Ad suppurandum oleum catellorum, pepticum, anodynum est præstantissimum in secundo apparatu. *Suppuratio in contusa carne procuranda est.*

℞ Olei violat. ℔ iiij. in quibus coquantur catelli duo vivi nuper nati, usque ad dissolutionem ossium, addendo vermium terrestrium ut decet præparator. ℔ j. coquātur simul lento igne, dein fiat expressio ad usum, addendo therebinthinæ venetæ ℥ iij. aquæ vitæ ℥ j. est illi oleo vis mirifica tùm sedandi doloris, tùm puris in vulnert maturandi & scarrhæ deturbandæ. Vel. *Oleum catellorum.*

℞ Ol. semin. lini & lilior. an. ℥ iij. unguent. basil. ℥ j. liquefiant simul & fiat medicamentum pepticum. Vel.

℞ Vitellos ovor. num. iij thereb. venet. ℥ j. croci pulverisat. ℈ j. aqu. vitæ gutt. aliquot, olei rosat. vel catellor. q. s. fiat digestivum, ejusque remedij usus erit, quousque vulneris excrementum coctum appareat, nam omne quod contusum est, necesse est ut putrefiat, & in pus convertatur. In quo notandum illud venit puris in hoc vulnerum genere longè tardiorem esse, quam in reliquis vulnerum generibus alio quovis telo illatis generaticnem, quòd tùm glans, tùm aer, quem rapido glans præ se pellit impetu latè contusa carne nativum calorem dissipant

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

& partis ſpiritus exhauriunt. Quæ res pepaſmi tarditatem infert, ac ſæpè ſaniei fœtorem, & aliorum pernicialium ſymptomatum conſecutionem. Sæpiùs tamen intra tertium vel quartum diem apparet pus, citiùs tardiuſve pro varia corporum patientium complexione, & temperamento, aëriſque ambientis, in calore & frigore conditione, hinc ad deterſionem paulatim veniendum, addita illi medicamento therebinthina in aqua roſar. vel hordei, aut alia ſimili lota ad elvendam ejus mordacitatem. Si aër ambiens frigore rigeat, ſalubriter addi poterit aqua vitæ, nam ex Gal. præſcripto hyeme calentiora, æſtate verò minùs calida medicamenta uſurpanda ſunt. Vel.

℞ Decoct. hord. q. ſ. ſuccor. plantag. apij, agrimon. centaur. min. an ℥ j. bulliant omnia ſimul, in fine decoctionis adde thereb. venet. ℥ iij. mellis roſat. ℥ ij. farin. hord. ʒ iij, miſceantur omnia ſimul benè agitando, fiat mundificativum mediocris conſiſtentiæ. Vel.

℞ Succor. clymeni, plantag. abſynth. apij, an ℥ ij. thereb. venet. ℥ iij. mellis roſati, & ſirupi de abſynth. an. ℥ ij. bulliant omnia ſimul ſ. a. poſtea colentur in colat. adde pulv. aloës, maſtich. ireos flor. farin. hord. an. ʒ j. fiat mundificativum. Vel.

℞ Thereb. venet. lotę in aqua roſarum ℥ v. olei roſat. ℥ j. mellis roſat. ℥ iij. myrrhæ, aloës, maſtich. ariſtol. rotund. an. ʒ j. ß, farin. hord ʒ iij. fiat mundificativum. Vel.

℞ Aqu. hord. q. ſ. lumbricor. terræ ℥ iiij, ſuccor. plant. apij, abſynt agrimon. marrubij, centaur. min. an ℥ j. bulliant omnia ſimul, poſtea colentur, in colat. adde thereb. ℥ iij, mellis roſat. ℥ ij croci ℈ j. fiat unguentum deterſivum. Quòd ſi vulnus valdè profundum fuerit.

℞ Aquæ hord. ℔ iiij. agrimon. centaur. min. pimpin. abſynt. plantag. an. M ß, radic. ariſtol. rotundæ ʒ ß, fiat decoctio ad ℔ j. In colat. expreſſa diſſolve aloës hepaticæ ʒ iij, mellis roſat. ℥ ij. bulliant modicum. Ex eo decocto ter quaterve fiat injectio in vulnus cum ſyringa.

Qui exiſtimant ejuſmodi vulneribus ineſſe quiddam cacoëthes, cancrorum uſtor. commendant pulverem & quę vulneribus à morſu venenato præſcripta ſunt. Quibus tamen ut neque balſamis artificialibus, neque potionibus vulnerarijs, primis diebus utendum ſuaſerim, ſed cùm tempus effluxerit fluxionis, neque imminebit metus ſymptomatum.

In pleriſque autem ſclopicis iſtis vulneribus ſi præcipuè magna fuerint, & ab ictu propiori facta, ineſt vitiatus humor, in vacuis ſpatijs contentus, iſque præter ac ſupra contuſionem, nec non caro colliquefacta fuſaque, ut à putrefactione non longè abſit; adeo ut remedia putrefacientia aut ſuppurantia illic noxia ſint ac periculoſa. Contrà detergentia ac diſcutientia, partemque affectam, & calorem naturalem corroborantia remedia: Ejuſmodi vulneribus conferunt, hac enim ratione id naturæ adimunt, quod illam impediebat, quominùs ſuppurationem promoveret, eamque exſuſcitant, confirmant & corroborant. Talia ſunt ea quæ proximè ſequuntur, quibus uti licebit pro mali magnitudine & natura: at ſi vulnus ſimplex eſt, abſque dilaceratione, magnave contuſione, curabitur ut aliud ejuſmodi.

℞ Utriuſque conſolidæ, utriuſque plant. beton. verben. pentaphyll. piloſellæ, centaur. min. hyperic. millefol. cynogloſſi, an. M. j. ijs contuſis infunde aqu. vitæ ℔ j. olei optimi ℔ ij. macerentur quinque diebus, adde thereb. ℔ j. coquantur ad

ſuccor.

ſuccor. conſumpt. colentur & reſerventur in ampulla vitrea, eo autem balſamo utemur in vulnere, cujus cavitates imas penetrabit, illudque bis ſingulis diebus aptè ac diligenter mundabimus. Vel.

℞ Olei opt. ℔ j. thereb. ℔ ß, gummi. elemn. ℥ ij. ærug. ʒ ij. macerentur ſub cineribus calidis, reſervetur ad uſum. Vel.

℞ Aquæ vitæ opt. ℔ ß, thereb. venet. ℔ j. olei opt. ℔ ß, ſanguin. drac. in aqua vitæ diſſoluti ℥ j. fiat balſamum.

Nonnulli oleo è therebiuthina expreſſo utuntur : quod ſummum eſt ac præſtantiſſimum remedium, præcipuè nervoſis partibus. Aquæ vitæ injectio confert etiam plurimùm ad impediendam putrefactionem : in qua ſi aliquid chalcanthi probè calcinati maceretur remedium ejuſmodi eſt efficacius. Pulvis aloës, myrrhæ, ariſtol. & chalcanthum arcent putredinem, quæ omnia macerari in caſtris utiliter vino vel aqua vitæ poterunt loco Balſami.

Herbarum quibus ad conficiendum balſamum uti ſolemus, decoctum illi etiam prodeſt, ſi cum aqua bulliant quæ earum vim eliciet, deinde tantundem vini addendum, ita tamen ne coquatur (coctum enim vinum partes nervoſas lædit) niſi fortè putrefactio adhuc fuerit, acriuſque magis pungens remedium requiratur. Vel. *Materia balſamorũ vulnerariorum.*

℞ Ariſtol. rotund. & baccar. lauri an ʒ j. cancrorum fluviat. plena luna captorum & in olla nova combuſtorum ʒ j. folior. prunellæ ſiccor. p. 1. fiat omnium pulvis qui includatur linteolo cum M. j. vincæ pervincæ decoquantur in ℔ iij, vini albi optimi in vaſe vitreato ad conſumptionem duarum partium, hoc decocto foveatur vulnus ter vel quater in die, infundatur aqua cum ſyringua ſi opus ſit, deinde ſupertegatur folijs braſſicæ rubræ, & linteolis eodem decocto madentibus. Sunt qui hoc propinant ad ℥ iij. mane cum ſaccharo. Vel.

℞ Pulv. rhapontici & zedoar. an. partes æquales, coquantur in ſ. q. vini albi odoriferi ad tertiæ partis conſumpt. in colat. adde ſacchari albiſſimi q. ſ. & utatur ut ſupra.

Ratio autem his utendi remedijs obſervabitur pro ulceris forma, efficieturque ut in omnes cavitates ſubeant. Quidam utuntur ſeto, ut materiæ fiat exitus, ſed multum incommodi aliquandò fett. Sic pannus oblongus, ſeu peniculum vel turunda (vulgò *une tente*) quod aditum obſtruat valde inutile eſt. Ea autem figura fieri debet, ut humor intus non retineatur, qui potiùs accuratiſſimè eſt vacuandus. Aliquantulum lanæ vulneris orificio impoſitum ad id valdè accommodatum eſt : quandoquidem obſtat quominùs locus ille concludatur, unde facilis & liber materiæ exitus patet. Sed hæc omnia periti Chirurgi ſolertia & dexteritate dirigentur & fient. Ut autem plumbeus ille globulus facilè extrahatur collocandus eſt laborans in eodem planè ſitu, forma & figura, qua erat quùm fuit vulneratus.

Quòd ſi malum invaleſcat, parſque affecta calore ſuo naturali ita ſit deſtituta, ut ſuperiora remedia eum revocare non poſſint, atque periculum à gangræna impendeat, abluendum eſt vulnus aqua ſalſa, aut vino, aut aqua vitæ, aut chalcanthi albi aliquantulum vino aut aqua vitæ diſſolvendum. Id enim remedij gangrænam valdè impedit, utendum etiam ſcarificationibus aliquot ſi ſit opus. Unguentum ægyptiac. eſt optimum, idque ſeu ſolum, ſeu cum vino, aut aqua vitæ diſſolutnm, ad abluendum & purgandum vulnus, aut ad injectionem faciendam, myrrhæ, aloës, ariſtolochiæ, & ſirupus acetoſus impediunt putrefactionem, Permulti parti affectæ applicant cataplaſmata

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

taplaſmata ex hordei fabarum & orobi farina in oxymelite cocta, ſed ea valdè onerant, interdum etiam adhæreſcunt, & corruptorum vaporum exhalationem impediunt. Diapalma diſſolutum cæteris præferendum videtur, ob ſuam deſiccationem, tùm etiam quòd partem confirmet ac corroboret, alioqui ſolum linteum vino dilutum idoneum per ſe fuerit. Si verò, his licet adhibitis remedijs, pars ad putrefactionem ſpectet, membrumque abſcindendum fuerit ſupra vulnus duos aut tres digitos, & maximè ſi vulnus à grandiori globo incuſſum ſit alicujus membri ut brachij aut tibiæ, aut certè ſupra id quod ad putrefactionem paratum promptumque eſſe videbitur. Id autem tùm ex aſpectu, tùm ex tactu dignoſcitur. Interea autem ad vitandam inflammationem & fluxionem vulnus unguento de bolo, vel nutrito cum ſiccis ſolani, ſempervivi aut ſimili ambiatur.

In prima medicamentorum applicatione alij laudant ferrum candens, vel oleum ſambucinum fervens. Alij.

℞ Pulv. mercurij bis calcinati ℥ j. adipis porci recentis, vel butyri recentis ℥ viiij. camphoræ in aqua vitæ diſſol. ʒ ij. ol. lilior. aut lini tantillum, miſceantur ſimul, aut olei amygd. dulcium vel violati. Præcipitatum & camphora reſiſtunt putredini. Alioquin poſt uſum ferventis olei admovebis aliquod pepticum, inter quæ ſingulare eſt baſilicum, poterit emolliri olei lini vel liliorum permixtione, vel olei catellorum quia pepticum & anodynum eſt, & ſcarrham deturbat.

Et hæc de regimine ſpeciali à quo ſemper incipiendum eſt. Veniamus jam ad univerſam totius corporis curandi formam quæ potiſſimum conſiſtit in rectè vivendi rationis obſervatione. Primis diebus victus tenuis præſcribendus eſt, maximè verò abſtinentia vini, metu inflammationis. Multo cibo ut augetur plenitudo, ita minuitur abſtinentia. Graviter affecta natura non debet pluri cibo onerari, imbecillior tùm eſt calor, quàm ut multum alimentum conficere poteſt, alimentis boni ſucci utendum eſt, & qui putrefactioni obſiſtant, ut ſunt res acidæ, & ſubacidæ, tùm quicquid cordi & ſpiritibus gratum eſt, potus illius quotidianus ſit ptiſſana, aut aqua pane macerata. Abſtineat à venere, pathematibus animi. Laxus illi ac mollis venter conſervabitur clyſteribus aut balanis duntaxat, abſtinendo ab ijs remedijs quæ humores calefaciunt aut agitant, cujuſmodi ſunt potiones, aut purgationes laxantes primis præſertim diebus. Ad impediendam fluxionem reddito clyſtere incidatur vena, nam ſanguinis detractione uti licebit ſi ſit opus, ſed moderatè ne fortè virus externum intrò pertrahatur.

Victus ratio qualis eſſe debeat.

Hinc interim meminerimus vulnera à ſclopis inflicta, varia & multiplicia eſſe, cùm non unam tantùm partem occupent, ſed permultæ diverſæque inde lædantur ac offendantur: quamobrem infinita ſymptomatum, quæ aliquandò patent, interdùm etiam latent, varietas conſequitur, quæ prudens ac peritus Chirurgus ſua induſtria atque ſolertia prævisa diligenter cavebit. Ex his igitur ſtatuemus veram legitimamque horum vulnerum curationem fieri, virulento humore ut diximus tollendo, qui comparatur ac gignitur tùm ex aëre immiſſo una cum globulo, tùm è quadam exudatione humorum ſeroſorum, qui è membranarum fibrarumque nervoſarum partibus quæ conquaſſatæ & obtritę fuerint non aliter quam in nervorum punctione fieri ſolet, unde innumera eaque maligna accidentia eveniunt. Certiora autem & convenientiora ea ſunt uti diximus quæ vitiatum iſtum & nonnaturalem humorem deſiccant & conſumunt, eo autem conſumpto & deterſo vera legitimaqne ſuppuratio fiet, excrementum probatum & laudabile evadet, naturalis

Vulnera ſclopetica varia & multiplicia ſunt.

turalis calor in parte affecta apparebit, præterea quod contusum est, ut pars omnis interior livida & dura quam attrivit globulus suppurandum & putrefaciendum est prius quàm de replendo & consolidando vulnere cogitetur. Hoc quicquid est contusum dùm in saniem vertitur, ulcus reddit valdè sordidum: quod idcircò detergentibus potenter mundandum est prius quàm incarnetur. Quas quidem omnes communes habet indicationes cum vulnere contuso: duas tamen in hac vulneris contusi specie proprias & peculiares quidam authore Joanne de Vigo addunt: ustionem à pyrio pulvere & globulo, impetu & vehementia motionis calefacto excitatam: Et malignam qualitatem sive illam vulnus acquisierit, ex salpetario pulvere, sive à veneno immixto. Utriusque qui non habet rationem in ejusmodi vulneribus curandis, toto, inquiunt, scopo aberret. Hinc alexipharmacis tam proprijs quàm communibus & assumptis cardiacis in hoc morbi genere utendum esse affirmant, non aliter quàm in vulnere ab ictu & morsu venenatorum animalium. De quo non magnoperè laborandum esse puto: quia alexipharmaca si non prosint vulneri non nocent, intereaque vires & naturam confirmant. Sed de ustione: quod inter doctos controvertitur, videtur dignius disquisitione. Quia multi sola frigida profitentur se ejusmodi vulneribus mederi posse hoc argumento: Quòd omnis morbus curetur suo contrario. Atqui vulnus hoc esse ambustum demonstratur ex crusta & livore. Itaque igni, calido & sicco non possis convenientiori remedio quàm aqua frigida & humida subvenire. Alij eodem subnixi fundamento, ijs vulneribus non aliter medentur quàm ambustis. Quam quidem opinionem multis ijsque gravibus argumentis exagitat Bartholomæus Magius libro quem scripsit de vulneribus sclopetorum. Ex quo ferè omnia transcripsit & in gallicum sermonem convertit Laurentius Joubertus in simili quanquàm gallico opusculo. Illi respondent, utrumque, livorem scilicet, & crustam induci contusione; omne enim contusum livere experientia demonstrat. Crusta verò quam impropriè illi scarrham vocant, fit privatione humidi in parte attrita.

An alexipharmaca conveniat.

Cur tanto impetu de sclopetis globulus eijciatur? Respondeo ut aër est decuplus ad aquam, quia ex una aquæ gutta calore resoluta, fiunt decem aëris, vicissimque ex decem partibus aëris frigore concreti una duntaxat aquæ gutta reformadibitur. Sic ignis comparatus terræ centuplus erit. Pulvis igitur ex sulphure, nitro, & carbone salicis vel accellanarum compositus repentè conversus in flammam spatium requirit centum partibus majus, quo contineatur. Itaque necesse est ut sclopetum rumpat, vel per spiraculum celeriter vehementerque exiliens, obvia omnia eodem summo impetu excutiat. Eadem ratione musto in dolio ferventi, nisi spiraculum liberum feceris disrumpetur.

Causæ cur homines permulti moriantur in castris propter vulnera.

Quia verò multi præclari viri mirari solent, quòd ingens vulneratorum numerus in exercitu moriatur, etiam ex leviculo vulnere, non absurdum erit addere hujus rei rationes aliquot quæ mihi non prorsus absurdæ aut dissentaneæ videntur. Ac primùm considerandum est moriendi frequentiam quæ cernitur in castris, seu

Causæ cur multi homines in castris moriantur.

ex læsione, seu ex alio morbo rarò accidere Vere, sed Autumno, nec in prima exercitus congregatione, sed quùm aliquandiu facta est illic commoratio.

Æris corruptio.

Præter hæc autem, duas ob causas id ipsum accidit: prima est aëris corruptio, secunda prava & intemperans quæ in castris est vivendi ratio, certissima omnium morborum parens.

Aër verò in castris corrũpitur à pravis vaporibus qui emergunt & attolluntur è tot excrementis & sordibus illic delitescentibus, è tot laniениs & effuso pecudum jugulatarum sanguine, ex calinarum multitudine, & innumeris alijs ejusmodi rebus quæ malignos vapores pariunt, unde & aër qui nobis respirandus est, vitiatur, & nostri humores infestantur & corrumpuntur.

Prava vivendi ratio.

Secunda autem causa hæc est, prava vivendi ratio, nostra procul dubio corpora comparat aptaque & opportuna efficit ad hauriendam & retinendam illam corruptionem: nisi tamen ea ipsa potius morbum gignat ut sæpe fit: quod depravatam vivendi regimen, tam vulgare est atque consuetum in exercitu ut sine ordine modoque illic vivatur: cibi modò calidi, modò frigidi sumantur, interdùm abundè, aliquando perparcè à plerisque. Idem de quiete & laboribus sentiendum. Adeo ut eum optima firmaque corporis constitutione præditum esse oporteat, qui ab hisce tot incommodis tutus evadere velit. Nam exempli gratia; quidam leviter admodum hodie vulneratus erat quem cras febris corripiebat, atque etiam citra ullam læsionem mors ipsa. Nihil verò de peste dico, quæ plerumque castra comitatur, cujus etiam aër qui nos inficit nobis est respirandus.

Chirurgorum imperitia.

Quòd si mihi hoc cum bona lectoris venia liceret; adderem quoque lubenter duabus superioribus hanc tertiam, nempe chirurgorum imperitiam, qui, nec eam quam profitentur artem, nec ullius medicamenti vim cognitam habent, magnoque numero castra sequentes, absque ulla necessitatie, ratione, methodo & industria, secant, amputant quodcumque libet nulla ferè omninò re præterquàm una impudentia, inanique jactantia freti. Adeò sanè ut si unus quispiam è multis salvus ex eorum manibus evaserit, idque magis suæ optimæ constitutionis beneficio, quàm illorum industria, gaudio tamen triumphent, passimque id sibi laudi ducant. Itaque ventosa illorum arrogantia, temeraria ostentatio, vultusque alacritas, palmam sæpè primasque in curandi arte illis tribuunt, apud eos qui eos non satis norunt: Et quod ad eorum causam plurimum facit infinitus eorum, qui per chirurgorum inscientiam perierunt, numerus, de illis conquèri jam non potest. Illorum quidem errata videmus & consideramus, sed hoc boni ex ijs consequi debemus, ut nos eorum horrore permoti, sapientioresque facti, ea fugientes, eorum qui probè officium faciunt vestigia sequamur. Quidam veterum scitè admodum dixit, sapientes plus posse è stultis discere quàm stultos è sapientibus: contrarietas sæpè nos magis edocet quàm exemplum.

CAPUT

CAPUT XVI.

De Vulnerebus Capitis.

Caput vulneratur ut cætera membra à re pungente, incidente vel contundente, aliàs leviter juxta capillatam cutem contunditur sine vulnere, aliàs vulneratur sine contusione, aliàs complicatis affectionibus una contunditur & vulneratur. At capiti seu cranio illata fractura, aliàs superficiaria est, aliquando ad usque diploen descendit, aliàs pertusis duabus laminis cum meningibus in ipsam etiam cerebri substantiam penetrat : quin etiam non ita rarò nullo apparente in capite vulneris vestigio, cerebrum commovetur & concutitur cum vasorum internorum ruptione, & varijs symptomatibus. Fracturarum calvariæ species ad quinque reducuntur quæ à Græcis dicuntur ῥωγμὴ, ἐκκοπή, ἐκπίεσμα, ἐγγείσωμα & καμάρωσις. *Quinque sunt fracturarum calvariæ species.*

Ῥωγμὴ est, quum os fissum est ac divisum satis profundè, quanquàm tamen vulneratio parùm, admodum extrinsecùs appareat. Id quod cognoscendum est ac diligenter etiam considerandum; an cerebrum contusum sit attonitum, an verò exilis alicujus venæ apertione sanguis exierit, corruptioni & putrefactioni obnoxius, ut per cranij perforationem extrahatur & evacuetur, si de hoc, certò nobis & liquidò constiterit.

At si fissura fuerit simplex & superficiaria, interiora non penetrans ultra cranium : satis erit detergere ac mundare (vulgò æruginare) os aliquantulum circa fissuram, ut humori naturali (qui in porosa ossis substantia continetur, estque materia unde carnis regeneratio fieri debet) via muniatur & fiat : usque os denuò cooperiatur, sinendum, ac medicamentis ad id quod regeneratum fuerit conservandum fovendumque, aptis & accommodatis utendum : ejusmodi sunt therebinthina, ovi vitellus, aliquantum aloës, & sanguinis draconis aut rosar. siccarum sirupi & alia ejusmodi.

Ἐκκοπὴ etiam fissura in cranij osse facta per incisionem, sed cum certa rupturæ & fracturæ significatione quæ interdùm partis oblæsæ frustum abripit & ad membranam usque pervadit, aliquandò etiam partem illius superiorem (vulgò primum tabulatum) tantummodò attingit : eamque cæteris minus periculosam, præcipuè si non rectà, sed obliquè & leviter vulneratio facta fuerit.

Ἐκπίεσμα, est Calvariæ fractura in multas variasque partes, quarum nonnullæ, ita profundè desident ut & membranas & cerebrum comprimant atque urgeant.

Ἐγγείσωμα, ictus est qui os directè deprimit ad membranas usque quas etiam comprimit & offendit, cerebrumque sæpè conturbat & obtundit.

Καμάρωσις est cranij depressi divisio formam testudinis efficiens sine ulla fragmenti separatione : quæ itidem membranas premit, ea verò trahenda & sursum attollenda est terebrę, seu tripani opera si insttumentum ossibus erigendis & in pristinam figuram restituendis idoneum (*tirefond* gallicè dictum) non sufficiat.

Est etiam θλάσις, quæ est depressio (in pueris dicitur contusio) ossis sine fractura, qualis est (exempli gratia) ictus plumbo incussus tantùm sine ulla ruptura aut fissura. Est autem illius species duplex, altera quæ ossis crassitiem ad duram usque membranam propellit, altera à prima tantùm cranij tabula usque ad diploen : quod

evenire potest sine vulnere & cutis ruptura : quo etiam modo aliquæ fracturæ species fieri possunt. Hæc autem intacta absque periculo relinqui potest, si os fractum non esse, exploratum cognitumque habuerimus.

Restat denique alia à superioribus diversa vulneris species (dicta vulgò *contrecoup*) hoc est fractura alio in loco quàm vulnus ipsum, quæ fieri non potest, nisi in eodem osse, nisi fortè in ijs qui nullam in cranio suturam habent, quibus ex opposita parte idem accidere posset. Quæ differentiæ omnes quia variam curationem instituere cogunt, diligenter notandæ sunt, ideoque memoriæ sublevandæ gratia, placuit illas subjecta tabula describere.

Harum autem omnium fracturæ specierum ac differentiarum essentia consideranda est. Quædam enim fragmenta magna, acuta, & pungentia habent. Nonnulla parva & æqualia quæ lædunt & pungunt, aut membranas ac cerebrum urgent & comprimunt : interdùm verò illud nec tangunt quidem nec offendunt : sed cujuscumq; modi sint à toto suo separata extrahenda sunt & tollenda, quàm solertissimè & lenissimè fieri potest : quòd si penitiùs infixa, implicitaque fuerint, aut interiùs latiora sint quàm exteriùs apertio cernatur ita ut facilè extrahi non possint : tunc ea pars terebranda & via illis extrahendis commoda & opportuna efficienda erit.

Signa rationalia. Signa verò quibus in notitiam venimus fracti cranij duorum sunt generum : alia enim ratione & discursu mentis comprehenduntur : alia sensu, quæ nempè digito & oculis malum ipsum subjiciunt. Rationalia signa ex his quæ supervenerunt rem ipsam an sit & cujusmodi sit denuntiant. Fractum enim cranium intelligere licet, si ex ictu æger conciderit, vel si ex alto in rem duram præceps deciderit. Si ad aliquod ab ictu tempus sine voce, visu, & auditu jacuerit, si multùm perdoluerit & perdoleat, adeo ut sæpè manum admovere cogatur vulneri, sed & teli ratio est ineunda, nempè si grave sit, si obtusum, si pungens, si acutum. Considerandum etiam quibus & quantis viribus impressum fuerit & quanto iræ ardore ex alto & ad perpendiculum impulsum. Advertendum etiam num æger inermi & nudo capite ictum exceperit : si in syncopen statim ab ictu inciderit, num à syncope excitatus mente aberrarit, oculi occæcati fuerint, vertigine tĕtatus fuerit, per nares, os, aures, oculosve sanguis ipsi fluxerit, si denique vomuerit. Scripsit enim Hippoc. Quibus præcisum cerebrum est, ijs necesse esse febrem & bilis vomitum supervenire. Quod Galenus in comment. confirmans ait, id etiam ipsum contingere, cùm ad Cerebri membranas vulnus pervenerit. Quia effusus ibi sanguis cunctando putrescit, inde inflammatur cerebrum, & à pure, vapor, ferit cor: quod pus ortum fuit à corrupto sanguine, unde febris. Sympathia ob nervum sextæ conjungationis. Hi ab illato vulnere illicò concidunt, sanguinem nares fundunt ac bilem vomunt.

Signa sensibilia. Sensui subjecta signa hic dicuntur ea, quæ oculis, digitis & scalpro vulnus ipsum denudato osse subjiciunt. Sed si arrecti in vulnere stent, & visantur capilli, os fractum esse intelligitur, quod vix incidi posse videatur capillus, qui violento teli incursui cedit, haud violato osse, quod resistit, ut est ab Hippoc. annotatum; itaque hujus unius rei spectatione, ante vulneris ipsius inspectionem, in fracti cranij suspicionem venire, & adstantes inducere conjectura probabili possumus. Quin & nondum cutis decussatione, osse renudato, fracti cranij conjecturam tactu inire possumus, si appressis ictui digitis stare os vel deprimi præter naturam percipimus. Discussa discussatim cute, & osse denudato, si fractura oculis non pareat, percontandum est specillo quod neque nimis tenue, neque acutum : ne cùm in quosdam sinus naturales inciderit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

e spe-
ctum

coup)
odem
parte
e co-
illas

eran-
parva
mpri-
s mo-
ssimè
sint
tere-

alia
igito
rem
licet,
Si ad
rit &
st in-
tiam
pen-
ctum
ente
losve
sum
s in-
ranas
batur
le se-
onci-

osum
frac-
cur-
jujus
nem
cutis
si ap-
scus-
cillo
cide-
rit

Των καταγ-
μάτων id est
fracturarũ
calvariæ
quinque
sunt mo

us
eci-
r-

rum

li-

rentur
Quì

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

rit opinionem fracti ossis frustra faciat: neque nimis plenum sit, ne parvulæ rimæ fallant. Si ibi specillum occurrit, integrum id videri potest. At contrà si quid asperi occurrat utique quæ suturę non sint, fractum os esse testatur. Cogitet verò Chirurgus, fracturas non ita raro qua suturæ sunt, infligi; ipsas verò suturas non eodem semper & naturali situ existere. Sed & sæpè fit, ut collisum os, fissum, aut scissum, neque oculis, neque specillo deprehendi possit: itaque si ex signis rationalibus supra commemoratis, ejus rei conjectura subsit, inducendum est super atramentum sutorium & oleum, & eo, quo postea dicemus, artificio, rima pervestiganda. Ubi de fractura constabit, tùm morbi magnitudo diligenter expendenda est, & promptè adhibenda remedia. Certè cum in suturæ alicujus sedem fractura incidit, cognitu difficile malum est, nisi ingens admodum fractura extiterit, quòd futuræ rimosa sua asperitate fracturas adumbrent: itaque ab his deceptum se fuisse Hippoc. testatur.

In quibus potest decipi chirurgus.

Sunt verò quatuor fracturæ conditiones, quibus ita decipi Chirurgus potest, ut fracto revera cranio, fracturam tamen nullam subesse putet. Prima quando ipsum sic deprimitur, ut illicò in suum locum & nativam æquabilitatem resiliat. Secunda cùm fissura subest capillaris. Tertia cùm os intrò colliditur, extima interim superficie illabata, quod quidem cerni queat. Quarta cum altera parte os ictum est & altera fissum.

Si ex capitis ictu meninges vulnus acceperint, atrocissimus dolor inest, qui & mansu adductisque maxillis & spiritus contentione exacuitur, protinus vomitio consequitur identidem, ac subinde recurrens sanguis intrò effusus nonnunquam vel è naribus, vel ex auribus, vel ex oculis promanat, sensus interdum quasi attoniti obtunduntur, nervique distenduntur: nec multò post febris atque mox delirium exoritur, præsertim quùm inflammatio occupaverit. Si cerebri quoque substantia offenditur, ut facile fit quùm amplificatum id (ut plenilunio) omnem calvæ capacitatem implet, mens labat symptomataque omnia ingravescunt, ac sæpè cerebri portio citra vitæ perniciem incidit. At si altiùs in cerebri ventriculos vulnus fit inflictum, aut si transfossi sint oculi, repentina mors insequitur, perinde ac percusso corde: illic quippe vis animalis, sic autem spiritus atque etiam sanguis confertim emanat.

Vulnerum capitis prognostica.

Judicium vulnerum capitis diffiile, ac dubium est. Sæpissimè enim sua symptomata non proferunt, nisi lentè & obscurè, exiguaque vulnera interdum magnis ac manifestis difficiliora & periculosiora sunt, externa etiam quæ altiùs non penetrant æquè dubia sunt atq; interna & penetrantia. Ut autem his de rebus rectè judicemus, eorumque eventus certò prædicemus, considerandum est, an cerebrum læsum sit ejusmodi vulnere, quo cranium trajiciatur, aut altiùs, partis, quæ ab illo pendeat & extra cranium sit societate. Si vulnus penetret, vulnusque sit ad materiam excrementaque evacuanda idoneum, periculum inde non tantum est, ac si exiguum esset ac restrictum, quòd videlicet materiam & excrementa contineret.

Si cerebrum alicujus partis propinquæ & sensibilis quæ illius actioni serviat, levi quodam vulnere, aut aliqua punctione vulneratæ societate offensum fuerit, gravius periculum, difficiliùs ac certius imminebit: non aliter quàm nervi punctio, majora gravioraque symptomata infert quàm vulneratio quantumvis magna fuerit.

Quòd si ex vulnere ubicumque fuerit fiat, convulsio, ea lethalis est & perniciosa, præcipue si cerebrum, ejusque membranæ, illius sensu afficiantur à quo comprimerentur & contraherentur, suique muneris functione omninò privarentur.

Quùm verò paralysis supervenit, etsi non eandem cum convulsione causam habeat progno-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

Τῶν καταγμάτων id est fracturarū calvariæ quinque sunt modi.

- **Primus ῥωγμὴ Celsa rima, aliis fissura. Dalechamp. gallicé fente. Paræo fissure: huic semper accedit contusio. Ea autem rima**
  - Vel
    - Tenuior & exilior est, quam ut oculis notari possit, hæc τριχισμὸς id est capillatio Paulo, Delechamp. fente capillaire.
    - Amplior & crassior est.
  - Vel
    - Longior
    - Brevior
- **Secundus φλάσις, Paulo θλάσις, aliis θλάσμα, latinis contusio, Delechamp. gallicé contusion. Ea autem**
  - Vel
    - Prorsa
    - Curva
  - Vel
    - Superficiaria
    - Profunda
- **Tertius ἔσφλασις effractura. Dalech. Enfouceure, quæ semper contusioni & rimæ conjuncta. Ea autem**
  - Vel
    - Procul à vulnerato osse abest
    - Prope vulneratum os est.
  - Vel
    - Major & longior
    - Minor & brevior
  - Vel
    - Profunda & ad ossis intima penetrans.
    - Superficiaria.
- **Quartus Ἑδρὴ sedes. Dalechampio marque ou siege. Cujus tres sunt species. Nam**
  - Vel
    - Lata.
    - Angusta.
  - Vel
    - Maior.
    - Minor.
  - Vel
    - Profundior, eaque vel est
    - Magis in superficie.
  - Ἐκπίεσμα Gal. & Paul. Lat. effractura, Dalechampio malé gallicé briseure enfoncée. In hac frustra ossium media desidunt & membranam urgent.
  - Ἐγγείσωμα Gal. & Paul. Lat. suggrundatio. Dalech. malé gallicé enfonceure non brisee. In hac os ita dividitur ut pars læsa subeat, qua parte membranam spectat.
  - Καμάρωσις Gal. id est cameratio, vel testudinatio. Dalech. vouteure: cùm pars læsa intus subsit, ut cavitas & specus relinquatur.
- **Quintus Galeno ἀπήχημα quasi resonitum & è regione respondētem sonum dicas: aliis ἀποκόπημα, Dialechāpio gallicé contrefente.**
  - Sedes rimæ conjungitur & propterea ei necesse est contusionem accedere, hujusque totidem species sunt quot rimæ & contusionis.
  - Sedes soli contusioni sine ulla rima jungitur. Cujus tot sunt species quot contusionis.
  - Sedes per se sola est sine ulla rima & contusione. Cujus differentiæ desumuntur vel
    - A varia telorum figura: quorum ratione fit
      - Vel
        - Longior
        - Brevior
      - Vel
        - Curvior,
        - Rectior
        - Circularis
    - A præcisione I. διακοπῆ, ad quam recté Gal. & Paul. ἐκκοπὴν id est excisionem. Dalech. piece taillée & non levée & ἀποσκεπαρνισμὸν id est dedolationem. Dalechampio piece taillée & levée referre possis. Cujus ratione dicitur
      - Vel
        - Profundior deorsum.
        - Minus profunda.
      - Vel
        - Angustior
        - Latior
        - Latissima.
    - Vel
      - Prorsa sedes
      - Non prorsa.
    - Vel
      - Lata sedes
      - Angusta.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

Sig
tion

Sign
fibil

pecillo
incide-
rit

rit c
falla
occ
gus,
per
ocu
mer
& o
con
rem
lum
fraċ
S
fraċ
fic
cùn
illa
fiff
S
ma
ſeq
nar
tun
tur,
ditu
tem
citr
aut
illic
J
ma
ma
æq
eor
eju
ext
me
ac
S
que
per
gra
C
pra
rer

prognosticum tamen dubium est, propterea quod cerebri imbecillitatem ostendat. Ea plerùmque ex parte opposita fit, non quòd unius partis nervi in alteram destinant ut nonnulli putarunt, sed quod ipsa calore suo naturali, suisque spiritibus & viribus se privet, ut alteri afflictæ opem ferat: unde inanis, infirma, & imbecilla remanet, proindeque in relaxationem & paralysin incidit.

Paralysis quomodo differat à convulsione

Paralysis autem à convulsione discernitur quòd convulsio partem sanam ad sese attrahat: in paralysi verò pars sana ægrotam ut jam diximus. Id quod præcipuè in remediorum usu considerandum est. Denique vulnera capitis periculosa sunt non tam ob ipsorum magnitudinem quàm ob formam & pravam constitutionem, seu ut ita loquar morigerationem.

Aliquandò sequitur abscessus in jecore & mesenterio, qui fit è partium sympathia, & societate propter nervum è sexta conjungatione ortum, qui quidem abscessus si fuerit in mesenterio natura eo sese per intestina exonerare potest. At si sit in jecore, ejusque imbecillitate sanguis putrefactus corruptusque fuerit, apostema in ipsius substantia efficiens, intemperiem tunc in corde generat febremque continuam, unde mors consequitur.

Ex capitis ictu obstupescentia & desipientia malum, ex Hippoc. lib. 7. Aphor. 14. Item quibus cerebrum aliqua ex causa concussum est, eos repentè mutos fieri est necesse, lib. 7. Aphor. 58.

Curatio vulneris & fracturæ Capitis.

Curatio vulneris & fracturæ capitis.

Si pericranium incisione læsum fuerit absque contusione ulla, & longè à commissura, id vulneris minus est periculosum curatuque facilius, non impediendum quominus os tegatur: vulnus autem eo planè modo, quo cætera curandum est.

Sin punctione, contusioneve, aut utraque oblæsum fuerit, majora symptomata invehit, tumor sæpè in toto capite oritur, unde necessariò dilatandum vulnus & pericranium, ut virulentus humor, qui inter os & pericranium genitus est extrahatur: quo evacuato symptomata omnia cessant, sedantur & penitùs evanescunt.

At si pericranium in sutura læsum quacumque ratione fuerit, periculosior tunc est læsio, quòd faciliùs cum cerebro communicetur. Si verò fibræ per quas utraque membrana (hoc est pericranium & dura mater) colligitur atque conjungitur, rumpantur aut putrefiant, eò majus est periculum. Itaque putrefactioni citò est obstandum, ulcusque detergendum ac mundandum, deinde ut os carne obducatur & contegatur sinendum. Quòd si nulla in eo fractura sit, vulnusque in carne duntaxat appareat citra ullam pericranij offensionem, ad cęterorum quæ ejusdem naturæ sunt morem curabitur.

Sin capitis ossa fractaque fuerint (ea autem fractura reliquarum omnium est periculosissima) læsio primùm cognoscenda est, ejusque forma, species, & magnitudo: videndum etiam quodnam os sit, & qua parte oblæsum & offensum.

Si cranium fractum est, adeo ut ipsum terebrare sit necesse, vel excitare, vel erigere, vel circumradere, incisa cute musculosa revellendum erit à cranio pericranium, quod quia vix sine magno dolore perfici potest propter sensum ipsius exquisitum, & cum cerebri membranis connexionem, in dolore mitigando incumbendum erit, metu in-

tu in-

tu inflammationis, & aliorum accidentium. Primo igitur apparatu completo & vulneris seorsum abductis angulis, secundo apparatu digestivum in vulnus immittetur, ex ovi vitello & oleo rosaceo. Ossi verò quod sanum & integrum conservare voluerimus nihil humidum est imponendum. Galeni enim sententia est 6. Meth. ossa renudata rebus unctuosis non contingenda, contrà potiùs sicca omnia illis esse admovenda quæ superfluam humiditatem consumant. Ossi ergò illi quod conservare nobis est animus, carptum linum siccum, & pulveres cephalicos imponemus, atque summopere cavebimus, ne vel aëris vel medicamentorum humidorum contactu lædatur.

Humidorũ appulsu ossa offenduntur.

Terebratione verò celebrata, cura diligens de crassa meninge habenda est: Sæpè enim animadverti, magnam sanguinis copiam vase aliquo rupto, quod secundæ laminæ adhærebat profluxisse, neque tamen statim ejusmodi sistendus, aut compescendus sanguis est, sed pro plethora, & ægri viribus fluere sinendus: sic enim febris, reliquaque symptomata minuuntur. Nam Hipp. sententia lib. de ulcer. omni recenti ulceri præterquam in ventre conducit frequenter sanguinis defluxum procurare: sic enim doloris, inflammationis, & aliorum accidentium vehementia minùs molesta futura est: præterea etiam ulcera sanguine multo manare est saluberrimum, sic enim humorum ipsis impactorum sarcina levantur. Utilis erit usus cerati de Vigo quod fracturis cranij mihi videtur esse commodissimum quia ex alto in superficiem attrahit, desiccatque moderatè, & odoris gratia spiritus animales reficit, ac cerebrum, membranasque roborat. Compositio talis est.

℞ Olei ros. omphac. resin. pini, gummi, elemni an. ℥ ij. mastich. ℥ j. ß, pinguedin. vervecis castrati ℥ ij. ß, folior. beton caprifol. anthos an. M. j. ammoniaci ℥ ß, granor. tinctor. ʒ x. liquata pinguedine, terenda terantur, & ammoniacum simul cum aceto scyllitico eliquetur: deinde bulliant omnia simul in ℔ ij. vini boni, lento igne usque ad consumpt. vini, expressioni addatur thereb. venet. ℥ iiij. ceræ albæ q. s. fiat ceratum molle ad usum prædictum.

Ceratum ad fracturam cranij.

Cervix insuper, totaque spina dorsi illinentur oleo lumbricorum, vel vulpino, cui vis insit remolliendorum nervorum ne convulsione tententur.

At sedato dolore ab ejusmodi unctuosis abstinendum, ne vulnus sordidum & malignum reddant, neque vicinæ partes, tandemque crassa meninx & cranium putrescant, partium enim omnium integritas conservatur similibus, cujusmodi sunt in fractura cranij sicca. Quare humida, oleosaque omnia à curatione fracturarum cranij sunt arcenda, nisi fortè doloris mitigandi, & humoris ad suppuratum perducendi, induxerit necessitas. Nam Galeni sententia 4. Meth. sæpè propriam curam ad tempus intermittere cogimur, quo accidentibus occurramus: quin ne vino quidem foveri cranium fractum vult Hippoc. vel certè eo admodum pauco. Paucum verò id interprætatur Vidius cùm subest metus inflammationis: vino enim si nigrum sit, acerbum, & adstringens, vis inest reprimendi, refrigerandi & resiccandi. Alioqui omne vinum etsi facultate siccet & calefaciat, actu tamen humectat & refrigerat: quæ duo in capitis, seu cranij fracti vulneribus valdè nocent, cùm præsertim os nudum est: ex nimia enim cerebri refrigeratione metus convulsionis aut alterius alicujus mali symptomatis. Sit ergò hoc tantum, non esse utendum in capitis vulneribus medicamentis humidis & unctuosis, nisi ad arcendam inflammationem, & doloris ab inflammatione excitati mitigationem. Affundentur igitur cranio denudato, catagmatici & cephalici pulveres, ita veteribus dicti, quod cranij & reliquorum ossium fracturis sint

Ne vino quidem fractum cranium contingendum.

idonei

idonei & salubres, nam siccitate sua humorem superfluum consumunt, sicque naturam adjuvant, in fractis ossibus separandis, & carnis regeneratione. Ejusmodi pulverum materia est thus, farina hordei, pulvis aloës hepat. sanguis draconis, mastiche, myrrha, radix aristolochiæ, gentiana & in genere simplicia omnia quæ desiccandi & abstergendi vi pollent sine morsu, quibus non ante uti licebit, quàm doloris, abscessus, & inflammationis notæ præterierint: tùm scilicet cùm abstergendæ erunt membranæ, ossa desquammanda, & caro his inducenda. Nam os cranij quò siccius est, eò validiora & sicciora medicamenta postulat, & perfert quàm crassa meninx aut pericranium, ut quibus, sensus acumine cedat. Quocirca cùm commemorati cephalici pulveres meningibus admovebuntur, melli, sirupo rosato, vel de absynthio, & alijs similibus adjungendi & admiscendi erunt, ut sic desiccandi vis illa paulò tristior diluatur & temperetur.

Cur terebratio locum habeat in fracturis cranij.

Causæ terebrationis in fracturis cranij.

QUatuor sunt hujus remedij causæ. Prima est ut ossa depressa excitentur, & ipsorum fragmenta, quæ meninges, vel etiam cerebri substantiam comprimunt eximantur. Secunda ut vacuari, elui, & absumi siccarique sanies possit, quæ rupto vase aliquo effusa est in membranas, unde ipsis imò etiam cerebro non leve imminet periculum corruptionis. Tertia quo sit opportunitas major applicandorum remediorum ad vulnus & fracturam necessariorum. Quarta ut sit aliquid quo supplere possimus fasciæ repellentis & fluxiones cohibentis defectum: talis enim deligatura, hic, ut in alijs corporis partibus locum habere nequit. Impedimento est capitis sphærica figura, quæ haud facilè constrictionem admittit, deinde interjecti cranij densitas & durities, impedimento est quominùs subjecta vasa per quæ cohiberi fluxio solet, fascia constringi queant, quantum sit satis currenti sanguini repellendo. Externa verò vasa, ad quæ deligaturæ vis pervenire potest sine summo dolore & inflammationis periculo constringi nequeunt. Tali enim compressione interciperetur arteriarum pulsatio, supprimeretur fuliginosorum excrementorum quibus per cranij suturas exitus esse solet, effluvium propter suturarum constrictionem. Sed & sic compelleretur sanguis à loco vulnerato foris intro, in membranas & cerebrum, unde dolor, inflammatio, febris, abscessus, convulsio, paralysis, apoplexia, ac mors denique. Hæc potissima existit causa, cur in cranij, non item aliorum ossium fracturis terebratio sit necessaria. Sed antequàm terebram admoveas, æger aptè collocandus est, & ipsius capiti, multis obvolutionibus complicatus pannus est supponendus, atque ita pulvinar comprimendum, ut cùm ad operationem ventum erit, deprimi amplius nequeat, sed sub ipso caput inconcussum perstare possit. Hinc ægro aures bombace sunt obstruendæ, ne terebræ, alteriusve cephalicæ machinæ motu, citatum strepitum exaudiat. Antequàm verò terebra adigatur, os ipsum forandum est instrumento, cui cuspis insit trigona, quo celeriùs & certiùs forare queat. Cuspis ejusmodi non debet esse crassior clavo terebræ, quo mox adigenda terebra stet firmiùs nec in foramine titubet.

Terebræ

Terebræ ferræ ſunt rotundæ quibus os circulari ambitu exciditur magis minuſve pro ipſarum magnitudine, medius per ipſas clavus demitti & paulùm eminere ſerratis denticulis debet, ut hoc tanquam centro, axe, aut cardine, dum circumaguntur ſtent in ea quam ſemel attriverint ſede defixæ, non autem deerrantes incerto & titubante nixu vacillent. Ubi primam cranij laminam multiplici & ſecante converſione exciderint & exceſſerint, clavus demendus eſt, ne ſi penitùs ſubeat, exciſo tandem oſſe, craſſam meningem compungat. Ergò dempto illo clavo licet ſecurè circumagendo, vel ambas laminas reſcindere: terebras præterea capitium cingere & circumcurrere debet, ne illæ nullo obice cohibitæ plus oſſis quam volumus exſcindant, & tandem in meningem demergantur. Oleo inſuper inungendæ ſunt, quo expeditiùs ſecent. Sic enim qui fabrilia opera tractant ferras ſuas unguine illinere ſolent.

Inter agendum verò ſæpiùs in frigidam immergendæ ſunt, ne os attritu nimiùm incaleſcat, dura enim ſolida omnia, ſi rapidiùs circumferantur incaleſcunt: calidius verò & ſiccius redditum os, alteratur, & propriæ naturæ mutationem ſubit, quò fit ut ab exciſione plus ipſius ſeparetur & excidat. Non eſt autem ignorandum, quod os, quod terebra attigerit, vel aër afflarit, ſquammas ſemper remittit, ad quam deſquamationem celeriùs promovendam, aſpergendi erunt pulviſculi ex eruca, brioniâ, cucumere ſylveſtri, & ariſtolochia, Deſquammato quod ſatis eſt oſſe ſequens affundetur pulvis, cui vis ineſt carnis oſſi inducendæ, & convenienter ſuæ ſpeciei indurandæ.

Obiter vero notandum oſsis quod terebra circumcurrerit diſquamationem & ſeceſsum fere intra quadraginta aut quinquaginta dies fieri.

℞ Pulv. ireos illiricæ, aloës, mannæ, thuris, myrrhæ, ariſtoloch. an. ʒj. miſce. Inducta ſic carne cicatrix procuretur, aſperſo pulvere corticis granatorum & aluminis uſti. Nec verò vi ſquammas illas detrahet Chirurgus, ſed totum id negotium naturę permittet, quæ non ante ſquammas depellere ſolet quam ipſis carnem ſubjecerit. Aliàs ſi præcipitet quidquam, oſſi novam corruptionem accerſet.

Qui terebrat conſiderare hoc debet, capitis ſphæricam figuram eſſe, pariterque terebram rotundam eſſe ambitu, ut impoſſibile ſit os ipſum qualibet ſui parte æqualiter ita excidere, ac ſi in plano res ageretur. Adde quod cranij non eſt ubique eadem craſſities: quare ſæpiùs illi inſpiciendum, num parte una quam alia altiùs terebra emergat, quod fiet ſi ſubinde acicula metiatur, & exploret circuitus & demerſionis terebræ profunditatem. Atque ſi una, quam alia parte os altius ampliuſque exciſum comperiat, in oppoſitam partem comprimenda, & deprimenda terebra erit.

Exciſa terebræ circummactu cranij parte, ubi terebello dempta & extracta fuerit, ſi quæ in ſecunda lamina, aculeatæ ſubſint aſperitates, quæ meningem dum ad cerebri motum attollitur lædere & pungere poſſint, detrahendæ illæ & complanandæ ſunt lenticulato ſcalpro ita dicto quod cuſpidatam partem ad finem prominentem obtuſam, ad lenem lentis inſtar habeat, ne complanando, membranam acuto contactu oblæderet.

Quod ſi propter craſſitiem, lenticulatum ſcalprum excidere cranium nequeat, exciſorijs ſcalpris uti licebit, malleolo impellente adactis. Is malleolus plumbeus erit, ut quàm minimum cerebrum concutiat. Volſellis verò oſſium aculeata fragmenta eximentur induſtria. Quod ſi cranij pars fracta ejuſmodi ſit, ut ſectionem denudato oſſi neceſſariam non admittat, ut cum fractura ad temporalem muſculum, vel ad ſuturas exiſtit, tùm pro una terebra, duæ vel tres, ſi ita neceſſitas præſentis caſus exigat, exiguo admodum ambitu, non quidem fractæ parti, ſed

X ſecus

ſecus ipſam apprimendæ erunt. Sibi verò proximè adeo terebræ admoveantur, ut ſecundæ ambitus, primæ & tertiæ oras contingat & prehendat. Quòd ſi in ſuturam fractura inciderit, ne quidem terebra ipſi apprimenda erit, ſed hinc & hinc ad ipſius latera duplex erit admovenda : aliter qui fecerit, fibras nervoſas, membranoſaſque & venas atque arterias, quibus craſſa meninx cranio appenſa adhæret, & pericranio materiam ſuppeditat, dilaceraverit. Qui verò unam modò terebram ſcilicet ex uno tantùm ſuturæ latere admoverit, haud univerſam ſaniem, quæ in hanc & illam ſe partem effudit exhaurire poterit, propter interjectæ & ſurrectæ ſurſum per cranij ſuturas craſſæ meningis diſſepimentum.

De cranij locis, quibus terebram admovere non licet.

Quinam ſint loci quibus terebram admovere non liceat.

IMprimis oſſi ita fracto, nt omninò aut magna parte à cranio ictus violentia diviſum ſit, terebra non eſt imponenda ni ejus appreſſæ pondere & innixu in membranas deprimatur. Secundò fractis ſuturis propter cauſas ſuperiùs commemoratas. Tertiò frontis illi regioni quæ paulùm ſupra ſupercilia eſt. Nam eo loci ſub ipſius oſſis prima lamina, cavitas ampla exiſtit, humoris cujuſdam albi & lenti, ſimulque ſpirituoſæ cujuſdam & aëreæ ſubſtantię differta, illic à natura collocata, ut aërem qui per nares ad cerebrum aſcendit præparet : hoc niſi animadvertat & cogitet Chirurgus decipi poterit, illam cavitatem oſſis effractione depreſſionemque eſſe, quæ terebram efflagitet. Quartò imis cranij ſeu capitis partibus, ne apertum terebra cranium, cerebri ſubſtantia medulloſa ſuo pondere delabatur. Quintò puerorum ſincipitis oſſibus, ut quibus nondum juſta adſit ſoliditas, ad ferendam terebræ impreſſionem. Sextò temporibus, propter temporalem muſculum, cujus ſectio, Hippocratis ſententia oppoſitæ partis convulſionem facit; tranſverſim enim ſectus propriæ actionis jacturam facit, nempè movendi & ſurſum adducendi maxillam inferiorem : tùm verò oppoſitus temporalis muſculus integer, viribus ſuis uſus, feriente & haud repugnante, aut contranitente antagoniſta, eandem ad ſe adducet maxillam, unde oris & omnium faciei partium tortura, ac verſus ſanam partem convulſio, reſoluta altera per Hippocratis regulam : quod quoties muſculi congeneres in oppoſitis partibus ſunt pares numero, magnitudine, & robore, unius partis reſolutio, convulſionem facit alterius. Nec verò ex ſectione temporalis muſculi hoc ſolum manat periculum, ſed & aliud, quod ſcilicet is muſculus in mandendo & loquendo, perpetuo in motu eſt, quo fit ut ſemel ſectus vix unquam unionem admittat : adde quod ſub ipſa petroſorum oſſium commiſſura latet. At in ſuturis terebrare ſecunda cautione prohibemur : ſed & per ejus ſubſtantiam, multæ venæ, arteriæ, & nervi ſparguntur, ut his ſectis multorum & malignorum ſymptomatum metus immineat, doloris nempè, inflammationis, febris, convulſionis, non modò partis ipſius ſed & corporis totius, unde tandem mors. Ne quis ergò chirurgus eò temeritatis veniat, ut muſculi illius ſectionem aggredi auſit ad ſubjectum os terebrandum : ſupra potiùs aut ad latus, ac propè partem affectam quàm proximè fieri poterit ſibi terebrandum putet.

Poſt terebrationem ſupra meningem admovendi ſunt plumaceoli ſubtiliſſimè cum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

cum cultro derasi ad imbuendam & siccandam saniem & ichores, postridie admoveatur.

♃ Vitell. ovor. num. iij. croci pulmenti ℈ j. thereb. ℥ ß, fiat digestivum sine oleo. Vel.

♃ Mellis rof. ℥ ij. olei de vitellis ovor. ℥ j. coquantur parùm simul ad usum. Vel.

♃ Mellis rof. ℥ j. thereb. venet. ℥ ß, Misceantur simul. post verò quartum diem.

♃ Mellis rof. & olei de thereb. an. partes æquales, adde pulv. mastiches, aloes lotæ, & ireos flor. an. q. f. aquæ vitæ parum admoveatur tepidiusculè & superponatur emplastr. diacalcith. liquefact. oleo rosato & aceto, vel emplastr. de gratia dei.

Quemadmodum in stirpibus arborum humores semiputridi per corticem extuberantes in fungos coalescunt: sic fracta exemptaque portione aliqua cranij, ac dura matre læsa statim humores cerebri circa plagam affluunt, qui sive ossis (ut Alexander Aphrodisæus voluit) sive aëris frigiditate condensati instar fungi concrescunt, atque interdùm adeo intumescunt, ut extra cranium per foramen terebra factum emineant. Affectus autem ille Galeno lib. 1. de loc. aff. & 3. epid. fungus à similitudine nuncupatur: est enim caro mollis, levis, pallida & spongiosa: quæ quidem citò excrescit, lento verò pede retrocedit. Potest & ex flatu procreari. Sic enim calor cerebri imbecillus factus in materiam quæ circa vulnus collecta est, aliquid agere intendit, flatum procreat: qui quùm per tenuem meningem expirare nequeat, eam in altum elevat. Observavi enim hactenus in his qui fungis affecti mihi occurrerunt, tenuem meningem ut plurimùm integram, crassam autem disruptam fuisse. Crassa enim rupta factaque digestione vulneris, natura statim incipit carnem supra tenuem meningem generare, quæ loco tegumenti incumbit ne ex aëris injuria nocumentum contrahat. *Vnde fungus nascatur & quid sit.*

Si namque humores copiosi aut flatus circa plagam colliguntur, tenuem membranam simul cum adnata carne facilè instar fungi, in altum elevant, quia caro est mollis & radix subnixa, fungi instar, supernè latior, infernè tenuior: augetur verò & decrescit pro materiæ affluentis copia, & chirurgi arte incrementum intercipientis. Fœtet valdè hęc caro: vulgò ficum sancti Fiacrij nuncupant, qui Galeni sententia partium quibus adnascitur naturam & conditionem redolet, quanquàm in genere de natura verrucarum malignarum.

Ad ejusmodi fungorum profligationem admovenda sunt remedia quibus specifica facultas insit absumendæ carnis superfluæ, qualia sunt quæ validius exsiccant, & blandiùs atterunt & exedunt quale est quod sequitur.

♃ Sabinæ ʒ ij. ochræ ʒ j. pulverisentur simul & aspergatur caro excrescens. Vel.

♃ Hermodactylor. combustor. ℥ ß, fiat pulvis in eundem usum. Vel.

♃ Folior. & flor. beton. & chamæm. melil. rosar. summit. majoran. roris mar. an. M. j. semin. anis. & fœnugr. an. ℥ j. incidantur & contundantur pro fotu. Harum herbarum q. s. indatur sacculo ejus magnitudinis, ut mediam ferè partem capitis cooperiat, qui filo intertextus, coquatur in vini & aquæ communis an. partibus æqualibus & applicetur calidè. Post fotum abstergendum est caput linteis calidis, deinde sequentem pulverem insperge fungo atque toti vulneri.

X 2 ♃ Radic.

℞ Radic. garyophyllat. angelic. calam. aromatici an. ʒ ß, rad. aristol. rotund. ireos flor. ligni guajac. an. ℨ ij. flor. salv. summit. majoranæ & rorismar. an. p. 1. fiat omnium pulvis subtilissimus.

℞ Emplast. de beton. ℥ iiij. gum. elemn. dissoluti in oleo rosac. ℥ j. pulv. rosar. rubr. myrtillor. an. ℨ j. mastich. calam. aromat. an. ʒ j. ß, olei ros. q. s. fiat emplastrum. Quòd si ejusmodi caro fungosa, eo ut sæpè fit incrementi veniat, ut ovi magnitudinem æquet, quàm proximè radicem serico filo liganda est, & constringenda arctiùs, cùmque vi constrictionis deciderit, commemoratis pulvisculis est aspergenda: sic enim certiùs quàm acrioribus cathæreticis profligatur.

De vitijs quæ crassam meningem invadunt per cranij fracti vulnera.

Vitia quæ craßam menyngem invadunt per cranij fracti vulnera.

MUlta crassam præsertim meningem ex cranij fractura & terebratione temeraria, manant incommoda: aliquandò enim ipsam incidi & dilacerari contingit. Huic morbo remedio est agglutinatio, quam Hippocrates procurari jubet nepetæ succo cum farina hordei mixto. Vel.

℞ Colophon. ʒ iij. myrrhæ, aloës, mastic. sang. dracon. an. ℨ j. croci, sarcocollę an, ʒ ß, misceantur & fiat pulvis subtilissimus.

Expurgandæ verò saniei ergo, quæ collecta crassam meningem craniumque interjacet, penicillum ex quadruplicato aut quintuplicato tenui linteo intortum sirupo rosaceo, aut absynthij, & pauca aqua vitæ insuccatum, intùs demerges, inseresque: sic enim & crassam meningem deprimes, ne ad cranij oras à recenti adhuc terebratione ossiculorum spinis horrentes, cerebri solita & nativa pulsatione impulsa offendat, & liberiorem exitum allectis materiebus aperies. Quoties verò ægrum curabis, toties commemoratum penicillum renovabis, quoad universa sanies expurgata fuerit.

Menyngophylax quid & ejus figura qualis esse debeat.

Toties meningophylace seu decussorio instrumento crassam meningem, quæ dilaniata intumuit, seque sursum extulit deprimes, imperabisque ægro, ut contento spiritu ore, naribusque occlusis expiret, ut sic collectam saniem excludat promptiùs. Instrumentum illud quo crassa meninx deprimetur, extremo suo debet esse rotundum, latum, expolitum & leve. Crassæ meningi commemorato pulvere conspersæ, imponetur spongia decocto siccante & roborante ex aromaticis & cephalicis imbuta atque expressa, cujusmodi est sequens.

℞ Fol. salv. majoran. beton. ros. rubr. absynt. myrtillor. flor. chamæm. melil. stœcad. utriusque an. M. iij. ß, radic. cyperi, calami arom. ireos, garyophyllatæ, angelic. an. ℥ ß. bulliant omnia secundum artem cum aqua fabror. & vino rubro, fiat decoctio ad usum dictum. Ejus loco imbui poterit spongia vino fulvo cum aquæ vitæ parte aliqua, ut sic contentæ materiæ foras evocentur & exsiccentur.

Erit ad eam rem magis idonea spongia quàm linteum, aut quidvis aliud simile: tùm quia ex sese ad exhauriendos humores valet, tùm quia mollitie propria pulsanti cerebro cedit. Toti verò dehinc vulneri & vicinis partibus apponetur emplastrum diacalcyth. cum aceto vel vino & rosa liquefactum, ut minus caloris habeat,

plus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

plus quam mollitiei. Nam Hippoc. sententia nihil paulò gravius vel durius vulneribus capitis est imponendum, nec ulla id validiore, pressiore, arctioreve ligatura stringendum doloris & inflammationis metu. Refert enim Galenus libro de fasc. cijs, cuidam ex inflammatione & abscessu oborto procidisse oculos, quod ipsius capiti & faciei pharmacopola validiorem & nimis adstringentem fasciam adhibuisset: nam talis tamque arcta deligatura comprimebat suturas adeo ut fuliginosi vapores, quibus per eas & cranij poros exitus esse solet, exitu prohiberentur: præterea arteriarum pulsandi libertas intercipiebatur: quibus ex causis eo incrementi, dolor atque inflammatio venere, ut oculi rimis diffinderentur & creparent, ac ex sua orbita exciderent.

Historia cujusdam cui ob validiorem capiti fasciã adhibitam oculi prociderunt.

Quare jure mediocrem deligaturam laudat Hipp. jure item jubet mollia, ut sint emplastra quæ capiti imponuntur, itemque splenia ex molli & tenui linteo, vel ex gossipio, aut stupis, aut lana. Curatus æger, siquidem multum saniei per vulnus emittat, jubendum ut super ipsum vulnus si fieri possit cubet, atque ex intervallis, ore, naribusque obseratis expiret contentiùs, quo sic sublato, & sursum tumefacto cerebro, sanies excernatur promptiùs: aliàs permittendum, ut eum sibi situm in lecto deligat, qui gratior erit & minùs molesta. Effundetur verò in crassam meningem de therebinth, cum aqua vitæ, aloës, atque croci tenuissimè pulverator. tantillo, ad saniem detergendam & exhauriendam. Vel.

℞ Mellis rosf. ℥ ij. hord. pulv. aloës, mastic, & ireos flor. an. ʒ ß, aquæ vitæ parùm, incorporentur simul, fiat detersorium medicamentum ad usum dictum. Aliquandò etiam à terebratione crassa meninx inflammatur, atque ex phlegmone intumescit, adeo ut loci sui impatiens per foramen excisum exiliat, & supra cranij oras multùm se attollat; unde gravia consequuntur symptomata. Ergò ut morti cujus inde metus esse debet, occurratur, cranij foramen ipsum amplificandum est forcipibus excisorijs, ut materiæ sub cranio contentę quarum mole intumescit membrana expirent, effundanturque liberiùs: tùmque ex Medici præscripto, de sanguinis repetenda detractione, de purgatione & diæta tenui ineunda ratio: inflammatio contrarijs remedijs appositis oppugnando, ut fotu sequenti.

℞ Semin. lini, alth. sem. psyllij, rosar. rubr. an. ℥ j. solani, plant. an. M. j. bulliant in aqua tepida communi ut fiat fotus. Instillanda erunt auribus anodyna remedia & repellentia: cùm vehementiùs intumuerit, quo residat tumor affundenda erit farina lentium: vel vitis folia cum adipe anserino trita. Quibus omnibus remedijs si tumor non vanescat, atque conjectura sit puris conclusi, aperienda ipsa crassa meninx veniet scalpello, obverso ipsius & extrorsum mucrone: sic enim illabata & illæsa cerebri substantia effundetur sanies. Præstat enim in morbis desperatis anceps remedium experiri quã nullum. Ad livorem, throbosim & sanguinis effusionem competit oleum de vitellis ovorum cum aqua vitæ vel imperialis tantillo, Vel.

℞ Aquæ vitæ ℥ ij. granor. tinctor. in tenuem pulverem tritorum ʒ ij. ß, croci ℈ j. mellis rosf. ℥ j. ß, sarcocollæ ʒ iij. leviter & simul bulliant omnia, & de colatura intundatur quo usque nigrities fuerit obliterata: non raro hoc accidens contingit, propter contusionem, ictum vehementem, sanguinis effusi concretionem, thrombosim, seu aërem frigidum impulsum, vel à remediorum meningis crassæ, nec complexioni, nec temperiei respondentium temeraria appositione,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

aut etiam propriæ substantiæ putredine, cujus sympaomatis magna & diligens cura chirurgo habenda est. Si ab aëris contactu malum venerit, sequenti remedio profligetur.

℞ Thereb. venet. ℥ iij. mellis rosat. ℥ ij. vitellum ovi unum, farin. hordei ʒ iij. incorporentur simul & bulliant paululum. Tandiu id remedium applicetur, quo ad nigrities sublata fuerit, & suus meningi color redditus. At si id mali genus temerè usurpatorum remediorum usus invexerit contrariorum appositione erit delendum & oppngnandum. Sic enim ab humidorum & oleaginosorum diuturniore usu relicta eluvies, desiccantium, ut pulverum catagmaticorum & cephalicorum usu eluetur acrium calor & morsus, lenientium usu contrario mitigabitur : utraque enim humida & acria, nigritiem parti inferunt diutiùs usurpata : illa quidem genitis & congestis sordibus, hæc verò assante & deurente calore. Cùm verò à putredine ejusmodi labes venit, Joannes de Vigo sequens commendat remedium.

℞ Aqu. vitæ ℥ ij. mellis rof. ℥ ß. misce. Quòd si leviori illo remedio contumacius malum corrigi nequeat, sequens conveniet.

℞ Aquæ vitæ ℥ iij. mellis rof. ℥ j. mercur. præcipit. ʒ ij. bulliant simul ad usum dictum. Vel,

℞ Aqu. vitæ ℥ j. ß, sirup. de absynth. & mellis rof. an. ʒ ij. unguent. ægyptiac. ʒ ij. ß, sarcocollæ, myrrhæ, an. ʒ j. vini albi boni & odoriferi ℥ j. bulliant leviter omnia simul, colentur ad usum dictum. Quòd si putredinis vis tam contumax sit ut illis remedijs non cedat, unguento Ægyptiaco (in aqua plantag. aceti loco composito) solo & per se apposito profligabitur : vel solo per se mercurij pulvere. vel cum aluminis pulvere mixto. Nec verò in extremo præsertim crassæ meningis illo morbo verenda sunt talia remedia. Nam Galeni sententia, crassa meninx acribus, id est vehementioribus, & valdè siccantibus, post forationes si maximè non occupetur phlegmone, gaudet medicamentis. Idque duabus de causis : Prior quod dura & sicca corpora, qualia sunt membranosa, non facilè nisi à vehementibus afficiantur : altera quòd præcipua semper & prima Medico cura esse debeat, ut nativam partis temperiem similibus conservet & restituat.

Quòd si auditorius meatus non solum usque ad cerebri duram membranam pertinens sed etiam nervum contingens, qui in ipsum à cerebro descendit vehementissima tolerat remedia, etsi ita in vicino positus sit, certè longè faciliùs & sine moxa, illa tolerabit crassa meninx. Quòd si his artibus putredo non coërceatur tumorque in tantum augetur, ut altè admodum crassa meninx supra cranium assurgat immota manens, nigra & arida, ægri verò flammei sint oculi, prominentes & vagi, cum jactatione & phrenitide, minimèque fugacia, sed constantia sint illa tot & tanta mala, scito mortem esse in propinquo, tùm propter partis nobilis corruptelam & gangrænam, tùm caloris nativi extinctionem.

CAPUT VII.

De perculsi, seu contusi & commoti cerebri curatione.

Commoti seu perculsi cerebri curatio.

IN hoc casu quia rupti sub cranio alicujus vasis metus est, statim detrahere sanguinem cephalica secta expedit. Detrahetur autem liberaliter sanguis pro ægri viribus,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

bus, tùm præsentis morbi ratione, tùm ejus qui imminet, & metu graviore terret, advocato in consilium Medico. Hinc deraso pilo cataplasma commemoratum ex farinis, oleo rosaceo, & oxymelite, alijsve similibus repellentibus frigidis & humidis toti cranio erit imponendum & sępiùs renovandum. Sicca verò & validiùs adstringentia vitanda sunt, qualia sunt unguentum de bolo & similia; obstruunt enim vehementiùs, fuliginemque transitu & exitu tùm per suturas, tùm per cæca cranij spiracula prohibent. Quare non modò non inflammationem arcent, sed absentem accersunt, aut præsentem augent. Clystere sollicitanda erit alvus, & à capite vapores tetres revocandi: quam etiam in rem utile erit frictiones supernè deorsum instituere, vincula extremis artubus injicere: cucurbitas magnas scapulis & origini spinalis medullæ affigere, quo major sit sangninis sursum ad cerebrum impetu ruentis, phlegmonemque illaturi revulsio. Die sequenti venam puppin, quæ supra lambdoidem suturam sita est, propter eam, quæ illi est cum cerebri venis communionem, aperire utile erit, obturatisque ore & naribus spiritum magna contentione elidere. Sic enim intumescuut membranæ sanguisque inter ipsas, & cranium collectus extunditur, at non ille qui cerebro membranisque includitur: cujus si major fuerit copia, propè desperata est, nisi natura validioribus viribus fulta, eum in pus versum expurato excludat; nam caput dolenti pus, vel aqua vel sanguis effluens per nares, os aut aures morbum solvit ex sententia Hippoc. Aph. 10. sect. 6. Galenus verò, Rhases & Avicennas affirmant naturam sanie in cerebro genita, se se per nares, os & aures exoonerare: multos ego ipse observavi quibus talia contigissent.

Observatio.

Sed & paucis post diebus vena frontis aperiri potest, arteriæ temporum & venæ sub lingua, ut tot apertis ductibus, conjuncta materia foras eijci possit. Interim diæta tenuis ægto imperanda est, & vini abstinentia maximè usq; ad quartum & decimum diem, quòd ad id usque tempus sæva symptomata ferè vigere soleant.

Repellentia verò usurpanda sunt usque ad quartum exactnm diem: hinc ad discutientia veniendum: initio à mitioribus ducto, quale est sequens decoctum.

♃ Radic. alth. ℥ vj. ireos, cyperi, calami arom. an. ℥ ij. fol, majoran. beton. flor. chamæm. melil. rosar. rubr, stœcad. an. M. ß, salis communis ʒ iij. bulliant omnia simul secundum artem cum vino rubro & aqua fabrorum, fiat decoctio qua foveatur caput bis in die cum spongia. Sed tamen dùm hæc fiunt, vide ne ejusmodi fotu, vel re alia simili caput vehementiùs incalescat, metu doloris & inflammationis. Huic applicabis ceratum de Vigo, cui vis inest discutiendi, mediocriter desiccandi, & humores qui sub cranio sunt evocandi, ac vi aromatica cerebrum roborandi, ejus hæc est descriptio,

Ceratum Vigonii ad capitis vulnera.

♃ Furfur, benè triturati ℥ iij. farinæ lentium ℥ ij. rosar. myrtillor. folior. & granor. ejus an. ℥ j. calami arom. ℥ j. ß, chamæm. melil. an. M. ß, nucis cupressi num. vj. olei rosat. & chamæm. an. ℥ iij. ceræ albæ ℥ ij. ß, thnris mastich. an. ʒ iij. myrrhę ʒ ij. In pulverem quæ redigi debent redactis, & liquefactis oleis cum cera, omnia misceantur simul & fiet mixtura, quæ erit inter formam emplastri & cerati. Hujus virtutem magno suo commodo expertam refert Vigonius de Duce quodam Urbino. Is ex equo in marmor durissimum capite prono deciderat, jacuerat mortuo similis, sanguis ipsi naribus, ore & auribus eruperat, caput faciesque tota intumuerant colore livido suffusa, mutus viginti totos dies manserat, nullo cibo sumpto nisi gelatina eliquata, & pullorum caponumque jusculis cum saccharo, convaluit tamen quanquam memoriæ captus & balbus in reliquum

Historia Ducis cujusdē qui à Ioan. de Vigo, cerato suo curatus fuit.

vitæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

vitæ tempus mansit. In quam rem extat Hippoc. Aphor. 58. sect. 7. Quibus cumque, quacumque ex causa cerebrum concussum est, hos necesse est mutos fieri.

CAPUT XVIII.

De Faciei Vulneribus.

Faciei vulnera quomodo curanda.

FAciei vulnera nihil ab aliorum curatione differunt, nisi quòd faciei forma & pulchritudo conservanda est, dandaque imprimis in eam rem opera ne cicatrix appareat. Id quod fiet recta vulneris labiorum, quæ aut sutura, aut ligatura, aut idoneo aliquo & convenienti medicamento continentur. Vulnerum faciei sutura aptè dexterèque facienda est, nec magna carnis, cutisque crassitudo ibi capienda: nam illa per se satis aduniuntur, quòd cutis carni sic adhærescat, & cum ea permisceatur, ut alterum, alteri facilè conglutinetur & coalescat. Adde quòd ea pars fluxioni non est valdè obnoxia: Quòd si sutura sicca satis per se fuerit efficax, ea utendum: sin minùs, communis usurpanda erit, & puncta punctis propiùs adjungenda. Quòd si vulnus in parte aliqua mobili fuerit, ut in labijs, punctum altiùs defigendum erit. Aut eo suturæ genere, in quo acus relicta est, uti licebit si alterum minùs sufficiat. Nam cùm vulnus genis inflictum sutura egere videbitur, siccam illam ut loquuntur esse oportet, ne cicatrices deformes relinquantur: multis enim ut mulierculis quibus formositas valdè cordi est, ea deformitas gravissima esse solet. Ergò recentis telæ, cujus mediocris sit consistentia, frusta duo debitæ magnitudinis sequenti medicamento oblines.

℞ Pulv. mastich. sang. dracon. thuris, farin. volatilis, tragacanth. contus. gypsi, sarcocollæ, picis an. ʒ ij. albumina ovorum quæ sufficiant, fiat medicamentum, quo oblita telæ frusta hinc inde ad vulneris latera, digitum latum dissita applicabis, illique quo ad inaruerint, carni firmiter affixa esse sines: Tùm ipsorum extrema violenta, & quæ acu contracta sit sutura sic sibi admovebis, ut una ipsis adhærentis tenaciter carnes sequantur & mutuo sibi adjungantur. Hac arte, tùm præterea idoneis medicamentis, diplomatis, vinculis vulnus agglutinabitur. Ut.

℞ Thereb. venet. ℥ vj. gumm. elemni ℥ ij, pulverum boli arm. sang. drac. in lachryma, mastich. myrrhæ, aloës an. ʒ ß, incorporentur simul & fiat medicamentum.

Cæterùm vincula fasciæque omnes, quæ ejus rei gratia parabuntur ex pileolo nocturno, quo æger opertum caput habebit, revincta esse debebunt. Quanquàm cùm vulnus magnum est & profundum, multùmque à se distant vulneris labra, hujusmodi suturæ siccæ nullus usus esse potest. Quare utendum est acubus quadrangalaribus vel triangularibus, quò in carnem promptiùs & faciliùs subeant, ceratum filum ducentibus, hisque vulneris labra transverberare, & acum in vulnere relinquere oportet, atque per illius duo extrema filum sequens hinc inde sursum deorsumque, quinquies vel decies obducere, eo planè modo quo mulierculæ solent, cum acum, quæ filum ducit ad manicæ brachiale, vel sutores ad pileum adnectunt, ne excidat: Sic impacta acus relinquenda erit, quo ad vulnus perfectè agglutinatum fuerit;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

fuerit: hoc suturæ genus locum habet in labiorum vulneribus. Tùm etiàm in labris leporinis: ita enim vocant nostrates, labra, à prima in utero conformatione, vitio formatricis facultatis fissa. Cæterùm nullum agglutinationis fructum factura est ejusmodi sutura si quid cutis inter vulneris labra interjacuerit. Quare quicquid ejus intererit, excidendum est: aliàs unio non est sperabilis: Alia suturæ genera in harum partium vulneribus haud magnoperè prosunt, nam propter mandendi necessitatem, in perpetuo sunt motu. *Rostrum leporis.*

CAPUT XIX.

De oculorum vulneribus.

Oculorum vulnera quæ membranas frangunt, aut scindunt, dubia sunt, non solùm ad visus amissionem, sed etiam ob gravissimos, acerbissimosq; dolores quos tùm parti affectæ, tùm universo capiti incutiunt, ob oculi cum cerebri & pericranij membranis affinicatem. *Oculorum vulnerum prognost.*

Oculi vulnerum curatio, in recta vivendi ratione, atque in humoris qui fluxionem parit revulsione consistit. Id quod fiet clysteribus, sanguinis detractione, cucurbitulis & purgatione. Laboranti sobriè vivendum, cibisque non fumosis, nec vaporosis utendum: deiude capiendum parùm conservæ rosarum, cydoniati, biscocti, aut fœniculi conditi, itemq; quidvis aliud quod vaporibus obstare possit ne caput invadant. *Curatio.*

Ad partem autem affectam quod attinet observandum est imprimis an quidpiam sit alienum, quod dolorem facere possit. Hinc abluendus est oculus lacte muliebri aut aqua rosacea modicè affusa. Mali autem initio sufficiet ovi albumine, & aqua rosacea simul permixtis uti: postea adhibebuntur seminum cydoniorum & psyllij mucillagines: deinde rosarum siccarum sirupus: Quòd si aliqua sanguinis lividi portio appareat, aut aliud quidpiam, quòd sit suppurandum, instillandus erit sanguis, è pulli columbini aut hirundinis axilla detractus, qui leniter suppurat, doloremque sedat. Tandem collyrio quod sequitur uti licebit.

℞ Aquæ rosar. & plant. an. ℥ j. sarcocoll. nutritæ in lacte ℈ ß, tuthię præparatæ sacchari candi an. ℈ ij. fiat collyrium. Aqua plantag. cui infusa fuerit aloë aptissima est ad detergendum & mundandum, sicut & hydromel. notandum verò ejusmodi remedia omnia tepida esse applicanda, tum ut calore moderato penetrent facilius, tum quod omnia actu frigida oculis & visui sint inimica, quia visivos spiritus incrassando visum hebetant. Ad sedandum dolorem.

℞ Carnis pomor. sub cinere calido coctorum ℥ v. vitellos ovor. num iij. Cassiæ fistul. recenter extract ℥ ß, mucillag. psyllij, alth. & cydonior. an. ℥ j. farin. hord. parùm, incorporentur omnia simul ut fiat cataplasma. Sedando præterea dolori conferent pulmones vervecini in lacte elixi, & calidè appositi, subindèque ubi refrixerint, renovati. Quod si ardor dolorque vehementior talia remedia aspernentur ac vehementiora postulent, folior. hyosciami M. j. sub cineribus coquatur, atque in mortario cum muccagine sem. psyllij & cydonior. extracta in aquis solan. & plantagin. pistetur, id remedium linteo involutum oculis & temporibus imponatur: In eundem usum sumuntur muccagines

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

psyllij & cydonio. extractæ in decocto papaveris, & cum pauco opio & aqua rosacea miscentur.

Cùm verò detergentibus & sarcoticis erit opus.

℞ Sirup. rosar. siccar. ℥ j. aquar. fœnic. & rutæ an. ℥ ij. aloës lotæ, olibani an. ʒ ß, fiat collyrium. Fella raiæ, leporis & perdicis in aqua euphras. & fœnic. dissoluta detergendis ejusmodi vulneribus sunt idonea. Vel.

℞ Aquæ hord. ℥ j. mellis despumat. ʒ iij. aloës ter lotæ aqua plantag. & sacchar. candi an. ʒ j. fiat collyrium. Sed & quod sequitur valdè sarcoticum est.

℞ Muccag. gumm. olibani, tragacant. & sarcocollæ in aqua hord. extractæ an. ʒ iij. aloës ter lotæ in aqua rosar. ʒ j. cerusæ ustæ & ablutæ, tuthiæ præpar. an. ʒ ß, fiat collyrium.

Cæterùm hic notandum venit, vulneris vel similis alterius injuriæ occasione adnatam tunicam sæpè adeo intumescere, humorumque decursu, & flatuum incursu ac permixtione adeo turgere, ut totam pupillam contegat forasque palpebris promineat, succrescentis præter naturam carnis instar, & colorem nativum amittat, multùmque rubeat, nec claudi nec deduci oculus queat. Qua specie decptus aliquando Junior Chirurgus, putabat hanc adnatæ protuberantiam tanquam superfluam carnem amputandam esse, & cathæreticis pulvisculis consumendam: nisi ego prænuntiato cæcitatis inde ægro impendentis certo periculo prohibuissem. Itaque præscripsi fotum ex decoctis in lacte chamæmelo, rosis absynthio, ruta, fœniculo, aniso, radice ireos & calendulæ: mox sequentem fotum validiorem, & siccandi vi majore præditum subjeci.

Historia cujusdam Chirurgi imperiti de adnata protuberantia.

℞ Nucis cupress. gallar. balaust. an. ℥ j. plantag. absynt. hippuris, flor. cham. rosar. rubr. an. M ß, bulliant simul cum aqua fabror. & fiat decoctum pro fotu cum spongia. Sed & cataplasma imponi potest ex farin. hord. fabar. pulv. mastich. myrrh. aloës, & descripto nuper decocto. Ad declinationem properante tumore sequentem liquorem in oculum instillavi, cui maxima vis inest, adstringendi desiccandi, & roborandi. Ovum recenter exclusum ad prunas induretur, statimque testacea concha spolietur, vitellus detrahatur, inque ejus locum vitrioli romani pulverisati scrupulus unus substituatur, totum id linteo involutum exprimatur, liquor mundo vasculo excipiatur, atque cum aqua fabrorum in qua sumach & rosæ rubræ incoxerint, in oculum per aliquot dies instilletur. Hujus remedij vim certam expertus: quòd si tamen hypersarcosis in adnata tunica revera fiat, sequenti pulvere consumi poterit.

Remedium probatum.

℞ Ossis sepiæ, & testæ ovi calcinat. an. ʒ j. fiat pulvis subtilissimus ut alcool. Utilis etiam in rem esse potest usus vitrioli calcinati & aluminusti aliorumque similium. Cautè tamen ejusmodi omnibus est utendum, semperque repercutientibus circa oculum admotis ne quid inde mali contingat. Nam non raro tanto impetu humorum acrium in oculum ruit influxus, ut inde disrumpatur cornea tunica, ex quo oculi humorum sequitur effusio. Advertendum etiam quod in morbis oculorum semper ægri caput altiùs est excitandum, ac non modò dolens, sed & sanus oculus claudendus, quia parti dolenti quies est semper necessaria. At oculus unus altero immoto moveri nequit, propter eam quæ ipsis inest per nervos opticos & motorios, utramque meningem, pericranium, venas & arterias connexionem, quæ causa est cum patienti uni, alter condoleat. Quòd si omnibus illis præscriptis remedijs, fluxioni sistendæ idoneis nihil profecerimus, restat ut pyrotico seu ignito ferro cervices in-

uramus,

uramus, & ſetone tranſverberemus, eſt enim ſingulare inveteratarum in oculos fluxionum remedium.

Quòd ſi palpebra ſecta ſit, ea retineri non poteſt niſi per ſuturam quæ ſcitè fieri debet: nam per ſe ægrè admodum coaleſcit, quod ſit cartilaginoſa, nervoſa & membranacea: præcipuum acus punctum ad eam firmè retinendam in illius extremitate erit: filum verò mediocriter validum erit. Remedia quibus utemur, glutinantia erunt, ut & cæterorum ejuſmodi vulnerum; oculi ſubſtantia diligentiſſimè obſervabitur: quòd ſi vulnus ad orbitæ uſque fundum penetraverit, fractumque os fuerit, periculum certè manifeſtò imminet. *De palpebræ ſectionis curatione.*

CAPUT XX.

De Naſi vulneribus.

Multis modis Naſus continui ſolutionem patitur: nempè vulnere, contuſione & fractura, ac parte quidem ſuperna colliditur & frangitur; quòd cùm contigerit, immiſſa in nares ſpatulæ cauda vel bacillo idoneo, ſtuppis, bombace, vel linteo involuto, depreſſa oſſa ſedi nativæ & figuræ ſunt reſtituenda. Hinc diplomatis, reſtingente medicamento, ex ovi albumine, maſtiche, bolo arm, ſanguine drac. & alum. uſto compoſito imbutis & ad naſi latera appoſitis, reſtitutis oſſibus ſtabilitatem parare oportet, & convenienti mox deligatura conſtringere, quæ non nimium premat, ne reſimæ reddantur nares. Hinc tubuli in nares immittendi, non illi quidem exactè rotundi, ſed quadantenus lati & depreſſi, filo utrinque ex nocturno pileolo, ne excidant revincti. Horum tubulorum beneficio, oſſa naſi, ſitu ſuo continebuntur & exitus ſaniei, inſpirationique & expirationi via patebit. *Naſi vulnera.*

Quòd ſi integer naſus, vel naſi portio, penitùs exciſa fuerit, non eſt ſperabilis reſtitutio. At ſi quadantenùs exciſæ nares multæ adhuc circumpoſitæ carni hæreant à qua vitam, & alimoniam excipere queant, ſuendæ erunt. Narium enim pars illa ima, cùm ſit cartilaginea, quaſſari quidem, deprimi, & contorqueri poteſt, at non frangi, ut ſuperior, quæ natura oſſea conſtat.

Extitit ſupèrioribus annis in Italia Chirurgus, qui, reſectæ portionis naſi reparandæ hanc rationem inierat: naſi mutili calloſa labra circumcidebat, quomodo in implendis roſtris leporinis fieri ſolet. Inde lacunam novacula tam magnam in bicipite brachij muſculo excavabat, quantum amputata naſi portionis amplitudo exigere videbatur, in eam mox naſum qua parte mutilus erat demergebat, capite ad brachium tanquam ad palum, ſic tùm revincto & colligato, ut immotum & ſtabile nullam in partem flecti poſſet. *Hiſtoria cujuſdam Chirurgi Itali, qui naſi ſubſtantiam reſectam reparabat.*

Quadrageſimo inde demùm die, quo ſcilicet tempore peractam carnis brachij cum naſo agglutinationem ſuſpicabatur, tantum ejus pro deperdita naſi portione circumcidebat, quantum ipſi reparandæ ſatis eſſe putabat. Id informe poſtea quaſi lambendo parabat, complanabat & ad reliqui naſi æqualitatem quantum ars patitur reducebat. Ægrum interea panatella, carnibus expreſſis, omnibuſque deglutitu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

coctu & distributu facillimis nutriebat. Medicamentis verò aut alijs, tàm sarcoticis opus perficiebat quàm balsaminis quibusdam liquoribus agglutinantibus. Minor natu familiæ à S. Thoano nasi argentei & probrosi quem multos jam annos circumferebat pertæsus, ad Chirurgum illum in Italiam perrexit, & artis commemoratæ industria nasum recuperavit, magna omnium qui ipsum noverant admiratione. Possibile id quidem opus est, sed arduum omnino plenumque difficultatis, tùm patienti ægro, tùm agenti Chirurgo : vel hoc nomine, quod carnis quæ è brachio reponitur temperies longè differat à carnis nasi temperie, & quod restituti nasi foramina qualia antè erant excavari nequeant.

CAPUT XXI.

De Vulneribus Linguæ.

Linguæ vulnera.

Lingua ita vulneratur, ut vel rescindatur penitùs, & portione aliqua substantiæ suæ mutiletur, vel findatur tantùm, seu in longum, seu in obliquum. Substantiæ jactura resarciri nequit, quia pars omnis à corpore vivente, à quo vitam, spiritus, sanguinemque ducebat, distracta & revulsa vitam amittit. Philosophorum vero sententia, à privatione ad habitum non datur regressus. At fissa in longum, aut latum seu obliquum facilè sutura restituitur, modò fissa pars, suo corpori adhuc viventi hæreat à quo vitæ materiam & formam mutuare queat : Ergò corpus linguæ linteo molli & mundo ne lubricitate sua elabatur minister sedulus arctè tenebit, interim dùm chirurgus infernè superneque adactis punctis consuet, ubi quod satis est viderit, filum prope nodum exsecabit, ne si longius sit in dentium superstitijs, inter mandendum implicetur : & consutarum partium pernicialem dilacerationem inferat. Hordeatis interim, amygdalatis, & expressis jusculis, ovorumque vitellis æger nutriendus erit : ore saccharum rosatum, sirupum cydoniorum versabit sæpiùs : talia enim præter quam quod nutriunt, detergentis medicamenti vicem subeunt.

CAPUT XXII.

De Vulneribus Aurium.

Aurium vulnera.

Auriculæ aliquandò totæ amputantur, aliquandò parte sui aliqua penitus rescissa mutilantur, ut diffisa portio, suo adhuc toti hærens vitæ communione cum ipso conjuncta sit. In hoc demùm postremo casu suturam adhibere convenit, ita tamen, ne cartilaginem attingas acu : hinc enim promptum gangrænæ periculum, quod multis stolida curatione contingit : Ergò acu cutem solam & exiguum id carnis, quod cartilaginem ambit, transadiges & comprehendes : curationis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

rationis reliquum diplomatis linteis & vinculis artificiosè ductis perficies, atque medicamentis idoneis inflammationem & alia symptomata arcebis. Diligenter verò cavebis, ne in meatu auditorio superflua caro, quæ audiendi facultatem impediat gignatur, qua de causa meatus illius libertatem, spongiæ immisso frustulo diligenter tueberis. Partis verò cartilaginosæ, adeoque post ossa, siccissimæ habita ratione, medicamentis siccis agglutinationem, consolidationemque procurabis. Quibus verò auricula tota penitus excisa est, ijs nihil aliud restat, nisi ut infortunij sui deformitatem, pileolo tomento bombacino parte illa farcto obvelent.

CAPUT XXVII.

De cervicis, colli, gutturis & juguli vulneribus.

Cervicis & juguli vulneribus, alias simplicia sunt, quæ scilicet musculorum tantùm continuitatem solvunt: composita, cujusmodi ea existunt, quæ ossium, ut vertebrarum fracturam, quæ venarum jugularium internarnm externarumque, aut etiam carotidum læsionem conjunctam habent, aliquando tracheia arteria & œsophagus ferro violantur, aliquandò penitùs exsecantur, unde prompta mors. Quare talia vulnera, nisi mortis aut motus alicujus deperdendi prænuntiato adstantibus periculo chirurgus non attinget. Nam per cervicis vulnera sæpè insignem aliquem nervum aut tendinem violari contingit, unde paralysis, omninò illa quidem incurabilis si ad spinalem usque medullam, inde etiam oblæsam, vulnus penetraverit. œsophagi & asperæ arteriæ vulnera difficilè sanantur, quòd in perpetuo existant motu, hujus quidem maximè, quod super cartilaginea sit & exanguis.

Cervicis, colli, gutturis & juguli vulnera.

Cervicis & juguli vulnerum prognost.

Oesophagi vulnera cognoscuntur, sanguinis per os screando rejectione, & cibi potusque per vulnus eruptione, ac siquidem œsophagus penitùs rescissus fuerit, deglutiendi beneficio æger privabitur. Nam rescissi illius partes ambæ in sese contrahuntur, sursum quidem una, altera verò deorsum.

Oesophagi vulnerum signa.

Aspera verò arteria læsa cognoscitur, sanguinis per os cum assidua tussi, exclusione & flatus spiritusque per vulnus eruptione. Venarum jugularium & carotidum arteriarum vulnera, si magna fuerint lethalia esse solent, quòd vinculis constringi nequeant, jugulum enim citra strangulatus & suffocationis discrimen arctari nequit. At non arctæ in hoc casu deligaturæ defectu sanguinis lethiferum contingit profluvium. Nervus recurrens si alterutra parte vulneratus fuerit, vocem raucam facit: si utraque, fandi potentiam adimit, læsis illis instrumentis, quæ laryngis musculis motum impertiuntur.

Asperæ arteriæ vulnerum signa.

Quòd ad curationem attinet, si exiguum sit vulnus, quodque nullius insignis vasis, nec arteriæ asperæ, aut œsophagi læsionem conjunctam habeat, facilè illa & brevi absolvitur, atque si res postulet sutura adhibebitur, hinc therebinthinæ venetæ cum bolo arm. quantum satis erit instillabitur vel balsamum nostrum

Curatio.

affundetur. Quòd si cæsæ fuerint venæ jugulares, & carotides arteriæ, sanguinis profluvium sistetur.

Aspera arteria & œsophago vulneratis suturam quàm artificiosissimè poterit Chirurgus adhibebit : æger nihil eorum quę deglutitu difficilia sunt devorare tentabit, jusculis, lacte, amygdalatis, hordeatis, panatellis, & gelatina contentus, & æger supinus cubet hora prandendi. In ore verò ut in internis partibus, quam primùm agglutinatio fiat, continuò aliquod medicamentum detineat, quod sensim & tanquam aqua per parietem, ad hanc partem perveniat, quod facilè supino situ assequimur, dicente Galeno, 4. Meth. Ad ulcus autem quod in aspera arteria ut supinus quam diutissimè medicamenta in ore teneat, & omnes qui illic sunt musculos laxet, remittatque præcipiendum. Influit namque sic sensim & paulatim de medicamento aliquid sensibiliter & manifestè in ipsam arteriam. Quomodò verò sint sumenda medicamenta in gulæ vulneribus, inquit etiam Gal. 4. Meth. Si gula quæ transitus bibitorum & comestorum est exulcerata sit, medicamenta non semel nec tota simul sumenda, sed paulatim assiduèque lingenda, & sanè tùm crassiora, tùm magis lenta esse debent. Nam ex transitu contactuque, ulceribus, quod illic habent emolumentum, accedit, non ex continendo, & diutiùs adhærendo sicuti ijs, qui in ventriculo sunt : electuaria sequentia mirè competunt ad glutinandum vulnus.

℞ Pulv. diatragac. gumm. arabici, boli arm. orientalis an. ʒj. specierum diatragac. frigidi ʒ ij. radic. consolid. majoris sub prunis coctarum ℥ iij. sirup. myrthini vel de rosis siccis q. s. misce, & fiat electuarium secundum artem, quod continuò in ore detineatur. Vel.

℞ Pulv. boli arm. orient. pulv. centaur. major. q. s. misceantur cum melle rosac. vel sirupo de rosis siccis & fiat electuarium, Vel.

℞ Rad. symphyt majoris, cum sacch. cond. & conserv. rosar. antiquæ an. ℥ j. tragacant. torrefacti, gummi arab. leviter torrefacti, cineris cancrorum fluviatil. in aqua rosac. loti an. ʒ ij. coralli rubri, boli arm. orient. terræ sigillatæ, an. ʒj semin. papaver. albi, semin. plantag. an ℥ j. ß. sirupi de rosis siccis q. s. misce, & fiat electuar. quod valet etiam ad pulmonis ulcera & vulnera. Competit etiam diatragacanthum frigidum, diacodium, vel trochisci de Karabe de terra sigillata, vel pulvis margar. splendidarum cum sirupo de rosis siccis, vel manus Christi cum perlis. Ubi gargarismate fuerit opus, nam gargarizare quoque expedit cui ad fauces, aut paristhmia ulcus, vel vulnus est, secundum Gal. lib. 4. Meth. Quod sequitur valdè ex usu erit.

℞ Hord. integ. M. j flor. rosar. rubr. p. 1. passul. mund. jujub. an. ℥ ß, liquir. ℥ j. bulliant omnia simul, fiat gargarismus ut artis est, addendo mellis rosat. vel sirupi, aut julepi rosat. seu alexandrini an. ℥ ij. cum quo tepido Æger os & fauces irrigabit, parti levitatem inducit, dolorem mitigat, detergit, & glutinat, respirationisque libertatem promovet. Vel.

℞ Rad. & fol. consol. majoris, M. ij. folior. beton. prunell. pilosellæ, rosarum rubr. an. M. j. pimpin. M. ß, radic. tormentillæ, pentaphyli, an. ʒ j. poligon. M. j. fiat decoctio in aqua chalybeata: In ℔ j. colat. dissol. sirup. myrthini vel de rosis siccis ℥ ij. fiat gargarismus, extra etiam abluendum est vulnus.

℞ Rad. consol. majoris, tormentillæ, garyophyllatæ an. M ß, rosar. rubrar. centau. an. p. 1. folior. liæ, myrthi sumach, an. ʒ ij. myrrhæ, aloës, sarcocollæ an.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

an. ʒj. coquantur in aqua hord. in ℔j. colat. diſſol. ſirup. myrth. vel de roſis ſiccis ℥ij. mellis roſ. ℥j. fiat lotio.

℞ Thuris, maſtich. boli arm. ſang. drac. an. partes æquales, fiat pulvis tenuiſſimus in formam alcool. quo ſinapiſetur vulnus poſt lotionem, vel cum ſirupo de roſis ſiccis fiat linimentum.

CAPUT XXIV.

De Humerorum, Brachiorum & Manuum vulneribus.

VUlnus humeri eſt lethale propter nervos ſubjectos, quemadmodum & quod in articulis acceptum eſt: verum tamen quod ſecundum longitudinem membri inflictum eſt, non eſt adeo formidandum, ligatura uniuntur, deinde conſueto, & ordinario modo vulnus curatur immiſcendo nervalia. Faſcia etiam firmè & dexterè admoveri debet, quæ ſub cubito brachium ſuſtineat: nihil tamen ſub axilla apponendo, quod ligamenta extendere queat, ut nonnulli faciunt. *Humeri vulnus quare lethale.*

Cubiti quoque vulnera ſunt periculoſa, ut illa articulorum omnia, aut quæ tres, vel quatuor digitos ad ea accedunt, ac maximè quùm os ſecant & ligamentum: Periculoſiora autem intra quàm extra, propter venarum & nervorum magnitudinem. Eorum curatio ſatis difficilis eſt. In ijs ſæpè generatur & aggregatur mucor excrementoſus qui ſanitatem retardat atque impedit. Pars ea leniter tractari gaudet: Potiſſimùm laborabis ut dolor ſedetur, quod fiet cataplaſmate ex medulla panis macerata in juſculo pulli, addendo oleum roſatum & chamæmelinum: coquuntur ſimul, & vitellus ovi cum pauco croco ad extremum adjicitur. Situs commodus ſit & doloris expers: brachium ſit nec rectum, nimiſque incurvum. Nam ſi læſio talis eſſet, ut neceſſariò retinendum illud eſſet ea planè forma qua læſionis tempore collocatum fuiſſet, pręſtaret curvum remanere, quam rectum, ob decorem, & venuſtatem, tùm ob uſum: vulnere autem probè deterſo remedijs partibus nervoſis convenientibus, de quibus diximus; reliqua hujus ut reliquorum vulnerum curatio ſic fiet. *Vulnus cubiti eſt plenum periculi.*

Quod ſi vulnus in manu fuerit partes nervoſas attingens, extremos illud maximoſque dolores adfert, totique parti affectæ, ob naturam illius ſenſibilem, tumorem & inflammationem, adeò ut multis varijſque illius locis abſceſſus ſæpè fiant, à quibus tendones, ligamenta parteſque nervoſæ vehementer offenduntur: Illi autem quominùs accidant impedientur, ſi recta vivendi ratio adhibeatur, itemque purgatio & ſanguinis detractio: deinde parti anodyna doloremque ſedantia ſcitè & convenienter applicata medicamenta, de quibus alibi diximus. Si verò digitorum aliquis vulneratus fuerit, eandem omninò curationem requirit. In ligatura quoque nonnihil incurvus eſſe debet, ut de brachio idem diximus. *Vulnus in extrema manu maximè dolorificum eſt.*

CAPUT

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

CAPUT XXV.

De Vulneribus thoracis.

Differentia vulnerum thoracis. VUlnerum thoracis alia aversa sunt, alia adversa, quædam altiùs penetrant, aliia ejus capacitatem haud descendunt, nonnulla in partes usque contentas pervadunt, mediastinum nempè, pulmones, cor, diaphragma, venam cavam, ascendentem arteriam: alia totum corpus transverberant: quo fit ut alia lethalia sint, alia minimè.

Signa. Penetrare in capacitatem vulnus hinc intelliges, si ægri ore naribusque obturatis, spiritus per hoc cum strepitu erumpat, adeò ut oppositum candelæ lumen dissipet, aut extinguat. Si vix æger spiritum ducat reddatque, quod etiam sanguinis in diaphragma effusi signum.

Cordis vulnerati signa. Cor vulneratum esse his signis cognoscemus. Si ingens sanguinis vis erumpat, si tremor universi corporis membra quatiat, si pulsus parvus sit & langueat, si color pallidus, si sudor frigidus, si crebra syncope oboriatur, extremisque partibus frigidis matura mors sequitur.

Vulnerati pulmonis signa. Vulneratis pulmonibus signa hęc superveniunt, sanguis spumans ex vulnere prodit, tussis ægrum exercet, ingens spirandi difficultas & lateris dolor qui ante non erat, opprimit, facilior est ægro in vulnus decubitus, fitque aliquandò ut ita decumbens faciliùs liberiusque loquatur, in oppositum verò latus provolutus statim fandi fiat impotens.

Diaphragmatis vulnerati signa. Cùm diaphragma vulneratum est ponderis sensus eò loci molestus est, delirium invadit, per nervorum, qui à sexta conjugatione in diaphragma effunduntur sympathiam dyspnoea, tussis & dolor acutus ægrum malè habent, sursum ilia convelluntur, adeò ut aspirationis vehementia contingat, aliquandò ventriculum & intestina per vulnus in thoracis capacitatem pertrahit.

Sanguinis in capacitatem effusi signa. Sanguinem in thoracis capacitatem effusum intelligimus ex spirandi difficultate, febris increscentis vehementia, anhelitus fœtore, sanguinis per os rejectione, & alijs symptomatis, quæ illis contingere solent, quibus sanguis ex vasis in ventrem effusus putruit, vel in thrombos concrevit, substantiæ corruptæ tetro vapore, partes ad quas pervenerit inficiens. Sed & nisi in dorsum æger decumbere nequit nausea infestatur, & exurgere subinde gestit, unde frequens syncope, vitali facultate quæ corpus fulcit, fracta & debilitata, tùm vulneris, tùm sanguinis thrombosi ratione: sic enim veneni qualitatem inducens cordis robur insigniter dissipat & exolvit.

Spinalis medullæ vulneratæ signa. Spinalem medullam vulneratam testantur oborta convulsio, aut paralysis, id est sensus motusque in subjectis partibus subita deperditio; urinæ & fæcum citra voluntatem excretio; aut omnimodo suppressio.

Venæ cavæ & arteriæ magnæ vulneratæ signa. Vena cava & arteria magna vulneratis brevi morietur æger propter subitam & affatim factam sanguinis & spiritus effusionem, quæ pulmonum & cordis motum intercipit, unde mors ac suffocatio.

Quod

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

Quod ad prognosim attinet, vulnus, quamvis non penetret, tamen postica parte est lethale, propter venarum, arteriarum, & nervorum multitudinem, qui à spinæ medulla exorti, quoquo versum feruntur ad motum. Quod si penetret (hoc autem intelligetur vel candela apposita vulneri vel flocco, nam si æger os & nares occludens exsufflet, extinguet candelam, aut floccum veluti vento agitabit) consideranda tùm erit pars affecta, siquidem corde vulnerato mors est in propinquo, quod situs partis & crassi nigrique sanguinis effusio demonstrabit. *Prognost.*

A pulmone vulnerato phthisis, mors lenta expectanda est, hoc autem ut diximus, sanguis tenuis, spumans, floridus indicabit, nisi fortè per capacitatem thoracis effusus retineatur. Tùm verò magnas difficultas spirandi, tussis urget, assiduè sentitur dolor in latere juxta spurias costas, quo loco est diaphragma, quia generatur copia sanguinis descendentis. Quando putret (putret autem citissimè) putridus est anhelitus, penicilli tabe maculantur. Veteres septem transversum phrenas mentem appellabant, quia eo vulnerato præsertim media utpote nervosa parte succedit delirium, quod nullis remediis mitescit. Terrifica est sanguinis per os effusio seu expulsio, quia hæc pars huic operi non est dicata, itaque naturalis esse non potest Anagoge per os. Hippoc. lib. 4. Aphor. 25. Omnis enim sanguis in capacitatem effusus grumescit præter sanguinem cervi. Arist. lib. 3. cap. 9. de hist. Animal. Si sanguis in visceribus grumescat periculum portendit, omnis enim sanguis grumosus venenosus. Unde Themistius epoto sanguine taurino grumoso interijt ut ait Aristoteles.

Hali monet quanvis vulnus thoracis magna cura & diligentia percuretur, imminere nihilominus periculum fistulæ quam scribit eo loco esse incurabilem.

Curatio. Pro remedio hic imprimis discutiendum quòd in contrarias partes Medicos primæ notæ distraxit. An vulnus thoracis sit mox occludendum nec ne. Nam plurimi hoc conantur persuadere, ne subitus aër frigiditate sua & humiditate partibus internis noceat. Verùm ut alij objiciunt, à retento sanguine longè majus periculum impendet; itaque ne postea cogamur vulnus clausum aperire, nunquam (inquiunt) magnum vulnus debet claudi, nisi ex prædictorum symptomatùm ut tussis & dyspnoea absentia, nihil aut minimum sanguinis in capacitatem excidisse conjiciamus quod aut calor possit coquere & resolvere, aut per os vulneris paulatim possit vacuari. Age ergo, faciamus magnam copiam effluxisse eamque in cavo permansisse, primùm dabimus operam ut vacuetur. Hoc ut fiat jubebis ægrum decumbere in latus vulneratum prono corpore & capite inclinato: hoc cùm feceris si magnum sit vulnus suatur, relicto in parte inferiori, parvo orificio. Qui primo die indentur penicilli, latam habeant basim, & appendantur filo ut facilè retrahi possint si forte in cavitatem exciderint. Intingantur verò albumine, aut vino, thorax undique liniatur oleo rosaceo: nam vehementiora repellentia hic non conveniunt ne retrudant fluxionem intrò. Imperetur abstinentia vini, nisi vires langueant ob hæmorrhagiam immodicam, aut animi deliquia, bibat aquam hordei vel hydrosacch. ex aqua & sacch. rosato confectum. Utatur hordeatis, sirupis, apozematis, tabellicis bechicis præsertim diatragac. frigidi, vel paretur ptissana magistralis. Injiciatur hydromel ad detersionem potiùs quam œnomel metu inflammationis; adde quod dum fit pus calor & febris ingravescunt. Memineris ut aëri intercludatur aditus, multis linteis vulnus contegendo, & semper vulneri quoties curatur patellam calentem apponendo.

Quæritur, An vulnus thoracis sit mox occludendum necne?

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

Notio singularis ad vulnera & ulcera penetaantia in pectore.

℞ Caricar. ping. num. vj. passul. ℥ j. liquirit. rasæ & contus. ʒ x. hordei mund. M. ij. lentium M. ß, sacch. rubr. ℔. ß, bulliant omnia simul cum ℔ viij. aquæ usque ad consumpt. duarum partium, de colat. fiat injectio ad majorem detersionem, si opus sit, adde mellis rosat. colat. ℥ iij. Foris verò applicetur cataplasma sequens.

℞ Mellis rosat. colat. ℔ j. myrrh. thuris, sarcocollæ an. ℥. ß, thereb. ʒ iij. farinæ hord. & fœnugr. q. s. ad spissandum fiat cataplasma. Quandò tres dies sine pravis symptomatis pertransierint, tùm benè sperandum est. Avicēna jubet quando multa est sanies, ut exugatur, vel per springam attrahatur. Quandò ausem ulcus jam satis mundū & detersum videbitur quod intelliges si absint prava accidentia ut febris & dolor, si injectum purum exeat, veluti aqua clara, tùm ex rosis, balaustiis, plantagine, malicorio fiat decoctio. In cujus colat. dissolve vinum granatorum, aut mel rosatum ut adstrictione obducatur ulcus consolideturque. Ad eundem finem utatur opiata ex conservis rosarum & symphyti, addendo, aliquid boli, vel terræ sigillatæ, quæ quidem adstringentia & sumpta & injecta fortassis initio nocerent, quia saniem retinerent, cujus vacuatio omni arte procurari debet. Potio vulneraria non tantùm sumenda, sed injicienda quibusdam videtur ad consolidationem. Damnatur tamen à quibusdam, quia nimium calefacit, hoc si metuas paretur absque vino. Decoctum ligni sancti vel chynæ ad desiccationem sunt qui magni faciunt in declinatione, incoctis thoracicis, ut scabiosa, pimpinella, tussillagine, hordeo, garyophyllata, tormentilla pulmonaria. Sed cum his omnibus mel admiscendum, Gal. præcepto 4. Method. dicentis. Jam verò medicamentis omnibus quæ thoracis & pulmonis ulceribus sunt destinata, mel admiscendum est. Quod quidem digestionis eorum in corpus ac celeris transitus veluti vehiculum est, cum eo quod neque nocebit ulceri, tussim etiam sedat, mel detergit ac pectori naturæque est amicum. Competit etiam diatragacanthum, saccharum rosatum, &c.

Fistula thoracis quare ægro curatur.

Fistula pectoris vix unquam curationem admittit multis de causis. Prima quod thoracis musculi in perpetuo sint motu. Altera quod interna parte sola membrana costas succingente quæ exanguis est obducatur. Tertia, quod nullum adsit vulneri adminiculum, ad quod admittatur, ut comprimi, sui & vinciri possit, quibus artibus labris commissis vulnus tandem carne repletur, & cicatrice obducitur. Cur verò thoracis vulnera tantam quotidie saniei copiam accumulent & effundunt, causa esse videtur quòd cordi vicina sunt, Quod cum sanguinis fons existat, ab ipso ad partem affectam perpetuus fit sanguinis affluxus. Hoc enim est naturæ in conservandis partibus afflictis studium, ut ad eas indesinenter, & affusè sine mensura & modo omnia sua præsidia, sanguinem nempè & spiritus transmittat. Adde quod multum ejusmodi sanguinis in sese partes afflictæ dolore, calore, & continuo motu quo pulmones & diaphragma cientur, alliciunt & transumunt. Ejusmodi sanguis ulceris illic existentis malignitate & sordibus inquinatus citissime corrumpitur: quod fit ut ex perpetuo sanguinis affluxu, perpetuò sit saniei effluxus, qui tandem hominem in tabem & marasmum deducit: quod ulcere pars obsita, tanquam vorax lupus plus sanguinis absumat, dolore, calore, & motu, quam ipsi à corde subministrari queat, tale ulcus θηρίωμα appellatur. Si tamen curandæ & sanandæ fistulæ, spes aliqua adsit, ea, in diæta, phlebotomia, pharmacia, & potionis vulnerariæ usu consistit. Itaque ex ea, injectio crebra in fistulam fiat, addito, & una per-

θηρίωμα quid.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

mixto firupi de rosis siccis & melle ros. Neque verò ego si quandò ingens quædam subsit putredo, vereor ægyptiacum immiscere. Cæterùm injecti liquoris quantitas animo & memoria comprehendenda est, ut detersionis munere post quam functa fuerit, intelligamus num omnis, reddita & exclusa fuerit. Nam si quod ejus in sinu & aufractibus restiterit, parti ipsi nocet, utpote cujus contagione corrumpatur. Immissus acceptusque liquor post quam fuerit redditus, tubulus, aureus, argenteus, aut plumbeus in sinum fistulosum immittetur. Erit verò ille multis foraminibus pervius, ut his sanies subire, & exire possit. Loris revincietur arctiùs, ne in thoracis excidat capacitatem. Ad ipsius orificium spongia magna vino & aqua vitæ macerata atque expressa, calens imponetur, tum ut aëri aditum in sinum fistulosum intercludat, tùm ut sordes ulceris foras suo illo calore alliciat, cui muneri sedulam operam præstabit æger, si interdiu, noctuque sæpiùs obturatis ore & naribus spiritum comprimat, in latus affectum provolutus, quo majori impetu excludatur illa sanies. Nec verò antè à tubulo immittendo desistendum, quam fistulosus ille sinus sicco id est sano finitimus factus fuerit, nempè cum quod sordium remittet id omninò paucum erit: tùm verò cicatrix inducenda. Quòd si orificium fistulosi sinus in superna parte existens sanationem remoretur, tùm diæresi, seu chirurgica sectione via fundo aperienda, quemadmodum in capite de Empyemate diximus. Materia evacuatur per tres vias per vulneris orificium, per os scilicet tussiendo, & per urinæ viam. Per urinas putavit Galenus materiam primò transvomi in propagines venæ azigos dictæ, hinc in cavam venam ad dextrum cordis ventriculum, & è cava deorsum transeundo jecur, pervenire ad emulgentes, & secundum Fabritium à vena sine pari prope diaphragma porrigitur ductus recta per spinam ad emulgentes. Vulnus pulmonibus inflictum sanationem admittit nisi plus æquo magnum fuerit, si inflammatione vacet, si extremas pulmonum oras attingat, ac non supernam partem, si cessationem sibi à tussi, multo & contentioso sermone, magnaque spiratione æger concedat. Tussi enim vulnus dilatatur, supervenit inde inflammatio, cujus pus & saniem, dum pulmones tussi, qua sola sibi inutilem excretionem moliri possunt, conantur excludere, rursus ulcus dilatatur, inflammatio denuò augetur, tabes ægrum occupat, fitque malum incurabile. Detergendi ulceri eclegmata multa à Medicis fuere comparata: quibus dum utetur æger supinus jacebit, eaque diutius ore versabit, laryngis musculos relaxando: sic enim secundo tracheæ arteriæ tunicas sensim medicamentum stillabit: nam & ne affatim defluat, cavendum ne tussim excitat. Lac vaccinum, asininum aut caprinum cum pauco melle ne in ventriculo corrumpatur, huic instituto valdè sunt opportuna remedia. Sed inter cætera excellit lac muliebre. Cæteris tamen medicamentis saccharum rosatum præfertur, Avicennæ sententia quod huic, detergendi simul & adstringendi, roborandique vis insit, quo nihil optabilius in curandis ulceribus contingere potest. Detersum ulcus ubi agglutinandum videbitur, alimenta, medicamentaque emplastica, austera, & adstringentia erunt ægro imperanda ut jam supra diximus

De vulnere spinalis medullæ.

Vulnerum spinalis medullæ curatio.

COllum si in posteriore sui parte vulneretur cervix læditur. Si vulnus illatum sit musculosæ cervicis parti, jam proposita est curatio: Sed si ad medullam spinalem pervenerit, adeò ut vel tota vel pars præscindatur, statim deperditur motus & sensus totius corporis, unde deperditur quasi tota respiratio, & multi motus ad vitam necessarij, hinc sequitur mors. Quòd si non tota spinalis medulla abscindatur, sed tantùm vulneretur, necessario ingens sequitur convulsio, ac proinde matura mors. Quia verò succurrendum est miseris ægrotantibus remediis quæ possunt etiam ipsos aliquandò sanare, præsertim cùm plura præter Medicorum opinionem contingunt, ideò imponenda sunt ea quæ dolorem leniant, convulsionem arceant, quæ etiam saniem exsiccent sine morsu, ut.

℞. Thereb. Venet. cum vino vel aqua beton. lotæ ℥ ij. pulveris olibani, mastic. sang. drac. an. ʒ. ß, misce & utere cum cotone vel lana succida carpta, vel plumaceolis tepidiusculè bis aut ter in die. Transacto die 4. dicto medicamento mel rosaceum, vel sirupus rosaceus, & pulvis myrrhæ & aloës addi possunt & circumsitæ partes, totaque spina, & aliæ nervosæ partes, oleo rosaceo, chamæm. liliorum albor. mastichino & his similibus inungi. Si verò spinalis medulla, intra vertebras contenta vulnerata fuerit, cujus vulnera transversa & magna lethalia sunt, & parva curatu difficillima: tamen in lethalibus vulneribus, & si tantùm prognostico uti debeamus, ut inquit Gal. 11. Meth. 9. Aliquod medicamentum pro infirmi solatio applicandum. In parvis medullæ spinalis vulneribus studium adhibendum, ut ad sanitatem perducatur. Sed quùm medulla spinalis cerebri naturam sapiat, ideò eadem medicamenta competunt quæ in cerebri vulneribus. Ergò in his vulneribus eadem præsidia exsiccantia & lenientia conveniunt, Ut

℞ Olei rosac. omphacini completi, succi rosar. an. partes æquales, misceantur, simul & instillentur intra vulnus calidiusculè, & si inflammatio adsit instilletur lac recens mulctum. Vel

℞ Ol. thereb & rosac. omphacini, an. ℥ ij. aquæ vitæ ℥ j. myrrhæ, aloës, mastiches, an. ʒ j. misce & guttatim in vulnus instilletur, supraque vulnus ceratum de betonica vel de gratia Dei applicandum partes circum circa, tota spina, axilla, inguina, omnesque nervosæ partes aliquo moderatè calefaciente medicamento ter vel quater in die inungendæ. Ut

℞ Olei lilior. albor. ℥ j. ol. chamæm. vulpini, lumbric. amygd. dulcium an. ℥ j. adipis gallinæ, vel anseris recentis ℥. ß, misce & calidis inunge: vel applicetur emplastrum quod fiat ex hordei farina & oleo rosaceo omphacino.

Medicamenta oleosa sunt huic intentioni accommodatissima: Uude probatur oleum hyperici, sambuc. instillatum, aut oleum è lumbricis, cum modica portione theriacæ vel mithridatij, aut balsamum nigrum, vel luteum, vel balsamum peruccianum, oleum Jacobi, seu de cera, mastichinum cum therebinthina. In quo casu oportet totius spinæ habere rationem, inunguendo eam oleo vulpino, mastichino, de castoreo & de lumbricis. Nec modò totius spinæ sed etiam capitis habenda ratio, perfundendo totum caput oleo chamœmelino, lumbricato, vel pulveribus cephalicis, si dolores superveniant oleo ex vitellis ovorum, vel de therebinthina, vel hypericonis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

hypericonis uti debemus, & ſi perſeverent applicetur infra ſcriptum emplaſtrum.

℞ Farin. hord. ſemin. lini, lentium, an. ℥ ij. olei roſ. & maſtich. an. ℥ iij. florum chamœm. melil. roſar. & beton. pulverator. an. M. j: croci ℈ j. miſce, fiat cataplaſma ſecundum artem. Reliqua in vulneribus nervorum ſunt propoſita.

Vulnera oſſis ſacri difficilimè curantur, nam lumbis os ſacrum ſubſternitur, ut ſit ſpinæ veluti quoddam fundamentum. & utrinque oſſa coxendicis excipiat, crurumque ad os Iſchium articulationem firmet, atque inferioris ventris contenta viſcera ſuſtineat. Denique ut nervorum conjugationibus in crura diſtribuendis originem præbeat, Propter magnitudinem ſacrum appellatur. Græcis enim ἱερὸν & latinis ſacrum magnum denotat, fortaſſis quia membra ſacra generi propagando dicata includit, inde nomen adeptum eſt: Vel quia in oſſe iſto aliquid ſacri, arcanique contineatur dum partus tempore divinitùs adaperitur, eductoque fætu, miro quodam naturæ opificio ſolideſcit, vel quod vitæ fatum obtineat, ſiquidem eo malè affecto animal in diſcrimen vitæ adducitur, ut notavit Hipp. lib. de gland. & lib. 3. de fracturis teſtatur os ſacrum vulneratum vel exulceratum difficilimè ſanari, quod etiam in commentariis confirmavit Galenus. Vidit Langius duos viros nobiles oſſis ſacri putredine, & incredibili doloris tyrannide, diu emaceratos, tandem contabuiſſe, & interijſſe, Epiſt. 42. lib. 1 Quidam ſuſpicantur inde ſuum nomen traxiſſe, quod in ſacrificiis ſolum hoc Diis offerri conſueverat, ut inquit Meletius. *Vulnera oſſis ſacri.* *Obſervatio Langij.*

CAPUT XXVI.

De Epigaſtrij & ventris totius inferioris vulneribus.

Ventris inferioris vulnera alia antiqua ſunt, alia poſtica, alia ſuperficiem modo attingunt, alia intro penetrant. alia totum corpus tranſverberant, ſic ut ſæpè etiam ferrum in eo relinquant, alia ſine contentarum partium læſione contingunt, alia, contentas partes, jecur, lienem, ventriculum, inteſtina, uterum, veſicam, ureteres, magna vaſa graviter offendunt, adeo ut non raro etiam omenti portio inſignis foras excidat. *Vulnera ventris inferioris.*

Vulnerati jecinoris ſigna ſunt quod vulnus in dextro hypochondrio eſt, ubi hepatis adeſt regio. Ex tali vulnere magna ſanguinis copia emanat: præcordia ad ſpinam contrahuntur, & levis quædam tuſſicula ſupervenit. Vomitio, cruentæ dejectiones, acerbi dolores & punctiones non in parte læſa, ſed in vicinis & propinquis ob conſenſum uſque ad jugulum extenduntur. Ex cubitu in ventre ſolatium ac levamen quoddam perſentiunt, & aliquandò etiam bilis vomitus accidit. Poſt aſſumptum cibum præcordiorum gravitatem ſentiunt, inquieti fiunt, aliquandò ſanguinolentum lotium mingunt, ac etiam poſt aliquot dies per alvum putrefactum ſanguinem excernunt, & facies decolor, & cinericea fit, febris continua evenit: quod ſi vulnus profundum fuerit, animi parit deliquium, magnam ſpirituum reſolutionem, ſudorem frigidum, deinde mortem infert. Exudat ſanguis in ventriculum, *Iecoris vulnerati ſigna.* *Corn. Celſ. lib. 5 cap. 26.*

triculum, nam èx his locis ſanguis ἀνάῤῥοπως fertur in ventriculum per venæ portæ ramos, qui in ventriculi membranas tribus in locis inſeruntur ut conſtat ex Anatome.

Lienis vulnerati ſigna

Lienem vulneratum indicantia ſigna ſunt vulnus in ſiniſtro hypochondrio & nigerrimi & craſſi ſanguinis egreſſio. Præcordia cum ventriculo ab eadem parte indureſcunt, maximè ſitiunt, & dolor ad jugulum uſque extenditur.

Ventriculi vulnerati ſigna.

Ubi ventriculus fuerit vulneratus, ſub mucronata cartilagine eſt vulnus, ſingultus & bilis vomitus enaſcitur. Appetitus dejectio & nauſea, & ſi quid cibi vel potionis aſſumptum eſt id citò per vomitum redditur. Arteriarum motus elangueſcunt. Sudores tenues orinntur per quos extremæ partes frigeſcunt, per vulnus chylus, vel aſſumptus cibus & potus egreditur, ingenſque dolor excitatur, qui ſyncopen aliquando efficit, frequens vertigo fit, ſeptum ſanguinolentum redditur, & præcordia indurantur, ſingultus continuus & mors eſt in propinquo.

Chylus ſi per vulnus exit, perpetuus vomitus cõſequitur, ſingultus continuus, ſyncope, animique deliquium tandemque mors.

Vulneratorum inteſtinorum ſigna

In gracilium inteſtinorum vulneribus & præcipuè jejuni dicti, eadem ſigna adſunt, quæ in ventriculo vulnerato ut Celſus inquit. Nam cibi & potus per vulnus exeunt, præcordia indureſcunt, nonnunquam bilis per os redditur, & vulnus circa umbilicum, vel in ſuperiori parte erit. Maximi dolores Ægrotantem infeſtant & valida febris, & in hujuſmodi vulneratis, pulſus admodum exiles & frequentiſſimi fiunt. Si craſſa fuerint vulnerata, ex ſtercoris odore, vel per vulnus egreſſione cognoſcitur, & per alvum ſupprimitur vulnus in parte inferiori factum.

Renum vulnerator. ſigna.

Si renes fuerint vulnerati cognoſcitur quia vulnus eſt in dorſo propè vertebras ſub legitimis coſtis, urina ſupprimitur vel difficilè redditur, eaque aut eſt cruenta, & ſanguinolenta, aut ſanguis mingitur, dolor gravis affectam partem affligit, & ad inguina, teſticuloſque deſcendit & extenditur, quando vulnus eſt magnum, ex vulnere aquoſus ſanguis egreditur, & dolores augentur, aliquandò major quantitas urinæ in ventris capacitatem effunditur, qui inde inflatur & tumefitcum magno dolore, ſi vulnus ſit parvum.

Veſicæ vulneratæ ſigna.

Vulneratæ veſicæ ſigna ſunt, pectinis vulnus, maximus partis & inguinum dolor, urina ſupprimitur, vel pro urina ſanguis mingitur, aut ex ipſo vulnere urina egreditur, ventriculus ob conſenſum afficitur, itaque aut bilem vomunt ægri aut ſingultiunt, delirant, quia veſica eſt pars nervoſa, ſeu membranoſa.

Meſenterij vulnerati ſigna.

Si Meſenterium fuerit vulneratum nigrioris ſanguinis copia egreditur, dolores intolerabiles fiunt, & nervi circa cervicem ac thoracem ferè convelluntur & incurvatio ſequitur, cum per Meſenterium multæ nervorum propagines ex ſexto pari, à ſpinalique medulla ortæ deſpergantur.

Omenti vulnerati ſigna.

Omenti vulnerati ſigna non ponemus, cùm ex hujus partis vulnere, neque dolor, neque aliud pravum ſymptoma ſequatur.

Vteri vulnerati ſigna.

Uteri vulnerati ut Celſus loco citato ait, ſigna ſunt dolor in inguinibus, & femoribus eſt. Sanguinis pars per vulnus, pars per naturale deſcendit, vomitus bilis inſequitur, quædam obmuteſcunt, quædàm mente labuntur, quædam ſui compotes nervorum, oculorumque dolore urgeri ſe confitentur, morienteſque tandem eadem quæ corde vulnerato patiuntur.

Venarum in ventre vulnerat. ſigna.

Quùm verò majorum venarum quædam in ventris capacitate vulneratæ fuerint, quantumvis parva ſit apertio, ſanguis tamen aſſiduè, citra ullam illius reſtringendi ſpem inde effluit, tota ventris capacitas eo impletur, unde interitus mox ſequitur.

Sum-

Summatim quæ pars contenta abdomine sit vulnerata, cojicimus primùm ex situ partis, deinde ex actione læsa, postremò ab excreto. Esto vulnus circa pubem per quod lotium exeat, aut urinam cruenta, Credibile est vulneratam esse vesicam. Supra umbilicum ad latera sunt jecur & lien, in medio ventciculus. A liene exit sanguis niger, ab hepate ruber, à ventriculo non tantùm chylus, sed etiam potus & potulenta. Renes è regione ventriculi, quibus vulneratis qui exit sanguis serosus est & quasi urina cruenta. Infra umbilicum sedem habent intestina crassa, quemadmodum supra, tenuia, à crassis emanat stercus, vulneratis tenuibus chylus effluit majorque dolor est. Ecce diagnosis.

Prognost.

Prænuntiabis autem periculum considerando partis naturam. Nam cum jecur sit pars princeps lethaliter vulneratur: est enim hæc pars sanguinis officina, quare ad vitam necessaria: adde quod per hepatis vulnera, venæ portæ vel cavæ rami exscindantur, unde ingens sanguinis non modò intro, sed & foris profluvium: adeoque spirituum & virium dissipatio: Sanguis verò qui intro in viscera effusus est putrescit vel corrumpitur, unde dolor, febris inflammatio, ac tandem mors. Scribit tamen Paulus lib. 6. cap. 88. hepatis lobum rescindi posse sine mortis consecutione, ut ego etiam vidi.

Ventriculi etiam, graciliumque intestinorum ac præcipuè jejuni vulnera lethalia existunt: nam in jejunum multa vasa pertinent, substantia verò admodum tenuis & nervosa est, & præterea biliosum humorem à cysti fellea excipit. Sic lienis, renum, ureterum, vesicæ, uteri, & cystis felleæ, vulnera ferè lethalia, semper mala existunt, quod ejusmodi partium actiones sint ad vitam necessariæ, quin & multis ex his exangues sunt & nervosæ; aliæ totius corporis excrementa humida excipiunt, & in intimo latent corpore, ut remedia non facilè admittant, tamen lien non ita tam lethaliter vulneratur, ut hepar, nec renes, nec vulnera crassorum intestinorum sunt adeo periculosa ac tenuium. Imprimis verò jejuni vulnus lethale, quia ibi fit concursus musculorum ad latera non adeo funestum, quod si penetret in medio eo funestius est, quod intestina facilius exeant, parte postica ut jam dixi vulnus est lethale propter nervorum multitudinem, Quin imò omnia quæ in ventrium capacitate penetrant vulnera valdè periculosa censentur, & si contenta viscera non attingunt: aër enim abiens, crudusque in viscera subiens, ipsis ejus contactum nunquam expertis, insigniter nocet: adde & spirituum dissipationem quæ vires maximè exolvit. Sed cùm ejusmodi ulcerum sordes ex Medici voto elui non possunt, fit ut non rarò in fistulas degenerent, quemadmodum in vulneribus diximus, tandemque collectione materiæ mortem inferant. Multos tamen curavi, qui ex vulneribus medium corpus transverberantibus ex vulnere ense inflicto, & totum corpus sic transfodiente, ut vulneratis intestinis magna fæcum copia dum curaretur per vulnus erumperet, Dei beneficio convaluerunt.

Ventriculi superficialia & non penetrantia vulnera sanari possunt, ut inquit, Gal. 5. de loc. aff. cap. 5. Penetrantia vero & præsertim oris ejus omnino lethalia sunt. Lienis vulnera parva & superficialia sanari possunt: magna vero & profunda cum hæc pars inflammationibus maxime sit obnoxia periculosa sunt, propter venas & arterias insignes in totam substantiam lienis sparsas.

De

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

De Ventris inferioris vulnerum curatione.

Ventris inferioris vulnernm curatio.

IN his curandis vulneribus prima cogitatio eſſe debet, penetrentne in capacitatem vulnera: nam quæ peritonæum non excedunt, vulnerum ſimplicium inſtar, quæ ſolam unionem poſtulant. At quæ capacitatem ſubeunt alia via curanda ſunt. Nam ſæpè per illa omentum, vel inteſtina, aut utraque excidunt. Inteſtinum vulneratum ſutura pellionum ſui debet, ut ante admonuimus, ſuperque dehinc affundendus pulviſculus ex aloë, myrrha, maſtich. & bolo. conſutum non affatim, non ſimul & ſemel uno impetu, ſed ſenſim in ſuum locum reſtitui debet, in oppoſitum vulneris latus decumbente ægro, nam verbi gratia, dextra inteſtinorum parte vulnerata & per vulnus procidente in ſiniſtrum latus ad faciliorem lapſi inteſtini repoſitionem erit ægro recumbendum, & contra: ſi inteſtinorum pars inferna vulverata per vulnus elabatur, depreſſo jacebit capite, altiùs excitatis ſubmiſſo pulvinari natibus: ſi ſuperna, decubitus contrarius eſt deligendus, ut inteſtina ejuſmodi ſitu deorſum ruentia locum cēdant his quæ per vulnus elapſa ſunt, reſtituendis. Sæpè verò in hoc caſu ab aëre ambiente frigus paſſa inteſtina intumeſcuut, & flatibus diſtenduntur, quos, antequàm inteſtinorum reſtitutionem tentes, diſcutere oportebit fotu ex decocto chamomœli, meliloti, aniſi, fœniculi, cum ſpongia admoto, vel veſica concluſo, vel pullis gallinaceis, catuliſve vivis, per medium corpus ſectis & tumori impoſitis: ſic enim non modò flatus diſcutiuntur, ſed & parti affectæ ſolatium adfertur. Quòd ſi nec ſic quidem diſcuti inflatio queat, dilatandum érit vulnus quo liberior ſit inteſtinis in ſuum locum regreſſus. Si verò inteſtinum vento valdè inflatum, ac refertum eſſet, unuſque duntaxat flatus impediret, quo minùs reponi poſſet, acu pungendum tunc eſſet, ut flatui via pateret, idque citra periculum. Si omentum exciderit quàm citiſſimè reponi debet, eſt enim putredini valdè obnoxium, quod adeps quo multo conſtat, aëri expoſitus facilè inſiti caloris, quem exiguum & debilem habet exſtinctionem ferat, unde necroſis: Hinc illud Hippocratis, ſi omentum excidat, neceſſario putreſcit: putruerit autem necne, intelliget Chirurgus livore, nigredine, & ea quæ contactu percipitur frigiditate; nec verò cùm putruerit, ſtatim reſtituendum ſuo loco, ſic enim putredinis contagium in reliquas partes ſerperet: ſed quicquid computruit, torto funiculo comprehendet & ligabit, indeque reſcindet, reliquum nativa ſede reſtituet. Utile verò poſt eam exciſionem filum adhuc pendulum relinquere, ut ſic liceat foras revocare, & extrahere, quicquid filo arctius conſtrictum excidere in alvi capacitatem poſſet. Nonnulli ſatius eſſe putant, omentum ſic funiculo conſtrictum foras pendulum eſſe ſinere, donec quæ ejus computruit portio per ſe excidat, ac non ferro reſcindere. Sed longè falluntur, ſic enim pendulum nec inteſtinis incumbens divulſionem facit, unde ſævi in alvo torminum cruciatus. Inteſtino omentoque repoſitis ſi vulnus magnum & effatu dignum fuerit, gaſtroraphia ſui debet. Fit verò ſuturæ id genus hoc modo. Acus qua primum parte tranſmittetur, ſolum peritonæum comprehendere debet: oppoſita deinde parte, ſeu adverſo illi vulneris labro ſolam carnem omiſſo peritonæo, ſicque deinceps alterius nunc foris intro, nunc intus foris acu tranſmiſſa, modò ſolam carnem muſculoſam, cum ſupertenſa cute comprehendes, modò ſolum peritonæum tranſmittes, quoad totum vulnus ſimiliter conſueris. Qui ſecus

Gaſtroraphia.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

cus facit hoc subibit damnum quod cum peritonæum tunica sit ex se exanguis, divisa vulnerataqne, cohærescere ipsa per se, sibique adjungi nequit: itaque carnis interventum efflagitat: alias nisi sic sibi unita carnis intertextæ beneficio fuerit, post cicatrice obductum parte externa vulnus, tumor restabit incurabilis. Cæterùm quod ante ex Gal, mente diximus lib. 6. Meth. cap. 4. totum vulnus similiter esse consuendum, non esse sic accipiendum, quasi ad extremum usque sutura sit persequendum vulnus: nam in decliviori vulneris parte, exiguum quoddam orificium relinquendum est, per quod saniei sit exitus, sanie omni detersa & exhausta, tùm demùm cicatrix vulneri toti inducetur. Hic contenti simus clysteribus, purgationes enim nocent. Clysteris sit hæc formula.

℞ Jusculi gallinæ multo hordeo, rosis siccis & floribus chamæmeli infarctæ quart. tria, in quibus dissolve vitellos duos ovorum, mellis rosat. & sacchari rosat. an. ℥ j. fiat clyster qui injiciatur bis aut ter in hebdomada: potest etiam injici potio vulneraria atque etiam per os assumi. Non est prætermittenda sanguinis missio ad revulsionem. Ad vulnus indatur Balsamum nostrum, vel succus pimpinellæ, poligon. plantag. pilosell. cum pulvere sang. draconis in lachryma, mastiches, myrrh. & boli arm. vel terræ sigillatæ, & si gracilia intestina vulnerata fuerint per os danda sunt, quæ glutinandi vim habent, ut est Diatragacanthum, Diaspermaton, vel conserva rosarum, vel radix consolidæ majoris cum sacch. cond. vel decoctum consolidæ, equiseti, pilosellæ, pimpinellæ & similium, vel dandum saccharum rosatum vetus, cum pulvere boli arm. orientalis, vel terræ sigillatæ, vel cydonior. condit. cum pulvere rosarum rubrarum, vel margaritarum splendidarum præparatar. vel malicorij, victus similiter sit tenuis, exiccans, adstringens, & glutinans, omniaque ejus fercula aqua chalybeata incoquantur, & pro potu, dicta aqua utatur, & abstineat vino, utatur cum jusculis pulvere mastich. vel boli armen. orient. vel terræ sigill. vel margar. præparatar, & ne in eorum transitu vel retentione, vulneri noceant & id comprimant liquida pro cibo offeruntur. Fæces similiter clysteribus ex jure capi, vel intestinorum, vel extremitatum vervecis in quo inferbuerint flores chamæm. rosar. rubr. & hordeum emolliendæ sunt, postea injiciatur clyst. glutinans & adstringens, cum folijs plantag. pilosell. pimpin. consol. major. cum radicibus, floribus rosar. rubr. in ℔. ß, colat. dissol. sirup. de rosis sicc. & sacch. rosat. an. ℥. j. pulv. sang. drac. gumm. arabici, mastich. tragacanth. an. ℈ ß. pro glutinando & roborando, & omnia unctuosa ac oleaginosa devitentur ad glutinandum vulnus.

℞ Ol. abietini ℥ j. mastich. albiss. ℥ ij. mannæ thuris ʒ ij. pulv. tormentillæ ʒ j. vermium terrestrium num. v. croci ℈ j. vini albi austeri & impotentis ℥ ij. misce, coquantur ad vini consumpt. & fiat linimentum.

De Hepatis & Lienis vulnerum curatione.

Hepatis & Lienis vulnera, etsi tùm propter hæmorrhagiam, tùm quia hæc viscera facillime inflammantur, ex Hippocratis & Galeni, aliorumque gravissimorum authorum mente lethalia sint, tamen si parva & superficialia existant, nullumque magnum vas tetigerint aliquando sanari solent, & ideo æger non est deserendus. *Hepatis & lienis vulnerum curatio.*

Si ergo abdominis vulnus magnum sit & per id dictæ partes egrediantur, quam-

primùm intromittendæ ne ab aëre alterentur, deinde vulnus consuendum, & in ejus inferiori parte orificium relinquendum, in quod turunda medicamentis in superiori curatione dictis illinita immittenda, & glutinatio naturæ committenda, sique magna hæmorrhagia adsit, aliquod adstringens medicamentum Metrenchita ter vel quater in die injiciendum, ut est succus polygoni, plantag. pimpin. pilosellæ, hyppuridis cum pulv. olibani, boli arm, terræ sigillat. sang. draconis in lachryma & similium, & circumsitæ partes inungantur linimento facto ex oleo rosaceo, myrthino, pulvere santalor. rasuræ ebor. seminis endiviæ, & cera q. s. Abluetur decocto adstringente quo roboretur, & hæmorrhagia simul sistatur. Admoveatur vulneri sirupus rosar. sicc. vel.

℞ Pulv. sang drac. in lachryma ℥ ij. mastich. albiss. in lachryma ℥ j ß, myrr. thuris, terræ sigill. boli arm. an. ʒ j succi pimpin. vel sirup. de rosis siccis q. s. fiat linimentum, de quo illinanter turundæ & plumaceoli bis aut ter in die calidiusculè: ungatur hepatis regio cerato santalino, & unguento rosato recèns dispensato, vel admoveatur cataplasma ex farina hord. vel fabar. parùm cocta cum hydromelite.

Quoad universalia nisi quid obstet, sanguis mittendus est, & clysteribus præscriptis, cucurbitulis, & aliis, diversiones faciendæ: victus sit tenuis & ex rebus, glutinosum sanguinem gignentibus, ut hordei ptissana in aqua chalybeata cocta, vel in jure extremitatum hordi, vel vituli, vel vervecis, vel in dicto jure panatella fiat, vel avenatum, quibus catnibus etiam coqui possunt folia cichorij, plantag. endiv. borrag. pimpinell. consolidæ majoris cum radicibus & similium. Pro potu competit aqua chalybeata cum sirupo de rosis siccis, vel myrthino, vel in dicta aqua saccharum rosatum dissolvatur. Electuaria sæpè in ore teneat & paulatim deglutiat quæ fiunt cum saccharo rosato cum perlis, pulvere gummi arabici, spodij, tragacanth. boli arm. terræ sigill. mastich. mannæ thuris, margarit. splendida præpar. quibus utatur cum jusculo ad ℈ j. vel concinnetur opiata ex rad. consol. majoris. sacch. cond. conser. rosar. cichor. bolo arm. terra sigillata, margar. splend. corall. rubr. præparat. & similibus ad roborandum. Quanvis enim funestum sit tale vulnus, tamen aliquandò natura excrementa ad inguem transmittit, ibique facit obscessum veluti criticum. Dubia enim spes certa desperatione est potior.

De ventriculi vulneris curatione.

Ventriculi vulnerum curatio.

SI vulnus penetret considerandum est an magnum, vel parvum fuerit vulnus, & quanvis omne penetrans ventriculi vulnus, & præsertim oris ejus lethale sit, tamen sine curatione non relinquendi sunt ægri, cùm melius sit anceps remedium quam nullum, & multa præter Medici spem eveniant. Si magnum igitur fuerit, quidam volunt sicuti de intestinis diximus, ùt eadem suturæ specie suatur: Si verò consui non possit, vel parvum sit vulnus, & instrumento angusto & perforante factum, tunc inconsutum relinquendum, & abdominis vulnus consuendum, inque vulneris inferiori parte orificium relinquendum, ut pus expurgari possit, intraque dictum orificium turunda immittenda, quæ intra ventriculi vulnus ingredi nullo pacto debet, sed ut ad illud perveniat tantùm sufficit, quæ illinatur medicamentis præscriptis, vel cum sirupo de rosis siccis cum pulvere sanguinis drac. boli arm,

arm. terræ sigill. & masliches. Sed in victu maxima hujus curationis pars consistit, & in iis quæ per os assumuntur. Paucissimè ergò comedere debet patiens ne ex cibi copia ventriculus distendatur, sed corrugatus maneat, & sic vulnus faciliùs uniniturac glutinatur, & ne etiam ex cibi copia vomitus excitetur, qui conglutinationem impedit, & nisi dicto victu sustineri possit, nutrientes clysteres indantur. Sæpè etiam dari potest saccharum rosatum vetus, vel diatragacanthum, vel radix consol. majoris facch, cond. vel cydonia condita, & alia quæ glutinandi ac consolidandi vim habent, quæ ferè continuò in ore detineri, paulatimque deglutiri debent. Stomacho poterit applicari ceratum stomachicum.

Vesicæ, uteri & recti intestini vulnerum curatio.

Vesica, utero, & recto intestino vulneratis injectiones detergentes & agglutinantes propriis effundentur ductibus. De vulnerib. adipis, nihil adhuc apud quemquam scriptorem legi: Omnes enim eorum curandorum methodum ad masculorum vulnera relegant. Id tamen obiter dicam, adipis vulnera quantumlibet profunda modò simplicia existant, nullo immisso penicillo, sed solò balsamo nostro instillato, indeque emplastro de gratia Dei, aut alio simili imposito curanda esse, sic enim brevi sanescunt.

Scroti & penis vulnus.

Quòd si vulnus aut in scroto aut virili membro fuerit, curabitur, ut cætera nervosarum & membranosarum partium vulnera. Purgatione omninò abstinendum, sanguinis missio non nocet, si febris fuerit, aut ingens dolor premat. Imprimis autem quietè & tranquillè vivat.

Perinæi vulnus.

Perinæi autem vulnus nihil peculiare habet, nisi fortè illud quod ad extrahendum è vesica calculum, factum fuerit. Primò suendum est vulnus si magnum sit, postea dolor leniendus, & sanguis constringendus.

℞ Album. ovor. num. iij, pulv. boli armen. sang. drac. an. ℥ ij. olei rof. ℥ j, pili leporis quantum sufficit, fiat medicamentum ad consistentiam mellis. Denique ad glutinandum vulnus.

℞ Thereb. ven. ℥ ij. gumm. elemni ℥ j. ß, sang. drac. in lachryma ℥ j. boli arm. ℥ ß, mastich. albiss. ʒ vj. misceantur simul & admoveantur vulneri cum plumaceolis bis in die calidiusculè.

Glutinationem impedientia.

Sed cùm sæpè in his vulneribus dolor, tumorum confluxus, inflammatio & similia supervenire soleant, quæ glutinationem impediunt, partisque temperiem destruunt. Ideo ut nostrum intentum consequamur, sex rerum non naturalium optima institutione, venæ sectione, purgatione, & his similibus, ubi opus fuerit.

Aër.

Aër temperatus competit, & si excedere debet, competit magis calidus quam frigidus, præter quam in capitis & ventris vulneribus, ex Hipp. sententia lib. de ulceribus ubi scriptum reliquit, Plerisque ulceribus calida tempestas, salubrius adhuc æquinoctium, & alibi dixit: Frigidum verò ulceribus inimicum, calidum verò amicum,

Victus qualis & quantus.

victus debet esse pro virium ratione & affectus magnitudine, totiusque corporis dispositione ut inquit Gal. 7. & 8. meth. maximè tamen competit victus tenuis & frigidus, ad vitanda symptomata. Pro potu danda aqua in qua hordeum fuerit incoctum, vel cinamomum, vel coriandri semen, cum aliquo sirupo, ut de granatis, seu de rosis siccis: vinum omninò devitandum. Pro cibo competit hordei cremor, panatella in jure parvi pulli cocta, panis lotus cum facch. & inter olera, borrago, lactuca, endivia, pimpinella, & similia, ova, caro, & omnia quæ maximè nutriunt, vitanda similiter acria, acida & aromatica omnia. Et brevi frugalique coena utantur, & hoc victu uti debent, quo usque à phlegmone & aliis pravis symptomatibus fuerint tuti,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

deinde paulò pleniorem victum instituere debemus, quotidie paulatim augendo, donec ad pristinam consuetudinem paulatim redeat. Et ideo Hipp. lib. de ulceribus dixit, abstinentia verò & aqua tam cunctis ulceribus prodest, quàm quod maximè, magis autem recentibus, quam vetustis, tùm ubi iuflammatio vel accesserit, vel expectetur, seu periculum instet, ne quid corrumpatur seu articuli vlcere premantur, atque inflammatione nervi distensione periclitentur aut venter vulneretur. Sed ut quàm maximè si caput femur aliudve perfringatur. Et Celsus lib. 5. cap. 26. inquit, vulneratus abstinere, si grave vulnus est, quantùm vires patiuntur, ante inflammationem à cibo debet, & aquàm pro potu bbere. Adeò tamen nihil perpetuum est sed semper pro viribus corporis æstimandum ut imbecillitas etiam cibum protinus facere necessarium possit, tenuem scilicet & exiguum qui tantùm sustineat. Sed hoc victus genus non observandum in iis in quibus ob magnam hæmorrhagiam vires fuerint valdè imbecilles, in quibus & vinum ut alia maximè nutrientia propinare sumus coacti; ut spiritus & vires reficiantur; ideoque Celsus loco supra citato dixit, multi etiam ex profluvio sanguinis inter morientes ante ullam curationem vino reficiendi sunt, quod alioquin vulneri inimicissimum est.

Partis situs, quies & motus. Quies vulneratis est imperanda cùm optimum eis sit medicamentum, & exercitatio maximè eis noceat. præsertim in partium infernarum vulneribus, & semper vulnerata pars in commodo situ & quiete collocanda, ut molliter, placidè, & sine dolore maneat, & hoc præceptum, Hipp. lib. de ulceribus docet, ubi dicit, neque stare convenit quem ulcus exercet, præsertim si in crure versetur, sicut nec sedere, nec ingredi, sed quies & ocium plurimùm conducunt, & Celsus loco citatio: His ita prima die ordinatis, id est optimè particularibus præsidijs vulneribus adhibitis, homo in lecto collocandus est: aptus verò partis situs est qui maximè à dolore abest, & in quo æger diu immotus perseverare potest, ut inquit Galenus lib. 6. Meth. cap. 5.

Somnus & vigilia Circa somnum & vigiliam non idem typus vulneratis omnibus instituendus, quoniam quibusdam convenit brevis somnus, aliis moderatus, aliis longus & profundus. In iis vulneribus longus & profundus somnus competit, in quibus adest dolor, quia in somno ad interiora spiritus & calor retrahuntur, & consequenter sensitiva facultas sopitur, ideoque ex somno dolor mitigatur. Similiter eadem causa, cum in somno, spiritus, calor & sanguis ad interiora trahantur & dolor sedetur, humorum etiam fluxio impeditur. In illis verò vulneribus in quibus humorum fluxus metuitur, profundus & longus somnus devitandus, & cùm in profundo & longo somno fluxiones faciliùs fiant, similiter in partium frigidarum vulneribus, ut articulorum & extremarum partium longus somnus fugiendus, cùm in somno magis refrigerentur partes illæ, cùm calor & spiritus in somno ad suum principium id est ad cor contrahantur, & ideo partes istæ semper hyeme calidæ servandæ, brevis ergò somnus iis competit, ubi verò fluxionis non adest periculum, moderatus somnus concedi debet. Vigiliæ etiam vitandæ, quia calefaciunt, humores fundunt & vires distruunt.

Motus animi. Ira & contentiones devitandæ cùm per iram humores inflammentur, & ad fluxum aptissimi reddantur. Sic & omnes alij vehementes animi affectus ac motus venusq; tanquam hostis infensissimus devitari debet, utque alvus lubrica sit curare debemus, & nisi sit natura, fiat arte.

CAPUT.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

CAPUT XXVII.

De Femorum & crurum vulneribus.

VUlnera quæ interna in femorum parte infliguntur, repentinæ sæpè mortis causas attulere, si ad saphænam venam vel magnam arteriam, nervosque ejusmodi vasorum comites perveniant. At cùm simplicia sunt, nihil est quod curationis ordinem pervertat. *Femorum vulnera.*

Nervorum in vulneribus idonea medicamenta.

℞ Thereb. ven. & olei vet. an. ℥ j. aquæ vitæ parùm, admoveantur parti cum bombace carpto, vel.

℞ Ol. Therebint. ℥ j. aqu. vitæ ʒ j. euphorb. ʒ. ß, vel.

℞ Radices draconteæ, brianiæ, valerianæ, & gentianæ exsiccatas & in pulverem redactas, misce cum decocto centaur. aut oleo, aut axungia veteri: instillentur inde in vulnus calidè, vel galbano, resina pini, opopanac. in aqua vitæ & aceto acerrimo liquatis, admisce axungiam porci, anseris, gallinæ, capi, ursi. oleum vetus, oleum liliorum & similia, vel.

℞ Ol. hyperic. sampsuchi & de euphorb. an. ℥ j. sulphur. vivi subtiliter pulveris. ℥. ß, gumm. ammon. bdellij an. ʒ ij. aceti opt. ʒ ij. vermium terrestr. præpar. ℥ j. bulliant omnia simul ad consumpt. aceti, instilletur in vulnus quantum sufficit, inde admoveatur sequens ceratum, cui vis inest ex alto trahendi.

℞ Ol. suprascripti ℥ j. thereb. venet. ℥. ß, diachyl. albi cum gum. ʒ x. ammoniac. bdelli in aceto dissol. an. ʒ ij. resin. pini, gumm. elemn. picis navalis an. ʒ v. ceræ q. s. fiat ceratum molle.

Cataplasma ad descutiendum, resolvendum, desiccandum.

℞ Farin. hord. & orob. an. ℥ ij, flor. chamæm. & melil. an. P. ij. butyri rec. sine sale ʒ j. ß, lixivij barbitonsoris q. s. fiat cataplasma.

Balsamum adonynum & sarcoticum.

℞ Thereb. venet. in aqua rosar. lotæ ℥ ij. boli arm. subtil. pulv. ʒ ij, incorporentur simul, vel.

℞ Ol. rosat. omphac. ℥ j. ß. ol. de thereb. ʒ iij. succ. plant. ℥. ß semin. hyperic. aliquantulum contriti M ß, tuthiæ præpar. ʒ iij. calcis decies lotæ in aqua plant. ʒ ij. antimon. ʒ j. sevi hircini & vitulini an. ʒ v. vermium terrestr. cum vino lotorum ℥. ß, bulliant omnia simul dempta tuthia, in cyatho decoctionis hord. ad consump. aquæ & vini, colentur, rursumque igni admoveantur addendo tuthiam & fiat linimentum cum cera alba & ʒ. ß, croci.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

CAPUT XXVIII.

De Vulneribus articulorum.

Articulorum vulnera.

QUia articulorum vulnera proprium aliquid habent & peculiare, ſupra communem vulnerum nervorum naturam, propterea particularis tractatus de ipſis fuit inſtituendus. Sunt verò hæc ſemper periculoſa, ut plurimùm verò lethalia propter aponeuroſes, & tendines membraneos quibus vinciuntur & cinguntur, quibuſcumque nervi inſeruntur: quod fit ut exquiſitus ejuſmodi partium ſenſus maligna ſymptomata facilè invehat, præſertim verò ſi vulnus internam & ut loquuntur domeſticam ipſorum partem occupet, ut alas, deflexum cubiti, carpum interiorem & poplitem, propter inſignes eo loco venas, arterias & nervos, quorum omnium ſoluta continuitas hæmorrhagiam, dolorem acutum, & alia maligna accidentia invehit, quorum ſingulis pro cujuſque natura & conditione eſt occurrendum, hæmorrhagiæ, his quæ ſanguinem ſiſtunt, dolori, anodynis. Si vulnere, facta diviſio fuerit inſignis, ſutura diſtractæ partes ſibi admovebuntur, relicto in parte decliviori orificio, per quod ſaniei ſit effluxus. Huic ſuturæ ſequens effundatur pulviſculus à Vigonio præſcriptus.

Curatio.

℞ Thuris ſang. drac. boli arm. terræ ſigillat. an. ʒ ij. aloës, maſtich. an. ʒ j. fiat pulvis ſubtiliſſimus. Inde repellens medicamentum articulo circumponendum ex ovorum albuminibus, pauco oleo roſato, bolo, maſtiche & farina hord. peniculi ſi videatur uſus neceſſarius, breve admodum id ſit, & pro vulneris ratione craſſum, ne dolorem inducat, ac propterea inunctum digeſtivo ex ovi vitello, ol. roſat. thereb. lota & pauco croco. Quòd ſi brevius ſtrictiuſque fuerit vulnus, dilatabitur, ſi præſens id poſcat neceſſitas, quo liber adſit humoribus effluxus quos dolor in partem attraxit. Quies parti imperanda eſt, & à frigidorum, relaxantium, emollientium, humectantium, oleoſorumque medicamentorum uſu cavendum, niſi fortè doloris acrioris ſedandi cogat neceſſitas: nam è contrario adſtringentia & deſiccantia conveniunt, cujuſmodi & cataplaſma ſequens

Frigida, humida & oleoſa non conveniunt articulorũ vulneribus

℞ Furfuris macri, farin. hord. & fabr. an. ℥ iiij. flor. camomillæ, & melil. an. M. ß, therebint. ℥ iij. mellis comm. ℥ ij. olei myrtini ℥ j. oxymel. vel oxycrati, vel lixivij communis q. ſ. fiat cataplaſma ad formam pultis, vel ex fæce vini, furfure frumantaceo, pulvere cort. querni, nucibus cupreſſi, gallar. therebinthina concinnabitur, aliiſque ſimiiibus quibus vis ineſt adſtringendi, roborandi & deſiccandi, atque adeo doloris ſedandi, & humorum influxus arcendi. Quod ſequitur medicamentum adſtringens eſt & agglutinativum.

℞ Thereb. ℥ ij. aqu. vitæ parum, pulv. maſtich. aloës, myrrhæ, boli arm. an. ℈ ij, miſce. Salubris & hic etiam erit uſus balſami noſtri, ſi tantùm deſiccantes ſine morſu pulveres addas quantùm res feret. A frigore diligenter cavendum, nam omnibus quidem, maximè verò partium nervoſarum vulneribus atque ulceribus eſt inimicum: hinc eſt quod multi ab exiguis vulneribus, hyeme intereunt, qui ex iiſdem majoribus æſtate convaleſcerent. Frigidum enim Hippocratis ſententia ulceribus mordax, cutem obdurat, dolorem inſuperabilem caloriſque nativi extinctio-

nem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

nem facit, livorem obducit, rigores febriles, convulsiones & distensiones. Cæterùm varia ab articulorum vulneribus funduntur excrementa, maximè verò albuginea, & mucosa, aliàs autem liquida, quæ omnia humoris ejusmodi partium alimentarij naturam redolent. Nam cuique parti suum veluti balsamum est nutriendæ & tuendæ ipsi idoneum: quod ab eadem per vulnera effluit, quemadmodum ex vitium sarmentis cùm amputantur, radicalis illa saliva, seu stacte, ex quo etiam callus fracturis obducitur. Arguit verò mucosus ejusmodi & albugineus, ac tanquam glacies lentus, piger, ab articulis vulneratis dimanans humor, partis frigidam intemperiem, quæ dolorem parit. remediis potentia tantùm calidis indomabilem. Quare ad eam corrigendam, actu calida admovenda sunt, ut bubulæ aut suillæ vesicæ decocto discutiente semiplenæ, candentes lateres in vino extincti. Calor ejusmodi actu existens, naturam promovet ad coquendum & discutiendum humorem illum excrementitium, qui articulis impactus est, ipsorumque habitum roborat: quæ omnia hic valdè necessaria sunt, quia articulorum calor nativus adeo debilis est ut vix possit medicamentorum vim in actum proferre, nisi aliunde à medicamentis actu calidis auxilium venerit. Neque verò figuræ, situsque partis postrema chirurgo cura esse debet, vitiosus enim situs pravorum symptomatum incrementum facit, & parti ipsi sanato vulnere, obliquitate, rigiditatem, & contractionem inemendabilem inferre solet: in quod vitium ne incurrat, quæ nunc dicturi sumus, observabit & usurpabit diligenter. Si anticam humeri partem vulnus obsideat, diploma crassum subjiciendum est, & mitella brachium involvendum, sic ut ea cubitum sustineat sustentetque maximè, atque ita caput humeri sursum altiùs excitetur, ex quo felicior, & velocior agglutinatio & consolidatio consequatur. Si ima pars vulnerata fuerit, cum primum natura carnem reponet, & vulneris oras committet, imperandum ægro ut brachium ex intervallis in varias partes commoveat, & exagitet: nam id si omissum, & negligentius factum fuerit, cicatrice inducta rigidius, & minus ad omnem motum sequax, habileque brachium fiet: imò etiam periculum non leve imminet ne anchilosis consequatur. Si vulnus cubiti articulum occupet, media figura, ea nempè quæ neque arctiùs stringit, & inflectit, neque rigidiùs exporrigit, brachium collocabitur, & colligabitur: alias cicatrice obducta vitium erit vel in contractione, vel in extensione cùm vulnus carpo, vel articulis digitorum seu interna, seu externa parte impactum est, semiflexa manus continenda est vola ipsius pila assiduè circumlata. Si enim recti & rigidiùs exporrecti digiti contineantur cicatrice inducta ad capiendum, quod ipsorum peculiare munus est, inhabiles fient. At etsi post inductam cicatricem semiflexa maneat, haud magnum inde ægro manet incommodum: nam & sic manu uti ad diversa instrumenta capienda, & tractanda, ut ensem, hastam, fræni equi lora, & multa alia poterit. Si coxæ articulus vulneratus fuerit, ita collocandus erit æger, ut os femoris in ischij cavitate semper contineatur: quod fiet diplomatis linteis & fasciis ut decet circumpositis, atque decubitu in spinam dorsi. Cùm vulnus cicatrice obduci incipiet, variis motibus femur concitabit æger, ne per anchylosim femoris caput ad ischij cavitatem adhærescat, quemadmodum in brachio diximus. In vulnere articuli genu, crus figura recta collocandum si modo clauditatis periculum vitare velit æger. Pedis & digitorum articulis vulneratis, partes illæ neque curvo, neque inflexo situ collocabuntur, haud facilis futurus est ægro ingressus. Denique pedis cruris decubitus, brachij & manus decubitui est planè contrarius.

CAPUT

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

CAPUT XXIX.

De Vulnerum Symptomatis.

De Fluxu Sanguinis.

Vulnerum symptomata.

SÆpè vulneribus propter dissectum, ruptum, aut laniatum vas aliquod, hæmorrhagia supervenit, cui mederi & succurrere diligenter opus est, quod sanguis naturæ sit thesaurus, sine quo vita constare nequit. Qui ab arteria fluit sanguis, eo cognoscitur quòd subtilior est, quòdque cum quodam velut saltu exilit propter vitalem spiritum in arteriis contentum. Contrà qui à vena fluit, crassior, nigrior & pigrior est.

Sunt verò sanguinis sistendi plures modi: primus & usitatior est is, quo vulneris labra sibi adjunguntur, ac nisi profundus sit vulnus, medicamentis quibus adstringendi, refrigerandi desiccandi, & glutinandi vis in est, ut.

℞ Terræ sigillat. boli arm. an. ℥. ß. thuris, mastich. myrrhæ & aloës an. ʒ ij. farinæ volatilis ℥ j. fiat pulvis, qui albumine ovi excipiatur, vel.

℞ Thuris, aloës an. partes æquales, excipiantur cum ovi albumine & pilis leporinis: his medicamentis imbuantur, tùm quæ in vulnus imponentur, tùm quæ vulneri apponentur penicilla: hinc duplicato panno, & fascia idonea vulnus contineatur, pars verò, eo situ collocetur qui minimè omnium laboriosus & maximè indolens videbitur. Admovendum etiam cataplasma ex sanguinis draconis, boli armenæ, thuris & aloës an. ʒ j. agitetur cum ovi albumine, lintea eo imbuta applicentur vulneri, superponantur stupæ oxycrato aut aqua rosar. madidæ. Solet esse hic primus apparatus chirurgis familiaris ad prohibendam hæmorrhagiam & phlegmonem: finitur per tres aut quatuor dies: quia non est credibile ante illud tempus, naturam carnem generasse, quæ venam obstruat. Quòd si hoc modo sanguis sisti nequeat, sublatis omnibus integumentis, pollice vulnus, vasisque orificium eo usque comprimentur, donec circa illud incrassiorem rhrombum concreverit sanguis qui viam intercludat. Quòd si ne sic quidem sistatur, tum sutura si quæ facta fuerit, dissuenda, & vasis ipsum osculum, originem seu radicem versus, acu filoque cum carnis tanta portione quantùm partis conditio permittet comprehendendum, vinciendumque est. Sic enim ingentes hæmorrhagias in artuum amputatione cohibui. Ad id opus perficiendum non raro cogimur cutem ipsam, quæ vas vulneratum contegit dividere. Nam si vena arteriave jugularis dissecta, sursum, deorsumque se contraxerit & subduxerit, tùm cute ipsa sub qua latet denudanda erit & acu filum ducente subtus immissa deliganda: at priusquàm vinculum resolvas oportet carnem succrevisse, quæ vasis osculum obturet, ne denuo sanguis fluat. Quòd si partis ea fuerit conditio, quæ illam vasis comprehensionem & constrictionem deneget, ad scharratica veniendum, cujusmodi sunt pulvis vitrioli cinefactus, pulvis mercurij, cum pari aluminis apti portione, pyrotica, quæ scharram inducant, cujus lapsum naturæ permittere non arte procurare decebit, ne ante cadat quam vasis

Digitus etiam fluenti venæ aut arteriæ admotus usq; dum sanguis in grumum concreverit hæmorrhagiam sistit.

Si vena apprehendi possit volsellis liganda est

fis orificium carne vel thrombo fuerit interclusum. Sed accidit nonnunquam ut cogatur Chirurgus vas ipsum penitus rescindere, ut sic subtrahentibus se se & sursum deorsumque subducentibus vasis abscissi extremitatibus, vicinarumque & circumstantium partium mole abditis minori labore sanguinis antea effrenis fluxus cohiberi possit. Est tamen id extremum remedium ac nisi superioribus frustra tentatis usurpandum.

Canterio tam actuali quàm potentiali tùm demū utendum est cum crosa vena sanguis modo profluit. Canterium vero leigatur quod habeat vim urendi simul & adstringēdi, ut crusta tenaciùs hæreat quale est vitriolum calcinatum

Sistetur autem imprimis incisa vena è directo κατ' ἴξιν, ad revulsionem si vires ferant, necdum tanta copia exierit ut diruptæ videantur: alioquin vinculis dolorificis, cucurbitulis etiam cum scarificatu idem tentandum est. Si vulnus sit internum paretur potio adstringens ex trochiscis de Karabe, de bolo, ex terra sigillata, de spodio, & sirupis rosar. siccar. cydoniorum, granatorum, myrtillorum, cum aquis rosar. plantaque centinodiæ. Ut.

℞ Trochiscor. de terra sigillat. vel de Karabe ℈ ij. lapid. hæmat. præp, ℈ j. sirup. myrthini ℥ j. aqu. rosar. ℥ iij. fiat potio quæ sumatur illico.

Refrigerans quoque, incrassans & adstringens cibus, ut juscula, lactuca, portulaca, plantagine, centinodia alterata, orisa cocta in lacte, avenatum, hordeatum, panatella, mala cydonia, corna, mespila, mala granata, mala punica, consolidæ majoris radix saccharo condita. Calefacientibus & aperientibns abstinendum etiamsi refrigerent, ut cichorio, acetosa gramine. Interim aquæ potus imperetur pro potu ordinario.

CAPUT XXX.

De dolore qui vulneribus supervenit.

Prompta debet esse doloris qui vulneribus supervenit sedatio, quòd nihil æquè prosternat vires, sed & semper fluxionem accersit dolor quantumlibet corpus ipsum benè habitum beneque temperatum sit, natura enim suppetias afflictæ parti latura, semper ad ipsam plus humoris transmittit, quam alendo necesse sit, quo fit ut ejus vel copia, vel qualitate vel utraque fluxio facilè proritetur. Ergò ne dolor pariat phlegmonem, quàm citò fieri poterit, demulceatur: vehementissimis doloribus promptissimè inquit Galenus succurrit venæ sectio, optimum enim est anodynum, quod tollit causam doloris. cum ovi albo, aut etiam vulgare cataplasma ex farina hordei aut medulla panis cocta in lacte cum vitello unius ovi & pauco croco, si placet in lacte primùm bulliat hyosciamus, aut quandò non cedit dolor adde opij grana aliquot, aut utere populeo, aut oleo aquo narcotico aut stupefaciente, ut papaveris, nenupharis, mandragoræ. leniendo sufficient irrigationes ex oleo rosato & pauco aceto, vel ovo integro, si haud magna subest inflammatio huc & facient fasciæ, & duplicati panni in oxycrato madefacti. Sæpiùs verò remediorum ejusmodi vis renovanda est, resiccata enim dolorem augent, diæta tenui, & purgatione utendum. Deniq; ad causam doloris, ad humoris qui influit speciem, & ad viam quam natura affectat erit attendendum: nam pro illarum rerum varietate, medicamentorum varietas est instituenda, ut si dolorem calor pariat, refrigerantibus admotis erit sedandus,

Vulnerum dolor.

Phlebotomia & purgatio conveniunt longis & vehementibus dolorib. & præcipuè capitis, vētris, & articulorum ex Hippoc.

sedandus, parque contrariarum causarum erit ratio: si natura suppurationem moliatur, suppurantibus remedijs ipsius conatus juvandi venient. His remedijs si non mitescat dolor, conjectura est non fallax, læsum esse nervum, ijsque remedijs utendum erit præscriptis in capite de vulneribus nervorum. Si pus liberè non fluat per os vluneris detur illi emissarium.

CAPUT XXXI.

De febre conjuncta vulneri.

Febris vulneri conjuncta.

FEbris magnis vulneribus superveniens præsertim si adjunctam habeant inflammationem, Medicum non admoduum terret quia ferè est inseparabilis: sed morbo paulatim in melius procedente minuitur. Si tamen exiguis vulneribus adveniat, aut subacta inflammatione permaneat, malis accidentibus comitata appareat, delirio, syncope, convulsione, plena est metus & periculi. Victus tùm imperetur qui refrigeret, humectetque, blandè corpus repurgetur; si jam non satisfactum videatur, denuò sanguis mittatur, Apozema, Julapia & epithemata liquida præscribantur, quæ refrigerando, & humectando ardorem contemperent.

CAPUT XXXII.

De intemperie conjuncta vulneri.

Intemperies cum vulnere.

INtemperies conjuncta vulneri, curetur suo contrario, calida frigido, frigida calido, &c.

CAPUT XXXIII.

De Convulsione.

Convulsio quid & unde fiat.

COnvulsio hoc est contraria & involuntaria versus suum principium nervorum contractio fit per se aut per consensum. Per se inanitione aut repletione; per consensum cùm maligna aliqua aura vel qualitate offensum cerebrum, se & nervos secum contrahit. Vulnerati ab inanitionr convelluntur, quibus plurimus sanguis effluxit, qua causa convelli funestum est. Convelluntur vulnerati repletione, quandò qui in vulnere apparuit tumor, disparet repentè, præsertim quandò dorso vulnus inflictum est. Frigidum quoque mordax & nervis adversum, eos densat, replet convellitque. At dolor qualis accidit puncto nervo, aut venenato aliquo animali

animali demorso, compatiente cerebro, convulsionem inducit consensum. Convulsio à siccitate tota spina, nervorum principium aliquo pingui & humectante liniatur, ut oleo communi, butyro recenti, oleo amygdalarum dulcium, pinguedine gallinæ, aut si febris conjuncta sit, aliquo oleo quod humectet simul & refrigeret, ut violaceo, nenupharino. Interim prædicendum est periculum quia paucissimi evadunt. Convulsio à repletione depleatur venæ sectione, minuatur impuritas purgatione; inungatur spina cum nervo partis afflictæ aliquo oleo nervali, & resolvente, chamæmelino, vulpino, costino, de cinnamomo, de castoreo, lumbricaio, Keirino, salviato, de roremarino, de therebinthina, de euphorbio, arte chymica extractis. Castoreum ut inquit Galenus convulsis à repletione mirum in modum succurrit. Detur etiam pondere duorum scrupulorum cum hydrom. Benefaciunt unguenta nervalia, ut arregonium, agrippæ, martiatum pro litu spinæ & partis vulneratæ. Convulsis à dolore medentur toties inculcata anodyna. Ut autem convulsis à punctione & puncto nervo, aut demorso succurrendum sit, post hac proprio capite explicabitur. Dilatandum est vulnus & incisa cute amplificandum, quo materię venenatæ liberior sit effluxus, in quam etiam rem affundentur medicamenta quæ consistentia tenui sint, & liquida, facultate autem, desiccantia & digerentia ad foras evocandam & resolvendam virulentiam, ut Theriaca & Mithristatium in aqua vitæ dissoluta, cum pauco mercuriali pulvere: est enim id nobile alexipharmacum, proderunt & cucurbitulæ & scarificatus, admoveatur oleum de therebinthina, de euphorbio, de castoreo cum aqua vitæ.

Si Convulsio fiat à repletione.

♃ OL. chamæm. & laurini an. ℥ ij. olei vulpin. ℥ j. unguent. de alth. & martiati an. ℥ ß, axung. vulpis ℥ j. aqu. vitæ ℥ j. ß, ceræ q. s. fiat linimentum, illinantur cervix, spina dorsi, & partes contractæ, calidè superponatur lana succida carpta. Vel.

♃ Ol. lumbricor. de spica & de castoreo an. ℥ iij. axung. human. ℥ j. sulphur, vivi ℥ ß, q. s. fiat linimentum. Vel. *Convulsio ab inanitione.*

♃ Unguent. martiati & agrippæ an. ℥ iij. ol. de thereb. ℥ ij. olei salviæ ℥ ß, aquæ vitæ ℥ j. ceræ ℥ j. ß, fiat linimentum. Sed & victu tenui & sudationibus ex Guajaci decocto hic morbus curationem recipit, quòd illis remedijs excrementa crassa, lenta & viscida quæ in vitio sunt, digeruntur præmissa purgatione, & venæ sectione.

Convulsionem ab inanitione curabis eorum usu quæ salubriter & moderatè replent. Victus igitur imperandus ex cibis succi alibilis plenis, ut decoctis & juscu lis colatitijs caponum, columborum, perdicum, carnis vervecinæ & vitulinæ, additis folijs malvæ, violar. cichoris, borrag. buglossi. Instituendæ conservæ quæ vires debilitatas confirment, & corporis habitum humectent, cujusmodi sunt conservæ buglossi, violar. rosar. nenupharis, borraginis. Vel.

♃ Lactuc. bugloss. portul. an. M. j. 4. semin. frigid. major. an. ℥ ß, sem. berber. ʒ j. decoquantur omnia cum pullo gallinaceo, capiat jus singulis matutinis: urgenti siti Julapium sequens erit utile.

♃ Aqu. rosar. ℥ iiij. aqu. violar. ℔ ß, sacch. albiss. ℥ vj. fiat Julap, usurpetur in siti. Si pigra sit alvus, ægro imperandi erunt clysteres emollientes & humectantes ex de

cocto capitis & pedum vervecis & herbar. remoll. vel ex oleo & lacte. Topica remedia erunt litus & balnea. Litus exemplum erit tale.

℞ Ol. viol. & amygd. dulc. an. ℥ ij. olei lilior. & lumbricor. an. ℥ j. axung porci recentis ℥ iij. ceræ novæ q. s. fiat linimentum, de quo ungatur tota spina & pars affecta: balnei verò remollientis & humectantis hæc erit forma.

℞ Fol. malv. bismal. pariet. an. M. vj semin. lini & fœnugr. an. ℔ ß, coquantur in aqua communi, addendo olei lilior. ℔ viij. fiat balneum, in quod tepidum ingrediatur æger. Cùm è balneo prodit, detergatur linteis calentibus, & in lecto quiescat, vitato sudore. At si æger sumptus ferre possit erit ex usu balneum instituere ex solo lacte, vel oleo solo, vel ex lacte & oleo pariter, æqualiterque commixtis.

CAPUT XXXIV.

De Syncope & Delirio.

Syncope quid & ejus caratio.

QUandò syncope, hoc est facultatum omnium præceps lapsus, qualem dolores magni, longæ vigiliæ, perturbationes & inanitio invehunt (quod Medicus ex languente & deficiente pulsu præsentit) offeratur panis intinctus vino, quin imò tantillum vini diluti aqua rosacea: nihil tam citò exolutos spiritus reficit & evanescentem animam reducit, promptiùsque omnibus cardiacis in spiritus convertitur. Datur utiliter etiamnum febrientibus: habenda enim ratio ejus quod magis urget. Quòd si jam in syncopen inciderit, frigida, aut si adsit tum copia, aqua rosacea in faciem vehementer projicienda est, ut subito frigoris impulsu, spirituum dissipatio prohibeatur, & ipsi in suum fontem retrudantur. Naribus offerendum acetum, aqua rosarum parùm camphorata, vinum aut aliquod suaveolens, gratis enim odoribus anima recreatur. Extrema deorsum fricanda sunt, pilos, nasum, barbam & aures vellere oportet, alepis quoque cædere: in aurem alta voce proprio nomine ægrum appellare, extra paroxysmum si langueant vires inanitione, reficiantur liquidis alimentis & alimentariis, jusculis, expressis, consummatis, gelatina. Faciliùs enim est repleri potu & potulentis, quàm cibo solido, sive alimentis, quia celeriùs distribuuntur.

Delirium in vulnere.

Delirium nonnunquam accidit vulneribus per consensum, non per se primo affecto cerebro. Itaque clysteribus acribus vapores revellantur, oxyrhodino à capite repellantur, dolor qui sæpè est author delirii omni arte, etiam stupefaciente & narcotico quodam demulceatur, præmissis phlebotomia & purgatione, raso vel resecto capillitio caput oxyrhodino fovebitur, admoveantur magma seu fæces olei rosat. viol. unguentum populeum & acetum syncipiti, vel pipiones cum pulvere santalorum & granorum Kermes. Provocabitur somnus hordeatis cum ℈ j. semin. papav. albi vel jusculis ex decocto lactucæ, portul. acetosæ, papav. & semin. frigid. frigida naribus admovebuntur, affigantur cucurbitulæ ambabus scapulis cum multa flamma & scarificatu, abstineat à vino.

CAPUT XXXV.

De Paralysi.

Paralysis quid & ejus curatio.

EX symptomatum numero quæ vulneratis accidunt est paralysis, quæ propriè resolutio est alterutriùs, aut unius tantùm particulæ corporis, quæ accidit spiritu animali

mali

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

mali intercepto & ad partem transiente prohibito, propter continui solutionem, aut viarum occlusionem, dum pars conciditur vel contunditur ictu, aut casu, dum comprimitur à violento frigore, à vinculo, à vicinarum partium inflammatione, scirrho, à luxatis vel fractis ossibus. Potest etiam ab interna causa accidere, ut à crassis & viscidis humoribus nervos obstruentibus.

Si igitur accepto vulnere resolutio sequatur, vacuato toto corpore venæ sectione, aut purgatione, aut si opus est utraque, & humorum fluxu sedato, parti affectæ, & nervis unde læsio orta est, admovenda sunt ea quæ nervos roborant & calefaciunt: ut oleum nardinum, costinum, de nuce mosch. de castoreo, de hyperico, vulpinum, lumbricorum, salviæ, rorismarini & alia arte chymica extracta. Vel emplastrum admovetur ex baccis lauri, cortice thuris, styraces calamita, myrrha, sabina, nuce cupressi, radice acori, rosis, alumine, castoreo, mastiche, nigello & similibus, vel balsam. Mesuæi.

℞ Myrrhæ elect aloës hepat. spicæ nardi, sang. drac. thuris, mumiæ, opopan. bdellij, carpobalsami, ammon. sarcocollæ, croci, mastich. gumm arabici, styrac. liquid. an. ℨij. labdani, castor. an. ʒ ij. ß, moschi ʒ. ß, therebint. ad pondus omnium. Arida terantur, vino macerentur & percolentur. tùm simul omnia therebinthina commisceantur. Tota mixtura in alembico ponatur, qua vi ignis substructi calefacta, primùm exilit liquor tenuis, dein crassus, & ex rubro flavescens, qui balsamum optimum est, illinatur pars affecta, & tota spina medullæ.

Imperanda insuper partium affectarum exercitia & cum linteis calidis multæ & asperæ frictiones, ut revocetur calor nativus, & excrementa partibus contenta digerantur, uti licebit oleis rorismarini, thymi, lavendulæ, garyophillor, nucis mosch. & omnium aliorum aromatum. Decoctum ligni indici est in hanc rem valdè opportunum, nam sudores provocat, humorem omnem qui nervos relaxat, vel attenuat vel digerit & absorbet. Dùm verò sudor non profluit, non erit inutile candentes ab igne lateres in decocto vini & aceti atque herbarum resolventium membro circumponere, vel etiam testaceas lagenas, aut vesicas bubulas suillasve eodem decocto semiplenas: ejusmodi calor qui actu est, calorem partis exsuscitat & roborat, qui in hoc morbo valdè languidus esse solet.

Ceratum & balneum mirabilis operationis contra duritiem nervorum & ligatum.

℞ Radic. alth. ℔ j. semin. fœnugr. & lini an. ℥ iiij. caput. & pedes unius castrati, flor. chamæm. & melil. an. M. ß, bulliant omnia simul cum q. s. aquæ usque ad consumpt. medietatis pro fotu vel balneatione.

℞ Olei lilior. vulpini, amygd. dulcium an. ℥ ß, unguent. Agrippæ & dialtheæ an. ʒ vj. medullæ cruris vituli & vaccæ, an. ℨ ij. pingued. anatis, gallinæ an. ℨ v. pingued. taxi, anserinæ, ursinæ an. ℥ j. ammon. dissolut. cum aceto ʒ iij. ß, therebint. ℥ j. ß, bulliant omnia simul cum ℔ j. decoctionis suprascriptæ usque ad consumptionem decoctionis: deinde colentur, & colaturæ addatur ceræ albæ q. s. fiat linimentum vel ceratum.

Libri secundi finis.

LIBER

LIBER TERTIVS DE VLCERIBVS.

CAPUT PRIMUM.

Vlcus Quid.

Vlcus quid sit.

ULceris nomen frequens apud recentiores, à voce græca deductum est: nam græcis ἕλκος dicitur ἀπὸ τοῦ ἕλκεσθαι, id est à distrahendo, quasi in contrarias partes, atque in oppositas, illud quod ulcus patitur distrahatur. Vulnus pariter à vellendo dictum esse videtur, quasi quod in contrarias partes dividantur vulnerata corpora. Hippocrates tàm latè ulceris nomen diffundit, ut scripserit omnem morbum esse ulcus, hoc est solutionem continui. Galenus explicat, quomodo sit probabile omnes morbos (saltem quos dolor comitatur) ulcera dici posse. Et hoc quidem vulgi sententiæ non malè consentit, quod mali nomine tantùm dignatur dolorem: malum autem eidem morbus est. Itaque eum nihil mali habere dicit qui nulla parte corporis dolet. Sed in ultima & propria significatione ulcus est solutio continui in parte carnosa cum sanie aut pure. Vel secundum Galenum 4. Meth. cap. 1. est solutio continui in carne, in qua consistit una vel plures dispositiones, quæ unionem impediunt, ex quibus, (ut addit Avicenna) sanies aut putredo excitatur. Ea definitio verò, minimè grata est Fallopio, idque multis de causis, & primùm quòd non demonstret quid sit ulcus in genere. Assumit enim differentias remotiores, ut quæ sunt specierum ulceris. Sed hallucinatur ipse potiùs, quandò existimat Guidonem per dispositiones consolidationem impedientes, significare tumores præter naturam, vel intemperiem, vel dolorem, &c. ex quibus ipse Guido paulo post ulcerum species constituet, tametsi Galenus istud non probet. Quænam verè sint dispositiones ulcus constituentes de Guidonis mente. Dispositiones hic dicuntur affectus præter naturam: videlicet morbi, causę morborum, & symptomata, ulcus nullum, revera est simplex affectus, quùm præter solutionem continui, in eo sit substantiæ deperditio, quæ alter est morbus (in magnitudine diminuta) & sordes quæ sunt de symptomatum genere nimirum in excreto, vel excernendo: compositum verò quod præter ea est intemperatum vel inflammatum, dolorificum, cruentum, cum hypersarcosi, aut alio quovis præter naturam affectu. Porrò unionem quam solutio continui expostulat impedit substantiæ deperditio. Hæc etenim priùs resarciri debet quàm fieri possit consolidatio. Debent etiam sordes absumi ad cavitatum repletionem. Sunt qui intemperiem quoque perpetuò adesse velint, & ab ulcere inseparabilem esse.

Vlceris secundum Gal. definitio.

Vlcus non potest dici simplex affectus.

Deinde illud arguit Fallopius quod sordes & putredo in ulceris definitione ponantur quùm etiam vulnera pus emittant, & quædam ulcera sint aridissima, nihilque prorsus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

prorsus rejiciant in moribundis: quòd deniq; sordes & putredo quasdã ulceris species constituant, ut aliud dicatur sordidum, aliud minimè, quoddam putridum, aliud non putridũ. Sed hæc quoq; vana sunt ne dicam ridicula. Nam si vulnus jam sordes emittat, ampliùs non dici debet vulnus, sed statim vulnus desinit in ulcus, quocumque tempore sordes apparuerit ulcus dicendum est, quia induit naturam ulceris.

Quòd autem ulcera quædam nihil èmittant, rem id non destruit, quùm quæ in definitionibus ponuntur differentiæ, aptitudinem potius quàm actum significent. Hinc non minus dicitur animal visibile, homo, qui ad supplicium deductus ridere nescit quàm qui ex ingenti occasione cachinno dissolvitur. Sic ulcus modò accuratissimè ac diligentissimè abstersum, quanvis nihil prorsus habeat sordium, tamen sorde definitur, quod tale sit potentia eaque minimè vana, subest enim perpetuò quandiu est ulcus dispositio quæ sordem gignat. Sordidam verò & putridam quùm dicimus aliquam ulceris speciem, intelligimus sordidum supra modum, & plus quàm ulceris ratio expostulet. His tandem suam definitionem subjungit Fallopiùs, quam omnium absolutissimam esse videri vult. Ulcus est solutio composita continui carnosi immediatè facta. In qua definitione illud primùm reprehendo quòd vulneri potiùs ea conveniat.

Hoc enim fit immediatè: ulcus autẽ ut plurimùm vulnere mediante. Ob id forsitan paulò inferiùs dat ulceris definitionem, quod fiat sine sectione cum deperdita quantitate. Atque istud est quod ulcus solutionem compositam esse facit, namq; solutio continui simplex est morbus, quùm unicam corporis conditionẽ labefactet, nempe unionem. Ulcus verò compositus est affectus, ex eadem solutione continui, & substantiæ deperditione. Attamen per solutam continuitatem potiùs definitur, quòd hæc ad integram usque morbi solutionem, adeoque restitutam substantiam permaneat. In parte carnosa dicitur ad distinguendum ab ossis carie quæ τερηδὼν Græcis dicitur, cum sanie aut pure laudabili vel illaudabili hic non refert. Uulnus est etiam solutio continui in parte carnosa, veruntamen cruenta non purulenta. Nam cum incipit vulnus fieri saniosum, tunc incipit ulcus appellari, ut diximus. Ulcus ergo cum sit continui solutio, est morbus communis tam similaribus, quàm organicis partibus, lib. de artis constitutione.

CAPUT II.

De Differentijs ulcerum.

ULcus est, quoddam primarium quod à causa interiore accidit, ut humore acri & mordaci carnis substantiam erodente. Alterum epigenematicum quale succedit vulneri & apostemati aperto. Vulnus enim quod Chirurgus ipse fecit multò magis ulcus diceretur. Multis modis dividitur, ut à parte affecta, quędam enim sunt internarum, quædam externarum partium ulcera. Quædam in parte principe aut necessaria ad vitam, quędam in parte commoditatis non necessitatis. A quantitate dicitur parvum, magnum, mediocre, superficiarium, cavum, breve, longum, latum, angustum. A figura, oblongum, rotundum, obliquum. Ab accidentibus quæ ulceris ipsius essentiam conse- *Vlceris differentiæ*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

consequuntur dicitur ulcus simplex, vel cum adjuncto humidum seu virulentum vel sordidum. Nam in singulis partibus tertia coctione colligitur duplex excrementum, unum tenue, quod ichor, virus, sanies nominatur, alterum crassum quod sordes nuncupatur. Alteratrice & excretrice robustis in parte sana utrumque excrementum non congeritur quia tenue à calore per insensibilem transpiratum difflatur, crassum in cutem ablegatur. Unde nobis quantumvis sanis plus minus sordida efficit.

A parte imbecilla qualis est graviter exulcerata, alteratricis & excretricis vitio utrumque excrementum magna copia colligitur. A tenui ulcus humidum seu virulentum dicitur, à crasso ῥυπαρὸν seu sordidum. Quæ duæ differentiæ in ulcerum curatione imprimis sunt discernendæ. Præterea quædam sunt benigna, quæ cedunt ordinariis remediis: alia maligna quibus inest maligna quædam qualitas, sive illa extrinsecùs advenerit, ut à morsu venenati alicujus animalis, aut contagione.

Concumbendo cum affecta, lue, decumbendo cum scabioso, potando cum elephantico: sive à causa interiore, ut cocochymia profecta sit, quæ putredine, ustione, visceris alicujus vitio, aut partis ipsius ulceratæ insigni intemperie malitiam contraxerit, propter quam ulcus quod fortassis ab initio benignum erit & tractabile, mali moris & contumax efficitur.

In eo genere sunt Nomæ & Phagedænæ maligna & corrosiva ulcera quæ & subjectam carnem & vicinas partes exedunt. Differunt aut quod ulceri phagedænico sit semper adjunctus tumor præsertim inflammatorius qui illius labra circumstat. Nome est ulcus malignum sine tumore. Secundò quòd phagedæna non sit ulcus putre, sordidum, putridum ut Nome. Propterea non placet Tagautio, primò cùm phagedænam nomes constituit speciem: secundò scribit phagedænam cutem & carnem duntaxat superficialem erodere. Hac enim nota distiuguitur ab herpete, quòd subjectam carnem in profundo erodat, herpes duntaxat in superficie, omnia ista ulcera sunt dysepulota, difficillimè agglutinari possunt, & cicatrice obduci. Multis tamen aliis causis quam cacoethia, ulcera reddunt disepulota, ut si sint rheumatica aliunde fluxionem perennem excipiant, ut phthisis pituitam salsam à cerebro: si sint varicosa varicibus continua aut attigua: si callosa labra habeant prædura, si cum intemperie partis ulceratæ conjuncta, aut cum abscessu, cum inflammatione, cum gangræna, contusione, carnis excrescentia, cum dolore: si quod subest os sit cariosum. Quæ accidentia quia ulcerum consolidationem impediunt, eorum differentias, accidentarias tamen & improprias constituunt. Potiùs enim me judice, aut ad causas difficilis coalitus referri, aut secundariæ differentiæ judicari debent, hoc est non ulceris simpliciter, sed cum adjuncto ulceris causæ morbificæ morbo, aut alicui symptomati complicatæ differentiæ haberi debent. A quibus nomine composito ulcus dicimus rheumaticum, varicosum, ostracosum, δύσκρατον dolorosum, atque ita deinceps. Nam propriæ differentiæ sunt quæ ab ipsa ulceris substantia desumuntur, non ab affectu alio, qui posset per se consistere.

CAPUT

CAPUT III.

De Causis ulcerum.

ULcus si sit primarium, neque alteri morbo, ut herpeti miliari, erysipelati, aut Apostemati succedat, originem ducit à cacochymia, humore non tam copia quàm qualitate vitioso. Nam quicumque humor à natura & temperie sua desciverit, alienamq; putredine, ustione, aut alterius permixtione acquisierit, si quam in partem interiorem aut exteriorem non refert effluxiorit, aut in ea paulatim congestus fuerit, eam acrimonia & mordacitate sua erodit. Unde à Gal. ulcus definitur, solutio continui in parte carnosa ab erosione. Ulcus autem pejus & contumacius redditur quo longiùs à natura sua humor deflexerit. *Viscerum caua.*

Nam atrabilaria, ut cancrosa ulcera, putrida, & ipso affectu horrenda sunt omnium pessima, quæ fiunt à pessimo humore. Quæ fiunt ab æruginosa bile propter eandem causam deteriora sunt ijs quæ à pituita salsa, bile flava, porracea aut vitellina excitantur, ut herpetis miliaris simplicis & erodentis exemplo declaratum est. Humor infixus parti est causa conjuncta. Qui verò continetur venis, & morbum fovet est causa antecedens, ad quam pertinet intemperies visceris, ut hepatis assantis non elixantis. A causis exernis non fit ulcus nisi ex accidenti, quòd commoverint internas. Nam morsus canis aut serpentis primum est vulnus, deinde venenata saliva parte contentos humores alibiles corrumpit & quoscumque eò in auxilium natura transmittit, contaminat.

Itaque inquit Galenus medicina non fit externis causis sed internis: illæ nihilominùs diligenter sunt perquirendæ, quia cognitæ sæpe numero qualitatem, ut cacoethiam morbi patefaciunt, atque inde remedij genus indicatur. Nam qui cognoverit ulcus accidisse non canis cujusvis sed rabidi morsu, ille non pugnabit ordinarijs remedijs, sed alexipharmacis virus oppugnabit. Itaque malè Vesalius & Fallopius contendunt etiam à causis externis ut contagione, caustico, morsu, ulcera excitari. Ista enim non primò per se exulcerant, sed quia movent & corrumpunt interiores causas, quæ solæ primarij ulceris sunt genuinæ & primariæ causæ.

Porrò ejusmodi succorum pravitas, aut ex prava victus ratione generatur, aut totiùs corporis, vel alicujus notæ membri ut hepatis, lienis, mesenterij, cerebri vitio contingit, ut plerisque locis Galenus nobis testutum reliquit. Splen à plerisque veteribus & præsertim Aristotele sinistrum jecur fuit appellatum non alia ratione, nisi quia eo bene valente reliquum corpus bene habere & eo ægrotante cætera quoque offendi contingat. Nec aliud intelligere voluerunt & Hipp. & Plato, quando scripserunt liene florente, totum corpus contabescere & contra eo tabescente corpus florere, & lienosi ut plurimùm ulceribus crurum & præsertim sinistrarum partium infestantur, quia humores graves & terrestres in infernas partes ruunt, & præcipuè in sinistra crura, opingivas etiam putrescere & malè olere dixit Hipp. quia sanguis lienosi, est serosus & aquosus unde cruditates ventriculi excitantur & flatus, & secundum Hipp. & Aristotelem lien est locus aquæ & ichoris.

Cæterùm quemadmodum ex herpete tùm miliari à Græcis κεγ'χριας dicto; tùm

etiam ea βιμενω id est exedente qui ex bile fit crassiore & acriore ulcus corrosivum sive erodens generatur: ita ex anthrace, seu carbunculo, præsertim venenoso, quod ulcus est scirrhosum, ῥύπαρον id est sordidum & ex abscessibus profundum & concavum sive cavernosum procreatur.

De sanie & pure. Porrò quoniam passim cùm de ulceribus tractamus, voces hæ sanies, pus, virus, sordes & id genus alia nobis occurrunt, non abs re factum putabimus, si hoc loco quid apud Chirurgos & Medicos significent, & quomodo inter se conveniant & dissideant paucis aperiamus.

Sanies quid. Sanies proprie Latinis is tenuis humor est qui Græcis ἰχώρ dicitur qualis exit ex vulnere nec recenti, nec jam sanescenti, sed inter utrumque tempus. Quibusdam ἰχὼρ sanguinis sanies appellatur.

Saniei species duæ Celso. In aliquibus exemplaribus non ichor sed ὕδωρ legitur. Saniei duæ sunt species apud Celsum Græcis distinctæ nominibus, quarum una ἰχώρ, altera μελίκηρος nominatur. ἰχὼρ tenuis subalbidus ex malo ulcere exit, maximèque ubi nervo læso inflammatio sequuta est. Meliceria crassior & glutinosior, subalbida, mellique albo subsimilis fertur.

Hæc quoque ex malis ulceribus ubi nervi circa articulos læsi sunt, & inter hæc loca maximè ex genibus profluit. Apud recentiores autem & plebejos istos Medicos ac Chirurgos (quibus nusquam fere ullius vocis proprietas, & quæ rei naturæ conveniens fit servatur) sanies communiter pro eo quod latini appositè pus vocant, usurpatur.

Sanies vulgo pro pure malè usurpatur. Virus Sordes. Sanies. Genus tamen interdum saniem etiam faciunt ad sordem, virus seu virulentiam, purulentam colluviem, quam Græcis πύον, Romani pus vocant. Nomine enim saniei latiùs sumpto vocabulo, omnem humiditatem præter naturam alteratam intelligũt. Itaque si tenuis sit humor qui exit ab ulcere, virus seu virulentia: Si crassior sordes: si verò mediocris generis appellatione illis sanies nuncupatur. Et hæc quidem in ulceribus (ut ajunt) copiosa, in cavis vulneribus pauca reperitur: Est igitur sanies propriè vulgaribus Medicis & Chirurgis, idem quod pus Latinis & τὸ πύον Græcis. Celso verò genus est duas sub se (ut modò diximus) species continens græcis distinctas nominibus, quarum una ἰχώρ, altera Meliceria dicitur. At Latinis Galeni interpretibus, ubi passim græcè ἰχὼρ scribitur, sanies vertitur. Cæterùm quod τὸ πύον Græcis, & Latinis pus propriè nominatur, ex sanguine vel carne contusa ortum habet. In ejus autem

Puris generatio. generatione, semimala quædam ut quispiam dixit fit transmutatio seu alteratio. Etenim cùm tres in animalium corpore fiant alterationes, ut lib. 5. simpl. Galenus docuit, una planè secundum naturam est, cùm videlicet cibus in ventre coquitur, aut in visceribus & vasis generatur succus à quo unaqueq; pars nutriatur. Altera planè contra naturam, nempè in putrescentibus omnibus. Atque hæc quodammodo invicem sibi contrariæ sunt. Tertia ex utraque mixta, & media est, partim secundum naturam existens, partim prẹter naturam.

Itaque transmutatio, seu alteratio quæ pus generat inter optimam (quæ nutritio est partium animalis) & simplicitur malam (quæ cum putrefactione sit olida) locum obtinet. Neque enim à solo calore præter naturam, neque à solo calore ingenito & secundùm naturam planè vincente fit suppuratio, seu puris generatio, sed mixtus quodammodò ex utrisque est calor inflammationis, quæ dùm ad suppurationem connectitur, dolores, extenta simul ac calefacta præter naturam inflammata particula, & febris principio, id est corde concalefacto excitantur. Atque hæc duo contingunt ex quadam veluti ẹbullitione atqne exustione sanguinis, qui ubi ex toto exustus fuerit, residuum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

residuum ejus fit pus, quemadmodum & lignorum exustione cinis, ut Galenus testatum reliquit in commentario hujus Aphorismi Hippocr. Dum pus conficitur, dolores ac febres magis accidunt quàm jam confecto. Quæ autem differentia sit inter pus, saniem, & ichorem vide apud Celsum lib. 5. cap. 26. Pus ex sanguine solo & suppurato, aut carne contusa fit. Sanies excrementum tenue & aquosum extra corpus, quod emanat ex ulcere malo, maximè ubi nervo læso inflammatio sequuta est. Ichor est aquosa vel serosa humiditas intra corpus sive sanguinis aut alterius humoris. Ex ijs igitur manifestum evadit quid sit pus, quomodo generetur, quæ sit ejus causa efficiens & materia. Virus verò seu virulentia est superfluitas subtilis ex abundantia humorum aquosorum genita: quæ (ut inquit Guido) duplex est, calida & frigida, serosa & rubicunda. Sordes autem eidem est superfluitas quædam crassior ex humoribus crassiorem substantiam habentibus procreata, quæ quidem est triplex: quædam enim (inquit) est spissa, inæqualis, coagulata & alba: quædam verò nigra, & alia velut fæx, cinericea. Porrò quod illi virus appellant Galeno, græcè ἰχὼρ latinis sanies dicitur (ut verbo uno dicatur) tenujus illud excrementum in ulceribus quod ea humida reddit: sic uti sordes crassum, quod ulcus ῥύπαρον id est sordidum efficit. Quemadmodum enim (ut Galenus inquit) omnem qualitatis alimenti mutationem, alterum crassius, alterum tenuius excrementum sequitur, ita & in ulceribus præsertim cavis duplex excrementum provenire solet: nempè tenuius quod latinè sanies, grecè ἰχὼρ appellatur & crassius quod sordes dicitur. Ac ex tenui quidem excremento ulcus humidum redditur, ex crasso sordidum. Quò fit ut ulcus ipsum duplicibus egeat medicamentis, utique ut humidum est siccantibus: ut sordidum iis quæ expurgant. Sed hæc alterius sunt contemplationis. Cæterùm mediam quodammodo substantiam sortitur pus, inter tenuem & crassam, si saltem laudabile atque optimum sit. Optimum autem est (ut scribit Hipp.) si album, leve, æquale ac quàm minimè fœditum sit. At illud malum est Celso, quod multum tenue dilutumque apparet, magisque si ab initio tale est : itemque si colore sero simili, si pallidum, si lividum, si fæculentum sit. Præter hæc si male oleat. Porrò genus quoddam puris est apud eundem Cornelium Celsum, græca dictione ἐλαιώδες appellatum, quod in magnis (inquit ulceribus sanescentibus apparet tenue, subalbidum, quasi unctum, colore atque pinguedine oleo albo non dissimile. Sanies autem mala est, multa, nimis tenuis, livida, aut pallida, aut nigra, aut glutinosa, aut mali odoris, aut quæ & ipsum ulcus, & junctam ei cutem erodit. Melior non multa, modicè crassa, subrubicunda, aut subalbida. Itaque spes sanationis in his ulceribus major est, ex quibus me-melioris generis quæque prædictorum proveniunt. Sicuti & ejus vulneris expedita magis curatio est eo quo sanguis bonus fluxit. Eam ob rem, bonitatis atque malitiæ notæ in horum singulis diligenter à Chirurgo perpendendæ sunt, ut & deprehendere & pronuntiare possit, quæ ulcera sanabilia sint, queve facilem, aut difficilem curationem habeant, quæ res non parvi est momenti, ut Chirurgus ipse & se aliis admirabilem præstet & calumniam devitet.

Differentia inter pus, saniem & ichorem.

Virus quid

Sordes quid.

Sanies seu Ichor quid

Pus, mediũ est inter saniem & sordem.

Boni ac mali puris notæ.

Pus ἐλαιώδες seu oleodes.

CAPUT IV.

De ſignis ulcerum tam Diagnoſticis quàm prognoſticis.

Vlcerum ſigna diagnoſtica.

ULcus internum dignoſcitur ab excretis ϛοχαϛικῶς. Nam illi veſicam exulceratam eſſe aut renem ſuſpicio eſt qui meit purulentum. Si tuſſiendo quis pus expuat, ulceratum habet pulmonem. Quod ſi magna copia reddatur & præceſſerint ſigna alicujus abſceſſus, ulcus eſt apoſtemoſum, ſi verò paucum exeat, neque antecedentis inflammationis ſubſit conjectura, eſt ulcus primarium ab eroſione, eroſio ab humoris mordacis acrimonia. Ulcus autem externum quod ſolum chirurgus conſiderat, ipſo viſu quale ſit conſpicuum eſt, propterea ſola cujuſque definitio, bene conſiderata, ad definiti ſeu ſpeciei cognitionem nos perducet. Nam qui noverit ulcus eſſe ſanioſumni quo ſanies: ſordidum in quo ſordes abundant facilè hoc eſſe humidum, illud ſordidum affirmabit. Qui noverit ulcus eſſe rheumaticum, quod humores aliunde fluentes continenter excipit: varicoſum quod eſt varicibus vicinum; intemperatum quod habet aliquam partis intemperiem coniunctam, calloſum cujus labra ſunt prædura, cavum, quo multa carnis ſubſtantia deperiit: haud dubiè quod proponetur ulcus curandum mox definiet, hocque eſſe rheumaticum, illud varicoſum pronuntiabit: ulcus putre cum mollitie carnis fœtor demonſtrat: quo gravius olet eò magis putret. Malignum ulcus non tantùm affirmabis ſi benè inſtitutis remediis non cedat, ſed etiam ſi durum ſit, viride, aut nigrum. Si pili partibus ulceri adjacentibus cadant, humoris proinde ulceris malitia arguitur, radices pilorum etiam in ambitu erodentis.

Vlcerum ſigna prognoſtica.

Ad prædicendum verò fauſtum vel ſiniſtrum eventum, nec non diuturnitatem vel brevitatem morbi, imprimis conſiderare oportet impuritatem ſaniei, aut puris. Nam pus album, æquale & minimè fœtidum morbi ſecuritatem indicat: ſanies verò tenuis & cruda manet quæ diuturnitatem minatur. Augebitur difficultas curationis ſi fuerit mali coloris ut viridis, aut nigra, ſi putrida.

Denique quò longiùs deflectet à notis puris laudabilis, eò ulcus deterius, tardiorisque & difficilioris curationis demonſtrabitur. Ulcerum quatuor tempora ſaniei coctione aut cruditate diſtinguuntur. Tandiu enim ulcus eſt in principio, quandiu ſanies tenuis eſt & cruda. Cum incipit craſſeſcere, incipit augmentum: ad ſtatum jam pervenit quandò converſa eſt in pus. Eſt autem ſuppuratio opus caloris utriuſque naturalis & alieni, victoria tamen caloris naturalis fit pus laudabile, quemadmodum illaudabile victoria caloris alieni. Quòd ut faciliùs intelligatur, notandum eſt putrefactionem atque etiam corruptelam κατὰ διάμετρον opponi πέψει, quia alimentum coquitur à ſolo calore nativo, putredo verò & corruptela contingunt caloris alieni ſolius victoria: utrique velut medium extremis interjacet pepaſmus ad quem uterque calor concurrit, vincit tamen natiuus, alioquin pro ſuppuratione putrefactio inducitur, quam ſequitur ſi augeatur calor alienus, corruptela. Præterea plurimùm confert qualitatem & ſpeciem ulceris cognoſcere ad prædicendum. Nam ſi ſit rheumaticum, varicoſum, calloſum, ſi cum magna intemperie, ſi malig-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

malignum, si phagedænicum, prædicenda est morbi longitudo & difficultas curationis, ulcera ut & vulnera rotunda & tardè & difficilè coëunt quia eorum labra uniri non possunt nisi in longum incidantur. Ulcera hydropicorum & ictericorum sunt insanabilia, nisi prius hydrops & icterus percurentur. Ulceris sinuosi, cavernosi longa est & difficilis curatio. Fistulæ hoc est ulceris cavernosi, cujus labra sunt angusta & dura longior & difficilior; cancrosi ulceris propemodum impossibilis.

Ad prædicendum hoc quoque pertinet. Quoties ulcus inveterascit, vixque uno anno quantumvis benè præscriptis remediis sanescit, os quod subest, vitium aliquod contraxisse pronuntiandum est. Cui nisi occurratur, aut ulcus numquam obducetur cicatrice, aut obductum repullulabit. Sic ulcera procreata ab atra bile Galeno sunt incurabilia cap. 5. lib. de atra bile. Summatim ubi perpenso corporis habitu, videtur adesse calida jecoris intemperies, aut lienis aut Mesenterii vitium sine dubio maligna sunt ulcera, & difficilis curationis.

Quibus de causis ulcera difficilè sanescant.

Albucasis novem omninò de causis ulcera difficulter carne & cicatrice obduci scribit. Prima ob sanguinis in exangui corpore penuriam: Altera ob cacochymiam ejusdemque sanguinis impuritatem. Tertia ob remediorum non convenientium indecentem appositionem. Quarta ob ulceris sorditiem. Quinta ob circumfusæ ulceri carnis mollis & cadaverosæ putrilaginem. Sexta cùm à causa communi quæ passim cum furore bacchatur ulcera ortum ducunt, qualia sunt quæ ex pestilentia relinquuntur. Septima ob labiorum ulceris callosam duritiem.

Octava cùm cœli & aëris naturalis est ea conditio, ut ulceribus ad diuturnitatem fomites subministret, ut Syracusis in Tarconensi Hispania. Nona cùm ossa subjecta carie deteruntur. Ulcera elephanticorum sunt etiam incurabilia, quia à privatione ad habitum non datur regressus. Galenus annotavit lib. 4. Meth. Med. tres ægrè sanabilium rebelliumque ulcerum modos esse. Primus qui ex intemperie subjectæ carnis provenit. Secundus qui ex vitio confluentis fit sanguinis. Et tertius qui ex mensura seu copia vel quantitate confluentis nascitur.

Summatim autem ulcerum prænotiones potissimæ & maximè vulgares, partim ex subjecta parte, partim verò ex humore ad partem influente desumuntur: habita tamen ratione ipsius ulceris essentiæ (quæ in quantitate posita est) figuræ morborum ulcus comitantium & symptomatum, quæ & visu & tactu & odore & sapore deprehenduntur. Item partis affectę temperamenti, formationis situs, & virtutis, ipsiusque ægri ætatis, sexus, & vitæ generis. Item anni partis, aëris constitutionis & similium.

Si igitur ulcus fuerit parvum aut mediocre, non rotundum ἀπερίστατον in parte quæ quiescere possit curata facilè erit, contra verò si vel magnum, vel rotundum fuerit ulcus: vel pars ipsa ulcerata, intemperata, aùt cacochyma, vel infecta maligna quadam qualitate qua humores (alioqui laudabilis) ad se fluentes corrumpat: vel per eam acria excrementa continuo transeant: vel in perpetuo motu posita sit: vel humor ipse qui influit quantitate deficiat, aut exuperet, vel qualitate manifesta, idque variis modis, aut occulta peccet: vel si ipsi ulceris morbi curatu difficiles, aut gravia symptomata conjungantur.

Bona signa sunt somnum capere, facilè spirare, siti non confici, cibum non fastidire, si febricula fuit ea vacare.

Bona ulceris signa.

Mala ulceris signa.

Mala sunt, vigilia, spiritus gravitas, sitis, cibi fastidium, febris, pus nigrum, aut fœculen-

fœculentum, & fœtidi odoris. Item procedente curatione, eruptio ſanguinis : aut ſi ante quàm ſinus carne impleatur, oræ carnoſæ fiant, malum etiam eſt ſi ſoluto morbo ſuppuratio exoriatur, ſi erodentium ſenſus in ulcere non eſt, & omnium peſſimum animam deficere, vel in ipſa curarione vel poſtea.

CAPUT V.

De Vlcerum curatione generali.

Simplicis ulceris ſanationem eſſe exiccationem ait Gal. 7. meth. c. 12 Vlcus ἀπερίςατον ſeu ſimplex. Siccum proximum eſt ſano, humidum non ſano.

ULcus ſimplex eſt vel compoſitum. De ſimplici primùm diſſeramus, quod cùm partis exulceratæ ſolvat continuitatem, primus Chirurgi ſcopus videtur quod ſolutum eſt reunire. Paſſim tamen Galenus ſimplicis ulceris curationem ſcribit eſſe exſiccatiouem. Quidam ita diſtinguunt : Si habeatur ratio morbi primus ſcopus eſt unio, ſi verò cauſæ morbificæ, ut humoris erodentis exſiccatio.

Alij verò unionem primam eſſe dicunt intentione, exſiccationem verò operatione, quòd non poſſit uniri ulcus niſi priùs fuerit exſiccatum. Nam quandiu manet humidum, aut ſordidum non conſolidatur. Propterea ulcera hydropicorum ſunt inſanabilia quia exſiccari non poſſunt. Hinc ſcribit Hipp. ſiccum eſſe ſimilius ſano, humidum ægro; quæ cauſa facit ut in mari & in piſcatorum corporibus ulcera faciliùs ſaneſcant ob aëris ſalſuginem atque ſiccandi vim. Igitur ulcera preſertim in articulis, nullo humido eſſe contrectanda ac humectanda, excepto ſolo vino.

Qupd ſi fuerit cavum repleri non poterit carne, neque repletum cicatrice obduci niſi priùs à ſanie & ſordibus fuerit expurgatum. Sanies exſiccantibus purgatur, Sordes ripticis & detergentibus. Siccantium verò & detergentitium cùm varij ſint gradus, ea diligenda eruntad regenerandam carnem quæ leviter, & ſine morſu deſiccant. Itaque ſarcotica primò ad ſummum ſecundo gradu ſiccare debent, alioquin ſanguinem, materiam carnis abſumerent. Multiplex autem eſt ordo leviter exſiccantium ſeu ſarcoticorum.

Primi ordinis ſunt thus, farina hordei, & fabarum ; ſecundi, therebinthina, aloë, myrrha, tuthia, pompholix lota, farina ervi, lupinorum. Tertij, iris florentiæ, plumbum uſtum, minium, ariſtolochia. Quibus niſi prudenter utaris, impedies potiùs quàm promovebis συσσάρκωσιν. Itaque ſpectanda imprimis ætas, temperamentum præſertim partis afflictæ : quia naturæ ſeu partis afflictæ temperies, regenerat carnem, ars duntaxat illi tollit impedimenta ut ſaniem & ſordes : quandoquidem ejus eſt regenerare, cujus fuit primum generare, atque attrahitur ſanguis, retinetur & aſſimilatur à proprio cujuſque partis temperamento nativi caloris miniſterio. Ergò natura non ars, deperditam ulcere carnis ſubſtantim reſtituit. Faciamus in puero aut infante nobis proponi ſanandum ulcus, profecto quia tenella ſunt & humida carne primi ordinis ſiccantia inſtituto noſtro ſatisfacient. Quod ſi loco thuris, ariſtolochiæ pulverem uſurpares, carnis materiam abſumeres, viciſſimque ſi ulcus in viris ſolo thuris pulvere velles exſiccare, tantum abeſt ut eventus tuo voto reſponderet, cùm potiùs ſordidius & humidius eo redderetur. Thus enim (inquit Galenus) valde humida corpora deſiccat, ſicca verò humectat & putrefacit. Eſto ulcus in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

in parte humida, ut in carne muſculi, mediocriter ſiccantibus replendum erit: quòd ſi fuerit in parte temperamento ſicca, ut nervo, tendine, potentiùs exſiccantibus opus erit. Nam quo longiùs unaquæque pars à natura & te mperie ſua receſſit, eò potentiori remedio ad eam reduci debet.

Atqui pars ſicca ſi fortè humido ulcere tentetur, longiùs à natura ſua receſſit quàm pars humida. Ergò vehementiùs exſiccantibus curari & ſuo temperamento reſtitui debet. Pro compoſitis ſarcoticis uti ſolent unguento aureo, baſilico magno, aut unguentis diapompholigos, de minio, de plumbo, quibus in valde humidis nec non in malignis ulceribus utuntur. Generalibus tamen præmiſſis ad cauſam antecedentem, ut plenitudine ſublata, vena ſecta, purgatione imminuta, cacochymia quæ fovet ulcus. Propterea in naturis cacochymis ut in rufis & bilioſis naturis, ulcera tardiùs & difficiliùs ſaneſcunt.

De ulcerum quæ gravioribus ſymptomatis conjuncta ſunt, curatione.

Compoſito ulceri ad curationem multæ ſunt indicationes propoſitæ in quibus expediendis Galenus lib. 7. Meth. cap. 12. eum ſervari vult ordinem, ut primo urgentioris, inde cauſæ, tùm ejus quo niſi ablato ulcus ſervari nequit, ratio habeatur. Exemplo propoſito id facilè innoteſcet. Sit ulcus in interiore parte crurum paulùm ſupra malleolum, dolore magno excrucians, cavum, putridum, cum oſſis carie conjunctum, circulare, labris calloſis & tumentibus obſitum, circumſtantium partium inflammatione & varicibus cinctum. Id ſi ſanandum tibi proponatur, anteqeàm circa ulcus quicquam moliaris, niſi ejus quod urget ut doloris vehementia revoceris, præmittere te generalia oportebit, Nam Gal. ſententia lib. 4. de Med. comp. κατὰ γένη ſi corpus totum præparationem quandam requirat hanc prius factam eſſe oportet: nonnulli ſiquidem ulceribus vel purgatio ſola ſufficit: quibuſdam ſanguinis detractio, alijs utramque adhibere profuerit: nempè prout ulceris cauſa à plethora eſt aut cacochymia.

Hoc igitur procurato cauſam ulceris ſuſtuleris: tùm demum in curam ulceris particularem deſcendere oportet, initio ab eo ducto quod magis urget.

Ergò dolorem imprimis ſedabis contrariorum appoſitione, nempè ſi à phlegmone parti ulceratæ, ſeu tumorem tollat, percuranda præmiſſo priùs fotu aquæ tepidæ, quo ſi durities & cutis tenſio relaxatione inducta corrigatur, unde mox facilior vacuatio ſequatur: mox ſcarificatu ſi æger cordatior fuerit, aut ſanguiſugis ſi delicatior ſit appoſitis, materiæ tumorificæ & dolorificæ portionem deduces: inde ejus ardorem appoſito Galeni Cerato refrigerante temperabis. Denique ea omnia tentabis quæ propoſita ante de tumoribus doctrina ad tumorum curationem præſcribuntur.

Hæc cùm ex voto tibi ſucceſſerint, venies ad ea quæ ſunt ejuſmodi, ut ſine his tolli & ſanari nequeat, quod fiet ordine, debellatis affectibus contra naturam ulceri implicitis, nempè oſſis carie quam emendabis demerſis cauterijs & ferro candente: interimque obiter ulceri aliam figuram nempè angulatam comparabis, & calloſam duritiem excides, ac putrilaginem caſtigabis. Hinc ſcarrhæ lapſus procurabitur, indeque oſſis ſquammationi expoſitis ante legibus, conſuletur.

Ad carnis generationem duæ cauſæ convenire debent, efficiens & materialis. Efficiens quidem eſt bona, tùm totius corporis, tùm partis ulceratæ temperies: Hac enim vigente fit laudabilis ſucci ad partem affectam attractio, coctio, appoſitio, & aſſimilatio. Laudabilis quidem temperies ſimilibus conſervatur, vitioſa verò contrarijs corrigitur. Materia in carnem aſſumenda, eſt ſanguis laudabilis, qui nec copia, nec qualitate peccet. In hac carnis regeneratione duo apparent excrementorum genera, unum

Materia carnis eſt ſanguis laudablis.

tenuius

tenuius & humidius, sanies dictum, alterum crassius sordes nuncupatum. Ambo quia contra naturam sunt ideo carnis regenerationem remorantur, adeoque contrariis admotis tollenda sunt, ut desiccantibus in primo gradu, & detergentibus validiùs aut debiliùs, pro partis & corporis totius complexione, ac excrementitii humoris copia & qualitate atque ulceris immunditie, Nam pars quidem similium usu conservari vult, ulcus verò contrariorum admotione oppugnari. Post quàm ulcus natura agente, & Chirurgo adjuvante impletum fuerit, cicatrice obducendum est, id est cute callosa cutis veræ & nativæ loco. Cicatrix inducitur, aspersione medicamentorum & pulvisculorum valdè desiccantium, sine morsu, aut eo exiguo.

Sic alumen & calcanthum usta & in pulverem redacta, leviterque aspersa carneo operi cicatricem addunt. Huc & spectant radix aristolochiæ, aloë, plumbum ustum, cortex granatorum combusta, lythargyrum, pompholix, plumbi etiam lamina hydrargyro illita, cujus aliquando in hanc rem vires efficaciores & certiores, quam cujusvis alterius remedii experiuntur Chirurgi.

De venæ sectione in ulceribus instituenda.

De venæ sectione.

Circa venæ sectionem in ulceribus faciendam plura sunt consideranda. Primùm ob quam causam in ulceribus sanguis mittendus : Secundò considerandum ulcus ipsum, an sit magnum vel parvum. Tertiò sanguis qui sua sponte ex ulcere profluxit. Quartò Ægrotantis vires. Quintò ætas. Sextò corporis habitus, Septimò symptomata ulceri supervenientia. Octavò anni tempus & cœli status.

Venæ sectionis causa.

Quòd ad primum ut benè & cito sanetur ulcus, necesse est partis temperiem & siccitatem servare quæ optimè servari non potest, nisi etiam totius corporis habitus siccus servetur, cùm pars habitum totius sequatur & ulcus ut habetur apud Hipp. lib. de ulceribus siccitatem indicet. Sanguinis missio non solum partem affectam, sed etiam totum corpus siccum reddit. Ergò hac de causa maximè in ulceribus sanguinis missio competit, & hoc Celsi authoritate comprobatur lib. 6. cap. 19. qui dixit. Medicus debet mittere sanguinem ad siccitatem movendam: deinde subjungit, Fluat ergò sanguis multus ad siccitatem abundantiorem. Sed nisi fluxit quantum satis est secetur vena. Cùm ergò in ulceribus partis temperies sit servanda, & hæc servatur cum exiccatione totius corporis, & venæ sectio hanc exiccationem quàm citissimè efficit. Ergò venæ sectio in ulceribus ubi sit opus facienda.

Competit ergò sanguinis missio in ulceribus ad inflammationem & fluxionem prohibendam Hipp. & Gal. præcepto lib. de ulcer. & 4. Meth. cap. 6. ubi inquiunt. Recenti cuivis ulceri nisi sit in ventre expedit ex se ipso statim sanguinem plus minusve effluere. Quippe hoc modo plegmone minus tentabitur, tùm ulcus ipsum, tùm quæ circumposita loca sunt. Si igitur sanguinis missione, ruentis & confluentis sanguinis impetus cohibetur, & humorum fluxus devitatur, quod efficit venæ sectio, & evacuando & revellendo, quandò à parte maximè longinqua & contraria fit, & ideo Galenus ex Hipp. mente 14. Meth. inquit. Incipientem fluxionē semper ad contraria retrahēdam & revellendam esse, & hoc quàm citissimè, id est eadem die faciēdum, ne materia ad affectam partem confluat. Sed nihil est quod citiùs & celeriùs revellat, quā sanguinis missio, ergò præmisso clystere aut medicamento leniente & eccoprotico, vena tundenda est.

Secundò diximus ulcus esse cōsiderandū an sit magnum, vel parvū. Secundū Gal. l.

4. Meth.

4. Meth. cap. 6. tripliciter ulcera dicuntur magna, vel ratione præstantiæ & nobilitatis partis affectæ, vel ratione magnitudinis ipsius ulceris, vel ratione malignitatis & cacoëthiæ. Nemini dubium est in ulcere magno sanguinis missionem competere, si vires & ætas consentiant. Si magnus ergò sit morbus cum virium robore, nemo est qui sanguinem non mittat. Competit ergò sanguinis missio in omnibus magnis ulceribus, si ætas & vires consentiant.

Lib. 4. Meth. cap. 6. & lib. de sang. miss. item 13. Meth. 21. & 2. de fract.

3. Si autem in magna copia sanguis sua sponte effluxerit, vel tanta quantitas, ut ad corporis exiccationem deserviat, non facienda venæ sectio ne vires nimiū debilitentur.

In lib. de art. & 2. de comp. med. sic, loca.

4. Ægrotantis vires considerandas esse diximus. Nam si vires sint validæ, sanguis mittendus, cùm virium robur in sanguine evacuando maximè sit necessarium. Si verò debiles & imbecillæ, à sanguinis missione desistendum.

Ægrotantis vires.

5. Sic de ætate dicendum. In pueris & senibus sanguinis missio non competit, nisi senes sint valdè robusti, & in his minor quantitas detrahi debet, & in pueris vice venæ sectionis applicatio cucurbitularum cum scarificatu partibus contrariis & longinquis ubi morbus exigit fieri potest. Quod verò neque pueris ante 14. annum, neque senibus sanguinis missio competat inquit Galenus pluribus in locis & præcipuè libro de sectis juxta finem, ubi inquit, venæ sectio neque pueris, neque senibus competit. Item 10. Meth. 8. juxta finem 11. & 13. & 9. ejusd. Meth. inquit. etiam si pueri synocho laborent ante 14. annum non esse mittendum sanguinem. Et lib. de venæ sectione cap. 14. inquit. Et si sint prope 14. annum pauca sanguinis quantitas mittenda. & idem postea repetit eodem libro cap. 19. ejusque causam reddit dicens: quoniam plurimum eorum corporum substantiæ absumitur quotidie, & 2. de Compos. Med. κατὰ τόπους. Neque utendum venæ sectione si puer aut senex sit æger aut virium imbecillitas adsit, & 4. Meth. dicit. Quippe sanguinis redundantia haud quaquam sanguinem mittendum esse indicat, sed magnitudo morbi, una cum virtute vegeta, exceptis tamen à sermone pueris. Idem etiam inquit Aëtius. Pueris non competit sanguinis missio ante 14. annum, nec senibus, nisi si senibus vires robustæ sint, & in his septuagenariis competit, sed in pauca quantitate. Verùm in hisce temporibus quotidie experimur venæ sectionem pueris etiam valde proficuam esse. Nam ut ait Celsus lib. 2. cap. x. Interest non quæ ætas sit, neque quid in corpore intus geratur, sed quæ vires sint. Ergò si juvenis imbecillus est, aut si mulier quæ gravida non est parùm valet, malè sanguis emittitur, emoritur enim vis si quæ his supererat, & hoc modo erepta est. At firmus puer & robustus senex & gravida mulier valens tutò hocce præsidij genere curantur. Egò multoties in pueris bimis & trimis, magnis morbis laborantibus, viribusque constantibus venæ sectionem felicibus rebus administrandum semel atque iterum curavi: valeant ergò illi qui volunt & præcipiunt ut sanguinis missio etiam puerulis fiat, etsi tot ac tantorum virorum authoritatibus repugnent.

Ægri ætas. Venæ sectio pueris non competit neque senibus.

Serm. 5. cap. 71. & Serm. 3. cap. 8. & ij.

6. Considerandus est corporis habitus, nam plethoricis major sanguinis quantitas mittenda, cum majore exiccatione egeant, & venæ sectione commodissimè plethora evacuatur ut inquiunt Hipp. & Galenus.

Lib. de artis constitut.

7. Quoad symptomata vulneri supervenientia quò symptomata majora fuerint, eò copiosior sanguis mittēdus, & in maximis doloribus usque ad lypothymiam sanguinem mittendum esse dixit Gal. com. 23, lib. 2. Aph. & de curand. rat. per sang. miss. cap. 12. & pluribus in aliis locis, sic si febris adsit, similiter sanguis mittendus, cum febris humores calefaciendo & eliquando fluxionis causa esse possit. Ubi verò sympto-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

mata mitiora fuerint, eò minor sanguinis copia mittenda & quantitas tandem virium ratione, & morbi magnitudinis est mensuranda.

8. In sanguine mittendo anni tempus, conspiciendum est, quoniam in magnis æstibus vel non debet mitti vel in pauca copia, ut inquit Gal. lib. de curand. rat. per sang. miss. cap. 9. & 9. Meth. cap ultimo & 11. Meth. cap. 14. & 1. ad Glauc. cap. 14.

Ex qua vena sit sanguis mittendus Gal. lib. 3. adm. anat. inquit: In partibus infra claviculam laborantibus, axillaris venæ sectio commodissima est, partibus verò supra claviculam laborantibus, humeralis venæ sectio conducit, & si hæc non appareat media vena secanda, in partibus verò infra renes & umbilicum laborantibus poplitis venæ, sive maleolorum sectio est utilis, ut inquit Gal. lib. de artis const. dicens. Nec minus à membri figura, & situ desumpta ratio est sanandi phlegmone detentas particulas, si quidem fluxiones quæ decumbunt in coxam sectis venis in poplite, aut in talo evacuamus, & eas pariter quæ in utero comprehensæ sunt. Quæ in thorace aut pulmone, per cubiti interiorem venam sicuti eas quæ in capite & collo per humeralem. Sed animadvertendum in ulceribus partium infra renes positarum, etiam venæ basilicæ sectionem esse magis utilem, revulsionis gratia, quoniam non solum totum corpus celeriter evacuat, sed etiam magis retrahit, ne humores ad affectam partem confluant. Venæ verò sectio poplitis, sive malleolorum magis competit pro evacuatione humoris jam in partem affectam confluxi & coadunati, ut inquit Gal. loco supra citato. Sed in ulceribus principio nondum fluxit materia, & ideo mihi magis placet, ut ex basilica in partium infra umbilicum positarum ulceribus sanguis mittatur, cùm humorum fluxus magis retrahatur & intercipiatur. Postea verò humorem jam influxum evacuandi gratia, poplitis, vel mallcolorum vena tundenda, & hoc faciendum Gal. præcepto 13. Meth. dicentis, venæ autem secandæ electio à parte laborante indicatur. In universum autem, quam longissimè à tentata fluxione parte quæ redundant evellere, nequaquam ad eam retrahere convenit. Et 4. Meth. Incipientem fluxionem ad contraria revellendam, & retrahendam. Fixam jam in laborante particula evacuandam esse, vel ab ipsa particula quæ affligitur, vel à maximè vicina. Et semper in venæ sectione rectitudo servanda, ut inquit Gal. lib. de sang. miss. ut si pars dextera parte sanguis mittendus secundum rectitudinem fibrarum, sic si sinistra ex sinistra. In ulceribus ergò partium supra claviculam positarum semper cephalica secanda, & nisi hæc appareat media. In partibus infra claviculas positis usque ad renes & umbilicum, vena Jecoris, sive basilica dicta. In partibus infra renes & umbilicum positis, poplitis vena & basilica secari potest.

Notandum

Notandum

Sed animadvertendum in ulceribus brachiorum & manuum, revulsionis gratia non solùm ex poplitis & malleolorum vena ejusdē lateris phlebotomiam fieri posse, sed ex basilica oppositi brachij, cùm venarum rectitudo servetur ut inquit Aëtius, quemadmodum in ulcere cruris ex basilica brachij ejusdem lateris affecti, & altere crure venæ sectio competit & optima revulsio erit, ut dixit Gal. 3. de art. Med. text. 40. Revulsio fit ad partes longinquas, quæ trifariam fit, vel secundum longitudinem, ut sursum & deorsum, vel dextrorsum & sinistrorsum, vel secundum profunditatem, ut antrorsum & retrorsum. Possumus etiam quartum addere, ab intra ad extra, & ab extra ad intra.

Revulsio quot modis fiat.

De

De Purgatione in ulceribus inſtituenda.

IMprimis videndum, ubi purgatio competat, ſecundò qua de cauſa, tertiò per quam partem purgari humores debeant, quarto qui humores ſint evacuandi, quintò quibus medlcamentis, ſextò evacuandi tempus. *De purgatione.*

Ubi purgatio competat & cur.

Quoad primum & ſecundum Gal. lib, 4. Meth. cap. 6. in quatuor caſibus purgationem in ulceribus innuit. Vel quandò alicujus humoris adeſt redundantia, vel quandò morbi vis ac magnitudo adeſt, vel quandò revulſione eſt opus, vel quandò totum corpus evacuatione & exiccatione eget, & hæc ſunt ejus verba: Purgasio in ſola vitioſi ſucci abundantia convenienter adminiſtratur, niſi etiam magnitudo ipſius morbi ipſi cacochymiæ conjuncta. Sic in ulceribus atque vulneribus omnibus, quoties valida ſunt, purgationem eſſe utilem eſt profeſſus Hipp. quòd nimirum inſigniter vacuat & revellat. Ex quibus verbis manifeſtè patet, quæ purgatio quatuor de cauſis in ulceribus competit, id eſt ratione evacuationis, revulſionis, ulceris magnitudinis & exiccationis. Hipp. ſimiliter lib. de ulcer. optimè in quibus ulceribus purgatio competat explicavit, dicens. Purgare alvum in bona parte ulcerum præſtat, nempe in vulnere capitis, ventris, articulorum atque ubi periculum inſtat nequid corrumpatur, in his item quæ ſuturam poſtulant, vel exedunt aut ſerpunt, vel alioqui inveteraverint, aut vinciri debent.

Quibus verbis manifeſtè quæ ulcera magna dicantur explicat, & quod in omnibus magnis ulceribus purgatio ſit utilis, ſie item, ubi pravi ſucci redundant, dicens, ulcera capitis & ventris, id eſt thoracis, & abdominis indicant magnitudinem ratione præſtantiæ partis. Quandò inquit, articulorum ulcera, & quæ inveteraverunt, aut ubi periculum ſit, ne quid corrumpatur, indicant morbi magnitudinem ratione malignitatis. Quandò verò inquit, quæ ſuturam aut vinculum poſtulant, ſignificant magnitudinem ipſorum ulcerum. Et quandò inquit in iis quæ exedunt aut ſerpunt, indicat purgationem non ſolùm magnitudinis ratione convenire, ſed etiam reſpectu cacochymiæ. Competit etiam purgatio ratione exiccationis totius corporis & affectæ partis, ut de ſanguinis miſſione diximus, quoniam ex purgatione in magnis ulceribus totum corpus purum redditur, & pars etiam affecta in ſua naturali temperantia ſervatur, cùm humores aliunde fluentes reciperè non poſſit, & ſic neque dolores, neque inflammationes, neque alia parva ſymptomata ſupervenire poſſunt: & tandem purgatione, natura exonerata potentior ad ulcus curandum redditur, cum hoc ſuum proprium munus ſit. Competit etiam purgatio non ſolùm in magnis ulceribus, & in cacochymia, ſed etiam ubi ſectio vel dilatatio fieri debet, vel alicujus oſſis abraſio & tandem in omnibus illis ulceribus in quibus pro eorum curatione magnus dolor ut in dictis tribus caſibus excitari debet. Purgatio competit ratione curationis & ratione præſervationis, ratione curationis quoniam totum corpus evacuando, ſiccam affectam partem reddit, & partis ſiccitate ſervata faciliùs & citiùs ulcus conſaneſcit ut inquit Hipp. loco citato: Ratione præſervationis, quoniam cum purgatione, à pravis ſuccis liberum & vacuum reddatur corpus præcavet & præſervat, ne aliquod pravum ſymptoma ulceri ſupervenire poſſit, & id non alia de cauſa, quàm ut ſucci ab affecta ſede avertantur.

Per quam partem purgatio decerni debeat.

Per quam verò partem purgari debeant humores, indicat Gal. 4. Meth. dicens, ſi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

enim fluxio valenter irruat, revellere ad contraria studebimus, utrique si in superioribus ulcus consistat per inferiora purgantes, sin autem in inferioribus sit superiorem ventrem vacuantes. At si jam fluxio restitit, atque in membro inhæsit derivare per vicina magis expedit. Quibus verbis non docet Gal. quòd non solum ubi pravi succi redundant purgatio conveniat, sed etiam ubi non redundant revulsionis gratia. Evacuandi humores sunt illi, qui in corpore redundant, ut sint biliosi, pituitosi, melancholici, vel serosi.

Qui humores purgandi.

Purgatio benignè & leniter fiet sæpèque per epicrasim, si opus sit repetetur idoneis & ad humoris peccantis naturam accommodatis medicamentis adhibitis, nam variari debent ratione ulceris magnitudinis, virium corporis, habitus, ætatis, & anni temporis ratione: postquam tamen ille humor præparatus, concoctus, & digestus fuerit, ordinariis medicamentis quæ pro materiæ purgandæ qualitate deligentur ac dispensabuntur. Ad evacuationem nos suadet Hipp. in libro de ulceribus dicens. Bona pars ulcerum purgatione eget, ubi periculum instat ne quid corrumpatur: Sed longè clariùs evacuationis opportunitatem & pluralitatem depictam habemus à Gal. primo de tuenda sanit. dicente. Id quod in corpore jam curruptum est sanat evacuatio secundum omnes modos facta, veluti per alvum, per urinam, per vomitum, per sudorem, per moderata denique exercitia, per victus rationem, At quoniam subjectum putredinis est humiditas, igitur omnimodè siccanda est.

Potio autem vulneraria antiquis & inveteratis ulceribus valdè confert.

Decoctum Guajaci ulceribus convenientissimum est.

Decoctio Guajaci, chinæ, aut sarsæ parillæ, quæ præter facultatem suam specificam præparandi, coquendi, ac digerēdi vitiosos humores & corruptos, eosque ut sudore aut transpiratione insensibili facilè purgētur & evacuentur, attenuandi vim habet.

Sanguinis detractio fiet è parte ulceri opposita secundum fibrarum rectitudinem, eamque sanguinis quantitatem quam necessitas requiret educendo pro ægroti repletione, viribus & facultate.

Ad hæc ulceribus internis ad medicamenti proprietatem respicet etiam Medicus in quibus eligenda sunt medicamenta quæ animalis naturæ familiaria sunt, & nullam visceribus noxam inferunt: contraria verò fugienda, ut copiosè demonstrat Galenus lib. 4. Meth. cap. 7. nam ærugo, æs ustum, squamma æris, cadmia, pompholix, cerusa, lythargyrum, interioribus exhiberi non debent.

CAPUT VI.

De Vlcere cum intemperie calida.

Vlcus cum intemperie calida.

Calida intemperies sæpè adjungitur ulceri & cognoscitur calore, nam in particula rubor levis apparet & caro ulcerata est rubicundior, quàm pro naturali habitu. Deinde tactu, nam pars ulcerata calidor sentitur quam partes reliquæ, tertiò sensu laborantis qui manifestum calorem, & quasi ustionem percipit, ut propterea frigidis medicamentis impositis gaudeat, nam à juvantibus & lædentibus morbi species internoscitur, propterea quod levatur à frigidis, offenditur à calefacientibus. Tùm recurrendum est ad refrigerantia, cujusmodi est unguentum rosatum Mes.

refrigerans

refrigerans Gal. album Raſ. caphuratum populeum, ceratum ſantal. & faſciæ aqua plantag. roſar. ſolani, oxycrato maceratæ. Sæpè expertus ſum hic plus ſcarificationes, aut admotas hirudines proficere quam aliud quodvis remedij genus. Sic enim ſanguis fervidus, adeoque corruptioni opportunus detrahitur, & ſimul onere illo pars levatur.

CAPUT VII.

De Vlcere cum intemperie frigida.

Signum primum eſt color albicans, tactu deinde frigiditatem ſentimus, & ipſe æger frigus percipit, gaudetque calidis & læditur à refrigerantibus. Hanc corriges admotis & parti circumfuſis lagænis aqua calida plenis, aut etiam veſicis ſuillis ſequenti decocto ſemiplenis. *Vlcus cum intemperie frigida.*

℞ Origan. puleg. chamæm. melil. an. M. j. abſynt. majoran. ſalv. roriſm. an. M. ß, fiat decoctio iu vino generoſo, addendo aquæ vitæ, q. ſ. utiliter etiam ulcus foveri poterit ſpongiis eodem decocto imbutis, apponetur & emplaſtrum oxycroceum de meliloto, de Vigo cum Mercurio. Quod ſi ulceri juncta intemperies mixta & compoſita fuerit, commiſcenda pariter, & componenda remedia erunt. Valet etiam ad intemperaturam frigidam vinum album, vel aqua vitæ quæ valenter calefacit & ſiccat: cui ſi miſceatur ſirup. roſ. ſolut. de abſynt. aut mel roſat. redditur medicamentum deterſorium, vel abluatur ulcus cum aqua vulneraria, vel calcis, vel cum laxivio ſarmentorum, & intra vulnus poſt fotum imponatur unguentum Iſidis quod calefacit, exiccat & detergit, aut apoſtolorum, aut ægyptiacum, aut de nicotiana cum pauca aqua vitæ, aut ceratum de betonica. Sic curata intemperie ulcus poſtea ſarcoticis & cicatricem inducentibus conſolidabimus.

Cùm verò ultera ſimplicia non ſunt, ſed alias habent adjunctas affectiones, ut ſi cum ſciſſura, eſt etiam excavatio, & carnis defectus, aut ſi ulceris labia ſint inflammata, aut dura, callo aut ſcirrho obſeſſa, aut ſubjectæ partes corruptæ, aut vehementer intemperatæ ſint, fruſtra quis utetur agglutinantibus, ante quàm adjunctis affectionibus occurrat. Cùm verò cum ea affectione, cujus curationi inſiſtimus, aliæ, aut aliæ affectiones copulantur, cùm multa variaque ſint auxilia quæ expetuntur, ordine quidem opus, ut illis quis rectè utatur.

Ejus autem ordinis triplex ratio eſt ut Gal. docet 7. meth. cap. 12. prima quidem & quæ aliis omnibus præfertur eſt, ut ſi quid ſit quod ita urgeat, ut curationem legitimam non exſpectet, ei ante omnia occurratur, veluti, ſi cum ulcere tantus etiam dolor ſit ut penè exanimet æger, ac per ſeſe in mortis adigat breve periculum, admovenda ſunt ſtatim anodina, hoc eſt dolorem ſedantia aut etiam ſtupefacientia, etiam ſi ipſi ulceri ea obſint. Secunda, ut ubi ſublata fuerint urgentia, ſi quid ſit quod rationem habeat cauſæ ſine qua non, hoc eſt quo non ſublato, morbus qui curatur tolli non poteſt, ei occurratur ſtatim: veluti ſi in ulcere eſt labiorum tumor, aut callus, detrahi debet ante quàm curetur ulcus, quia callus ſeu tumor labiorũ prohibet unionẽ partium; eadem ratione ſi eſt in ulcere cavitas, & ſubjectæ partis intemperies, repleri debet priuſquàm uniatur, *Triplex ratio ulceris curandi.*

uniatur, quia quomodò poſſint uniri, quæ propter affectum carnis diſſident? ſed & temperari antequam repleatur, quia ſine partis attemperatione non poteſt generari caro quæ repleat. Tertia, ut ubi nullum adſit impedimentum videatur tamen an ſit aliqua cauſa quæ faciat, ut ea tollatur: ea ſublata tunc demùm acceditur ad ipſius præcipui morbi curationem: veluti cum pars exulceratur à fluxione biliosa, aut ſalſa, ea fluxio tollenda eſt, & eluendum id ſordium quod influxit. Hanc ob cauſam pleraque ulcera amant exterſionem, omnia verò ſiccationem ut rectè curentur, & agglutinationem humiditas non prohibeat.

CAPUT VIII.

De Vlcere cum intemperie ſicca.

Vlcus cum intemperie ſicca. Gal. lib. 4. Meth. c. 1.

SIgna quibus hoc ulcus cognoſcitur ſunt quatuor. Primum, caro ulcerata apparet ſqualens & ſicca, ita ut vel nulla ichoroſa ſanies effluat, vel certè quam pauciſſima. Deinde pars ulcerata eſt quodammodo aſperior & durior: hi enim ſiccitatis ſunt effectus. Tertium ſignum ſumitur à cauſis ſiccitatis prægreſſis: qualia ſunt ambientis temperatura ſicca, lavacra rerum exſiccantium, medicamenta nimis ſiccantia ulceri impoſita. Poſtremum ſignum ſumitur à toto membro cui ulcus inſidet, vel à toto etiam corpore, ſi hæc nimis ſint reſiccata. Quoad præſagium: omnia ulcera maligna difficilis ſunt curationis, omnium autem ulcus, maximè ulcus hoc quod ſiccam habet junctam intemperiem: nam in aliis ulcerib. eodem tempore, temperiei poſſumus occurrere, & tamen ulcus non negligere, admovendo ſcilicet ſiccantia, at hic cùm indicationes prorſus ſint contrariæ, neglecto ulcere tantùm diſcraſiæ cogimur occurrere.

Prognoſis.

Curatio intemperiei ſiccæ.

In cura ulceris ſicca affecti dyſcraſia, removendæ ſunt cauſæ ſiccitatis. Ablatis cauſis neglecto prorſus ulcere, auferenda intemperies: quæ oritur, vel quia pars alimenti laborat penuria, vel quia ſicca intemperies eſt impreſſa, vel quia utrumque accidit. Si ulceris exſiccatio proveniat ab alimenti penuria, oritur indicatio attrahendi alimentum ad partem, corpuſque nutriendi ſecundum Albucaſim, ut attractio fiat ad partem, hæc fovenda eſt panno lineo aqua calida imbuto, vel hydrelæo, donec rubra efficiatur: præmiſſa ſemper purgatione ſi corpus fuerit cacochymum, aut phlebotomia ſi plethoricum: alioqui fotu plus humoris in partem attraxeris, quam ipſa ferri poſſit. Tandiu verò fovebis, quoad caro circumſtans rubeſcat, molleſcat & humeſcat, parſque ipſa intumeſcat. Si ultra proceſſeris quod humoris attraxeris, id totum reſolveris, ſicque oleum operam luſeris. A fotu id remedij genus ulceratæ parti imponetur.

℞ Cremor. hord. ℥ij. foliot. malv. in aqua coctor. ℥j. pingued. porci ℥j. ß, mellis com. ℥. ß, miſce in mortario & fiat unguentum. Rhaſis 14. contin. monet fricandum eſſe partem, non quidem ulceratam ſed circumjacentem, ut attracto ſanguine ulcus nutriatur. Suadet etiam Albucaſis ut calida medicamenta partibus circumjacentibus imponantur, nimirum picationes, ita ut pix ducatur ſuper linteum & parti admoveatur, deinde auferatur, quod tandiu faciendum, admovendo

&

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

& auferendo, donec pars rubra fiat : hoc quippe signum est, alimentum jam esse attractum : Corpus etiam nutriendum est cibis boni-succi, carnibus laudabilibus, ovis, vino, &c.

Curata autem siccitate ad ipsum ulcus deveniendum, quod carnis degenerationem, & cicatricem postulat. Debet autem siccantia in his ulceribus mitiora esse, quàm in ulceribus quæ non habent adjunctam siccam intemperiem, ne videlicet per vehementiora siccantia in siccam dyscrasiam recidant, Gal. 4. meth. cap. 2. Avic. 44. tract. 3. cap. x. laudatur ergò hoc. *Vlceris curatio.*

℞ Mastich. thuris, picis græcæ an. ℨ j. sevi arietini ℥ j. ol. ros. ℥ ij. ceræ parvum vel.

℞ Resin. thereb. ℥ ij. thuris aloës an. ℨ j. ol. ros. ℥ j. ceræ mollis q. s. ad conficiendum uuguentum, vel emplastrum de betonica vel de gratia Dei cum oleo liquatum. Cicatrix obducenda erit vel cerato de minio, vel diapalma, vel linamento sicco, vel alio epuletico,

CAPUT IX.

De Vlcere cum intemperie humida.

Signa humiditatis in ulcere sunt primum si caro humidior videtur quam pro naturali habitu, caro est mollis, flaccida & quasi relaxata, tertiò præcesserunt causæ humectantes ut ambientis humidum, lavacra, rerum humectantium, aut medicamenta humectantia ulceri imposita. Quartò multæ humiditates in ulceris porositatibus continenter & effluunt. Ultimò si vel membrum cui ulcerata pars adhæret, vel totum corpus est humidum, verisimile etiam est ulcus per societatem esse humidum. Fallopius addit carnem supercrescentem spongiosam & fungosam cum mollirie. Faciliùs autem curari hoc ulcus potest quàm præcedens : nec enim hic ulcus negligere cogimur. Hanc emendaveris remediis siccantibus, cujusmodi sunt quæ dicuntur hydrotica & sarcotica, habita semper ratione copiæ humoris, temperiei propriæ, & aliarum ante commemoratarum indicationum, *Intemperiei humidæ in ulcere signa.* *Curatio ulceris cum intemperie humida.*

Inter cætera remedia, aquam aluminosam valdè commendat Gal. nam desiccat, detergit & roborat affectam partem, ad idem confert lithargyrum aureum, cerusa, tuthia, squama æris: Si ulcus est abluendum, id fiat cum vino vel decocto austerorum, Ut.

℞ Rosar. rubr. absynt. vulgaris, beton. tapsi barb. án. M. j. gallar. nucum cupressi an. ℨ ij. aluminis rochæ ℨ j. fiat decoctio in vino austero, instituatur fotus: hinc ulceri admovebitur emplastrum de cerusa, de minio, Expertus etiam sum in hoc affectu valdè efficacem pulveris aluminis usti levem aspersionem, vel pulv. præcipitat. dulci fiat, vel panacea. vel antimon. præparat. vel plumb. ust. Vel.

℞ Antimon. calcinat. ℨ ij. tuthiæ ℨ j. fiat pulvis ad formam. alcool. usurpari etiam fœliciter potest aqua vitæ chalybeata, vel aqua in qua pluries calx extincta fuerit aqua calcis ob id dicta, multis ulceribus phagedænicis, ac dysepuloticis mirum in modum confert,

CAPUT

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

CAPUT X.

De Vlcere cum dolore.

Quid sit dolor.

Dolor est tristis sensatio partium nervosarum proveniens à repentina alteratione, aut erosione & solutione continui. Solutionem unitatis hic intelligo erodentem & manifestam, quæ partem à parte separat & non absentem ut in dolore ab alteratione. Quantùm itaque spectat ad præsentem contemplationem, sciendum quod dum dolor, eoque non contemnendus cum ulcere connectitur, cùm habeat rationem urgentis, quia quoties urget dolor febrem & vigilias inducit, spiritus exolvit, & vires prosternit, auget ulcus, quia fluxionem novam accersit, in eo leniendo imprimis laborandum est. Anodynorum autem tres sunt differentiæ, quæ tollunt causam doloris, ut intemperiem: quæ primo gradu calida sunt, si malis temperata & nostro calori analoga, deinde narcotica. Intemperies si dolorem faciat suo contrario, calida frigido, frigida calido emendetur. Secundi generis Anodynum est in ulceribus unguentum ex vitello ovi, croco, & therebinthina confectum, vel unguentum basilicum, aureum: cataplasma ex lacte & mica panis, croco & oleo rosato. In tertio genere habetur unguentum populeum. Quod si non satisfaciat utere cataplasmate ex foliis hyosciami, vel papaveris, aut ex lacte & farina hordei in quo illa bullierint, aut illis victis aliquot grana opii cum pauco croco dissolventur lacte. At si dolorem excitet faciatque humoris corrodentis acrimonia maligna, & carnem subjectam circumjectaque labra exedat, neque anodynis, neque narcoticis sedari possit, imò blandis medicamentis appositis magis ac magis irritetur: ad Cathæretica confugiendum erit: nempè fortibus morbis fortia remedia sunt optima. Quare ulceri imponetur pulvillus forti & viribus aucto ægyptiaco, aut pauco oleo chalcanti imbutus, his enim domandi efferi illius doloris & virulenti humoris vis inest. Interim ulceri circumponentur refrigerantia, ne acrium remediorum vehementia fluxionē excitet.

Quot sint Anodynorum differentiæ.

CAPUT XI.

De Vlcere cum tumore.

De Vlcere phlegmonoso.

Ulcus conjungi potest omni tumori sive illi adveniat, sive tumor ulceri, ut inflammatione, dolore, aut humoris acrimonia. Tùm revellenda fluxio venæ sectione atq; etiam purgatione ex cassia cum rheo, admoto aliquo repellente, deinde repercutiatur ut cerato refrigerante Galeni, unguento rosaceo, & similibus quæ in ambitu ulceris applicentur, ipsi verò ulceri unguentum album, aut de tuthia, sic fiet enim unū ut non negligatur alterum. Quòd si non possit affluens humor calidis ad partem ulceratam retradi, neque hujusmodi auxiliis phlegmones generatio possit impediri, tentanda erit resolutio cataplasmate ex farina hordei & fabarum. Si non possit

resolv

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

resolvi tendatque phlegmone ad suppurationem, adjuvetur peptico, quod cum cap. de phlegmone abundè sit explicatum, ad alias differentias ulceris complicati pergamus: neque enim si erisipelati, aut œdemati aut schirro conjungatur, aliis opus est remedjis quam iis quæ dicta fuerunt.

Vlcus phlegmonosum, erysipelatosum. œdematosum. schirrhosum.

CAPUT XII.

De Vlcere contuso.

Vlcus contusum.

ULceri contuso conveniunt humectantia quæ sanguinem illic collectum, nec non carnem contusam putrefaciunt, & in pus convertant. Monet Avicenna quoties vulneri aut ulceri adiuncta est contusio, huic cito & diligenter providendum, quia alioquin imminet periculum gangrænæ. Nam ad contusionem sequitur fluxio sanguinis, quo cùm primum è vasis excidit putret (quia quandò humor derelinquitur à regimine naturæ putrescit) sequitur & compressio partis contusæ, à compressione, meatuum obstructio, atque inde caloris impedita difflatio, quæ sunt causæ gangrænæ. Quæret aliquis cùm ulcus velit exsiccari, cur ulceri contuso humida præscribuntur? Respondeo illa præscribi contusioni non ulceri, causę non morbo. Sic ulcus cum intemperie sicca humectandum esse docuimus, non ad ulcus curandum, sed ad tollendam intemperiem. Peptica sæpè alias commemorata sunt, ut basilicum, cataplasma ex farina tritici cocta in hydrelæo, quorum finis erit quàndò contusum computruisse, totumque in pus conversum esse videbitur. Nova enim & laudabilis caro renasci non potest nisi priùs contusa suppurarit,

CAPUT XIII.

De Vlcere cum hypersarcosi, seu carnis succrescentia.

Vlcus cum hypersarcosi unde fiat.

CAro superflua adnascitur ulceri, nonnunquàm vitio chirurgi, qui ulcus immundum nec satis detersum sarcoticorum usu conatur replere, aliquandò ægri culpa sæpè hypersarcosis supervenit, Tùm enim ex sanguine mixto cum sanie plurima, caro mollis exurgit: aliquandò ut in corpore plethorico tanta sanguinis laudabilis copia ad partem ulceratam affluit, ut caro bona supercrescat, quæ etiam si quantitate tantùm peccet, non qualitate, tamen contra naturam est, & ulceris unionem impedit, non minùs quàm illa removeri debet: si caro sit sana & solida forcipe abscindi debet: si verò sit mollis, aut incisionem pati nolit æger, siccantibus, exedentibus, aut causticis removeatur, levissimum est exsiccans unguentum Apostolorum, Ægyptiacum potentius & erodens quod est in usu frequenti. Alumine etiam usto,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

usto, aut vitriolo romano, aut pulvere serpentariæ, vel asphodelorum uti possit. Præcipitati pulvere mercurij nihil præstantius, excrescentias enim tollit sine dolore, possit etiam uti trochisc. de Asphodellis vel de minio, vel aqua forti. vel oleo vitrioli, sulphuris, vel aqua sublimata, vel.

℞ Aqu. rosar. & plant. an. ℥ iiij. hydrargyri sublimati ʒ j. fiat decoctio lento igne ad consumpt. mediæ partis. Hac aqua hypersarcosis attingatur, valdè mihi efficax videtur pulvis mercurij cum aliqua portione aluminis usti, vel chalcantum solum ustum. Quod si supercrescens caro, dura nempè & densa his non cedat, transeundum erit ad caustica, vel certè ad ferrum, ut rescindatur. Nam Gal. sententia non ut carnem generare, & aliam in deperditæ locum reponere & agglutinare natura est opus, sic eandem supercrescentem tollere, medicamenti potiùs valdè desiccantis, aut chirurgi id opus est. Cæterùm dùm hæc caustica atque erodentia medicamenta admoventur, partes quæ in circuitu sunt, refrigerantia desiderant, ne scilicet in partem ulceratam ex erosione, calore, & dolore, humorum fluxio advocetur. Deinde crustæ ulceribua inductæ resolvendæ erunt, & ulcus ad sanationem perducendum. Ante usum cathæreticorum, erodentium & pyroticorum, corpus debet esse repurgatum, nam acria omnia parti cuivis admota fluxionem augent, nisi purum corpus repererint.

CAPUT XIV.

De Vlcere livido & calloso, seu cum duritie & decoloratione labrorum.

Vlcus lividum & callosum.

QUoties ulcus lividum apparebit, metu gangrænæ scarificetur, sanguis putris etiam admotis hirudinibus exsugatur, muria & oxymelite cum spongia incisiones foveantur, ne tam citò coalescant, deinde siccantibus ulcus percuretur. Admoveatur etiam parva cucurbitula cum scarificatu. Quandò ulceris labra erunt dura, si exigua fuerit & incipiens durities, emollientia sufficiunt, ut œsypus, unguentum de althea, emplastrum de mucillaginibus, diachylum magnum cum gummis, de vigo cum mercurio: denique postquam per aliquot dies usi fuerimus ejusmodi remediis, imponetur ulceri lamina plumbea hydrargyro illita, hinc enim complanandi ulceris, & labiorum deprimendorum magna vis est. Quidam labra scaricant, deinde pulvere mercurij conspergunt, Quòd si labra ulceris valde ostracosa, dura & callosa sint, novacula incidantur, urantur, aut cauterio potentiali absumantur, aqua forti, sublimata, oleo vitrioli, pulvere præcipitati mercurij. Omnibus est præferenda incisio, tamen cùm ampliùs progressus hujusmodi affectus est, deliberatio incidit, excidendum ne omne id sit quod præter naturam visitur an spatio potiùs curandum, proculque dubio est ægro animum hoc casu consulendum esse. Alioqui enim longiori tempore curari citra sectionem malunt: aliqui quidvis subire, dummodo citius sanentur, sunt parati. Cæterum excidere (ut ait Galenus) res est promptissima: majus vero quippiam atque artis egens medicamentis, sanare.

CAPUT

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

CAPUT XV.

De Vlcere cum figura rotunda.

CUr rotunda ulcera difficiliùs cæteris coalescunt? Herophili sectatores ex demonstrationis geometricæ assertione, causam reddere conantur istam. Quòd & si circulares ulcerum figuræ exilem describere videantur ambitum, non tamen sint revera tales, sed majus quàm apparet occupent spatium. Constat autem quo grandiora ea sunt, eò longius inducendæ cicatricis tempus flagitare. Consentaneum proinde est hujusmodi ulcera quanvis in speciem exigua curationem ægrè admittere. Rei tamen veritas secus habet, imò majora ea ipsa sunt certò. Atque adeo illorum rationem quadantenus evertit Asclepiades, quùm prodidit cicatricem citiùs inductam iri, si rotundi ulceris labra affinesque partes diffindas, ita ut è sectione illa major reddatur ulceris regio. Quod è diametro Herophili scito repugnat, Si namque ulceris magnitudo secundum illius præscriptum ægræ curationis est causa, consequens fuerat, data eadem magnitudine, accedente deinceps è sectione & altera, multò etiam difficiliùs curationis opem succedere. Reddit rationem hanc Asclepiades. Ait enim qualibet in re quasi congenitum ac coalitum esse motum: motum autem vehementem ex ipsis rerum principiis ortum habere (principium vocando ejus quod movetur meditullium, fluviorum ignisque motus adducit: quorum ut medio loco potior vehementiorque motus ingruit, ita & ulceribus ratio eadem haud abs re competat. Quæ verba id ferè sonant: quandoquidem moveantur rapidius flumina qua undatior est alveus (id autem mediæ illorum plagæ tribui indubitatum est, huc se nimirum omni aquæ vi aggerente) eadem ratio à flamma ignis aliena non sit (hæc enim media sui parte agitatur æstuantiùs, ita ut illic loci identidem magno exultet impetu) hanc ob causam quum rotunda ulcera in unum quasi sint compacta, & undiquaque intra medium, ceu circino descripta, fit ut vehementiori infestentur motu. Accidit porrò motus, quum coagmentatæ quæpiam moles, naturæ ductu per meatuum angustias viam affectantes porrumpunt qua violentia cicatricis oblitus inhibetur. His ita occurrendum. Si vehemens ista corpusculorum conglobatorum moles in causa sit quo minus obducta coeant ulcera, certè id in vigore ætatis constitutis potissimùm usu venire par erat, ac propterea hos ipsos tali ulcerum genere capi debere. in iis etenim ut magna hujusmodi coagmentorum est vis, ita vel citissimè etiam agitantur: contrà in senio defectis, ut sunt pauca, ita ut ignavo lentoque motus tractu vibrantur & tamen in universum hujusmodi istis ulcera incurabiliora. Pronuntiandum igitur quæ figura in angulos quodammodo fracta constant ulcera, citiùs cicatricem ea de causa ducere: quoniam sanæ partes sibi mutuò viciniores sunt quà potissimum angulo (ut ita dicam) committuntur; alioqui non è quavis occasione cicatricis inductionem admittunt. Possis hujus rei documentum inde accipere, quod minori negotio curentur ulcera, quæ oras ut non procul diductas ita in speciem sanas, affectas tamen habent, nam in rotundis integræ partes ex æquo undiquaque distant plus affatim quàm in angulari figura. Quemadmodum

Vlcerum figura rotunda pessima.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

dum in circulo ſi ſtatuamus parvo ab eo intervallo puncta, rectaque linea protracta ea conjungamus: idemque in altero verbi gratia triquetro faciamus, deinde puſillo ab anguſto interſtitij diſcrimine ea ſimiliter uniamus, inveniemus lineam in circulo concertam majorem eſſe. Itidem res habet tùm in rotundis, tùm non in talibus ulceribus prout diximus. Idcirco in iis quæ angulari conſtituuntur figura, facilis fit cicatricis inductio, quandoquidem minùs à ſe mutuo diſſident integræ partes, ac ulceri ad unitatem reducendo non parùm conferant, quo fit ut univerſim ab extremis cicatrix obducere ſe incipiat, quoniam à vicinis partibus integris opem acquirit: contrà in rotundis ob æquale undique incolumium à ſe invicem partium diſſidium, & ob ademptam illis fovendæ cicatricis occaſionem, haud facilè cicatrix inducitur. Ergò figura rotunda omnium eſt deterrima, tranſverſa & obliqua, non valdè etiam probatur: quæ verò longa eſt, commodior eſt atque opportunior, aut certè minus incommoda: igitur ſi ulcus rotundum fuerit, in aliam figuram, oblongam præſertim deducamus, nam figura rotunda, niſi in aliam figuram deducta fuerit, non facilè coaleſcit.

CAPUT XVI.

De Vlcere verminoſo.

De Vlcere verminoſo. Materia vermium. Cauſa efficiens. Vermes nunquam adneſcuntur humidis atque inde putridis ulceribus præſertim cùm ulcus ſit cavernoſum quia illic ſtagnans neque difflatus humor putret: putredo eſt mater vermium quamobrem in ulceribus aurium frequentiſſime oriuntur.

ULceribus non raró innaſcuntur vermes præcipuè æſtate, quorum generatio eſt à putredine, ſolùm in ulceribus immundis, ſordidis, heglectis, quæ cava ſunt & ſinuoſa. Materia vermium in uicerib. eſt potiſſimum excrementum pituitoſum. Cauſa efficiens eſt calor putredinalis exortus à putridis excrementis ad quem calor etiam nativus accedit cùm nihil putreſcens, ſed concoctum gignatur In ulcere ergò verminoſo præter naturam ſunt, putsedo, calida intemperies, & ulcus, nam ut diximus, cauſa eſt excrementitiæ humiditatis copia à calore præter naturam corrupta & putreſcente, quod contingit, vel quia ulceris cura negligitur, vel quia totum corpus aut partem obſeſſam inſignis habet cacochymia, vel quia collectus in ulcere excrementitius humor apertum & liberum non habet exitum: ut contingit ulceribus aurium, narium, ani, cervicis, uteri, ſinuoſis denique omnibus & cuniculoſis.

Quoad ſigna interdum oculis conſpiciuntur, ſi ulcus pateat: interdum morſu dolorem inferunt, aut ſal:em triſtem quendam ſenſum: quin etiam vermes moventur proprio quodam motu, qui undam imitatur, & hic undoſus motus à patientibus percipitur: ultimò fœtor adeſt maximus propter inſignem putredinem. Ad curam hujuſcemodi ulcerum: Si humiditas videatur moveri totius corporis impuritate, purgetur, quin etiam deſiccetur d œta tenuiſſima, ligni ſancti aut ſarſæ parillæ decocto præmiſſis generalib. primùm eximendi vermes erunt, inde

exhau-

exhauriendus veniet ille excrementitius humor, unde ipsis origo est. Interficiendi sunt amara aliqua injectione, quæ simul habeat vim siccandi & detergendi, Ut.

♃ Absynt. centaur majoris, marrubij an. M. j. fiat decoctio ad ℔ ß. in qua diss. aloës ℥ ß, unguent. Ægypt. ℥ j. fiat injectio, quæ omnes per ejus partes pervadat, si ulcus sit cuniculis anfractuosum, & intincti pulvini in ulcus indantur, Vel.

♃ Ellebor. albi, rad. cappar. gentian. & dictamni albi an. ʒ ij. centaur. min. scord. absynt. marrub. calamenti mont. an. M. ß, fiat injectio. In colat. ℔ j. dissol. ad detersionem majorem succi absynt. & ægyptiaci an. ℥ j. Super ulcus applicetur unguentum Apostolorum ad majorem resiccationem, vel utatur unguento ægyptiaco cum sublimato, Vel.

♃ Thereb. lotæ ℥ ij ceræ albæ ℥ ß, liquefiant simul addendo sublimati ʒ ß, salis torrefacti & vitrioli an. ℥ j. fiat mundificativum.

Si putredo tanta adsit, ut illi corrigendæ ea non sufficiant, ad validiora veniendum vel ad cauteria etiam, ignitumque ferrum, vel ad sectionem, à levioribus tamen semper ducendum est initium, ulceris interim ambitus munietur refrigerantibus & refrænantibus metu doloris.

CAPUT XVII.

De Vlcere varicoso.

Vlcus varicosum. *Varix quid sit.* *Quænam partes sint obnoxiæ varicibus.* *Causæ internæ.* *Causæ externæ.*

VArix venæ dilatatio est, alias simplicis, & unius rami venosi, alias multorum. Omnis varix vel rectus est vel incurvus, & velut in plures quosdam orbes inter se involutos implicitus. Multæ corporis partes varicibus sunt obnoxiæ, ut tempora, ventris regio, quæ sub umbilico est, testes, uterus, anus, præsertim verò femora & crura, varicum materia ferè est sanguis melancholicus tum frequenter in hominibus temperamento melancholicis, & cibis crassis, seu crassos ac melancholicos succos gignentib. vesci solitis varices oboriuntur. His etiam infestantur ferè gravidæ mulieres, ob menstrualis materiæ suppressæ congestionem. Causæ procatarcticæ sunt corporis concussio vehemens, saltus, cursus, laboriosum & pedestre iter, lapsus, gravis oneris gestatio, tortura.

Signa.

Manifestè sua signa id genus morbi præbet, venarum amplitudine, crassitie, tumore, dolore.

Prognost.

Varices hoc est venæ nigræ, crasso & fœculento sanguine tumentes per resudationem ulcus continenter humectant proptereaq; reddunt insanabile, nisi primùm varices percurentur, Quæ cum à magnis morbis, ut mania & melancholia morbo nonnunquam liberent, ut est 6. epid viciſsimque temere sublatæ magnorum morborum sint causæ, ut furoris, dysenteriæ, sputi sanguinis, apoplexiæ, hydropis ut docet Gal. lib. de atra bile. Hic magna Medici prudentia & cautione est opus. Nisi enim magnitudine & tensione minetur vasis fracturam, nisi inflammetur, aut multùm doleat, nisi quod subest ulcus putre & malignum reddat, sinendæ sunt cum ulcere. Si quid horum adsit, aut æger ulcus varicosum, quanvis *Curatio.*

 mite,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

mite, nobis etiam reclamantibus ſanari velit: venæ ſectio imprimis præſcribenda de baſilica ſiniſtra ſi lien videatur tumere, & copiæ humoris melancholici author videatur, alioqui de baſilica dextra, corpus uon ſemel humore melancholico repungetur malè affecto, ut lieni aut hepati proſpiciatur ne novum humorem reponant in loco vacuati. His generalibus peractis, varicem in longum chirurgus ſcarificabit atque ita ſanguinem exprimet, quo abundè vacuato inciſæ venæ medebitur remediis ad venas vulneratas præſcriptis.

Inveterati varices nō debent curari.

Inveteratas tamen non attingere melius eſt, nam ex illis curatis metuendus eſt refluxus ſanguinis melancholici ad partes nobiles, unde promptè malignorum ulcerum, cancri, maniæ, aut ſuffocationis periculum.

Cum multi varices & variè impliciti in cruribus exiſtunt, thromboſo ſæpè & reſiccato ſanguine tument, doloremque faciunt qui inceſſa compreſſione exacerbatur. Ejuſmodi varices ſcalpello diviſa vena aperiendi ſunt, & compreſſione ſurſum deorſumque facta ſanguis ille exprimendus atque vacuandus, deinceps aliquot dierum imperata quiete & convenientium medicamentorum appoſitione curetur vulnus. Sæpè inciditur varix in cruris interna parte paulatim, infra genu, quo ferè loco ejus origo cernitur. Inferius ab illa prima origine & tanquam ſcaturigine qui varicem intercipere contendit, difficiliorem longè curationem facit. Hinc enim in multos quaſi rivulos finditur, quos ſingulos ſectari chirurgus cogitur. Eximitur autem ſeu inciditur varix, ut ſic ſanguini humoribuſque una cum ſanguine mixtis ſubjectum ulcus alluentibus via intercipiatur: tandem vas rumpatur, atque hæmorrhagiæ conſecutione, murtis conſecutio inferatur. Exciditur verò hoc modo.

Sectio varicis quomodo fieri debet.

Æger reſupinus, cruribus modicè inflexis in ſcamno collocatur, tùm crus faſcia ligatur, duobus locis, relicto quatuor digitorum intervallo in quo exciſio fiat, ſic enim vena tumebit, & in conſpectu magis erit, ſed & inſuper atramento illa notatur: tùm cutis elevata & digitis ſurſum obducta, qua nota eſt in longum ſecatur, inde vena denudata circumjacentibus corporibus explicatur, ipſi dehinc acus obtuſa, ne venam violet duplex & linum trahens ſubjicitur ac ſuper tranſmittitur & tanquam habenula ſublata excipitur: tùm cruris ligaturæ ſolvuntur, ac parte ſuperna arctius vena ligatur: & infra deligaturam non aliter quàm in phlebotomia fieri ſolet, ſcalpello per medium dividitur, ac ſanguis ex parte inferiore quantum ſatis eſt detrahitur. Inferna mox parte eadem vena vinculo conſtringitur, tùm id, quod ſupereſt venæ medium inter duas deligaturas abſcinditur, ſubducentibus ſe in carnem ejus quæ ſuperſunt ſupernè & infernè extremitatibus: venæ deligatura ſinitur, dum per ſe & ſponte cadat. Peracto opere, adſtringens medicamentum vulneri, viciniſque partibus imponitur: neque niſi exacto triduo circa vulnus quicquam movetur. Cætera deinde quæ reliquis communia ſunt peragunt. Varicibus curatis redeundum eſt ad ordinariam curationem ulceris.

CAPUT

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

CAPUT XVIII.

De Ulcere teredinoso, seu cum ossis corruptione.

Os quod ulceri subest corrumpitur à causa externa vel interna. Externa est vel ambientis frigus nimium, quod ossium calorem extinguit: vel nimius calor qui evocando, resolvendoque humidum, similiter corrumpit. Internæ causæ (quæ in nostro hoc casu ferè semper locum habent) sunt vel humiditas viscosa, & superflua remolliens primò substantiam ossis, deinde corrumpens, vel humiditas virulenta, seu prava sanies ulceris antiqui quæ contactu os corrumpit. *Os ab ulcere quomodo corrumpatur.*

Signa corrupti ossis sunt si conspiciatur primùm quod os redditur pingue, at unctuosum, quia separatur naturalis humiditas: Secundò fit nigrum & cariosum, nigrum quia ablatum est temperamentum quo os ablatum conservabatur; cariosum decidente propria ossis substantia. Si oculis conspici os nequeat, primum est signum quod ulcus interdum cicatrice obducetur, & sanum apparebit, sed pauco interposito spatio, rursus obrumpetur cicatrix, & ulcus renovabitur: humoris enim valido cursu, ab osse putrescente ac contabescente, tùm inflammatio tùm pus oboritur quæ cicatricem lacerant, renovato ergo ulcere semper os suspectum esse debet. Alterum signum est ulceris diuturnitas: tunc enim necesse est os abscedere, quia ob continuum contactum os madet & remollitur. Tertium est quod caro ulcerata ossi corrupto superposita impensè mollis & flaccida existit; ita ut specillum, turunda, & involuta linteamina facilè per ipsam penetrent: cùm enim os à sanie corruptum est, facilè propter viciniam caro remollitur & in corruptionem tendit. Quartum est quod immisso specillo ad os per partem superpositam, os non reperitur lubricum & læve sed asperum & cariosum, vel non reperitur stabile & resistens, sed penetrat per substantiam ossis corrupti remollitam. Quintum est quod conspicitur supra os corruptum frequenter caro livida & corrupta. Sextum humores ex ulcere effluentes, primò copia plures sunt quàm conveniat ulceris magnitudini: deinde qualitate similiter pravi sunt, nimirum tenues, & ut plurimùm valdè fœtidi. Unde Fallopius addit, si linamentum siccum in vulnus infigatur, ut os contingat, & amotum altero die valdè fœteat, os corruptum arguere. *Signa ossis corrupti.* *Gal. comm in Aph. 45. sect. 6 Hip. Aph 45. sect. 6.* *Avic.* *Hippoc. Aph. 2. sect. 7.*

Quoad Prognosticum tale ulcus inter maligna recensetur, nihilque Medicos in curandis ulceribus magis fatigat quàm ossis corruptio. Verùm non alia parte ditior suppellex veteris disciplinæ usquam hac curiosa magis, quàm in ossium medelis. Infinita propè reperit, & litteris tradidit, quædam etiam authoritate Principum ære publico in civitatibus extruxit, quæ ad hanc curam ossium pertinerent, ferramenta varia & ferè infinita quæ purganda, reformanda, constituenda ossa facerent, deligationes, & alia sexcenta quorum multa quidem retenta, alia antiquata, quædam deserta, quia videlicet multis in rebus facilior, nec tam operosa cura inventa est. *Prognost.*

Præmissis universalibus, si caries ossis superficiem duntaxat occuparit, cum os detectum fuerit & carne nudatum (caro autem vel exedetur vel abscindetur) tùm satis erit abradere usque ad partem sanam: quod cognoscitur quando os album apparebit & aliquantulum cruentum, Quo facto applicabitur pulvis cephalicus, seu catagmaticus *Curatio.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

catagmaticus exſiccans,ut ex ariſtolochiæ, & myrrhæ æquis partibus, donec caro viva & laudabilis renaſcatur. Quandò verò caries eſt profunda, cauterio actuali vel potentiali curetur,ut aqua forti, oleo vitrioli, garyophill. de camphora. Dioſcorides ad eum uſum euphorbium valdè commendat.

℞ Pulv. ariſtoloch. ʒ ij. euphorb. ʒ j. fiat pulvis, ſinapiſcetur os vel admoveatur cum melle roſato colato, Vel.

℞ Radic. ireos, ariſtoloch. an. ʒ j. centaur. ʒ ij, cort. pini ʒ ß. miſce, pulveriſentur ſubtiliſſimè & ſinapiſetur os teredinoſum, Vel.

℞ Pulv. aloës, cretæ combuſt. pompholig. an. ʒ ij. ireos flor. ariſtol. rotund. myrrh. ceruſæ an. ʒ ß. fiat pulvis ſubtiliſſimus, vel cum aqua vitæ, vel melle roſato fiat linimentum.

Emplaſtrum exfoliativum ad attrahenda fragmenta oſſium, & detergendam ſorditiem ulceris.

℞ Ceræ novæ, reſinæ pini, gumm. elemn. & ammon an, ʒ vj. thereb. ℥ iiij. pulveris maſtich myrrh. an. ℥ ß, ariſtol. rotund. ireos flor. aloës, opoponac, euphorb. an. ʒ j. oleo roſ. q. ſ. fiat emplaſtrum.

Emplaſtrum de betonica valet etiam ad eandem intentionem, Vel.

℞ Ol. garyophill. ℥ ß, caphuræ ʒ ij. miſceantur ſimul in mortario & utere, Vel.

℞ Rad. ariſtol rotund. ireos & pevecdani, cort. pini & panacis, thuris, aloës an. ʒ ij. fiat pulvis tenuiſſimus qui melle excipiatur & admoveatur, vel eo inſpergatur os carioſum, cavendo à carne, dum illam ab uſtione defendes, natura oſſis carioſi ſquamam expellet cum os erit ſufficienter exſiccatum: vix autem ante 40. aut 50. dies ſatis exſiccari poteſt. Quod ſi caries altiùs penetraverit, os crebris foraminibus quæ altitudine vitium æquent, terebrandum. Tùm in ea foramina demittenda ſunt candentia ferramenta, donec inde ſiccum os ex toto fiat, uſque adeo enim exſiccari locum oportet, ut oſſis pars vitiata abſcedat, quod egregiè præſtabunt medicamenta cephalia. Oſſium etiam corruptioni & cariei paſtilli Paſſionis medentur, quæ vitia oleo fervente, aquis quas fortes vocant, & mollioribus cauteriis aliquandò etiam ſecedunt. Caries verò cum magna fuerit nihil cauterio præſtantius eſſe poteſt, citò enim ac tutò, in ſummo & in profundo quoque exſiccat. Si totum os putruerit, & ad medullam uſque caries pervenerit, ſerra aut lima evellatur, vel ſcindatur. Quod ſi citra vitæ jacturam extrahi non poſſit, ut in capite, pectore, ſpina dorſi, prædictis exſiccantibus utendum erit, quæ cura eſt palliativa.

In magna carie nihil præſtantius eſt cauterio.

CAPUT XIX.

De Vlcere profundo, cavernoſo, cuniculoſo, ſeu ſinuoſo.

Vlcus ſinuoſum quid. Sinus & fiſtula quomodo differant.

Ulcus ſinuoſum cujus os eſt anguſtum κολπὸς græcis, & ſinus Latinis appellatur, cujus quidem labra ſi fuerint dura & calloſa, tùm propriè fiſtula appellatur, hoc enim ſolo differunt fiſtula & ſinus. Sinus vel eſt rectus vel obliquus, magnus vel parvus, cavus vel ſuperficiarius, acclivis aut declivis. Acclivis cujus os vergit ſurſum, fundum deorſum, declivis contra, quæ quidem duæ ſunt ſinus primæ differentiæ

rentiæ, quia ex iis dependet ferè tota curandi methodus ut mox declarabitur. Dignoscitur autem turunda aut specillo plumbeo, aut quod est melius candela cerea.

Inflectitur enim facilius, & minore molestia quò lubet intromittitur. A sanie aut excreto pure, qualis ulceris & remediorum progressus conjicitur. Sanies enim valdè tenuis, malè colorata, viridis, nigra aut putrida nihil boni promittit. Pus autem album, læve, æquale, minimèque fœtidum certò & brevi sanitatem pollicetur. Addit Galenus 2. ad Glauc. duobus præterea signis cognosci, si sinus repleatur atque coalescat. Nempè si dolor & humor dispareant, quæ tamen non est necesse sinui esse adjuncta. Sed cùm pars etiam leviter compressa dolet, subjectum nervum ulceratum esse non levis est conjectura. Si sanies exeat valdè tenuis, eaque nigra & fœtida, ad os usque caries pervasit. Si crassa, viscida, & similis fæci, sola caro ulcerata est. Ex colore saniei, quis humor toti corpori dominetur colligi potest, quæ pauca de signis tam diagnosticis quam prognosticis sufficiant. Pergendum ad causas quibus mox subjungemus remedia.

Si os corruptum sit hoc nisi detectum sit & ipso visu nigrū & pingue hoc est cariosū appareat, addisci nequit. His signis putre & corruptum esse conjicietur. Primo si ulcus univi non possit aut cum unitum fuerit renascatur, caro fit mollis fungosa. Secundo si ulcus saniem reddat nigram & oleosam. Tertio si linamenta quæ sicca imponuntur quoties removentur graveoleant.

Sinus unica est causa nempè subjectæ carnis erosio: illa verò eroditur, saniei, puris, aut humoris ad ulcus undique confluentis acrimonia. Quoties in magnis abscessibus pus diutiùs immoratur, sive quod tardiùs aperti, sive quod negligentiùs expurgati fuerint, mora longiore corrumpitur, vicinasque carnes exedit: inde ulcus efficitur sinuosum. Sequitur etiam sinus magnas contusiones, nec non vulnera sclopetorum, quia omne contusum putrere & in pus converti necesse est, quo excreto remanet in parte insignis cavitas.

Quæret fortassis quispiam quomodo differat hoc ulcus à fistula? Respondeo, imprimis non esse sinnosum ulcus: deinde non habere labra usque adeo dura: tertio interiora non induruisse ut in vera fistula.

Curationis scopi sunt replere, agglutinare, cicatrice obducere. Cavitas non potest carne repleri nisi mundum priùs & diligenter detersum sit ulcus. Itaque imprimis repurgetur, & injectionibus detergentibus mundetur. Pus facilè evacuatur sinu declivi, acclivi verò difficillimè. Tùm si fortè sinus non admodum magnus sit & profundus, nec subsit metus magni alicujus vasis, forcipe aut cultello secundum longitudinem ulceris tota cutis incidatur, atque ita totum ulcus aperiatur. Sic enim fiet ut liberè pus effluat, & facilè replebitur, quod si commodè fieri non possit, aut sinus sit valdè profundus, aperiatur in fundo, nisi in eo situ pars collocari possit, ut os in imum vergat, exempli gratia. Esto sinus acclivis in brachio aut femore, utroque membro sublato reddetur sinus declivis, pusque suomet pondere per orificium exibit. Quòd si natura & conformatio partis non permtttat novam incisionem fieri ligatura exprimente, puris excretio molienda erit: sinus in fundo arctè ligandus & comprimendus erit, ligatura versus orificium paululum relaxanda, ut hoc modo pus veluti elidatur. Facta incisione imponitur turunda ex spongia aut radice gentianæ ut dilatetur os, deinde cannula plumbea in orificio relinquitur, quotidie bis aut ter per syringam injiciatur hydromel, paretur ex aqua hordei & melle rosato, quandò suspicio est intemperaturæ calidæ aut inflammationis.

Curatio.

Quandò non tam detergendum quàm glutinandum videtur, injicitur decoctum iridis & aristolochiæ: quæ si placet bulliant in œnomelite. Avicenna supra cætera commendat aquam aluminosam, quia deterget, siccat, putredini resistit, & adstric-

 tione

tione ſua partem roborat, & à fluxione præſervat. Chirurgi ſolent in prædictis humoribus in aqua vitæ diluere unguentum apoſtolorum, aut cùm ſubeſt cacoëthia ægyptiacum. Ad deſiccationem majorem, & calorem partis fovendum, ſuperponatur emplaſtrum diapalma remollitum cum oleo veteri: aut pulvis myrrhæ, thuris & aloës exceptus melle. Ad detergendum.

℞ Hord. integr. p. j. ß, fol. olivæ, plant. agrim. nicotian. beton. an. M. j. coquantur in hydrom. in ℔ j. colat. diſſol. mellis roſ. col. ℥ iiij. myrrhæ ʒ ij. thuris, maſtich. an. ʒ j. fiat injectio, ad idem valet aqua vulneraria.

℞ Farin. hord. & lupinor. an. ℥ j. mellis roſat. ℥ iij. thuris, maſtich. an. ʒ j. myrrh. ℥ ß, thereb. lotæ ℥ j. ß, ol. hyperic. q. ſ. fiat unguentum. Ad incarnandum.

℞ Decoct. hord. ℔ j. mellis roſ. col. ℥ iij. ſarcocollæ ʒ ij, myrrh. thuris an. ʒ j. vini ℥ vj. bulliant ad tertias, quibus ſub medium aliquid aloës addi poteſt. Vel.

℞ Succor. agrim. betonic. bugulæ, ſaniculæ, galyopſis depurator. an. ℥ iij. pulv. ſarcocollæ, aloës, ariſtol. rotund. ireos, myrrhæ an. ʒ j. aquæ vitæ ℥ ij. ff. injectio.

CAPUT XX.

De Fiſtula.

Fiſtula quid.

Fiſtula eſt ulcus ſinuoſum, anguſtum, cavum & calloſum. Fiſtulæ nomen obtinuit ab arundinearum fiſtularum vel à ſiphonis ſimilitudine: nomen tamen eſt ambiguum: aliquandò enim omne ulcus inveteratum, ut quod quadraginta dies exceſſit, fiſtula nuncupatur. Sed veræ & perfectæ fiſtulæ non tantùm labra inſigniter ſunt dura, ſed interiora omnia, quia ratione caloris alieni adurentis partem, & conſumentis illius humiditatem radicalem indureſcunt. Ergo ſecundum Celſum lib. 5. cap. 88. omne ulcus quod habet cavitatem profundam ſed anguſtam & calloſam fiſtula erit dicendum. Ex quo colligere licet inſcitiam illorum recentiorum, qui cùm primùm vident aliquod ulcus profundum, dicunt illud eſſe fiſtulam, unde omnem ſinum vocant fiſtulam, & malè faciunt, quia tres requiruntur conditiones dictæ ad hoc ut ulcus aliquod ſit fiſtula, videlicet ut cavitas ulceris ſit profunda, ſecundò ut ſit anguſta, & revera aliquandò ita eſt anguſta ut non poſſit etiam ſpecillum immitti: tertia eſt ut adſit calloſitas externa & interna, &, hæc eſt præcipua conditio, nam ipſa ferè ſola conſtituit naturam fiſtulæ. Debent igitur labia cavitatis eſſe dura & calloſa & doloris expertia.

Quot conditiones requiruntur in ulcere ut dici poſſit fiſtula.

Fit fiſtula in variis corporis partibus, ferèque aſceſſibus, aut ulceribus malè curatis ſuccedit.

Fiſtular. differentiæ

Fiſtularum differentiæ multiplices ſunt & deſumuntur à magnitudine, numero, figura, ſitu: Aliæ enim ſunt breves, aliæ longæ & altiùs penetrantes etiam ad internas partes: aliæ ſimplices, aliæ duplices, aliæ triplices. Item aliæ uno orificio oriuntur, aliæ pluribus, aliæ rectæ, aliæ flexuoſæ & tortuoſæ: aliæ ſub cute extenſę, aliæ altiùs penetrant, aliæ in carnem deſinunt, aliæ ad oſſa vel ad cartilagines, & aliæ ad

nervos

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

vel elaterio therebenthinæ permixto, vel trochiſcis de minio, vel de aſphodelis abſumatur. Fiſtulæ orificio inſerta radix elleboti nigri per duos aut tres dies callum atterit. Injiciatur tum ægyptiacum cum aqua vitæ. Aut,

℞ Ægyptiac ℥ ß, arſenici ℈ j. diſſolvantur in aquæ roſar. vel plant. ℥ vj. fiat injectio.

Aqua fortis ut Guido notat ſupra cæteras, fiſtulas omnes mortificat, ex Arnaldo. Vel

℞ Unguent. Ægypt. ℥ ß, ſublimati ʒ ß, arſenici ℈ j. lixivii ℥ j. aqu. roſar. ℥ ij aquæ plant. ℥ iiij. bulliant ad tertias & fiat injectio per triduum: factaque injectione ulceris orificium claudatur cera vel bombace, ut intus remanens meliùs agat & fiſtulam abſumat. Vel

℞ Ceræ, reſinæ an. ℥ j. ſublimati ʒ ij. vel ʒ j, ß, liqueſcat cera cum reſina, poſtea adde ſublimatum: imbue ſpongiam ea mixtione ſtatimque extrahe ne comburatur: ac prælo exprime diligenter: non enim niſi exciſis callis carnem natura reſtituere, vel diſtantia corpora agglutinare poteſt. Nam dura niſi glutinis, cujuſmodi laudabilis exiſtit ſanguis, interventu coire nequeunt: at calloſum corpus dum undique ulceratæ carnis ſuperficiem occupat, ſanguinis è venis capillaribus ad deperditæ ſubſtantiæ repoſitionem & diſtractarum partium unionem affluxum intercipit. Demulceri mox poterit dolor, injecto oleo ex vitellis ovorum, aut vitello unius ovi ſoluto cum oleo communi. Ut verò ſcarrha decidat injiciatur butyrum cum decocto remolliente, ut malvæ, biſmal. violariæ, in quo collocetur baſilicum. Deinde detergendum ulcus & replendum carne. Ut.

℞ Thereb. in aqua vitæ lotę ℥ iij. ſuccor. apii & cynogloſſi an. ʒ vj. mellis roſat. colat. ℥ j. ß, fiat decoctio ad mediam ſuccorum conſumptionem, poſtea adde ariſtolochiæ rotund. ʒ ij. farin. lupinor. ℥ ß, Quòd ſi adjunxeris peucedani, ireos flor. myrrham & ſarcocollam, proderit carni regenerandæ. Memineris verò conſummatæ fiſtulæ longam eſſe, difficilem & periculoſam curationem, eoque periculoſiorem, ſi vel venam, arteriam, nervumve læſerit, aut jam os corruperit, aut ad partem nobilem pervadat, tutior eſt cura palliativa & fucata. Decimo quinto quoque die repurgetur corpus, ſuperponatur diapalma. Ergò fiſtulæ quæ ſunt juxta magna vaſa, nervos, aut viſcera nobilia, non debent niſi ſumma adhibita cautione attingi.

Cùm oſſis corrupti vitio fiſtula naſcitur, conſiderandum venit, ſuperficiarium ne id in oſſe vitium ſit, an altius depreſſum, an totum ipſum carie exeſum. Nam ſi ſuperficiarium ſit vitium, radulis facilè eluetur: Si altiùs caries inſederit, deſquamante terebra revellenda eſt: at ſi ad medullam uſque penetrarit, forcipe inciſoria eximenda eſt, præmiſſo, quod viam ipſi aperiat, terebello. Quòd ſi ſphacelo obſeſſum & penitùs carioſum os ſit, radicitùs erit eximendum, quod commodè fiet in digitorum, radii, cubiti & tibiæ articulis, nequaquam verò in iſchii acetabulo, femoris capite, aut vertebrarum aliqua ſphacelo obſeſſis, ſimile quid tentaveris, ut nec illis fiſtulis quæ natura ſua inſanabiles ſunt: ſed ſatisfactum muneri tuo & ægtis putabis, ſi cum prognoſtico malum reliqueris ut dictum eſt.

CAPUT

CAPUT XXI.

De Vlcere Rheumatico.

Ulceris rheumatici frustra tẽtatur curatio, nisi rheuma prius sistatur à quo perpetuò humectatur juxta illud Hippoc. *ὅσα μὲν νοσήματα ἀπὸ τῶν ῥόων γίνεται, τοὺς ῥόους παύειν χρὴ πρῶτον.* Dicitur ulcus à fluxione vexatum, quia provenit à vitioso humore influente. In hoc ulcere cùm duplex sit affectus, nimirum ulcus & fluxio, duplex etiam oritur intentio, nimirùm & sanandi ulceris & removendæ fluxionis. Quia verò sanari ulcus nequit nisi fluxio auferatur.

Gal. l. 2. ad glauc. ca. 7
Gal. l. de causis mor. cap. 1.

Causæ fluxionis sunt pars mittens & pars recipiens. Humor non fluit ex se ipso, & proprio impetu, alias omnis fluxio ad inferiora fieret: sed vel à parte mittente propellitur: vel à recipiente trahitur. Pellitur à mittente, tùm quia robusta, tùm quia irritata. Irritatio fit à natura vitiosa: cujus causa vel interdum vitium jecoris aut lienis aut mesenterii quod est parens ferè omnium morborum & radix ulcerum præcipuè scrophulosorum. Irritatio quoque fit à sex rebus nonnaturalibus, ut aëre putrido, motu nimio, cibo acri & calido, nimio somno, nimia vigilia, vacuationis suppressione, ira, mœrore, &c. Recipiens attrahit tùm calore tum dolore.

Gal. lib. 19. Meth. c. 3.
Fluxionis causæ.

Cæterùm fluxionis causæ sex numero constituuntur; nempè membri propellentis robur, excipientis imbecillitas, materiæ copia seu multitudo, meatuum deferentium (id est per quos fit fluxio) laxitas sive amplitudo, propellentium angustia, & loci fluxionem excipientis situs inferior.

Hæ autem ad quatuor reduci possunt utpotè ad membrum propellens, particulam suscipientem, humoris fluentis conditionem, & spatium per quod fit defluxio.

Pars propellens.
Pars excipiens.
Humor fluens.

Fluxio concitatur ratione membri expellentis, vel propter robur facultatis expultricis ipsius, vel propter connexum naturalem quem habet cum membro excipiente, vel propter propriam meatuum angustiam. Pars verò aliqua fluxionem excipit, quia vel dolens aut calida, vel imbecillior, vel rarior atque ignobilior, vel in inferiori loco sita. Porrò à ratione humoris fit defluxus in partem aliquam, quia fit copia supervacuus, qualitate molestus, substantia tenuis, spatium autem fluxionis causa existit ob meatuum amplitudinem utpote venarum, & arteriarum, & pororum.

Signa ulceris rheumatici.
Gal. lib. 4. Meth. c. 5.

Signa sunt, primùm quod ulcus hoc non sanatur ob vitiosum humorem affluentem etiamsi ritè peragantur omnia, quæ alias ad ulcus curandum requiruntur: unde ulceris diuturnitas sequitur. Secundum signum est, ulcus semper plus minus eroditur ac dilatatur: & eo magis quo copiosior & acrior fuerit humor fluens. Tertium signum est, quòd ulceris labia tumida, similiterque partes ulceri circumjacentes tumefactæ apparent. Quartum est, quòd major copia saniei & virulentiæ semper effluit, quàm sit pro magnitudine ulceris. Quintum est quod utplurimùm hoc ulcus fit cum dolore qui provenit è solutione continui facta in partibus nervosis, vellicatis ab humorum acrimonia, quem dolorem plerumque sequitur inflammatio.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

Curatio. fluxionis. Curatio primùm ad fluxionis causas deinde ad ipsam fluxionem dirigetur. Externæ igitur causæ si ulcus & fluxionem adhuc fovent emendandæ. Unde aër frigidis alterandus, ut & calor & putredo ejus emendetur. Cibi erunt Euchymi qui non generent humores pravos & erodentes.

Potus non sit vinum, vel saltem sit tenue & oligophorum, aut aqua cum vino granatorum, quod refrigerat & constringit humores, ut in propriis maneant receptaculis. Habenda etiam ratio est motus, quietis, somni, & maximè eorum quæ præter naturam detinentur, omnesque viæ naturalium vacuationum aperiendæ.

Causa fluxionis internæ & quo modo curanda. Causa interna est redundantia vitiosorum humorum, plerùmque à jecoris, aut lienis, aut mesenterii vitio ortum ducens. Quorum curatio à practicis petenda. Perpetuò autem adest copia vitiatorum succorum qui fluxionem concitare & exulcerare possunt, quorum tres potissimum sunt, nimirùm bilis, humor melancholicus exustus, & pituita salsa. Biliosus humor præparatur refrigerantibus & incrassantibus, & evacuatur cholagogis, humor melancholicus exustus præparatur refrigerantibus, & attenuantibus, & purgatur melanagogis. Pituita salsa præparatur sirupo de betonica, de stœcade cum decocto cichorii beton. &c. purgatur pilulis cocceis, vel de agarico, vel diaphoen. manna Calabr. sirupo rosar. solut. Jalap. mechoacan, &c.

Verùm præter humores jam dictos considerandus etiam est humor serosus qui & ipsa ulcera excitat, & perpetuò aliorum humorum est vehiculum. Vacuandus ergò vel per urinam, vel per sudorem: per urinam diureticis, per sudorem hydroticis. Jalap. inter cætera mirabile & præstantissimum est ad ʒ j. cum vino albo, vel jusculo, sanat mirabiliter ulcus malignum & rheumaticum ut expertus sum. In parte recipiente causæ fluxionis sunt calor accensus & dolor, unde indicatur refrigeratio partis, & doloris mitigatio: quæ ut præstanda sint capite de ulcere calida intemperie affecto docuimus. Hæc igitur de fluxionum causis.

Attractio in parte recipiente.

Fluxio ipsa ut curanda. Jam ad ipsam fluxionem seu humorem fluentem oculos dirigemus. Superatur autem fluxio tribus instrumentis, revulsoriis, intercipientibus, & repellentibus.

Antispastica remedia quæ. Revulsoria sunt quæ humorem ad partes contrarias trahunt, calore, dolore, aut vi vacui: ut venæ sectio, purgatio, balneum, frictio, inunctiones calidæ & digerentes, vincula, setacea, fonticuli. Quòd ad venæ sectionem quanvis cacochymia adsit, attamen si repletum fuerit corpus vena secanda contraria parti affectæ & è directo. De purgatione antea dictum. Reliqua etiam revulsoria in partibus contrariis instituenda: ut frictiones una cum inunctionibus calidis & digerentibus ex oleo de castoreo, rutaceo, garyophyllorum, item balnea & fotus calefacientia ex origano, puleg. hyssopo, &c. Cucurb. phœnigm. vesicat. fonticulus etiam in parte contraria à me probatur in ulcere præsertim cum defluxione.

Intercipientia. Intercipientia sunt quæ faciunt ne humor fluens ulteriùs procedat: alias defensiva dicuntur: quia partem affectam defendunt & præservant à fluxione. Hoc faciunt frigiditate & adstrictione, hâc enim vasa constringunt, illâ verò & vasa cogunt densantque & humorem incrassant, quo ad fluendum minus sit promptus. Sumuntur autem æquales portiones boli armen. sanguin. drac. myrtillor. balaustior. granator. mastiches, quæ in tennissimum pollinem rediguntur, deinde excipiuntur ovi albumine, oleo myrtino, modico aceto, ac cera alba, & conficitur medicamentum. Idem præstat unguentum de bolo, ceratum santalinum, vel vinum nigrum, austerum,

austerum, vel simplex, vel in quo alumen sit liquatum, aut calx sæpissimè fuerit extincta. Et hæc medicamenta ponuntur ante adventum humoris in locum exitus: ut si ulcus sit in summa manu imponantur in carpo, ubi vasa magis apparent, & partes minùs sunt carnosæ: si supra in cubito, si superius in humero: si in coxa ad inguina: Si in capite ad collum: si in mammillis sub his & etiam ad inguina, hinc enim vena quædam è venis uteri ad mammillas ascendit. imò etiam ad hypochondria, in quibus vena quædam prodit communicantiam habens cum mammillis. Oportet autem hæc defensiva frequenter immutare ne calefiant.

Repellentia

Repellentia sunt frigida & sicca (humida enim laxando partem, fluxioni eam faciunt magis idoneam) diriguntur autem ad materiam quæ influxit. Et propterea circum partem affectam ponuntur: sicut revulsoria in loco contrario: & defensiva in spatio intermedio. Porrò homor qui ad partem affectam fluxit, vel consistit in venis exiguis ipsius partis, vel effunditur extra vasa, at tunc aut in spatiis vacuis hæret, quæ sunt inter partes similares, nimirùm arterias, nervos, venas, membranas, aut moratur in ipsarum partium substantia, seu porositatibus. Si in vasis est, spaciisve vacuis, adhuc in ipsa parte movetur, & propterea faciliùs repelli potest, magis qui in vasis, minùs qui in vacuis detinetur spatiis: & dum in porositatibus substantiæ firmatur quoniam impactus & induratus est repelli non potest ut docet Gal. lib. 13. Meth. cap. 5. Hanc autem repellendi vim habent spongia nova, aut linteum si exprimantur in posca vel vino nigro, austero, & aceto ut ait Gal. cap. ult. lib. 4 de comp. Medic. κατὰ γένη spongia nova mixime sua natura exsiccat, & combibit humores, imbui etiam potest & leviter exprimi decocto balaust. gallar. immatur. cort. granar. plantag. myrtillor. rosf. rubr. cum vino, & apponi parti affectæ.

Si fluxio sit vehemens, corpus robustum & durum, miscemus quartam partem aceti. Hæc medicamenta fascia & linteolo expressa leviter obvolvenda sunt & circumducenda, eo modo ut humores procul ab affecta parte exprimantur, nisi inflammatione, aut dolore ulcus prematur. Hæc de fluxionis curatione.

Vlceris cura.

Ad ulcus accedamus. Hoc tollitur siccantibus quæ valentiora esse oportet quàm in ulcere simplici: nam & propter excrementa, quæ in carnis generatione segregantur, & propter materiam in partem influxam siccantia requiruntur. Debent autem hæc quidam valentiora esse, ita tamen ut propriam speciem non transcendant, id est ne sarcotica gradum primum, aut epulotica tertium in siccitate excedant: licet ratione mansionum intensiora esse debeant quàm in ulcere sine fluxione, ut loquitur Gal. lib. 4. Meth. cap. 5.

Quòd si vehementer exsiccantibus humorem coneris absumere: alimentarium sanguinem carnis regenerandæ materiam absumes: sicque vitium priore peius induces. Itaque purgatione frequenti atque etiam venæ sectione, si fluxio calida fuerit revellatur cucurbitulis, maximè verò cauteriis divertatur atque intercipiatur. Rheumaticum atque inveteratum ulcus cauterio admoto brachio è directo, atque ita intercepta fluxione sæpè percuratur: Supra ulcus ad eundem scopum conveniet defensivum quale vulgus ex bolo armena, aut sang. draconis cum ovi albumine & oleo rosf. agitatis, parare consuevit, Cujus vices supplebunt litus ex oleo aliquo adstringente, ut rosaceo, myrtino, melino quod cydoniorum dicitur, aut unguento comitissæ, aut emplastro contra rupturam, aut de mastiche. Topicum adstringendo leviter repellat simul & desiccet, quale parabitur addendo aliquid pulveris rosarum, aut malicorii ad unguentum diapompholigos: nisi placeat emplastrum diacalcytheos in oleo rosa-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

rosaceo dissolutum ut acquirat consistentiam unguenti. Cùm desierit fluxio ulcus aut sponte aut levissimis auxiliis coalescet.

Cautio de concoquentibus. Notandum si materia influxa sit acris, incocta & mordax ut ulcus videatur aliqua concoctione indigere, tùm dictis medicamentis portio thuris est addenda.

Alia cautio de humectantibus vitandis. Deinde observandum ut hæc medicamenta non sint consistentia humida ac molli: quia sic partem magis laxarent. Hinc Gal. ait lib. 1. de Med. comp. κατὰ γενή cap. 6. & cap. 1. & 13. in ulceribus dysepulotis vitari debere quæ generis sunt oleosi, ut adipes præsertim porcorum, resina, cera, id est hæc per se, & sola non esse usurpanda, sed cum aliis: addirque aquam & oleum omnium maximè humectare, ac proinde his nec per se, nec cum aliis mixtio utendum esse, quod de oleo communi intelligendum est, nam myrtinum, rosaceum, lentiscinum, mastichinum, siccant & non humectant.

Detergentia quando vitanda. Porrò in his ulceribus detergendis monet Gal. loco citato lib 4. de comp. med. secundũ genera sæpè accidere ut medicamentum quod semel vel bis ulceri est impositum, tertia vice non amplius sit commodum, ob resiccatum videlicet humorem, qui priùs vim medicamenti mordicantem obtundebat. Proinde si sub medicamento imposito pars ulcerata fiat sicca & rubra, imminet mordicatio, ideoque medicamentum mitius est eligendum.

CAPUT XXII.

De Vlcere sordido.

Vlcus sordidũ quid. Ulcus sordidum à Græcis ῥυπαρὸν dictum, est id quod crassiore illo ac viscoso excremento, sordes dicto scatet, nam ulcus dicitur sordidum, in quo sordes abundant, hoc est crassa & lenta sanies. Quæ cùm incipit putrere & graveolere, tùm ulcus putre incipit appellari.

Causæ ulceris sordidi. Causæ antecedentes sunt pravi & crassi succi in corpore abundantes. Primitivæ causæ sunt prava victus ratio, vel longus unctuosorum usus cum pravis succis, vel sine his, vel medicamenta debiliter detergentia & siccantia, vel propter fortiora abstergentia medicamenta, vel ab imperitia, & negligentia Chirurgi

Signa. Sordidi ulceris signa sunt quod recrementa quædam copiosa, crassa, & viscosa in his ulceribus gignuntur, & mollis flaccidaque caro, & aliquando superabundans adest.

Prognost. Quod ad Prognosim attinet, ulcus sordidum neglectum in putridum & gangrænosum facilè migrat & transit.

Curatio. Ulcus sordidum præmissa universi corporis cura sanabitur detergentibus, sumpta indicatione ab excremento crasso & lento, quod cum sanie excrementitia ulceratas partes velut obsidens & obvallans, medicamentorum quanvis validorum vires infringit & hebetat, quæ causa cogit curationem exordiri à fotu & lotione. Ut.

℞ Lixivii communis ℔j. absynthij, marrub. apii, centaur. utriusque, hyperici

℞ Lixivii communis ℔ j. absynthii, marrub, apij, centaur, utriusque, hyperici an. M. ß, coquantur in colat. q. s. adde mellis ros. ℥ j. ung. ægypt. ℥ ß, fiat injectio. Hinc adhibeatur quod sequitur detergens.

℞ Succor. apij, & plantag. an. ℥ ij. mellis com. ℥ j. thereb ℥ j ß, pulv. ireos flor. & aloës an. ℥ ß, fiat mundificativum. Vel.

℞ Unguent. ægyptiaci ℥ j. unguent. Apostolorum ℥ ij. misceantur simul. Vel.

℞ Mellis opt. ℥ iij. thereb. ℥ j pulv. olibani ʒ ij. misceantur simul. Vel.

℞ Thereb. claræ ℥ ij. farin. hord mell. rosati an. ℥ j. misce. Vel.

℞ Mellis ℥ iiij. pulv. ireos ℥ j. farinæ orobi ℥ ß, misce. Vel.

℞ Mellis ℥ vj farin. hord. ℥ iij. succi apii ℥ viij pulv. oliban. ℥ ß. Vel.

℞ Mellis ℥ xij, farin. siliginis, lupinor. hordei an. ℥ j. pulv. myrrhæ ℥ ß, succi absynt. apii an. ℥ iij. thereb. ℥ ij. succi una cum farinis aliquantisper bulliant: postmodo alia addantur, & fiat unguentum. Abluatur ulcus hydromelite.

Chirurgo considerandum est diligenter quot apparatibus poterit crassas illas ulceri affixas sordes eluere, & saniem excrementitiam exsiccare. Sæpè enim hoc uno possunt fieri apparatu. Aliis quibus est sensus acrior minimè. Liberato autem ejusmodi crassis sordibus ulcere, abstinendum est ab acrioribus, metu doloris, fluxionis, inflammationis & erosionis, ex quibus major ulceri accederet cavitas. Tùm igitur contenti erimus appositione remediorum quæ siccent & detergant sine acrimonia, ut sic naturæ conatus in generanda carne juvemus, quorum omnium quantitas, in copia, & in tempore Medici periti prudentia temperabitur. Nam diuturnior & copiosior siccantium & detergentium usus, ulcera excavat indies: quo fit ut indies pariter major saniei copia ex ulcere erumpat, fusa & eliquata, tùm propria carnis substantia, medicamenti detergentis vi aut acrimonia, tùm proprio humore alimentario, qui ad partem affluit vitiato: quæ res incautum Chirurgum decipit. Quò enim copiosiori sanie ulcus manare videt, eò acrioribus illa tanquam excrementitias humiditates exhaurire & resiccare conatur: at quomodo id ipsum ut caveremus, jampridem monuit Galenus proposita Empyrici cujusdam historia, qui sordidum ulcus viridi medicamento acri & erodente curans, carnes eliquabat adeoque ampliùs ulcus excavabat, dolorem & fluxionem majorem accersebat: quò fiebat ut indies additis acrioribus & in horas etiam colliquationis carnium, amplitudinis ulceris & excrementitiæ humiditatis ignorantia & imprudentia occæcatus accessionem faceret. Quare diligenter attendendum, num ulcus sordidum indies sordescat magis proprio vitio, & totius corporis impuritate, an carnium colliquatione, & humoris benigni atque alimentarii ad partis nutritionem transmissi corruptione, ab importuno & incauto acrioris medicamenti usu. Cujus rei conjecturam facies doloris præter rationem exacerbatione & ulcerum labiorum calore & rubore.

Cautio notanda in usu detergentium.

Distinctio notanda de ulcerum impuritate.

Itaque id imprimis etiam attendendum erit, ut suo quemque modulo, id est suis cujusque viribus convenienti & congruo medicamento ægrum metiaris, sumpta indicatione, à totius corporis & partis laborantis robore, intemperie, & consistentia; interest enim multùm, an aratori & duro fossori, an eunucho & mulieri, crurine an oculis medicinam facias. Nam quæ medicamenta denso ac duro corpori partique sunt tantùm detergentia, & exsiccantia, eadem mollibus & delicatulis corporibus ac partibus sunt cathæretica & exedentia, colliquatione carnium, atque alimenti corruptione sordium accessionem facientia; contrà quæ debiliter

Ægrorum corporum & ægrarum partium habenda diligens ratio.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

& sufficienter, molli corpori sordes detergunt, & saniem exsiccant, ea ipsa duro corpori admota sordes augent, & saniem, dùm eas colligi patiuntur neque sufficientibus viribus ad eluendam densi corporis tenacem impuritatem instructa sunt. Quare prudens videbit Medicus quandò à valenter detergentibus & erodentibus ad mitiora sit progrediendum, à Paulo verò non nova carnis regeneratione tale commendatur medicamentum.

Sarcotica. ℞ Mellis crudi opt. ℥ iiij. thereb. ℥ ij. pulv. ireos flor. marrubij, aristolochiæ longæ, aloës an. ʒ iiij. farin. orobi ℥ j. misce. Vel.

℞ Thereb. claræ ℥ ij. plumbi usti & cerusæ lotæ, lytharg. argent. an. ʒ ij. ciner. cartarum combustar. aluminis liquidi adusti an. ʒ j. si detergendum fuerit adde unguent. isidis ℥ ß. fiat unguentum.

Quid cicatrix. Repletum ulcus tegendum est cicatrice, quæ nihil aliud est quam callosa caro pro cute inducta : quæque non aliter quam caro, opus naturæ est à Medico adjutæ, dùm pleno ulceri, medicamenta carnem citra morsum & erosionem, siccantia, adstringentia, & reprimentia admovet : hujusmodi sunt aloë, plumbum ustum, gallæ immaturæ, malicorium, carta papyracea usta, sanguis draconis, molybdœna, lithargyros, pompholix, æs ustum, squama æris, cadmia vino elota, & similia, de quibus copiosè Gal. lib. 4. dr comp. med. sec. genera. In horum etiam usu indicatio sumitur à natura partis, quæ quo siccior fuerit, eò licciora medicameuta postulat.

CAPUT XXIII.

De Vlcere putri & depascente quod Nome dicitur.

Vlcus putridum quid. Causæ. ULcus putridum, ulcus est id ex quo non solum crassum, & viscidum copiosum excrementum effluit, sed etiam vapor aliquis graveolens ac cadaverosus expirat. Ideo putridum ulcus à sordido differt, quod cùm incipit putrere & graveolere, tùm ulcus putre incipit appellari. Causæ sunt humores maligni & putridi, aër pestilens, carbo, &c. A sanie ad carnem, quin etiam ad partes molles, & venas, arterias, membranas, nervos, tandemque ad ossa ipsa contagione serpit putredo, tùmque non sordidum modò & putre sed etiam depascens & νομώδες appellatur. Putredinis enim multi sunt gradus. Sanies primùm putret & corrumpitur, atque inde ad molles, tandem ad duras partes serpit. Caro putris est mollis, fungosa, putrida, sensuque plus minus pro ut putruit privata, inde velut mortua & cadaverosa apparet. Ejusmodi ulcera & putrida solent consequi magnas contusiones , & vulnera quoque sclopetorum, carbunculos præsertim malignos ac pestilentes, & abscessus malè curatos.

Signa ulceris putridi. Curatio. Dignoscitur imprimis fœtore cum carnis ipsius specie pro sensus imbecillitate plus minus mortuæ. Distinguenda est causa putredinis, ut convenienti remedio illi subveniatur. Si procedat ab intemperie partis ulceratæ, jam commemoratis remediis capite de ulcere intemperato veniendum erit. Si à materiæ copia, quæ impacta parti difflationem impediat, scarificetur, putris sanguis vacuetur.

Admi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

℥ ß, rosati ℥ viij. ceræ novæ ℥ ij. fiat emplastrum.

Pulvis ad ulcera cicatrisanda.

℞ Mirobalan. citrin. ℥ j. alum. rochæ combust. ʒ ij. terræ sigillat. balaustior. an. ʒ j. ß, calcis decies lotæ ʒ iij. cerusæ, litharg. argent. an. ʒ ij. ß, fiat pulvis subtilissimus.

℞ Aquæ plant. vini odoriferi an. ℔ ß, alum. rochæ ʒ vj. mellis rosſ. ℥ ij. bulliant parùm & abluatur ulcus.

Prodest quoque vulneribus glutinandis postea.

℞ Ol. ros. ℥ vj. cerusæ ℥ iij. litharg. aurei, lapidis calaminaris an. ℥ j. ß, tuthiæ præpar. boli armen. an. ℥ j. caphuræ in aqua rosar. dissolut. ʒ ij. olei myrtillor. parùm ceræ albæ q. s. fiat unguentum.

Affigantur sanguisugæ circuitu ulceris & extrahatur sanguis, postea abluatur ulcus aqua præscripta: denique admoveatur lamina plumbea illita mercurio & perforata, & ferat quindecim dies continuos cum deligatione.

CAPUT XXV.

De Vlceribus dysepulotis, maximè verò de phagedænicis.

Vlcera dysepulota & phagedænica.

Nisi ulcera tardè & difficillimè coalescant, aliqua ex causis commemoratis, ut propter conjunctum rheuma, propter varices, vel intemperiem partis, propter labra dura, adjunctum apostema, aut os corruptum: si non sit sinuosum, est phagedænicum, aut putre: utrumque malignum est non tantùm dysepulotum, omnia enim maligna ulcera sunt dysepulota, nón contrà, quia ulcera complicata quæ recensuimus ferè omnia sunt dysepulota, tardæ & difficilis curationis. Cavernosa quoque, ut sinus & fistula sunt dysepulota, non tamen maligna.

At ulcera elephanticorum, aut lue indica laborantium sunt dysepulota & maligna. Item ulcera quæ à venenata causa originem habent, ut à morsu canis rabidi, scorpii, serpentis, sunt maligna, debentque omnia aut propriis, aut communibus alexiteriis tam sumptis quàm admotis expugnari. Venena in nobis generari posse, deteriora iis quæ assumuntur vel admoventur demonstrat Galenus in opere de locis affectis, retenti seminis, & suppressi menstrui exemplo. Sed atra bilis & æruginosa insignem malitiam suis effectis satis superque demonstrat. Illa enim ulcus facit cancrosum, hæc esthiomenum & corrosivum valdè malignum, quod ordinariis non cedit remediis. Præterea carbunculum pestilentem malignum ulcus comitatur, quod ordinariis remediis potiùs efferatur. In malignis certi sunt gradus, alia enim aliis sunt maligniora. Quæ ad summum malitiæ gradum pervenerunt, Chironia nominantur, qualia vix Chiron sanaret: aut Thelephia cum quibus Thelephus consenuerit. De malignis ulceribus elephanticorum differetur mox capite de cancro ulcerato. Nam elephantiasis est cancer totius corporis. De ulceribus quæ lue indica correptis adveniunt mox etiam differetur, habetur enim proprium alexipharmacum. De ulceribus quæ venenatorum animalium morsum consequuntur, scripsimus jam in libro de vulneribus quia,

Venena in nobis generari posſũt.

Vlcera Chironia & Telephia.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

quia vulneri venenato, priusquàm degeneret in ulcus, in eoque sanies colligatur, alexipharmaco proprio succurrendum est. Hic de Phagedænico hoc est virulento & corrosivo ulcere satis erit tractare, in quo scilicet multa tenuis & acris sanies colligitur quæ non tantùm ulcus reddit humidum sed corrosivum & serpens contagiosum.

Curatio ulceris phagedænici.

Huic, inquit Galenus, conveniunt vehementer exsiccantia sine morsu cum levi adstrinctione, ut prohibeant ne quid influat adstrictione sua, & quod influxit absorbeant & desiccent. Sed imprimis prospiciendum est causæ antecedenti, ut fomentum morbo subtrahatur: cacochymia biliosa proprio cathartico, eoque frequenter repetito vacuetur. Nam virulentum dicitur, quod in eo virus, id est tenuis & cruda sanies abundet: corrosivum verò quòd illa cùm sit acris & mordax erodat. Venæ sectio non parùm prodest, ad contemperationem humorum: victus quoque refrigerans, abstinentia vini: aliquo defensivo non est alienum intercipere fluxionem. Intemperies calida quæ solet hujusmodi ulceribus esse conjuncta, corrigatur unguentis de cerusa aut de tuthia vel aqua stillatitia rosarum plantaginis, vel decocto rosarum plant. malicorii, balaustior. nucum cupressi, gallarum, aluminis ulcus abluatur: habet enim hoc decoctum vim refrigerandi, siccandi & adstringendi: adstrictione fluxionem retrudet & partem roborat: desiccatione virus exhaurit: refrigeratione partis intemperiem emendat. Postea ex plumbo usto, tuthia, corallo rubro, cortice granator. fiat pulvis quo ulcus inspergatur, superponantur linteamenta, albo Rhasis, aut unguento pompholigos imbuta, quæ fascia oxycrato madida contineantur. Guido post ablutionem ulceris ex decocto præscripto contentus est superponere perforatam plumbi laminam mercurio illitam cum aqua plantaginis. ungenta de plumbo de minio, de tuthia, per se sola, & commixta benefaciunt, si placet.

℞ Unguent. diapomphol. ℥ ij. adde boli arm. vel terræ sigillat. vel sang. drac. vel pulv. nucum cupress. balaust. ℥ ß, cum oleo rosaceo, aut myrthino & ceræ s. q. fiat unguentum. Quibus si non mitescat, nihilominusque exedat & serpat ulcus, uratur actuali aut potentiali cauterio, attingatur aqua forti aut sublimata, aut oleo de vitriolo, de sulphure, permisceatur unguento de cerusa. Si placet utere ægyptiaco. Si neque caustico, neque igne ipso sisti possit serpigo, si nihilominus partes vicinas ulcus erodat, membrum amputetur. Remediorum multa genera ad ulcera phagedænica describit Galenus 4. de Med. comp. sec. genera.

Virulenta & exedentia seu depascentia ulcera non differunt secundum plurimos Authorès Chirurgiæ, nisi penes magis & minus. Virulentum enim ulcus dicitur quod virulentam saniem, virus propriè dictum fundit. Id virus cum malignius redditur erodit & depascitur subjecta ulcerique vicina corpora, ulcusque depascens facit. Ejusmodi ulcera Galeno, dysepulotica id est cicatricem ægrè admittentia dicuntur. Contingit enim inquit, ut dysepuloticum sit ulcus, vel quia pars affecta sit, seu in habitu, seu in temperamento vitiata, ut influentem corrumpat humorem: cujusmodi ulcus speciali nomine cacoëthes dicitur, vel quia propter affluentis sanguinis partem exedentis, cacochymiam, pars affecta nimùm humida non coalescit, addit denique. Chironium ulcus, his quę cacoëthe ulcera dicuntur, longè esse malignius.

Ad curationem quia hisce ulceribus omnibus magna intercedit latitudo, alia enim aliis sunt magis cacoëthe & dysepulotica, necesse quoque est, varia adesse

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

& ad manum habere medicamenta, viribus pariter & virium gradibus distincta : ut nihil mirum sit si suo sæpè excidant fine, qui eodem medicamento omnia cacoëthe seu maligna ulcera curant & sanare se posse putant, quod sequitur ab Asclepiade discriptum valdè Galenus commendat.

℞ Squamæ æris, æruginis rasæ an. ℥ j. ceræ ℔ ß, resinæ laricis ℔ j ß, quæ liquari possunt, aridis affundantur & fiat emplastrum ulceri tantùm imponendum : nam circum ulcus aliud refrænans applicandum metu inflammationis. At Primionis sequens epuloticum cæteris excellere Galenus ait : ut quod ad desperata ulcera quorum nempè curationem plerique aggressi non absolverunt sed tanquam ab insanabilibus destiterunt, usu certum, compertum & probatum est.

℞ Sorcos ℥ iij. alumin. scissilis, calcis vivæ an. ℥ ij, thuris, gallar. an. ℥ iiij. ceræ ℔ j. & ℥ iij. sevi vitulini ℔ j. & ℥ vij. olei vet. q. s. fiat emplastrum.

CAPUT XXVI.

Adnotanda doctrina de temporum, quibus cacoethi ulcera sunt curanda, intervallis.

AD Asclepiadei medicamenti capite superiore descripti usum demonstrandum & eorum Chirurgorum errorem coarguendum qui ægris suis bene se consuluisse putant, si bis aut ter in die ulcera curaverint cacoëthe, placuit hic evagari paululum à proposito, & Gal: authoritatem interponere. Rectè inquit Galenus lib. 4. de comp. medic. sec. genera, Asclepiades ad finem superioris medicamenti descripti hæc verba adjecit. Et hæc triduo solvito, fomentisque mitigato, idemque emplastrum ablutum emollito, rursumque apponito : nisi enim diutiùs cuti pharmacum adhæreat nihil efficier. Quod tamen plerosque Medicos latuit, arbitrantes si ter die saniem ab ulcere deterserint, meliùs se facturos iis, qui bis dem faciunt. Qui verò semel solvunt ab ipsis quoque ægris tanquam negligentes malè audiunt. At longè falluntur : meminisse enim debetis, quod in plerisque nostris commentariis dictum est, qualitates omnium vicinorum corporum in se mutuo aliquid agere, etsi alterum ipsorum multò sit validius, hac namque ratione specie quodammodo inter se fiunt similes spatio temporis tametsi permultùm differant: ubi autem qualitas medicamenti curando corpori specie similis fuerit, utilitas major sequitur His igitur rationibus qui primus, emplastro ante imposito uti statuit, laude dignus est & nos ipsum sequi multò magis decet, cùm quod ratione invenit, experientia comprobatum cognoverimus, nec temerè triduo quoque ipsum vulnus foveri, singulis videlicet solutionibus præcipit : nam quia valens medicamentum est, meritò solutionem postulat. Hæc Galenus. Cujus ratione nixam sententiam, alia rursum ratione possumus confirmare, nempè totius est quàm ut dici debeat, medicamenta nihil agere in nobis, nisi vi caloris nativi, quæ facultatem medicamenti ad opus excitat.

Lib. 4. de comp. med. sec. genera cap. 1.

Omne agens agendo repatitur.

Fusius exponitur Gal. ratio.

At in malignis omninò ulceribus, partis affectæ calor insitus valdè languet, caloris præter naturam præsentia fractus & debilitatus : sic ut multo temporis spatio egeat ad

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

ad medicamenti virtutem & facultatem in actum excitandam. Itaque si quo tempore jam calor nativus valde commovit excitavitque medicamenti facultatem, ulcus solvatur, & eo qui parti insidet abjecto emplastro, novum aliud substituatur, calor parti insitus aëris contactu vel dissipatus, vel intrò compulsus debilitabitur : & frustra emplastro impressa jam vis fuerit, qua ad opus excitetur, dùm à medio tanquam agendi cursu revocabitur. Novo verò composito emplastro, novus rursus labor, calori partis subeundus est, ad excitandam ipsius facultatem quo in actum erumpat. Nam medicamenta omnia id totum quod sunt, facultate sunt : illi errori par eorum error est, qui sæpiùs eodem die emplastra renovantes, validius detergent, sic enim non modò excrementitium humorem, tùm sordes, tùm saniem eluunt, sed & succum alimentarium, nempè humorem innominatum, rorem, cambium & gluten, ex quibus laudabili carni materia proxima existit, quia sunt balsamum naturæ. Quare non opus est toties in die ulcus curare & novi emplastri admovendi gratia ipsum solvere, nisi grave aliquod symptoma ut dolor id suadeat; qui anodynorum crebra mutatione leniri & demulcere efflagitet.

CAPUT XXVII.

Quæ sit fasciandorum ulcerum ratio.

QUòd ad deliganda ulcera attinet semper fasciæ initium, ab ulcere ducendum. Fascia verò ita lata sit, ut non modò ulcus tegat & comprehendat, sed & portionem aliquam supra infraque contignatum partium, ea autem moderatione ulcus comprimat ut excrementitios tantùm humores exprimat. Sic enim ulcus siccius evadet, adeoque sano propinquius, ut ab Hippocrate notatum est : deligationis is modus sit, ut nec nimis adstringat, hinc enim dolor & fluxio : nec laxior sit, talis enim nullius est usus. Licet splenia & fascias oxycrato, aut vino crasso, rubro & adstringente temperare æstate præsertim. Deligatione peracta pars in otio continenda est, Hipp. enim sententia, quibus ulcus in crure est, iis neque stare expedit, neque sedere, sed quiescere. Ulceratis ergò cruribus exercenda brachia, varias res tractando, attollendo, deprimendo. Sin contra ulcus brachia occupet, crura deambulationibus exercenda, aut frictionibus, supernè deorsum, si deambulationes ferre nequeat Æger, sic enim humorum & spirituum, qui impetu & majore copia in partem affectam decurrunt, revulsio fiet & derivatio.

Ulcerum fasciandorum ratio.

CAPUT XXVIII.

De Cancro ulcerato.

CAncer ulceratus cum apostemoso multa habet communia, ut tumorem, duritiem, dolorem : multa particularia, ut labia tumida, dura, inversa. Continuò saniem, eructat

In cancro duplex est venenum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

putrefactivum scil. & rodens. Si admoveris suppurantia surgit ejus vis putrefactoria, quia est incapax pepasmi: sin validè siccantia cum morsu admoveris, sæviet ejus rodens potentia.

Cancri ulcerati differentiæ.

eructat tenuem & aquosam, nigram aut fulvam gravissimè olentem, qua nullum est præsentius venenum. Denique ulcus est ipso aspectu horrendum. cujus differentiæ sunt lupus & noli me tangere. Ille est cancer cruralis, hic in facie ab imo serpens sursum. Verùm in tibiis serpit citò, tardiùs in facie, nisi medicamentis irritetur unde nomen habet. Cancro crus occupanti vulgus quotidiè gallinæ carnes apponit, quarum suavitate furor morbi mitescit, saniei malitiam benignitas carnis lenit, serpigo sistitur, & vicinarum partium exesio retardatur. In aliis partibus tam externis ut mammis, & generalibus, quàm internis ut utero, retinet nomen generis addita parte affecta. Minùs depascitur & dolet, qui fit à pituita salsa, putri, conversa in atram bilem. Maximè omnium furit, qui fit à flava bile pro ustionis gradu in atram degenerante. Repurgato humore atrabilario, misso sanguine, constitutis vitæ legibus, si quis affectum hunc patiatur, nec morbus magnus & obfirmatus altè jam radices egerit, totus cancer extirpetur. Nam si minimi portio relinquatur, solito deterior renascetur. Guido suadet ut abscisso carcinomate è fœculento sanguine è vicinis partibus diligenter expresso, locus uratur: Alii caustica, eaque non levia, sed vehementissima loco ustionis usurpant. In quibus primas laudes habent arsenicum, sublimatum, cujus usum sæpè docuimus. Interim vicinæ partes defensivo aliquo muniendæ, ne dolor fluxionem & inflammationem accersat: intra triduum scarrham producet, qua remota & placato dolore ulcus in modum cæterorum percuretur.

Tùm verò extinctum cancrum intelliges cùm subjecta caro laudabilis apparebit, nullaque inde sanies putrida dimanabit. Inter omnia remedia laudo & probo sequens.

℞ Radic. serpentar. Majo mense vel Junio collectam, in talleolas transversum dissectam, filo lineo trajectam, & ad umbram exsiccatam, nec parietem attingat, redigatur in pulverem tenuissimum, cujus sume quantum volueris, adde arsenici cryställini partem tertiam, fuliginis camini parùm, misceantur optimè, pulvis servetur in pyxide lignea. Carcinoma ulceratum priùs acu transforetur in formam crucis, inspergatur pulvere supradicto, & fiet scarrha, quæ circa diem duodecimum decidet per se: tandem uteris emplastro sequenti.

℞ Galban. opopon. sagapen. an. ℥ iiij. ammoniac. bdellii an. ℥ viij. in aceto distillato solvantur, soluta exprimantur, & ad aceti consumpt. evaporentur, & ad emplast. consistentiam coquantur. Postea ℞ Olei chamæm ℔ ij. ol. hyperic. ℔ j. ol. laurini ℥ iiij. ol. thereb. ℥ j. petrolei ℔ j. ceræ novæ ℔ ij. ponantur simul cum prædictis gumm. & coquantur perfectè igne lento. Postea adde litharg. ℔ ij. aristol. utriusque, olibani, mastich. myrrh. elect. corall. rubri & albi an ʒ iiij. lapidis calamin. ʒ vj. Karab. ℥ j. flor. antimon. ℥ iiij. salis vitriol. mumiæ, camphoræ an. ℥ ij. pulveranda pulverentur, & cum supradictis lento igne misceantur. continuè movendo, dùm fiat massa emplastri, de qua formentur duo emplastra debitæ magnitudinis, unum cancro mane impones, alterum vesperi mundando qualibet vice ulcus & abstergendo cum panno lineo molli & intra paucos dies curabitur.

Hoc emplastrum omnibus ulceribus, etiam scrophulosis medetur, absque ullo alio medicamento, neque inveniri potest ullum præstantius in curatione cancri.

Cancer internus quo modo curari debeat.

Quòd si consistat in parte interna, ut utero, vel quæ excindi non possit, aut æger sectionem & ustionem refugiat, contenti simus cura palliativa, quæ morbi prohibeat incrementum. Victus conveniens imperetur, qui atræ bilis fervorem contemperet, ut ptissana, serum lactis, caro vitulina. Corpus per intervalla repurgetur,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

CAPUT XXIX.

De Vlceribus ſtrumoſis.

Strumæ ulceratæ. STrumæ quas Græci χοιράδας vocant, ſunt glandulæ induratæ, quæ quanvis ferè ſingulis corporis partibus contingere poſſint, præcipuè tamen colli & cervicis anteriores partes infeſtare & fœdare ſolent, inflammantur ſæpè & ulcerantur, carcinomatis naturam imitantes.

Curatio. Emolliatur alvus ſi adſtricta ſit, deinde mittatur ſanguis è mediana vel cephalica è directo partis colli in qua ſita fuerint ſtrumoſa ulcera, vel ex utroque brachio diebus alternis, ſi collum univerſum occupent. Purgatio dein inſtituenda, qualis humori craſſo, frigidoque, evacuando convenit, ſæpiùs nempè repetita: in eum uſum uſurpandus pulvis ſequens cui & præparandi & ſenſim evacuandi prædictum humorem vis ineſt.

℞ Sarſæ parill. ℥ ij. ligni ſanct. ℥ j. fol ſen. mund. ℥ ß, turbith. gummoſi, hermodactyllor. pulv. beton. & flor. ſtœcadoes arabic. an. ʒ ij cinnam. electi ʒ j. fiat pulvis tenuiſſimus, de quo capiat a ʒ j ad ʒ ij mane cum juſculo, addendo ſalis tartari vel fraxini gr. v. vel vj. quatuor vel quinque dierum ſpatio, Vel.

℞ Aquæ fumar lupul. abſynt. capillor. ven an. ℔ iiij. polipod. querni ℥ xij. folior. ſenn. & epythymi an. ℥ iiij. 3. flor. cord. an. P. j. liquirit. raſæ, paſſular. enucleatar. cinnamomi an ℥ ij. 4, ſemin. frig. major. ℥ ij. coquantur omnia ſecundum artem ad medias, colat. adde mellis communis ℥ vj. cum ſaccharo fiat ſirupus perfectè coctus aromatiz. moſcho & ambra, addendo ℥ j. diapliris ſine moſcho.

Poſtridie mane capiat theriacæ vet. & prob. ʒ j. aut ʒ ij. cum ʒ j. aromatici roſati vel grana iiij. aquilæ paracelſi, ulceratis ſtrumis præter generalia remedia maximè conveniet diæta ſudorifica, per quindecim dies aut plus, Ut.

Decoctum ſudorificũ. ℞ Sarſæ parill. ℥ iiij. cortic. lign. ſanct. ℥ ij. macerentur per diem integrum in ℔ iiij. aquæ fontis tepidæ, poſtea coquantur ad medias, colatura dulcoretur ſ. q. mellis doſpumati. Capiat ℥ vj. quotidie mane per totum tempus prædictum, ſudando ex arte cum cuſtodia, & debiti regiminis ut ſolitum eſt obſervatione. *Strumæ vagæ vix unquam ſanantur.* Non eſt prætermittendum quod ſcribit Villanovanus, ſtrumas vagas, quæ per totum corpus diſcurrunt, nuncque hanc partem occupant, ut collum, nunc illam ut alas, vel inguina: aut nunquam ſanari poſſe, aut ſi quæ ſit ſpes, eam in aſſumptis potiùs quàm in admotis poſitam eſſe, ut thermis ſulphureis, nitroſis, aluminoſis, in eſu viperarum, quia idem de iſtis ſtrumoſis dicendum eſt quod de elephanticis prius quàm emineant in cute, interiora viſcera eſſe labefactata. Strumoſæ enim ſunt partes internæ omneſque glandulæ induruerunt. Quæſitum eſt an ſtrumæ ſint contagioſæ? Reſponſum, ulceratas & malignas eſſe contagioſas, cæteras minimè; ſtrumis autem ulceratis ſtatim à decocti ſudorifici aſſumptione applicetur panneus lineus eodem decocto calido imbutus, madenſque, renovandus veſperi, abſque alio unguento, emplaſtrove poſtea.

℞ Axung porci inſulſæ ℔ j. ol. commun. ℥ iiij. ceræ novæ & reſinæ ℥ ij. liquefiant hæc omnia, addendo tandem herbas ſequentes contuſas & maceratas. ℞ Spicæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

cæ M. ij, chelid. M. j. vincæ pervincæ M. ij. salv. apij nicotian. M. j. coquantur simul,
exprimantur, abluantur in vino albo & fiat unguentum. Vel.

℞ Ceræ novæ, olei antiqui an. ℔ j. resinæ ℥ iiij. thereb. venet ℥ ij, herbar. nico-
tianæ, chelid, spicæ, viperinæ id est serpentariæ an. M. j. verbenæ M ß, vincæ per-
vincæ M. j. apij, linguæ canis an. M, ß, herbæ abluantur, cum vino albo tepidè con-
quassentur, & simul coquantur fiat emplastrum, vel cum succis unguentum, adde ce-
ræ ℥ iiii. de quo bis in die applicetur ulceri cum foliis caulium rubrorum. Vel.

℞ Apij, salv. spicæ, chelid. rutæ, solani, vincæ, pervinc. hederæ terrestris, nicotia-
ni, trifolij maculati an. M. j. laridi minutim incisi ℥ ij. ol. communis ℔ ij. picis na-
valis, resinæ, ceræ an. ℥ iiij. fiat unguentum.

Aliud præstantissimum.

℞ Olei laurini ℥ j. cerusæ pul. & aquavitæ levigatæ ℥ j. alum. rochæ ℥ ß, salis
com ʒ ij. fiat unguentum. Vel.

℞ Pulv. litharg. aurei & thuris an. ℔ ß. olei com. ℔ j. linamenti minutim con-
cisi, vel ex panno lineo detrito derasi M. j. primò coquatur & dissolvatur lithargy-
rum cum oleo, deinde lento igne coquatur addito thure, semper agitando ne adu-
ratur & in grumos convertatur, tendet parùm ad nigredinem, serva ad usum,
Vel.

℞ Linamenti minutim incisi ℔ ß. ol. com. ℔ ij. cerusæ ℔ j. ceræ citrinæ ℔ ß,
olibani subtil. triti ℥ iiij. fiat emplastrum, adde si vis lithurg. aurei ℥ viij. Vel.

℞ Succi nicot. majoris ℔ ß, succ. absynt, pont. major. ℥ iij. ol. hyperic. & irini,
vel sambuc. an ℥ j ß, fol. absynt. majoris prunellæ vel symph. minoris & scrophular.
majoris Matthioli an. M. j. vini albi ℥ j. ß, bulliant omnia simul ad vini & succorum
fermè consumpt. in vase æneo, semper movendo cum spatula lignea, ne urantur,
deinde torculari exprimentur. Tùm liqua ceræ flavæ ℥ iiij. adipis hirci, & thereb.
an. ℥ ij. pulv. thuris, mastich. myrrhę, an ℥ j. fiat emplastrum secundum artem.
Emplastrum de ranis cum mercur. valet etjam ad idem.

Toto curationis tempore, laudo cauterium, occipitio, vel scapulis, cujus ulcus ex
arte apertum servetur.

Ad ulcera maligna mortificanda, & curanda.

℞ Alumin. crudi, vitrioli albi & viridis an. ℔ j. salis ammon. ℥ iiij. salis com-
munis ℔ j. pulv. cerusæ ℥ iij. aceti destillat. ℥ x. bulliat cerusa cum aceto, postea mi-
scantur cętera & calcinentur in vase terreo vitreato, donec materia dura & rubicun-
da sit tendens ad colorem & cineritium. Dissolve prædicti lapidis ℥ j. in ℔ ß, aquæ
communis, hoc liquore madefacti & intincti penicilli bis in die ulceribus applicentur,
quibus superpone emplastrum sequens,

℞ Litharg. auri loti ℔ j. olei comm. ℔ ij. ceræ citrinæ ℔ j. lapidis calamin, ℥ iiij.
opopon. galban. bdellij, ammon. in aceto dissolut. & purgat. & ad consistentiam em-
plastri coctorum an. ℥ ij. pulv. myrrh. mastich. thuris, aloës, aristoloc. utriusque,
mumię, asphalti an. ℥ ij croci martis loti ℥ iiij. fiat emplastrum secundum artem, &
omnia suo ordine ponantur, & pulveres in fine coctionis, cavendo ne adurantur. Hoc
emplastrum cum aqua prędicta detergit, incarnat, cicatricem inducit, dyscrasiam im-
pedit, fragmenta ossium & cariem attrahit, sedat dolorem nervorum & eorum pun-
uras. Ad idem.

ſanguis mittatur, hæmorrhoides viris ſi ſubſtiterint, mulieribus menſes provocentur. Topica ſint linimentum ex ſucco ſolani agitato piſtillo plumbeo, in mortario plumbeo, addendo parum camphoræ: aut ſucci penuria utere aqua ſolani, deſtillata, eaque camphorata: His intincta lintea ſæpè applicentur cancro: vel miſce plumbum uſtum, unguento de ceruſa: Benefaciunt quoque unguenta de minio, de ceruſa, de tuthia, de plumbo, diapompholigos: lamina plumbi illita argento vivo, aut.

℞ Plumbi uſti & loti. tuthiæ, & thuris an. ℥ v. abſynt. ℥ j. olei roſar. ℔ ß, ceræ ℥ j ß, ſucci ſolan. q. ſ. ad unguent. craſſitiem. Dolorem lenit cataplaſma ex foliis cichor. & papav, aut ex foliis alth. tritis cum pauco ol. roſaceo. Vel.

℞ Tuthiæ Alexandrinæ ℥ ij. pulv, cancror. fluviat. in furno aduſtor. litharg. arg. an. ʒ ij. antimon. plumbi uſti an. ʒ j, ß, ſucc. plantag. gallitrici, ſolani, politrico, centinod. alleluiæ an. ʒ vj. alum rochæ ʒ j ß, priùs collatis ſuccis, bulliant omnia ſimul uſque ad conſumptionem ſuccorum, deinde pulveriſentur ſubtiliter & ducantur in mortario plumbi, donec colorem nigrum acquirant, & utere intra cancrum ulceratum, ponendo inſuper unguentum pompholigos magiſtrale.

℞ Tuthiæ ʒ ij. mirobal. citrin. litharg. plumbi uſti an. ʒ j. calcis decies extinctæ in aqua hordei ʒ iij. ceruſæ ℥ vj. terræ ſigill. ʒ ij. ß, aceti ℥ iiij. ſuccor. plant. ſolan. an ℥ iij. ß, bulliant omnia ſimul uſque ad conſumpt. ſuccor. & aceti, deinde piſtentur & ducantur in mortario plumbi, per tres horas, & utatur modo jam dicto. Vel.

℞ Muccag. ſem. pſyllij, lini, fœnugr. extract. in aqua roſ. & plant, q. ſ. ex his tepidis fiat fotus. Vel.

℞ Rad. alth. ℔ ß, coquatur in hydrom. & trajiciatur addendo ol. roſ. parum, fiat cataplaſma. Vel.

℞ Stercoris bubuli ℔ iiij herbæ Roberti, plantag. ſempervivi, hyoſciami, portul. lactuc. endiv. an. M j cancros fluviat. xij. piſtentur omnia ſimul & deſtillentur alembico plumbeo, liquor ſervetur uſui, atque de eo fiat injectio frequens in partem: vel ſi partis ſitus permiſerit, inde cancroſa ipſius ulcera abluantur, & lina carpta inſuccata ſubinde renovanda apponantur: ſic enim inflammationis acrimonia, & vis obtunditur & dolor ſedatur. Vel.

℞ Litharg. & ceruſæ an. ℥ j. terantur in mortario plumbeo, donec reducantur ad conſiſtentiam linimenti vel unguenti. Vel.

℞ Plumbi uſti loti, pompholig thuris an. ʒ ij. ß, abſynt. pont. ℥ ß, ol. roſ. ℥ iij. ceræ ʒ vj. ſucci ſolan. q. ſ. fiat unguentum in mortario plumbco cum piſtillo plumb. Theodorici emplaſtrum ad cancroſa ulcera lenienda. *Theodorici emplaſtrũ.*

℞ Olei roſat. compl. ceræ albæ an. ℥ ij. ß, ſuccor. granat. & ſolan. an. ℥ ij. ceruſ. lotæ ℥ j. plumbi uſti loti & tuthiæ præpar. an ℥ ß, maſtich. ʒ ij fiat emplaſtrum molle. Vel.

℞ Thereb. vet. ℥ j ſucci cancror. ℥ ß, ſucci lactuc. & olei roſ. an. ℥ j. ß, vitellos ovor. ſub cineribus coctorum num. ij. caphur. ʒ ß, piſtentur omnia in mortario plumbeo, fiat unguentum. Vel.

℞ Spumæ argenti, axung. porci recentis, ceræ albæ an. ℔ ß, olei boni ℥ iiij, vitell. ovorum aſſatorum num. iiij. fiat unguentum.

℞ Pulv. ariſtol. rotund. & ſacch. albi an. ℥ j. miſce & nodulo incluſa macerentur in ℔ iij. vini albi, lentoque igne coquantur donec duæ libræ liquores ſuperſint: hoc decocto calido foveantur ulcera cum panno lineo, mane & veſperi ſuperponendo folia braſſicæ rubræ, quæ faſcia ſuperpoſita contineantur, cavendo ne ulcus nimium comprimatur, ulcerum virulentiam maximè reprimit & tollit aqua calcis ex arte parata, ſi ea abluantur ulcera mane & veſperi, aut adhibeantur & ſuperponantur panni linei & imbuti.

Hippocrati libello de glandulis, ſtruma peſſimum eſt morbi genus. Itaque accuratam Medici manum & induſtriam poſtulat. Quia verò in longis morbis, & iis qui à cruditate & crapula ortum ducunt, victus ratio inter præſidia medica principatum obtinet: Ergò ſit victus in univerſum ſiccans, attenuans & moderatè calefaciens. Aër ſeligatur tenuis, ſiccus, ſerenus, purus, in ortum apertus ac patens, fugiatur craſſus, caliginoſus, humidus, pluvioſus, paluſtris in occidentem vergens. Auſtrina tempeſtas cerebrum nimis opplet: Aquilonia aëris quidem inquinamenta purgat, ſed comprimendo deſtillationes concitat. Paretur arte aër medicatus. Famem interdum tolerare bonum ex mandato ſummi Hipp. Aph. 60. ſect. 7. Nam carnes humidas habentibus fames ſalutaris. Siccat enim quia in pabuli penuria nativus calor humidum ſuperfluum abſorbet, cruditates coquit, & per inedias pituita in alimentum vertitur. Panis ſit benè coctus, & aniſo aut fœniculo dulci conditus. Vitentur omnia placentarum genera ex lacte parata, quæ veteres legona appellant, omne item ex tritico ſine fermento piſtorum opus, ut panes azymi, & alia, arte culinaria parata fercula, ut pulticula decorticatis leguminibus decocta. Cibi ſint euchymi, id eſt laudabilis ſucci, fugiant carnes juvenes, mucillaginoſas, pingues, porcinas, quadrupedum pedes & interanea: ſorbitionibus & juſculis parciſſimè utendum: ſint autem carnes aſſæ potiùs quàm elixæ, omni ratione corpus ſicceſcat, ut ſupervacuorum humorum non exigua portio abſumatur. Piſces huic morbo adverſantur, maximè verò elixi, ſquammis carentes & in coenoſis ſtagnis degentes; concedantur aliquandò ſaxatiles. Fructus omnes crudi præcoces, ut cruda omnia evitentur. A nimio potu abſtinendum, quia nihil magis cerebrum, & totum corpus gravat quàm nimia potus perfuſio. Aquæ omnes crudæ & viroſa hydrargyri qualitate imbutæ cerebri robur enervant, & fauces ac glandulas rheumatiſmis fatigant, aquæ item ſtagnantes, quæ hyeme frigidæ ſunt, æſtate calidæ, nec valdè ſublimes; ut notat Hippocrates libro de aëre, locis & aquis. Solæ aquæ minerales & fontes aciduli probantur. Vino ergò potiùs quàm aqua ſola utantur, eoque odorato, vel vino medicato, in quo libanotis, thymus, hyſſopus, ſalvia incocta fuerint dum fervet. Abſtineat à vino dulci & muſto. omnium utiliſſimus eſt potus, qui vel ex ligno ſancto, vel ex ſarſa parilla, aut radice chinæ paratur. incidit enim pituitoſum humorem, extenuat, detergit, cruda & ſupervacua reſiccat & abſumit. Somnus ſit nocturnus, & longè à paſtu, nunquam meridianus, dormiat elato capite, & in alterutrum latus, non ſupinus ne cerebri excrementa in fauces, collum, & aſperam arteriam procumbant. Motus totius corporis torpeſcentem calorem excitat, coctionem juvat, & ſupervacuorum expulſionem promovet. Ignavia contra corpus hebetat: nam vacuitas à motu privat calorem ſuo ventilabro & aculeo, hinc calor ad agendum ignavior. Ignavia affert calori impotentiam ad aſſimilationem utilium ſuccorum, & depulſionem inutilium, unde fit ut cumulentur inutiles, pars verò utilium fiat inutilis, hinc cruditates & excrementorum proventus. Si

totum corpus exercere nequeat, fiant artuum frictiones duræ, nec non colli & ſcapularum. Alvus ſit ſemper libera, quod ſi ſortè adſtrictior fuerit, irritetur balano, clyſtere, & pilulis de hyera, ex aloë ſola, aut alephanginis. Peculiaria verò cerebri excrementa quotidie vacuentur per os, nares & aures: tranſitus enim apertos eſſe oportet, ex mandato ſummi Hippocratis, ut exhauriatur catarrhi fons. Expurgetur pituita per os penna oxymelite imbuta, aut apophlegmatiſmis. Aures aqua calida abluantur frequenter & ſordiculæ tergeantur.

Trahant per nares ſuccum betæ ex aqua hordei calida. Pectatur diligenter caput quotidie manè, linteiſque calidis & ſiccis perfricetur vel ſacculis. Poterunt aliquandò cieri ſternutamenta ut impetu facto cerebri excrementa deriventur in nares.

CAPUT XXX.

De Lue venerea.

LUes venerea morbus eſt contagioſus, efficiens puſtulas, ulcera, aut ingentes dolores in multis corporis partibus, ſæpeque cum inflatione ac tumore in variis locis. *Lues venerea quid.* Cauſa luis venereæ efficiens eſt maligna, pernicioſa, & venenata qualitas, quæ partem quam contingit primùm contaminat, deinde ulterius pergens per totum corpus ſpergitur ac ſerpit, atque ita creſcit augeturque, ut non ſanguinem ſolum ac ſpiritus, ſed carnem etiam parteſque ſolidas offendat, quarum nimirum temperamentum propriamque ſubſtantiam pervertat. Veneni autem iſtius luis qualitas non eſt ſimplex, & unius duntaxat vaporis, ut peſtis qualitas, ſed in certo quodam humore ipſius ſubjecto & vehiculo continetur: ita ut non ſola reſpiratione offendat, ſed quodam etiam liquore, qui mutuo corporum contactu communicatur, unde morbi illius origo initiumque emanat. Iſta tamen lues ſæpiùs ex actu venereo contrahitur & cum magna voluptate recipitur, ſed non ſine ingenti mœrore curabitur, & in pudendis partibus initium ducit, etiam ſi aliquando in loco in quem irrepſerit appareat. Acquiri etiam poteſt ex prima pueri è parentibus hoc morbi genere infectis, nati confirmatione. Corpus purum & ſanum ab impuro, & polluto inficitur: etſi mulier ab hoc morbo pura, eo inficere hominem poſſit, ſi ab alterius impuritate eum contraxerit, quo tamen ſe intetdum liberat & vendicat, licet eo, nullo modo ſit infecta. Quod homo quoque ipſe facere poteſt ulcus in pudendo habens, cujus venenum in totum corpus nondum ſparſum fuerit. Infans etiam ipſam luem è nutrice cum lacte haurit per contagionem, nutrixque viciſſim ex infante alumno, adeo ut ambo ſe ſe mutuo inficiant.

Luis venereæ, & peſtis venenum à ſe invicem differt: hoc magis aëreum eſt, ſubtilius atque præſentius, promptiuſque agens, ejuſque proprium eſt cor, ſpiritus, parteſque vitales invadere: illud contra, lentius eſt & craſſius, nec tam promptè quidem vim ſuam exerit, ſed ſenſim inficit, corrodit & contaminat: lentè ſuos effectus producit, & ad tempus quoddam delitеſcit. Proprium hujus eſt, humores potiſſi-

potissimùm aggredi itemque jecur, partesque naturales, nec unum duntaxat humorem ut nonnulli putarunt.

Luis venereæ dolores vehementissimi & acerbissimi sunt, inter reliquos omnes: propterea quod membranas, partes nervosas occupant, quas variis in locis, quùm est recens affligit: quùm verò est inveterata in certo quodam loco resident & adhærescunt. Illi autem ab arthriticis differunt quandoquidem paulatim incipiunt, articulosque minimè invadunt, ut cæteri iis affixi & adhęrescentes, sed ossibus inter articulos incumbunt, quo in loco tophi, tumoresque fiunt, ut etiam in capite, in claviculis, in mediis brachiorum & tibiarum ossibus, aliisque multis partibus.

Luis venereæ signa diagnostica, & symptomatis depromuntur.

Illius verò morbum dignoscimus ac dijudicamus è signis & symptomatis quę quidem per ea, quæ mox docebimus genera & differentias se ipsa produnt: quòd si de illius essentia dubitaverimus, necesse erit ad majorem totius rei illustrationem & confirmationem diligenter inquirere quanam parte subierit, ut judicium certius fiat. Nam vix admodum fieri potest, quin prima ea pars, quam attigerit, aliquid contagionis è virulenta illa sanie contraxerit.

Luis venereæ species & differentiæ.

Venereæ luis species ac differentię è symptomatum varietate ut in peste sumuntur. Nam illius quidem essentia una tantummodo est ut in peste, sed certo quodam ordine distingui potest, veluti si sit vehementior aut debilior, major aut minor: quod sæpè accidit, ut habitudinis corporum, quę occupat, varietate, secundum quam accidentia sese ostendunt acriora, aut infirmiora, violentiorave aut moderatiora.

Prima autem hujusce luis species est, cujus virus tenue est ac subtile, nihilque ferè aliud, quàm vapor quidam, capillis tantùm inhærens, ita ut corpus nullomodo lædat, atque hæc reliquarum omnium est minima.

Altera species est, cujus virus in firmiori & solidiori substantia inest, unde multæ coloris rubri aut flavi maculæ è cute erumpunt: hæc verò profundiores aliquandò radices egit, tenaciusque inhæret quàm prima.

Tertia species (quæ hodie vera lues venerea habetur) manifestas in fronte, itemque in temporibus, post aures, in barba, nec non in capite, & passim in reliquo corpore pustulas facit, easque rubras aut flavas, crustas sine pure; quæ interdùm in virulenta & sordida ulcera degenerant, aut si fortè exarescunt & desiccantur, ulcus in ore, in naribus, & circum podicem generant, quod argumento est jecur sanguinem & humores à virulenta illa lue affectos esse (nec ab ulla corruptione cùm per urinas minimè se prodat) quam videlicet cum mollibus & carnosis corporis partibus communicant.

Quarta denique species sequitur, aliarum superiorum omnium vehementissima, asperrima & acerrima, quippe adeo maligna & infesta, ut partes molles & carnosas offendisse non contenta, firmas quoque, siccas & solidas corripiat, quin etiam ligamenta, nervos, membranas & ossa lædat, atque lenta, crassa & viscosa eorum excrementa quæ simul congerit & confertim accumulat, re ineat: ea verò si inter periosteon & os sese obtrudant, dolores sua acrimonia per noctem præcipuè, pene intolerabiles, sedatuque difficiles afferunt.

In iis autem locis sæpè succrescunt tophi, ac tumores, cum acerbioribus, frequentioribus & longè intolerabilioribus doloribus quàm antea. Tandemque diuturna assiduitate propriam ossis substantiam tumefaciunt, augent & implent, deinde os ipsum carie inficiunt, corrumpunt ac putrefaciunt.

Ergò

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

Ergò hiſce omnibus ſignis luis venereæ ſpeciem agnoſcimus : quæ ſi ex muliere contracta fuerit, ejus principia ſunt in pudendis partibus : ſin ex lecti ſocietate tantùm comparata fuerit, per alicujus partis cutis ubi apparet poros ingreditur ac permeat. Quòd ſi infans ex nutrice morbum eum contraxerit, illius ſigna extant in ore & gutture: ſin verò nutrix ex infante, ea tunc in nutricis mammis cernuntur. Nihilominus in pudendis partibus apparent puſtulæ, maligna ulcera, interdumque glandulæ in inguine inflatæ & tumefactæ ſunt: Quòd proprium iſtius morbi ſit partes naturales invadere, ut dictum eſt.

Quòd ſi luis venereæ virus partem quamlibet corripuerit, eamque contaminet atque offendat, non ſemper tamen neceſſe eſt, ut per totum corpus diffundatur : ſed aliquandò purgatur per illum ipſum, quo intravit locum, aut per vicinas quaſdam partes, veluti per bubonem, gonorrhœam, aut ingens aliquod ulcus, quod copioſam materiæ quantitatem emittet, & ſuo ſeſe veneno expurgabit.

Periculum minùs imminet, ſi citò appareant ſymptomata: nam veriſimile eſt longa mora ad viſcera virus pervaſiſſe: malitiæ gradus imprimis diſtingui debet, ne parvo pedi magnus aptetur calceus, lenis enim & incipiens lues leni remedio profligatur ut hydrotico ſolo, inveterata vix unquam perfectè ſaneſcit, ferè ſemper aliquod ſui veſtigium relinquit, levis judicatur quæ ſolo pilorum defluvio ſe prodit, ſuperficiarium eſt virus, nec dum altas radices egit. Pejor eſt quæ puſtulis rotundis ſiccis & ulceribus innoteſcit, peſſima tophea, cum carie oſſis, quia virus ad ſolidas pervaſit partes. *Prognoſt.*

Curationis hæc ſunt capita: purgandum corpus pro ægri temperamento, potiſſimùm confectione hamech, pilulis indis, de lapide lazuli, foliis ſennæ incoctis cardiaco decocto, quia ſub hoc morbo humor melancholicus. imprimis peccare creditur: ut Hali ad elephantiaſim profligandam etiam quadragies corpus purgandum ſuadebat, ſic expugnari poſſe hunc morbum quidam exiſtimant frequẽter, ut viginti diebus continuis iterata purgatione hoc modo. *Luis venereæ curatio*

℞ Decoct. ligni indici ℔ vj. in quibus bulliant folior. ſenn. mund. M. iij. rad. torment. & dictam. cretici an. ℥ ß, agar. turbith. hermodactylor. an. ℥ j. ſemin. cardui, citri an. ʒ ij. flor. cord. P. ij. fiat decoctio, cujus colatura ſervetur ad uſum, Vel.

℞ Sarſæ parillæ minutim inciſæ ℥ ij. infundantur, & bulliant in ℔ vj. aquæ ad conſumpt. duarum librarum, addendo agar. & hermodactylor. an. ℥ j. fol. ſenn. mund. ℥ ij. in colat ℥ iiij pro doſi diſſol. ſirup de primis Regis Saboris ℥ j. fiat potio, continuet per viginti dies vel per apozema:

℞ Raſuræ ligni indici ℥ j rad. cyperi, & galang. calami aromat. an ʒ vj ſummit. fumor. lupulor. agrim. abſynt. pont. an. M. ß, herbar. béton. meliſſæ, chamedr. chamepit. polij mont. hyſſopi, ſalviæ, mercurial. an. M. j. folior. ſenn. mund. ſem. carthami, contuſi, an. ℥ ij. polypod. quern. recentis, liquirit. paſſular. exarcillat. an. ʒ x. ſem. apij, petroſel. aniſi an. ℥ ß, hermodactylor. num. vj. agar. recens trochiſc. ʒ iij. zinzib. ʒ j. epithymi ʒ j. ß, flor. ſtœcad, arab, ſalv. & ſcordei an. P j decoquantur omnia in aqua puriſſima: cape de colat. ℔ j. ß, in qua diſſol. ſirup. de fumar. compoſ. & de epithymo. an. ℥ j. ß. ſacch. q. ſ. fiat apozema, clarum & aromatiz. nucis moſchatæ ℈ iiij. capiat in quatuor doſes mane.

In prima & ultima doſi diſſol. diaſen. ſolut. vel confect. hamech. ℥ iij ſirup, roſ. ſol. ℥ j. Vel.

℞ Maſſ. pilul. hermodactyl. cocciarum. & fœtidar. an. ℈ j. trochiſc. alaandal. vel diagrid.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

diagrid. gr. iij. cum aqua beton. formentur pilulæ quinque, quas deglutiat post primum somnum finito Apozemate.

Postridie ultimæ purgationis aperiatur vena basil. vel mediana cubiti dextri & mittantur sanguinis ℥ x.

℞ Rasur. lign. ind. ℔ j. cort. ejusd. ℥ iiij. macerentur & infundantur simul per spatium 24. horar. in ℔ x. aquæ purissimæ, deinde coquantur & bulliant in vase vitreo aut terreo bene obturato lento igne ad duarum aut trium partium consumptionem, tandem colentur per manicam Hippocratis, capiat de colatura mane uncias octo, deinde cooperiatur & sudet.

℞ Fœces præscripti decocti addendo ligni sancti ℥ ij. aqu. font. ℔ xii. decoquantur ad mediæ partis consumptionem, utatur hoc decocto sæpiùs colato in pastu loco vini: observet hanc victus rationem per xxx. aut xxxx. dies. Quo tempore utatur omnibus assis potiùs quam elixis, pane biscocto, anisato & bene fermentato, passulis, amygdalis torrefactis, & cœna sit semper frugalior prandio. In medio & fine diætæ reiteretur potio purgans, nam hydrotica, ut Guicacum, sarsa parila, & chyna tenuiorem portionem evacuant per sudorem, & crassiorem per purgationes: itaque octavo quoque die corpus repurgandum est, interea parcè & tenuiter vivendum. Deinde ad hydrargyrosim seu litum ex argento vivo deveniendum, ea proportione mixto cum axungia porci, ut ad ℔ j. axungia addantur hydrargyri succo limonum, aut saliva extincti ℥ iiij. aut ℥ v. immixtis oleis vel unguentis nervalibus, quibus articuli defendantur à malitia mercurij. Cæterùm his utendum erit, donec materiam absumptam putaveris, manè autem tantùm jejuno ventriculo, vel alternis tantùm diebus, si æger imbecillior. Quòd si verò natura tarda ad expellendum, & robusta fuerit in fine bis in die sine periculo ungere poteris; unge verò partes extremas & adenes ac spinam, cavebisque regionem partium principum. Fiet autem unctio propè ignem, vel in lecto si æger imbecillior. Denique his notis materiam satis absumptam deprehendes, dentes dolebunt, lingua intumescet, ulcera nascentur in ore, saliva multa effluet, ulcera exsiccabuntur, remittentur dolores, aderit lassitudo ferè ad syncopen, distendentur nervi & alvus profluet.

Quòd si displiceat inunctio, gestet emplastrum Joannis de Vigo cum mercurio, mora enim longiore aliquando morbum depulit, quem inunctio & sudorificum non potuerant profligare. Vel,

℞ Massæ emplastri de meliloto & oxycroc. an. ℔ j. hydrargyri extincti ℥ vj. olei de spica & costini an. q. s. fiat massa de qua formentur emplastra articulis applicanda. Quod si displiceat inunctio & sudor.

℞ Rhab. & agar an. ʒ ij. aloës ℥ j. argenti vivi extincti in succo rosar. ʒ iij. cinnamom. ambræ gris an. ℈ j, ß, aut ℈ ij. pro divitibus, adde limaturæ auri vel pannor. auri ℈ iiij. fiat massa pilular. de qua quotidie capiat pilulam unam sex horis ante cibum, continuet per 30. dies. Vel.

℞ Ladani puri, hypocyst. au. ʒ j. aloës ℥ i. ambræ, moschi an. ℈ j. argenti vivi loti in vino ʒ ij. incorporentur simul cum sirupo rosato solutivo. & fiant pilulæ, capiat ℈ j. singulis matutinis. Verùm hæ pilulæ non debent assumi nisi purgato corpore.

Ulcera detergenda sunt & replenda, denique exsiccanda. Ut.

℞ Cinnabar. ℥ j. styrac. rubri & calamit. nucis mosch. an. ʒ iij. benioin. ℥ ß, excipe therebint. fiant trochisci pond, ʒ ij. Vel.

℞ Cinnab. ℥ j. benioin. myrrh. styracis, calamitæ, olibani, opopanac. an. ℥ ß, mastic.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

ſtic. macis, thuris.an. ℥ ij. excipiantur thereb. & fiant trochiſci, ſuffumigentur partes ulceratæ. Vel.

℞ Thuris, maſtich. an. ʒ iij. ſtyrac. calam. ladani puri,an. ʒ ij. cinnabar. ℥ ij. miſce,fiat ſuffitus,cujus ʒ ij. aut ʒ iij. injiciantur ſuper prunas candentes,& excipiat fumum ſub conopeo, mane tribus horis ante cibum.

Aqua divina ad ulcera.

℞ Sublimati opt. gr. xij. aqu. plant. ℥ vj. decoque ſuper cineres calidos,in phiala vitrea ad dimidias,& utere. Vel.

℞ Pulveris ſublimati ℈ ß, aqu. communis ℥ ij. bulliant ſimul ad liquefactionem ſublimati,& ſervetur, tangatur ulcus cum pauco bombace & admoveatur unguentum pomphol. de plumbo de minio,vel diapalma oleo roſato diſſolutum. Vel.

℞ Unguent.alb.Rhaſis recens diſpenſati, vel pomatæ recentis ℥ ij. pulv. panaceæ ʒ iij. aut ℥ ß, miſceantur ſimul & fiat linimentum. Flores Mercurij.

℞ Sublimati ponderoſi ℔ j. pulveretur in mortario marmoreo cum piſtillo buxeo, ore & naribus linteo duplicato occluſis, pulveri adde mercurij crudi per corium trajecti tantundem, agitentur diu ſimul & miſceantur, donec hæ duæ materiæ ita ſint invicem confuſæ, ut mercurij ne minima pars appareat : dein vas impleatur aqua fontana, vel pluviali, & cum piſtillo moveatur, agitetur & abluatur, dein effundatur per inclinationem aqua, & nova ſuperaffundatur, ablutioque prædicta iteretur, donec aqua ſit inſipida & omnis acrimoniæ expers, quod fiet circa quindecimam ablutionem: prædictæ materiæ ſi per crebras ablutiones dulcoratæ,ſuperaffundas aquam fontis ut ſupernatet tres digitos, hæc cùm primùm turbida fuerit vacuetur in aliud vas, & nova ſuperfundatur,idque toties iteretur, donec nihil remaneat in fundo vaſis præter fæcem quandam nigram quæ rejicienda eſt tanquam perniciofiſſima. Aquam autem illam quæ reſervata fuit, lento igne, aut ad ſolem evapora: materiæ in fundo vaſis reſiduæ affunde aquæ vitæ q. ſ. aquam vitæ ſuccende, & continuò ſpatula agita donec flamma ceſſet: exſicca reſiduam materiam, & ad tertiam uſque vicem ſuperfuſam aquam vitæ accende. Habebis flores mercurij,quorum doſis,ſex,ſeptem aut octo grana cum conſerva roſarum, vel violarum,repetenda diebus alternis,donec oris fluxus,vel perfecta criſis ſubſequatur, prægreſſa diæta ſudorifica,ex materia convenienti. Vel Mercurius albus ſolutivus.

Florum Mercurii compoſitio.

℞ Sublimati ℔ j. ſalis communis ℥ viij. pulverentur & ſimul miſceantur in mortario fagineo, deinde abluantur aqua fontis donec ſalſedo in aqua ablutionis percipiatur. Ultimæ ablutioni adde gummi arabici & tragac. an. ʒ ß, vel ʒ j. tunc ſine donec materia reſideat, dein effunde aquam per inclinationem, ex reſidentia formentur paſtilli. Doſis à granis ſex ad duodecim poſt purgationes univerſales & modo ſupra dicto, valet ad curanda & deſiccanda ulcera maligna cum pomata,vel unguento albo caphurato mirabiliter. Plures lue venerea infecti ex Mercurij ut ſupra dictum eſt præparati uſu, omiſſa diæta ſudorifica convaluere,nec mirum, cum ille ſit hujus luis eximium & multa experientia comprobatum alexipharmacum.

Egregium ſolutivum in luis venereæ curatione eſt ſequens electuarium.

℞ Flor. mercurij prædicto modo præparatorum, & florum ſtibij an. ℥ ij. ſacch. ℥ vj. pulv. ireos florent. ʒ ß, miſce, fiat electuar. ſecundum artem: cujus doſis ℈ j. aut plus pro virium ratione per quinque aut ſex dies alternos cum regimine,& cuſtodia die aſſumptionis, die verò interpoſita poterit exire foras,vinum ad medias pro potu erit limphandum & temperandum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

CAPUT XXXI.

De Combustionibus.

Combustio unde fiat.

COmbustiones omnes seu à pyrio pulvere incenso, seu à fervente oleo, aqua metallo aut aliis quibusvis rebus fiant, sola inter se magnitudine differunt. Hæ primo quoque tempore dolorem parti inferunt, & calorem prærer naturam imprimunt, qui ignis naturam redolens impressionem illam relinquit, quam Græci ἐμπύρευμα nominant, impressionis illius magis minusve expressa cernuntur vestigia, pro rei comburentis efficacia, suscipientis, seu patientis partis conditione, & in eadem mora. Si superficiaria sit combustio in pustulas & vesiculas cutis exurgit, nisi maturè fuerit provisum. Si ima & profundior extiterit scarrha, seu crusta inducitur, ambusta carne vi ignis in crustaceam illam duritiem abeunte. Ignis in quamcumque partem inciderit, vis adurens intemperiem in ipsa relinquit calidam, cutem condensat, contrahit & inspissat, unde dolor : à dolore humorem ex partibus vicinis & remotis attractio : humores illi in aquosos & serosos humores mox versi, dùm exitum quærunt, sibi ab inspissata cute ignis actione præclusum, ipsam altiùs attollunt & vesicas quas cernimus excitant. Hinc variæ indicationes ducuntur, unde remediorum ad ambusta varietas. Alia enim empyreuma, id est impressum igniti caloris in partem vestigium delent, atque dolorem demulcent : alia vesicularum generationem intercipiunt : alia ulceri curendo dicata sunt, procurato scharrhæ ante omnia lapsu, detergendo carnem & cicatricem inducendo. Tollendo dolori & ignito calori, comparata remedia duorum sunt generum : alia enim vi refrigerante id faciunt, qua nempe, calorem præter naturam extinguunt, sanguinemque; & humores qui in partem vi caloris & doloris influebant reprimunt. Alia viribus contrariis prædicta calida sunt & attrahentia : quæ nempe cutem relaxando & poros reserando, resolvunt & dissipant serosos humores, qui pustulis ortum & materiam præbent, sicque per accidens dolorem & ardorem sedant.

ἐμπύρευμα quid.

Indicationes ad combustorum curationẽ.

De medicamentis refrigerantibus ad ambusta.

Refrigerantia sunt aqua simplex, plantag. rosarum, solani, hyosciami, cicutæ, succi herbarum refrigerantium, unguentum album caphuratum, nutritum, rosatum, populeum, recenter parata. Hæc & similia subinde renovabuntur per initia præsertim quo usque dolor & calor evanuerint. Cæterùm eadem illa remedia tepida sunt applicanda : nam si actu frigida apponerentur dolorem excitarent adeoque fluxionem : adde quod eorum vires in partem ipsam subire & pervadere non possent. & de potentia in actum educi : profectò sic apposita dolorem sedant inflammationemque & vesicarum exortum prohibent.

De medicamentis calidis & attrahentib. ad ambusta.

Inter calida & attrahentia, quæ rarefaciendo & foras attrahendo, atque dissolvendo, dolorem ardoremque ambustorum leniunt, primum obtinet locum ignis, cum adustio levicula fuerit, attractionem enim facit similitudo. Itaque ignis extrinsecus intrinsecum & inustum ad se ignem dum foras evocat, mali quod intulerat & creaverat alexiterium est. Paratu etiam facile & expertum remedium est, si quis statim à combustione cepas crudas & cum sale intritas dolenti parti apponat. Notandum tamẽ quod remedio huic locus non est, si jam in ulcus abierit malum ; dolorem enim exacerbaret

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

cerbaret & inflammationem augeret: à cute adhuc integra, ac non excoriata, si apponatur nihil tale facit, sed pustularum & vesiculorum exortum prohibet. Eam ob causam hoc etiam remedij genere utitur Hippocr. in schatrhæ lapsu procurando.

Si quis ejus remedij usum ex principio medico, quod contraria contrariis curari dicunt, refellere contendat, atque ideo cepas Galeni authoritate in quarto gradu calidas ad ambusta non esse utiles asseveret, is intelligat, potestate quidem cepas esse calidas, & actu humidas: itaque temperie calida rarefacere, humiditate autem activa remollire cutem: quo fit ut attrahant & foras evocent, dissipentque inustum calorem, sicque pustularum generationem intercipiant. Denique ignis ut initio notavimus, igni remedio est. Nec vero Gal. sententia, morbi semper contrariis sanantur, sed aliquandò similibus: & si omnis sanitas à contrario sit ut legitur lib. 5. simp. contrarij nomine latius sumpto, ita enim & phlegmone sæpè curatur resolventibus medicamentis, quæ nempè vacuata phlegmones materia, ipsam phlegmonem sanant. Ergò combustis partibus, nondum quidem exulceratis aut excoriatis est utilis ceparum usus. Sunt verò & alia pleraque remedia vesicularum generationi prohibendæ utilia, cujusmodi est fimus equinus recens, in oleo nucum aut rosaceo defrictus, & parti impositus: ad idem valet acetum, succus uvarum immaturarū vulgò verius, atramentum. Item sambuci aut ebuli folia in ol. nucum cocta & addito pauco sale intrita. Item calx extincta in pulverem redacta, & cum unguento rosaceo iucorporata. Item jarri & salicis folia cum pauco sale contrita. Prodest etiam ad ambusta fabrile glutinum in aqua ex vase duplici liquatum, & penna parti ambustæ oblitum. Item crassior vernix, quo politores, seu ensium fabri utuntur. Cæterùm si dolor acerbius urgeat, ter quaterve in die ac nocte, hæc erunt renovanda remedia, ut illa demulceatur doloris acerbitas. Quòd si his remediis impedire non possimus pustularum generationem, primùm atque subortæ erunt, excidendæ venient, quòd humor conclusus exitu prohibitus acrimoniam acquirit, quæ carnem subjectam erodit, unde emergunt ulcera cava; sic causarum multiplicatione, & materiæ incremento, augetur inflammatio non per novem modò dies, ut vulgus dictitat, sed per longè plures, nonnunquam etiam per pauciores, si corpus neque cacochymum, neque plethoricum extiterit, & dolori atque ardori, maturè opportunis remediis occursum fuerit. Cùm combustio tanta fuerit ut scarrham induxerit, ejus lapsus est procurandus remollientium & humectantium medicamentorum usu, ut axungiarum, oleor. butyri cum pauco basilico, vel unguenti sequentis.

Pustular. & vesicar. exortum prohibentia.

℞ Mucillag. sem. psyll. & cydonior. an. ℥ iiij. gumm. tragac. ℥ ij. extrahantur cum aqua pariet. olei lilior. ℥ ij. ß, ceræ novæ q. s. fiat unguentum molle.

Ulceribus atque excoriationibus remedia convenientia apponentur: quæ nempè nullam habent acrimoniam: cujusmodi est unguentum album Rhasis camphoratum, desiccativum rubrum, rosatum & nutritum sine aceto concinnatum, vel oleum ovorum in mortario agitatum. Itemque calcem vivam novies lotam, & cum unguento rosac. vel butyro recenti salisque experte, & aliquot ovorum vitellis induratis mixtam. Vel.

℞ Butyri recentis sine sale ustulat. & colati ℥ vj. vitellos ovor. num. iiij. cerusæ lotæ in aqua plant. vel rosar. ℥ ß, tuthiæ similiter lotæ ʒ iij. plumbi usti & loti ʒ ij. misceantur simul & fiat linimentum. Vel.

℞ Cortic. sambuc. viridis & olei rosat. an. ℔ j. bulliant simul lento igne, postea colentur & adde olei ovorum ℥ iiij. pulv. ceruf. & tuthiæ præpar. an. ℥ j. ceræ albæ q. s. fiat unguentum molle.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

Cæterùm ſiccantium remediorum quantitas ſemper augeatur, vel minuatur pro ut ulceris conditio poſtulare videbitur. Dolori demulcendo ſequentia conveniunt, nempè muccagines ſem. lini, pſyllij & cydonior. ex tractæ in aqua roſarum vel communi, & pauca camphora addita: ac citiùs quàm par eſt reſiccetur id remedium addendo oleum roſaceum. Ovorum etiam vitelli quinque vel ſex cum mucillaginibus ſeminis lini, pſylli & cydoniorum mixti & ſæpius renovati dolori ſedando valdè conferunt. Vel.

Anodyna medicamenta.

℞ Laridi veteris per fruſta conciſi ℔ j. liquefiat in aqua roſar. deinde coletur per rarum linteum & frigidum, lavetur quater cum aqua hyoſciami, vel alterius generis ejuſdem, deinde incorporentur vitelli ovorum recent. num. viij, fiat unguentum. Si acris eſt dolor, ut in hoc ulcerum genere eſſe ſolet, byſſina tela erunt velanda ulcera, ne cum detergentur aſperiore lintei conſiſtentia irritentur. Sic enim per byſſi raritatem liber ſaniei exitus, & medicamentis ingreſſus atque contactus extiterit. Cavendum etiam, cùm ambuſtæ fuerint palpebræ, labra, digitorum latera, jugulum, axillæ, poplites, cubiti flexus, ne ſibi invicem ullius rei interventu committantur, alioqui tandem mutuo contactu ſibi adhærebunt. Itaque illi rei providebitur apta membri collocatione ex lintei mollis interjectione. Adnotandum verò venit quod profundiores combuſtiones, quæque denſiorem ſcharram faciunt, ſuperficiariis minùs dolorificæ ſunt. Cujus rei veritas eorum exemplo intelligitur qui ſectis artubus, candente ferro inuruntur, nam mox à combuſtione exiguum dolorem ſentiunt. Ingens enim illa combuſtio ſenſum adimit, ſenſorij vehementia ſentientibus partibus ſenſum adimente, quemadmodum ſupra cùm de nervorum vulneribus & doloribus ageremus notatum à nobis eſt. Ejuſmodi ſcharræ lapſus procurabitur profundiore ſcarificatu qui ad vivum uſque penetret: ut ſic perſpiratu liberiori, ſubjecti & concluſi humores gaudeant, ſitque remollientibus medicamentis patentior ingreſſus ut perfundere poſſit ſcharram, atque ſic emollire, ut tandem decidat. Reliquum curationis detergentibus medicamentis & ſarcotices perficietur, additis ſupra dictis unguentis pulviſculis metallicis, cùm præſens neceſſitas videbitur poſtulare. Qua verò quantitate miſcere ſingula hæc debeant, dici nequit propter eam, quæ in corporum temperie & conſiſtentia eſt varietatem, morborumque contumaciam, aut facilitatem. A combuſtione cicatrix, ferè aſpera, hiulca, & fœda viſu relinqui ſolet. Itaque illa, arte complanari ac molliri debet. Non eſt verò omittendum, hoc loco, quod pulvis pyrius igneſcens ſæpè in carnem penetrat, haud ulcerata vel excoriata cute: itaque tenuitate ſua ſic in carnes ſe inſinuat & penitùs infigit, ut nullis remediis, nec phœnigmis, nec veſicatoriis, nec ſcarificatu, cucurbitulis, aut corniculis eximi & inde elici queat: adeò ut ſemper impreſſa maneant veſtigia: haud aliter quàm barbaris ſervis inuſta ſemel ſtygmata, nulla poſtea arte deleri & obliterari poſſunt.

Combuſtiones profundæ, ſuperficiariis minus dolorificæ ſunt.

DE

DE VLCERVM PARTICVLARIUM CURATIONE.

CAPUT XXXII.

De Tinea.

Tinea eſt ſcabies capitis, cum ſquamis & cruſtis, pilorumque evulſione, colore *Tinea quid.*
cineritio, odore fœtido, cujus cauſæ ſunt humores corrupti, aliquandò à prima
humorum confirmatione geniti, nempè ab utero, aliquandò à lue venerea, aliquando
à pravi ſucçi uſu cum voracitate. Sed à quacumque cauſa fiat vitium, eſſe in maſſa
ſanguinaria credendum eſt.

Tres ejus ſunt differentiæ. Prima dicitur ſquamoſa ſeu furfuroſa, quia dùm ſcal- *Tineæ differentiæ.*
pitur multas furfuraceas ſquamas de ſe remittit: Pragmaticorum nonnullis tinea
ſicca dicitur ob humoris committentis ingentem aduſtionem. Altera ficoſa nuncupa-
tur, quia dum cruſta ſua, quę flava eſt ſpoliatur, apparent vivę rubręque carnis grana,
ficuum interioribus granis ſimilia, cruentam de ſe materiam remittentia. Tertia A-
chor Galeno dicta, vulgò etiam corroſiva, & ulceroſa nominatur, quod multa, quibus
ſcatet, ulcera pluribus foraminibus exiguis aperta ſunt, ſanie liquida manantia, carni-
um loturę ſimili, fœtida, putrilaginoſa, & cadaveroſa, aliàs livida, aliàs flava. Forami-
na illa, ſi paulò majora ſint, aliam ſpeciem conſtituunt, quę κηρίον ſeu favoſa dicitur:
quod per hęc materia fundatur, melli, colore & craſſitie ſimilis, Galeni ſententia.

Fiunt omnes ab humore, qui corruptione majore, minoreve in vitio ſit, nam fur- *Cauſa.*
furoſam minus corruptus humor, ficoſam corruptior, ulceroſam corruptiſſimus
committit. Si infanti nutricis vitio & contagione contigerit, aut etiam ſtatim à pri-
mo ortu, vix ſanationem admittit: ac ne ea quidem procuranda, ante quam puer eam
ętatem attigerit, qua curationis & medicamentorum laborem ferre poſſit. Interim
tamen caulium aut betæ folia, butyro recenti oblita applicari poterunt, aliudve blan-
dum remedium, cui molliendi vis inſit, exitumque conclusis materiebus procuran-
do. His qui ætatem medicamentorum patientem attigerint ſanguis detrahetur, pur- *Curatio.*
gans medicamentum propinabitur, balneaque, qua decet arte, parabuntur. Quòd ad
topica remedia attinet, oleum ſequens eſt à me probatum.

℞ Olei nucum ℔ iij. vini albi ℔ j. ß, ſalis communis M. j. ranas viventes num.
50 tencarum fluviat. num. iiij. bulliant omnia ſimul uſque ad conſumptionem vini,
colentur & exprimantur, & ſervetur oleum, quo illinatur tinea bis in die calidè, ca-
pillis priùs deraſis, præmiſſa phlebotomia & purgatione. Vel.

℞ Camphoræ ʒ ß, alumin. rochæ, vitrioli, viridis æris, ſulphuris vivi, fuliginis
fornacis an. ʒ ij. olei amygd. dulcium, & axung. porci an. ℥ ij. incorporentur ſimul
in mortario & fiat unguentum.

Quòd ſi pilorum radix putris appareat, volſella ſinguli evellendi ſunt: ac ſi talis

 putredo

putredo cranium universum occupet, & singulas capillitij totius radices infestet, quo promptior sit, & minori cum labore avulsio xylina, frustra qua parte villosa sunt, sequenti medicamento conspergere oportet.

℞ Picis nigræ ℥ vj. picis resinæ ℥ ij. pul. virid. æris & vitrioli rom. an. ℥ j. vel ℥ ß, sulphur. vivi ℥ ß, coquantur omnia simul in aceti acerrimi quantitate sufficienti, fiat medicamentum ad usum, applicetur capiti, hæreatque totum triduum, mox magna vi adversum pilos eundo, avelletur, ut una pili emplastro hærentes radicitùs avellantur: ejus remedij tandiu erit usus quandiu res ipsa poscere videbitur.

Multos ipse curavi qui sanati sunt litu ex pauco oleo de chalcanto, nonnunquam etiam Ægyptiaco viribus aucto.

Tinea horrendum visu sæpè malum est, saniem de se virulentam & morticinam effundens: recens difficillimè sanatur, sed inveterata longè difficilius. Nam non raro rediviva mox resurgit quæ restincta credebatur propter malignæ putredinis in parte relictam impressionem, quæ ipsius temperiem planè corrupit. Quin etiam sæpè sanata superstitem invexit alopeciam, Chirurgorum turpe opprobrium. Quæ causa fuit cur tineæ curationem plerique Empyricis & mulierculis relinquendam censuerint. Nam tinea etiam morbus est cutis capitis seu cranij musculosam substantiam occupans, sic dicta, tineæ vermis instar depascens, vel à tenendo & inhærendo.

CAPUT XXXIII.

De Oculorum Vlceribus.

Vlcera oculorum. QUia Galeni sententia lib. 4. Meth. curandorum morborum varia indicatio petitur ex partis conditione, temperie nempè, complexione, situ, figura, usu, sensu acuto vel hebete, ideo ulcerum tùm simplicium, tùm implicitorum absoluta breviter generali curatione, agendum nunc de ulceribus oculorum.

Causæ. Differentiæ. Hæc authore Celso lib. 6. cap. 6, ex pustulis interdum fiunt, aut fluxione acri, quæ membranas seu tunicas arroserit: aut ab ictu. Paulus has ulcerum ocularium differentias notat. Si, inquit, ulcus corneæ insideat angustum, parvum & cavum, βόθρυον Græcis dicitur: at si latius & minus profundum extiterit, cæloma nuncupatur: circa iridis circulum Argemon dicitur. Si crustosum & sordidum est, Epicauma nominatur.

Curatio. Hæc in genere eandem cum superioribus curationem postulant, nempè ut detergeantur, carne impleantur, exficcentur, & cicatrice obducantur: at pars effecta blandiorum remediorum indicationem facit. Ergò purgatione instituta, & phlebotomia, tùm è brachio, tùm ex venis, arteriisque temporalibus, ægro item si res postulat balneato, ad avertendam fluxionem, cucurbitulæ scapulis affigentur cum scarificatu: vel panis recens ex furno extractus aqua vitæ, aut generoso vino aspersus, origini spinalis medullæ admovebitur. Fronti verò & temporibus emplastrum adstringens ex eo quod contra rupturam institui solet, comitisse, & desiccativo rubro mixtum. In oculum verò sequens collyrium à Celso descriptum & Hollerio probatum stillabitur.

Collyrium Cels. ℞ Æris usti, cadmiæ ustæ & lotæ an. ℥ j. myrrhæ, opij an. ʒ ij. acaciæ, gumm. arabic. an. ʒ iij. ex aqua fingatur collyrium, quod liquore ovi dissolvatur. Interim diligenter

ter obſervandum ne dolor hinc oculo moleſtus ſit. Quare ex intervallis, anodynis affuſis ipſi conſulendum erit.

Inſtitui etiam collyria poterunt ex decocto plantag. fœnugr. abſynt. diſſolutis una ſacch. cando, tuthia, gummi tragacant. myrrha, & chalcanti momento. Deterſo ulcere ſequens ſarcoticum erit ex uſu.

℞ Sarcocoll. in lacte muliebri nutritæ ℥ iij. pulv. diaireos ſimpl. gumm. arab. tragac. an. ʒ ß, muccag. fœnugr. q. ſ. ut inde fiat collyrium. Notandum verò quod ulceribus humidioribus pulveres utiliores ſunt quàm collyria.

Jam complanato, ſeu propria carne ulcere impleto, cicatrix ſequenti collyrio inducetur.

℞ Tuthiæ, cadmiæ, ut decet præparatæ, ceruſæ, antimonij, olibani, an. ʒ ß. myrrhæ, ſarcocollæ, ſang. drac. aloës opij an. ℈ ß, cum aqua plant. fiat collyrium, vel pulvis ſolus aſpergatur.

Celſus duobus vitiis oculo inductas cicatrices periclitari notavit, nempè ne aut cavæ aut craſſæ ſint. Si cavæ ſint poſtulat impleri ſequenti remedio.

℞ Papaveris lachrymæ, ſagapeni opopan. an. ʒ ß, æruginis ℈ j. cumini ℥ iij. piperis ʒ ij. cadmiæ elotæ & ceruſæ an. ʒ j. ß, cum aqua pluviali fiat collyrium. At ſi craſſæ cicatrices ſint, ſequens remedium extenuat.

℞ Cinnam, acaciæ an. ʒ ß, cadmiæ elotæ, croci, myrrhæ, papaveris lachrymæ, gum: arab. an. ℥ j. piperis albi, thuris an. ʒ j. ß, æris combuſt. ʒ iiij. cum aqua pluviali fiat collyrium. At ſi cicatrix ſupra corneam ſit, adeò ut tegat pupillam, intercipietur viſio denſitate membranæ: hic etiam notandum, quòd quæ corneæ inſident cicatrices albeſcunt, quæ verò adnatæ, rubeſcunt, quia hæc, pluribus, quàm illa eſt conſperſa venulis.

CAPUT XXXIV.

De oculorum ulceribus malignis & depaſcentibus.

OCuli interdùm ulceribus malignis & depaſcentibus infeſtantur, quæ partim à magno & parvo angulo, partim à conjunctiva tunica, partim à cornea oriuntur. Ea ſubito oculum corrodunt, & præſertim ubi corpus cacochymum eſt. Pus ex iis exit, multum & fœtidum, adſunt dolor, febris & ſæpiſſimè alvi fluxus, ita ſerpunt, ut interdùm partes vicinas corrodant. *Vlcera maligna & depaſcentia oculorum. Cauſæ. Signa.*

Quòd ad eorum curationem attinet, Æger victus ratione optima utatur, alvus ſit ſemper libera, & ſi corpus cacochymum fuerit purgetur, ſi plethoricum ſanguis mittatur, cucurbitulæ ad revulſionem affigantur: ac ſi venæ aut arteriæ temporum turgeant ſecentur; in oculum verò inſtillabuntur ſequentia collyria. *Curatio.*

℞ Sarcocoll. nutritæ in lacte aſinæ ʒ ij. ceruſæ lotæ ʒ j. ß, amyli ʒ j. mellis roſat. ℥ ij. aquæ beton. ℥ iiij. fiat collyrium.

℞ Ceruſæ lotæ, tuthiæ præparat. trochiſcor. alb. Rhaſis an. ʒ j. antimon. præpar. ʒ ß, aquæ plantag. & peculi roſ. an. ℥ ij. fiat collyrium.

℞ Pomphol. præpar. ceruſæ lotæ & plumbi ſubtiliter pulveriſ. an. ʒ ij. lactis muliebris ℥ j. pomatæ ℥ j. ß, olei roſ. guttas aliquot agitentur omnia ſimul in mortario

plumbeo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

plumbeo fiat unguentum. Collyrium de plumbo etiam celeberrimum est remedium quod tale est.

℞ Plumbi usti & loti, antimon. æris usti, tuthiæ præparator. & lotorum aqua rosar. gummi arab. & tragacant, an ℥ j. opij ʒ j. pulverisentur, & cernantur panno sericeo, & fiat collyrium cum aqua pluviali.

Aqua rosarum in qua calx viva priùs in aqua communi septies extincta, elota fuerit plurimùm valet ad ulcerum exsiccationem, & ad palpebrarum scabiei curationem. Aqua etiam vitrioli efficacissima est, ut sequitur,

Aqua vitrioli. ℞ Ovum recens sub cineribus ad dutitiem coctum: quod per medium dividatur, detracto vitello, pulvere è vitriolo albo & saccharo cando, confecto impleatur: ambabus partibus arctissimè colligatis maceretur in aqua rosarum aut euphrasia per 4. dies, expressione facta fist collyrium, præstat ad oculorum lachrymas, canthorum corrosionem, palpebrarum asperitatem, pruritum & scabiem, ut experientia sæpiùs confirmavit. Nihilominus si hæc non sufficiant, sed semper ulcus serpat, guttis aliquot olei vitrioli id tangi debet ut sistatur, & si quodam leniente medicamento opus sit, cataplasmate sequenti utendum.

℞ Malor. cydonior. num. ij. aquar. solani, sempervivi an. ℔ iiij. coquantur cum lacte & fiat cataplasma.

CAPUT XXXV.

De oculorum ulceribus cancrosis.

Vlcera cācrosa oculorum. Ulcera cancrosa sunt exigua ulcera oculo supervenientia, dysepulota, dolorifica, nec non venulas varicosas, sanguine adusto & melancholico turgentes præ se ferentia, Interdùm ritè sanata & cicatrice obducta esse videntur, verùm paulò post citra ullam manifestam causam recrudescunt. Ejusmodi ulcera sæpè senes, ophthalmia priùs ingenti fatigatos infestat, nec non mulieres quibus menstrua purgatio cessavit: alias exigui tumoris à sanguine adusto geniti suppurationi succedunt.

Signa. Horum ulcerum signa sunt dolor punctorius & vagus usque ad tempora pervenièns ob humoris acris & tenuis affluxum, tunicarum rubor & distentio, cibique torquet fastidium. Hoc malo nulla medicina subtrahit. Quare Chirurgus statim affe-*Prognost.* ctum hunc esse ἀνίατον prædicet, & totius oculi partiumque vicinarum erosionem & depopulationem minabitur ex Aëtio.

Curatio. Itaque lenietur malum victus euchymi institutione, purgatione, venæ sectione, cucurbitolis, cauterij potentialis inustione & seti applicatione. Purgatio ex melanagogis, quæ bilem adustam & retorridam evacuent præscribetur, qualia sunt senna, epithym. polypod. pilulæ de fumaria, de lapide lazuli, & alia id genus, quorum usus sæpè iterabitur.

Quòd ad topica, lac muliebre per se, insigne doloris lenitivum, vel mixtum & agitatum cum ovi albumine; vel decoctum lenticulæ palustris impositum, vel succus polygoni, vel plantag. vel portul. vel etiam muccagines lini, cydon. & psyllij impositæ: & si dolor magis urgeat, demulcebitur sequentibus remediis.

Aquar.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

℞ Aquar. ſtillatit. roſar. & plant. an. ℥ ij. tuthiæ præp. & trochiſc. albor. Rhaſis cum opio an. ʒ j. cum albumine ovi fiat collyrium, de quo inſtillentur in oculum, tepidiuſculè mane & veſperi guttæ aliquot.

℞ Folior. ſolani hortenſis, plant. & violar. an. M. j. flor papav. rhœad. p. j. ſem. papav. albi ʒ j. cydonior. fœnugr. & lini an. ʒ j. ß, fiat decoctio ex qua foveatur oculus. Vel.

℞ Roſar. rubr. & flor. nenuph. an. ℥ ij. ſemin. berberis, ſumach. cort. granatorum & ſantali rubri an. ʒ ij. boli armen. ℥ ß, ol. myrtillor. q. ſ. fiat unguentum & ponatur in circuitu oculi. Vel.

℞ Flor. papav. cornuti, & papav. albi an. quartam partem M. j. flor. camomillæ & roſar. an. ʒ j. fœnugr. ℥ ß, fiat decoctio & contundantur ſimul addendo amyli ʒ iij. vitell. ovor. num. ij. fiat cataplaſma.

℞ Muccag. ſemin. pſyllij & gumm. tragac. an. ʒ j. tuthiæ præpar. ſarcocollæ nutritæ in lacte mulieris an. ℈ ij. aloës ʒ ß, aquæ roſar. ℥ iiij. albuminis ovi fortiter agitati ℥ ij. croci ʒ ß, fiat collyrium.

℞ Micæ panis albi aqua roſar. macer. ℥ iiij. medullæ pomi ſub cineribus cocti ℥ ij. vitell. ovor. num. ij. croci pulveriſati ʒ j. lact. caprini, vel vaccæ, vel aqu. roſ. q. ſ. fiat cataplaſma.

Albumen ovi cum oleo roſato & lacte muliebri agitatum, materiæ ferocitatem & acrimoniam mirificè obtundit & lenit, ut & remedia ſequentia.

℞ Ceruſæ amyli an. ℈ j. opij ℈ ß, conficiantur cum albumine ovi & mucillag. tragac. frig. in aqua roſar. extracta, fiat collyrium. Vel.

℞ Tuthiæ prępar. amyli. memitæ, corall. utriuſque præpar. terræ ſigill. & margarit. ſplendidar. ſimiliter præp. an. ℈ j. conficiantur cum tragac. & gum. arab. fiat collyr.

℞ Pomphol. & tuthię præparator. lotorum aqua roſar, ſarcocollæ nut. in lacte mulier. an, ʒ ß. ceruſæ lotæ ʒ j. acaciæ, licij, hypocyſt. gum. tragac. & ſemin. papav. albi an. ℥ j. opij. ℈ ß, incorporentur ſimul & formentur trochiſci cum aqua roſarum in qua maceratum ſit tragacanthum.

℞ Trochiſcor. prædictor. ſubtiliter pulverator. ʒ j. aqu. roſar. ℥ iiij. aqu. albuminis ovorum ℥ ij. fiat collyrium. Vel.

℞ Plumbi uſti loti & tuthiæ lotæ, æris uſti & loti, gum. trac. an. ʒ j. opij gr. iij. cum aqua pluviali fiat collyrium.

℞ Hujus collyrij ʒ ß, cum ovi albumine inſtillentur in oculum cancroſum ſeu ulceratum.

Mucillago tragacanthi, in aqua euphraſiæ extracta, pulvis tuthiæ præpar. aloës lota, thus, folia chamedryos & quinque nerviæ in pulverem redacta, & in oculum inſufflata optima ſunt remedia. Joannes de Vigo aquam ſequenrem ſummopere laudat.

℞ Sief de thure, ſief de plumbo an ʒ j. myrobalan. citrin tuthiæ, & antimonij an. ʒ j. ß, aquæ roſar. & plant. an. ℥ j. ß, myrrhæ & aloës hepaticæ an. ʒ j. deſtillentur in alembico vitreo. Hæc aqua ulcera detergit, & promptè ad cicatricem perducit, carnis excreſcentias, ut pterigion & ungulam conſumit. Sæpiſſimè oleo Saturni tam in ulceribus cancroſis quam aliis maximo cum ſucceſſu uſus ſum.

CAPUT XXXVI.

De Corneæ tunicæ ulceribus.

Vlcera tunicæ corneæ.

COrneæ tunicæ ſuperveniunt ulcera quę quia ſunt incurabilia, ea non attingam: humor enim albugineus, per ulcus exit, & totus diffluit. Galenus tamen aſſerit ſe vidiſſe ulcus in cornea curatum: Verùm id in puerulo, partes autem infantium ſpermaticæ refici & reparari poſſunt, atque etiam ulcus illud, vulneri ab eroſione humorum interna minimè genito ſucceſſerat. Verùm cùm ejuſmodi ulcera adultioribus, & à cauſa interna accidunt, incurabilia ſunt, & in tunica conjunctiva difficilia ſunt curatu.

CAPUT XXXVII.

De Ruptura corneæ, & exitu uveæ.

De procidentia uveæ. Differentia ſeu ſpecies.

PRocidentia tunicæ uveæ accidit cùm tunica cornea eroſa ruptaque fuit. Eam Græci ῥῆξιν ſeu προπτωσιν nominant, cujus tres ſpecies conſtituuntur, ratione varietatum, formarum, licet inter ſe non niſi magis aut minùs differant, ut Paulus & Avicenna ſcribunt. Nam ſi ea exigua & muſcæ capiti ſimilis appareat, Græci μυοκήφαλον, & Arabes formicam nominant. Cùm verò ampliùs, & eo oſque ſuccreverit, ut acinum uvæ repræſentet, σταφυλώμα quaſi uvatio dicitur: ubi plurima facta eſt acceſſio ut palpebras tranſiliat, μῆλον hoc eſt malum; ſi verò obcalluerit ἧλος id eſt clavus tunc dicitur.

Cauſæ.

Cauſæ illarum omnium ſunt internæ, vel externæ, ut vulnus, vel eroſio. Quùm corneæ ῥῆξις ingens eſt, & uvea per eam procidit, nullus remediis locus eſt. Minores curabiles ſunt, & ſi cicatrices, & veſtigia relinquant.

Curatio.

Præmiſſis generalibus remediis, tùm vacuantibus, derivantibus, tùm revellentibus applicabitur parti emplaſtrum ex cydoniis coctis in cataplaſmatis formam, ex acacia ſanguine draconis, & bolo arm. ſimul mixtis. Oculus etiam fovebitur cum aqua vel decocto plantag. roſar. rubr. burſa paſtor, vel collyrio ſequenti.

℞ Myrrhæ ʒ ij. ſacch. candi ʒ j. aloës ʒ ß, aquæ fœnic. ℥ iij. fiat collyrium, inſtilletur in oculum frequenter. Vel.

℞ Sarcocollæ nutritæ in lacte mulieris ʒ ij. myrrhæ & thuris an. ʒ j. ſang. drac. ℥ ß, fiat pulvis ſubtiliſſimus in formam alcool, & mittatur in oculum. Vel.

℞ Antimonii uſti & loti, cerusæ lotæ, cadmiæ uſtæ, & lotæ an. ℈ ij. ſpicæ nardi, aloës, tuth. præparatæ, & ſarcocollæ nutritæ an. gr. vj. cum mucillagine tragac. & gummi arabici, fiat collyrium, vel fovebitur oculus cum vino auſtero. vel collyrio lapide hæmatite quod tale eſt.

℞ Lapid. hæmatit. loti & præp. ʒ ij. ceruſæ lotæ, cadmiæ, licii an. ʒ j, amyli, antimon.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

timon. æris uſtorum & lotorum, gummi arabici, & opii an. ℥ ß, cum ſucco folior. olivæ, fiat collyrium. Vel.

℞ Oſtrearum uſtar. & hæmatit. an. ʒ ij. fiat pulvis ſubtiliſſimus & inſuffletur in oculum. Vel

℞ Oſtrearum, antimon. ceruſę lotorum, & ſiccatorum an. ʒ j. hæmatit. ʒ j. ß, ſarcocollæ nutritæ, tuthiæ præpar. acaciæ, aloës ſuccotr. & ſpicæ nardi an. ℈ j. cum foliorum olivæ vel caprifolii ſucco fiat collyrium.

Si ruptura ſit ingens, & uvea tunica procidat, & in modum uvæ acini promineat, eam intus repones, imperando ægrotus ſupinus decubet, & remedia repellentia appones, & ſupra eminentiam laminam plumbeam oculo fortiter alligatam adaptabis.

Sunt qui eam ſerico filo alligant, ſenſim & paulatim quotidie eam conſtringendo donec ipſa decidat, deinde oculum remediis ſupra ſcriptis roborant. Alii verò eam ob deformitatem incidunt, verùm Avicenna & Gordonius id maximè reprobant, quia per inciſionem, humores dilabuntur, & æger viſum amittit, quòd certè peius eſt quàm ſi luſcus & lumine brevis permaneat.

CAPUT XXXVIII.

De cicatrice tunicæ corneæ.

COrneæ cicatrix Græci generali nomine ἕλκην vocant: ſecundum Gal. ſumitur pro cicatrice alba, & eminente corneæ ab ulcere quodam cavo & profundo prægreſſo genito, vel pro craſſitie quadam & denſitate corneæ inhærente à cicatrice producta, quæ oculi actionem minuit. Hæc affectio quæ Latinis impropriè cicatrix dicitur, eſt morbus in magnitudine, non tantùm ſecundùm latitudinem & longitudinem auctus, ſed etiam ſecundum profunditatem, ratione denſitatis. Poteſt etiam dici morbus in via, quia corneæ pori ſunt duri & ſtricti. Subjectum illius eſt tunica cornea, licet conjunctivæ accidere poſſit, ſed adeo eminens & elata. Ejus ſpecies ſecundum Hipp. & Gal. ſunt Αἴγος à nomine αἴξ id eſt capra, & λευκώμα à Latinis albugo, tunicæ corneæ cicatrix craſſior & altior præcedenti, quòd ab ulcere majori fiat, interdum iridem occupans. Quidam hoc vitium cryſtallino humori tribuunt cùm ſit penitùs albidum. Πουκαλέμφις Latinis cicatrix reſplendens, eſt cicatrix pupillæ durior & ſplendidior quàm cicatrix αἴγος dicta. *Cornea Cicatrix.* *Differētiæ ſeu ſpecies.*

Aëtius cicatricum craſſarum, denſarum & caloſarum inveteratarum curationem tentari nequaquam vult, cùm non niſi collyriis acerrimis, quæ partes oculo vicinas exulcerarent, tolli poſſint. Superficiariæ verò & minores aliquam curationem ſuſcipere poſſunt, præſertim inquit Rhaſes pueris & adoleſcentibus. *Prognoſt.*

Hujuſce affectionis curatio à Medicinæ parte fucatoria, vel exornatoria perficietur, quæ vitia poſt curam derelicta corrigit & reparat. Topica remedia, alia ſunt humectantia, alia detergentia, ſed vitanda acriora, & cathæretica exulcerantia. Humectantia, aſperitatis & ſiccitatis cicatricis correctioni, & humoris qui eam condenſat reſolutioni convenient. Rhaſes præcipit ut aquæ dulcis, tepidæ aut calidæ vapor oculo *Curatio.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

oculo excipiatur, donec oculus rubeat. Vel.

♃ Rad. alth. & lilior. an. ℥ iij. fol. malv. & viol. an. M. j. sem. fœnugr. ℥ j. fiat decoctio in ſ. q. aquæ pro vapore.

Mucillagines ſem. cydon, fœnugr. & lini oculo impoſitæ multùm proſunt; imò etiam dari poterit cicatrix puero lingenda.

Remedia detergentia & lemisur attenuantia quæ.

Remedia detergentia quæ lenitur attenuare & diſcutere poſſunt, ſunt æs uſtum & lotum, ſquama æris & flos ejuſdem, & chalcitis uſta, quæ ante quàm applicentur ſedulò lavari debent, ut acrimonia eorum tollatur. Lac aſininum & mel roſatum ſimul mixta, & in oculum inſtillata mirificè proſunt, ſicut etiam ſal nitri cum pauco oleo in formam unguenti, fel caprinum, bovinum, perdicis, anguillæ, ſucci chelidonij, centaur. minoris, abſynthij, marrub. fœnic. rutæ, anagallidis flore eæruleo cum melle purificati & in oculum inſtillati efficaciſſima ſunt præſidia, inter quæ etiam numerantur pulvis ſacch. candi, os ſepiæ, ſtercus lacertæ, myrrha, ſal ammoniacum, cornu cervi uſtum & mel roſatum. Vel.

♃ Mellis deſpumati ℥ ij. ſucci fœnic. & centaur. min. an. ℥ j. ß, in parvo vaſe æreo, brevi bulliant & in oculum inſtillentur, ſi fortius velis, adde ſalis ʒ ß, aut tuthiæ. Vel.

♃ Fellis barbelli, & ſucci fœnic. an. ℥ ß, ſacch. rubr. ʒ ij. tuthiæ ʒ ß, fiat collyrium. Vel.

♃ Succi fœnic. & chelidon. an. ℥ ß, ſpumę maris, ſtercoris lacert. & tuthiæ præpar. an ʒ j. croci ℈ j. aqu. euphraſ. q. ſ. fiat collyrium.

♃ Spumæ maris, ſarcocollæ, oſſis ſepiæ, tuthiæ, ariſtolochiæ rotund. an. ʒ ß, fiat pulvis tenuiſſimus, mittatur in oculum, vel cum aqua fœnic aut ſucco centaurij, fiat collyrium. Vel.

♃ Omphacij præparati ut à Dioſcoride monſtratur, & amurcæ an. ʒ j. oſſis ſepiæ, ſtercoris lacerti, & cornu cervi uſti an. ʒ j. ß, mellis parùm incorporentur ſimul & cum penicillo adhibeantur ei tantùm parti palpebræ quæ è regione eſt.

Aqua ſequens Rondeletij deſcriptionis eſt.

Aqua Rondeletij ad cornea tunicæ cicatricem.

♃ Mellis ℔ j. rad. fœnic. & ariſtol. rot vel longæ an. ℔ ß, chelidon. rutæ & ſummit. fœnic. an. M. iij. flor. roſar. recent. & centaur. min. an. p. iij. macerentur ſimul in melle addendo urinę pueri impuberis ℔ ij. idque in vaſe æneo per decem dies, agitando tantum quarto quoque die, & æruginem radendo & ſimul miſcendo. Diſtillentur omnia ſimul & aqua ſervetur uſui.

Radices minutim incidentur, & vas æneum ſoli exponetur, vel fimo equino ſepelietur. Hæc aqua miſceri poterit cum mucillagine gummi tragac. cydonior. aut fœnugræci, vel cum ovoaum vitellis in formam linimenti, quoniam ob ejus tenuitatem, dolorem inferre poſſet. Guillemæus aquam ſequentem miris extollit laudibus.

♃ Vini albi ℔ iiij. tuthiæ præpar. ℥ j. myrh. & aloës an. ℥ ß, ſacch. candi ℥ ij. macerentur & infundantur omnia ſimul per totum caniculæ tempus in vaſe vitreo radiis ſolis expoſito: Alij eam deſtillant, & guttas aliquot alterutrius in oculum inſtillant. Collyrium etiam quod ſequitur valdè pręſtat ad cicatricem & ad albedinis tincturam.

♃ Lapid. hęmatit. loti ʒ vj. ęris uſti & loti ℥ ß, corall. rubri, margarit. ſplendidar. pręp. plumbi uſti & loti an. ʒ ij. gummi arab. & tragac. an. ʒ v. ſang. drac. & croci pulver. an ʒ ß, trita cernantur & cum aqua pluviali fiat collyrium. Cicatrices albas tingunt, gallæ, cortices granatorum, nuces cupreſſi, ſalvia, lythargyrum, plumbum,

calx

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

calx decies aut quindecies lota. Verùm hæc remedia parùm prosunt, etsi veteres ea in usum revocarint, imò plus nocent quam juvant. Siquidem ea conjunctivam sive oculi album tingunt. Si quis tamen iis uti velit, sequens experiatur remedium.

℞ Calcis decies lotæ ℥ ß, litharg. utriusque ʒ j. cum decocto gallarum, nucum cupressi & salviæ fiat medicamentum ad usum. Sed diligenter animadvertendum ut calx viva optimè lavetur, aliter gravia pareret incommoda. Post cicatricum lotionem Celsus collyrio sequenti utitur.

℞ Papav. lachrymæ sagapeni. opoponac. an. ʒ ij. ærug. ℈ iiij. cumin. ℈ iij. piperis ℈ xij. cadmiæ lotæ & cerusæ an. ℈ vj. fiat collyrium.

CAPUT XXXIX.

De Ægylope, seu oculorum fistula lachrymosa.

AD majorem oculi angulum glandula subest, excipiendo, continendoque humori condita, qui lubricando & humectando oculo sufficeret, ne perenni agitatione arescat. Glandula hæc, irruente à cerebro sanguinea aut pituitosa fluxione aliquandò turget, intumescit, & abscedit, ulceraturque ulcere non rarò in fistulam abeunte, adeo ut temporis successu, subjectum os carie corrumpatur. Ex ejusmodi fistulis aliæ foras apertæ sunt, illæ maximè, quibus à phlegmone origo extitit: aliæ intro quæ scilicet materiæ pituitosæ incursu, aut congestione, primò intumuerunt, adeò ut foras nullum visatur foramem, sed tantùm tumor pisi magnitudine, hic tumor compressus, liquore manat sanioso, seroso & ruffo, alias albo & viscido, idque vel per oculi angulum, vel per interiores nares, quibusdam talis sanies continenter profluit, aliis, menstruis tantùm circuitibus, quod quibusdam fistulis est proprium. Sed vera fistula lachrymalis ea dicitur cujus apertio est exterior, quæ post abscessus in ea parte apertionem facta est. *De Ægylope seu fistula oculorum lachrymosa. Differentiæ. Signa.*

Ejusmodi lachrymosæ fistulæ, si inveteraverint, oculo atrophiam, ac non rarò cæcitatem, spiritui autem quem reddimus fœtorem conciliant. Quare diligenter & maturè, medica chirurgicaque ope venienti malo est occurrendum. Ergò præmissis universalibus remediis ad particularia veniendum. Quare si satis ulcus non pateat, intrusis ex spongia peniculis amplificabitur: glandulæ caro plus æquo increscens corrigetur, immissis cathæreticis pulvisculis, mercurij, vitrioli calcinati, & in pollinem minuti, aut aqua forti, vel oleo de vitriolo, denique potentiali cauterio. *Prognost.*

His si nihil profectum fuerit cariesque jam os exedat, & cordatus sit æger, infigendum est actuale cauterium, cujus usus longè efficacior, promptior, certior, & præstantior est, quàm cauterij potentialis, quemadmodum in multis fœlici successu mihi experiri licuit. Mihi verò interesse nihil videtur ex aurone sit, argento, an ferro id cauterium. Nam quod agit haud à materia habet, sed igne. Quin si delectus metallorum hic religosè est habendus, mallem ex ferro parare, ut cui quàm auro aut argento vires sint longè magis desiccantes & adstringentes, quòd in ipso terrenum elementum dominetur, ut patet argumento aquarum per ferri fodinas fluentium. *Curatio. Cauterij actualis usus præstantissimus. Cauterium actuale quale esse debeat.*

Ferrum igitur triangulare parabitur in extremo acuminatum, quo celeriùs penetret, oculo sano, & vicinis partibus benè obtectis, capiteque ministri manibus stabilito, ne in ipso *Cauterij actualis figura.*

in ipso operis articulo æger perterrefactus commoveat se. Oculo verò dolenti lamina ferrea aptabitur in medio depressa, pro anguli majoris cavitate. Pervia hæc lamina erit, ut per ejus foramen ferro ignito via ad subjectam fistulam pateat, sicque hic solum quod inurendum est contingatur. Postquam os ferramento inustum est, in foramen ipsum, oculum partesque vicinas affundendum est collyrium, ex ovi albuminibus in aqua plantag. & solani agitatis, Æger verò in lecto collocabitur capite paulò altiore, renovabitur collyrium quoties & quam primùm resiccari videbitur. Hinc escharræ lapsus procurabitur litu butyri recentis, ubi deciderit, detergendum veniet ulcus, carne implendum, denique cacatrice obducendum.

Cauterium actuale à quibusdam metuitur & damnatur.

Secundum alios Authores Chirurugiæ, actuale cauterium periculosum est, quod propriùs ad oculum admoveatur; sæpèque palpebram contractiorem facit, ita ut aliquantulum inversa maneat. Adde quod remedium hoc non est aliis ad curationem tutius, quòd si sanet aliquandò, cavitas manifesta ibi remanet, ut ipse id vidi sæpèque diligenter obsevavi in nonnullis qui eo usi sunt. Verum quùm ruptorium probum est, rectèque factum, quodque non nimium liquescit, si rectè ac dexterè applicetur, nec quicquam contingat præter locum, in quo vim suam exercere sit opus, id sanè præstantissimum est omnium remedium. Deinde ulcere abundè dilatato desiccandum erit illius fundum desiccantibus pharmacis, quæ humorem absorbeant, absumant & auferant, nulla tamen carnis parte, quantùm fieri potest consumpta, sed ea potenter efficaciterque desiccanda est: Interea autem præferri meritò possunt pulveres, ut myrrhæ, & aloës, itemque metallica quæ majorem vim & efficaciam habent, veluti antimonium, plumbum ustum, lapis calaminaris, cinnabaris, & quùm ita opus erit, Mercurii pulvis.

Quòd si os carie vitiatum sit (quod rarò quidem accidit, propterea quod mali radix ab eo longiusculè absit, sed insit tantùm in glandula, nisi fortè causa ex materia aliqua venenosa aut contagiosa manaret.) efficiendum est ut cadat: cavendum tamen ne nimium detergatur, partis affectæ ratione habita, & glande quæ in orbita est probè desiccata. Ulceri autem puro, diligenterque purgato non est obstandum, quominus coalescat & claudatur, nec diutius apertum relinquendum est, ne fortè natura, sua illuc excrementa immittere assuescat, quæ postea non facilè inde avertatur.

Angulorum ulcera

Angulis etiam oculorum varia superveniunt ulcera, ut περίβρωσις Latinis Angulorum erosio, seu pruritus lachrymalis, sicut etiam ulcera quædam quæ ἐπινύκτιδες vocantur, ita dicta quod interdiu parùm doloris excitent, noctu verò ingravescant. ejusmodi ulcera, jisdem ferè remediis, ac alia oculorum ulcera curantur. Guillemæus ita ex professo fusè de oculorum morbis scripsit, ut qui plura desideret, illius scripta consulat: hæc sufficere mihi videntur, pro propsiti nostri intentione.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

CAPUT XL.

De Aurium ulceribus.

ULcera fiunt in meatu auditorio, tùm ab externa causa, ut ictu, lapsu : tùm ab interna, ut abscessu illic genito (sunt enim talia ulcera ferè exigua, & præterea in parte spermatica) sed decubitu facto ab universo cerebro. *Aurium ulcera.*

Ad curationem habenda imprimis ratio est causæ antecedentis , quæ ulcus fovet, eaque divertenda catharticis, masticatoriis & errhinis : Masticatorii quidem hæc est forma. *[C]uratio.*

℞ Mastich. ʒ j. staph. agriæ & pyrethri, an. ℈ j. cinnam. & garyophyllor. an. ʒ ß, fiant masticatoria, quibus utatur mane & vesperi, longè à pastu sæpè expuendo , errhini verò hæc est forma.

℞ Succor. betæ, mercur. & meliss. an. ℥ ß, vini albi ℥ j. misce & frequenter naribus attrahatur. Quod ad topica remedia spectat, pinguia omnia & oleosa vitanda sunt ut à Galeno notatum 5. Meth. med. : ubi arguit Thessali quendam sectatorem qui tetrapharmaco adhibito ulcus auris sordidius in dies reddebat , quod Galenus sanavit trochiscis Andronii in aceto dissolutis, quorum hæc est compositio. :

℞ Balaustior. atramenti sutorii, thuris, aristol. gallar. an. ʒ ij. alumin. myrrhæ, salis ammon. ʒ j. excipiantur omnia melicrato. & fiant trochisci.

Galenus eodem loco testatur se hujus generis ulcera inveterata , ac duorum annorum sanasse cum ferri scoria in pulverem redacta , indeque cocta cum aceto acerrimo quo ad mellis acquireret consistentiam. Sed & putredinem qua hæc diffluunt ulcera emendat & siccat fel bubulum in forti aceto dissolutum tepidè instillatum: Itemque fæx ferri in pollinem redacta. in acetoque acerrimo decocta , resiccata , & aspersa. Quòd si viarum angustia, non pateret contento in aurium anfractibus puri exitus, eliciendum id foras erit instrumento Pyulcum inde dicto. *Ferri scoria ad aurium ulcera plurimum valet.*

CAPUT XLI.

De Ozæna & narium ulceribus.

OZæna ulcus est profundum & fœtidum in interiore naso, crustacea multa & fœtida remittens. Ozænæ dictæ sunt ab aliqua Polypi specie quæ graveoleus est, sed hoc valdè miror quòd cum piscis ille moschiodorem referat , ozænæ ingratum & fœtidum, hæ ab illo nomen acceperint. Ozænæ nihil aliud est quàm polypus exulceratus , aut ulcus illius partis fungosæ quæ intrr nares reperitur. Et sic differt ulcus hoc, ab aliis ulceribus quæ fiunt in alis nasi internis, quòd talia sine magno pu- *Narium ulcera.* *Ozæna quid.*

re & fœtore fiant. Ozænæ non item, sed & olfactum impediunt. Nam cùm hæc pars fungosa sit & in tumorem elevetur, spirationem ossium ethmoidis impedit, ob idque recrementa diutius retenta putrent, undè fœtor & graveolentia. Difficilimè curatur hoc ulcus ob venarum frequentiam & pituitæ expurgationem. Differt à Polypo ut Gal. lib. 5. de med. comp. κατὰ τόπους cap. 3. ostendit, quod hujus materia non tam acris sit, alioqui exulceraret : ozænæ autem materia acris, mordax, arrodens & putrida est, à capite in nares destillatione circa mammillares processus fluens. Vix ei ulcerum generi succurri posse Celsus ait lib. 6. cap. 8.

Prognost. Ozæna quo modo differat à polypo.

Curatio.

Curatur purgatione totius corporis exacta, masticatoriis ex mastiche, pituita capitis purgatur, quibus si adjungatur scammonium, potentiùs trahet & derivabit materiam in proximiorem partem. In principio ante omnia medicamenta, utilissimũ erit uti aqua illa pro pobypo descripta, vel lixivio parato ex cineribus caulium, & fabarum. Item aqua forti, diluta oxymelite, vel oleo vitrioli. Detergent hæc omnia & carnem putrem exedunt, ut & omphacium antiquum paratum ad oculorum affectus, dissolutum in aqua calamenti & œnomelite. Posset in principio unguentum ægyptiacum dissolutum in aqua hordei convenire ad ulceris detersionem. Deinde conficienda sunt unguenta, quæ adstringant & detergant, ac summè exsiccent, ut unguentum Pompholigos addito alumine, chalcitide, & cortice mali granati, vel conficiantur sic.

℞ Omphac. ℥ ß, cort. mali gran. & balaust. an ʒ iij, myrrhæ, alum. ladani, an. ℥ ij. chalcyt. aloës, cort. thuris an. ʒ j. olei rof. & myrthini an. ℥ ij. ceræ rubr. q. s. fiat unguentum quod applicetur parti narium internæ, vel dissol. in vino aut aqua myrtillorum aut peculi rosar. Id frequenter naribus attrahatur ore aqua pleno. Vel.

℞ Radic. dracunculi, ari, vel serpentariæ majoris, harum alterutra pistetur, succus extrahatur, qui naribus injiciatur, vel (quod multò commodius est) turunda ex panno lineo concinnata, eodem succo imbuta, aut denique ejusdem radicis frustum, in id apparatum nari indatur, ulcus ab extirpatione relictum contingens absumit. Hujusmodi solida remedia per diem integrum, vel noctem gestanda, & diebus aliquot iteranda, & brevi mirandus eorum succedet effectus. Vel.

℞ Granator. dulc. & acidor. an. partes æquales, contundantur cum corticibus, succus extrahatur, & decoquatur ad mellis liquidi coosistentiam : huic succo misce cortices, grana, & pulpam prædictorum granatorum trita : hæc omnia tandiu simul agitentur donec fiat pasta, ex qua fiant turundæ nari laboranti immittendæ, succo prædicto priùs illitæ, mane & vesperi. Vel.

℞ Massæ emplast. de mucillag. ℥ ß, pulv. sabinæ ʒ ij. malaxentur & incorporentur simul, ex hac massa fiant cereoli debitæ molis in narem ægram immittendi ut supra, operantur sine dolore. In istis unguentis abstinendum à fœtidis, & miscenda sunt aliqua odorata, propter fœtidum illum odorem, qui alias offendit Ex supradactis confici potest pulvis & insufflari ad ulceris exsiccationem. Fiet ex iisdem ex quibus compositum est ultimum unguentum ex omphacio. In ulceribus narium post aliquam detersionem, nihil aliud efficacius inveni quàm suffumigium, quod partes illas profundas attingit & siccat. Parandum autem ex potentissimè reficcantibus, ut auripigmento rubro vel luteo, cinnabari, quibus addenda sunt aliqua odorata ex quibus fuligo excitatur, & ulcera siccantur, uti myrrha, thus, mastiche, benioin, &c. veluti.

Remedium efficacissimum.

℞ Ladani puri, hypocystid. mastiches, myrrhæ an. ʒ iij. styrac. rubr. & calamit. cort. thuris, sandarac. auripigm. rubri an. ʒ iij. excipiantur omnia thereb. & fiant

trochisci,

trochisci, quibus fumigentur serò & mane in cubiculo. Optimum est etiam illis parare candelas ex cera rubra. Nam fuligo talis candelæ, plurimum juvat exiccationem, maximè si contineatur iu cubiculo benè clauso & angusto. Quod aûtem fuligo recipiatur, idem experimur cum diutiùs in musæo moram trahimus noctu. Nam postea sputum & recrementa narium fuligine illa denigrata redduntur. Hac ratione nos ulcus curavimus, quod neque ab Italis, neque à Gallis Medicis curari potuerat.

Ulcera alia narium, ut quæ fiunt in alis narium ipsarum, fortiter reficcantibus citra morsum, & sarcoticis sufficienter curantur, quibusdam adstringentibus additis. Mineralia diligentissimè lota, cum cort. mali granati, & aloë lota talia ulcera curant, unguentum paratum ex pompholige cum balaustiis idem efficit. Item frequentur partem lavare decoctione sequenti vel aqua destillata.

℞ Balaust. cort. malor. granat. an. ℔ iij. plantag. caudæ equin. pilosellæ, linguæ passerin. & herniar. an. M. ij. rad. bistort. ℔ ß, fol. myrthi, vel summit. pyri sylvestr. an. M. j. contundantur & simul destillentur, & fiat aqua, de qua sæpè abluat nares, his adde alumin. quart. j. vel fiat decoctio ex supradictis & frequenter abluat nares exsiccando eas postea fumigio præscripto ad curationem ozænarum.

CAPUT XLII.

De Vlceribus crustosis labiorum.

LAbia ulceribus crustosis inficiuntur quæ à pituitę cujusdam salsæ putredine, aut ab humore melancholico, aut à bile retorrida, vel à pituita & melancholia simul mixtis generatur. Si hæc ulcera non ritè curentur faciem, deformem efficiunt, & serpendo cancrosa evadunt. *Labiorum ulcerum crustosorũ causa.*

Curatio, diæta, purgatione, venæ sectione, aliisque præsidiis universalibus perficietur, deinde lotione crustarũ cum aqua plant. aut aqua aluminosa descriptionis nostræ, in qua si ulcera sint putrida, dissolventur unguentum apostolorum, aut pulvis mercur. Si verò simplicia sint, abluentur hydrom. aut œnomelite, addendo parum alum. rochæ, vel usurpabitur aqua sequens quæ valdè efficax est. *Curatio.*

℞ Sacch. albiss. ℔ j. salis comm ℔ ß, alum. rochæ ℥ j. misce, & destillentur in alembico vitreo, fiat aqua, cujus guttulæ aliquot immissæ in crustam, exsiccant, sanant, & cicatricem inducunt, dictæ crustæ guttulis quibusdam hujus aquæ cum pauco bombace tangentur. Vel.

℞ Tuthiæ præpar. ℥ j. ol. rof. & succi solan. an. ℥ ij. ponantur simul in mortario plumb. & agitentur cum pistillo plumbeo tandiu donec acquirant convenientem consistentiam: postea cum modico ceræ alb. liquefactæ fiat unguentum molle, & servetur in pixide plumbea ad usum. Quòd si ulcus non possit exsiccari, tangatur aqua aluminosa magistrali Fallopii cap. de ulceribus venereis descripta, vel aqua sublimata, secunda, oleo vitrioli, vel sulphuris, solis, vel temperatis aqua plant. deinde uteris ung. de plumbo vel collyrio sequenti.

℞ Aquæ alumin. descript. nostræ ℔ j. trochiscor. de tuthia, & collyrii alb.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

Rhasis sine opio an. ʒ iij. cerusæ & utriusque litharg. præpar. & lotor. aqua ros. an. ℥ ß, dissolvantur omnia simul, & fiat collyrium, de quo abluatur frequenter ulcus.

CAPUT XLIII.

De Vlcere cancroso, Noli me tangere, dicto.

Quid Noli me tangere Noli me tangere ulcus est cancrosum, serpens, aspectu horrendum, corrodens, fervidum, pungens, virulentum & fœtidum, labia, aut faciem inficiens, remediis acribus minimè cedens, sed quod potiùs ab iis irritatur. Unde per metaphoram quasi loqueretur, Noli me tangere, dicitur.

Causa. Causa hujusce ulceris est humor biliosus vel melancholicus adustus, qui effervescens qualitatem acquirit malignam & venenatam. Et quò magis dictus humor qui illud parit, iners & lentus est, eò ulcus illud cancrosum benignius & mitius est, quò verò humor acrior & fervidior est, eò malignius est magisque serpens & corrodens ulcus. Succedit etiam hic affectus herpetibus formicantibus & ἐσθιομένοις, erysipelatibus, & pustulis malignis & aliis præcipuè si malè curata fuerint.

Partes affectæ. Signa. Istiusmodi ulcus sæpissimè in partibus faciei magis carnosis oritur, ut in summo nasi, genis & mento, horrenda præditum forma, sordidum, fœtidum. cum labiis crassis, duris & nodosis, inversis, sublevatis, & cavernosis, lividum, & obscurum colorem habens, dolorem inferens, nec non venas melancholico humore turgentes in circuitu præ se ferens.

Prognost. Ulcus hoc sæpissimè incurabile est siquidem facies cùm texturæ sit raræ, teneræ, & delicatulæ, remedia acria minimè pati potest. Quare Chirurgus cura tantum palliata uti debet, & si inveteratum sit, symptomatum sævitiæ prospicere. Si verò incipiens sit, curationis cujusdam suscipiendæ non tamen facilis, capax erit. Gal. de atra bile Cap. 5, testatur omnia ulcera ab atra bile genita incurabilia esse, & si curentur humoris fit refluxus vel ad hepar, vel ad lienem, aliudve viscus, & sic subitò ægrum interimit.

Cum igitur omne ulcus cancrosum, ut docet Gal. lib. 4. Meth. cap. 9 ab humore atrabilario generetur, qui cùm in toto corpore nimis luxuriet, in partem aliquam ruit & cancrum generat, triplici via curatio suscipietur. Primò convenientibus remediis humor purgabitur. Secundò humoris impedietur generatio: ac tandum causa impacta & conjuncta tolletur, & pars ulcerata corroborabitur.

Curatio.

Primus scopus Gal. præcepto venæ sectione ex brachio si ætas & vires ferant perficietur, & ex saphæna mulieribus ad menstruorum provocationem, imò etiam viris hæmorrhoidum excitatione: à venæ sectione humor melancholicus remediis melanagogis vacuabitur, ut senna, cassia, diasenna sol. confectione hamech. cathol, pilulis de fumaria, de lapide lazuli & aliis id genus. Paulus & Avic. hyeram valdè commendant, quia elleborum nigrum excipit. voluntque Ægrum sæpè & per epicrasin purgari.

Secun-

Secundus ſcopus, qui in humoris atrabilarij generationis inhibitione conſiſtit, adimplebitur aëris externi correctione, ut ſi aër nimium calidus ſit refrigerabitur: legimus enim in Aſia populos ſæpiſſimè elephantiaſi & cancris infeſtari, ratione nimij æſtus, qui eorum humores adaſſat. Contra populos ſeptentrionales, ut in Germania, minimè iis morbis eſſe obnoxios. Diæta optima eſſe debet, quæ tenuis potiùs ſit, & probum gignat ſuccum, aliquamque attenuandi vim habeat, ut nullus prorſus craſſus & melancholicus in corpore colligatur ſuccus.

Atræ bilis etiam generationem inhibent ſi jecur nimis præfervidum ſit, ſirup. de bizantiis, de cichor. ſimpl. capillor. ven. de pomis redolent. oxymel ſimpl. cum decocto borrag. bugloſſi lupul. hepatic. fumar. & ſimilium. Uſus etiam ſeri lactis utilis admodum erit, purgatione levi prægreſſa. Cancri fluviatiles cum lacte Aſinino coctæ, à multis commendantur. Aëtius maximè laudat uſum theriac. & mithridat. cum aqua cichor. borrag. & oxalidis. Recentiores verò præcipiunt confectionem hyacinth. & alkerm. cum conſerva flor. bugloſſi & borraginis. Cauteria etiam valdè probantur, quia tanquam per adapertos fonticulos humor ſenſim & paulatim, ægri bonis rebus evacuatur.

Cauſa verò impacta & conjuncta tolletur eradicatione quæ fiet, vel ſectione, vel uſtione, vel corroſione valida: ut fuſiùs alibi docuimus. Guillelmus Fabricius ab aqua pendente empyricum quendam hujuſmodi ulcera ſæpiùs curaſſe teſtatur ſequenti remedio.

℞ Atramenti ſutorij ℔ j. ß, auri pigmenti & ſulphuris vivi an. ℥ iiij. ſalis gemmæ ℥ iij. cum aceto miſce hæc omnia & in vas impone, quod omni è parte lutatum ſit, ita ut fumus exire nequeat, in furno pone, & eo uſque detine donec uſta ſint. Pulvis hic qui corroſivus eſt & eſcharoticus, ſupra ulcus & partes circumſtantes applicabitur, donec uſtum fuerit, deinde ſuperponetur remedium ſequens.

℞ Mellis deſpumat. ℥ iiij. ſevi hircini & limat. cupri, an. ℥ j. ß, litharg. auri ℥ j. miſce, ad ignem fiat unguentum.

Olea antimonij, vitrioli, arſenici ad idem valent: conſumunt enim & extinguunt ulceris malignitatem. Alij utuntur arſenico, miſcent enim granum unum cum pauco unguent. tuthiæ, & ulceri apponunt, ibique per triduum integrum ſinunt, frontem, & tempora defenſivis muniendo, deinde eſcharræ etiam bis aut ter admovent, defenſiva iterùm apdlicando: poſtea eſcharræ lapſum pepticis & ſuppurantibus procurant, deinde mundificativo de Apio, Apoſtolorum, farina hord. lupinor. melle roſato, & therebint. Ulcus detergent, vel pulverib. mercurij, & aluminis æqualiter mixtis, ac tandem unguentis ſarcoticis & epuloticis illud cicatrice obducunt.

Si verò ulcus hoc inveteratum ſit, & in corpore jam ſene, ex Gal. & aliorum monitis paſſionem molliorem ac mitiorem faciemus, ſeu ut Guido inquit, cura utemur palliata, & prohibebimus ne malum incrementum ſuſcipiat, & ideo quæ loco affecto admovebuntur, levia & quaſi ablandientia ſint: à vehementibus & acribus tanquam malum irritantibus abſtinendum. Imponenda igitur quæ dolorem leniunt & partem adeo corroborant, ut nullum excrementum ſuſcipiant, proindeque refrigerent & ſiccent, cujuſmodi hæc ſunt.

℞ Olei vitellor. ovor. ℥ vj. ſucci ſolan ℥ iiij. ſucci quinque nerviæ ℥ ij. agitentur in mortario plumbeo cum piſtillo plumbeo ad conſiſtentiam linimenti. Vel.

℞ Unguent. de plumbo & de ceruſa an. ℥ ij. ſucci granor. ſolan. ℥ iiij. pulv. cancror.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

cror. fluviat. calcinat. ʒ ij. album. ovi j. caphuræ ʒ ß, agitentur omnia ſimul in mortario plumbeo per horam, fiat unguentum. Vel.

℞ Olei roſ. & myrtillor. an. ℔ ß, ſuccor. plant. ſolan. quinque, nerviæ & ſempervivi an. ℥ iiij. bulliant ad conſumpt. ſuccorum, in colat. adde unguent. popul. & roſati an. ℥ ij. litharg, auri ℥ v. tuthiæ præp. ʒ vj. ceruſæ præp. ʒ x. plumbi pulveriſati ʒ j, caphuræ ℈ iiij. ceræ albæ q. ſ. agitentur per diem in mortario plnmbeo, fiat unguentum. Vel.

℞ Ung. albi caphurati ʒ vj. trochiſcor. de tuthia, & collyrii albi Rhaſis ſine opio an. ℥ ß, ſucci ſolan. q. ſ. agitentur in mortario plumbeo, fiat unguentum. Vel.

℞ Olei roſ. omphacini, & myrtillor an. ℔ ß, ſevi hircini & vitulini, unguenti infrigidantis Gal. & populeonis an. ℥ ii. ß, ſuccor. plant. ſolan. acetoſ. & quinque nerv. an. ℥ j. ß, vini granator. ℥ ij. ß, bulliant. omnia lento igne uſque ad conſumpt. ſuccorum & vini, deinde colentur, cui colat. addantur ceruſæ & utriuſque litharg. præp. & lotor. aqua roſ. an. ʒ ij ß, pulveris plumbi antim. præpar. an. ʒ x. caphuræ pulveriſatæ ℥ j. ceræ albæ q. ſ. fiat unguentum molle, agitetur per diem in mortario plumbeo, cum piſtillo plumbeo, & ſervetur in pixide plumbea ad uſum. hoc unguentum, aliaque præcedentia ſuper linamenta carpta extenſa cancro imponentur, & bis aut ter in die renovabuntur.

CAPUT XLIV.

De Mentagra.

Mentagræ varia Nomina. ΛΕιχὴν Græcis, Papula Celſo, Saphatum Avic. Impetigo & Mentagra Plinio & Marcello eſt is affectus quem vulgus Chirurgorum Serpiginem & Derbiam vocat. Plinius ſcribit hoc malum in Italia Tiberii Cæſaris tempore primò cognitum fuiſſe, ante vero illud tempus toti Europæ incognitum, licet plures antiquius faciant, & ab Hippoc. minimè ignoratum fuiſſe aſſerant.

Mentagta quid. Cauſa. Hic affectua cutis faciei, menti, colli, aliarumque partium infectio eſt, cruſtas, ſquamaſque exulceratas pariens, cum pruritu partiumque affectarum deformitate. Cauſa illius eſt humor craſſus & melancholicus, cutem afficiens, cui intrrdum ſanguinis aut bilis quædã portio conjungitur, unde virulentia quædam & humiditas corrodens & maligna exudat. Interdum etiam hepatis aut alterius viſceris æſtus nimius hunc affectum parit, vel etiam prava victus ratio, vel ambiens aëris calor inſignis, aut meatuum cutis conſtrictio, vel cacochymia, vel corporis alicujus hocce malo affecti contactus, cùm nullus ſit morbus hocce magis contagioſus, ut ſcribit Plinius, vel etiam à lue venerea contrahi poteſt.

Partes affectæ. Signa. Mentagra præſertim mentum afficit, à quo nomen deſumit, deinde per totam faciem, ſalvis oculis diffunditur, ac poſtea collum, pectus. & ſæpè manus occupat, cum pruritu & ſquamis, ſanie ſubtili & fœtida, ac cum deformitate partium. Verno tempore frequentiùs accidit. Galenus morbum hunc noviſſe videtur, nam 5. de com. med. ſecundũ locos, cujuſdã impetiginis, penitùs mentagræ Plinii ſimilis, mentioné facit.

Prognoſt. Mentagra ab humore ſanguineo non eſt æquè maligna, ac ea quæ cruſtas habet

ſiccas

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

ſiccas & aridas, & quæ ſepigo nominatur. Sed ea quæ exulcerata eſt & ſquamoſa omnium peſſima eſt: Inveterata difficilis eſt curationis; recens verò faciliùs curatur. Ea quæ à lue venerea contrahitur, remediis ei lui convenientibus ſanatur.

Curatio pro morbi magnitudine, malignitate aut benignitate & remiſſione tentabitur. Si enim is benignus eſt, præmiſſis univerſalibus ſerenus topicis lenibus curari vult, & præcipit, ut fricentur mane partes affectæ ſaliva, vel aqua aluminoſa, ſucco aut aqua plantaginis, vel applicetur cataplaſma ex lolio cum aceto, vel radix oxylapathi cum aceto cocta. Si verò morbus pervicax & rebellis ſit, primùm diæta conveniens & euchyma imperabitur, deinde purgabitur in hunc modum. *Curatio.*

℞ Caſſ. recenter extract. ℥ vj. conf. hamec. ℥ iij. ſacch. q. ſ. fiat bolus, capiat mane tribus horis ante paſtum. Poſtridie ſanguis ex baſilica vel mediana ad ℥ ix. mittetur: deinde humores præparabuntur, & attenuabuntur oxymel, ſimplici, ſirup. de fum. cichor. ſimpl. capillor. ven. cum decocto lupulor. borrag. bugloſſ. fumar. ceterac. & ſimil. poſtea purgabitur Æger diaſenna, ſol. confect. hamec, pilulis de fumaria, corpore repurgato ſequentia admovebuntur.

℞ Succor. oxylap. ſaponar. & rad. ſerpentar. an. ℥ ij. axung. porci ℔ ß, coquantur ad ſuccor. conſumpt. mox adde tartari, plumbi uſti, fuliginis camini, æruginis, cineris cucurbitæ an. ℥ ij. argenti vivi extinct. in ſaliva hominis jejuni ℥ j. aceti q. ſ. fiat unguentum. Si malum inveteratum ſit, balneum ſequens imperabitur.

℞ Rad. brion. oxylap. cucumer. ſylveſtr. ariſtoloch. ſerpentar. & enulæ camp. an. ℔ j. fol. ſaponar. fumar. parietar. ſcabioſ. borrag. cichorij, plantag. an. faſciculum unũ, lupinor. ℥ j. flor. centaur. minoris & roſarum an P. iij. fiat decoctio pro balneo, quod ingrediatur bis in die tepidè per biduum, à cujus exitu ungetur unguento ſequenti.

℞ Granor. juniperi ℥ iiij. coquantur in ſ. q. aquæ: In colat. adde axung. porci recent. fuſę & colatæ ℥ vj. thereb. ℥ j. diſſolvantur omnia ſuper ignem, deinde ejiciatur aquoſitas, addendo ſulphuris vivi ℥ ij. fiat unguentum liquidum, quo ungatur mentagra extra balneum. Vel.

℞ Farin. lupinor. lolij, cicerum & orizæ an. ℥ iij. gallarum, oſſium myrabalonor. citrin. an. ℥ ß, excipiantur melle cocto cum ſucco jarri ſuperponendo acetum, & fiat unguentum: hoc unguento illinetur mentagra ab exitu balnei, imò etiam poſt illius uſum vel ante. Vel.

℞ Adipis vituli marini, pingued. porcinæ an. ℥ j. unguent. roſ. Meſue ℥ ß, auri pigmenti, & arſenici cryſtallini an, ℥ iij. miſce, & in mortario fiat linimentum. Vel.

℞ Thuris ℥ ij. bituminis judaici & ſulphur. vivi an. ℥ j. gum. Arab. atramenti ſutor. an. ℥ j. ß, aceti q. ſ. miſce, fiat liniment. Vel.

℞ Sulphur. vivi & auri pigmenti rubri, an ℥ ij. pulverata excipiantur ſucco fumar. & fiant trochiſci, qui diſſoluti in unguento citrino mirabiliter valent, ad omnem infectionem cutis pendentem à cholear. & ſang. illinantur. Poſt litum abluentur ulcera decoctione furfuris, perſeverando donec malum ſanatum fuerit. Vel.

℞ Unguent. de lithargyro ℥ vj. ſulphuris vivi ℥ j. tuthię, ceruſæ, & litharg. præpar. an. ℥ j. ß, ſucci enulæ camp. ſcabioſ. & oxylap. an. ℥ ij. ſucci limon. ℥ j. ß, argenti vivi extinct. ℥ j. agitentur omnia in mortario, fiat unguentum.

Succus Chelidonij, decoctum cucum. agreſtis, oleum frumenti, oleum lupinor. oleum viperinum, tartarum in aceto ſolutum, ol. è ſemine ſinapi, aqua ſublimata, & marina plurimùm valent ad mentagræ, & impetiginis curationem.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

CAPUT XLV.

De oris Vlceribus.

Apththæ quid. *Aphtharũ differentiæ* Ex hoc genere ſunt apththæ, ulcera puerulis familiaria, ut ſcribit Hippocr. Aphor. 24. ſect. 3. A gingivis ſæpe incipiunt & per palatum in uvam, fauces, totumque os ſerpunt, ut ait Celſus lib. 6. cap. XI. Gal. in comm. ad 3. Epid. librum aphtharum duo facit genera, unum facilè curabilium cujuſmodi eſt id quod ab acrimonia nutritij lactis pueros vulgò infeſtat : alterum cacoëthes ab humoris mali, id eſt venenati & putris in os affluxu.

Ad ſanationem proderit abſtinere ab omnibus acribus, ac ſiquidem puer fuerit, non erit alienum nutricis lac, refrigerantibus cibis, balneo univerſi corporis, & mammarum fotu ex aqua tepida temperare : nam puerorum membra omnia ſunt molliſſima, & quaſi mucoſa, os verò cibariis inſuetum & poculis.

Curatio. Quod ad remedia ſpectat topica, ea deligenda ſunt, quæ, quod agere nata ſunt, citò & promptè agant : nam hic affectæ partis ea eſt conditio, ut ipſi diu incidere & herere nequeant : Ergò ſi ulcus malignum fuerit, leviter contingendum eſt aqua chymiſtarum quæ in metallis ſeparandis robur ſuum eluſerit : quæque prætetea ſex partibus aquæ communis admixtis temperata ſit. In eandem rem uti licebit oleo vitrioli ſulphuris, antimonij, aqua ſublimata & ſimilibus. Aëtius flocco oleo fervente imbuto ſpecillo affixo, ejuſmodi putrida ulcera corrigi, & contingi eo uſque vult, quo ad undique albeſcant & complanentur. Sic enim demùm erodentem ipſorum vim compeſci, carnem laudabilem, in ejus quæ exeſa eſt locum ſuccreſcere, poſt eam inuſtionem ſequenti gargariſmate proficiet os colluere, quod etiam ipſum ſolum apththis haud malignis ſufficit.

℞ Hord. integr. P. I. plant. ceterac. piloſel: agrim. an. M. j. fiat decoctio ad ℔ j. in qua diſſol. mellis roſ. ℥ j. diamor. ℥ ß, fiat gargariſma. Fiunt & alia ex malicorio, balauſtiis, ſumach, berberis, roſis rubris, in aqua decoctis, & colat. diſſol. diamoro & dianuc. cum pauco alumine. Galenus enim lib. 6. Meth. Cap. x. ſcribit ſimplicia oris ulcera ſanari mediocriter deficcantibus : At diamorum & dianucum ſunt ejuſmodi, alia verò validioribus egere. Ejuſmodi ulceribus ſi palatum obſeſſum ſit, majori diligentia & fide eſt providendum, periculum enim eſt, ne cùm pars calida ſit & humida, os ſubjectum quod rarum eſt & humidum contagione corrumpatur, abſcedatque & excidat, atque vox vitietur. Si ulcus ſit è lue venerea, omiſſis communibus remediis ulcerum, ſtatim currendum ad alexiterium ejus morbi proprium, nempè hydrargyrum.

Vlcera palati feſtinantur & fideliter curanda.

Fiſtulæ gingivarũ. Fiſtuloſa ſæpè ulcera gingivas obſident, unde vicini dentis radix cariem contrahit eo uſque ut saniei acrimonia ſibi ſæpè exitum extrinſecus aperiat ſub mento: quęres falſam plurimis ſcrophularum, adeoque incurabilis morbi opinionem facit. In tali caſu, Aetij & Celſi conſilio carioſum dentem eximere oportet: ſic enim fiſtula extirpabitur, gingiva in exempti dentis locum ſe deprimet & ſubſtituet : ſicque foven- te putredinem, cauſa ſublata, id eſt dente, reliqua facilior erit curatio.

Lib. 6. cap. 3. Celſ. lib. 6. cap. 12

Linguæ ulcera iiſdem remediis curantur, quibus reliqua oris totius, quanquam quæ

quæ in ejus latere naſcuntur, diutiſſimè durant, videndumque eſt num dens aliquis acutior ſit qui ſaneſcere ſæpè ulcus eo loco non finit, ideoque limandus eſt. *Vlcera linguæ.*

Ad linguam excoriatam à materia ſalſa catharroſa.

♃ Unguent. Ægypt. ℥ j. ſirup. roſat. & myrthini an. ʒ ij. tangatut lingua per tres dies, Vel.

♃ Aquæ plantag. ℥ viij. mellis roſat. vini granator. an. ℥ j. alumin. rochæ ʒ j. ß, bulliant parum. Multum etiam prodeſt maſticare lactucam.

CAPUT XLVI.

De Scorbuto, ſeu gingivarum exulceratione.

SCorbutus gingivarum exulceratio eſt quæ ita corrodir & exedit carnem, ut dentes nudi, ἄσαρκοι & tremuli remaneant. Hæc affectio eudemica eſt populis ſeptentrionalibus, qui ea maximè infeſtantur, imò apud eos epidemica & contagioſa eſt. Generatur ab humoribus acribus & corrodentibus, è cerebro fluentibus, vel ab hepate æſtuante, aut pulmone ſemiputri, aut alterius viſceris vitio elevatis. Illà ferè ſemper eſt cum oris fœtore, carnis gingivarum deperditione, & cum humoris ſanguinolenti, ichoroſi & fœtidi defluxu, qui continuò carnem exedit, ac tandem dentium caſum procurat. *Scorbutus quid. Scorbutus affectus eſt eudemicus & epidemicus. Cauſa. Signa.*

Hæc affectio ingentes cachexias, & pravam corporis diatheſim ſequitur, ut & catarrhos, pulmonum ulcera, viſcerum vitium & putredinem. *Prognoſt.*

Quod ad curationem attinet corpus & præſertim cerebrum purgabitur ab humore prædominante, deinde ſi opus ſit vena ſecabitur, ac demum gingivarum ſordes detergentur oxymelite ſcillitico, cui adde aluminis parùm, vel cum bombace, Lanfranci collyrio quod tale eſt imbuto. *Curatio.*

♃ Vini albi ℔ j. aquæ plant. & roſ. an. quart. j. auripigmenti ℈ ij. floris æris ʒ j. terantur ſubtiliſſimè & bulliant ſimul fiat collyrium, detergit, exſiccat & citò malum hoc curat: aqua ſecunda & ſublimata cum aqua roſarum aut plantag. ad idem valent: ut & ſequens quam ſæpè expertus ſum.

♃ Alum. uſti ʒ ij. mollis roſ. ℥ iij. miſceantur ſimul: hac mixtura dentes & eorum radices fricentur. Abluentur etiam ulcera vino albo, in quo bullierit parùm aluminis rochæ, vel etiam urina pueri, vel aqua ſalſa, aut aluminoſa. Vel.

♃ Cornu cervi uſti, oſſis ſepiæ, coralli utriuſque præp. & ſalis communis torrefact. an. ʒ j. mellis roſ. q. ſ. fiat opiata, qua fricentur gingivæ.

Si ulcera ſint valdè purulenta & ſordida, detergentur ung. ægypt. pulvere mercurij. alumin. uſti, vitriol. calcinat. vel tangentur oleo ſulphur. vel vitrioli, deinde carne & cicatrice opplebuntur ut ſequitur.

♃ Maſtich. thuris, rad. cyperi, margaritar. ſplendidar. & ſemin. bombac. an. ʒ iij. fiat pulvis ſubtiliſſimus, quo gingivas perfricabis, vel ex eo parabitur opiata cum ſirupo roſar. ſiccar. Vel.

♃ Pulv. ireos flor. calam. arom. & rad. cyperi an. ʒ ij. cornu cervi uſti, ſem. roſar. thuris

thuris maſtich. & margar. ſplend. præpar. an. ʒ j. mellis roſ. col. q. ſ. fiat opiata, qua fricentur gingivæ. ſero hujuſmodi opiatæ ulceribus & gingivis admovebuntur, & per totam ſinentur noctem, mane verò os colluetur decocto hord. deinde vino alb. vel.

℞ Folior. oleæ vel rubi, plantag. nucum cupreſſ. an. M. j. balauſt. ℥ ß, roſar. rubrar. P. ij. alumin. rochæ ʒ ij. fiat decoctio in aqua ferrata, qua dentes abluantur, mane & ante cœnam & longè à cœna, ut tota nocte vis ejus maneat ſuper gingivis.

CAPUT XLVII.

De Pulmonum Vlceribus.

Tabes quid TAbes etſi propriè conſumptionem denotet, nihilominus pro triplici affectione apud Celſum lib. 3. cap. 22. & apud Oribaſium lib. 9. cap. 3. ſumitur. Primò pro Atrophia, maraſmo, & totius corporis exſiccatione. Secundò pro cachexia, & pauco illius habitu, & tandem pro phthiſi, ſeu pulmonum exulceratione qua totum corpus conſumit & exſiccat, quo modo hic jam apud nos accipitur. *Cauſa tabis.* Horum ulcerum cauſa eſt humorum acrium, ſalſorum, & corrodentium in pulmones defluxus, ſive cujuſdam vaſis ruptio, vomitu, clamore, vulnere penetrante, vel nixu violento facta.

Signa dignoſtica. Signa ſunt tuſſis exigua & ſicca, quam paulò poſt ſanguinis ac tandem puris ſputum ſequitur, cum anhelitus difficultate, ſputique fœtore & graveolentia. Unde Gal. ulcus pulmonum contagioſum eſſe putat. Pulſus lentus, levis & obſcurus: Ægri ſemper madent, & quaſi ſudare videntur, ob facultatis retentricis debilitatem, alvus interdùm libera, aliàs adſtricta & dura eſt, ob facultatis expultricis imbecillitatem. Pollutionibus nocturnis ſæpiſſimè tentantur, cujus rei rationem reddit Ariſtot. 3. probl. 35. quòd in iis fiat colliquatio à calore acri & mordaci, qui vaſis ſpermaticis communicatus, facultatem movet excreticem; profluunt capilli ob humiditatis conſumptionem, non ſecus ac arborum frondes, & arbores ipſæ ſiccantur & mariuntur ob terræ ingentem ſiccitatem. Pediculis ſcatere ſolent ob excrementorum putredinem, à calore putrido & febrili genitam: Omnes eorum partes tam ſanguineæ quàm ſpermaticæ extenuantur & in dies paulatim conſumuntur. Semper febre lenta detinentur, quæ Ægros noctu magis quàm interdiu excruciat. Primò quia noctu major fit colliquatio, 2. major etiam fit evaporatio. Tertiò cùm ob ſilentium, & quietem ſenſus ad varia objecta non diſtrahantur, omnia noctu videntur ingraveſcere ſymptomata. Genas habent rubore quodam perfuſas, murmura, & ſtepitus in ventre obaudiuntur, tibiæ & pedes tument, ungues incurvantur.

Quibus collum eſt oblongum, pectus anguſtum, & ſcapulæ alatæ, & ut Græci dicunt πτερυγώδεις, ij ulceribus pulmonum obnoxij ſunt. Signa pathognomonica affectionem verè demonſtrantia ſunt puris ſputum cum tuſſi, ut ait Hipp. imò etiam interdùm Æger fruſtum aliquod ipſius pulmonis ſubſtantiæ, & ſine dolore expuit. Sed dignoſcitur ulcus in aſpera arteria eſſe, quòd in illa & partibus circumſtantibus perſentitur dolor, & Æger ramenta cartilaginea aſperæ arteriæ per os eiicit.

Prognoſt. Pulmonum ulcera ut docet Gal. 5. Method. cap. 8. & 4. de loc. aff. incurabilia ſunt & Avic. plurimas inde rationes reddere nititur, ſed Gal. 3. Meth. tres adfert præcipuas:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

cipuas, Prima est quod ulcera pulmonum ut sanentur, quietem requirant, at pulmo propter anhelitum perpetuo est in motu. Secunda quòd necessario detergenda sint ulcera pulmonum, sicut alterius partis ulcera, quod fieri nequit nisi per tussim, quæ ulcus magis irritat & exasperat, Denique si applicentur remedia adstringentia in pectoris cavitatem non penetrant, si verò remedia calida apponantur ulcus magis dilatant. Aretæus notat senes in hoc malum rarò incidere. Phthisici, hectici extenuati, & exsiccati moriuntur. Si ulcus sit in aspera arteria faciliùs curabitur, modò non inveteraverit, & cartilaginem penitùs non corroserit. Alvi fluxus, capillorum defluvium, & sputum graviter olens in tabidis signa sunt mortis certissima ex Hipp. Aph. ij. & 12, sect. 5. Autumnus etiam tabidis malus censetur ab eod divino sene lib. 3. Aph. x. Idem scribit de verna tempestate in qua ficus folia, cornicular. pedes repræsentant 6. epid. 7. 12.

Curatio Vlcerum pulmonum.

Curatio tabis seu ulcerum pulmonum

Diæta debet esse modice refrigerans, cibus euchymus & liquidus comparandus ex Jusculis consumptis, & expressis carnium succulentarum, amygdalatis, hordeatis, & avenatis cum saccharo rosato, abstinendo ab acribus, salsis & calidis: utatur passulis, ficubus, dactylis, cancris fluviatilibus, coxis ranarum, limacibus vinealibus novo vere recreatis, testudinibus. Potus sit ptissana ex decocto hord. passular. & amygdal. vel si sanguis expuatur ex aqua chalybeata cum Julepo rosato: vel si febris non urgeat, & vires langueant ex vino austero probè diluto Rejicientur valentiora purgantia, ut & vomitoria, sternutatoria, & immoderatum exercitium. Si corpus sit cacochymum & purgatione indigeat, blandiora, & benigniora cathartica usurpabuntur ut cassia, rheum, myrobal. citrin. sirup. rof. solat. de cichor. cum rheo, manna, vel sirupus magistralis sequens.

♃ Liquirit. recent. enulæ camp. & cyperi an. ℥ j. fol. scabios. pimpin. tussillag. pulmonar. borrag. buglofs. & cichor. an M. j hyssop. mediocriter sicci M. ß, semin. anisi & alth. an. ʒ j. ß, passul. purg. ℥ j. jujubar. & sebest. an. P. v. polypod. quern. recent. contus. ℥ vj. semin. carth. ℥ ij. senn. orient. mund. vino albo irrorat. ℥ iiij. rosar rubr & garyophill. an. P. j. fiat omnium decoctio in hydrom. diluto ad ℔ j ß, in col. infunde rhab. elect. ℥ j. agar. recens trochisc. in panno positi & fortiter expressi ʒ vj. cinnam. ℈ ij. nucis mosch. ʒ j. expressione facta adde sacch. albissimi q. s. fiat sirupus perfectè coctus & reservetur in phiala vitrea ad sequentem usum.

♃ Sirup. præscripti ℥ iij. dissolvantur cum aqua decoctionis tussillag. pulmonar. capillor. ven. pimpin. consolidæ majoris, borraginis, agrim. & beton. fiat potio, capiat semel in mense luna decrescente, aut semel singulis quindecim diebus. Decoctiones etiam sequentes efficacissimæ sunt.

♃ Fol. pimpin. tussillag. pulmonar. scabios. capillor. ven. borrag. & consolidæ majoris an. M. j. passul. purg. par. xx. sebest. prunor. damasc. & jujub an. par. x. liquirit. ℥ j. medullæ semin. carth. ʒ vj. polypod. quern. ℥ iij agar. trochisc. ℥ ß. mann. calabr. ℥ ij. Ponantur in ventre galli, coquantur in aqua ad consumpt. tertiæ partis. utatur mane in duabus aut tribus dosibus ex Jusculo, perseverando bis aut ter, nisi alvus nimis lubrica sit. Jusculum sequens ulcus exsiccat & polytrophum est.

♃ Rad. chinæ ℥ iiij. infunde in aquæ ℔ x. vel hord. vel cochlearum: deinde ponatur

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

china in ventre unius pullæ opt mæ, addendo carnis teſtudinum nemoralium lotæ in aqua tuſſilag ℥ iiij. nucleor pini, piſtaceorum an. ℥ ij. teſtarum cancror. pulveriſatur. & boli arm, vel terræ ſigill. an. ʒ j. ß, plantag. & tuſſilag. an. M. j. Bulliant ad conſumpt. mediet. pro ſirupo. Doſis eſt ℥ ij, matutinis horis, duabus ante prandium.

Si fluat adhuc humor, Ægerque juvenis ſit & robuſtus, vena brachij ſecabitur, & ſæpè ſcapulis admovebuntur cucurbitulæ, imò etiam veſicantia præſidia, ſetum aut cauterium potentiale occipitio applicabuntur, cerebrum errhinis evacuabitur, & ſuffumigiis, ac cucuphis roborabitur.

℞ Fol. beton. ſampſuc. roſar. rubr. & flor. ſtœcad. arab. an. ʒ iij. meliſſ. cort. citri rad. cyperi, granor. Kerm. nucis moſchat. & garyophill. an. ℥ ß, ligni aloës & ambræ griſ. an. ʒ ß, fiat pulvis qui bombace exceptus coaptetur in cucupham quam Æger die nocteque geſtabit, & utetur ſuffumigiis adſtringentibus, exſiccantibus & refrigerantibus, pulmonum ulceribus conſolidandis & curandis idoneis & convenientibus, qualia hæc ſunt.

℞ Roſar. rubr. coriandr. præp. nigellæ torrefact. gumm. hederæ, ſandarac. maſt. & cort. thuris an. ʒ ij. caphuræ ʒ ß, ſem. papav. albi ℈ ij. Conquaſſentur & fiat ſuffumigium, quo ſuffumigentur capitis cooperimenta, & recipiat aliquem fumum. Vel.

℞ Gumm. hederæ torrefact. coriandri, roſar. rubr. ſantal. maſtich. myrrh. thur. & cort. ejuſd. an. ʒ iij. benjoin. ſtyracis calam. ladani puri, & hypocyſt. an ℥ ij. auri pigm. rubri ʒ j. excipiantur thereb. & fiant formulæ lupinares, quibus fumigentur operimenta capitis & recipiat aliquem fumum, hoc ſuffumigium efficax eſt ad exſiccationem & curationem ulcerum aurium, narium, & uteri, ſi eæ partes illo ſuffumigentur.

Ad hujuſce ulceris curationem Aer eligendus eſt ſiccus, & ob id Galenus 5. Meth. tabidos qui Romæ erant ad Tabiam locum civitate Romana ſicciorem relegabat, ſuntque alij, qui aſſerunt quoſd. phthiſicos, inſpiratione aëris furni calidi ex quo panis nuper txtractus fuit curatos fuiſſe.

Teneat Æger in ore ſemper ſacch. cand. tabellas ſacch. roſ. diatrag. frig. ſacch. penidiatom, & utatur ex cochleari melle roſato, aut ſirupo roſar. ſiccar. ſenſim lambendo ad ulcerum deterſionem, vel etiam Julepo Alexandrino. Vel

℞ Decoct. hord. ℔ j. ſacch. rubr. ℥ ij. mellis roſ. ℥ j. ß, fiat Julep. Capiat in trib. doſibus matutinis, & ſi majori ſit opus deterſione.

℞ Sirup. roſ. ſol. ℥ ij. ſive liquir. ʒ j. farin. hord. ℥ ß, gumm. tragac. vel arab. ʒ j. fiat looch, ſumatur mane tantum, ſerò autem utetur adſtringentibus.

Cum ulcus carne opplendum videbitur.

℞ Conſerv. rad. ſymph. ℥ j. conſerv. roſar. antiqu. ℥ ß, pulmonis vulpis ſicci ℥ iij. gumm. tragac. & arab. an. ʒ j ſirupi de roſis ſiccis q. ſ. fiat looch. Capiat cum baculo liquiritiæ. Sirupi etiam de hyſſopo, de praſſio, capillor. ven. vim habent detergendi, ut & hydromel ſimpl. & ſi incraſſandum ſit, humoriſque acrimonia obtundenda, utetur ſirup. jujub. tuſſilag. violar. nymph. liquirit. & papaveris. Quùm verò exſiccandum ulcus erit, Æger utetur aqua chalyb. ſirupo mirtillor. cydonior. roſar. ſiccar. conſerva roſar. antiqua, cum margarit. præp. corallo rubro, bolo arm. terra ſigillat. cornù cervi uſto, pulmone vulpis præp. rad. ſymphiti condita.

Apozemata, Julapia, aliaque remedia ſemper aromatazari debent pulv. diarrhod.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

Abb. vel trium santal. ut ita naturalis roboretur facultas quæ in hepate residet, & sic alvi impedietur fluxus, qui in hoc valde suspectus esse solet.

Remedia sequentia præstantissima sunt.

℞ Cineris cancror. fluviatil. ʒ ij. boli arm. terræ sigill. gumm, tragac. & arab. an. ʒ j. liquirit. semin. papav. portulac. plantag. melon. citruli & cucurb. mund. an. ℈ ij. sacch. ros. tabul. ad pondus omnium, penidiar. ℥ j. fiat pulvis. Capiat cum lacte capræ vel vaccæ chalybeato. Vel.

℞ Pulmon. vulpis ℥ ß, pulv. diatragac. frig. ℥ j ß, sacch. ros. ʒ vi. gummi cerasi & arabici an. ʒ ij. sirupi de liquiritia q. s. fiat looch.

Aqua sequens mirum in modum ulcera pulmonum sanat.

℞ Fol. capillor. ven. pimpin. pulmonar. tussillag. & lactucæ an. M. j. rad. liquirit. recentis ℥ iiij. pulmonem unum vulpis lot. aqua ros. cancror. fluviat. ℥ iiij. carnis testud. nemoralis bene paratæ ℔ ß, carnis ranarum bonarum ℥ iiij. carnis limacis bene præpar. quart. ij. pulv. tragac. frig. ℥ iij. boli arm. præp. ℥ ij. terræ sigillat. & marg. splendid. præp, an. ʒ ij. fiat ex omnibus aqua in balneo Mariæ: qualibet die mane bibat ℥ iiij. cum pauco sacch. ros.

Præstantissimum verò præsidium est lac opportunè datum, si neque febris vehemens, neque dolor capitis, neque æstus ventriculi, aut tensio hypochondriorum usum ejus prohibeat ex Aph. 64. lib. 5. idem enim non modò alit, & refrigerat, sed etiam sero terget, caseo conglutinat. Itaque ad tergendum præstat asininum quia magis serosum, deinde caprinum: ad resolvendum muliebre, ad glutinandum vaccinum ustulatum. Atque eo tantisper utendum erit, dum ventriculus ejus usu minimè offendatur, corpusque universum fructum aliquem percipiat.

Oleum Guajaci ad pondus granor. iij. vel ad guttas tres cum lacte muliebri vel asinino exhibitum plurimum valet. Vel.

℞ Sirup. de rosis siccis ℥ j. conserv. rosar. ℥ ij. semin. bombac. papav. albi an. ʒ j. cineris cancror. fluviat. ablatorum in aqua hord. corall. rubr. & terræ sigil. an. ʒ j. pulmonis vulpis præp. ut decet, hoc est abluti vino in quo hyssop. bullierit, aut aqua scabios. pimpin. adianti, deinde exsiccat. ℥ ß, pulv. diatrag. frig. & sacch. ros. an. ℥ iij. sirup. consol. major. q. s. fiat opiata de qua capiat sæpè inter pastus.

Valescus de Taranta miris extollit laudibus sequentem pulverem.

℞ Papav. albi ʒ x. gumm. arab. amyli & tragac. an. ʒ ij. sem. cucurb. melon. citruli, & cucumer mundator. an. ʒ vij. spodij & succi liquirit. an ʒ iij. penidiar. ad pondus omnium fiat pulvis de quo capiat quotidie ʒ ij. cum sirupo papaverino aut jujubino vult etiam exhiberi, cum hordeatis & amygdalatis. Rondeletius sequentem describit.

℞ Sem. papav. albi ʒ ß, gumm. tragac. arabici, & farin. hord. an. ʒ j ß, semin. alth. portulac. cucum. melon. citruli, & bombac. an. ʒ iij ß, cineris cancrorum fluviat. corall. albi usti & succi liquir. an. ʒ j ß, sacch. rosf. tabul. ad pond. omnium fiat pulvis: Dentur ʒ ij. cum sirupo de papavere aut jujubarum Vel.

℞ Pulmon. vulpis præp. & bol. armen. an. ʒ j. capiat. cum luteo ovi sorbilis vel cum aqua pimpin. & consol. majoris.

Caro testudinum & cancrorum fluviat. vino albo lotorum & cum lacte asinino coctorum, succum laudabilem generat addendo parum sacch. rosati. Vel.

℞ Farin. hord per setac. traject. & sacch. pulverisati an. ℔ iii, nucleorum pini mundator. ℥ iiii. imponantur in vase novo vitreato, & misceantur simul superaffundendo

 parùm

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

parùm aquæ rosar. deinde coquantur in furno, ex hac farina fiet puls cum lacte asinino, quatuor semin. frig. major. emulsione, vel cum jusculo, ægro exhibenda.

CAPUT XLVIII.

De Vlceribus Tracheæ arteriæ, œsophagi, stomachi & Intestinorum.

Vlcerum tracheæ arteriæ œsophagi stomachi & intestinor. Causa. Signa.

HÆ partes ulcerantur, vel à causa externa, ut acri medicamento, vel veneno deglutito: vel ab interna, ut humore maligno, corrodente veneníque vim adæquante, intus in corpore genito & in illis partibus coërcito.

Si inter deglutiendum aut spirandum dolor exacerbatur, ulceris in œsophago vel aspera arteria œsophago vicina, existentis signum est. Percipitur autem maximus dolor cùm id quod deglutitur acidum aut acre, vel qui ducitur aër calidior aut frigidior est. At si in stomacho doloris causa defixa est, vehementiora urgent symptomata: nam & animi deliquium adest, nausea & aliquandò vomitus, convulsiones, morsus, dolorque penè intolerabilis, extremorum refrigeratio: quæ cùm simul adsunt omnia, pauci nisi fortè juvenes & validi evadunt. Eadem affectio in totum ventriculum potest cadere, sed quia doloris acerbitate & periculi magnitudine longè gravius est ulcus, quod os ventriculi seu stomachi veteribus nomine cordis donatum, occupet, ideo Medici, id quod in parte ventriculi inferiore contingit non admodum magnifacere solent. Ulcerata verò intestina cognoscimus, si ægro pus vel purulenta multa per anum erumpant: si sanguis reddatur cum torminosis expressionib. à cunctante enim & collecto eo loci pure, perpetuus velut quidam adest Tenesmus.

Gal. lib. 5. de loc. aff. cap. 5.

Curatio.

Cæterùm ejusmodi ulcera omnia esculentorum & poculentorum magis, quàm medicamentorum usu curantur Galeni sententia lib. 4. & 5. Meth. Deligenda ergò in cibum & potum omnia quæ mitia sint & leniendi vim habeant vitatis acribus: non enim tuthia, lithargirum, cerusa, viride æris & similia hic ut in reliquis ulceribus locum habent. At cum in œsophago, aut aspera arteria ulcus erit, videndum ut talia aliquid lentoris habeant, & sensim, ac pluribus vicibus deglutiantur, alias non magnopere juvabunt: quia in illis aëris & ciborum communibus viis adhærere nequeunt. Itaque præterlabentur statim & diffluent, quare talia omnia in forma eclegmatis usurpabuntur supino corpore, & relaxatis laryngis musculis sensim aliquando, ne confertim subiens medicamentum tussim inferat huic ulcerum generi valdè inimicam. Cùm detergendum erit, mel crudũ usurpabitur, cujus præ reliquis detergentibus mira est in hoc ulcerum genere utilitas. At cum glutinandi erit opportunitas admiscendum erit gummi tragac. in decocto aliquo adstringente dissolutum. In stomachi & ventriculi ulceribus vitabuntur (ut jam præmonui) acria omnia, & quæ dolorem, inflammationem & vomitum cieant, ac præterea ciborum coctionem interturbent. Ergò frequens erit usus ptissanæ, multum saccharatæ, gelatinæ cum gumm. tragac. & bolo armen. parat. decocti prunorum, dactylorum, ficuum, passularum damascenarum

rum, mellis, lactis bubuli elixi cum vitellis ovorum, & mellis communis tantillo. Cum agglutinandi tempus erit, uti oportebit, austeris, adstringentibus & glutinantibus, omni acrimonia & sapore ingrato carentibus: cujusmodi sunt hypocystis, balaustia, cytini, terra sigillata, sumach, acacia, decoctum cydoniorum, lentisci, summitatum vitis, rubi, myrthi, in vino adstringente, nisi adsit metus inflammationis. Potus erit hydromel, hydrosacchar. sirupus viol. jujubinus.

Intestinorum aliarumque à ventre remotiorum partium ulceribus, valdè idoneum est remedium mel aliis medicamentis mixtum. Nam adstringentia medicamenta si sola per se usurpes, hærebunt ventriculo, neque ultra vires suas proferent: admixtum ipsis mel præter quam quod ipsa in reliquum corpus distribuit, & ad affectas partes promovet etiam ulcera ipsa deterget. utiliter hic etiam usurpatur lac asininum, loco caprini, aut bubuli lactis. Salubris insuper est usus potionis vulnerariæ, modò his constet herbis & simplicibus quæ tanta quadam familiaritate partes affectas respiciant. Ulceribus intestinorum hoc inter se interest, quòd si crassa intestina obsideantur, licet clystere, & injectionibus mederi, etiam acribus ad putredinis vitium corrigendum: cujusmodi sunt quæ ægyptiacum recipiunt in hordei decocto vel vino. Sive-rò tenuia ulcerata fuerint, potionibus & aliis ore ingestis medelam recipiunt potius: quia ut ait Gal. quæ per sedem in corpus immittuntur, usque ad gracilia seu tenuia intestina non ferè ascendunt, quæ verò ore, ea viribus integris ad crassa usque intestina pervenire nequeunt.

CAPUT XLIX.

De Cancro Uvulæ.

Si cancrosum ulcus uvulam occupaverit varia curatio propter partem affectam instituenda erit, in qua nec malum videri nec de illius magnitudine judicari potest sed de illius tantùm malitia & furore ex acerbissimis quos parit doloribus, interdumque è materiæ quæ inde profluit virulentia. Convenientia remedia debent esse liquida, ut per injectionem perferri eo possint. Succus plantag. solan. & sempervivi in mortario agitatus. Item mel rosatum, sirupus rosarum siccarum, malorum punicorum. Quod si malignitas his remediis non cedat tangendum erit ulcus aliquantulo aquæ aluminosæ, aut sublimatæ. Poterimus sæpe uti ablutione sequenti. *Cancri uvulæ curatio.*

℞ Aquæ plantag. & caprifol. an. ℥ iij. mellis rof. col. & sirup. de absynt. an. ℥ j. fiat lotio. Decoctio hordei cum melle rosato aut rosarum siccarum sirupo optima est.

Hipp. 5. Aph. 20 frigus inimicum est pectori. Frigida qualis nix & glacies pectori inimica, tusses movent, sanguinis profluvium & destillationes. Si corpus sit cacochymum purgabitur leniente quodam medicamento, ut manna, rheo, cassia, sirupo rosato aut magistrali, si plethoricum, sanguis mittatur, revellentia remedia præscribuntur, ut & potio ulceraria sequens.

℞ Hord. integr. P. j. folior. agrim. pulmonar. pimpin. consol. majoris, beton. ceterac. capillor. ven. scabios. & tussillag. an. M. j. hyssopi mediocriter sicci M. ß, liquiritiæ rosæ ℥ j. jujubar. ficuum, an. par. vj. passular. mundat. ℥ j. fiat omnium decoctio ad ℔ ij. In colat. dissol. sacch. ros. q. s. diapendiar. & diatrag. frig. an ʒ ij. sirup. conservationis, rad. consol. majoris ℥ iij. fiat bochetum. Capiat ℥ viij. summo mane tepidisculè.

Abstinebit Æger ab omnibus cibis acribus, salsis & acidis, Quod ad topica, ulcus sequenti detergetur unguento.

℞ Thereb. venet. lotæ in aqua hord. ℥ ij. succi. apij, absynt. & nicotian. an. ℥ j. ß, farin. hord. & lupinor. an ℥ j. mell. ros. colat ℥ iij misce, fiat unguentum. Si majori opus sit detersione utendum erit ung. ægypt. apostolor. Vel.

℞ Mellis crudi ℥ j. floris æris ʒ iij alum. usti ℥ ß, succi apij ℥ iij. farin. lupinor. ℥ j. bulliant ad consistentiam mellis, & fiat unguentum.

Si fistula penetret cum spongia præp. vel radice gentianæ filo alligata dilatabitur, deinde turunda cava, plumbea argenteave filo alligata immittetur, ut sic materia sæpè & sensim evacuetur. Interim fiet injectio in pectus ex decocto hord. cum melle ros. vel sirupo ros. siccar. vel hydrom. vel œnomel. vel sirupo de prassio si materia sit crassa, vel injectio sequens usurpabuntur,

℞ Hord. integr. P. iij. rad. aristoloch. rotund. & rhapontici an. ʒ ij. folior. agrim. pentaphilli, pimpin. pilosill. consol. majoris, pervincæ, bursæ pastoris & prunellæ an. M. j. bulliant in s. q. vini albi ad ℔ j. In colat. dissol. mell, ros. col. ℥ iiij. sacch. rubri ℥ ij. Et quum opus fuerit ulcus carne opplere, pulv. myrrh. ireos flor. & sang. dracon. an. ʒ j. fiat injectio.

Cavendum sedulò est quùm ulcus in pectus penetret, ab injectionibus quæ sublimatum, vel aliud remedium acre & venenatum, ponticum & amarum reccipiunt. Amara enim anhelitus difficultatem parerent, venenata vero & acria, cor & pulmones feriunt & inficiunt, ægrumque è medio tollunt. Quum verò glutinandi & exsiccandi tempus fuerit, remedia sequentia usurpabitur. *In ulcere pectoris cavendum ab omni remedio acri & venenato.*

℞ Thereb. lotæ aqu. hordei ℥ ij. ung. aurei similiter loti ℥ j. pulv. myrrhæ, ireos sang. draconis, cort. thuris, pini, & peucedani an. ʒ. j. mastiches ℈ iiij. sirupi de rosis siccis ℥ iij. olei myrtillor. & ceræ albæ an. q. s. fiat unguentum, quo turundæ & penicilli illinentur, & superimponetur emplastrum de minio, diapalma. Vel.

℞ Massæ emplastr. gratiæ Dei & diapalm. an. ℥ ij emplastri de minio ℥ j. ß, pulv. ireos flor. & rosar. rubr. an. ʒ j. ceræ albæ, & olei myrtillor. an. q. s. fiat ceratum molle.

Ulcere verò carne oppleto, cicatrice obducetur unguento ex mineralibus rubro vel de plumbo.

Si ossa carie sint obsessa, leniter extrahenda erunt quæ corrupta sunt, remediis catagmaticis utendo, Galenus 7. administrat. anatomic. cap. 13. asserit se curasse servum Marulli mimographi à corruptione & gangræna in pectore ab abscessu oborta,

oborta, apparente cordis motu, per excisionem ejus quod corruptum & putridum, vide historiam loco citati.

CAPUT LII.

De Fistula Thoracis.

Fistula thoracis quotuplex.

THoracis fistula est duplex, altera quæ fit ex causis internis, altera verò ab externis. Illa sequitur aut empyema, aut pleuritidem, quæ idoneè vacuata per tussim non fuerit, deinde foris apostema effecerit, aut è visceris alicujus vitio, in thoracis interiori parte nascitur. Omnes ejusmodi fistulæ difficilis sunt curationis, longèque est satius, eas palliativè curare, optima vivendi ratione adhibita, quàm accuratius; hac spe, quasi persanari, brevi tempore possint, præcipuè si è visceris alicujus vitio enatæ fuerint. Quæ verò causam externam habet, veluti gladij ictum, aut quidvis aliud, duplex quoque est etiamsi partes internas minimè offendat; una fit quùm orificium vulneris angustum est, pars verò interior propè costas valdè dilatata & dilacerata est, ita ut membrana rupta, fit largior quàm orificium ipsum, & os aliquandò detectum. Tunc verò quùm nec natura hanc partem internam resarcire, nec remedia nostra illi applicari possint, ulcus remanet fistula, estque ut supra diximus insanabile.

Altera fistulæ species est in cujus orificio fit callus durus & jam dudum inveteratus: inde natus ut plurimùm quòd orificium diutiùs apertum fuerit ob peniculum adhibitum, quanquàm nihil esset opus. Hæc autem fistula callo illo sublato curari potest, dummodò à multo jam tempore non inveteraverit. Quæ autem remedia ad eam rem accommodata sint abundè supra docuimus.

CAPUT LIII.

De Ulceribus Mammarum.

Mammæ ulcera unde fiant.

MAmmæ ulceribus infestari possunt quæ ab abscessu per fluxionem, aut congestionem genito fiunt, vel ab acris humoris cujusdam defluxu, mulieribus verò à lactis concretione & putrefactione, vel utrisque à vulnere & contusione.

Prognost.

Hæc ulcera difficilimè curantur ob raram, sensibilem, glandulosam, & spongiosam partis substantiam ut ait Hippoc. lib. de glandulis. Esse autem inquit ille ex numero glandularum mammas earum substantia indicat, quæ rara est, friabilis, & σπογγώδεις. Eundem cum glandulis usum habere vult idem Hipp. loco cita-

to

to, & ideo fluxioni recipiendæ maximè idoneæ, ob earum imbecillitatem, præterquam quod pluribus venis infarctæ sunt per quas facilè corrumpitur si pars intemperata sit, unde fit quod ulcera mammarum diuturna sint ob materiæ fluentis copiam & substantiæ raritatem, & si irritentur facillimè cancrosa evadunt.

Si ulcus à concretione lactis oriatur, diæta tenuis, ex cibis qui parùm nutriant imperanda erit, ut parùm sanguinis qui lactis materia est generetur. Si corpus plethoricum sit sanguis mittetur ex basilica cubiti, & ex saphæna interna malleoli, deinde purgabitur, applicabuntur etiam cucurbit. coxis & hypochondrio dextro, non neglectis frictionibus asperis, & ligaturis dolorificis partium extremarum. *Curatio.*

Circa mammam applicabitur unguentum de bolo, vel rof. vel ceratum santal. supra humeros emplastrum de mastic. & contra rupt. ad humorum fluxus aversionem. Si ulcus sit sordidum detergetur hydromelite vel œnomelite, sirupo de absynt. melle rof. sirupo de rosis siccis, mundificativo de apio, unguento Apostolorum, ægyptiaco, farina orobi & hord. simul mixta, & cocta cum apij succo, melle rosato, & pauca therebinthina aqua hordei lota. Vel.

℞ Thereb. venet. lotæ aqua hordei ℥ ij. unguent. ægypt. ℥ ß, farin hordei, & lupinor. an. ℥ j. pulv. myrrhæ, aloës an. ʒ j. mellis rof. colat. ℥ ij. succi apij ℥ iij. misce, fiat unguentum. Vel.

℞ Farin. hord, & orob. an. ℥ j. pulv. myrrhæ, aloës, & ireos flor. an. ʒ j. thereb. lotæ aqu. hord, ℥ j. succi apij, & absynt. an. ℥ j ß, mellis rof. col. q. s. fiat unguentum.

Hoc in corporibus tenellis, alterum verò in firmis & robustis usurpabitur, iis illinentur turundæ & penicilli, & superponetur emplastrum diapalma oleo rosato liquatum. Si majori opus sit detersione, addetur unguentis præscriptis pulvis mercurij, cavendo tamen ab omnibus remediis acribus & dolorificis, quod hæc pars citò irritetur & inflammetur, hæc etiam pars parùm leviterque comprimenda, contrectandaque manibus, quod citò contundatur, unde livida, plumbeaque appareat, ac tandem putredinem doloremque insignem acquirat, indeque multa mammæ substantia pereat & consumatur.

Si quæ subsit durities emollietur emplastro diachyl. albo, oleo amygd. dulc. vel liliorum, vel adipe anserino recenti soluto, vitanda autem sunt emplastra solida, quod hanc partem inflamment, & transpirationem impediant, sed eorum loco cerata sequentia usurpabuntur.

℞ Palpæ rad. alth. ℥ iiij. pingued. anat. ℥ j. medullæ cruris vituli & bovis an. ℥ ß, sevi vaccini rècent. ℥ j. ol. amygd. dulc. & ceræ albæ q. s. fiat ceratum molle. Vel.

℞ Mass. emplastr. de mucillag. & diachyl. albi an. ℥ iij. ol. lilior. q. s. ceræ albæ ℥ j. fiat ceratum.

Si ulcus dolorificum sit circum circa linietur oleo rosato in mortario plumb. agitato, vel unguento rof. vel oleo ovor. in mortario plumbeo agitato: vel applicabitur cataplasma ex mica panis, ol. rof. lacte, vitellis ovor. & pauco croco. Vel.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

℞ Micæ panis albiss. ℥ iij. fol. malv. & viol. an. M. ß, bulliant omnia in brodio & trajiciantur per setaceum: Postea adde butyri recent. ℥ ij. vitellum unius ovi, ol. rosſ. ℥ j. croci parùm, farin. fabarum ℥ ij. Iterùm coquantur & reducantur in formam cataplasmatis. Vel.

℞ Diachyl. albi ℥ iij. ceræ albæ ℥ j. butyri recent. ℥ ij. ol. amygd. dulcium q. s. fiat ceratum molle.

Turundæ debent esse molles & teneræ, breves & tenues, ex linamentis carptis penicilli molles, & pulvinuli leves & teneri, ac sine sutura. Ulcere deterso ejusque symptomatis mitigatis, carne & cicatrice obducetur remediis sequentibus.

℞ Ol. rosſ. ℥ iij. succor. caprifol. & pervinc. an. ℥ j ß, bulliant simul ad succor. consumpt. & colentur, adde in colat. unguent. aurei ℥ ij. cort. thuris, myrrhæ, aloës, mastich. an. ʒ j. sang. dracon. in lachryma ʒ j ß, sirupi de rosis siccis ℥ j ß, fiat unguentum.

Ulcere carne obducto, abluetur aqua aluminosa, & postea superimponetur penicillus unguento pomphol. desiccat. rubro, vel unguento de plumbo, ac desuper penicillum cerata adhibebantur sequentia, quæ siccandi, glutinandi & partem roborandi vim habent.

℞ Mastich. ʒ ij. nuc. mosch. ʒ j. nucum cupressi ℈ iiij. boli arm. & terræ sigill. an. ʒ j. sang. drac. ℈ iiij. myrtillor. & balaustior. an. ʒ ß, pulv. ireos florent. ʒ ij. ol. myrtillor. ℥ ij. ol. amygd. dulc. ℥ j ß, thereb. venet. ℥ j. ceræ albæ q. s. fiat ceratum. Vel.

℞ Massæ empl. diacalcyt. ℥ iij de minio, unguenti desiccativi rubri, & unguent. ex mineralibus an. ℥ j. ceræ albæ q. s. ol. rosſ. myrtillor. an. ℥ j. fiat ceratum, quod diu parti hærebit ut roboretur, & si quæ superſit diurities emollietur emplastro de mucillag. vel aliis ceratis supra præscriptis: cavendum autem est ab usu fotuum quod nimium materiæ copiam ad partem attrahant, sicut etiam ab usu validorum resolventium: repercutientia etiam non erunt ex usu, nisi quæ in primo gradu talia sunt ut oleum rosaceum.

CAPUT LIV.

De Fissuris, & Rimis mammarum puerperarum.

Fissuræ mammar. puerperar. vel gravidar.

MAmmæ sive papillæ mulierum gravidarum, aut puerperarum sæpissimè rimis sive fissuris quas Græci ῥαγάδες vocant molestantur, quæ sunt quædam fissuræ quæ labiis, ano, utero, aliisque corporis partibus superveniunt.

Causæ.

Causa earum est humor fervidus & acer, vel ingens, frigidus, & glacialis ventus, sive alia externa injuria, quæ hasce partes raras & teneras alterat. Hæc affectio in quavis sit corporis parte valdè molesta est, sed præsertim in mammis mulierum puerperarum, & lactantium. Sæpissimè enim cum à suctu infantis sanguis exit, & rima in ulcus quod interdum absumit & corrodit totam papillam degenerat.

Prognost.

Ad

Ad hujus ulceris curationem diæta imperabitur refrigerans, ut humores biliosi & fervidi contemperentur, corpus purgabitur rheo, cassia, manna, vel sirupi ros. sol. aut catholico: Rimæ ungentur larido fuso, quindecies aqua rosarum loto, aut butyro recenti, in mortario plumbeo diu agitato, vel oleo ex ovorum vitellis similiter agitato. Vel mucillagine sem. cydonior. in aqua rosar. extracta. Vel. *Curatio.*

℞ Mucillag. sem. cydon. & psyllij aqua rosar. extract. an. ℥ ß, medullæ cruris vituli & pingued. hircinæ recent. an. ʒ ij. pulv. santalor. corallorum præparat. tragac. & mumiæ an. ʒ ß, caphuræ gr. iiij. ol. amygd. dulc. ℥ ß, ceræ albæ q. s. fiat unguentum, quo ter in die ungentur fissuræ. Sequentia sunt experientiâ sæpè comprobata.

℞ Unguent. albi Rhasis & nutriti lotor. aqua plantag. an. ℥ j ß, trochiscor. de tuthia, & collyrij albi Rhasis sine opio an. ʒ ij. cerusæ præp. & lotæ aqua ros. ʒ iij. succi sol. q. s. agitentur per horam in mortario plumbeo cum pistillo plumbeo, fiat unguentum. Vel.

℞ Unguent. albi Rhasis & rosati lotor. aqua rosar. an. ℥ ij. tuthiæ præp. utriusque litharg. & cerusæ præp. & lotorum aqua ros. an. ʒ iij. succi solan. ℥ iij. ol. myrtillor. q. s. fiat unguent. Vel.

℞ Unguent. ros. & olei ros. omphacini an. ℥ j ß, succi plant. ℥ ß, sevi vituli recentis ʒ x. utriusque litharg. præpar. & lot. aqua ros. an. ʒ vj. pulv. plumbi cerusæ & tuthiæ præp. & lotor. aqua ros. an. ʒ iij. terræ sigill. & boli armen. an. ʒ j ß, misce & in mortario plumbeo ducantur per duas horas cum pistillo plumbeo, fiat linimentum secundum artem.

CAPUT LV.

De Mammarum cancro exulcerato.

Cancri ulcerati definitionem, causas, signa, & Prognosim in tractatu generali fusè declaravimus, ita ut ea nunc repetere planè superfluum foret: expedit tamen nos scire & demonstrare, quòd præter causas cancri generales à quibus is gignitur possit etiam in mammis produci cancer, ob earum substantiam raram, debilem & spongiosam, omnibus humorib. fluentibus suscipiendis idoneam, vel ob intempestivam remediorum corrodentium, septicorum, aut escharroticorum sive valde cathæreticorum applicationem, vel ob Chirurgi imperitiam. Si is inveteratus sit curationem non admittet, si verò recens, ægerque Juvenis, & cancer sit in papilla vel extremo mammæ sectione curabitur. *Mammar. cancer ulceratus.*

Curationem cancri exordiemur à diæta quæ humoris melancholici generationem inhibeat, eum purgando, & vacuando, partesque internas roborando, remediaque cancrum consumendi & dissipandi vim habentia applicando. Victus ratio imperabitur euchyma & eupepta. Humoris melancholici redundantia venæ sectione non solùm è brachio, sed & è saphæna interna malleoli aut poplitis evacuabitur, ut & mensium hæmorrhoidumque provocatione & humoris atri purgatione, ut sequitur. *Curatio generalis cancri.*

 ℞ Sirup.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

CAPUT L.

De Colli Vlceribus.

Vlcera colli.

COllo superveniunt ulcera, quæ tumorum suppurationi, aut vulneribus succedunt, quæ certè non periculo vacant, tùm ratione venar. & arteriarum quibus hæc pars infarcta est, tùm ratione usus illius partis, quæ potus, cibi & aëris via est: ita ut si ulcera in asperam arteriam penetrent ἄφωνος fiat Æger ob partium vocalium refrigerationem, imò etiam ob deglutiendi difficultatem in vitæ discrimen deducatur. Si verò ulcus plenum sit & simplex facilè sanabitur, ablutione hydromelitis, vel applicatione mellis rosati, mundificat. de apio, vel si majori egeat detersione ung. ægyptiac. apostol. vel pulv. mercurij, & post detersionem carne opplebitur unguent. pompho l, cum pauco thure: ac tandem cicatrice obducetur unguento ex mineralibus rubro, emplastro de minio vel diapalma, si verò strumosa ulcera sint, remediis cap. de strumosis ulceribus præscriptis sanabuntur.

CAPUT LI.

De Pectoris Vlceribus.

Vlcera pectoris. Causæ.

VLcera pectoris, alia penetrant quæ Guido de Chauliaco, fistulosa vocat, alia verò non penetrant: alia sunt antica, alia postica, vel lateralia. Eorum causæ sunt externæ ut vulnera, vel internæ ut ruptio alicujus abscessus, vel cacochymia corporis. Ulcera supra sternum, sive partem pectoris externam curabilia sunt. Verùm ea quæ intus penetrant, fistulosa sæpè fiunt quæ curationem non admittunt, Æger enim tabidus, macilentus & marasmodes evadit ob partium vitalium in pectore tanquam in arca contentarum refrigerationem, & quod etiam thoracis musculi intercostales in perpetuo sint motu, qui intus tantum, pleura membrana exangui & sine carne obtecti & obducti sint, unde ulcus minime uniri potest. Adde quod remedia fortia ad ulceris detersionem, & carnis consumptionem usurpari non possint, ne partes internæ lædantur: & ideo cura utendum palliata, si fistula vetus sit.

Vlceris pectoris Curatio.

Ad hujus ulceris curationem diæta sit tenuis & euchyma, vescatur pane bene cocto & fermentato, carne vervecina, hœdina, pullorum, gallinarum, caponum, perdicum, & avicularum montanarum. Utatur hordeatis, avenatis, & panatellis cum saccharo rosato, potus sit ptissana ex decocto hord. passular. & glycyrrh. Remedia bechica & pectoralia in usu erunt, ut sacch. candum, sacch. rosatum, tabul. penidiarum, tabellæ diatrag. frigidi, sirup. de tussillag. de glycyrrh. de hyssopo, de prassio, viol. capillor. ven. jujub. passulæ chorinthiacæ, radix bugloss. & consol. majoris, sacch. cond. Juscula, fol. pimpin. consol. major. pulmonar. tussillag. borrag. bugloss. alterabuntur. Si aër nimis frigidus sit arte corrigetur. Nam ut ait

Hipp.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

℞ Sirup. de epithymo ℥ j. ſirup. de pom. ſimpl. ℥ ß, aquæ acetoſ. ℥ j. aqu. bugloſs. ℥ ij. miſce pro una doſi, repetatur per triduum mane, Vel.

℞ Siru. de fumar. ℥ j. ſirup. viol. ℥ ß, aquæ acetoſ. lupuli & borrag. an. ℥ j. miſce, fiat julep. capiat mane.

Ex melanagogis caſſia & catholicum benigniora ſunt cathartica, quibus corpus repurgabitur. Vel.

℞ Mann. & medull. caſſ. nigræ an. ʒ iiij. confect. hamech. ʒ iij. ſirup. viol. ℥ j. cum decocto flor. & fruct. cordial. fiat potio quæ ſumatur mane tribus horis ante paſtum. Vel.

℞ Fumar. thymi & ſenn. orient. an. ʒ j. polypod. querc. recent. & uvar. paſſar. an. ℥ j. bulliant in ℔ j. juſculi galli decrepiti vel gallinarum, ſumat pro doſi ℥ v. vel vj. iſtius juris colati. Vel.

℞ Senn. orient. & folliculor. ejus an. ℥ ß, zinzib. ʒ ß, flor. borrag. bugloſs. viol. & roſar. an. P. j. polypod. quern. recent. ℥ j. paſſar. purg. ʒ vj. ſebeſt. recent. num. x, prun. damaſc. par. iij. coquantur in ſ. q. aquæ, adde colat. ſirup. roſat. ſol. ℥ iij. rhab. infuſi & expreſs. ʒ iij. ſumat hujus decoct. ℥ v. mane.

Sequentia remedia in corporibus robuſtis uſurpabuntur. Inter quæ Aëtius ſummoperè laudat uſum hellebori nigri in ſero lactis infuſi, aſſeritque poſſe ſine periculo exhiberi ſenibus & pueris, ut & ejus decoctio. Vel.

℞ Hellebori nigri ʒ j. rhab ʒ iij. zinzib. cinnam. piperis, garyophillor. nuc. moſch. an. ʒ ß, maſtich. croci & epithymi an. ℈ ß, rad. liquir. roſæ ℥ iiij. piſta macerentur in vino muſtaceo, & bulliant ad conſumptionem medietatis.

Colatura ſervetur in ampulla obturata, doſis ℥ iij. vel iiij. ſumat ſemel vel bis in hebdomada. Vel.

℞ Cortic. myrobal. nigr. ℥ ij. citrear ℥ j. chebular: ℥ ß, polypod. ℥ j. ſenn. orient ℥ iij. agrim. eupator. flor. viol. bugloſs. an P. j. bulliant ſimul omnia. In ſeri lactis ℔ iij. ad conſumpt. med. in fine adde epithymi ℥ j. in qua hellebor. nig. confricetur, mox coletur & fiat apozema, doſis ℥ iij. vel iiij. horis matutinis.

Extractum hellebori nigri, & ſirupus de helleboro nigro potentiſſima & efficaciſſima ſunt remedia, verùm iis ſobriè & prudenter utendum eſt, nec in corporibus teneris & debilibus uſurpanda ea ſunt. Extractum ſennæ in formam pilular. ad ʒ j. pondus ſecurè exhibebitur corporibus infirmis, hauriendo poſt & ſtatim juſculum. Pilulo de lapide lazuli in corporibus robuſtis plurimùm valent exacta purgatione, roborabuntur partes principes remediis ſequentibus.

℞ Pulv. diatriaſant. ʒ iij. diarrhod. abbat. ʒ j. fragmentor. ſmaragdi, & hyacint. an. ʒ j. marg. ſplendid. præpar. ʒ j ß, ſacch. in aqua bugloſs. ſol. q. ſ. fiat electuar. in tabell. deauratum, ſumat. ʒ ij ß. pro doſi per 3 horas ante prandium. Saccharum roſatum conſerv. roſ. bugloſ. borrag. cortex & caro citri, radix bugl. cydonia, poma & pyra condita, theriaca, mithridatium, confectio alkermes & de hyacintho maximè conveniunt. Purgatio verna & autumnali tempeſtate celebrari ſæpiùs debet, in ea enim tanta vis eſſe creditur, ut plures ex frequenti & iterata purgatione à levibus quibuſdam cancris curati & liberati fuerint. Ea autem ſemper à Medico præſcribenda mihi videtur, qui ſolus tempora & occaſiones novit, nam ut ait Poëta.

Temporibus medicina valet, data tempore proſunt.
Et data non apto tempore, vina nocent.

Et

Faciliùs autem ſuccedet curatio, ſi in principuo remedia ritè adminiſtrentur & priùs quàm cancer in parte altas egerit radices.

Principiis obſta, ſerò medicina paratur
Cum mala per longas convaluere moras.

Curatio cancri particularis fit vel per extirpationem, vel per curam palliatam. *Curatio cancri particularitis.* Si cancer in extremo mammæ conſtiterit, novacula incidatur, eoque exciſo ſanguinem effluere ſinemus, nec properè inhebebimus. Imò potiùs ex Gal. ſententia vicinas partes premendo, ex his ſanguis craſſior exprimetur, mox aliis ulceribus curabitur, vel ut alij volunt, qui exciſo carcinomate & craſſiore ſanguine ex circumſtantibus partibus expreſſo ferramentis ignitis locum adurunt. Alij verò cùm cancer exulceratus aliquam partem occupavit quæ ſectionem admittit, cancrum circumcidi, & poſtea vivotenus aduri, trituſque cantharides ex alumine & cyprino oleo ſuperimponi. Alij verò ut Guido à ſectione & uſtione quæ fit ignitis ferramentis abſtinentes, corroſione valida, ex adurentibus medicamentis facta vitium hoc totum extirpant ac deſtruunt. Quòd ſi ſectionem & uſtionem laborans ferre recuſet, ex Gal. & aliorum monitis, cura utemur palliata, & prohibebimus, ne malum incrementum ſuſcipiat. Craſſus ideò humor per intervalla purgandus, & extra corpus pellendus erit: ſanguiſque pro ætatis & virium robore mittendus: loco affecto remedia refrigerantia, & citra morſum deſiccantia admovendo, qualia hæc ſunt.

℞ Boli arm. & ceruſ. præpar. an. ℥ ij. ſucci ſempervivi ℥ vj. ol. roſ. ℥ ij. agitentur per diem in mortario plumbeo cum piſtillo plumbeo, fiat unguent. Vel.

℞ Utriuſque litharg. præp. an. ℥ ij. ceruſ. ptæp. terræ ſig. an. ℥ j. ol. myrt. ℥ iij. ſucci ſol. ℥ iiij. fiat unguentum ut dictum eſt.

℞ Unguent. pomphol. ℥ iiij. pul. litharg. præp. ℥ ij. ceruſæ præp. & plumbi pulver. an. ʒ iij. trochiſcor. de tuthia ℥ ß, ſive ſolan. & ol. roſ. an. ℥ ij. agitentur per diem in mortario plumbeo cum piſtillo plumbeo, fiat unguent. liquidum pro linimentis ponendis intra ulcus cum plumaceolo, vel ſequens parabitur apud Gal. lib. 1. de comp. med. ſecund. genera deſcriptum.

℞ Ol. roſ. ℥ x. ducantur in mortario plumbeo ſub ſole, donec craſſeſcat, & nigreſcat, & poſtea adde plumbi uſti & loti ℥ j. ceruſæ & litharg. præp. an. ℥ xij. ducantur ſimul cum ℥ j. ceræ albæ donec mediocrem acquirat conſiſtentiam, & fiat unguentum. Vel.

℞ Tuthiæ & ceruſæ præp. an. ℥ iij. ſucci portul. ſolan. quinque nerv. tapſi barb. an. ℥ iij. olei roſ. ℥ ij. agitentur fortiter in mortario plumbeo. Vel.

℞ Amyli ceruſæ præp. an. ℥ ij. thuris aloës, & terræ lemniæ, an. ʒ iij. ſucci ſolan. ℥ vj. olei myrtillor. ℥ iij. fiat unguentum. Vel.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

℞ Olei communis ℔ j, litharg. pulverif. & plumbi ufti an. ℥ ij. fucci climeni depurat. ℥ iiij. thereb. venet. ℥ ij. fiat ceratum molle. Vel.

℞ Cerufæ præpar. & lot. ℥ ß, plumbi ufti & loti, ʒ ij. nucis cupreff. ℈ iiij. myrtillor. balauft. boli arm. & terræ figillat. an. ʒ j ß, pulv. cancror. fluviat. & litharg. auri præpar. an. ʒ j. olei myrtillor. ℥ ij. amygd. dulc. per expreffionem extract. ℥ j ß, ceræ albæ q. f. thereb. venet. ℥ j. fiat ceratum. Oleum Saturni præ cæteris excellit quod cancri malignitatem obtundat, dolores leniat, fæpe cicatrice obducat cancros ulceratos. Interdum cancro admovebitur lamina plumbea mercurio illita, & quotidie abluetur aqua aluminofa defcript. noftræ.

CAPUT LVI.

De Ulceribus vertebrarum feu medullæ fpinalis.

Ulcerum vertebrar. caufa. Spinalis medullæ ulcerum caufa eft fuppuratio alicujus abfceffus, aut vulnus, vel humoris alicujus acris fluxio præfertim in malè conformatis & gibbofis, & iis quibus fpina eft nimis longa. Illis enim, pars hæc eft laxiffima, molliffima, & ideo excrementofa & rheumatica, ac fluxionibus magnis excrementorum è cerebro in mufculorum fpatia fluentium fufcipiendis aptiffima, quæ fi putrefcant ulcera putrida excitant, quæ fæpè incifionibus magnis aperienda & dilatanda funt, eaque tamen difficilè & non nifi longo tempore detergi, & perfectè fanari poffunt, imò fæpiffimè fiftulofa fiunt, ob partis mollitiem & debilitatem, quæ nec reftringi nec fafciis, uti brachium, aut tibia comprimi poteft. *Prognoft.* Si hæc ulcera fiftulofa fiant, difficilis erunt curationis: fpina fiquidem quafi cerebri vicaria eft, eademque parit fymptomata. Si vertebræ carie obfeffæ fint, curatio prorfus impoffibilis erit, ægerque tabidus & marafmodes morietur.

Curatio. Curatio horum ulcerum benigna poftulat remedia, ideo leniter ea detergi debent melle rofato, firupo de abfynt. mundificativo de apio. Vel.

℞ Unguent. apoftol. & ægyptiac. an. ℥ j ß. mundificativi de apio ℥ j. mellis rof. ℥ ß, fiat unguentum, de quo illinantur turundæ & linamenta carpta, deinde fuperponatur ceratum diapalma. Mundificativum fequens mitius eft & benignius.

℞ Farin. hord. & lupinor. an. ℥ ß, mell. rof. col. & thereb. lotæ aqu. hord. an. ℥ j. pulv. aloës, myrrhæ, farcocoll. an. ʒ j. fucci apij, abfynt. & afphodellor. an. ℥ j. fiat unguentum.

Si ulcus fiftulofum fit vel cavernofum cum fpongia præp. vel rad. gentianæ dilatabitur, cavendo in illis partibus ab incifione, licet neceffaria foret nifi fuperficiariè fieret. Dilatato ulcere parabitur injectio fequens.

℞ Lixivij confecti ex cineribus farmentor. & ficus ℔ ß, pulv. mercurij præcipit. ʒ ij. farcocollæ & ariftol. rot. an. ʒ j. mellis rof. colati ℥ ij. fiat injectio, quæ tepida injicietur, & in ulcere per diem naturalem integrum manebit, fuperimponendo emplaftrum diapalma oleo rof. & pauco aceto liquatum, & perfeverando donec

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

nec ulcus probè detersum & mundatum fuerit, deinde glutinabitur sequentibus remediis.

℞ Folior. agrim. pimpin. prunellæ, & centaur. min. an. M. j. pulv. aristoloc. rotund. ℥ ß, rad. ireos flor. ℥ ij. bulliant in s. q. vini albi ad ℔ j. in colat. dissol. mellis rof. col. ℥ iiij. pulv. ireos flor. myrrh. aloës & sarcocollæ an. ʒ j. aqu. vitæ ℥ ij. fiat injectio. Deinde illinantur turundæ unguento sequenti.

℞ Thereb. venet. ℥ ij. pulv. aloës, myrrh. aristol. rot. ireos flor. & sarcocollæ an. ʒ ij. aquæ vitæ ℥ ß, fiat unguentum.

Ulcere glutinato cicatrice obducetur emplastro de minio vel de cerusa.

CAPUT LVII.

De Ulcrribus humerorum & brachiorum.

SI ulcera humerorum & brachiorum sint profunda & ampla, dolorifica fiunt & vix uniri possunt, præsertim si in articulis consistant, nam præter quam quod motus ea lædit, adest semper in iis maligna quædam qualitas, adde quòd plurimas venas, arterias & nervos exeipiunt, quo fit ut Æger hæmorrhagia ingenti, aut convulsionibus tentari, & concidi possit. *Ulcera humerorum.*

Instituta proba victus ratione, & præmissis universalibus remediis, pars quieta tenebitur, ulcus detergetur unguento nicotian. vel aqua vulneraria, cui adde unguent. ægyptiac. Apostolor. aut pulv. mercurij, vel in id injicietur decoctio sequens. *Curatio.*

℞ Lixivij clari & vini rubr. ℥ vj. rhodomel. ℥ ij. aqua vitæ ℥ j. unguent. ægypt. ℥ ß, misce & tantisper bulliant, fiat injectio.

Ulcere deterso, carne obducetur unguento pomphol. vel vino albo, & pulv. aloës myrrhæ, ireos flor. & aristol, rot. abluetur aqua aluminosa, deinde applicabitur unguentum ex mineralib. rubrum, vel emplastrum de minio, ut cicatrix inducatur, brachium fascia convenienti comprimendo. Quòd si ulcus partim nervosum sit, nervique nudi & detecti sint, ulcus detergetur hydrom. œnomel. melle rosato, sirupo rosar. siccarum, aut thereb, cum hord. farina, myrrha, aloë & pauca aqua vitæ mixta: vel aliis detergentibus lenibus, quòd nervi acria remedia, absque ægri, vel partis ulceratæ periculo ferre non possint.

CAPUT LVIII.

De ulceribus fistulosis digitorum & manus.

DIgiti sicut & tota manus ulceribus fistulosis sæpè tentantur, quæ abscessus scirrhosos, ab humoris congestione, vel à maligna & sæpissimè scrophulosa fluxione genitos sequuntur. Ea fluxio ita impacta & partibus adhærescens est, ut corrumpat & absumat *Ulcera fistulosa digitorum & manus.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

absumat manus & digitorum ossa, adeò ut ulcus nullam admittere possit curationem, quin priùs ossa carie obsessa tollantur & extrahantur.

Curatio. Dùm autem hæc fiunt præmissis universalibus remediis ulcus dilatabitur radice gentianæ, vel spongia communi præparata, vel sequenti.

℞ Pulv. sublimati ʒ ß, ceræ novæ, & resinæ an. ℥ ß, liquescat cera cum resina, postea adde sublimatum: imbue spongiam ea mixtione, statimque eam extrahe ne comburatur: ac prælo exprime diligenter.

Ex hac spongia parabuntur penicilli ut ulcus amplificetur, & labia ulcerum callosa consumantur, nisi æger novaculam ferre malit: vel ulceri ipsi imittentur penicilli sicci, vel imbuti oleo vitrioli, aut antimonij, vel unguent. apostolor. cum pulvere mercurij, vel trochisc. de asphodel. aut de minio, ungendo totam manum totumque carpum, unguento de bolo, aut rosaceo, & superponenda sunt lintea oxycrato, vel aqua rosarum plant. aut solani madida, ulcere dilatato, ossa corrupta & putrida extrahentur, deinde ulcus carne & cicatrice opplebitur.

Sed si caries in extremo consistat digiti, ut cernitur in ea quæ panaris suppurationi succedit, facillimè absque digiti insigni deformitate, labore, & dolore tolletur si tantillùm ulcus dilatatum priùs fuerit. Nihilominus non adeo accelerandam esse dictam extractionem existimo, nisi ulcus vetus sit.

Multos enim curatos vidi & observavi absque ossium extractione, licet ea detecta essent, eorum scilicet periosteo ab humoris malignitate jam eroso & consumpto: verùm puerorum temperie in dies ficciori facta, & materia antecedente, paulatim, frequenti, & iterata purgatione sublata sub convenientis diætæ ope, dicta ulcera finem habent suum, & per se sanantur: sed si ossa putrida & carie obsessa sint, necessariò extrahenda sunt. Alioqoi ulcus nunquam sanabitur.

CAPUT LIX.

De Renum & vesicæ Ulceribus.

Vlcerum renum & vesicæ causæ. ULcera in renibus & vesica fiunt, vel ab acrium ciborum & potulentorum ac medicamentorum, ut cantharidum usu, vel ab humoris acris eò loci geniti, vel transmissi aut delapsi collectione, vel à vasis alicujus ruptione, vel à rupto abscessu in ulcus ut fit degenerante, aliquandò ulcus excitatur à calculi asperi & inæqualis attritu.

Quomodò discernantur ulcera renum ab ulceribus vesicæ. Hip. Aph. 81. sect. 4. Discernuntur situ, nam ulcerum renalium dolor & gravitas ad lumbos pertingit, & confusum beneque permixtum urinæ pus exhibet. Neque verò pus à renibus manans adeò fœtet, atque id quod à vesica effunditur: quia vesicæ parti exangui, excarni, & membranosæ non tanta vis inest ad prohibendam putredinem, quod à renibus manat pus, nunquam sine urina manat: atque etsi longa in vase, in quo asservatur, mora, tandem in imam vasis subsidat, & secretum visatur, tamen cùm primùm effusum est perfectè cum urina cernitur: at quod à vesica pus manat, sæpè solum fine urina excernitur, sed & ferè fit, ut pus quod ab exulceratis manat renibus cum caruunculis aut veluti capillis una

una exeat per Hippoc. regulam, ut ille scribit Aphor. 76. sect, 4. Quibus inquit cum urina crassa, carunculæ parvæ, aut veluti capilli una exeunt, iis à renibus excernitur. At contra quibus cum urina crassa furfurea quædam exeunt, iis vesica scabie, seu scabioso ulcere laborat, aph. 77. sect. 4. Cæterùm hic Aphorismus Hipp. qui 75. est sect. 4. Qui sanguinem aut pus meiunt, iis renes aut vesica ulcerata sunt, non est perpetuò verus, quia inflammationi gibbæ hepatis, abscessus qui succedit vacuatur per urinas, quin etiam annotavi pleuritidem suppuratam aliquandò urinis purulentis terminari, sed cum hac restrictione intelligendus est, si modò in aliis partibus nullus dolor antecesserit, sed in rene, aut in vesica : ubi enim dolor ibi morbus.

Quomodo dignoscitur an pus exeat à renibus, vel à vesica.

Quomodò distinguam dicet aliquis si pus procedat à renibus, an à vesica? Respondeo imprimis distingui, præcedente sede doloris, secundò quòd à vesica semper pus exit putrissimum, non ita à rene nisi putruerit. Tertiò quòd ulcerata vesica pauca sanies, & paucus sanguis effluant, quia illius exiles sunt venæ : à rene copiosior. Quartò quod ingravescente ulcere & jam profundo, abrasiones rubræ veluti carunculæ subsident, renes esse ulceratos non est dubitandum. Quintò quòd semper dysuria seu difficultas mejendi conjuncta sit ulceri vesicæ, non renum : Sextò quòd renibus ulceratis sanies, aut pus urinæ permiscentur, vesica ulcerata minimè, sed mox petit fundum. Cavum ulcus judicatur, si cum pure sanguis exeat, putre si pus fœtidum.

Curatio.

Ad sanationem expedit Ægrum alvo esse molli, seu sponte naturæ, seu arte, & clysterum mollium usu. Expedit & nonnunquam vomere, ut revellantur humores, quorum in partem affectam confluxu ulcus foveretur, aut sordidum redderetur.

Vitandæ sunt fortes purgationes.

Fortes purgationes vitandæ, ne commotis humoribus, nimiumque agitatis, fiat in renes aut vesicam, materiæ, ulceri fovendo idoneæ decubitus. Quotidiano usu aqua hordei curetur, aut hydromelitis, ex aqua hordei & melle vel saccharo rosato, purgatione ex cassia cum rheo, clysteribus frequentibus : vena primùm in brachio, deinde in pede secta, benefacit etiam frequens usus tabellarum diatrag. frigidi, hordeata, amygdalata, avenata, quæ parentur cum sacch. rosato loco communis. Initio ad detergendum utendum est lacte asinino, deinde caprino ad replendum, seu glutinandum : tandem ovillo ad consolidandum. Aqua alba utilis est, paratur ex amygdalis contusis, affundendo paulatim aquam hordei, quo modo parantur emulsiones.

♃ Amygd. dulc. excorticat. ℥ j. sem 4. frig. major. mundat. an. ʒ ij. terantur in mortario marmoreo affundendo paulatim aquæ hord. ℔ j. fiat emulsio. Prodest etiam ulceribus inveteratis potio vulneraria : sed imprimis partium omnium interiorum ulceribus, maximè verò renum & vesicæ prosunt Thermę Spadenses, Nivernenses, & loci de Mayne : interim dum occasio sinet istas thermas adire utatur prędictis, vel trochiscis Gordonij solutis in sero lactis, vel in decocto hord. vel lacte caprino, pondus est ʒ ij. mane ante cibum. Vel.

♃ Conserv. ros. vet. & liquid. ℥ j. conser. consolid. major. ʒ vj. boli arm. sang. drac. tragacant. terrę sigill. an. ℈ ij. cum sirupo rosar. siccar. fiat opiata, qua uti poterit omni hora. Vel.

♃ Hord. integ. M. ij. liquir. rasæ, & contus. ℥ ß, rad. acetos. & petros. an. ʒ vj. fiat decoctio ad ℔ j. in colat. dissol. mellis despum. ℥ ij. capiat singulis matutinis ad ℥ iiij. Trochisci Gordonij.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

Trochisci Gordonij. ℞ Sem. 4. frig. major. mund. sem. papav. albi, sem. malvæ, portul. cydonior. myrtillor. tragac. gumm. arabic. nucum pinear. mund. pistacior. liquir. mund. muccag. sem. psylli, amygd. dulc. hord. mund. an. ʒ ij. boli arm. sang. dracon. spodij, rosar. myrrhæ an. ℥ ß, excipiantur hydromalite & fiant trochisci pond. ʒ ij. Galenus jubet ad renum & vesicæ ulcera mel & diuretica admisceri, quia urinas blandè promovent, & ipsis medicamentis ad partem affectam deducendis velut vehicula sunt.

Pro Topico utatur hoc emplastro adstringente simul & siccante.

℞ Pulv. rosar. boli, sang. drac. an. ℥ j. mastich. & carnis cydon. an. ℥ j. cum oleo ros. vel myrtino fiat emplastrum applicandum super regionem renis ulcerati vel vesicæ ulceratæ.

Vlcerum vesicæ curatio. Ulcera vesicæ jisdem sanantur remediis quibus renum ulcera: sed ea non assumpta modò, verùm etiam per meatum urinarium injecta. Parabuntur illæ injectiones ex trochiscis Gordonij dissolutis in liquore convenienti: sed quia ulcera vesicæ, majores dolorum stimulos habent, propterea in anodynis admovendis attentiorem hic Medicum esse oportebit. Ad eam rem, certam esse in oleo hyoscyami per expressionem elicito opem sæpè sum expertus. Utetur cataplasmatis & linimentis anodynis, pectini totique imo ventri & perinęo admotis, itemque clysteribus inditis. Si fœtor adjunctus sit, non erit importuna injectio ex pauco ægyptiaco in vino, vel aqua plant. aut rosar. dissoluto. Id enim ego sæpè admodum remedium in tali casu usurpavi prospero successu.

Ulcera vesicę vel fundum ejus obsident vel cervicem ad meatum urinarium. Si in fundo sint, dolor ferè vexat continuus, si in cervice, tùm maximè urit urgetque dolor, cum urina redditur, & post mictionem. Quod fundum obsidet ulcus, squamacea quædam & pelliculosa cum urina remittit, quod verò cervicem, perpetuam ferè inducit tentiginem.

Illa ferè incurabilia sunt: tùm propter exanguem & nervosam partis naturam, tùm quia ab urinæ acrimonia mordicatur & refricatur ulcus, ut cicatrice vix obduci queat: nam, etiam post mictionem urinæ quædam in vesicæ fundo semper remanent reliquiæ, quæ una cum reliqua urina ideo exire non potuerunt, quod pro exeuntis urinę modo, vesica ante distenta subsideat in se se & comprimatur.

CAPUT LX.

De Gonorhœa virulenta.

Gonorrhœa falsa quid. Est Genorrhœæ falsæ species quædam, qua non semen coctum, crudumve, sed corruptum excrementum, nunc albicans, & purulentum, alias lividum, virescans, citrinum, idque vel liquidum, vel crassum, & semper acerrimum per penem redditur.

Pars affecta. Causa. Est autem hujus gonorrhœæ falsæ ortus in parastatis, ex earum inflammatione vel ulcere, & quidem vel sine coitu, vel post coitum. Illius gonorrhœæ causa est inflammatio, vel à semine in illis retento & putrescente, quod assiduò sensimque exstillans, pudendum madefacit, indusium inficit, penem cum dolore erigit, & ardorem urinæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

urinæ infert : aut à fluxione humorum ob equitationem longam celeremque, aut ab acriorum eduliorum, aut medicamentorum usu, vel denique à sympathia alicujus partis inflammatæ quæ vicina sit, ut in hæmorrhoidibus. Apertæ ruptæque inflammationi ulcus succedit, ex quo, major quidem puris quantitas, sed ardor urinæ minor est, & tentigo minus molesta. Post coitum cum sana muliere & casta, aut solus ardor urinæ exoritur è parastatis & prostatis nimium resiccatis, & inanitis, aut etiam inflammatio, & gonorrhœa : sed cum leviore urinæ ardore, minusque molesta tentigine.

Gonorrhœæ virulentæ causæ & signa.

At verò ex coitu cum impura spurcaque muliere, gonorrhœa illa virulenta, id est malignissima, & acerrima excitatur, unde penis pariter & indusia commaculantur, urina cum cruciante dolore redditur, quem vulgus apud Gallos vocat peculiariter *Chaude-pisse*, & tentigne molestissima, cui jungitur etiam contractio penis cum dolore acerbiore ob repletionem vel phlogosim, & inanitionem, non ligamentorum quidem, sic enim erigeretur potiùs quàm inflecteretur penis, sed meatus urinarij in inferna penis parte. Oritur autem ab intemperie calida, siccaque & contagiosa parastat. & prostat. cui contagio comes accessit ex tetro quodam putrique & lento excrementorum muliebris genitalis per coitus incendium in molles laxasqua partes illas, per penis ductum raptu, ex qna intemperie contagiosa, tùm semen, tùm alimentum istarum partium, tùm denique quilibet affluens ad illas humor corrumpitur in varias alieni excrementi species, fœtidi, albicantis, virescentis, flaventis & virulenti, vel etiam mucosi.

Signa diagnosnia.

Distinguitur utraque species falsæ gonorrhœæ tùm ab origine : nam contagiosa unico coitu contrahitur, simplex non multiplici glandulas inflammante, & inaniente : tùm symptomatis, duobus ardore scilicet urinæ, & erectionis dolore, in contagiosa multò magis quàm in simplici gravibus, tùm curatione quòd simplex per se, aut à medicamentis saltem topicis exolescat, contagiosa non nisi prægressis vacuationibus per purgationem, phlebotomias, & sudores.

Distinguitur denique eo quod simplex minùs, contagiosa longius perdurat. Quæ autem sine coitu est, aliis non eget signis.

Signa prognost.

Contrahitur autem faciliùs virulenta gonorrhœa, quibus est præputium longius, penis cutis & tota substantia mollior, habitus calidus, humidusque, quique seriùs aut emittunt semen, aut eo etiam emisso diutiùs scortorum amplexibus hærent, qui denique scortis sunt chariores, æstuant enim illa concubitu expedito vehementiùs, indèque sentinam suam magis commovent. Gonorrhœa contagiosa neglecta in luem veneream transit, sicuti & eadem repressa maturiùs vel injectionibus frigidis vel exercitatione vehementi, pure sursum converso phlegmonem excitat. In testiculis, vel Perinæo gonorrhœa virulenta parastatas & urethram exulcerat, unde stranguria, dysuria, & subnascente tuberculo carnosa ischuria.

Curatio gonorrhœæ contagiosæ.

Hujus curatio maturè inchoanda est, ne alioqui dilatione in luem veneream mutetur. Scopi ejus sunt tres, unus ut totus sanguis & urina temperentur (ne in transitu acrimonia sua phlogosim parastatum exasperent) secundus ut humores ex toto corpore ad parastatas decurrentes vacuet & revellat. Tertius parastatum sordes leniter abstergeantur simulque phlogosis & intemperies calida extinguatur. Primus scopus victu frigido humidoque, & leniente expletur, ut hordeatis, amygdalatis, jusculis carnium recentium, ut vitulinarum, hœdinarum, verveninarum, gallinarum elixarum cum lactiva, borrag. buglosso portul. summitatibus malvæ, violariæ, &

 altheæ,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

altheæ, piſcibus recentibus elixis, prunis, pomis, pyriſque coctis & ſaccharatis, , ſed ſalſa omnia, acria & aromatibus condita, ut & graviſſima animi ſymptomata, motus vehementes & vigiliæ fugiantur, Venus quoque intermittenda eſt, quæ ad paraſtatas ſanguinem omniaque ejus excrementa calefactione deducat, unde tùm phlogoſis, tùm ſymptomata ejus dyſuria & tentigo exaſperentur, quanquam recentem aliquando profuſo omni humore, vaporeque infecto cum ſemine perſanare ſolet.

Secundi ſcopi inſtrumentum duplex eſt, pharmacia & Chirurgia, illa quidem præcedi debet per clyſterem & purgationem lenientem ſive minorativam. Clyſter conſtet ex decocto emoll. ſive communi dicto, in quo mellis viol. & olei viol. an. ℥ iij. looch. de Caſſia, vel catholicum, vel diapr. ſimpl. ad ℥ j. diſſoluta ſint. Purgatio verò conſtabit ex medull. caſſię, elect. diaprun. ſimpl. aut diacathol. ℥ j. vel coacta in bol. cum ſaccharo, vel diſſoluta cum decocto florum & fructuum cordialium. Talis eſt manna ad ℥ ij. vel iij. pulpa thamarind. ad ℥ ij. ſic enim non ſolum derivatio fit excrementorum acrium, à viis urinariis, ſed viæ quoque aſſumendis medicamentis aperiuntur, fitque phlebotomiæ ſaphęnæ malleoli dextri tutior uſus, ſine raptu cacochymiæ primarum viarum in urinarias diſtantiores. Eadem gonorrhœæ incipientis phlogoſis temperanda eſt, partiſque affectę dolor leniendus frigidis quidem humidiſque & lenientibus remediis, non repellentibus, aut adſtringentibus, ne repulſa ſurſum, teſtes vel inflammet, vel ſanguinem, heparque, & corpus totum ſimili labe commaculet. Frigida autem illa intus foriſque uſurpentur : ſed externa unguenti ſpecie, renum, lumborumque & teſtium, præſertim verò pubis & perinæi regioni, ter aut ſæpius diu noctuque admovenda, & cum pauco aceto albo, multùm & leviter affricanda, talia ſunt officinarum unguentum album camphoratum, populeum, refrigerans Galeni recens paratum, roſatum, ceratum ſantal. ſimilia quoque ex oleo roſato, viol. nenuph. papav. mandrag. convenienti addito pulvere concinnentur. Ut.

℞ Ung. albi caphur. ℥ iij. trochiſc. alb. Rhaſis cum opio ℥ ß, olei nenuph. q. ſ. fiat unguentum. Vel.

℞ Ol. roſ. nenuph. an. ℥ ij. ſucci lactcæ quart. j. bulliant ſimul ad ſucci conſumpt. deinde adde mucillag. ſem. pſyllij extract. ex aqua nenuph, ℥ ij. ſem. papav; albi hyoſcyam. & lactuc. an. ʒ ij. caphur. ʒ j. cum cera alba fiat unguentum.

Interna remedia ſunt tùm ſumenda per os, tùm injicienda per urethram cum cathetere, ſyringua vel ſyphone : profuerit enim non mediocriter, phlogoſeos paraſtatum extinctioni injectio per mentulam refrigerans humectanſque, tergens leviter, & ſiccans ab initio, ſed nullo modo adſtringens. Ea autem fiat ex lacte aſinino, & caprillo recenti, adjecta ſacchari roſati parte ſexta. Fiet quoque commodè ex decocto radic. alth. & liquirit. fol. malv. violar. roſar. rubr. & hord. mundati.

In aſſumendis reponuntur Julepi, emulſiones, & opiatæ, ſed pręterea lactis prædicti potio matutina à ℔ ß, ad ℔ j. Julepi è ſimili decocto & ſirupis conficiantur.

℞ Rad. liquir. recent. polypod. querc. alth. an. ℥ j. fol. capill. ven. ſummit. viol. & malv. hord. mund. flor. viol. & roſar. an. M j. paſſul. mundat. par. XX. ſem. melon. & cucurb. an. ℥ ß, ſem. papav. albi, hyoſcyami albi & lactuc. an. ʒ j. fiat decoctio in aqua font. & in col. ℔ j. ß, diſſol. ſirup. capillor. ven. viol. & de alth. an. ℥ ij. trochiſc alkekeng. ℥ j. ſacch. roſ. ℥ iij. fiat julepus, capiat ℥ vj. utriſque diluculis perſeverando ad remiſſionem uſque ardoris & tentiginis.

Emulſionum efficaciſſima vis eſt.

℞ Amygd.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

℞ Amygd. dulc. excort. & in aqua frigida per xij. horas macerat. par. xij, nucleor. pini pariter lotor. & pistaciorum an. par. viij. sem. 4. frig. major. an. ʒ ij. sem. lactuc. papav. albi an. ʒ j. contundantur in mortario marmoreo affundendo sensim decoctionis vulgaris ptissanæ ℔ ij. colentur colat. addantur sacch. candi ℥ ij. vel sirup. viol. capillor. ven. an. ℥ ij. capiat ℔ ß, ut dictum est.

℞ Conserv. flor. malv. & viol. an. ℥ j. ß, sem. acetos. & malv. vel alth. vel gossipii ℥ ß, pulv. elect. diamarg. frig. & trochisc. alkekengi an. ʒ ij. misce, capiat ʒ iij. mane & vesperi superbibendo parùm ptissanæ vulgaris.

Therebinthina quia in principio caliditate sua, parastatũ phlogosim accendit, & præ tenuitate substantię suæ excrementis primæ secundæque regionis easdem opprimit, omittenda est, sed sub initium declinationis mitescente jam ardore & tentigine lota eadem, vel aqua pariet. vel ptissana vulgari, dabitur utiliter à ʒ iij. ad ℥ ß, in bolos ex cochleari cum pauco sirupo violato & nebulis deglutiendos. Dabitur etiam dissoluta in mortario cum pauco vitello ovi: sed in fine declinationis extincta jam phlogosi, omnique ardore & tentigine remissa, eadem therebinthina non lota (ut magis abstergeat) utilius exhibebitur mixto rhabarbari pulvere ad ʒ ij. vel ʒ ij. ß, eaque sæpiùs repetita, quamquam in pulvere etiam sumi potest siccata priùs, vel in furno super lauri folia, vel super laminam ferri candentem igni, ad eundem declinationis finem, Harum quoque pilularum eximia vis est.

℞ Aloës optimæ ℥ j. radic. gentian. arist. rot. myrrhæ, alabastri, karab. an. ʒ j. mithrid. vet. ʒ j. ß, thereb. ℈ iiij. cum sirup. viol. fiat massa: ex cujus ʒ j. fiant pilul. vj. capiat quatuor, singulis matutinis pro dosi.

Quod si gonorrhœa represso ardore, & tentigine, nihilominùs protrahatur diutiùs, unde morbi Italici periculum impendeat, sparsa à parastatis per vasa deferentia in hepar, totumque corpus venenata labe, tùm præmissa purgatione vehementiori & phlebotomia, labis hujus seminaria sudoribus dierum 15. aut 20. exhaurienda sunt ex decocto guajacino, vel sarsæ parillæ. Topica quoque validiùs tergentia, siccantiaque per penem altiùs inserenda, & per os etiam admittenda.

℞ Fol. agrim. hord. integ. rosar. rubrar. & centaur. min. an. p. 1. coquantur & in colat. ℔ j. dissol. mellis ros. col. ℥ ij. unguent. apostol. & ægypt. ℥ j. fiat injectio quinquies aut sexies iteranda singulis diebus, & in pene diutiùs contineatur corpore resupinato, constrictaque manu urethra.

℞ Cineris siliquar. fabacear. ℥ iiij. infundantur in ℔ j. aqu. pariet. vel decoct. ejusdem per duodecim horas, deinde colentur, & colat. addantur sirup. viol. vel adiant. ℥ iiij. capiat ℥ iij. vel ℥ iiij. tribus horis ante cœnam.

Sudoris tempore unguenta & emplastra mercuriata, ut de ranis cum mercurio pubi & perinæo tuto apponantur, contagiosæ qualitatis delendæ causa: initio autem metuendum esset ne ab illis augeretur Phlogosis. Dolor autem acerbior ardorque inter mejendum qui in cervice vesicæ, & glande penis potissimum sentitur demulcendus est, inter mejendum penis demersione in lac recens, tepidumque vel in decoctum leniens.

Si tentigo molestior demerso pene, in aquam frigidam, vel impositis linteolis eadem imbutis reprimenda est ne scissuræ fiant. Gonorrhœæ virulentæ graviora symptomata sunt, cùm subest ulcus in cervice & in urethra, unde ischuria, caruncula, &c.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.576

CAPUT LXI.

De obstructione urethræ à callo, verruca, tuberculo carnoso, seu carnositate.

Caruncula in collo vesicæ. URethram quæ canalis communis in pene est, tùm lotio excernendo, tùm semini emittendo dicatus, persæpè obstruit caruncula seu hypersarcosis ulceri ab excrementi acrimonia, & virulentia, ibi in gonorrhœa virulenta genito & malè deterso adveniens, atque in ipsius canalis ductu, aut in vesicæ collo, quà urinæ ad ipsum patet, & naturalis est exitus, existens.

Signa. Cognoscitur subesse caruncula si catheter per urinæ ductum liberè permeare nequeat, sed toties in via offendat quoties carunculæ obstruentes occurrunt: Si mejendi difficultas magna sit, si tenui admodum filo, vel bifurcato, vel tortuoso urina effluat: vel si guttatim tantùm stillet cum torminum tanto cruciatu, ut sæpè æger fæces egesturiat, imò & sæpè egerat instar eorum quibus calculus est in vesica.

Post mictum itemque post coitum urinæ & seminis aliqua portio ad carunculaium salebras restitat, adeò ut Æger penem comprimere cogatur ad ejusmodi exprimendas reliquias. Aliquandò planè urina supprimitur, unde vesicæ tanta distentio, ut inde data inflammatio urinaque retro id corpus reflua ad exitium Ægrum præcipitarint: visa verò est nonnunquam urina sic expressa multis locis præter naturam quaqua versum diffluere, & exudare per anum, perinæum, scrotum, penem, inguina. In primis verò sciendum num illa recentia sint, non inveterata.

Prognost. Hæc enim illis curatu eo sunt difficiliora, quòd quæ illis suparvenerunt carunculæ, in callum, cicatrice etiam sæpè ducta, obduruerint.

Curatio. Tuberculi carnosi curatio duplex est; utraque quidem artificiosa, sed una fucata ferè & imperfecta, vel etiam periculosa & funesta. Altera longa quidem sed tuta magis & sæpissimè salutaris. Prima illa triplex est, una cùm carnosum tuberculum duriusculum, callusque diutiùs obfirmatus cathetere violentiùs adacto uberiore sanguine profuso dilacerantur, eorumque reliquiæ mictionis impetu excernuntur, relictaque ulcera, urinæ ejusdem siccante facultate persanantur. Hæc curationis species veteribus usitata fuit nostram pharmaceuticam Therapiam ignorantibus authore Gal. cap. lib. 1. de loc. aff. Cùm autem recentia renum & vel urethræ ulcera, non satis illa quidem abstergeat, siccetque, aut carunculam duriorem & vetustiorem eradat, quam nascentem adhuc, mollemque eradere non potuit, quin potiùs conjuncta carunculæ ulcera urinæ acrimonia exasperari, & carunculam magis indurari contingat, sicuti etiam violentæ isti dilacerationi, phlegmone, gangræna, sphacelus, abscessus, tamque funesta ischuria succedere potest, quæ miserum ægrum ante septimum diem rapiant, idcirco prima illa per catheterem & dilacerationem curandi ratio nusquam tentanda est: nisi fortasse urgente necessitate durioris caruncnlæ, callique quæ à medicamento admovendo penetrari exedique nequeant, & legibus postea describendis.

Secunda constat hydrargyrosi (post phlebotomias & purgationes legitimas & neces-

necessarias) imique ventris, perinæi & inguinum unctione mercuriali, cujus multiplici repetitione liquari fortasse consumique carunculæ portio possit, non tota tamen consumi, dissiparique, sicuti neque ulcera carne consumpta siccari & cicatrice muniri possunt, quin potiùs vacante ab istis unctionibus ægro, tùm tuberculum ipsum & ulcera invalescunt, vel repululantibus prioribus subinde symptomatis, ut ischuria, stranguria, dysuria, tùm nova etiam emergunt ob hydrargiri cum cerebro, nervosoque genere antipathiam, ut sputatio molestissima, oris exulceratio, fœtorque, & faucium strangulantes tumores.

Tertia in sola ligni Guajacini potione per totum morbi discursum usurpanda versatur, cujus attenuante, tergente, digerente, & sudorifica facultate, ut tumores externos tophaceos, à venere impura, sic carunculas quoque ipsas, callosque penitùs dissolvi, tandemque omnino disparere ulcere etiam sanato temere creditum est, cùm potius â Guajaco insigniter siccante carunculam indurari contingat, & ab urinæ acrimonia ab hac Guajaci potione, accensa ulcera ipsa efferentur & augeantur, tametsi enim tumoris tophacei externi utpote humoralis integra discussio, & intestinæ morbi venerei malignitatis extinctio perfecta ab usu Guajaci esse possit, non tamen eadem est vis ejus in carunculam aut in ulcera interna, quæ decocto sarsæ parillæ aut Chinæ commodiùs percurantur.

Altera medendi via longior quidem, sed tutior est, quę tuberculum carnosum, callosum, verrucosum exedendo, purgandoque & tandem insigniter siccando curat. Itaque medicamentorum exedentium & consumentium genus, magnitudinem & usum deinceps exponemus, ubi præparationem huic pharmaceuticæ curationi præmittendam proposuerimus. Est autem hæc præparatio duplex, uniuersalis una, totique corpori communis, particularis altera, ægræ parti propria. Prioris illius unicus scopus est, ut præcaveantur quæcumque symptomata curationi supervenire, eamque interpellare possunt, qualia sunt rigor febrilis, defluxio ad partes genitales, phlegmone, abscessus, gangræna, sphacelus; atque hujusce præparationis instrumenta tria sunt, primum est victus frigidus, siccusque & tenuis cum summa animi & corporis tranquillitate, atque acutissima veneris, equitationis, præcipitis ambulationis, aëris alsiosi, æstuosique, & iracundiæ fuga, per totum curationis tempus, postque illud viginti dierum spatium, ne genitalia commotis fluxionibus opprimantur, unde notatus symptomatum versus exoriatur. Secundum instrumentum est Chirurgia, quæ plethoram puram, impuramque pro ipsius viriumque ægrotantis modo per venam cubiti dextri exhauriat. Tertium est Pharmacia, quæ cacochymiam omnem è toto corpore excludat, tùm crassiorem, ut phlegmaticam, melancholicam, primâ secundaque corporis regione per pungantia clementiora, cacochymiæ speciei congruentia, qualia sunt aloë, agaricus, senna; rhabarbarum, epithymus, carthamus & cassia: acriora enim sanguinem incendunt, attenuant, fluxuique comparant, tùm serosam aquosamque ex habitu per sudores non quidem decocti guajacini (ne aucta ab eo urinarum acrimonia, urethræ ulcera exasperet) sed sarsæ parillæ potiùs vel Chinæ, vel utriusque medicamenti mixti potione excitandos. Altera præparatio ad carunculam duram, callosam, verrucosam & inveteratam pertinet (recens enim mollisque sine ista præparatione facilè expugnabilis est) idque tùm externis remediis, ut insessibus, fotibus, litibus, unguentis & emplastris, tùm internis & injiciendis.

℞ Rad. alth. ebuli, apij, fœnic. an. ℥ ij. fol. alth. malv. pariet. orig. calament. an. M. j. caricar. ping. par. vj. semin. lini & cumin. an. ℥ j. flor. chamæm. melil. & stœcad.